

VERKLARING VAN DE APOSTOLISCHE GELOOFSBELIJDENIS

**Verklaring der Apostolische Geloofsbelijdenis, of der artikelen des geloofs,
waarin de hoofdsom van het eeuwige Genadeverbond tussen God en en gelovige
kort en klaar wordt behandeld;**

**Alsmede twee boeken over
HET WEZEN VAN HET GENADEVERBOND
tussen God en de uitverkorene**

En van de middelen door welke dat wezen ons wordt medegedeeld;

DE GETUIGENISSEN VAN HET GENADEVERBOND

Voorzien met een voorwoord van W. Kraijenbelt.

VERKLAARD DOOR

CASPAR OLEVIANUS

*„Want Die, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat
wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem.” 2 Korinthe 5 : 21.*

IN HEDENDAAGSE SPELLING

J. C. VAN SCHENK BRILL TE DOESBURG 1868

HERDRUK 'HET REFORMATORISCHE BOEK'

DEN HAAG, 1963

STICHTING DE GIHONBRON

MIDDELBURG

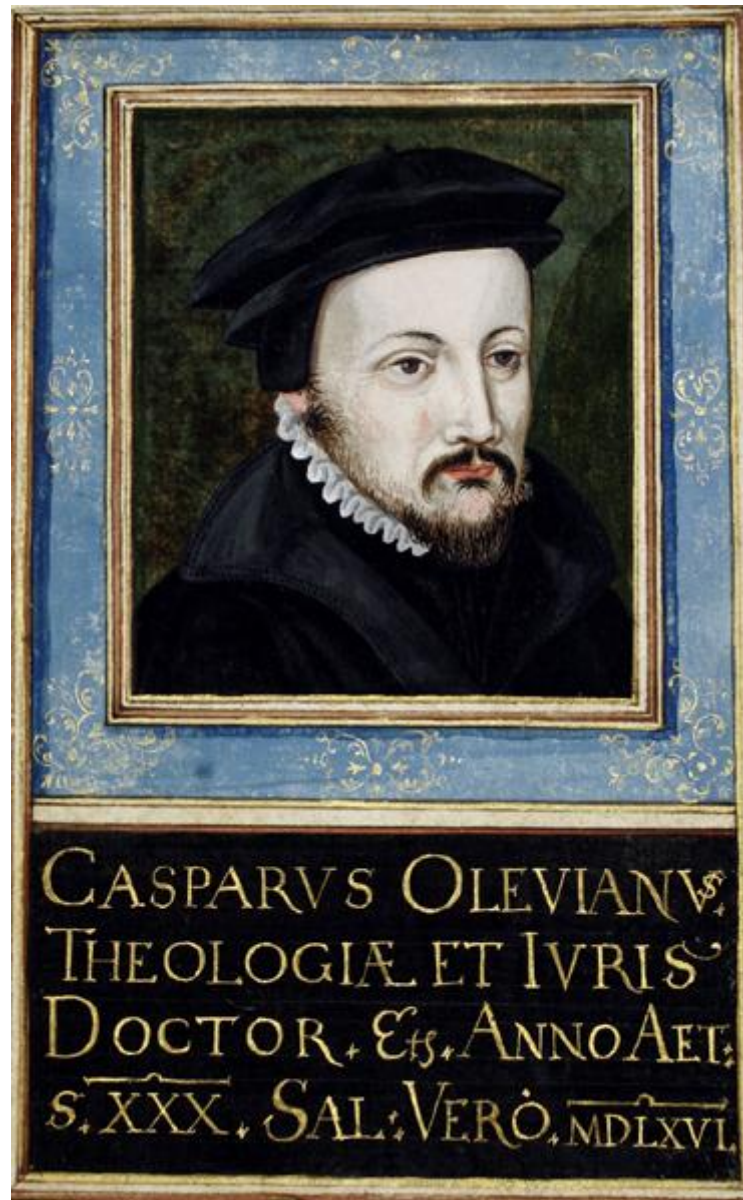
Tweede uitgave 2013

Deze uitgave is in boekformaat en als Ebook verkrijgbaar

<http://www.lulu.com/spotlight/Willem>

CASPAR OLEVIANUS

op 30-jarige leeftijd

VERKLARING VAN DE APOSTOLISCHE GELOOFSBELIJDENIS

**Verklaring der Apostolische Geloofsbelijdenis, of der artikelen des geloofs,
waarin de hoofdsom van het eeuwige Genadeverbond tussen God en een gelovige
kort en klaar wordt behandeld**

INHOUD

Inleiding op de Apostolische Geloofsbelijdenis	1
Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde	12
Ik geloof in God de Vader, in Zijn eniggeboren Zoon en in de Heilige Geest	17
In God de Vader,	29
de Almachtige,	30
Schepper des hemels en der aarde	30
En in Jezus Christus	41
Jezus	42
Christus	43
Zijn eniggeboren Zoon	50
Onze Heere	52
Die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria	53
Die geleden heeft onder Pontius Pilatus	63
Is gekruist	66
Gestorven	68
En begraven	72
Nedergedaald ter hel	74
Ten derden dage wederom opgestaan van de doden	81
Opgevaren ten hemel	90
Zittende ter rechterhand Gods, des almachtigen Vaders	96
Van waar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden	106
Ik geloof in de Heilige Geest	112
Ik geloof een heilige, algemene, christelijke kerk	116
De gemeenschap der heiligen	118
De vergeving der zonden	119
Wederopstanding des vleses	122
En een eeuwig leven	124

HET WEZEN VAN HET GENADEVERBOND digitale pag 200

DE GETUIGENISSEN VAN HET GENADEVERBOND 358

VERKLARING VAN DE APOSTOLISCHE GELOOFSBELIJDENIS

EERSTE DEEL

Het Koninkrijk van Christus in de Artikelen van het geloof ons aangeboden, wordt in dit leven door de gelovigen reeds ervaren.

Het is zeker dat er in deze wereld twee geestelijke koninkrijken zijn: een koninkrijk der duisternis en een koninkrijk des lichts. Dat een ieder mens, terwijl hij hier op aarde leeft, in één van beide verkeert, is ongetwijfeld zeker. Want aldus spreekt Koning Christus Zelf Zijn uitverkoren vat aan: "Want hiertoe ben Ik u verschenen, om u te stellen tot een dienaar en getuige van de dingen, beide die gij gezien hebt en in welke Ik u nog zal verschijnen" En even daarna: "om hun ogen te openen en hen te bekeren van de duisternis tot het licht en van de macht des satans tot God; opdat zij vergeving van de zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden, door het geloof in Mij" (Hand. 26: 16-18).

Zo ook Paulus: "Dankende de Vader, Die ons bekwaam gemaakt heeft om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht; Die ons getrokken heeft uit de macht der duisternis en overgezet heeft in het Koninkrijk van de Zoon Zijner liefde" (Col. 1: 12, 13). Hieruit is duidelijk dat er twee geestelijke koninkrijken in deze wereld zijn.

Enerzijds het Koninkrijk van Christus, waarin wezenlijk al diegenen zijn, die zich bekeren, in Christus geloven en in Zijn Naam gedoopt zijn. Benevens hun kinderen, tenzij dat deze, groot geworden zijnde, de aangeboden weldaad door ongeloof verwerpen.

Anderzijds het koninkrijk des satans en der duisternis, waarin al diegenen zijn, die zich niet bekeren noch in Christus geloven. Dezen zijn *ten dele niet gedoopt*, doch openbare verachters daarvan, zoals Joden en heidenen; anderdeels *wel gedoopt*, maar niettemin onbekeerd en ongelovig. Dezen hoewel ze gedoopt zijn en zich bij de zichtbare kerk voegen, blijven echter in werkelijkheid zolang in het koninkrijk en de macht der duisternis, tot ze bekeerd worden en geloven (Markus 16 : 15, 16; 1 Kor. 6 : 8-12; 2 Kor. 7:21).

Aangezien nu de artikelen van het geloof in zich de hoofdsom bevatten van *de leer van Koning Christus aan de apostelen overgeleverd*, zo is het zeker, dat daarin het Koninkrijk van Christus en de voorrechten daarvan, aan allen die zich bekeren en geloven, aangeboden en voorgesteld worden. Eveneens dat we door deze Geloofsbelijdenis geleerd worden waaruit het ons blijken kan of we in dit leven ware burgers van het Koninkrijk van Christus zijn; of we aan Koning Christus Zelf en al Zijn weldaden gemeenschap hebben, nl. zo we met het hart geloven en met de mond belijden. Want het getuigenis van de apostel staat vast: "nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart. Dit is het Woord des geloofs, hetwelk wij prediken: namelijk, indien gij met uw mond zult belijden de Heere Jezus, en met uw hart geloven, dat God Hem uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden; want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid, en met de mond belijdt men ter zaligheid. Want de Schrift zegt: een iegelijk, die in Hem gelooft, die zal niet beschaamd worden" (Rom. 10 : 8-11).

Wat het Koninkrijk van Christus is en dat daarin een nieuw Verbond bediend wordt.

Laat ons dan zien, wat het Koninkrijk van Christus is, hetgeen ook in gelijke betekenis genoemd wordt: het Koninkrijk Gods en het Koninkrijk der hemelen (Matth. 3 : 2; Luk. 4 : 43 en 7 : 28).

Het Koninkrijk van Christus in deze wereld, is een bediening der zaligheid. Hierdoor vergadert Koning Christus Zelf, uitwendig door het Evangelie en de Doop, Zich een volk of zichtbare kerk, waaronder vele geveinsden vermengd zijn, die Hij tot de zaligheid roept. En deze zaligheid, waartoe Hij roept, bedient en deelt Hij ook Zelf uit, in en aan degenen, welke Hij in die vergadering uitverkoren heeft. Daardoor, dat Hij bij de uitwendige roeping een kracht der bekering en des geloofs voegt, waardoor zij de roeping gehoorzaam zijn. Die Hij zó roept, rechtvaardigt Hij ook, de zonden hun niet toerekenende. En die Hij rechtvaardigt, deze verheerlijkt Hij ook, hen dagelijks meer en meer van de zonden reinigende en tot alle Godzaligheid, gerechtigheid en het eeuwige leven onderwijzende, formerende en volmakende. Opdat de heerlijkheid van Christus in hen schijne. Daartoe gebruikt Hij door middel van bekwame dienaren, de bediening van Zijn Woord en van de Sacramenten, gepaard met de getrouwe onderhouding van Zijn tucht, boete en dienstpleging omtrent beide, alsook over het gehele leven.

Deze gehele bediening van Christus' Koninkrijk is *dat Nieuwe Verbond*, wat God door de profeet Jeremia beloofd had, dat Hij in de laatste tijden met ons zou oprichten: "Niet naar het verbond, dat Ik met hun vaders gemaakt heb, ten dage als Ik hun hand aangreep om hen uit Egypteland uit te voeren, welk verbond met Mij zij vernietigd hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, spreekt de Heere; maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis Israëls maken zal, spreekt de Heere: Ik zal Mijn Wet in hun binnenste geven en zal die in hun hart schrijven, en Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn; en zij zullen niet meer een iegelijk zijn naaste en een iegelijk zijn broeder leren, zeggende: kent de Heere; want zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, spreekt de Heere; want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en hun zonden niet meer gedenken" (Jer. 31 : 32-34). En door Hoséa: "Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof en gij zult de Heere kennen" (Hoséa 2 : 19).

Dit verbond heeft Christus, de Hogepriester en Koning der kerk, tussen God en ons in eeuwigheid bevestigd door Zijn verdiensten en bedient Hij dagelijks in ons door Zijn kracht (Dan. 9 : 24-27).

Door *verdiensten*, zeg ik, omdat Christus door Zijn priesterschap, dat is door Zijn voorbidding en offerande, Zijn Koninkrijk op een eeuwig fundament bouwende, aan de gerechtigheid Gods genoeg doet. Ons daardoor van de zonde en de vloek der Wet en alzo uit de macht van het koninkrijk des duivels verlost, en de Geest der heiligmaking, waardoor Hijzelf in ons regeert, verwerft.

En door *kracht*, zei ik, omdat Hij als de Koning van Zijn kerk eerst de harten brengt tot kennis van hun ellende en tot een gezicht van Gods gerechtigheid. Op deze wijze wekt Hij een ijver om zich met God te verzoenen en zich naar Zijn wil te bekeren. Daarna biedt Hij hun, na zo voorbereid te zijn, het Woord der verzoening aan en

brengt het geloof in hun harten voort. Hierdoor deelt Hij, naar Wie zij dorsten, hen Zichzelf mee, opdat zij de rechtvaardigmakende kracht van Zijn verdiensten tot een eeuwige vrede der ziel zouden genieten; en alzo door, de Heilige Geest dagelijks meer en meer zouden vernieuwd worden. Opdat zij, die met Hem verzoend en met de Heilige Geest bedeeld zijn, werken Gode waardig zouden voortbrengen en de heerlijkheid des Konings in hen uitblinke.

Deze trappen in de bediening van Christus' Koninkrijk en van Zijn Verbond, besluit de Heere in Zijn aanspraak tot Paulus, als Hij zegt: "om hun ogen te openen." Dit geschiedt, wanneer hun geweten door de kracht van Koning Christus Zelf (want Hij maakt de bediening krachtig), wordt verlicht door de Heilige Geest, opdat zij zowel zichzelf en hun zonden als God en Zijn heiligheid en gerechtigheid welke zij gelijkvormig moeten zijn, zodanig kennen, dat zij zich door het geloof tot God bekerende, een tweeledige weldaad in Christus ontvangen. Namelijk de vergeving der zonden en een erfdeel onder de geheiligden. Waarom zij dan ook overeenkomstig de vermaning des Heeren zich gedrongen gevoelen om te staan naar vordering in de heiligmaking. Dit wetende, dat "die Hij uitverkoren heeft, Hij dezen ook geroepen heeft, en die Hij geroepen heeft dezen ook gerechtvaardigd heeft, en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen ook verheerlijkt" (Rom. 8 : 29, 30).

Zien we nu ten eerste, hoe Koning Christus door het roepen in Zijn Koninkrijk, in de mensen een ijver verwekt om zich met God te verzoenen.

Ten tweede, hoe Hij de vergeving der zonden of de genade der verzoening en der rechtvaardigmaking hun aanbiedt. Tevens hoe Hij de vernieuwing ten leven en tot de eeuwige heerlijkheid in hen begint en dagelijks voortzet en tenslotte in de toekomstige eeuw volkomen voleindigt.

Hoe Koning Christus in de uitverkorenen een ijver verwekt om zich met God te verzoenen. En in diegenen, welke verzoend zijn, een ijver verwekt om de verzoening te behouden en hoe Hij deze bewaart en vermeerdert.

Een ijver, om zich met God te verzoenen, brengt Koning Christus in de uitverkorenen voort,

Ten eerste door aan te tonen dat alle mensen onder de zonden en het koninkrijk der duisternis zijn.

Hij toont hun dit voornamelijk daaruit, dat zij, hoewel hun allen de kennis van God van nature ingeplant is, en het werk der Wet in hun harten geschreven is, en zij van nature gedwongen worden God uit de schepselen te kennen, Hem evenwel niet verheerlijken en zodoende zelfs tegen de wet der natuur zondigen (Rom. 1: 19- 32). Hetgeen zij met daden betuigen en waarvan het eigen geweten hen overtuigt, de gedachten onder elkander hen beschuldigende of ontschuldigende.

Voorts doet Hij dit door elke misdaad te ontdekken en aan te klagen, volgens de geschreven Wet. En door de bestraffingen die in de Profeten voorkomen, wanneer ook vele misdaden tezamen bijeen vergaderd zijn, zoals te zien is in Rom. 3 : 9-14.

Verder door hen te doen inzien, dat het de onveranderlijke wil van God is, dat alle mensen niet alleen de wet der natuur, maar ook de geschreven Wet gelijkvormig zouden zijn. En dat God hen zolang voor zondaren en vijanden houdt, tot zij bekeerd en door het geloof met Hem verzoend worden (Joh. 3 : 36, Rom. 5:10, 11).

Ten tweede, door hun te doen inzien, hoe onbeschrijflijk groot het kwaad der zonde is. De zonde is zulk een groot kwaad, dat zij een eeuwige vernietiging van de mens waardig is. Zulk een groot kwaad, dat ze zelfs door een eeuwige vernietiging van de mens, niet verzoend kan worden!

Hieruit volgt, dat de zonde een groter kwaad is, dan de eeuwige verdoemenis van de mens. Want de verdoemden kunnen zulk een groot kwaad, ook zelfs niet door de eeuwige straffen verzoenen noch te boven komen! Zulk een groot kwaad is het om ook maar met een enkele zonde de Majesteit Gods te beledigen, dat de verdelging van alle schepselen een oneindig geringer kwaad zou zijn! Want de verdelging of vernietiging van alle schepselen is geen prijs, kostelijk genoeg, tot verzoening van één enkele zonde, die niet anders dan door de dood van de Zoon van God is kunnen verzoend worden.

Ten derde doet Hij dit door aan te tonen dat Gods natuur rechtvaardig is. Dat Hij daarom alle zondaren vervloekt, naar ziel en lichaam, zowel in dit als in het toekomstige leven (Deut. 28 : 15-20), tenzij dat er verzoening geschiedt. Want deze rechtvaardigheid en heiligheid Gods om de zonde te veroordelen, is zo onveranderlijk, dat zelfs ook niet één enkele zonde onder de vele duizenden, die er dagelijks bedreven worden, ongestraft blijft. Want zij wordt gestraft of in Christus of in ons. In Christus is zij eens volkomen gestraft, zo we ons slechts bekeren en geloven. In onszelf zal zij gestraft worden, zo we een hart behouden, dat zich niet weet te bekeren en ongelovig blijft, gelijk Christus spreekt: "Ik zeg u, dat van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben, zij van hetzelfde zullen rekenschap geven in de dag des oordeels" (Matth. 12 : 36). Eveneens: "indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden?" (Lukas 23 : 31 en 1 Petrus 4 : 17, 18).

Tenslotte, God is zo rechtvaardig en zulk een groot kwaad is de zonde, dat Hij zelfs ook dan niet, als Hij de zonden vergeven heeft, deze goedkeurt. Om dit te tonen, straft Hij ze ook na de vergeving met zeer harde slagen in de bekeerden. We zien dit in David. Met welk een scherpe roede toonde God, ook nadat Hij door Nathan hem gezegd had: "de Heere heeft uw zonden van u weggenomen", Davids zonden niet goed te keuren (2 Sam. 12 : 11-13 en 2 Sam. 24 : 10-12).

Ten vierde toont God dit door de uitvoering van Zijn rechtvaardige oordelen aan onbekeerden en ongelovigen. Allereerst in de oordelen die Hij reeds liet komen en nog dagelijks laat komen. Zowel in de wroegingen van het geweten, waarmede de onbekeerden geplaagd worden, als in de tijdelijke straffen. Deze, hoe groot ook, zijn nog slechts tekenen van de toekomstige toorn, die veel groter, ja de allergrootste is. Want gelijk de lijdzaamheid en zachtmoedigheid Gods veel groter is dan die der schepselen, zo gaat ook Zijn toorn die van alle schepselen samen, te boven.

Ten vijfde, vervolgens door hun de dag van deze toorn of het eeuwig oordeel voor ogen te stellen, zoals de Schrift dit zowel de gelovigen als de ongelovigen dikwijls voorhoudt.

Door deze en dergelijke uit Zijn Woord gehaalde redenen en wegen, brengt Koning Christus onder de bediening van Zijn Woord, door Zijn Geest een ijver om zich met God te verzoenen voort, in diegenen, welke Hij eerst roept. En Hij bewaart en vermeerderd in hen, die krachtig geroepen en verzoend zijn, de ijver om de verzoening te behouden. Hij brengt teweeg, dat zij zulk een grote genade als de verzoening is, hoogschatten. En wel zó hoog, dat zij met verzaking van zichzelf en alle goddeloosheid, zich geheel in het geloof aan Hem overgeven, Die hen uit zulk een groot kwaad, tot zulk een dure prijs verlost heeft.

Nadat Christus, de Koning en Priester van zijn kerk, in diegenen, die Hij roept, een ijver om zich met God te verzoenen verwekt heeft, biedt Hij hun ook de verzoening zelf aan. Hij schenkt die in de vorm van een verbond, waarvan de hoofdzaak vervat is in de artikelen des geloofs.

Wanneer nu op zo'n wijze als ik gezegd heb, een ijver om zich met God te verzoenen door Koning Christus verwekt is, in degenen die Hij roept, zo biedt Hij hun de verzoening zelf ook aan en geeft die in de vorm van een genadeverbond (2 Kor. 5 : 18-21 en 6 : 11-18).

De verzoening nu van de mens met God of de gehele omvang der zaligheid, om de uitverkorenen door verdiensten en kracht zalig te maken, wordt daarom Verbond genoemd en wordt ons ook in de vorm van een verbond door God voorgesteld, omdat er geen weg of manier van handelen geschikter is, om een onderlinge bewillinging tussen partijen te beleggen en getrouw te bevestigen. Want gelijk de mensen na grote vijandschappen dan eerst in hun gemoed gerust gesteld zijn, wanneer zij zich door beloften en eden tot de onderhouding van de vrede onderling verbonden hebben - aldus heeft ook God, opdat onze harten gerust zouden zijn, Zich uit enkel goedheid, door eedzwering en verbond aan hen die zich bekeren en geloven, verplicht en met het zegel van de Heilige Doop bevestigd, dat Hij hun in Christus uit genade tot kinderen heeft aangenomen. Dat Hij hen door Christus' bloed van alle zonden gereinigt en door Zijn Geest vernieuwd heeft ten eeuwiggen leven en dat uit genade. Opdat we wederom tot het geloof en de dienst van de Drieënige God, Vader, Zoon en Heilige Geest verbonden zijnde, Zijn grote goedheid zouden loven en prijzen.

En gelijk in een menselijk verbond de voorwaarden in artikelen worden uitgedrukt, waarop, na van beide zijden door een eed bevestigd te zijn, de vrede wordt gesloten en onderhouden, zo is ook in dit Goddelijk Verbond, waardoor God Zich in eeuwigheid verzoent, in enige artikelen uitgedrukt welke de fundamenteën zijn van deze heilige verzoening, waardoor Hij een eeuwige verzoening tussen Zichzelf en de gelovige zondaar wil maken.

Nu had God bij de profeet Jeremia reeds beloofd, dat Hij "een nieuw verbond met ons zou oprichten, niet naar het verbond, dat Hij met de vaderen gemaakt had, als Hij hen uit Egypteland uitleidde, omdat zij dat verbond vernietigd hadden." Maar dit zou het verbond zijn: "dat Hij Zijn Wet in ons binnenste zou geven en dezelve in onze harten zou inschrijven, en dat Hij ons tot een God en wij Hem tot een volk zouden zijn, en dat wij Hem zouden kennen. Want Hij zou onze ongerechtigheid vergeven en onze zonden niet meer gedenken" (Jer. 31 : 31-34; Jes. 53 : 4, 5 en Hos. 2 : 18, 19). En dit beloofde Verbond nu, heeft de Heere in Christus met ons opgericht door het geloof

Daarom is het nuttig te weten dat de artikelen des geloofs de leer van het Verbond behelzen, hetgeen tussen God en ons bestaat door het geloof.

Het Verbond tussen God en ons is een Genadeverbond en bestaat alleen door het geloof. Daardoor vernieuwt Hij de gelovigen naar Zijn beeld, nadat Hij de gedachtenis onzer zonde uitgewist heeft.

Dat het Verbond tussen God en ons een Genadeverbond is en op geen voorwaarden van onze waardigheid of verdiensten steunt, doch alleen door het geloof bestaat, kan hieruit duidelijk gezien worden. Want, wat God betreft, Hij richt eigenlijk het Verbond 'der genadige verzoening eerst met ons op, als Hij de beloften in het Evangelie vervat, aan onze harten toepast en verzegelt door de Heilige Geest (Titus 3 : 5-7; 2 Tim. 1 : 9, Gal. 3 : 6, 28, 29). Wat ons aangaat, het wordt door ons door het geloof alleen opgenomen, als ons de uit genade geschonken Heilige Geest bekwaam maakt, om de beloften der verzoening door Christus te willen en te kunnen geloven (Eféze 1 : 11-13 en Joël 1, 2 : 28, 29).

Daarom is dit gehele Verbond een zuiver Genadeverbond, bestaande alleen door het geloof. De aanbieding van de beloften der genade in Christus en de schenking van Christus Zelf is, ten opzichte van God, uit genade. De aanneming van onze kant is eveneens genade, want ze is het werk van God in ons, waardoor Hij Zijn beloften aan de harten verzegelt. Zodat we, aangedaan zijnde met kracht uit de hoogte, werkzaam worden en door Zijn Geest gelovig gemaakt zijnde, geloven (Eféze 2 : 1, 5-10). Al deze dingen zijn duidelijk vervat in die beloften van het nieuwe Verbond, die ik boven uit Jer. 31 : 31-34, heb aangehaald.

Het doel nu, waarom God gewild heeft, dat dit Verbond in ieder opzicht een Genadeverbond zou zijn, is, opdat alle heerlijkheid tot Hem alleen zou wederkeren. Deze bedoeling van Zijn Raad heeft Hij bij diezelfde profeet met deze ronde woorden uitgedrukt: "en het zal Mij zijn tot een vrolijke naam, tot een roem en tot een sieraad, bij alle heidenen der aarde, die al het goede zullen horen, dat Ik doe" (Jer. 33 : 9 en Eféze 1 : 5, 6).

Het andere doel is de gerustheid van ons geweten. Want "indien degenen die uit de Wet zijn, erfgenamen zijn, zo is het geloof ijdel geworden en de belofte teniet gedaan" (Rom. 4 : 14). Wanneer God betuigt, dat dit Genadeverbond bestaat in Hem te kennen door het geloof, waardoor Hij ook, nadat Hij de gedachtenis onzer zonden heeft uitgedelgd, onze harten zal vernieuwen, hetgeen Hij noemt "de wetten in de harten schrijven", zo is het duidelijk, dat ons in de artikelen des geloofs zulk een geloof of kennen van God wordt voorgesteld, hetgeen zowel de genadige vergeving der zonden in Christus aanneemt, als de vernieuwing des harten naar Gods beeld uitwerkt.

Op deze twee zaken zullen we daarom, bij de overdenking van de artikelen des geloofs, in het bijzonder onze aandacht vestigen.

De artikelen des geloofs of de Apostolische geloofsbelijdenis.

1. Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Scheper des hemels en der aarde.
2. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onzen Heere;
3. Die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria;
4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruist, gestorven en begraven, nedergedaald ter hel;
5. Ten derden dage wederom opgestaan van de doden
6. Opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods, de Almachtigen Vaders,
7. Van waar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
8. Ik geloof in de Heilige Geest.
9. Ik geloof één heilige, algemene, Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen;
10. vergeving der zonden;
11. wederopstanding des vleses;
12. en een eeuwig leven.

Wat het geloof is.

Aangezien dan Koning Christus Zelf in de artikelen des geloofs, die de hoofdsom van de leer van het Evangelie in zich bevatten, Zijn Koninkrijk ons aanbiedt en door het geloof, in de kracht van Zijn Geest, Zich krachtdadig met ons in bondgenootschap begeeft, opdat Hij in ons regere, laat ons dan in het kort uitleggen wat het geloof is.

Het geloof is God in Zijn gehele Woord, naar de kennis van Zijn wil, toe te stemmen als Waarachtig en Almachtig en aldus God de eer te geven. Daarbij niet aan te merken hetgeen in ons of in andere schepselen daartegen schijnt te strijden. Vandaar in dit Woord, als het voornaamste doel, te zien op de beloften van het Evangelie, dat Hij Zich ons waarlijk tot een Vader in Christus geeft en dat Hij, na ons door de Heilige Geest in Christus ingelijfd te hebben, uit genade rechtvaardigt en dagelijks heiligt. En ons door diezelfde kracht, waardoor Christus uit de dood is opgewekt, onderhoudt. Waardoor Hem ook alle dingen onderworpen zijn. Dit alles, opdat de hoop des eeuwigen levens, in Zijn Waarheid en kracht, in ons gegrond en zeker zij.

Deze beschrijving van het geloof omvat allereerst het gehele leven van de mens, wiens doen en laten op het geloof moet staan en steunen. Want hetgeen tot de Hebreeën gezegd is: "zonder geloof is het onmogelijk God te behagen" is bij het bezien van elke zaak waarachtig (Rom. 14: 23). Maar ten andere stelt ze ook voor, de bijzondere, in Christus aangeboden genade der rechtvaardigmaking en vernieuwing ten eeuwigen leven, als het fundament van alles wat we hebben te geloven.

De beschrijving is voornamelijk genomen uit Rom. 4: 16-25 en Eféze 1: 17-23. Hetgeen in de beschrijving gesteld wordt van de kennis van Gods wil, geschiedt daarom, omdat de satan aan het Woord van God dikwijls een vreemde verklaring geeft, tegen de wil van God in. Daarom zal men op zijn hoede moeten zijn dat het geloof van de geopenbaarde wil van God niet afdwaalt, opdat overeenkomstig het woord van de apostel "alle profetie of uitlegging der Schrift zij naar de mate des geloofs" (Rom. 12: 7). En opdat de uitlegging niet strijden zou met het fundament of enig artikel des geloofs, drukken we het nog duidelijker op deze wijze uit: het geloof is de erkenning van en de volkomen berusting in de onveranderlijke wil van God, nl. dat Hij de in de profetieën beloofde en door Christus daadwerkelijk aan het licht gebrachte zaligheid, ons uit genade schenkt, gelijk de artikelen des geloofs getuigen.

De erkenning, zeg ik, dat de zaken, die daarin begrepen zijn, ons door God uit genade geschonken zijn, overeenkomstig het getuigenis van alle profeten door alle eeuwen heen en het getuigenis van Christus Zelf. Om daardoor in deze geopenbaarde en onveranderlijke Waarheid Gods te rusten en Hem de eer te geven, dat Hij die Waarheid van overlang bevestigd heeft. Bevestigd, door de beloften te volbrengen en de meeste artikelen des geloofs inderdaad te vervullen en nog dagelijks door de toepassing dier Waarheid dat bewijst en in hetgeen wat nog ter vervulling over is, zekerlijk zal bewijzen. Daarbij niet aan te merken hetgeen in ons of in enig schepsel buiten ons schijnt te strijden tegen deze, ons beloofde, in Christus betoonde Goddelijke genade en Waarheid, die ten laatste volkomen vervuld zullen worden.

Verdeling van de Geloofsbelijdenis.

Onze Geloofsbelijdenis laat zich gemakkelijk in vier stukken verdelen.

Het eerste bevat, wat we geloven van God de Vader, Die "gelijk Hij ons uit enkel barmhartigheid voor de grondlegging der wereld heeft uitverkoren in Christus' (Eféze 1: 4), daarom als de eerste bron van het Verbond of van de verzoening in het eerste deel van de geloofsbelijdenis wordt voorgesteld. Vandaar dat daar ook geleerd wordt, wat we van de schepping aller dingen geloven moeten.

Het tweede stuk bevat in zich, wat we geloven van de Zoon van God, Jezus Christus. In dit stuk is de gehele leer van de verzoening en van het Verbond begrepen.

Het derde stuk sluit in zich, wat we geloven van de Heilige Geest, Die door ons Christus door het geloof in te lijven, ons tot bondgenoten van God maakt, de barmhartigheid van de Vader en de verlossing van de Zoon ons toepassende.

Het vierde stuk handelt tenslotte over het volk waarmede God een Verbond opricht of met andere woorden: over de kerk. Dit stuk omvat de uitwerking van al het voorgaande en de vrucht van ons geloof, zowel die we in dit leven ontvangen, als die, welke we in eeuwigheid zullen genieten naar ziel en lichaam, met ons Hoofd Jezus Christus volkomen verenigd zijnde.

Richtlijnen, die in elk artikel des geloofs, dienstig zijn zowel ten nutte van het verstand als van het vertrouwen.

De richtlijnen die we altijd, zowel in de verklaring als in de beoefening van de geloofsbelijdenis voor ogen moeten hebben, zijn de volgende.

De eerste is: dat niet alleen het menselijk verstand bij elk artikel de geschiedenis kent (welke kennis echter op zichzelf niet zalig maakt, aangezien de duivelen die kennis ook hebben en nochtans sidderen, Jac. 2: 19) ; maar ook dat het hart in waar vertrouwen de beloften Gods en de vervulling dier beloften in Christus en om Christus, hetgeen in elk artikel vervat is, omhelst (Hand. 13: 32, 39).

Ontleedt dan elk artikel, in de beloften en de vervulling daarvan en ge zult op deze manier door de artikelen des geloofs verkrijgen de veelvoudige rijkdom van die wonderbare gemeenschap met de Vader, Zijn Zoon Jezus Christus, en de Heilige Geest, welke in het gehele Evangelie de gelovigen beloofd en geschonken wordt (1 Joh. 4: 14, 15).

De tweede richtlijn heeft in de toepassing van die beloften de Raad Gods op het oog. Namelijk dat de Zoon van God hiertoe een waarachtig menselijk lichaam en ziel heeft aangenomen, opdat hetgeen in die menselijke natuur geschied is, in de naam van iedere gelovige zou geschied zijn. En wel zó, dat de gehoorzaamheid door Hem aan de Vader betoond, volgens de Raad en de schenking des Vaders, zo wezenlijk de onze zou zijn, als ware die door ons lichaam en door onze ziel betoond. Dat Hij ook door dezelfde kracht waardoor het Woord bij de schepping leven en heerlijkheid werkte, ons zal levend maken en verheerlijken.

Dit is de Raad Gods, Zijn onveranderlijke wil, waarop we veilig kunnen steunen en die daarom duidelijk en nadrukkelijk in al de profetische en apostolische schriften is

geopenbaard. Want "daarom komende in de wereld, zegt Hij: slachtoffer en offerande hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij het lichaam toebereid enz., toen sprak Ik, zie Ik kom (in het begin des boeks is van Mij geschreven) om Uw wil te doen, o God!" En een weinig daarna: "in welke wil wij geheiligt zijn door de offerande des lichaams van Jezus Christus eenmaal geschied" (Hebr. 10: 5-10, vergeleken met Psalm 40: 7-9).

Die Raad Gods heeft ook de apostel op het oog als hij zegt: "Maar de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, spreekt aldus: zegt niet in uw hart: Wie zal in de hemel opklimmen? Dat is Christus (van boven) afbrengen. Of: Wie zal in de afgrond nederdalen? Dat is Christus uit de doden opbrengen, maar wat zegt ze? Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart. Dit is het Woord des geloofs, hetwelk wij prediken: namelijk, indien gij met uw mond zult belijden de Heere Jezus, en met uw hart geloven, dat God Hem uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden. Want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid en met de mond belijdt men ter zaligheid." Rom. 10: 6-10, zie ook 1 Kor. 1: 30, Lukas 3: 10, 11, Hebr. 2: 14, 15, Rom. 5: 10, 15-18, 1 Kor. 15: 20, 21, 23, 1 Thess. 4: 14, 5: 2, 3.

IK GELOOF IN GOD DE, VADER, DE ALMACHTIGE, SCHEPPER DES HEMELS EN DER AARDE

Profetische en apostolische getuigenissen over de natuur van God en de schepping aller dingen.

"HEERE, HEERE, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid, Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, Die de ongerechtigheid en overtreding en zonde vergeeft; Die de schuldige geenszins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid der vaders aan de kinderen en aan de kindskinderen" (Exod. 34: 6, 7).

"In den beginne schiep God de hemel en de aarde; de aarde nu was woest en ledig en duisternis was op de afgrond, en de Geest Gods zweefde op de wateren" (Gen. 1: 1, 2). "In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God. Alle dingen zijn door Hetzelve gemaakt, en zonder Hetzelve is geen ding gemaakt, dat gemaakt is" (Joh. 1: 1-3 en Col. 1: 15-47). "Zendt Gij Uw Geest uit zo worden zij geschapen en Gij vernieuwt het gelaat des aardrijks" (Psalm 104: 30).

Beschrijving van God

God is een geestelijk, eeuwig, goed, rein, onbegrijpelijk Wezen, in heerlijkheid en in wijsheid, van een oneindige macht, onveranderlijke gerechtigheid, onuitsprekelijke barmhartigheid, bestendige waarheid en eindelijk het enige en hoogste goed, bestaande in Vader, Zoon en Heilige Geest. Kort en nauwkeurig wordt Gods natuur uitgedrukt in de woorden van Mozes, (Exod. 34: 6): "Heere, Heere God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid"

De nuttigheid van de beschrijving van God

Het doel van deze beschrijving is, dat we Gods natuur kennende, Hem met een oprecht geloof zouden omhelzen als het enigste en hoogste goed en met kinderlijke, eerbiedige vreze, Hem zouden verheerlijken. Want als we horen dat God, Die in een eeuwig Verbond beloofd heeft, ons tot een God te willen zijn, wijs, eeuwig goed, rechtvaardig, barmhartig, enz. is, zo besluiten we daaruit terecht, dat Hij Zich ook als de zodanige wil bewijzen aan hen, die geloven en wel met een eeuwig, Verbond. Hoewel ook alle schepselen het tegendeel schijnen te betuigen, hij, die God aldus heeft leren kennen, zal zichzelf en al zijn belangen Hem leren toevertrouwen en een leven in het geloof leiden overeenkomstig Zijn wil.

Hoe nu de kennis van Gods natuur tot geloof en bekering en zo tot de oprichting van Zijn Koninkrijk in ons, zeer veel toebrengt, zullen we uit één Zijner eigenschappen aantonen. Zo groot en zo bestending is de Waarheid Gods, dat één woord der Goddelijke Waarheid aller engelen en mensen waarheid oneindig ver te boven gaat. Want de waarheid van alle schepselen hangt van de Waarheid Gods af, heeft daaruit haar oorsprong en bestaat alleen daarin. Zodat Gods Waarheid de enige grond en bron

is van alle waarheid bij engelen en mensen. Daarom, indien we over enige zaak in twijfel of daarover bekommerd zijn, waarom vragen we niet of er ook enig woord des Heeren zij aangaande de zaak die ons duister is? Indien we in die weg het licht gevonden hebben, kunnen we onze harten aan een vaste rust overgeven, met zekerheid wetende dat het minste van de Goddelijke waarheid vaster en zekerder is, dan de fundamente van hemel en aarde (Jer. 31: 35-37; Matth. 5: 18). Daarom staat er geschreven: "Weet nu, dat niets van het Woord des Heeren op de aarde zal vallen" (2 Kon. 10: 10).

Zijn onbegrensde macht moet ons tevens bemoedigen om die God te vertrouwen Die "de dingen die niet zijn, roept alsof zij waren" (Rom. 4: 17). Zoals ook diezelfde apostel, sprekende over Abrahams geloof, verder zegt: "hij heeft aan de belofte Gods niet getwijfeld door ongeloof, maar is gesterkt geweest in het geloof, gevende God de eer; en ten volle verzekerd zijnde, dat hetgeen beloofd was, Hij ook machtig was te doen" (vers 20, 21). En hoezeer het mistrouwen God mishaaft en hoezeer ook de allerheiligste zich daarvoor heeft te wachten, leert de Heere (Num. 20: 12): "De Heere zei tot Mozes en tot Aaron: Omdat gijlieden Mij niet geloofd hebt, dat gij Mij heiligde voor de ogen der kinderen Israëls, daarom zult gijlieden deze gemeente niet inbrengen in het land, hetwelk Ik hun gegeven heb."

Verder is God niet alleen machtig om te doen hetgeen Hij wil, gelijk Hij zeker datgene wil, wat Hij in Zijn Woord belooft, maar ook in hetgeen Hij niet wil kan Hem niets weerstaan. "Daar is niemand die uit Mijn hand redden kan; Ik zal werken, wie zal het keren? (Jes. 43: 13). Het is dan allereerst noodzakelijk, dat we Gods wil in alle dingen uit Zijn Woord trachten te leren kennen en niet twijfelen of Gods Waarheid is. Allerbestedigst en volstrekt onveranderlijk.

Ten andere, dat ons hart zich verheuge in die God, Die al wat Hij wil, ook inderdaad uitvoert en geen tegenstand duldt. "Ik geef Mijn schapen het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal ze uit Mijn hand rukken. Mijn Vader, Die ze Mij gegeven heeft, is meerder dan allen, en niemand kan ze rukken uit de hand Mijns Vaders. Ik en de Vader zijn één" (Joh. 10: 28-30). Hier is zowel de aller-zekerste waarheid van het woord van Christus als tegelijk Zijn almacht, een krachtige grond voor het vertrouwen, dat God Zich in Christus aan hen die geloven, almachtig en waarachtig zal bewijzen te zijn door een eeuwig Verbond.

Hoe moesten die heerlijke volmaaktheden Gods ons niet uitlokken tot geloof en bekering! Immers, wanneer we toch weten, dat Zijn Waarheid even onveranderlijk is als Zijn Wezen, dan weten we ook, dat Hij de zonde in eeuwigheid niet zal goedkeuren, van welke Hij. overeenkomstig het getuigenis van Zijn Woord een gruwel heeft (Psalm 5: 7). En dat het eerder mogelijk is, dat de aarde vergaat, dan dat de zonden ongestraft zouden blijven, tenzij men zich tot God bekere (Matth. 5: 18). Trouwens Gods Wezen zou moeten veranderd worden, indien Zijn Waarheid aan verandering onderworpen ware! Zo is het ook met Zijn almacht. Wie zou zich Hem niet gaarne toevertrouwen, in Wiens hand leven en dood zijn en Die de macht heeft om ziel en lichaam in het eeuwige vuur te werpen? Gelijk Christus verklaart (Matth. 10: 28): "Vreest niet voor degenen die het lichaam kunnen doden en de ziel niet kunnen doden; maar vreest veel meer Hem, Die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel"

Zo vindt ook het vertrouwen des geloofs zijn grond in Gods *oneindige wijsheid*, waardoor het, vlees en zonde overwinnende en alle strikken des twijfels verbrekende, tot gemoedsrust komt. Daartoe is het nodig dat het geloof opklimt tot die oneindige wijsheid Gods en leert inzien, dat God de regeerder van de wereld is en niet de mensen. Dat Hij alle dingen zo bestuurt en regeert, dat wij niet zouden kunnen wensen, dat het wijzer en beter gedaan zou zijn. Hierop heeft Paulus het oog (Rom. 11: 33-36): "O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen! Want wie heeft de zin des Heeren gekend, of wie is Zijn raadsman geweest? Of wie heeft Hem eerst gegeven en het zal hem wedervergouden worden? Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in eeuwigheid. Amen." En Psalm 104: 24: "Hoe groot zijn Uwe werken, o Heere! Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt" en Psalm 147: 5: "Onze Heere is groot en van vele kracht; Zijns verstands is geen getal"

Wie zou dus bij de beschouwing van deze waarheid niet alle woorden Gods met de diepste eerbied ontvangen en in de dagelijkse werken van Zijn voorzienigheid met een stil genoegen berusten, zeggende met de apostel: "de alleen-wijze God zij de heerlijkheid" (Rom. 16: 37).

Hieruit nu vloeit het vertrouwen des geloofs voort, aangezien God beloofd heeft Zich als de zodanige te zullen bewijzen, evenals de krachtigste aandrang om zijn wandel te richten naar ^sHeeren Woord, als de hoogste regel der wijsheid (Psalm 119: 5,) en te verzaken alle ingebeelde wijsheid des vleses (Rom. 8: 7). Hieruit leert men tevens erkennen, dat God alleen goed is, hetgeen in de werken der natuur zowel als in het werk der verlossing is op te merken. Trouwens het ligt ook in de aard der zaak: hoe zou er ook iets anders dan goed kunnen voortkomen van dat aanbiddenswaardig Wezen, in Wie niets is als goed? Daarom zegt ook David met enkele woorden: ",de Heere is aan allen goed en Zijn barmhartigheden zijn over al Zijn werken." (Psalm 145: 9).

Dit is de grond en de steun van het vertrouwen bij de beschuldigingen van ons eigen hart: *Gods goedheid!* Gods goedheid, zó groot, dat Hij naar Mozes' woord (Exod. 34: 5), de ongerechtigheden en de misdaden vergeeft, degene die gelooft. Zij klinkt ons liefelijk tegen uit de vriendelijke woorden van onze Heere Jezus Christus: "Zoon, zijt welgemoed, uw zonden zijn u vergeven" (Matth. 9: 2). Wie zou Hem dan niet vertrouwen? Wie kan dan bij zulk een goedheid nog voortgaan dat heerlijk Wezen willens en wetens door de zonden te beledigen? "Of veracht gij de rijkdom Zijner goedertierenheid, verdraagzaamheid en lankmoedigheid, niet wetende dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt? Maar naar uw hardigheid en onbekeerlijk hart vergadert gij uzelf toorn als een schat in de dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods" (Rom. 2: 4, 5).

Wie zou ook bij het beseffen van *Gods barmhartigheid* niet vrezen iemand onrecht te doen of de naaste onrechtvaardig te verdrukken, terwijl de ondervinding Zijner goedheid en barmhartigheid ons van alle hardigheid en liefdeloosheid moest aftrekken? "Want (zegt Hij) indien gij enigszins uws naasten kleeft te pand neemt, zo zult gij het hem wedergeven, eer de zon ondergaat; want dat alleen is zijn deksel, het is zijn kleeft over zijn huid: waarin zou hij liggen? Het zal dan geschieden, wanneer hij tot Mij roept, dat Ik het zal horen; want Ik ben genadig" (Exod. 22: 26, 27).

Ja, ook de *gerechtigheid Gods* straalt zo vertroostend van het aangezicht van Zijn Christus, dat de verterende rechtvaardigheid en heiligheid Gods, in de Wet uitgedrukt, die ons anders terecht verschrikken, ons in Christus bemoedigen en ons vertrouwen versterken. Immers, aangezien Hij toch volkomen rechtvaardig is en Hij de zonden van alle gelovigen eenmaal in het oordeel gebracht en naar de hoogste strengheid der gerechtigheid in Zijn Zoon gestraft heeft, zo laat Zijn volmaakte rechtvaardigheid niet toe, dat dezelfde schuld tweemaal geëist of tweemaal betaald zou worden. Evenwel, daar God zo heilig en rechtvaardig is, dat ook de rechtvaardigste naar het oordeel der mensen en die zichzelf niets bewust zijn (1 Kor. 4: 3), voor Hem niet onschuldig zijn, maar dat Hij de ongerechtigheid der vaders bezoekt aan de kindskinderen in het derde en vierde geslacht dergenen die Hem haten, en aan Zijn gerechtigheid door de enige Middelaar tot het uiterste toe heeft laten voldoen hebben we ons dan niet ernstig te bekeren, gedachtig aan de woorden des Heeren "indien dit geschiedt aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden?"

Gods rechtvaardige natuur zal ons dan ook afschrikken van alle geweld en onrecht, tot liefde van onze naaste, wanneer we overdenken, dat God het onderdrukken van de naaste niet ongestraft laat. Gelijk we immers niet zouden kunnen dulden, dat iemand ons kind in onze tegenwoordigheid met voeten vertrad! "Want de Heere doet gerechtigheid en gerichten al degenen die onderdrukt worden" (Psalm 103: 6). Vergelijk ook 1 Kor. 6: 10, 11 en 1 Thess. 4: 6-8.

Tenslotte versterkt Gods *eeuwige natuur* niet minder ons geloof. Want aangezien God *in* het Verbond beloofd heeft, Zich te zullen bewijzen als een God, Die eeuwig is, zo leiden we terecht daaruit af, niet slechts dat onze zielen in God eeuwig zullen leven, maar ook dat onze lichamen ten eeuwigen leven zullen opgewekt worden, opdat Hij inderdaad eeuwig onze God zij. Op dit fundament rust de redevoering van Christus, waarmee Hij uit de woorden des Verbonds, de opstanding der doden tegen de Sadduceeën bewijst (Matth. 12: 32). En dit niet alleen, maar ook ten aanzien van het aardse leven ontvangt de gelovige, uit de eeuwigde natuur van *God*, telkens nieuwe krachten (Jes. 40: 27-31 en Psalm 103: 5). Die eeuwigde natuur van God moet ons ook tot bekering aansporen (1 Petrus 1: 22-25), evenals de heiligheid Gods, die met de eeuwigheid gepaard gaat (1 Petrus 1: 14-18; 1 Joh. 3: 3).

IK GELOOF IN GOD DE VADER, IN ZIJN ENIGGEBOREN ZOON EN IN DE HEILIGE GEEST

Enige getuigenissen van de Godheid van de zoon, volgens de eigenschappen in de beschrijving Gods en de artikelen des geloofs.

Nu zullen we aantonen, dat God Zich zodanig in Zijn Woord heeft geopenbaard, *dat de drie Personen, Vader, Zoon en Heilige Geest, de enige en waarachtige God zijn*, in Wie we in de geloofsbelijdenis erkennen te geloven, als we zeggen: *Ik geloof in God de Vader en in Zijn eniggeboren Zoon en in de Heilige Geest.*

Een persoon is een zelfstandig wezen met verstand en wil. Verder onmededeelbaar, niet onderhouden door, noch deel uitmakende van een ander.

Dat God de **Vader**, de Schepper van hemel en aarde is, is zo helder als de dag, dat ook zelfs de grofste ketters, die de Godheid van de Zoon en het Persoonlijk bestaan van de Heilige Geest loochenen, echter de Godheid van de Vader niet durven ontkennen. Maar dat de Zoon een zelfstandig Persoon in het Goddelijk Wezen is (van nature waarachtig en eeuwig God), is nodig en nuttig, hoewel het bijna op iedere bladzijde van de Bijbel te lezen is, hier door enige duidelijke getuigenissen te bevestigen.

We willen daartoe allereerst enige bewijzen naar voren brengen, naar de orde der eigenschappen, die we in de beschrijving gesteld hebben. Ten tweede volgens de artikelen des geloofs.

Het *Woord*, of de **Zoon**, is een geestelijk Wezen (Rom. 1: 3, 4). Waarachtig God, "gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij" (Joh. 14: 1). Hij is eeuwig, onbegrijpelijk, zowel in heerlijkheid als in wijsheid, "verheerlijk Mij, Gij Vader bij Uzelven, met de heerlijkheid die Ik bij U had, eer de wereld was" (Joh. 17: 5 en Spreuken 8: 22-25; zo ook Openb. 1: 8 en Hebr. 7: 3). Goed, rein en onbevlekt (Joh. 10: 11; Jes. 40: 9-11). "Heilig! heilig! heilig! is de Heere der heirscharen, de ganse aarde is van Zijn heerlijkheid vol" (Jes. 6: 3). Dit verklaart Johannes van Christus, zeggende: "dit zei Jesaja toen hij Zijn heerlijkheid zag en van Hem sprak, nl. van Christus" (Joh. 12: 41 en Joh. 17: 19).

Hij is van een oneindige macht, want Hij schept en onderhoudt alles met de Vader en de Heilige Geest. "In den beginne was het Woord en het Woord was God. Alle dingen zijn door Hetzelve gemaakt, en zonder Hetzelve is geen ding gemaakt, dat gemaakt is" (Joh. 1: 1-3). "Door de geliefde Zoon, in Dewelke wij de verlossing hebben, zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zienlijk en die onzienlijk zijn, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten, alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen; en Hij is vóór alle dingen; en alle dingen bestaan samen door Hem" (Col. 1: 13-17). "Hij heeft tot ons gesproken door de Zoon, door Dewelke Hij ook de wereld gemaakt heeft" (Hebr. 1: 1, 2). "De Heere bezat Mij in het beginsel Zijns wegs, vóór Zijn werken van toen aan. Ik ben van eeuwigheid af gezalfd geweest, van de aanvang, van de oudheden der aarde aan. Ik was geboren, als de afgronden nog niet waren, als nog geen fonteinen waren, zwaar

van water; aleer de bergen ingevest waren, vóór de heuvelen was Ik geboren. Hij had de aarde nog niet gemaakt, noch de velden, noch de aanvang van de stofjes der wereld. Toen Hij de hemelen bereidde, was Ik dáár enz." (Spr. 8: 22-27). "Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook" Daarom zochten dan de Joden te meer Hem te doden, omdat Hij niet alleen de sabbat brak, maar ook zei: "dat God Zijn eigen Vader was, Zichzelve Gode even gelijk makende" (Joh. 5: 17, 18; Fil. 3: 21).

Hij doet wonderwerken door Eigen kracht, namelijk niet als God aanroepende, maar als door eigen gezag gebiedende. Voorbeelden zijn er van in Lukas 5 en 7: want Hij gebiedt de winden en de zee en zij gehoorzamen Hem, en Hij bestraft de kleingelovigheid Zijner discipelen (Matth. 8: 26; Markus 4: 39-41).

Hij geeft ook anderen de macht om wonderwerken te doen, echter onder aanroeping van Zijn Naam (Markus 9: 39, 40; Hand. 3: 6-16 en 4: 10). Hij is van een onveranderlijke gerechtigheid en "dit zal Zijn Naam zijn, waarmee men Hem noemen zal, de Heere onze Gerechtigheid" (Jer. 23: 6). Van een onuitsprekelijke barmhartigheid is Hij (Titus 3: 4, 6 en 2: 10-12). Van een aller-bestendigste waarheid; "de hemel en de aarde zullen voorbij gaan, maar Mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan" (Matth. 24: 35). Vol van genade en waarheid (Joh. 1: 14, 14: 6). Dat Woord is de eniggeboren Zoon van de Vader en het eeuwige beeld des Vaders, Hem gelijk. "Wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van de Vader" (Joh. 1: 14); "dewelke, alzo Hij is het afschijnsel Zijner heerlijkheid (licht uit licht), en het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid (onafhankelijkheid), en alle dingen draagt door het Woord Zijner kracht" (Hebr. 1: 3). Hij is de Heere aller schepselen, maar in het bijzonder van de gelovigen of van de kerk. "Hij was in de wereld, en de wereld is door Hem gemaakt, en de wereld heeft Hem niet gekend; Hij is gekomen tot het Zijne, en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen" (Joh. 1:10, 11).

Eer Hij in de wereld kwam, bestond Hij reeds als Persoon en was Hij Davids Heere, waaruit Christus Zijn Godheid bewijst, zeggende: "Wat dunkt u van de Christus, Wiens Zoon is Hij? Zij zeiden tot Hem: Davids Zoon. Hij zei tot hen: Hoe noemt Hem dan David in de Geest zijn Heere? zeggende: De Heere heeft gezegd tot Mijn Heere: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten. Indien Hem dan David noemt zijn Heere, hoe is Hij zijn zoon?" (Matth. 22: 42-45). "En gij, kindeken, zult een profeet des Allerhoogsten genaamd worden; want gij zult voor het aangezicht des Heeren heengaan om Zijn wegen te bereiden, om Zijn volk kennis der zaligheid te geven" (Lukas 1: 76, 77 en vers 16, 17, 43; Mal. 4: 5). "Dezelve is het, Die na mij komt, welke vóór mij geworden is" (Joh. 1: 27). "Thomas antwoordde en zei tot Hem: mijn Heere en mijn God!" (Joh. 20: 28; Hand. 16: 31 en 18: 9, 10).

Dus is Christus, hoewel als het Woord eerder zijnde en op Zichzelf bestaande, *van de Heilige Geest ontvangen* en heeft alzo het menselijk vlees aangenomen: "Die in de gestaltenis Gods zijnde, het geen roof geacht heeft Gode gelijk te zijn, maar heeft Zichzelve vernietigd, de gestaltenis van een dienstknecht aangenomen hebbende" (Filipp. 2: 6, 7). "Hij neemt de engelen niet aan, maar Hij neemt het zaad van Abraham aan" (Hebr. 2: 16). "Ik ben dat levende brood, dat uit de hemel nedergedaald is" (Joh. 6: 51). "Ik ben van de Vader uitgegaan en ben in de wereld gekomen" (Joh.

16: 28). "De verborgenheid der Godzaligheid is groot; God is geopenbaard in het vlees" (1 Tim. 3: 16).

De profeten hadden voorzeggd, dat Hij *uit een maagd zou geboren worden*, de Goddelijke natuur met de ware menselijke natuur, in één persoon zou verenigen, dragen en onderhouden! "Ziet, een maagd zal zwanger worden en zij zal een Zoon baren, en men zal Zijn naam Immanuël heten, dat is God met ons" (Jes. 7: 14). "Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op Zijn schouder, en men noemt Zijn naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vrededorst" (Jes. 9: 5). "En gij Bethlehem Efratha, zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van Juda? uit u zal Mij voortkomen, die een Heerser zal zijn in Israël, Wiens uitgangen zijn vanouds, van de dagen der eeuwigheid" (Micha 5: 1). "Ik zal David een rechtvaardige Spruit verwekken, Die zal Koning zijnde regeren en voorspoedig zijn" enz., en dit zal Zijn naam zijn waarmee men Hem noemen zal, de Heere onze gerechtigheid" (Jer. 23: 5, 6). "In Hem woont al de volheid der Godheid lichamelijk" (Col. 2: 9).

Hij heeft voor *Pontius Pilatus* onder wie Hij *geleden* heeft, Zijn eeuwig Koninkrijk beleden en dat Hij daartoe in de wereld gekomen is, opdat Hij der Waarheid getuigenis zou geven (Joh. 18: 36, 37 en Hand. 4: 25-28). En terwijl deze landvoogd met het oordeel bezig was, werd de godsspraak van Zacharia vervuld, "en zij hebben de dertig zilveren penningen genomen, de waarde des gewaardeerden van de kinderen Israëls, dewelke zij gewaardeerd hebben, en hebben dezelve gegeven voor de akker des pottenbakkers, volgens hetgeen mij de Heere bevolen heeft".

Deze profetie is op het tijdstip, dat het Verbond vernietigd en het volk verworpen stond te worden, welke laatste mede in de profetieën afgebeeld was, door de verbreking van de stok liefelijkheid in Christus, (waarachtig God, geopenbaard in het vlees), tot in de kleinste bijzonderheden zelfs, door de wonderbare voorzienigheid vervuld (Zach. 2: 10-12; Matth. 27: 9, 10).

Is gekruist; "zij zullen Mij aanschouwen, Die zij doorstoken hebben" (Zach. 12: 10). Dit zegt de Heere van Zichzelf door het woord van de profeet, en Johannes zegt, dat het in Christus vervuld is (Joh.

19: 37). "En indien zij ze gekend hadden, zo zouden zij de Heere der heerlijkheid niet gekruist hebben" (1 Kor. 2: 8). "De Vorst des levens hebt gij gedood" (Hand. 3: 15).

Gestorven; het testament moest door de dood van de Testamentmaker bevestigd worden, maar de Testamentmaker is God! (Hebr. 9: 16, 17 en 8: 8, 9). God heeft Zijn gemeente verkregen door Zijn eigen bloed (Hand. 20: 28).

Begraven, nedergedaald ter hel; God zegt: "Ik zal ze van het geweld der hel verlossen, Ik zal ze vrij maken van de dood; o dood, waar zijn uw pestilentiën, hel waar is uw verderf" (Hoséa 13: 14). Dit is door Christus ten dele vervuld en zal verder vervuld worden, gelijk de apostel leert (1 Kor. 15: 55-57). Daarom is Christus waarachtig God.

Ook is Hij door Zijn eigen kracht *ten derden dage opgestaan van de doden* (Rom. 1: 4). "Breekt deze tempel en Ik zal dezelve in drie dagen oprichten" (Joh. 2: 19), en "Ik

leg Mijn leven af, opdat Ik hetzelfde wederom neme. Niemand neemt hetzelfde van Mij, maar Ik leg het van Mijzelve af; Ik heb macht hetzelfde af te leggen en heb macht hetzelfde wederom te nemen" (Joh. 10: 17, 18).

Dat Hij de waarachtige God is, Die *opgevaren is ten hemel*, leert de apostel duidelijk. "Elk een van ons is de genade gegeven, naar de

mate der gave van Christus. Daarom zegt Hij: als Hij opgevaren is in de hoogte, heeft Hij de gevangenis gevangen genomen" (Eféze 4: 7-9). "Niemand is opgevaren in de hemel dan Die uit de hemel nedergekomen is" (Joh. 3: 13, 6: 38, 62).

Is gezeten aan de rechterhand Gods en wordt door engelen en mensen aanbeden; "tot wie van de engelen heeft Hij ooit gezegd: zit aan Mijn rechterhand?" en "dat alle engelen Gods Hem aanbidden" (Hebr. 1: 6, 13; 1 Petrus 3: 22; Eféze 1: 20-22). "Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd en heeft Hem een Naam gegeven, welke boven alle naam is, opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in de hemel en die op de aarde, en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere is, tot heerlijkheid Gods des Vaders" (Filipp. 2: 9-11; zie ook 1 Kor. 1: 2 en Hand. 9: 14).

Hij heeft macht *om te oordelen de levenden en de doden*, en is daarom aller mensen gedachten, woorden en werken bewust. Daarenboven is Hij volkomen rechtvaardig en tevens almachtig om het oordeel uit te voeren. "Oordeelt niets voor de tijd, totdat de Heere zal gekomen zijn, Welke ook in het licht zal brengen, hetgeen in de duisternis verborgen is, en, openbaren de raadslagen des harten" (1 Kor. 4: 5). "Hij heeft het oordeel de Zoon gegeven, opdat zij allen de Zoon eren, gelijk zij de Vader eren" (Joh. 5: 22, 23). "Wiens wan in Zijn hand is, en Hij zal Zijn dorsvloer doorzuiveren en Zijn tarwe in Zijn schuren samen brengen, en zal het kaf met onuitblusselijk vuur verbranden" (Matth. 3: 12). De geveinsden van de ware gelovigen te onderscheiden is alleen Gods werk. Dezen in de hemel te vergaderen, genen in het eeuwige vuur te verstoten, is ook alleen het werk Gods.

En de Heilige Geest; die Geest geeft Christus Zelf, hetwelk een uitnemend getuigenis van Zijn eeuwige Godheid is. "Deze is het Die met de Heilige Geest doopt" (Joh. 1: 33; Hand. 2: 1-4; vergeleken met vers 17: "Ik zal uitstorten, zegt God, van Mijn Geest" enz. met vers 33: "Christus heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort" (Joh. 16: 7 en 20: 22).

Hij verkiest Zich uit het ganse menselijke geslacht *een algemene kerk*. "Ik weet welke Ik uitverkoren heb" (Joh. 13: 18). "Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren, opdat gij zoudt henen gaan en vrucht dragen, en dat uw vrucht blijve" (Joh. 15: 16 en 10: 16 en 9: 52). Bij deze kerk is Christus van het begin af tegenwoordig geweest als haar Koning en eeuwige Hogepriester. "Christus is gisteren en heden Dezelfde en in eeuwigheid" (Hebr. 13: 8; zo ook 1 Petrus 3: 19, 20). "En laat ons Christus niet verzoeken, gelijk ook sommigen van hen verzocht hebben en werden van de slangen vernield" (1 Kor. 10: 9). "Gij zijt priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizédek" (Psalm 110 4 en Hebr. 7: 3).

Aan deze kerk heeft Hij vanaf het begin de Vader en Zichzelf geopenbaard. "Niemand kent de Vader dan de Zoon, en die het de Zoon wil openbaren" (Matth. 11: 27 evenals 1 Petrus 1: 11). Hij maakt deze kerk levend uit de eeuwige dood (Joh. 5: 25). Hij wil, dat de kerk Hem heilig zij en afgescheiden van de afgodendienaars en de ongelovigen. Daarom stelt Hij Zijn dienst in de kerk lijnrecht tegenover de dienst der valse goden. "Mijn geliefden! vliedt van de afgodendienst. Als tot verstandigen spreek ik, oordeelt gij hetgeen ik zeg. De drinkbeker der dankzegging, die wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap aan het bloed van Christus?" en even daarna: "Wat zeg ik dan? Dat een afgod iets is? Of dat afgodenoffer iets is? Ja, ik zeg, dat hetgeen de heidenen offeren, zij de duivelen offeren en niet Gode; en ik wil niet, dat gij met de duivelen gemeenschap hebt; Gij kunt de drinkbeker des Heeren niet drinken en de drinkbeker der duivelen; gij kunt niet deelachtig zijn de tafel des Heeren en de tafel der duivelen. Of tergen wij de Heere? Zijn wij sterker dan Hij?" (1 Kor. 10: 14-22) .

De gemeenschap der heiligen. Hij deelt Zichzelf aan de heiligen mede, dat is aan alle uitverkorenen, waar en hoever ook in de wereld verstrooid. "Ik en de Vader zullen komen en zullen woning bij hem maken" (Joh. 14: 23 en 15: 14). Zo ook: "gelijk het lichaam één is en vele leden heeft en al de leden van dit éne lichaam, vele leden zijnde, maar één lichaam zijn, alsoo ook Christus" (1 Kor. 12: 12). "Opdat Christus door het geloof in uw harten wone" (Eféze 3: 17). "En ik leef, doch niet meer ik, Christus leeft in mij" (Gal. 2: 20; zo ook Joh. 12: 23, 26).

Hij gaat het Verbond of de gemeenschap met de kerk aan, door de bediening van het Woord en de sacramenten. Daarbij is Hij tegenwoordig van het begin van de wereld af en blijft tegenwoordig tot het einde toe. "Ziet, Ik ben met ulieden al de dagen, tot de voleinding der wereld" (Matth. 28: 20). Hij heeft de Doop ingesteld tot een zegel van het Verbond en wil dat wij gedoopt worden, niet minder in Zijn Naam als in die van de Vader en van de Heilige Geest. Met toevoeging van de belofte der zaligheid aan de gelovigen en gedoopten (Matth. 28: 19; Markus 16: 16; Col. 2 9-11; Hand. 8: 16 en 19: 5). Nu is het immers ongerijmd in de naam van enig schepsel gedoopt te worden. Het is toch alleen Gods werk de beloften der zaligheid te doen en te vervullen. Vandaar dat Christus ook Diegene is, Die met de Heilige Geest doopt (Matth. 3: 11; Hand. 2 18-32).

Verder heeft Hij ook het Avondmaal ingesteld tot Zijn Goddelijke dienst, in plaats van het Pascha, gelijk Hij zegt: "doet dat tot Mijne gedachtenis" (Lukas 22: 19). Waarom Paulus haar ook noemt "de drinkbeker der dankzegging, die wij dankzeggende zegenen" (1 Kor. 10: 16). En tot een zegel van het nieuwe Testament, gelijk Hij zegt: "deze is het nieuwe Testament in Mijn bloed" (Lukas 22: 20). En het is dezelfde Heere, Die het nieuwe Verbond beloofde en Die het door Zijn dood bevestigde" (Jer. 31: 33 en Hebr. 9: 17).

De vergeving der zonden, welke Hij niet alleen door Zijn dood verdient, maar ook door Zijn eigen kracht toebrengt, is eveneens een voortreffelijk getuigenis van Christus' eeuwige Godheid. Want Hij rechtvaardigt alle uitverkorenen, van de schepping der wereld af: "Wat verzoekt gij God, om een juk op de hals der discipelen te leggen, hetwelk noch onze vadersen noch wij hebben kunnen dragen? Maar wij geloven door de genade des Heeren Jezus Christus zalig te worden op zulke wijze als ook zij" (Hand. 15 10, 11; Joh. 8: 56). "De Heere heeft gezworen en het zal Hem niet

berouwen, Gij zijt priester in eeuwigheid naar de ordening Melchizédeks" (Psalm 110: 4). Door en om deze Priester zijn de gelovigen altijd de zonden vergeven. Dat Christus uit en van Zichzelf als de waarachtige God, de macht heeft om de zonden te kunnen vergeven, bevestigt en bekrachtigt Hij met een wonderwerk, "opdat gij moogt weten, dat de Zoon des mensen macht heeft de zonden te vergeven (zei Hij tot de geraakte) sta op, neem uw beddeke op, en ga henen naar uw huis" (Matth. 9: 6). "Indien Ik u niet was, gij hebt geen deel met Mij" (Joh. 13: 8).

De opstanding des vleses, is ook het werk van Christus, gelijk ook de inwendige vernieuwing ten leven; "gelijk de Vader de doden opwekt, en levend maakt, alzo maakt ook de Zoon levend die Hij wil" en "de ure komt, dat allen die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen enz." (Joh. 5: 21, 28 en 6: 39, 40). En "Ik ben de opstanding en het leven, die in Mij gelooft zal leven, al ware hij ook gestorven; en een iegelijk, die leeft en in Mij gelooft, zal niet sterven in der eeuwigheid" (Joh. 11: 25, 26). Zo zal ten laatste door Christus het profetische Woord van Hoséa vervuld worden: "de dood is verslonden tot overwinning. Dood waar is uw prikkel?" (1 Kor. 15: 55-57 en 4548).

Verder geeft Christus Zelf het *eeuwige leven*: "In Hetzelve was het leven" (Joh. 1: 4). "Ik geef Mijn schapen het eeuwig leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal dezelve uit Mijn hand rukken; Mijn Vader, Die ze Mij gegeven heeft, is meerder dan allen, en niemand kan ze rukken uit de hand Mijns Vaders; Ik en de Vader zijn één" (Joh. 10: 28-30). Al deze dingen, die we naar het getuigenis van het eeuwigblijvend Woord Gods en die in volgorde van de artikelen van onze geloofsbelijdenis opgesteld hebben, en van dusdanige aard zijn, dat zij onmogelijk op een scheepsel kunnen toegepast worden, tonen met overtuigende kracht de ware en eeuwig Godheid van onze Heere Jezus Christus aan.

Het gevaar, dat te vrezen is, indien men niet in de Zoon, als de waarachtige, eeuwig God gelooft.

Dit gevaar stelt Gods Woord ons voor ogen. Er staat immers geschreven: "die in Hem gelooft wordt niet veroordeeld, maar die niet gelooft is al veroordeeld, dewijl hij niet gelooft in de naam des eniggeboren Zoons Gods" (Joh. 3: 18); "gijlieden zijt van beneden, Ik ben van boven. Gij zijt uit de wereld, Ik ben niet uit deze wereld; Ik heb u dan gezegd, dat gij in uw zonden zult sterven" (Joh. 8: 23, 24). Bovendien wordt er gezegd: "een iegelijk die de Zoon loochent, heeft ook de Vader niet" (1 Joh. 2: 23 en 2 Joh. 9-11 en Joh. 16: 3). Daarom heeft de Heilige Geest ons tevoren gewaarschuwd door de apostel Petrus, dat we ons voor de verleiders zouden wachten: "en daar zijn ook valse profeten onder het volk geweest, gelijk ook onder u valse leraars zijn zullen, die verderfelijke ketterijen bedekt invoeren zullen, ook de Heere Die hen gekocht heeft verloochenende, en een haastig verderf over zichzelve brengende, en velen zullen haar verderfenissen navolgen" (2 Petrus 2: 1, 2). Deze Heere, Die hen gekocht heeft, is Jezus Christus, waarachtig God en mens, gelijk de Schrift getuigt: "God heeft Zijn gemeente verkregen door Zijn bloed" (Hand. 20: 28). Indien dus iemand niet gelooft dat Hij, Die Zijn bloed in de menselijke natuur heeft uitgestort, waarachtig God is, die verloochent metterdaad de Heere, Die hem gekocht heeft.

Getuigenissen voor de Godheid van de Heilige Geest, namelijk dat Hij een Persoon en geen zaak is, waarachtig en eeuwig God.

Dat de Heilige Geest een Persoon is en van nature God, wordt in de eerste plaats aangetoond uit de schepping: "en de Geest Gods zweefde op de wateren" (Gen. 1 2). Met deze woorden wordt aan de Heilige Geest toegekend, dat Hij met de Vader en de Zoon heeft medegewerkt in de schepping van het heelal. De schepping wordt Hem op het duidelijkst toegeschreven: "zendt Gij Uw Geest uit, zo worden zij geschapen, en Gij vernieuwt het gelaat des aardrijks" (Psalm 104: 30). Daarom verzekert de Schrift, dat de Heilige Geest Jehovah is (vergelijk Jes. 6: 9 met Hand. 18: 25): "En de Heere zei (van Wie de serafijnen tevoren in hetzelfde hoofdstuk geroepen hadden: heilig! heilig! heilig! is de Heere der heirscharen), ga henen tot dit volk, en zeg, horende hoort, maar verstaat niet, en ziende ziet, maar merkt niet" (Jes. 6: 9). Deze zelfde woorden, die de Heere gesproken heeft, zegt Paulus, dat de Heilige Geest gesproken heeft: "Wel" zegt hij, "heeft de Heilige Geest gesproken door Jesaja de profeet tot onze vaders enz." (Hand. 28: 25). Derhalve is de Heilige Geest de Heere.

Hetzelfde blijkt ook uit andere plaatsen: "Dit is het Verbond, dat Ik na die dagen met het huis Israëls maken zal, spreekt de Heere. Ik zal Mijn Wet in hun binnenste geven, enz." (Jer. 31: 33). Maar de brief aan de Hebreeënen verzekert ons, dat deze woorden des Heeren van de Heilige Geest afkomstig zijn, "en de Heilige Geest getuigt het ons ook. Want nadat Hij tevoren gezegd had, dit is het Verbond, dat Ik met hen maken zal, enz." (Hebr. 10: 25, 16). Iets dat Joël ook verzekert (Joël 2: 28, 29), welke plaats Petrus ook aanhaalt en verklaart met het doel om de zichtbare werken van de Heilige Geest, die alle van een Goddelijke almacht getuigen, aan te wijzen: "Ik zal uitstorten, zegt de Heere, van Mijn Geest op alle vlees, en uw zonen en uw dochteren zullen profeteren" (Hand. 2: 17). Door de zaken, die nu naar voren gebracht zijn, om te bewijzen, dat de Heilige Geest Jehovah is, de Schepper van hemel en aarde, is tevens bewezen, dat Hij een verstandig Wezen is, eeuwig, goed, rechtvaardig, barmhartig, onafhankelijk, van oneindige macht en onveranderlijke waarheid. Niettemin willen we in het bijzonder ook nog enige getuigenissen zien van Zijn eigenschappen, die, omdat ze alleen aan God kunnen toegekend worden, bewijzen dat de Heilige Geest waarachtig God is.

Dat de Heilige Geest een Persoonlijk Wezen is, verstandig en eeuwig, blijkt uit het volgende: "De Geest des Heeren Heeren is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden enz." (Jes. 61: 1). Christus leert dat Hij Degene is, op Wie de Geest des Heeren is, daarom dat Hij Hem gezalfd heeft (Lukas 4: 18). Maar het inwendig zalven, gelijk Christus eigenlijk gezalfd is, en door eigen kracht zenden om het Evangelie te verkondigen en het vermogen te geven om het Evangelie zuiver te verkondigen, is het werk van een Persoon, die op zich zelf bestaat, verstandig en eeuwig God is. Verder dat Hij is goed, rechtvaardig, rein, barmhartig, onafhankelijk, en evenals God Zijn gaven anderen mededeelt, blijkt uit Zijn werkingen, die de Schrift opsomt: "de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof; zachtmoedigheid, matigheid" (Gal. 5: 22).

En dat de Heilige Geest de Uitwerker van deze dingen en daarom God is, leert dezelfde apostel: "Er is verscheidenheid der gaven, doch het is dezelfde Geest; en daar is verscheidenheid der werkingen, doch het is dezelfde God, Die alles in allen werkt.

Maar een iegelijk wordt de openbaring des Geestes gegeven tot hetgeen dat oorbaar is. Want deze wordt door de Geest gegeven het woord der wijsheid, en een andere het woord der kennis, door dezelfde Geest" en even verder: "doch alle deze dingen werkt één en dezelfde Geest, delende een iegelijk in het bijzonder gelijkerwijs Hij wil" (1 Kor. 12: 4, 6, 7, 8, 11). Merkt nu op! Eerst had de apostel gezegd: "Daar is verscheidenheid der werkingen, doch het is dezelfde God, Die alles in allen werkt" en naderhand zegt hij, dat de Heilige Geest God is! "Al deze dingen werkt één en dezelfde Geest, delende een iegelijk in het bijzonder gelijkerwijs Hij wil." Dat Hij waarachtig is en als God de harten kent en de gedachten weet, wordt in Hand. 5: 3, 4 geleerd. "Petrus zei: Ananias! waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij de Heilige Geest liegen zoudt? Gij hebt de mensen niet gelogen, maar Gode."

Dat Hij ook uitgaat van de Vader en de Zoon, niet als een gedachte of geschapen beweging, maar als een zelfstandig, verstandig Persoon, van hetzelfde Goddelijke Wezen met de Vader en de Zoon, leert Christus. "Maar de Trooster, de Heilige Geest, Welke de Vader u zenden zal in Mijn Naam, Die zal u alles leren en zal u indachtig maken alles, wat Ik u gezegd heb" (Joh. 14: 26). Dit is alleen Gods werk (1 Kor. 2: 1012).

Hij rechtvaardigt en heiligt de kerk gelijk de Zoon (1 Kor. 6: 11; 1 Petrus 1: 22) en hernieuwt ze ten eeuwigen leven (Joh. 3: 6). Hij doopt ze tot één lichaam (1 Kor. 12: 13). Hij woont in de gelovigen en wekt ze op van de doden. "Indien de Geest desgenen, die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij ook uw sterfelijke lichamen levend maken door Zijn Geest, Die in u woont" (Rom. 8: 11). Hij woont in ons, als in Zijn eigen tempel. Daarom is het noodzakelijk, dat de Heilige Geest waarachtig God is. "Weet gij niet, dat gij Gods tempel zijt, en de Geest Gods in ulieden woont?" (1 Kor. 3: 16). Maar in 2 Kor. 6: 16 zegt hij: "Gij zijt de tempel des levenden Gods; gelijkerwijs God gezegd heeft: Ik zal in hen wonen en Ik zal onder hen wandelen"

Uit al deze plaatsen en zaken blijkt overtuigend, dat de Heilige Geest waarachtig en eeuwig God is.

Het gevaar, dat men te vrezen heeft, indien men in de Heilige Geest niet gelooft.

Indien iemand in de Heilige Geest niet gelooft, die gelooft ook niet in de Vader of in de Zoon en dus gelooft hij in 't geheel niet in God. Want de Vader en de Zoon kunnen door ons niet gekend of geloofd worden dan door de openbaring van de Geest, Die van de Vader en de Zoon uitgaat en met beiden van één en hetzelfde Wezen is (Joh. 4: 14). Daarom moeten we het daarvoor houden, dat "zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe (Rom. 8: 9). Maar zo iemand de Heilige Geest niet kent, die heeft Hem ook niet. "De wereld kan de Heilige Geest niet ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet" Hieruit volgt: wie de Heilige Geest niet kent, die komt Christus niet toe (behoort niet tot de kerk van Christus) ; "maar gij kent Hem (zegt Christus), want Hij blijft bij ulieden en zal in u zijn" (Joh. 14: 17).

De Vader, de Zoon en de Heilige Geest zijn drie onderscheiden Personen, doch één en hetzelfde Wezen.

Nu de vorige zaken afgehandeld zijn, namelijk, dat de Vader, de Zoon en de Heilige Geest op Zichzelf bestaan, willen we voortgaan met te bewijzen, dat ze ook onmededeelbaar of onderscheiden zijn. "In den beginne schiep God de hemel en de aarde; en de Geest zweefde op de wateren en God zei: daar zij licht en daar was licht" (Gen. 1: 1, 3).

De drievoudigheid der Personen wordt in Matth. 3: 16, 17 duidelijk beschreven, namelijk, de Zoon met de menselijke natuur verenigd en gedoopt; de Heilige Geest daalt in de lichamelijke gedaante van een duif uit de hemel neder en de Vader spreekt met hoorbare stem van de hemel: " deze is Mijn geliefde Zoon, in Welke Ik Mijn welbehagen heb." Eveneens in Matth. 28: 19, Joh. 8: 16-18 en: "Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid" (Joh. 14: 16). En "wanneer de Trooster zal gekomen zijn, Die Ik u zenden zal van de Vader, namelijk de Geest der Waarheid, Die van de Vader uitgaat, Die zal van Mij getuigen" (Joh. 15: 26 en 16: 7).

Dat nu deze drie Personen het éne Goddelijke Wezen zijn, getuigen deze plaatsen: "Hoor Israël, de Heere onze God is een enig Heere" (Deut. 6: 4). "Ziet nu dat Ik, Ik Die ben en geen God met Mij" (Deut. 32: 39). "Wie is God behalve de Heere? En wie is een rotssteen dan alleen onze God?" (Psalm 18: 32). "Zie, zei Naman, de Syriër, nu weet ik dat er geen God is op de ganse aarde dan in Israël" (2 Kon. 5: 15; Jes. 42: 43, 45, 48). "Ik en de Vader zijn één" (Joh. 10: 30). "Geloof Mij, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is" (Joh. 14: 11). De serafijnen riepen: "Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen" (Jes. 6: 3). Het woord heilig wijst de drievoudigheid der Personen, het woord Heere de eenheid des Wezens aan. "Gaaf dan henen; onderwijst alle volken, dezelve dopende in de Naam des Vaders, en des Zoons en des Heiligen Geestes" (Matth. 28: 19).

Nu is het volkomen zeker, dat we tot het geloof in en de dienst van de éne ware God gedoopt zijn. Niettemin wordt er van drie gesproken, namelijk van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Juist hierdoor wordt de drieheid der Personen in de eenheid des Wezens aangewezen (1 Kor. 6: 11; 1 Joh. 5: 7). "Drie zijn er die getuigen in de hemel, de Vader, het Woord en de Heilige Geest, en deze drie zijn één" En ook hetgeen hierboven van de Godheid van de Zoon en van de Heilige Geest gezegd is, bewijst hetzelfde, namelijk dat deze drie Personen de éne ware en eeuwige God zijn. Want de Vader zou geen eeuwige Vader zijn, zo Hij geen Zoon had van eeuwigheid, éénswezens met Hem. De Zoon kon geen éniiggeboren Zoon zijn noch heten, zo Hij niet van hetzelfde Wezen was met de Vader. De Heilige Geest zou geen Geest des Vaders en des Zoons kunnen zijn noch heten, als van Beiden uitgaande, indien Hij niet éénswezens was met de Vader en de Zoon.

Welke vruchten we trekken uit het geloof en de kennis, dat deze Drie de éne waarachtige en eeuwige God zijn: de Vader van onze Heere Jezus Christus, de zoon en de Heilige Geest en dat er geen ander God is.

Aangezien het in de eerste plaats het hoogste goed is, dat we de ware God kennen, omdat God die kennis aan ons mededeelt en omdat onze lichamen en zielen daarom geschapen en duur gekocht zijn, opdat ze tempelen zouden zijn van de levende God, waarin Hij geprezen wordt - zo weten we, dat dit metterdaad in ons vervuld wordt door de kennis van de ware God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Gelijk Christus belooft: "Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid, (namelijk) de Geest der Waarheid, Welke de wereld niet kan ontvangen, want ze ziet Hem niet en kent Hem niet; maar gij kent Hem, want Hij blijft bij ulieden en zal in u zijn." Zo ook "de Vader en Ik zullen komen en Wij zullen woning bij hem maken" (Joh. 14: 16, 17, 23; 1 Joh. 1: 3; 1 Kor. 6: 19, 20).

Ten tweede is het nuttig en noodzakelijk, dat we in het gebed gedenken welke God we aanroepen, namelijk die ware God, met Wie we een Verbond des geloofs hebben aangegaan. Die ons in dat eeuwig Verbond belooft tot een God te zullen zijn en dit ook door de Doop aan ons verzegelt. Opdat onze aanbidding niet gelijk zij aan die van de heidenen, die slechts afgoden aanbidden, door de vader der leugenen versierd. Want God verdraagt in geen enkel opzicht, dat Zijn bondgenoten enige gemeenschap zouden hebben met de aanroeping en dienst van de valse goden. Dit verklaart ons de Heilige Geest duidelijk in 2 Kor. 6: 14-15.

Maar de grootheid van het gevaar, indien we niet in ware gehoorzaamheid des geloofs de levende God met Wie we in bondgenootschap zijn, aanhangen en ons van alle afgodische dienst of aanbidding geheel onthouden, stelt deze apostel ons nog krachtiger voor ogen: "Hetgeen de heidenen offeren, dat offeren zij de duivelen en niet Gode; en ik wil niet, dat gij met de duivelen gemeenschap hebt; gij kunt de drinkbeker des Heeren niet drinken en de drinkbeker der duivelen; gij kunt niet deelachtig zijn aan de tafel des Heeren en aan de tafel der duivelen" (1 Kor. 10: 20, 21). Op de gemeenschap nu met de tafel der duivelen volgt ook de gemeenschap in de eeuwige straffen (Openb. 14: 9-11; Lukas 11:49-52).

In God de Vader.

Door de benaming van Vader worden we in het aller-nauwste Verbond tussen God en ons bevestigd in Christus, Zijn eniggeboren Zoon en van Zijn onveranderlijke liefde tot ons verzekerd. "Heilige Vader, bewaar ze in Uw Naam, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn gelijk als Wij". Evenzo: "Opdat de wereld bekenne, dat Gij Mij gezonden hebt en hen liefgehad hebt, gelijk Gij Mij liefgehad hebt" (Joh. 17: 11-23). Want hoewel Hij Vader genoemd wordt ten opzichte van Zijn eveneens eeuwige Zoon, zo besluiten we daaruit nochtans met recht, dat Hij ook door een genadig gunstbewijs onze Vader is. Omdat Hij zulks beloofd en inderdaad bewezen heeft in de overgave van Zijn eniggeboren Zoon, waarin Hij ons met Zich heeft verzoend, tot Zijn lidmaten gemaakt en op deze wijze tot Zijn kinderen aangenomen heeft (Eféze 1: 5; Joh. 1: 12). Hetgeen Christus ook na de volbrachte verzoening betuigt: "Ik vaar op tot Mijn Vader en uw Vader, en tot Mijn God en uw God" (Joh. 20: 17).

Hierom hebben de ware burgers van Christus' Koninkrijk, God tot een Vader, Die hen, evenals Zijn Zoon, met een eeuwige liefde bemint.

De Almachtige.

Ik geloof, dat ik met de almachtige God een Verbond heb, Die door Zijn almacht alle dingen, die Hij wil, in de gehele wereld uitvoert. En alle dingen, die Hij niet wil of niet besloten heeft, verhindert, verstoort en doet verdwijnen, zodat het onmogelijk is dat ze geschieden. Want gelijk Hij almachtig is om te doen, hetgeen Hij wil, zo kan Hem ook in hetgeen Hij niet wil, niets weerstaan (Psalm 145: 6-14; Jes. 43: 13; 8: 10; 46: 10 en 19:3, 11, 12, 14; Joh. 10:29, 30).

Deze almacht moeten de bondgenoten of gelovige burgers van Gods Koninkrijk altijd voor ogen staan, gelijk de Heere dit in Zijn Verbond Zelf van het begin af, Abraham, de vader der gelovigen, voor ogen stelde. "Ik ben God, de Almachtige" (Gen. 17: 1) en daaraan vooraf "Vrees niet Abram, Ik ben u een Schild" (Gen. 15: 1).

Daarom moet ik niet letten op hetgeen in mij of in andere schepselen tegen de Goddelijke beloften schijnt te strijden, maar Gode de eer der almacht geven en de roepende God moedig navolgen (Rom. 4: 17-21; Hebr. 11: 17-19).

Schepper des hemels en der aarde.

Deze dingen nu strekken zeer tot versterking van ons geloof in de almachtige God. Want vooreerst, aangezien we een Verbond hebben met de Schepper, Die allen het aanzijn geeft, zo vertrouwen we, dat we in Hem een vaste beschutting hebben tegen alle schepselen. Omdat het voor de Schepper even gemakkelijk is deze te verdelgen en te vernietigen, als het Zijn almacht gemakkelijk was ze eens uit niet te scheppen (Gen. 1; Psalm 111: 3-8 en Psalm 104: 29).

Ten tweede, daar de Schepper met Wie we een Verbond hebben, de schepselen de krachten en vermogens geeft, zodat ze niets kunnen doen zonder of tegen Zijn toelating, zo moeten we vast besluiten dat de dingen, die ons door de schepselen worden aangedaan, ons door God worden toegezonden en wel ons ten goede. Dit alles, vanwege het vast en eeuwig Verbond met de Schepper en daarom met alle schepselen,

hetgeen in dit artikel des geloofs begrepen en door de profeet Hoséa beschreven wordt (Hoséa 2: 17-22).

Ten derde: de opmerkzame beschouwing van Gods werken in de natuur, kan evenzeer tot versterking van ons geloof dienen. We hebben immers geen Verbond met een onbekende God. Maar met die God, Die Zich dagelijks aan ons als met de hand te tasten geeft (Hand. 17: 27). Gelijk ook David spreekt: "Smaakt en ziet, dat de Heere goed is" (Psalm 34: 2). Zo strekken alle schepselen samen en ieder afzonderlijk, waarvan we dagelijks genieten, ons tot zoveel getuigenissen van de Goddelijke almacht, wijsheid en goedheid omtrent ons.

VIJF HOOFDSTUKKEN VAN DE LEER VAN GODS VOORZIENIGHEID

Aangezien we gezegd hebben, dat die almacht Gods niet ijdel, maar krachtig werkzaam is in de onderhouding en regering van de geschapen dingen, willen we nu die aller-nuttigste leer van Gods voorzienigheid en haar vruchten, voorstellen.

Vijf hoofdstukken heeft iedere bondgenoot in het bijzonder gade te slaan, om een ware kennis van de Goddelijke voorzienigheid te verkrijgen en het vertrouwen des harten te bevestigen.

EERSTE HOOFDSTUK

De leer van Gods voorzienigheid.

Allereerst moet een gelovig bondgenoot met God, bij zichzelf ontwijfelbaar vaststellen, dat God door diezelfde almacht, waardoor Hij alle dingen geschapen heeft, deze ook onderhoudt en bewaart en door Zijn wonderbare voorzienigheid regeert (Hebr. 1: 3; Col. 1: 17). Dit niet slechts door een algemene en oppervlakkige, maar door een bijzondere, die zich zelfs tot de musjes en de haren van ons hoofd, ja zelfs tot de besturing van het lot uitstrekt! Alle dingen toch, geschieden door Gods bijzonder bestuur en niet zonder oorzaak of door toeval. Om deze redenen moet een gelovige altijd zijn zielsogen gericht houden op God, met Wie hij in bondgenootschap is, als op de voornaamste oorzaak der dingen. Want zó staat er geschreven: "die hem niet belaagd heeft, maar God heeft hem zijn hand doen ontmoeten" (Exod. 21: 13); "het lot wordt in de schoot geworpen, maar het gehele beleid daarvan is van de Heere" (Spr. 16: 33; Hand. 1: 26); en "welaan, gij die daar zegt, wij zullen heden of morgen naar zulk een stad reizen, en aldaar een jaar doorbrengen, en koopmanschap drijven en winst doen. Gij, die niet weet, wat morgen geschieden zal! Want hoedanig is uw leven? Want het is een damp, die voor een weinig tijds gezien wordt en daarna verdwijnt. In plaats dat gij zoudt zeggen: Indien de Heere wil en wij leven zullen, zo zullen wij dit of dat doen" (Jac. 4: 13-15). "En worden niet twee musjes om een penningsken verkocht? En niet één van deze zal op de aarde vallen zonder uw Vader. En ook uw haren des hoofds zijn alle geteld. Vreest dan niet; gij gaat vele musjes te boven" (Matth. 10: 29-31; Deut. 28; Jer. 10: 23; Spr. 20: 24; Hand. 14: 17). Jozef zei: "gij hebt mij herwaarts niet gezonden, maar God heeft mij voor ulieder aangezicht henen gezonden om u bij het leven te behouden" (Gen. 45: 58). Jozef weet, dat hij niet bij geval, maar volgens de raad van God verkocht is en daar heen gezonden door de wil van God, waarin hij ook berust; Job ziet in zijn klagen niet op de Chaldeeën, maar zegt: "de Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de Naam des Heeren zij geloofd" (Job. 1: 21).

Is God dan de Auteur der zonde?

Dat zij verre! Want God regeert zodanig door Zijn voorzienigheid, dat Hij intussen vrij blijft van alle zonde.

Ten eerste, omdat God de boosheid niet in de mens werkt, maar de duivel (Joh. 8: 44). Hoewel de Heere hem als een middel tot de uitvoering van Zijn Raad en te Zijner verheerlijking weet te gebruiken.

Ten tweede, omdat de werken overeenkomstig haar bedoelingen, worden onderscheiden. God heeft met al Zijn werken een doel, dat met Zijn eeuwige en onveranderlijke gerechtigheid overeen komt. Maar de mensen zondigen in zover zij in hun doen van dit doel Gods en van Zijn gerechtigheid afdwalen. De broeders van Jozef hebben een andere bedoeling dan God: "Gijlieden wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht, zegt Jozef, doch God heeft dat ten goede gedacht, opdat Hij deed gelijk het te dezen dage is, om een groot volk in het leven te behouden" (Gen. 50: 20). In het plagen van Job had de duivel deze bedoeling, dat Job door God te lasteren zichzelf in het verderf zou storten. De Chaldeeën hadden ook hun bedoeling, namelijk dat ze door de roof zouden rijk worden. Maar in al deze boosheid van de duivel en de mensen, is het Gods bedoeling alleen, Jobs geloof en lijdzaamheid te beproeven en Zijn heerlijkheid in Jobs verlossing te doen schitteren, ten spijt en beschaming van de satan. Ook David erkent, dat God door Simeï rechtvaardig handelt, gelijk hij zegt: "Laat hem vloeken, want de Heere heeft tot hem gezegd, vloek David" (2 Sam. 16: 10). Hoewel niettemin diezelfde David van diezelfde daad verklaarde, dat Simeï zwaar gezondigd had (1 Kon. 11: 8), en Simeï dat zelf ook belijdt (2 Sam. 19: 19).

God gebruikte hier een boos werktuig, maar het doel was David te verootmoedigen, opdat hij God de eer Zijner gerechtigheid en barmhartigheid zou geven. Maar Simeï zelf had een bedoeling, die met de Goddelijke wil en Gods Wet in strijd was. Daarom werd hij ook tenslotte door Gods wonderbare voorzienigheid en rechtvaardig oordeel gestraft (1 Kon. 2: 36 en 44). Zo worden alle dingen door Gods voorzienigheid aldus bestuurd, dat Hij Zelf intussen vrij blijft van alle zonden, die slechts aan de duivel en de verdorven natuur van de mens eigen zijn.

Bewijzen uit het Nieuwe Testament genomen, waardoor duidelijk aangetoond wordt, dat God zó handelt, dat Hij zonder zonde blijft.

Het lijden van Christus is een sterk bewijs van deze waarheid. In deze zaak toch waren de Farizeeën, Judas, Pilatus, ja God, zelfs niet slechts toelatende, maar ook werkende en slaande. "De Heere heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen; doch het behaagde de Heere Hem te verbrijzelen, Hij heeft Hem krank gemaakt" (Jes. 53: 6-10). Zo ook: "In der waarheid zijn vergaderd tegen Uw heilig Kind Jezus, Welke Gij gezalft hebt, beide Herodes en Pontius Pilatus, met de heidenen en volken Israëls: om te doen al wat Uw hand en Uw Raad te voren bepaald had dat geschieden zou" (Hand. 4: 27, 28).

Ieder had hier zijn verschillende bedoelingen. God, opdat het menselijk geslacht niet zou verloren gaan. Judas, om zich door het verraad te verrijken en de Farizeeën met hun hogepriester Kájafas om hun gezag en aanzien onder het volk, dat op bedrog en onrechtvaardigheid berustte en door Christus in het helderst daglicht werd gesteld, te schragen. Opdat de Romeinen niet mochten komen en hun volk wegvoeren en dat het daarom beter was, dat één voor het volk stierf, dan dat het gehele volk verloren ging. Waarin echter de onbedachtzame en geheel iets anders denkende hogepriester van dat jaar profeteerde van het doel, dat God met dit gehele werk beoogde (Joh. 11: 49-52). Pilatus probeerde de ongenade van de keizer, waarmede de Joden hem dreigden, te ontgaan; enz. Wie zal hier nu zeggen, dat God gezondigd heeft als Hij Zijn Zoon in de dood geeft en onze zonden naar ziel en lichaam ten hoogste in Zijn Zoon straft, Die Zichzelf gewillig voor het menselijk geslacht opoffert? Maar wie zal ook zeggen dat Judas, Kájafas, de Farizeeën en Pilatus niet gezondigd hebben met Christus te doden, van Wie zij allen zeer goed wisten, dat Hij niets des doods waardig gedaan had? Hoewel zij ook al niets anders gedaan hebben, dan hetgeen Gods hand en Raad tevoren bepaald hadden, dat geschieden zou, zo hebben ze zich in hun boze werken niet dat doel Gods, maar andere oogmerken voorgesteld, die van Gods geopenbaarde wil en Wet geheel vervreemd waren.

TWEEDE HOOFDSTUK

De leer van Gods voorzienigheid.

Men moet hiervan uitgaan, dat niet slechts alles naar Gods bijzonder bestuur geschiedt, maar dat ook alles te onzen beste bestuurd wordt en daarom kan men steeds zeker zijn, dat elke uitkomst van een zaak ons ten zegen zal zijn.

Allereerst, omdat God Zich daartoe aan ons, hoewel onwaardigen in onszelf, in Christus verbonden en dat beloofd heeft. Hoort Zijn heerlijke beloften: "Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen" (Psalm 91: 1). "Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon baars schoots? Hoewel deze vergate, zo zal Ik toch uwer niet vergeten. Ziet, Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd" (Jes. 49: 16, 15). "Werpt uw zorgen op de Heere en Hij zal u onderhouden; Hij zal in eeuwigheid niet toelaten, dat de rechtvaardige wankel" (Psalm 55: 23). "Werpt al uw bekommernis op

Hem, want Hij zorgt voor u" (1 Petrus 5: 7). "Wij weten dat degenen die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, namelijk degenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn" (Rom. 8: 28). "Daarom zeg Ik u, zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten en wat gij drinken zult, noch voor uw lichaam waarmee gij u kleden zult; is het leven niet méér dan het voedsel en het lichaam dan de kleding? Aanziet de vogelen des hemels, dat zij niet zaaien noch maaien, noch verzamelen in de schuren en uw hemelse Vader voedt nochtans dezelve; gaat gij dezelve niet zeer veel te boven? Wie toch van u kan, met bezorgd te zijn, één el tot zijn lengte toedoen? En wat zijt gij bezorgd voor de kleding? Aanmerkt de leliën des velds, hoe zij wassen; zij arbeiden niet en zij spinnen niet, en Ik zeg u, dat ook Salomo, in al zijn heerlijkheid, niet is bekleed geweest gelijk één van deze. Indien nu God het gras des velds, dat heden is en morgen in de oven geworpen wordt, alsoo bekleedt, zal Hij u niet veel meer kleden, gij kleingelovigen? Daarom zijt niet bezorgd, zeggende: Wat zullen wij eten, of wat zullen wij drinken of waarmee zullen wij ons kleden?"

Maar aangezien we van het recht der schepping zijn uitgevallen, zo maakt Christus aldaar terecht melding van de Vader, terwijl Hij het wantrouwen van de heidenen verwerpt, zeggende: "want al deze dingen zoeken de heidenen; want uw hemelse Vader weet, dat gij al deze dingen behoeft" (Matth. 6: 25-33). Met deze beide zaken wijst Hij ons op het Genadeverbond of op de beloften in de Zoon, als op de zekere grond van ons vertrouwen.

Stelt u in de tweede plaats het onderpand van al de beloften op deze wijze voor ogen: de hemelse Vader heeft Zijn eniggeboren Zoon, door Wie niet alleen de leliën des velds, maar alle dingen, zowel zichtbare als onzichtbare, geschapen zijn en Die ze nog draagt door het Woord Zijner kracht en Die gesteld is tot een erfgenaam van alles (Hebr. 1 2, 3). Deze Zoon, zeg ik, heeft Hij voor u in de dood gegeven en u uit genade door het geloof gesteld tot een mede-erfgenaam met Hem. Hoe is het dan mogelijk dat enig schepsel u zou kunnen schaden, dat immers zonder de toelating van de Zoon van God zich kan roeren noch bewegen? Ja, hoe zou het mogelijk kunnen zijn, dat niet alle schepselen door en om de Zoon, in Wie ze bestaan en door Wie ze geregeerd worden, Wiens mede-erfgenaam gij zijt, u niet zouden moeten dienen en medewerken ten goede? Ook dan zelfs, wanneer ze op het hevigst tegen u gekeerd schijnen te zijn.

Dit onderpand heeft Paulus op het oog, wanneer hij zegt: "Zo God vóór ons is, wie zal tegen ons zijn? Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons met Hem niet alle dingen schenken" (Rom. 8: 31).

DERDE HOOFDSTUK

De leer van Gods voorzienigheid.

Buiten en rondom u ziet ge behalve de mensen ook nog andere schepselen. Waar we nu met beiden te doen hebben, zo mogen we daarom ook niet twijfelen of Gods voorzienigheid heerst over beiden. Want ten eerste heeft de Allerhoogste de goede en kwade raadslagen, voornemens, pogingen en alle krachten van alle mensen in Zijn

hand. Zowel om hun gemoederen met u te bevredigen als om hun kwaadheid te bedwingen.

Van het eerste hebben we een voorbeeld in Ezau, waar hij Jacob omhelst, hoewel hij met een vijandig gemoed tegen hem was uitgegaan (Gen. 33: 4). Daarom, roept de Heere aan met datzelfde vertrouwen als Jacob het in. dit gevaar deed. "Ik zal dit volk genade geven in de ogen der Egyptenaren, en het zal geschieden, wanneer gijlieden uitgaan zult, zo zult gij niet ledig uitgaan" (Exod. 3: 21). Van het andere hebben we ook een voorbeeld: "Als zij henen reisden (namelijk Jacob en zijn zonen), zo was Gods verschrikking over de steden die rondom hem waren, zodat zij de zonen Jacobs niet achterna jaagden" (Gen. 35: 5).

Maar verder heerst Gods voorzienigheid over de andere schepselen zó, dat Hij alles, wat Zijn bondgenoten van hen zou kunnen overkomen, ten beste keert. "Wij weten, dat degenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede" (Rom. 8: 28).

VIERDE HOOFDSTUK

De leer van Gods voorzienigheid.

De schepselen nu, die we niet kunnen zien, zijn de engelen en de duivelen. Van beiden zal een gelovige dit gevoelen: de engelen, die heerlijke geesten, gebruikt de Heere tot dienst en bescherming van Zijn bondgenoten (Psalm 34: 8 en 91: 11, 12; Hebr. 1: 14; Gen. 24: 7). Maar de duivelen, die tegen de zaligheid van de uitverkorenen lagen leggen, hoewel Hij ze niet evenals de engelen door Zijn Geest regeert, bedwingt Hij door Zijn almacht dusdanig, dat zij zich zelfs niet kunnen bewegen dan voor zover Hij het toelaat. Hij dwingt ze, tegen hun wil en voornemen in, om Zijn wil en raad uit te voeren en dienstbaar te zijn (Job 1; Lukas 22: 31, 33; Rom. 16: 20; 1 Kor. 10: 13).

VIJFDE HOOFDSTUK

De leer van Gods voorzienigheid.

De middelen, die God geeft, en die gaven van Zijn voorzienigheid zijn, moeten we gebruiken. Niet uit wantrouwen, dat het hart van God aftrekt en het vertrouwen op schepselen vestigt, maar uit gehoorzaamheid. Opdat we God niet verzoeken en de perken onzer roeping niet overschrijden of de middelen versmaden, die Zijn voorzienigheid verordend heeft. Hierdoor zouden we dan God een andere wijze om ons te helpen voorschrijven, als die welke Zijn wijsheid en goedheid ons aangewezen heeft. Zo wees de duivel op Gods voorzienigheid, opdat Christus Zichzelf neerwaarts zou werpen, daar God Zijn engelen van Hem bevolen had om Hem op hun handen te dragen. Waarop de Heere Christus antwoordde: "Daar is wederom geschreven: gij zult de Heere uw God niet verzoeken" (Matth. 4: 6, 7). En Paulus zei: "O mannen, men behoorde mij wel gehoor gegeven te hebben, en van Creta niet afgevaren te zijn, en deze hinder en deze schade verhoed te hebben" (Hand. 27: 21).

De eerste vrucht van de leer van Gods voorzienigheid.

De eerste vrucht is de eer van God. Want onder alle omstandigheden, in voorspoed en tegenspoed, moet de gelovige Zijn God trachten te verheerlijken, uit Wie, door Wie en tot Wie alle dingen zijn. De gelovige moet zich overtuigd houden, dat God dagelijks geen mindere macht betoont in de onderhouding en regering van alle dingen, dan in de eerste schepping. Want hoewel God op de zevende dag opgehouden heeft met het scheppen van nieuwe soorten van schepselen, zo houdt Hij evenwel daarom niet op dagelijks dezelfde wezens het aanzijn te schenken. En verder alles te onderhouden en te regeren, gelijk Christus spreekt: "Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook" (Joh. 5: 17).

Voegt hier nog bij, dagelijks de kerk te vergaderen door de stem van het Evangelie en haar door de inwendige stem van de Zoon van God uit de dood op te wekken ten leven (Joh. 5: 24, 28, 29). Dit alles nu, is een werk van geen mindere macht als het werk van de zesdaagse schepping. Verder moeten we ook Zijn wijsheid verhogen en verheerlijken, die zo verheven en oneindig is, dat alles wat er geschied is, nog dagelijks geschiedt, of geschieden zal in het ganse heelal, niet wijzer of beter zou kunnen gedaan of bestuurd worden (Col. 1 16; Dan. 4: 34, 35; Jes. 40: 14).

Deze dingen zijn begrepen in de woorden van Paulus: "O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods." En even daarna: "Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen" Hierdoor bewogen, verheerlijkt hij God, zeggende: "Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid, Amen" (Rom. 11: 36). En dit is zeker de aard van de gelovigen, dat de beschouwing van de Goddelijke voorzienigheid, waaruit de goddelozen oorzaak nemen om met God te twisten, hen tot verheerlijking Gods leidt. En inzonderheid moet deze leer van Gods voorzienigheid in zaken van voorspoed, waarin we des Heeren vriendelijk aangezicht helderder zien dan in zaken van tegenspoed, ons aansporen tot ware dankbaarheid des harten en tot verheerlijking van God. Want alles wat voorspoedig en naar wens geschiedt, moet een Godvruchtig mens geheel Gode dank weten. Al is het ook dat hij Gods weldadigheid door de dienst van mensen of andere schepselen ondervonden heeft. Want aldus moet hij in zijn hart overwegen: voorwaar, het is de Heere, Die deze tot mij geneigd en ook alle andere schepselen Zijn kracht ingeblazen heeft, opdat zij werktuigen van Zijn goeder-tierenheid jegens mij zouden zijn (Jer. 5: 22; Hand. 3: 6 en 14: 7).

De tweede vrucht van de leer van Gods voorzienigheid.

De tweede vrucht is de lijdzaamheid, zowel in het gehele leven dat vol ellende is, als in het verdragen van de verdrukkingen om de waarheid van het Evangelie.

Eerst zullen we in het kort aantonen, hoe de kennis van de leer van Gods voorzienigheid in ons gehele leven lijdzaamheid in ons verwekt. Dit is het wat opstand baart, dat we op de schepselen zien, die tegen ons vijandig zijn en niet op God, Die echter deze dingen bestuurt en Die ons immers niet tot een vijand, maar tot een Vader is. Want die verdrukkingen, waardoor Hij ons geloof en onze lijdzaamheid oefent, wat zijn ze anders dan werktuigen, waarmee Hij tot dit doel werkt, dat naar Zijn beloften

alle dingen, zelfs de minste zaak of de grootste zwaarigheid niet uitgezonderd, alle dingen zeg ik, moeten medewerken ten goede (Rom. 8: 28).

Daarom, welke dingen ook openlijk of in het verborgen geschieden, zowel verblijdende als bedroevende, moet ieder niet anders dan als weldaden Gods beschouwen, die zeker heilzaam zijn. In de overtuiging namelijk dat God door Zijn voorzienigheid alle dingen op het aller-wijste bestuurt en volkomen in Christus verzoend is. Indien we dan met onze vleselijke wijsheid de alleen-wijze God niet wensen te weerstaan of onze eeuwig gezegende Heiland niet wensen te lasteren, als zou Hij de Vader niet volkomen met ons verzoend hebben, zo moeten we zelfs in het allermint niet twijfelen of Gods oneindige wijsheid werkt alle dingen, door en vanwege Zijn goedheid, ten onzen nutte, hoe strijdig het ons ook toeschijne.

Een gelovige, die de leer van Gods voorzienigheid kent, moet daarom niet blijven hangen in de schepselen waardoor hij verdrukt wordt, of in de beschouwing van zijn ellenden, maar veeleer zijn ziel opheffen ter overweging van de Vaderlijke hand van de al-wijze God, waardoor hij getuchtigd wordt. En zich vertroosten in het blijde vooruitzicht op het heerlijke en heilrijke doel, dat God door verdrukking wil uitwerken en op Zijn tijd zal openbaren. Want God heeft altijd tot één doel Zijn eer gepaard met de zaligheid van de gelovigen. Deze beide overdenkingen zullen zeer veel toebrengen en de kinderen Gods een geruste gemoedsgesteldheid en stil vertrouwen te doen bewaren, waarvan we zeer duidelijke voorbeelden vinden in Jozef (Gen. 45: 5 – 8; Job 1: 21; in het volk Israëls Gen. 15: 13, 14; Exod. 2, 3, 4 en 5; in David 2 Sam. 16: 10-12).

Maar ten tweede werkt ook de kennis van de Goddelijke voorzienigheid lijdzaamheid in het dragen der vervolgingen om der gerechtigheid wil. Allereerst, omdat de vijanden van de Waarheid tegen ons geen gedachte opnemen of vingers zelfs verroeren kunnen, tenzij dan dat God het niet alleen toelaat, maar ook werkt. Tenslotte, omdat ze het perk van eeuwigheid bepaald, niet kunnen te buiten gaan. Want zó hebben de apostelen in de verdrukkingen gesproken door de Heilige Geest: "In der waarheid zijn vergaderd tegen Uw heilig Kind Jezus, Welke Gij gezalft hebt, beiden Herodes en Pontius Pilatus, met de heidenen en de volken Israëls, om te doen al wat Uw hand en Uw raad te voren bepaald hadden, dat geschieden zou" (Hand. 4: 27, 28; Joh. 7: 30 en 8: 20).

Daarom, gelijk het onmogelijk is geweest, dat Herodes en Pilatus met Joden en heidenen méér konden uitvoeren tot verdrukking van ons Hoofd Christus, dan des Heeren raad en hand van eeuwigheid te voren bepaald hadden dat geschieden zou, also is het ook onmogelijk dat de Herodessen, Pilatussen en Farizeeën van onze dagen, met medewerking van de misleide en bedrogen volksmassa, iets meer ondernemen of uitvoeren kunnen tot verdrukking van de leden van Christus, dan Gods hand en raad te voren bepaald hebben, door hen te werken.

Nu heeft God niets besloten, dat ons niet heilzaam zou zijn. En wel hierom, omdat de gelijkvormigheid van de leden met het Hoofd Christus, eerst in het lijden, daarna in de heerlijkheid, in Gods eeuwige Raad gegrond is. Waarin ook gegrond is het lijden van Christus, gelijk er geleerd wordt in Rom. 8: 28, 29.

De laatste vrucht van de leer van Gods voorzienigheid.

De laatste vrucht is die ongelofelijke gerustheid, waarmede de ziel van de christen tegen de toekomst versterkt wordt. Want aangezien het leven van de mens door ontelbare gevaren omringd is en met duizend doden bedreigd wordt, zo is het dan eerst van angst en vrees en alle bekommernissen verlost, wanneer hem het licht van de Goddelijke voorzienigheid bestraalt. Hierdoor ziet de mens in, dat hij in de bescherming van God opgenomen en met Hem in bondgenootschap is, aan de zorg der engelen aanbevolen en vrij is van aller schepselen gevaar en schade. Dat hij daarvan geen nadeel kan ondervinden, dan voor zover het God, de Bestuurder van alles, belieft toe te laten, welk kwaad hem echter altijd onvermijdelijk moet medewerken ten goede. "Hij zal u dekken met Zijn vlerken en onder Zijn vleugelen zult gij betrouwen; Zijn waarheid is een rondas en beukelaar; gij zult niet vrezen voor de schrik des nachts" (Psalm 91: 4; Psalm 118: 6; Rom. 8: 13-38). Daarom hoopte David, ootmoedig op God ziende, dat de smaadredenen van Simeï hem ten goede zouden keren. "Misschien zal de Heere mijn ellenden aanzien, en de Heere zal mij goed vergelden voor zijn vloek te dezen dage" (2 Sam. 16: 12).

Hoe wonderbaarlijk is Paulus met de overigen in het schip door Gods voorzienigheid behouden geworden, uit het midden van de baren der zee, het gebulder van de winden en de verwarring van de elementen. Hierin waren voor het geloofsoog van Paulus de voetstappen van de Goddelijke voorzienigheid zo heerlijk zichtbaar. Daardoor werd het schip gedreven naar die plaats, vanwaar ze veilig konden ontkomen (Hand. 27). Deze zaak heeft later ongetwijfeld Paulus een grote gerustheid van het gemoed bezorgd, tegen alle bedreigingen van de schepselen. Inzonderheid toen hij voor de wrede keizer Nero moest gesteld worden, heeft hij bij zichzelf overdacht door welk een bijzondere zorg en besturing Gods hij daarheen overgebracht was. Ook gaf hem de ondervonden verlossing en redding uit zulk een groot gevaar, een grote gerustheid voor de toekomst. Zoals hij schrijft: "In mijn eerste verantwoording is niemand bij mij geweest, maar zij hebben mij allen verlaten. Het worde hun niet toegerekend. Maar de Heere heeft mij bijgestaan en heeft mij bekrachtigd, opdat men door mij ten volle zou verzekerd zijn van de prediking, en alle heidenen dezelve zouden horen; en ik ben uit de muil des leeuws verlost. En de Heere zal mij verlossen van alle boos werk, en bewaren tot Zijn hemels Koninkrijk. Dewelke zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen" (2 Tim. 4: 16-18). Dit nu is juist ook het Verbond dat de gelovigen, die met God de Schepper in bondgenootschap zijn, ook noodzakelijk met de schepselen hebben, aangezien de schepselen zich zonder de wil van de Schepper niet kunnen roeren of bewegen (Hos. 2: 17).

VERKLARING VAN DE APOSTOLISCHE GELOOFSBELIJDENIS

Tweede deel

OVER DE ZOON EN ONZE VERZOENING IN JEZUS CHRISTUS

Profetische en apostolische getuigenissen.

"Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven en de heerschappij is op Zijn schouder. En men noemt Zijn naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst" (Jes. 9: 5). "Zij zal een Zoon baren, en gij zult Zijn naam heten Jezus: want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden. En dit alles is geschied opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken is door de profeet, zeggende: Zie de maagd zal zwanger worden en een Zoon baren en gij zult Zijn Naam heten Immanuël, hetwelk is, overgezet zijnde: God met ons" (Matth. 1: 21, 23). "De engel zei tot Maria: gij zult Zijn naam heten Jezus. Deze zal groot zijn en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden; en God de Heere zal Hem de troon Zijns Vaders Davids geven; en Hij zal over het huis Jacobs Koning zijn in eeuwigheid en Zijns Koninkrijks zal geen einde zijn" (Lukas 1: 31-33).

Waarom wij geloven in Jezus Christus, de eniggeboren Zoon van God.

We geloven in Jezus Christus, de eniggeboren Zoon van God, ten eerste: omdat de Zoon van een en hetzelfde Wezen en heerlijkheid is met de Vader: "Wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen des Vaders" (Joh. 1: 14). Daarom wordt Hij ook genaamd "het afschijnsel Zijner heerlijkheid en het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid" (Hebr. 1: 3). "Ik en de Vader zijn één" (Joh. 10: 30). Verder omdat de Vader het bevolen heeft in de Zoon te geloven: "kust de Zoon, welgelukzalig zijn allen die op Hem betrouwen" (Psalm 2: 12). "Deze is Mijn geliefde Zoon, in Dewelke Ik Mijn welbehagen heb; hoort Hem" (Matth. 17: 5) De Zoon nu horen we des Vaders bevel en belofte als volgt verklaren: "Dit is de wil Desgenen Die Mij gezonden heeft, dat een iegelijk, die de Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, het eeuwige leven hebbe; en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage" (Joh. 6: 40). "Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij" (Joh. 14: 1).

Maar dit gebod is zo gestreng, dat de aller-zwaarste straf bedreigd is tegen degenen die de aangeboden weldaad in de Zoon verwerpen: "die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem" (Joh. 3: 36). "Indien gij niet gelooft, dat Ik die ben, gij zult in uw zonden sterven" (Joh. 8: 24; 1 Joh. 2: 4). Daarom belijd ik van ganser harte te geloven in de Zoon, waarachtig God, van de waarachtige God vóór alle eeuwigheid geboren (Hebr. 1: 5; Spr. 8: 22, 25), en onderwerp ik van harte mijn wil aan dit bevel en deze belofte van de Vader. Zodat ik het daarvoor houd, dat ik, hoe ellendig ik ook ben, nochtans terwille van de eeuwige Zoon van God, waarlijk aangenomen word. Tot mijn menigvuldige en grote zonden wil ik niet toedoen deze grootste zonde, dat ik de aangeboden Zoon zou verwerpen. Doch van harte begeer ik alle ongelooft te weerstaan en mijzelf, ontbloot van alle zaligheid, aan

deze Zoon over te geven om zalig gemaakt te worden, omdat de hemelse Vader het also geboden heeft.

Waarom de Zoon van God Jezus genaamd is.

De Zoon van God is Jezus genaamd geworden, geopenbaard in het vlees, omdat Hij ons door Zijn verdiensten heeft zalig gemaakt en door Zijn kracht nog zalig maakt van al onze zonden (Matth. 1: 21; Hand. 4: 12; Hebr. 7: 25).

De vrucht nu, die ik uit deze kennis verkrijg is deze: Omdat God, Die niet liegen kan (Titus 1: 2), van de hemel bevolen heeft, dat aan Zijn Zoon in het vlees geopenbaard deze naam Jezus, dat is Zaligmaker, zou gegeven worden, zo weet en vertrouw ik zeker, dat Hij mij geheel en al, naar ziel en lichaam, volkomen zalig maakt en in dit geloof roep ik Hem aan. Zo dikwijls ik dan de naam Jezus hoor, moet ik aan de beloften van het Evangelie, die daarin opgesloten zijn, denken. Namelijk dat Hij mij door Zijn verdiensten heeft zalig gemaakt van mijn zonden. En dat Hij door Zijn kracht de overblijfselen van de zonde in mij doodt, totdat Hij mij daarvan volkomen zal verlossen. Verder, dat Hij mij ook door de Heilige Geest levend maakt en de zaligheid, zo duur verkregen, in eeuwigheid voor mij bewaart (1 Petrus 1: 5). Dat Hij daarom om mijnentwil die voortreffelijke Naam draagt, die Hem van de Vader uit de hemel gegeven is, opdat Hij de waarheid van Zijn Naam, zowel in de zaligheid van mij als die van alle gelovigen, metterdaad en werkelijk betone. Hij, Die deze heerlijke Naam van Zaligmaker draagt, is getrouw en Die het beloofd heeft, zal het ook doen.

CHRISTUS

Profetische en apostolische getuigenissen.

"Tot de Zoon zegt Hij: Uw troon o God, is eeuwiglijk en altoos; de scepter Uws Koninkrijks is een scepter der rechtmatigheid. Gij hebt gerechtigheid lief en haat goddeloosheid, daarom heeft U, D God, Uw God gezalfd met vreugdeolie boven Uw medegenoten" (Psalm 45: 7, 8). "Om de heiligheid der heiligheden te zalven de Messias zal uitgeroeid worden en daarna zal een volk des vorsten, hetwelk komen zal, de stad en het heiligdom verderven" (Dan. 9: 24-26). De vervulling van deze voorspelde zalving kondigde de engel aan (terwijl stad en heiligdom nog bestonden) met de woorden: "Ziet ik verkondig u grote blijdschap, die al de volke wezen zal, namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere, in de stad Davids" Ditzelfde getuigde ook "de ganse menigte des hemelsen heirlegers, prijzende God en zeggende: "Ere zij God in de hoogste hemelen, vrede op aarde, in de mensen een welbehagen" (Lukas 2: 10, 11 13, 14).

De ster en de wijzen uit het oosten getuigen mede, dat de Christus, of de Gezalfd des Heeren, te voorschijn getreden was (Matth. 2: 1, 12). Zo ook Simeon en Anna de profetes (Lukas 2: 25, 38), waardoor tevens de godsspraak van Jes. 8: 13, 14 vervuld werd. Evenzo werd ook de uitmuntende voorzegging van Jesaja vervuld (hoofdstuk 61: 1-3). "Jezus kwam te Nazareth, daar Hij opgevoed was, en ging, naar Zijn gewoonte, op de dag des sabbats in de synagoge en stond op om te lezen. En Hem werd gegeven het boek van de profeet Jesaja; en als Hij het boek opengedaan had,

vond Hij de plaats, waar geschreven was: De Geest des Heeren is op Mij, daarom heeft Hij Mij gezalfd; Hij heeft Mij gezonden om de armen het Evangelie te verkondigen, om te genezen, die gebroken zijn van hart, om de gevangenen te prediken loslating en de blinden het gezicht, om de verslagenen henen te zenden in vrijheid, om te prediken het aangename jaar des Heeren. En als Hij het boek toegedaan en de dienaar wedergegeven had, zat Hij neder; en de ogen van allen in de synagoge waren op Hem geslagen. En Hij begon tot hen te zeggen: Heden is deze Schrift in uw oren vervuld!" (Lukas 4: 16-21; Hand. 10:38).

Dat de voorzegging uit Psalm 2: 1, 2 in de Heere Jezus vervuld is, getuigt de eenparige prediking der apostelen. Want aldus schrijft Lucas: "De mens was meer dan veertig jaar oud, aan welke dit teken der genezing geschied was. En zij losgelaten zijnde, kwamen tot de hunnen en verkondigden al wat de overpriesters en de ouderlingen tot hen gezegd hadden. En als dezen dat hoorden, hieven zij eendrachtelijk hun stem op tot God en zeiden: Heere, Gij zijt de God, Die gemaakt hebt de hemel en de aarde en de zee en alle dingen, die in dezelve zijn; Die door de mond van David, Uw knecht, gezegd hebt: Waarom woeden de heidenen en hebben de volken ijdele dingen bedacht? De koningen der aarde zijn samen opgestaan, en de oversten zijn bijeenvergaderd tegen de Heere en tegen Zijn Gezalfde. Want in waarheid zijn vergaderd tegen Uw heilig Kind Jezus, Welke Gij gezalfd hebt, beide Herodes en Pontius Pilatus, met de heidenen en de volken Israëls, om te doen al wat Uw hand en Uw raad te voren bepaald had, dat geschieden zou" (Hand. 4: 22-28).

Deze zijn de profetische en apostolische getuigenissen dat Jezus *de Christus* is.

Wat door de bijnaam Christus of Gezalfde te kennen gegeven wordt.

Door de benaming Christus of Gezalfde wordt te kennen gegeven, dat deze Persoon met het bevel des Vaders gekomen en van Hem verordineerd is, opdat Hij een priesterlijk Koninkrijk door de scepter van Zijn Woord en de kracht van Zijn Geest in dit leven zou oprichten en in het eeuwige leven voleindigen. Want evenals de zalving met uitwendige en zichtbare tekenen, waardoor de koningen, priesters en profeten, die op Gods bevel over hun volk aangesteld werden, een openbaar getuigenis was, dat God door deze personen het volk wilde regeren en beschermen, de godsdienst onderhouden en het volk leren, en dat deze personen daartoe bevel hadden, opdat men zich door hen zou laten regeren, verzoenen en onderwijzen, zo is de Zoon van God geopenbaard in het vlees, ten opzichte van Zijn mensheid gezalfd met de Heilige Geest zonder mate (hetgeen de betekende zaak is van de uitwendige zalving) en derhalve door de Vader verordineerd en gegeven tot een Koning, Priester en Profeet der kerk. Daarom dient de bijnaam van Christus of Messias voornamelijk tot een uitnemende versterking van ons geloof, omdat we uit de zalving verstaan, dat de Zoon van God bevel heeft, omreden Hij de Christus of de Gezalfde is, ons door Zijn Koninklijke macht te behouden, door Zijn eeuwige offerande met de Vader te verzoenen en ons de gehele wil des Vaders te openbaren en niet te rusten, totdat Hij Zijn kerk bekroont met heerlijkheid en het eeuwige leven (Joh. 6: 27; 10: 18; Psalm 45: 7, 8; Hebr. 2: 8, 9; 5: 4, 5 en 1: 9). Aangezien nu de Zoon van God, Die de Gezalfde des Heeren is, dit plechtig gebod heeft, zo is het ook zeker, dat Hij dit op het aller-getrouwst uitvoert.

Over de vrucht of de vertroosting, die de gelovigen daaruit ontvangen.

De eerste vrucht is, dat ons geloof een vast voorwerp heeft, namelijk deze zekere Persoon, met een gebod van de Vader gezonden en verzegeld, om het geestelijk en eeuwig Koninkrijk, bestaande in gerechtigheid, vrede en blijdschap door de Heilige Geest, in plaats van zonde, eeuwige droefheid en dood, nu in ons te beginnen en tot het einde toe voort te zetten. Verder Zijn en onze vijanden, goddeloze mensen en duivelen, door Zijn almacht te bedwingen, dat ze noch Zijn heerlijkheid, noch onze zaligheid zouden beschadigen, maar veeleer beide, hoewel onwillig, bevorderen.

Hieruit ontstaat in de harten van de gelovigen, die burgers van dit Koninkrijk zijn, vrede en blijdschap. Want gelijk al diegenen bedroefd moeten zijn, die twijfelen onder welke van deze twee heren zij in dit leven zijn, onder Christus of onder de satan, zo kan het ook niet anders, of zij allen moeten met blijdschap vervuld worden, die door het inwendig getuigenis van de zalving des geloofs en het uitwendige van de Heilige Doop, verzekerd zijn, dat ze onder Christus, de Koning der gerechtigheid, gebracht zijn uit het rijk der duisternis (Col. 1: 15). En dat het Koninkrijk van de Zoon Gods in hen begonnen is, gelijk Christus spreekt: "Het Koninkrijk Gods is binnen ulieden" (Lukas 17: 21).

Tot deze blijdschap worden we door de engelen, reeds bij de komst van deze Koning in het vlees, opgewekt met de woorden: "Vreest niet, want zie ik verkondig u grote blijdschap, die al de volke wezen zal: namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere, in de stad Davids." Vandaar die vrede en dat welbehagen in de harten van de gelovigen, waarvan later die menigte des hemelsen heirlegers in haar gezang melding maakt: "Ere zij Godin de hoogste hemelen en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen!" (Lukas 2: 10, 11, 14). En gelijk er destijds, toen Salomo op Gods bevel gezalfd werd, een openlijke blijdschap onder Gods volk was, daar ze wisten, dat God hen door de hand van een koning wilde weldoen en beschermen, zo moeten wij ook, wanneer we uit Gods Woord horen, dat onze Heere Jezus is de Christus, d.i. de Gezalfde des Heeren, evenals de engelen met een uitnemende blijdschap des gemoeds vervuld worden. In het vaste vertrouwen dat de hemelse Vader, juist hierdoor, dat Hij Zijn Zoon ons tot een gezalfde Koning aanwijst en inderdaad geeft, openlijk uit de hemel verklaart, dat Hij door deze Zoon de eeuwige Oprichter en Beschermer van Zijn kerk zal zijn.

Waarom Christus niet alleen tot Koning, maar ook tot Priester gezalfd is.

Thans volgt de verklaring, waarom Christus niet slechts tot Koning, maar ook tot Priester gezalfd is. De reden hiervan is, dat het Koninkrijk van Christus zó moest bevestigd worden, dat tevens daardoor aan Gods gerechtigheid in eeuwigheid genoeg gedaan werd en op deze wijze de gemaakte vrede en beloofde genade op een sterk en vast fundament zou steunen. Dit fundament nu is Christus' eeuwig priesterschap, dat ambt, dat niet alleen door een bevel, maar ook met plechtige eedzwering aan deze bepaalde Persoon door de oneindige wijsheid en barmhartigheid van de Vader is opgelegd. Hierin kan worden onderscheiden:

Ten eerste: de voorbidding van zulk een hoog Persoon, Die volkomen rein en heilig is en Die met Zijn onschatbare offerande betaald heeft voor de zonden en, de misdaden van alle gelovigen (Joh. 17: 9, 15, 20, 24; Hebr. 7: 25, 26).

Ten tweede: Zijn verschijning na de volbrachte offerande voor het aangezicht des Vaders in de hemelen (Hebr. 9 24), omdat het door eedzwering in de onveranderlijke Raad van God, waarop we veilig kunnen vertrouwen, besloten was, dat Christus Zichzelf, nl. Zijn eigen lichaam en ziel, in enigheid des Persoons aangenomen, waarin al onze zonden gestraft zijn, voor het aangezicht des Vaders zonder onderbreking zou vertonen voor de troon der Majesteit in de hoogste hemelen, opdat de kracht van de eens volbrachte offerande altijd voor de Vader zou gelden.

De geestelijke vrucht die ons ten deel valt uit het tot Priester gezalfd zijn van Christus.

De voornaamste geestelijke vrucht is, dat ik een bepaald Persoon heb, Die voor mij geofferd heeft en steeds voor mij bidt, opdat de kracht van Zijn op aarde gedane voorbede en volbrachte offerande, altijd voor het aangezicht van God zou gelden. Gelijk er gezegd wordt: "De Heere heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen, Gij zijt Priester in eeuwigheid" (Psalm 110: 4). Maar een eeuwig Priester is niet zonder een eeuwig gebruik en vrucht van Zijn priesterschap ten opzichte van Zijn gelovigen. We zullen over het Koninkrijk en het priesterschap uitvoeriger handelen in het artikel van het zitten aan de rechterhand Gods.

Waarom Christus tot Profeet gezalfd is.

De reden waarom Hij ook tot Profeet is gezalfd, is, omdat het geestelijk Koninkrijk, waarin gerechtigheid en eeuwige vrede zou bloeien, door de scepter van het Woord, d.i. de prediking van het Evangelie en de kracht des Geestes, waarmede Hij gezalfd is, moest opgericht worden. Zo was door Jesaja voorzeggd: "De Geest des Heeren Heeren is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van harte" (Is. 61: 1). Gelijk ook onze Heere verzekert, dat dit in Hem vervuld is (Lukas 4: 18-21). Daarom zegt Hij tot Pilatus, dat Zijn Koninkrijk niet van deze wereld is; dat Hij in de wereld gekomen is, opdat Hij der Waarheid getuigenis zou geven" (Joh. 18: 36, 37). Daarom, dat Christus tot Profeet gezalfd is, versta ik zo, dat Hij uit de schoot van de hemelse Vader tot ons gezonden, in de menselijke natuur gezalfd is met de volheid van de Heilige Geest. Opdat Hij vol van genade en waarheid, Gods eeuwige wil en raad aangaande de verlossing van de mens, die verborgenheid van alle eeuwen, ons duidelijk en volkomen zou verklaren. "De eniggeboren Zoon, Die in de schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard" (Joh. 1: 18).

Verder ook, opdat diezelfde Christus ons tot aan het einde van de wereld met kracht zou leren, waarom Hij Zijn tegenwoordigheid ook aan het leraarsambt beloofd heeft: "Ziet, Ik ben met ulieden al de dagen, tot de voleinding der wereld" (Matth. 28: 20).

Over de vrucht van het profetisch ambt van Christus.

Tot dit doel is de Heere Jezus met de profetische Geest gezalfd, opdat we geenszins zouden twijfelen aan de onveranderlijke wil van de Vader ten opzichte van ons. "God voortijds veelmalen en op velerlei wijzen tot de vadersen gesproken hebbende door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door de Zoon" (Hebr. 1: 1).

Wie zou thans ook kunnen vragen: hoe zal ik de wil van God omtrent de gelovigen weten? De Zoon Zelf toch, aan Wie de zin en de wil van de Vader op het innigst bekend zijn, heeft ons die door de beloften in het Evangelie geopenbaard. De andere vrucht is reeds aangewezen, nl. dat Hij ons tot aan het einde van de wereld krachtig zal leren en naar hetgeen we van Hem geleerd hebben, ons verandert (2 Kor. 3: 17, 18).

Hoe die dingen, die over Christus' ambt en over, het priesterlijk en profetisch Koninkrijk van de Messias gezegd zijn, met de leer van het Genadeverbond overeenkomen.

Maar, zal men zeggen, is het priesterlijk Koninkrijk, opgericht door de prediking van het Woord en de kracht des Geestes, niet datzelfde eeuwige Verbond der zaligheid, hetgeen bestaat in de genadige vergeving der zonden, de gave van de Heilige Geest en van het eeuwige leven?

Zeker! Want het Verbond der zaligheid reeds met Abraham opgericht, is met David vernieuwd met de toezegging, dat uit zijn lendenen, zoveel het vlees aangaat, de eeuwige Koning en Middelaar van dit Verbond zou voortkomen (Psalm 89: 35-38). En de engel zei tot Maria: "Deze zal groot zijn en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden. En God de Heere zal Hem de troon Zijns Vaders Davids geven, en Hij zal over het huis Jacobs Koning zijn in der eeuwigheid, en Zijns Koninkrijks zal geen einde zijn." En even daarna heeft Zacharias, de vader van Johannes de Doper, vervuld met de Heilige Geest geprofeteerd, zeggende: "Geloofd zij de Heere, de God Israëls, want Hij heeft bezocht en verlossing teweeg gebracht voor Zijn volk, en heeft een hoorn der zaligheid ons opgericht in het huis Davids Zijns knechts, gelijk Hij gesproken heeft door de mond Zijner heilige profeten, die van het begin der wereld geweest zijn, namelijk een verlossing van onze vijanden, en van de hand dergenen, die ons haten; opdat Hij barmhartigheid deed aan onze vadersen, en gedachtig ware Zijns heiligen Verbonds en de eed, die Hij Abraham, onze vader, gezworen heeft, om ons te geven" enz. (Lukas 1: 32, 33, 68-79).

Daarom versta ik dat door de titel van Christus of Gezalfde, het ambt van de Middelaar des Verbonds wordt uitgedrukt, namelijk langs welke weg en op welke wijze de hemelse Vader ons tot de zaligheid, in het Verbond beloofd, brengt door de hand des Middelaars, d.i. door Zijn verdienste en kracht.

Deze wijze nu is, dat de Vader deze Jezus gezalfd heeft tot Profeet en Leraar, opdat Hij ons Gods Genadeverbond zou leren verstaan, - tot Priester, opdat Hij het Verbond door Zijn voorbede en offerande zou bevestigen en staven, - tot Koning, opdat Hij het gestaafde Verbond zou handhaven en de gelovigen of Zijn bondgenoten zou verrijken en beschermen. Opdat we zo in het gehele werk der zaligheid, door het geloof tot Christus de toevlucht zouden nemen, als tot Degene, Die de Vader verzegeld heeft (Joh. 6: 27).

En wat het *profetisch* ambt van Christus betreft, dit behoort tot het Verbond, omdat de mensen eerst in het Genadeverbond der zaligheid moeten onderwezen worden. Daarom heeft God eertijds veelmaal en op velerlei wijze tot de vaders gesproken door de profeten en eindelijk door de Zoon (Hebr. 1: 1), namelijk in Zijn menselijke natuur; want anderszins heeft ook de Zoon gesproken door de profeten (1 Petrus 1: 11). Men heeft het daarom daarvoor te houden, dat de eeuwige Zoon van God, Die in de schoot des Vaders is, als een Gezant tot ons gezonden is en in ons aangenomen vlees gezalfd is met de Heilige Geest der wijsheid en der kracht, opdat Hij die eeuwige Raad van een Verbond met ons en Gods onveranderlijke wil tot ons, waardoor Hij Zich ons uit genade verkiest in de Zoon, volkomen zou verklaren. En ons zou onderwijzen tot ware bekering en tot geloof in Zijn Evangelie, opdat Hij ook verder Zijn leer zou bevestigen met wonderwerken, als de genezing van blinden, de opwekking van doden, enz., hetgeen noch de duivel, noch enig ander schepsel kan nadoen.

Bovendien, opdat Hij bij het vernieuwd Genadeverbond zou voegen de zegelen of tekenen, namelijk de Heilige Doop en het Heilig Avondmaal.

Wat verder het *priesterlijk* ambt betreft, zo oordeel ik het te behoren tot het Verbond, omdat gelijk het profetisch ambt ons onderwijst van het Verbond en de verzoening met God door Christus, zo ook het priesterambt ons de prijs der verzoening aanbiedt, namelijk een volmaakte offerande, met de voorbede, waardoor de Middelaar aan Gods gerechtigheid voor onze zonden, die het Verbond terug hielden, volkomen heeft voldaan. Zonder deze verzoening zou een profetische zending van de hemel te vergeefs zijn geweest, aangezien noch Hij voor de zonden zou kunnen voldoen, noch God Zijn gerechtigheid zou kunnen verloochenen.

Wat eindelijk het *koninklijk* ambt betreft, het was niet genoeg dat de Middelaar ons in het Verbond onderwees en dit Verbond door de offerande van Zijn lichaam en bloed bevestigde, maar Hij moest ook dat Verbond tegen de aanslagen van de vijanden "beschermen en bewaren. Ook door Zijn kracht een nieuw volk scheppen in Zichzelf, dat met geestelijke gaven toerusten en dagelijks méér en méér vernieuwen ten eeuwen leven.

Daarom heeft de hemelse Vader gewild, dat diezelfde Middelaar een Hoofd en Uitdeler zou zijn van de verkregen genade en van de krachtige mededeling en bescherming (Eféze 1: 22).

ZIJN ENIGGEBOREN ZOON

Profetische en apostolische getuigenissen.

"Hij heeft van God de Vader eer en heerlijkheid ontvangen, als zodanig een stem van de hoogwaardige heerlijkheid tot Hem gebracht werd: Deze is Mijn geliefde Zoon, in Dewelke Ik Mijn welbehagen heb. En deze stem hebben wij gehoord, als zij van de hemel gebracht is geweest, toen wij met Hem op de heilige berg waren. En wij hebben het profetische Woord, dat zeer vast is, en gij doet wel, dat gij daarop acht hebt, als op een licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte, en de morgenster

opga in uw harten. Dit eerst wetende, dat geen profetie der Schrift is van eigene uitlegging; want de profetie is voortijds niet voortgebracht geweest door de wil eens mensen, maar de heilige mensen Gods, van de Heilige Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken." (2 Petrus 1: 17-21).

"Ik zal van het besluit verhalen: de Heere heeft tot Mij gezegd: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd. Eis van Mij en Ik zal de heidenen geven tot Uw erfdeel, en de einden der aarde tot Uw bezitting" en even daarna; "kust de Zoon opdat Hij niet toorne. Welgelukzalig zijn allen, die op Hem betrouwen" (Psalm 2: 7, 8, 12).

Al deze dingen passen niet op David maar op de Zoon, Die gesteld is tot een erfgenaam van alles. "Hij heeft tot ons gesproken door de Zoon, door Welke Hij ook de wereld gemaakt heeft. Dewelke, alzo Hij is het afschijnsel Zijner heerlijkheid en het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid, en alle dingen draagt door het woord Zijner kracht, enz." en even daarna: "Tot wie van de engelen heeft Hij ooit gezegd: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb ik U gegenereerd, enz. En als Hij wederom de Eerstgeborene inbrengt in de wereld, zegt Hij: en dat alle engelen Gods Hem aanbidden" (Hebr. 1: 13, 5, 6; Psalm 97: 7).

"Wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen des Vaders" "En Hij was in de wereld, en de wereld is door Hem gemaakt, en de wereld heeft Hem niet gekend. Hij is gekomen tot het Zijne, en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen. Maar zovelen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven" (Joh. 1: 10, 12, 14).

Waartoe de woorden "Eniggeboren Zoon" dienen.

De bedoeling van deze woorden is ten eerste, dat ons geloof verzekerd zou zijn, dat we in de ware God geloven, aangezien we in de Eniggeboren Zoon geloven, Die geboren is uit de Zelfstandigheid des Vaders en daarom van nature God is, gelijk hiervoor aangetoond is.

Ten tweede, opdat we verzekerd zouden zijn van de uitnemende liefde Gods, die de liefde van alle schepselen te boven gaat. Die "alzo lief de wereld gehad heeft, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve maar het eeuwige leven hebbe" (Joh. 3: 16). Daarom handelt God met ons niet slechts door beloften en eedzwering, maar ook door de schenking van Zijn Zoon, in Wie alle beloften ja en amen zijn.

Tenslotte, opdat alle dingen, die Hij tot onze zaligheid geleden heeft en in de overige artikelen des geloofs volgen zullen, naar de waardigheid van deze Persoon, Die Gods eniggeboren Zoon is, zouden geschat worden (Gal. 4: 4, 5; Matth. 3: 17).

Waarom zegt de Schrift: "eniggeboren", daar toch alle gelovigen Gods kinderen zijn?

De Schrift noemt de Zoon van God daarom eniggeboren, opdat zij een noodzakelijk onderscheid zou stellen tussen Christus en alle gelovigen. Want Christus is en wordt

genoemd de eniggeboren Zoon van God, omdat Hij alleen is de eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders, van eeuwigheid uit Zijn Wezen geboren en daarom waarachtig God, in Wie we moeten geloven" (Spr. 8: 22-25; Joh. 1: 14, 18).

Maar wij worden genoemd en zijn kinderen Gods, niet van nature, maar door aanneming en uit genade, waardoor God Zich in Christus verwaardigd heeft ons tot kinderen aan te nemen. En door ons Zijn Zoon in te lijven, ons tot Zijn ware en levende lidmaten gemaakt heeft, daar we anders van nature kinderen des satans en des toorns waren (Joh. 8: 44; Eféze 2: 3).

Echter is die aanneming en benaming van kinderen Gods niet maar een nietszeggende titel. Immers, aangezien we lidmaten van de Zoon van God zijn, zo hebben we ook uit Zijn genade een ware gemeenschap met Hem. Vandaar dat Paulus Hem ook noemt: "de Eerstgeborene onder vele broederen" (Rom. 8: 29). Want indien de aanneming tot kind, onder de mensen zelfs geen ijdele naam is, zo hebben we waarlijk in deze Goddelijke zaak, waardoor we door de Geest der aanneming Zijn Zoon zijn ingelijfd, niet slechts de naam, maar het volle recht der kinderen ontvangen, aangezien we door Zijn Geest levend gemaakt en geregeerd worden (Rom. 8: 15). Want deze waardigheid, recht en macht, om kinderen Gods te worden, heeft Hij gegeven aan zovelen Jezus aangenomen hebben (Joh. 1: 12): "En hetgeen wij gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben, en deze onze gemeenschap ook zij met de Vader, en met Zijn Zoon Jezus Christus; en deze dingen schrijven wij u, opdat uw blijdschap vervuld zij" (1 Joh. 1: 3, 4).

Daarom hebben alle gelovigen een voortreffelijk Verbond met God, aangezien Hij Zijn bondgenoten voor Zijn kinderen wil houden, door hen te maken tot lidmaten van Zijn eniggeboren Zoon, van Wie ze nooit kunnen gescheiden worden en door hen te vernieuwen door Zijn Geest.

Zo voortreffelijk en heerlijk is het Verbond in ieder opzicht, dat we met de apostel vrijmoedig kunnen zeggen: "Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?" (Rom. 8: 32). Ja, wat méér is, dit Verbond, gefundeerd in zulk een overgrote liefde Gods tot ons, is zo vast en bestendig, dat we ook met diezelfde apostel kunnen zeggen: "Ik ben verzekerd dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heere" (Rom. 8: 38).

ONZE HEERE JEZUS CHRISTUS

Profetische en apostolische getuigenissen.

"De Heere heeft tot Mijn Heere gesproken enz." (Psalm 110: 1 en Matth. 22: 43, 44). "Zo wete dan zekerlijk het ganse huis Israëls, dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft, namelijk deze Jezus, Die gij gekruist hebt" (Hand. 2: 36).

De bedoeling van deze woorden is, dat de bondgenoten zich aan zulk een getrouwe Heere (Die hen niet met goud of zilver, maar met Zijn eigen dierbaar bloed van de

macht der duisternis heeft verlost en Zichzelf tot een eigendom verkregen, met een bijzondere zorg beschermt en bewaart), veilig en met een oprecht vertrouwen des harten toevertrouwen en ter bewaring in eeuwigheid overgeven. Verder ook, dat de gelovigen herinnerd worden, dat ze niet huns zelfs zijn, maar "duur gekocht zijn, opdat ze God mogen verheerlijken in lichaam en geest, welke Godes zijn" (1 Kor. 6: 20). En opdat alle bondgenoten of gelovigen zich van zulk een Heere, Die door de Vader gesteld is tot een Hoofd der engelen en der gelovigen, gaarne zouden laten regeren, namelijk door Zijn Woord en Geest.

DIE ONTVANGEN IS VAN DE HEILIGE GEEST, GEBOREN UIT DE MAAGD MARIA

Profetische en apostolische getuigenissen.

"Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen" (Gen. 3: 15). "Wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw enz." (Gal. 4: 4). Dat de Zoon van God de menselijke natuur heeft moeten aannemen uit het geslacht van Abraham: "En in uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde" (Gen. 22: 18; Gal. 3: 16; Hand. 3: 25; Lukas 1: 54, 73).

Dat het geslacht tot de stam van Juda wordt bepaald, als de tijd van de verschijning van de Messias: "De scepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Silo komt, en Dezelve zullen de volkeren gehoorzaam zijn" (Gen. 49: 10). Hetgeen vervuld is (Lukas 2: 15), waar de gehele wereld beschreven wordt. Dus was de scepter nu van Juda geweken, toen de stam van Juda, waartoe ook Maria en Jozef behoorden, door Augustus beschreven werd. Daartoe behoren ook deze profetieën: "neemt zilver en goud, en maakt kronen, en zet ze op het hoofd van Jozua, de zoon van Jozadak, de hogepriester; en spreek tot hem, zeggende: Alzo spreekt de Heere der heirscharen, zeggende: Ziet, een Man, Wiens naam is Spruit, Die zal uit Zijn plaats spruiten en Hij zal des Heeren tempel bouwen; ja, Hij zal de tempel des Heeren bouwen, en Hij zal het sieraad dragen, en Hij zal zitten en heersen op Zijn troon, en Hij zal priester zijn op Zijn troon, en de raad des vredes zal tussen die Beiden zijn. En die kronen zullen wezen voor Helem, en voor Tobia, en voor Jedaja, en voor Hen, de zoon van Zefánja, tot een gedachtenis in de tempel des Heeren. En die verre zijn, zullen komen en zullen bouwen aan de tempel des Heeren" (Zach. 6: 11-15). "En alzo zegt de Heere Heere, doe die hoed weg en hef die kroon af, deze zal dezelve niet wezen, Ik zal verhogen hem, die nederig is, en vernederen hem, die hoog is, Ik zal die kroon omgekeerd, omgekeerd, omgekeerd stellen, ja zij zal niet zijn, totdat Hij kome, Die daartoe recht heeft en Wie Ik dat geven zal" (Ezech. 21: 26, 27).

Merkt twee dingen nauwkeurig op, wat betreft de tijd, waarin de Messias zou verschijnen, namelijk dat Hij heeft moeten geboren worden als de scepter van Juda geweken was en niettemin tempel en priesterschap nog bestonden, gelijk Daniël zegt: "na die twee en zestig weken zal de Messias uitgeroeid worden, maar het zal niet voor Hemzelf zijn en een volk des vorsten hetwelk komen zal, zal de stad en het heiligdom verderven" (Dan. 9: 26). Van de plaats van Zijn geboorte ten aanzien van het vlees en

tegelijk van Zijn uitgang van de dagen der eeuwigheid, ten aanzien van de Goddelijke natuur: "Gij Bethlehem Efratha! zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van Juda? Uit u zal Mij voortkomen, Die een Heerser zal zijn in Israël, Wiens uitgangen zijn vanouds, van de dagen der eeuwigheid" (Micha 5: 1).

Hoe wonderlijk deze profetie door Gods voorzienigheid is vervuld geworden, toen Jozef en Maria door het gebod van Augustus naar Bethlehem geroepen werden, waar zij de Christus baarde, ziet dat in Lukas 2: 1-7. En door welk een grote voorzienigheid Gods de wijzen uit het Oosten naar die plaats gebracht zijn, geholpen door Herodes en de Schriftgeleerden, daarvan getuigt Matth. 2.

De heiligheid van Christus' ontvangenis.

"Ziet de dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik aan David een rechtvaardige Spruit zal verwekken, en dit zal Zijn naam zijn, waarmee men Hem noemen zal: de Heere onze gerechtigheid" (Jer. 23: 5, 6). Deze profetie is vervuld (zie Lukas 1: 31-33, 35). Daniël heeft voorzeggd "dat de heiligheid der heiligheden moest gezalfd worden" (Dan. 9: 24), waarmee hij ongetwijfeld Zijn heilige ontvangenis, die nog tijdens de tweede tempel moest geschieden, klaar en duidelijk uitdrukt. Wat zeg ik? Hetgeen de profeten Jesaja en Haggai voorzeggd hebben, dat geschieden zou, dat de heerlijkheid van de tweede tempel veel groter zou zijn dan de heerlijkheid van de eerste tempel, omdat het een eeuwige heerlijkheid zou zijn; is het niet in deze aller-reinste ontvangenis van de Zoon van God, waarin het Woord door de kracht van de Heilige Geest de menselijke natuur met Zich heeft verenigd, en daarin een aanvang nam te wonen als in Zijn eigen tempel, dat het waarachtig begon vervuld te worden? Gelijk trouwens de Heere Christus Zelf Zijn lichaam een tempel noemt (Joh. 2: 19).

Daarom zijn de beide profetieën zeker niet vervuld geworden in de stenen of voorbeeldige tempel, welks heerlijkheid ook veel minder is geweest dan de heerlijkheid van Salomo's tempel. Bovendien is die tempel niet altijd gebleven, maar na de opname van de Messias (de ware tempel) in de heerlijkheid des Vaders, verwoest en nadien nooit weer opgebouwd. De profetie van Jesaja komt voor in hoofdstuk 60: 13: "De heerlijkheid Libanons zal tot u komen, de dennenboom, de beuk en de busboom tegelijk, om te versieren de plaats Mijns heiligheds, en Ik zal de plaats Mijner voeten heerlijk maken." En vers 15: Ik zal U stellen tot een eeuwige heerlijkheid enz."

De profetie Haggai 2: 3-5 is veel duidelijker: "Alzo zegt de Heere, spreekt nu tot Zerubbabel, de zoon van Sealthiël, de vorst van Juda, en tot Jozua, de zoon van Jozadak, de hogepriester, en tot het overblijfsel des volks, zeggende: Wie is onder ulieden overgebleven, die dit huis in zijn eerste heerlijkheid gezien heeft, en hoedanig ziet gij hetzelfde nu? Is dit niet als niets in uw ogen? Doch nu, wees sterk, gij Zerubbabel, spreekt de Heere" enz. En even daarna, vers 7-10: "Alzo zegt de Heere der heerschen: Nog eens, een weinig tijds zal het zijn, en Ik zal de hemelen en de aarde en de zee en het droge doen beven; ja, Ik zal al de heidenen doen beven, en zij zullen komen tot de Wens aller heidenen, en Ik zal dit huis met heerlijkheid vervullen, zegt de Heere der heerschen. Mijn is het zilver en Mijn is het goud, spreekt de Heere der heerschen. De heerlijkheid van dit laatste huis zal groter worden dan van het eerste,

zegt de Heere der heirscharen; en in deze plaats zal Ik vrede geven, spreekt de Heere der heirscharen"

De vrucht der maagd.

"De Heere zal ulieden een teken geven, ziet, een maagd zal zwanger worden en zij zal een Zoon baren en Zijn naam Immanuël heten" (Jes. 7: 14). De vervulling hiervan, zie Matth. 1: 22, 24. Voeg hierbij de profetie van Jesaja 9: 5: "Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven en de heerschappij is op Zijn schouder, en men noemt Zijn naam Wonderlijk, Raad, sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst" en ziet de vervulling: Lukas 2: 11-14.

De betekenis van de woorden: "die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria.

De betekenis is, dat de eeuwige Zoon van God, Die van hetzelfde Wezen is met de Vader, zonder enige aflegging, verandering of vermenging van Zijn Goddelijke natuur, geworden is wat Hij tevoren niet was, namelijk mens. Hetgeen de Schrift noemt: dat Hij het zaad Abrahams heeft aangenomen, dat is, ons vlees uit het wezen van de maagd, met een ware menselijke ziel en zulks door de kracht van de Heilige Geest, opdat Hij de broederen in alles zou gelijk worden, uitgenomen de zonde (Joh. 1: 14; Hebr. 2: 16, 17 en 4: 15; 1 Tim. 3: 16; Rom. 1: 3).

De vertroosting die de christen trekt uit deze heilige ontvangenis.

Deze vertroosting scheppen we daaruit, ten eerste, dat we een zekere en waarachtige Middelaar hebben in al de dingen, die we bij God te doen hebben, aangezien Hij beide naturen, de Goddelijke en de menselijke, deelachtig is.

Ten tweede, dat Hij zulk een Middelaar is, Wiens lichaam en ziel in de ontvangenis zelf geheiligd zijn, opdat Hij zou zijn een reine en heilige offerande, waardoor onze gehele verdorvenheid zou verzoend worden, opdat die ons niet zou worden toegerekend (Hebr. 8: 26, 27; Rom. 7: 20 en 8: 1).

Verder ook, opdat Hij door de kracht Zijner volheid, onze natuur méér en méér zou heiligen, totdat Hij ons eenmaal volkomen van deze verdorvenheid verlost, en door diezelfde Heilige Geest, door Wie het Woord Zijn eigen ziel en lichaam van de baarmoeder aan geheiligd heeft, ook onze zielen en lichamen op de door God bepaalde tijd naar Zijn beeld zou hervormen (Joh. 1: 16 en 1 Kor. 15: 45, 47, 48).

De bedoeling van dit artikel en hoe noodzakelijk het is, dit zuiver te verstaan.

Het fundament of de grondslag van Christus' koninklijk priesterdom en diensgevolge van het eeuwig Verbond tussen God en mensen, is in dit artikel van de Persoon van Christus begrepen. Christus toch bestaat uit twee naturen, de Goddelijke en de menselijke, die door een persoonlijke vereniging voor eeuwig samen verbonden zijn, hoewel de eigenschappen van de beide naturen tot in eeuwigheid behouden

blijven. Want het is de gelukzaligheid van de mens om met God, de Bron van alle goed, verenigd te zijn (1 Joh. 1: 3). Zoals het de hoogste rampzaligheid is van God gescheiden te zijn. De mens had echter zichzelf door de zonde van God afgescheiden en met de duivel een verbond gemaakt.

Daarom, gelijk er een zeker persoon geweest is, door wie de zonde in de wereld gekomen is, en door de zonde de dood en die dus de oorzaak geweest is van de afval van God en het verbond met de duivel - zo is er ook een bepaald Persoon door God moeten aangesteld worden, om de oorzaak te zijn van onze verzoening en hereniging met God, de Bron van alle gelukzaligheid, die nooit weer zal verbroken worden.

Deze Persoon nu is de eeuwige Zoon van God, met al de eigenschappen van de Goddelijke natuur. Tevens waarachtig mens, met al de eigenschappen van de menselijke natuur. Maar gelijk deze beide naturen in de Persoon van Christus waarachtig en geheel hebben moeten zijn met behoud van beider eigenschappen, om de mens met God te verzoenen en het Verbond te maken, zo moeten ook om het Verbond op te richten (opdat het volgens de beloften en de eed van God eeuwig zij), beide naturen met hun eigenschappen geheel blijven tot in eeuwigheid. Anders zou het Verbond in Zijn grondslagen worden omgekeerd.

Vandaar dat de satan door zijn werktuigen altijd getracht heeft en nog tracht één van de beide naturen in de Middelaar des Verbonds of volkomen te loochenen of te verdonkeren. Want wanneer de wortel van de boom aangetast is en daardoor de takken verdorren, kunnen er geen vruchten van verwacht worden. Zo ook, indien de leer van de Persoon van Christus en van de twee naturen in Hem, verbonden met hun onderscheidene eigenschappen, verdorven is, zo is ook verdorven de leer van Christus' priesterlijk en koninklijk ambt, die als de vruchten der leer van de Persoon van Christus zijn.

Het doel van dit fundament en de redenen waarom de Middelaar waarachtig mens moest zijn en in eeuwigheid blijven en dat met behoud van de eigenschappen der menselijke natuur.

Ten eerste. Het doel der eenmaal aangenomen en nooit afgelegde menselijke natuur is, dat God tegelijk, zowel Zijn onveranderlijke gerechtigheid en toorn tegen de zonde als Zijn barmhartigheid jegens ons zou bewijzen. Ik zeg, Zijn gerechtigheid en toorn, aangezien Hij niet op zulk een wijze met ons in een Verbond wil treden, waardoor Hij onrechtvaardig en onwaarachtig zou bevonden worden. Hij, Die eenmaal als de Rechtvaardige en Waarachtige verklaard had: "Ten dage als ge daarvan eet, zult gij de dood sterven" (Gen. 2: 17) en "Gij zijt geen God, Die lust hebt aan goddeloosheid" (Psalm 5: 5).

Daarom heeft Hij de zonde in het menselijk vlees van Zijn eniggeboren Zoon gestraft, opdat Zijn onveranderlijke gerechtigheid, waarheid en toorn tegen de zonde, aan de gehele wereld zou openbaar worden. Terwijl tevens Zijn barmhartigheid hier op het heerlijkst doorstraalt, aangezien Hij onze zonden niet ons, maar Zijn eniggeboren Zoon, toerekent. Hierdoor worden gerechtigheid en barmhartigheid met de hoogste wijsheid in Christus verenigd.

Laat me de zaak wat duidelijker uiteen zetten: God, Zich voorgenomen hebbende een Vredeverbond met de mens te maken en hem voor eeuwig met Zich te verzoenen, wilde Zijn barmhartigheid zodanig bewijzen, dat Hij tevens Zijn gerechtigheid niet verloochende, die Hem wezenlijk eigen is en die Hij zo min als Zichzelf kan verloochenen. Maar de strenge gerechtigheid Gods eiste, dat aangezien de zonde en de verdorvenheid in de menselijke natuur kleefde, de genoegdoening en de vernieuwing ook daarin, dat is, in de aangenomen menselijke natuur van de Zoon van God, Die van dezelfde natuur met ons is, alleen de zonde uitgenomen (die niet tot het wezen of de eigenschappen van de mens, zoals hij door God geschapen is, behoort), geschieden zou. Want "gelijk. door één mens de zonde in de wereld gekomen is, en door de zonde de dood, en alzo de dood tot alle mensen is doorgegaan, in welke allen gezondigd hebben" en "gelijk door de ongehoorzaamheid van één mens, velen tot zondaars zijn gesteld geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van Eén, velen tot rechtvaardigen gesteld worden" Zo ook: "indien door de misdaad van één velen gestorven zijn, zo is veel meer de genade Gods en de gave door de genade, die daar is van één mens Jezus Christus, overvloedig geweest over velen" (Rom. 5: 12, 15, 19).

Daarom moest de Christus een waarachtig mens zijn, om naar ziel en lichaam door Zijn gehoorzaamheid tot de dood, ja de dood des kruises, aan Gods onveranderlijke gerechtigheid genoeg te doen. God toch wilde in geen geval in de engelen straffen, hetgeen de mensen gezondigd hadden, maar in de ware menselijke natuur zelf. Vandaar dat er geschreven staat: "Hij neemt de engelen niet aan, maar het zaad Abrahams", dat is, de ware menselijke natuur uit het zaad van Abraham (Hebr. 2: 16).

Ten tweede: de Middelaar van het eeuwige Verbond moest broederlijk ons genegen zijn. Daarom moest Hij inderdaad onze Broeder zijn en tot in eeuwigheid blijven. Met al de eigenschappen van een echte broeder, gelijk er duidelijk geleerd wordt (Hebr. 2: 12): "Hij, Die heiligt, en zij die geheiligt worden, zijn allen uit Eén; om welke oorzaak Hij Zich niet schaamt hen broeders te noemen, zeggende: Ik zal Uw Naam Mijn broeders verkondigen, in het midden der gemeente zal Ik U lofzingen"

En opdat we zouden weten, dat gelijk de Zoon van God Zich eenmaal niet geschaamd heeft onze Broeder te worden, met broederlijke genegenheid en alle ware menselijke eigenschappen, Hij Zich zo ook heden onzer niet schamen zal. Hij heeft ook de natuur, genegenheid en eigenschappen van de mensheid niet afgelegd. Daarom zegt de Schrift: "Waarom Hij de broeders in alles moest gelijk worden, opdat Hij een barmhartig en getrouw Hogepriester zijn zou, in de dingen die bij God te doen waren, om de zonden des volks te verzoenen; want in hetgeen Hij Zelf verzocht zijnde geleden heeft, kan Hij degenen, die verzocht worden te hulp komen" (vers 17, 18).

En opdat men niet zou denken, dat Christus na Zijn opvaren ten hemel Zich thans onzer schaamt, en de broederlijke, dat is de ware menselijke natuur met haar eigenschappen zou hebben afgelegd, zo hoort wat de Geest der Waarheid in de Schrift zegt: "Dewijl wij dan een grote Hogepriester hebben, Die door de hemelen doorgegaan is, namelijk Jezus, de Zoon van God, zo laat ons deze belijdenis vasthouden; want wij hebben geen Hogepriester, Die geen medelijden kan hebben met onze zwakheden, maar Die in alle dingen gelijk als wij is verzocht geweest, doch zonder zonde; laat ons dan met vrijmoedigheid, (het fundament nu dezer vrijmoedigheid heeft Hij Zelf gelegd, aangezien wij een Hogepriester hebben Die niet alleen de Goddelijke, maar ook de menselijke natuur van een ware broeder heeft, niet

ontdaan van haar eigenschappen, zodat Hij met ons medelijden kan hebben) toegaan tot de troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen, en genade vinden om geholpen te worden ter bekwamer tijd" (Hebr. 4: 14, 16).

Ten derde: God had met een eed bevestigd, dat de vrucht der lendenen Davids tot in eeuwigheid zou regeren (Psalm 132: 11 en 89: 30). Daarom moest dan ook deze Koning Christus uit het wezen en de lendenen Davids voortkomen en op zijn troon Koning zijn in eeuwigheid. Niet slechts in naam, maar in wezen en in de eigenschappen van een waarachtige vrucht, die uit de lendenen van David is voortgekomen, in der eeuwigheid blijft en tevens regeert op de troon der majesteit Gods in de hoogste hemelen (Hebr. 1: 3). Dit zal ons in het eeuwige leven stof tot de hoogste blijdschap geven, dat we onze natuur in onze Broeder, ons Hoofd Christus, met zulk een grote heerlijkheid omgeven, in alle eeuwigheid zullen aanschouwen.

De redenen, waarom de Middelaar van het Verbond, waarachtig God moest zijn, met al de Goddelijke eigenschappen.

De reden waarom de Middelaar niet alleen mens, maar ook God moest zijn, zijn deze:

Vooreerst omdat God Zijn oneindige liefde wilde bewijzen. Dit geven de woorden te kennen (Joh. 3: 16): "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, enz." De tweede, hieraan ondergeschikte reden is, omdat de Middelaar van de Vader een gebod had ontvangen, dat een almachtige Uitvoerder vereiste. Een gebod namelijk, om de uitverkorenen door verdiensten en door kracht zalig te maken. Nu is er slechts één almachtig, namelijk God. (Joh. 10: 18). Uit deze tweede reden, die eigenlijk op Christus ziet, vloeien de volgende doeleinden voort.

In de eerste plaats, ten aanzien van de verdiensten. Want daarom moest de Middelaar waarachtig God zijn, opdat de gehoorzaamheid van Christus, waardoor zulk een groot Persoon, Die de Vader gelijk is, Zich in de menselijke natuur zo vernedert, dat Hij daarin een vervloeking wordt, een gelijkwaardige prijs of rantsoen van hoger waardij zou zijn, dan de zonden. Daarom wordt er gezegd, dat "God Zijn gemeente verkregen heeft door Zijn eigen bloed" (Hand. 20: 28 en Hebr. 9: 12, 26, 28). Zo ook: "de genade is overvloediger geworden boven de zonde" (Rom. 5: 20). Deze gehoorzaamheid van de Zoon, Die een offerande voor ons is geworden, gaat alle gehoorzaamheid van de engelen en van de overige schepselen oneindig ver te boven.

In de tweede plaats: aangezien Hij een Zaligmaker moest zijn, zowel door kracht als door verdiensten, zo moest Hij eerst in Zichzelf overwinnen onze zonden, Gods toorn en de dood. Maar opdat Hij de zware last van Gods oneindige toorn in Zijn menselijke natuur zou kunnen dragen en overwinnen en Zichzelf daarna uit de dood opwekken, zo was het noodzakelijk, dat Hij Die leed, waarachtig mens was doch tevens oneindig, dat is, waarachtig en eeuwig God. Zijn menselijke natuur moest persoonlijk verenigd zijn met de Goddelijke natuur, waardoor ze onderschraagd moest worden, opdat onze zaligheid op generlei wijze in gevaar zou komen, aangezien het onmogelijk was, dat die vereniging zou vernietigd worden. Want God alleen is onsterfelijk en de mens alleen mist het vermogen om de dood te overwinnen. Daarom zegt de apostel: "dat Hij krachtig bewezen is te zijn de Zoon van God, uit de opstanding der doden" (Rom. 1: 4).

Verder moest Hij nog door Zijn kracht de zonde en de dood in ons overwinnen (Joh. 5: 25), namelijk door het geloof in ons te werken, waardoor Zijn verdiensten ons worden toegerekend. En de Heilige Geest te schenken, waardoor Hij Gods Beeld in ons zou herstellen, ons levend maken in eeuwigheid en de verkregen zaligheid bewaren zou. Maar daar dit alles het werk van een Almachtige is, was het daarom noodzakelijk, dat Hij van nature de almachtige God was. Want wie zou dit werk kunnen volbrengen dan Hij alleen, door Wie de mens in den beginne naar Gods Beeld geschapen is? (Col. 1: 16). Wie zou ook de Heilige Geest, Die God is, hebben kunnen geven, dan Hij Die Zelf God is? Wie zou het eeuwige leven kunnen herstellen dan het Woord, in Wie het leven was van de beginne? (Joh. 1: 4).

Eindelijk, aangezien God gezegd had: "Ik ben de Heere en daar is geen Heiland behalve Mij" (Jes. 45: 12), moest Christus onze Zaligmaker, Die door de Raad Gods verordend was om de zaligheid te verwerven en toe te passen, waarachtig God zijn, met alle eigenschappen der Goddelijke natuur, als almacht, eeuwigheid, oneindige majesteit en heerlijkheid. Bij gemis van één dezer eigenschappen zou Hij anders geen Zaligmaker kunnen zijn noch in eeuwigheid blijven.

Waarom die twee naturen in de Middelaar moesten verenigd zijn.

Opdat het fundament van het Genadeverbond tussen God en ons onbewegelijk vast zou zijn, heeft God gewild, dat deze twee naturen in Christus zouden verenigd zijn, namelijk door een persoonlijke vereniging. Maar als we zeggen dat de Goddelijke en menselijke natuur persoonlijk in Christus verenigd zijn, zo verstaan we dat de Zoon die God is, de menselijke natuur in enigheid des Persoons heeft aangenomen. Dat dus God geopenbaard is in het vlees, in de Persoon des Zoons, elke natuur haar bijzondere eigenschappen behoudende, opdat aldus de zaligheid van de mens op zodanige wijze als Gods wijsheid en liefde besloten hadden, zou verkregen en in eeuwigheid bewaard worden. De zaligheid had onmogelijk verkregen kunnen worden, tenzij de Goddelijke en de menselijke natuur op het nauwst verenigd werden in de Persoon van de Middelaar. Ten eerste, omdat het dan niet het bloed van de Zoon van God zou geweest zijn, hetgeen vergoten werd en de offerande dus geen genoegzame waarde zou hebben voor de zonden der gehele wereld. Ten tweede kon ook de mensheid de toorn van God niet dragen noch de zonden uitdelgen, die haar opgelegd waren, zo niet de Godheid door een allersterkste en volstrekt onverbreekbare band, op het nauwst met de mensheid ware verenigd geweest.

Dit werk, hoewel ook boven het bereik van alle geschapen krachten, heeft echter de mens Christus Jezus volbracht, door de kracht van Zijn eigen Godheid, die persoonlijk met Zijn menselijke natuur verenigd was (Hand. 20: 28; Filip. 2: 6; Hebr. 9: 14; Col. 1: 14, 15). Verder zou ook de eenmaal weder verkregen zaligheid niet bestendig bewaard kunnen blijven, indien deze beide naturen niet in eeuwigheid verenigd bleven. Want gelijk als er, om dit eeuwig en Goddelijk priesterschap te vestigen, dat de mens met de heilige God verzoenen zou, vereist werd, dat het offer voor de zonden een onschatbare, alles-overtreffende waarde zou hebben waardoor aan Gods heilige rechtvaardigheid volkomen genoegdoening kon gegeven worden, zo was het ook, opdat het priesterschap en de voorbede voor ons eeuwig zou zijn, nodig, dat de menselijke natuur, de natuur van de Zoon van God zou zijn, die Hij in de hemel vertoont voor het aangezicht van Zijn Vader. In welke natuur onze zonden eenmaal

verzoend zijnde, wij ook een bestendig onderpand van deze verzoening bezitten (Psalm 100: 1, 4; Matth. 22: 44).

En tenslotte zou ook de mens Christus Jezus geen Zaligmaker kunnen zijn door eigen kracht, zo Hij niet de Goddelijke natuur in enigheid des Persoons met Zich verenigd had, van Wie tegelijk met de Vader, de Heilige Geest uitgaat, Die ons in het bezit van Christus stelt, ons Christus inlijft en wederbaart ten eeuwigen leven (1 Kor. 15: 21, 45; Rom. 8: 8, 9). En opdat zij, die Christus eenmaal door de Heilige Geest zijn ingelijfd, van het eeuwige leven niet weder zouden kunnen uitvallen, zo moest het Woord Zelf, de eeuwige Zoon van God, eenswezens met de Vader, de Bron van het leven, in Wie het leven was van den beginne (Joh. 1: 4), in de aangenomen menselijke natuur, lichamelijk, dat is persoonlijk, wonen in eeuwigheid. Want aangezien de hoge majesteit Gods van onze ellende op het aller-verst was afgescheiden en niettemin naar Zijn eeuwige liefde kon goed vinden om Zijn Godheid, Die de bron van alle geluk en zaligheid is, door Zijn eeuwigdurende genade met ons verlorenen te verenigen, zo was het ook noodzakelijk, dat Hij onze mensheid, uit het vlees en bloed der maagd. aangenomen, door een persoonlijke vereniging met Zijn Godheid verenigde (Col. 2: 9, 10). Anders immers zouden we geen gemeenschap met God hebben, krachtig genoeg om het geloof te versterken, dat God waarlijk bij ons woont en Christus in eeuwigheid zijn zal de Immanuël, God met ons! (Jes. 7: 14; Matth. 1: 23).

Wat de persoonlijke vereniging is en waarom de eigenschappen van de beide naturen daarin behouden moeten blijven.

De persoonlijke vereniging is zulk een vereniging van de twee naturen in Christus, namelijk van de Goddelijke en de menselijke, waarin de éne Schepper, zonder begin is en blijft, terwijl de andere geschapen is en blijft en daarom een begin heeft. De éne van hetzelfde Wezen met de Vader, de andere van hetzelfde wezen met ons. De éne almachtig, omdat ze God, de andere niet almachtig, omdat ze een schepsel is en er ook geen twee almachtigen kunnen zijn, maar slechts één almachtige. En hoewel nu deze naturen door hun eigenschappen zeer onderscheiden zijn en tot in eeuwigheid blijven, zo zijn ze niettemin zodanig verenigd, dat ze samen maar één bijzonder wezen, namelijk de Christus uitmaken.

Dit alles kan zeer duidelijk afgeleid worden uit de bovennatuurlijke ontvanging, waarin die persoonlijke vereniging eens volkomen is geschied (Joh. 1: 3, 14; Hebr. 2: 16). Terwijl dan nu het Verbond der zaligheid tussen God en de mensen eeuwig is, zo heeft men het daarvoor te houden, dat deze twee naturen in de Persoon van Christus daarom in eeuwigheid verenigd zijn, omdat dit de grondslag of het fundament van het Verbond uitmaakt. Intussen blijft de waarheid van beide naturen met hun eigenschappen voor eeuwig in stand. Geen der beide naturen kan door de andere verslonden worden, zonder het Verbond in zijn fundament te schokken en omver te stoten. Want gelijk er, om het Verbond en de verzoening met God tot stand te brengen, die beide naturen in de Middelaar nodig waren, evenzo ook, aangezien het Verbond en de vereniging de eeuwigheid zullen verduren, opdat ook na de opstanding, dit ons waarachtig vlees en gebeente diezelfde zaligheid mogen genieten (Filip. 3: 21), was het nodig, dat ook in het Fundament, namelijk in de Middelaar, op Wie het ambt gelegd was, om ons voor eeuwig zalig te maken, dezelfde menselijke natuur geheel naar ziel en lichaam, vlees en beenderen blijve tot in eeuwigheid. Want zodra één van

de beide naturen miskend of ook maar haar eigenschappen verloochend worden, wordt tegelijk het Verbond Gods in de grondslag vernietigd en kan het noch in stand blijven noch onderhouden worden, zoals aangetoond is.

DIE GELEDEN HEEFT ONDER PONTIUS PILATUS

Profetische en apostolische getuigenissen, waarin aangewezen wordt, dat de Christus niet door een oproer, maar door een rechterlijk vonnis moest gedood worden en wel door een vreemde rechter.

"Hij is met de overtreders geteld geweest" (Jes. 53: 12). Daarom moest Hij niet door een oproer omkomen, maar geoordeeld en met de overtreders geteld worden. Ook vers 5 van dit hoofdstuk wijst dit aan: "Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld. De straf, die ons de vrede aanbrengt was op Hem en door Zijn striemen is ons genezing geworden" en vers 8: "Hij is uit het gericht weggenomen." Vandaar dat Hij in het gericht moest komen. Met deze Godsspraak komen de waarlijk profetische woorden van onze Heere Jezus Christus juist overeen, die we lezen Lukas 18: 31-33: "Ziet wij gaan op naar Jeruzalem en het zal alles volbracht worden aan de Zoon des mensen dat geschreven is door de profeten. Want Hij zal de heidenen overgeleverd worden en Hij zal bespot worden en smadelijk behandeld worden en bespuwd worden. En Hem gezeseld hebbende, zullen zij Hem doden; en ten derden dage zal Hij weder opstaan" en Lukas 24: 25-27: "O onverstandigen en tragen van hart, om te geloven al hetgeen de profeten gesproken hebben! Moest de Christus niet deze dingen lijden en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan? En begonnen hebbende van Mozes en van al de profeten, legde Hij hun uit in al de Schriften hetgeen van Hem geschreven was" En in Hand. 4: 27, 28: "In der waarheid zijn vergaderd tegen Uw heilig Kind Jezus, Welke Gij gezalft hebt, beiden Herodes en Pontius Pilatus, met de heidenen en de volken Israëls, om te doen al wat Uw raad te voren bepaald had, dat geschieden zou" Dat Hij lijden zon onder een vreemde rechter, ziet op Pilatus, onder wie Hij ook werkelijk geleden heeft.

Verder werd de profetie van de aartsvader Jacob mede letterlijk vervuld (Gen. 49: 10): "De scepter zal van Juda niet wijken totdat Silo komt" Zo ook de profetie van Zacharias, dat de Spruit de tempel zou bouwen (Zach. 6: 12, 13), waarvan de heerlijkheid groter zou zijn dan van de eerste. Deze is toen volkomen vervuld, gelijk ook Ezechiël uitdrukkelijk heeft voorspeld in hoofdstuk 21: 26, als de gouden kronen weggenomen waren van de hoofden der koningen van Juda. En onder de landvoogd Pilatus erkennen de Joden, dat ze geen andere koning hebben dan de keizer. Hiermede belijden ze, dat de kroon van het hoofd van de koning van Juda was weggenomen. Dus was nu de tijd dáár, dat ze de tempel van Christus' lichaam zouden afbreken en dat de Man Wiens Naam was Spruit, deze weer zou opbouwen of ten derden dage weer zou opwekken, Van welke tempel (namelijk van Christus' lichaam uit de doden opgewekt, waarin de Godheid lichamelijk woont) de heerlijkheid heden en in eeuwigheid, die van de eerste tempel zal te boven gaan, volgens de profetie van Haggai 2: 10.

Waarom de Christus rechterlijk is moeten veroordeeld worden.

Men moet hierbij op God Zelf zien, als Die liet oordeel spreekt door de mond van Pilatus. Voor de rechterstoel van God wordt Christus hier op aarde gesteld, beladen met uw en mijn zonden, bereid om het vonnis van het Goddelijk oordeel daarover te ontvangen en de straf van de verdoemenis te dragen. Want aangezien wij voor de rechterstoel van de hemelse Rechter moeten gesteld en aldaar veroordeeld worden, en

Christus onze schuld op Zich had overgenomen, zo heeft Hij Zich als een misdadiger in onze plaats voor de rechterstoel gesteld en door God, Die het oordeel sprak bij monde van Pilatus, hoewel deze iets anders dacht, veroordeeld moeten worden. Dit alles, opdat wij, terwijl al onze zonden door God Zelf, Die een rechtvaardig oordeel sprak, veroordeeld zijn en naar de hoogste strengheid der gerechtigheid in de Zoon zijn gestraft, daarom voor de rechterstoel van God niet meer aangeklaagd, veel minder veroordeeld zouden worden.

Dat we tot God Zelf, de opperste Rechter van dit boven alles te vrezen gericht, onze zielen moeten opheffen, leert de Schrift, opdat we een vaste vertroosting zouden hebben, dat wij (mits in Christus gelovende) van het oordeel Gods volkomen bevrijd zijn. Dat drukt de verschrikking van Christus uit, toen Hij riep: "Laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan" enz. (Matth. 26: 39), aangezien Hij wist, dat Hij voor het gericht van God verschijnen en de drinkbeker der verdoemenis voor ons uitdrinken moest. "Het behaagde de Heere Hem te verbrijzelen, Hij heeft Hem krank gemaakt" (Jes. 53: 10). "Want hetgeen der Wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God, Zijn Zoon zedende in gelijkheid des zondigen vleses, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees" (Rom. 8: 3). En "God heeft Zijn eigen Zoon niet gespaard, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven" (vers 32) en "Die, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem" (2 Kor. 5: 21).

Waarom Christus door de mond van de rechter als een kwaaddoener is veroordeeld en door diezelfde mond onschuldig verklaard.

Beide dient tot uitnemende versterking van ons geloof. Want juist daardoor, dat Hij onder de onrechtvaardigen geteld wordt, betuigt ons de hemelse Vader, dat Hij onze plaats bekleedt en daarom door de Vader schuldig is gesteld, opdat Hij, daar Hij schuld en straf op Zich had genomen, ons daarvan zou verlossen. Ten andere, daar Hij onschuldig verklaard wordt door dezelfde mond van de rechter, waardoor Hij veroordeeld is geworden, zo geeft de Vader door de mond van de rechter getuigenis, dat Hij niet voor Zijn eigen, maar voor onze zonden leed (Joh. 8: 21, 24). Want de Vader heeft niet gewild, dat Zijn Zoon te vergeefs zou lijden en daarom óf om Zijn eigen óf om onze zonden geleden heeft. Echter, niet om Zijn eigen zonden leed Hij, Die geen zonden gekend heeft en in Wiens mond geen bedrog gevonden werd, overeenkomstig het getuigenis van Zijn vijanden en van de heidense rechter zelfs, en overeenkomstig het woord der profeten: "Dat Ik niet geroofd heb, moet Ik alsdan wedergeven" (Psalm 69: 5; Jes. 53: 6, 7). Wat wantrouwen we dan, daar Christus niet om Zijne, maar om onze zonden geleden heeft?

IS GEKRUIST

Profetische en apostolische getuigenissen.

Met de woorden uit Num. 21: 9, zegt Christus: "gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, also moet de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een iegelijk die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Want also lief heeft

God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft enz." (Joh. 3: 14, 16). En "Nu is het oordeel dezer wereld: nu zal de overste dezer wereld buiten geworpen worden; en Ik, zo wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal hen allen tot Mij trekken. (En dit zei Hij, betekende, hoedanige dood Hij sterven zou)" (Joh. 12: 31-33). In Hand. 3: 18, Gal. 3: 13, 14, wordt de godsspraak aangehaald uit Deut. 22: 23: "Christus heeft ons verlost van de vloek der Wet, een vloek geworden zijnde voor ons. Want daar is geschreven, vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt. Opdat de zegeningen Abrahams tot de heidenen komen zouden in Christus Jezus" (Markus 15: 27, 28). "En zij kruisigden Hem met twee moordenaars, één aan Zijn rechter en één aan Zijn linkerhand. En de Schrift is vervuld geworden, die daar zegt: "En Hij is met de misdadigers gerekend" (1 Petrus 2: 22; Jes. 53: 9). "Die geen zonde gedaan heeft, en er is geen bedrog in Zijn mond gevonden" en: "Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout enz." (1 Petrus 1: 10, 11).

Waarom Christus de kruisdood en geen andere dood sterven moest.

De kruisdood was door God vervloekt (Gal. 3: 13). Daarom spreekt God door de mond van Pilatus, het oordeel der vervloeking tegen Christus uit, opdat Hij onze vervloeking zou wegnemen en opdat de zegeningen Abrahams tot ons zouden komen.

Toen de Heere God in de Wet zei: "vervloekt is een iegelijk die aan het hout hangt", wist Hij reeds dat Zijn Zoon aan het kruishout zou sterven. Hieruit volgt dat Christus niet alleen door de willekeur van de Joden deze dood aangedaan is, maar door de bijzondere voorzienigheid in de raad Gods (Hand. 2: 23). Want doordat we om onze zonden en misdaden de dood der vervloeking onderworpen waren en de kruisdood vervloekt was, niet slechts naar het oordeel der mensen, maar ook overeenkomstig de uitspraak des Heeren (Deut. 21: 23), zo moest "onze Borg deze dood ondergaan; opdat Hij ons door Zijn genoegdoening van de vloek zou verlossen. Daarom herinnert Paulus ons, dat Christus onze vervloeking gedragen heeft, opdat Hij Zijn zegeningen ons zou meedelen, toen Hij aan het kruis voor ons gestorven is (Gal. 3: 13, 14).

Zo leert ons zelfs het kruis, als het teken der vervloeking, duidelijk, dat de last van de vloek, waarmede wij beladen waren, door Christus gedragen is, hetgeen we uit een andere soort van doodstraf niet zouden hebben kunnen zien.

Christus, hoewel waarlijk een vloek voor ons geworden, wordt echter daarom niet in zijn Persoon onteerd of gesmaad.

Christus is waarlijk en niet slechts in schijn een vloek voor ons geworden, gelijk de Heilige Schrift spreekt en de apostel aanhaalt (Gal. 3: 13): "Vervloekt is een iegelijk die aan het hout hangt." En inderdaad, God wist niet slechts toen Hij dit verklaarde, welk een dood Zijn Zoon eens om de zonden der mensen sterven zou, maar was ook dit sterven van Zijn Zoon tot dit doel reeds bij Hem bepaald. Juist hierop is al onze hoop gevestigd en blinkt de oneindige liefde van God uit, dat onze God in waarheid en niet slechts in schijn, Zijn gehele toorn op Zijn Zoon heeft uitgestort, Hem waarlijk en zonder te ontzien heeft vervloekt, opdat Hij ons waarlijk in genade zou kunnen aannemen. Zelfs zo zeer en zo diep vervloekt, dat indien Christus niet tevens waarachtig God ware geweest, Hij in die vervloeking eeuwig zou gebleven zijn,

waaruit Hij nu, hoezeer ook aan Zichzelf overgelaten, door Zijn eigen almacht, ons ten goede ontkomen is. Want indien de toorn van God slechts in schijn ware geweest, zo zou ook de gehoorzaamheid van de Zoon slechts schijn en de daarop gevestigde hoop onzer heerlijkheid, die we verwachten, ijdel zijn. Uit dit alles volgt echter geenszins enige smaad of oneer, die hierdoor op de Zoon van God zou gelegd worden, daar Christus hier in die hoedanigheden moet beschouwd worden, die Hij heeft, niet in Zichzelf, maar uit toerekening als Borg en Middelaar, welk ambt Hij, met al de gevolgen daarvan, vrijwillig heeft aanvaard. Opdat Hij ons op deze wijze weer door toerekening zou rechtvaardigen, tot Zijn broeders aannemen en met Hem erfgenamen maken van het Koninkrijk Gods.

Want we geloven, dat Hij eens anders vloek op Zich heeft genomen en inderdaad gedragen heeft, waardoor Hij Zijn hoogste gehoorzaamheid aan God heeft bewezen. En in het te boven komen van die vloek, Zijn waarachtige Godheid en Goddelijke almacht heeft geopenbaard.

GESTORVEN

Profetische en apostolische getuigenissen.

Dat Christus niet slechts toevallig als de speelbal van misbruikte macht of menselijke boosheid de kruisdood onderging, zonder enige hogere bedoelingen of Goddelijke voorbeschikking, blijkt uit de volgende plaatsen der Schrift. "Dat zaad zal u de kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen" (Gen. 3: 15). "Overmits dan de kinderen des vleses en des bloeds deelachtig zijn, zo is Hij ook desgelijks deszelven deelachtig geworden, opdat Hij door de dood te niet zou doen degene, die het geweld des doods had, dat is de duivel" (Hebr. 2: 14).

De offeranden van het Oude Testament voor de zonden, zijn schaduwen geweest van een toekomstende offerande, waarvan in Hebr. 10: 1, 5, 7, 10 geschreven en de profetie uit Psalm 40: 7-9 verklaard wordt: "De Wet hebbende een schaduw der toekomstende goederen, niet het beeld zelf der zaken, kan met dezelfde offeranden, die zij alle jaren gedurig opofferen, nimmermeer heiligen degenen die daar toekomen"; en verder: "Daarom komende in de wereld zegt Hij: (Psalm 49) slachtoffer en offerande hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij het lichaam toebereid. Brandofferen en offer voor de zonden hebben U niet behaagd. Toen sprak Ik: Zie Ik kom; in de rol des boeks is van Mij geschreven. Ik heb lust, o Mijn God! om Uw welbehagen te doen." Deze woorden worden door de apostel verklaard als te zien op de gewillige dood van Christus. "In welke wil wij geheiligd zijn door de offerande des lichaams van Jezus Christus eenmaal geschied."

Het offer van Abel is Gode aangenaam geweest en in de offerande van Noach vond de Heere eveneens een welbehagen (Gen. 8: 21). Zeker daarom, omdat ze voorbeelden waren van de offerande van de Messias, op welke laatstgenoemde plaats Paulus het oog had, wanneer hij in Efése 5: 2 zegt: "Christus heeft Zichzelf voor ons overgegeven tot een offerande en slachtoffer, Gode tot een welriekende reuk." Zo was ook het paaslam een type of zichtbare profetie van de dood van Christus, gelijk de evangelist dit leert in Joh. 19: 36. Zó nauwkeurig zelfs, dat ook de woorden van de

profetie: "geen been zal van Hem gebroken worden", hoewel van het paaslam gezegd, door Gods wondervolle voorzienigheid in Christus zijn vervuld (Exod. 12: 46). De evangelist zegt bij de dood van Christus, dat deze in Hem hun vervulling hebben gehad, zoals ook de profetie: "Zij zullen zien in Welke zij gestoken hebben" (Zach. 12: 10).

Ook Paulus, ziende op het afbeeldende paaslam, zegt 1 Kor. 5: 7: "Ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus." Zo beeldde ook het dagelijks offer dezelfde toekomstige offerande van Christus af. Dagelijks werd er 's morgens en 's avonds een lam geslacht en geofferd. Daarop zinspelen de plaatsen Joh. 1: 36; 1 Petrus 1: 19; Jes. 53: 8. "Hij is afgesneden uit het land der levenden; om de overtreding mijns volks is de plaag op Hem geweest." Dit in overeenstemming met Dan. 9: 26: "De Messias zal uitgeroeid worden" hetgeen geschied moest vóór de verwoesting van Jeruzalem. En nog eenmaal Jes. 53: 10, 11: "Als Zijn ziel Zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien; Hij zal de dagen verlengen en door Zijn kennis zal Mijn Knecht de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheid dragen" Zach. 9: 11: "U ook aangaande, o Sion! door het bloed uws verbonds heb Ik uw gebondenen uit de kuil, waar geen water in is, uitgelaten."

Christus, het Hoofd van al de profeten, voorzegt Zelf Zijn dood (Joh. 12: 24): "Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zo blijft hetzelfde alleen; maar indien het sterft, zo brengt het veel vrucht voort." Zie ook hoofdstuk 10: 1518; Matth. 20: 28 en de verwonderingwekkende profetie uit de mond van Káfafas (Joh. 11: 49-52). En 1 Kor. 15: 3: "Ik heb ulieden ten eerste overgegeven hetgeen ik ook ontvangen heb, dat Christus gestorven is voor de zonden, naar de Schriften." David sprak door de geest der profetie in Psalm 118: 22 van "de steen, die de bouwlieden verworpen hadden" en Christus verklaart deze profetie (Matth. 21: 38-45) zeggende: "Hebt gij nooit gelezen: de steen die de bouwlieden verworpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks; van de Heere is dit geschied en het is wonderlijk in onze ogen enz.?" En als de overpriesters en de farizeeën deze Zijn gelijkenis hoorden, verstonden zij, dat Hij van hen sprak.

Hiertoe behoort ook de uitnemende kracht van die steen (Hand. 4: 7-14): "En als zij hen (de apostelen) in het midden gesteld hadden, vraagden zij: Door wat kracht of door wat naam hebt gijlieden dit gedaan? Toen zei Petrus, vervuld zijnde met de Heilige Geest, tot hen: Gij oversten des volks en gij ouderlingen Israëls,. also wij heden gerechtelijk onderzocht worden over de weldaad aan een krank mens geschied, waardoor hij gezond geworden is, zo zij u allen kennelijk en het ganse volk Israëls, dat door de Naam van Jezus Christus, de Nazaréner, Die gij gekruisigd hebt, Welke God van de doden heeft opgewekt, door Hem, zeg ik, staat deze hier vóór u gezond. Deze is de Steen, Die van u, de bouwlieden" veracht is, Welke tot een hoofd des hoeks geworden is. En de zaligheid is in geen ander; want er is ook onder de hemel geen andere Naam, die onder de mensen gegeven is, door Welke wij moeten zalig worden." En even verder: "En ziende de mens bij hen staan die genezen was, hadden zij niets daartegen te zeggen."

Waarom Christus gestorven is.

Het doel van Christus' dood was aan Gods gerechtigheid genoeg te doen, Zijn toorn over de zonde uit te blussen en in en door Zijn dood de zonde, waarin de gehele kracht van de satan gelegen was, te verstoren en te verdelgen. Want hoewel de zonde naar Gods rechtvaardig oordeel, gewoed heeft over het menselijk geslacht, zo is nochtans door het stillen van Gods toorn, zowel voor de zonde voldaan als haar kracht gebroken, zodat ze nu in de gelovigen niet meer kan heersen. "Hiertoe is de Zone Gods geopenbaard, opdat Hij de werken des duivels zou verbreken" (1 Joh. 3: 8). Beide zaken voegt de apostel duidelijk samen in 2 Kor. 5: 15; Rom. 5: 18, 21; Rom. 6: 7, 8; 2 Tim. 1: 10.

De vruchten van Christus' dood.

De eerste vrucht is, dat de gehoorzaamheid van Christus tot in de dood, onze gerechtigheid voor God is. Want in de dood van Christus ziet het geloof vooral op de gewillige en hoogste gehoorzaamheid van de Zoon, waardoor Hij de Vader gehoorzaam is geworden tot de dood, ja tot de dood des kruises (Filip. 2: 8; Hebr. 5: 8). Daarom, "Gelijk door de ongehoorzaamheid van die éne mens, velen tot zondaars zijn gesteld geworden, also zullen ook door de gehoorzaamheid van Eén, velen tot rechtvaardigen gesteld worden" (Rom. 5: 19). En aangezien Christus ons nu door Zijn dood rechtvaardigt van de zonden, waardoor de duivel de macht des doods verkregen heeft, zo zegt de Schrift: "Dat de Zoon van God door de dood heeft te niet gedaan degene die het geweld des doods had, dat is de duivel; en verlossen zou al degenen die met vreze des doods, door al hun leven, der dienstbaarheid onderworpen waren" (Hebr. 2: 14, 15).

Zo is dus in dit artikel deze waarheid begrepen, die ik door het geloof aanneem, dat Christus voor mijn zonden gestorven is. Hij de Rechtvaardige, voor mij onrechtvaardige, opdat ik door het geloof met deze gehoorzaamheid bekleed, voor God rechtvaardig gerekend zou worden. En nadat Jesaja, de gewillige en volkomen gehoorzaamheid van Christus in het beeld van een lam tekende, dat ter slachtbank geleid, zijn mond niet opende, zo stelt hij onze rechtvaardigmaking, als een gevolg daarvan, met deze woorden voor: "Door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen" (Jes. 53: 11).

Inderdaad, er is geen zaak zo gewichtig en van zoveel belang, als het gewillig lijden en sterven van de Zoon van God. Daarom komen er in de Schrift ook zoveel en duidelijke profetieën en beelden van voor, zodat er onder het Oude Verbond geen dag voorbij ging, of dit gewillig lijden en sterven van de Messias werd in het morgen en avondoffer aan Israël afgeschaduwd. Trouwens, zonder bloedstorting geschiedt er geen vergeving. Wat ook het dwalende verstand van de mens zich en anderen tracht wijs te maken, neen, dit lijden is het schuldverzoenend lijden, dit bloed het schulduitdelgend bloed van de enige Middelaar Gods en der mensen, alles overtreffend, belangrijk en dierbaar!

Daarom zegt ook Petrus: "Dat de profeten onderzocht hebben op welke of hoedanige tijd de Geest van Christus, Die in hen was, beduidde en tevoren getuigde het lijden dat op Christus komen zou en de heerlijkheid daarna volgende" (1 Petrus 1: 11, 19, 20).

De waarde nu van deze gehoorzaamheid tot in de dood, hangt af van de waarde van de Persoon, aangezien Hij, Die het Zich geen roef behoefde te achten Gode gelijk te zijn, in Zijn menselijke natuur tot zulk een uiterste is gehoorzaam geworden, dat Hij niet weigerde een vervloekte dood aan het kruis te ondergaan. Uit dit één en ander nu is het zo helder als de dag, dat de eerste vrucht van Christus' dood voor ons is, onze gerechtigheid voor God. Dit vasthoudende, kunnen we de kostelijke dood van Gods Zoon dan ook niet hoog genoeg waarderen.

De tweede vrucht van Christus' dood.

De tweede vrucht is afsterving van de zonde. Want door Zijn dood heeft Hij niet alleen voor de zonde aan Gods oordeel voldaan, maar heeft Hij ook de macht der zonde verbroken, die zij door het rechtvaardig oordeel van God over ons had. Dit verklaar ik aldus: dat Christus gestorven is, dat is Hij der zonde gestorven en wel eenmaal. En der zonde gestorven te zijn, versta ik zo, dat Hij door Zijn dood niet alleen voor haar heeft genoeg gedaan aan het rechtvaardig oordeel van God, opdat ze ons niet zou worden toegerekend, maar dat Hij ook de macht der zonde, die geheel in Gods rechtvaardig oordeel gelegen was, door volkomen daaraan genoeg te doen, zodanig heeft verbroken, dat ze niet meer in het lichaam van Christus, dat de kerk is, kan woeden als tevoren, maar langzamerhand vergaat (Hebr. 9: 14; 2 Tim. 1: 10). Want zoals, wanneer het hart van de mens een dodelijke wond heeft ontvangen, hij voor dood gehouden wordt, omdat hij de dood niet kan ontgaan, zo ook heeft de zonde in de dood van Christus een dodelijke wond ontvangen. Daarom wordt van ons gezegd dat we in Christus gestorven zijn (Rom. 6: 4, 8). En bij Hoséa zegt de Heere: "Ik zal ze van het geweld der hel verlossen, Ik zal ze vrijmaken van de dood" (Hoséa 13: 14). Ik de Heere zal dit doen, dit is de Christus, God geopenbaard in het vlees, Die door de dood te lijden en te overwinnen, dood en zonde heeft te niet gedaan, aan beide hun kracht en prikkel ontnomen hebbende, door het stillen van Gods toorn." (1 Kor. 15: 54-57).

Daarom zegt Johannes: "Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard opdat Hij de werken des duivels verbreken zou" (1 Joh. 3: 8). Daarom is de Zoon van God, Die waarachtig Jehovah is (Jer. 21: 6), niet alleen gestorven om voor de zonden genoeg te doen, maar ook om door die genoegdoening de zonde als het werk van de duivel te vernietigen. Want door Zijn voldoening heeft Hij de vloek weg genomen en aan de zonde de kracht om te heersen, die in Gods rechtvaardig oordeel gegrond was, ontnomen. En voor ons Zijn Geest verworven, Die de zonde in ons doodt, aangezien we door die Geest één lichaam met Hem geworden zijn (1 Kor. 12: 13).

EN BEGRAVEN

Profetische en apostolische getuigenissen.

"En men heeft Zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij de rijken in Zijn dood geweest, omdat Hij geen onrecht gedaan heeft, noch bedrog in Zijn mond geweest is" (Jes. 53: 8). Deze profetie is door Jozef van Arimathéa vervuld (Joh. 19: 38-42). Ook wordt het voorbeeld van Jona hier door de Heere Zelf toegepast (Matth. 12: 39, 40).

In Markus 14: 3-8 luidt het: "Als Jezus te Bethanië was, in het huis van Simon, de melaatse, daar Hij aan tafel zat, kwam een vrouw, hebbende een albasten fles met zalf van onvervalste nardus van grote prijs; en de albasten fles gebroken hebbende, goot die op Zijn hoofd. En er waren sommigen, die dat zeer kwalijk namen bij zichzelf en zeiden: Waartoe is dit verlies der zalf geschied? Want dezelve had kunnen boven de driehonderd penningen verkocht en die de armen gegeven worden. En zij vergrimden tegen haar. Maar Jezus zei: Laat af van haar; wat doet gij haar moeite aan? Zij heeft een goed werk aan Mij gewrocht. Want de armen hebt gij altijd met u, en wanneer gij wilt, kunt gij hun weldoen; maar Mij hebt gij niet altijd. Zij heeft gedaan hetgeen zij kon; zij is voorgekomen om Mijn lichaam te zalven, tot een voorbereiding ter begrafenis."

In deze merkwaardige geschiedenis zien we, dat de Heilige Geest door een verborgen werking de vrouw aandreef, om door die zalving een zichtbare profetie te geven van de aanstaande zoendood en begrafenis van de Heiland.

Waartoe de begrafenis dient en welke haar vruchten zijn.

Het begraven worden is een deel van Christus' vernedering, want ze is de voortzetting van Zijn dood.

De eerste vrucht hiervan is, de bevestiging van ons geloof dat, aangezien Christus waarlijk voor ons gestorven en begraven is en Zichzelf zo diep voor ons heeft willen vernederen, dood noch begrafenis ons zal kunnen scheiden, aangezien de toorn van de Vader ontwijfelbaar zeker gestild is. Want gelijk het onweer toen Jona in de zee geworpen was, stilte, zo ook heeft Christus voorzegd, dat Hij uit het getal der levenden afgesneden en in het hart van de aarde gelegd zou worden, opdat Hij ons met de Vader, Die over de zonden vertoornd was, verzoenen zou. Hetgeen wij, aangezien Christus, de Middelaar van het Verbond, dit inderdaad vervuld heeft, wel gefundeerd vertrouwen.

De tweede vrucht van de begrafenis van Christus ligt in de hieruit voortvloeiende sterkere aandrang tot dagelijkse bekering. Want gelijk Christus der zonde gestorven zijnde, in het grafrust, zo moeten ook wij door de kracht van de gemeenschap met Christus, Die gestorven en begraven is, het daarvoor houden, dat onze oude mens tegelijk met Christus begraven is, door de kracht van het geloof en het getuigenis van de Doop. Opdat we, terwijl de ware rust aan onze gewetens is weergegeven, rusten mogen van onze werken, dat is: van de zonden. En zo die eeuwige Sabbat reeds in dit leven aanvangen, totdat hij in de kracht van Christus volkomen in ons volbracht worde. Daarom voegt de apostel, nadat hij gezegd had dat we in Christus' dood gedoopt zijn, er in één adem bij, dat we ook met Christus begraven zijn door de Doop, in de dood (Rom. 6: 3, 4). Hiermee te kennen gevende, dat het door de kracht van de gemeenschap met Christus is, dat de oude mens steeds meer en meer in ons gedood wordt. Verder moeten we boven dit alles vooral opmerken, dat 's Heeren begrafenis een onweerlegbaar bewijs is, dat Hij waarlijk gestorven was. Van Zijn dood hing de genoegdoening voor de zonden af. Daarom moest ze zó zeker zijn, dat er geen plaats voor enige twijfel daaromtrent over bleef. Deze werd slechts daardoor weggenomen, dat Hij evenals alle andere dode mensen is begraven geworden, en dit alles overeenkomstig de Schriften (Jes. 53: 8).

NEDERGEDAALD TER HEL

Profetische en apostolische getuigenissen.

Petrus heeft Psalm 16: 8-11 op het oog, wanneer hij zegt: "Deze, door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood; Welke God opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, alzo het niet mogelijk was, dat Hij van die dood zou gehouden worden. Want David zegt van Hem: Ik zag de Heere alle tijd voor mij; want Hij is aan mijn rechterhand, opdat ik niet bewogen worde. Daarom is mijn hart verblijd en mijn tong verheugt zich, ja, ook mijn vlees zal rusten in hope; want Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten, noch zult Uw Heilige overgeven om verderving te zien. Gij hebt mij de wegen des levens bekend gemaakt; Gij zult mij vervullen met verheuging door Uw aangezicht" (Hand. 2: 23-28).

Over de verkeerde opvatting van dit artikel en de oorsprong der dwaling van de voorburg der hel.

Hetgeen in dit geloofsartikel uitgedrukt wordt, zouden we dat in deze zin moeten verstaan, dat Christus neergedaald is in de denkbeeldige voorburg van de hel, in welke plaats noch vreugde, noch droefheid zou zijn, opdat Hij de vaderen daaruit zou verlossen, of dat Hij zou neergedaald zijn in de plaats van de verdoemden?

Geenszins, want ten eerste is het een bekende zaak, dat de vaderen, ook vóór de dood van Christus vreugde en troost hebben gehad, gelijk in Abraham en Lazarus blijkt (Lukas 16: 25).

En wat het tweede betreft, wordt het woord *hel* nergens in de Schrift voor de voorburg van de hel genomen.

De oorsprong nu der dwaling van een voorburg der hel komt hier vandaan, dat velen gemeend hebben en nog denken, dat de zonden niet eerder vergeven konden worden, tenzij eerst Christus geleden had. Dit is een dwaling, want het lijden van Christus heeft zijn kracht van eeuwigheid gehad en "Christus is gisteren en heden en in eeuwigheid Dezelfde" (Hebr. 13: 8). En Paulus beschrijft de rechtvaardigmaking met Davids woorden: "zalig zijn zij, welker ongerechtigheden vergeven zijn" (Rom. 4: 7). Daarom waren de zonden ten tijde van David eer Christus geleden had, al vergeven door het vertrouwen op de toekomstige offerande van Christus. In hetzelfde hoofdstuk betuigt de apostel, dat we op geen andere wijze de vergeving der zonden en de zaligheid ontvangen als Abraham en al de vaderen van het Oude Verbond. Christus zegt immers: "Velen zullen komen van oosten en westen, en zullen met Abraham, Izak en Jacob aanzitten in het Koninkrijk der hemelen" (Matth. 8: 11).

Aangezien nu deze dwaling hoewel lijnrecht in strijd met de Schrift, evenwel de overhand verkregen had, dat namelijk de vaderen vóór de komst van Christus in het vlees, geen werkelijke vergeving der zonden zouden gehad hebben, zo is daaruit weer

een nieuwe dwaling geboren, het verzonnen stelsel namelijk van een voorburg der hel. Want de vaderen die de vervulling der beloften niet beleefd hadden, in de hel te verstoten was toch al te hard, omdat er uit de hel geen verlossing is, gelijk zij zelf belijden. In de eeuwige gelukzaligheid durfden ze hen ook niet plaatsen, omdat ze, aangezien Christus nog niet geleden had, meenden, dat de zonden nog niet waren vergeven. Om deze redenen nu zijn ze op de gedachte gekomen een soort tussenverblijf uit te denken, waarin geen gelukzaligheid of droefheid zou zijn, welke plaats ze in de taal der geleerden *Limbus* en in onze taal het voorburch der hel hebben genoemd.

Op deze wijze trachtte de vader der leugenen de uitgestrektheid en de grootheid van de kracht van Christus' offerande te verdonkeren, door te loochenen dat de vaderen van het Oude Testament, door het geloof in de toekomstige offerande van Christus, vergeving der zonden zouden gehad hebben. Daarom heeft hij, om deze leugen met enige schijn te bekleden, daarvoor een voorburg der hel gesticht. Zoals hij voor die gelovigen, die na het lijden van Christus sterven, een vagevuur heeft verzonnen, eveneens met hetzelfde doel, namelijk opdat de kracht om van de zonde te reinigen, in Christus' lijden begrepen, zou verminderd worden, tegen het duidelijk Woord van God in (1 Joh. 1: 7).

Ook kan hier niet worden toegegeven, dat Christus in de hel, dat is in de plaats van de verdoemden zou zijn neergedaald, om daar de dood en de duivel voor ons te overwinnen of nieuwe pijnen te lijden. Want dat Hij én door Zijn dood de satan heeft overwonnen, én na de dood geen smarten geleden heeft, waardoor Hij ons van de macht des satans zou verlossen, getuigt de brief aan de Hebreëen: "Opdat Hij door de dood te niet zou doen degene, die het geweld des doods had, dat is de duivel; en verlossen zou al degenen, die met vreze des doods al hun leven door der dienstbaarheid onderworpen waren" (Hebr. 2: 14, 15; Col. 2: 14, 15). En de evangelist Lucas getuigt dat Hij Zijn Geest bevolen heeft in de handen van de Vader (Lukas 23: 46). Ook kan het niet redelijk verstaan worden, als van het voor ogen stellen van Christus' overwinning aan de hel. Want deze behoort tot de verhoging, welke in de opstanding pas begonnen is. Maar de nederdaling ter hel behoort tot de vernedering, gelijk Petrus uitdrukkelijk leert, daartoe de woorden van David aanhalende (Hand. 2: 25-27).

Sommigen van de ouden zijn van oordeel geweest, dat hier door de hel, slechts het graf moest verstaan worden. Doch indien dit zo ware, waartoe dan in onze geloofsartikelen de herhaling van deze zaak in zulke duistere bewoordingen, hetgeen immers in diezelfde artikelen reeds duidelijk en klaar gezegd was.

De ware betekenis van het artikel: nedergedaald ter hel.

Het is buiten alle twijfel, dat de nederdaling van Christus ter hel, de alleruiterste trap van Christus vernedering betekent, waardoor Hij Zich voor ons heeft vernederd en vernietigd (Hand. 2). Hoedanig nu deze vernedering is, moet uit de betekenis van de nederdaling ter hel gezien worden. De betekenissen zijn deze:

Ten eerste betekent hel het graf; ten tweede bij wijze van aanpassing, de plaats der verdoemden; ten derde de uiterste smarten (Psalm 18: 6; 1 Sam. 2: 6) ; ten vierde wordt het genomen voor de staat die er in het graf is en daarop volgt of voor die staat,

die vol is van de uiterste smaad, daar namelijk diegenen die begraven zijn, als door de dood verdukt en verslonden liggen (Jes. 14: 11, 15-17).

Van de eerste betekenis hebben we gezegd, dat de nederdaling ter hel, niet op de begrafenis kan slaan. Ook hebben we aangetoond, dat de tweede betekenis, namelijk de nederdaling ter plaatse der verdoemden, op dit artikel niet past. Zo blijven er dan nog slechts twee betekenissen over, namelijk de zielesmart en die staat of gestalte, die op die smarten en de begrafenis zelf volgt.

Wat nu de eerste betekenis betreft, Christus heeft in Zijn gehele lijden, niet alleen in Zijn lichaam, maar ook en wel voornamelijk in Zijn ziel verschrikkelijke angsten gevoeld, die Petrus noemt, de smarten des doods (Hand. 2: 24). In de ingang van deze vreselijke afgrond getuigt daarvan dit woord van Christus: "Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe" (Matth. 26: 38). In de verdere voortgang in diezelfde afgrond, getuigen de druppelen bloed nog van een grotere zielsangst (Lukas 22: 44). En tenslotte, die hartverpletterende klacht, uit de diepste kuil van deze afgrond opstijgende: "Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?" (Matth. 27: 46), getuigt van Zijn allerdiepste vernedering en zielelijden. Want daar we niet slechts naar het lichaam, maar ook en wel in het bijzonder naar de ziel, gezondigd en Gods toorn verdiend hebben, zo heeft onze Borg Christus voor Gods rechtvaardige rechterstoel, niet slechts in Zijn lichaam maar ook in Zijn ziel, de toorn van God moeten gevoelen en die stillen, opdat Hij een Verlosser zou zijn, niet slechts van het lichaam, maar ook van de ziel (1 Kor. 6: 25).

Over deze zaak komt er een uitstekende plaats voor in de brief aan de Hebreërs, "Welke (Christus namelijk) in de dagen Zijns vleses, gebeden en smekingen tot Degene, Die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen, geofferd hebbende, en verhoord zijnde uit de vrees, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden; en geheiligd zijnde, is Hij allen, die Hem gehoorzaam zijn, een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden" (Hebr. 5: 7-9). Tevens moeten we opmerken, dat de gewillige gehoorzaamheid van Christus, om voor ons neder te dalen in dit allerdiepste zielelijden, van de hoogste betekenis is. Daarom noemt ook de apostel Petrus onze Zaligmaker "de Herder der zielen" (1 Petrus 2: 25). En hoewel Christus deze helse smarten slechts voor een betrekkelijk korte tijd gevoeld heeft, zo heeft evenwel deze vernedering van de Zoon van God, in die uiterste smarten der hel, zulk een waarde, dat ze de eeuwige straffen, die wij door de zonde tegen de hoge God verdiend hadden, verre overtreft. Aangezien de hier lijdende Borg van zondaren, de eeuwige God is, Die Zich om hunnentwil, in Zijn menselijke natuur zo diep vernederde, dat Hij de helse smarten gevoelde. Hetgeen dan ook de oorzaak is, waarom die smarten slechts voor een tijd in Christus hebben kunnen duren, waaronder de goddelozen in eeuwigheid verzonken liggen.

De mening echter, dat de zielstoestanen, die de evangelisten Christus toekennen Zijner onwaardig zouden zijn, als droefheid, vreze, schrik, die alle uit zwakheid ontstaan, levert hier geen bezwaar.

Ten eerste, omdat Christus ze niet voor Zich maar voor ons gewillig op Zich genomen heeft; daarom verminderen zij in geen enkel opzicht de kracht en de sterkte.

Ten tweede is deze zwakheid van Christus zuiver en vrij geweest van alle zonde. Eensdeels omdat Hij in de ware gehoorzaamheid volstandig is gebleven en zulke onzegbare smarten zonder enige lastering tegen God verdragen heeft. Anderdeels omdat Hij niet heeft opgehouden Zijn vertrouwen volkomen op God te vestigen, noemende die God, van Wie Hij klaagt verlaten te zijn, nochtans Zijn God, hoewel Hij bovenmate beangstigd was (Hebr. 5: 7-9). Deze betekenis, die in orde de derde is, namelijk van de zielesmart, die uit de vloek ontstaan, bevat een nuttige en noodzakelijke lering, overeenkomstig de Heilige Schrift. Deze betekenis zou ook genoeg zijn tot verklaring van dit artikel, indien niet twee dingen het beletten, namelijk dat in de kruisdood, die vervloekt was, die smarten, geboren uit het gevoel van de vloek, begrepen zijn. En het voorafgaande artikel over de begrafenis, geeft de ware betekenis van de uitdrukking "nedergedaald ter hel" te kennen, namelijk die staat, die op de dood volgt, in het graf, het gevangen en verslonden liggen onder de macht des doods. Daarom zegt David: "wie zal U loven in het graf?" (Psalm 6: 6; zie ook Psalm 49 15, 16; Jes. 14: 11, 15-17).

Tot in die staat nu heeft Christus Zich willen vernederen, dat Hij gelijk Jona in de buik van de walvis, tot aan de derde dag, gelijk als van de dood verslonden en overwonnen lag. Want zo, getuigt de Schrift van Jona, die een voorbeeld van Christus was, biddende uit de buik van de vis (hoofdstuk 2: 2): "Ik riep uit mijn benauwdheid tot de Heere en Hij antwoordde mij; uit de buik des grafs schreide ik, en Gij hoordet mijn stem"; en vers 4: "Ik ben uitgestoten van voor Uw ogen, nochtans zal ik de tempel Uwer heiligheid weder aanschouwen" en vers 6: "de grendelen der aarde waren om mij henen in eeuwigheid". De beide betekenissen voegt Petrus in een en hetzelfde vers samen (Hand. 2: 24), zeggende: "Welke God opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, also het niet mogelijk was, dat Hij van dezelve dood zou gehouden worden". Want ten eerste zijn de smarten des doods in die woorden buiten alle tegenspraak, die uiterste smarten, niet alleen van het lichaam, maar ook en wel vooral van de ziel, waardoor het de Heere behaagde Hem te verbrijzelen (Jes. 53: 10). Uit welke smarten Hij roept: "*Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?*"

Verder voegt Petrus er aan toe, dat die smarten des doods toen ontbonden zijn, toen God Hem uit de doden heeft opgewekt, daarom dat het niet mogelijk was, dat Hij van dezelve zou gehouden worden. In deze woorden verbindt de apostel duidelijk samen die staat, die op de smarten des doods en de begrafenis gevolgd is én de smarten zelf.

Waar het dus zeker is, dat Petrus hier van de uiterste trap van Christus' vernedering spreekt, zo volgt daaruit, dat door "nederdaling ter hel" bedoeld worden, niet alleen de smarten des doods, maar ook die uiterste versmaadheid, als het toppunt van die smarten, waarin Hij in het graf tot aan de derde dag verzonken en als van de dood verslonden was (Jes. 53: 8).

Ten andere: hoewel Christus aan het kruis, op het allerdiepst vernederd en door Zijn vijanden van God verlaten geacht werd en ook werkelijk riep, dat Hij van God verlaten was, was toch niettemin hun gemoed ongerust en was er aan hun en des satans razernij niet voldaan, tenzij Hij geheel in het graf besloten en verdrukt lag en van de dood gehouden werd. Die ongerustheid betonen zij met de woorden: "dat Hij afkome van het kruis en wij zullen Hem geloven." En hoewel ze Hem dus bespotten, terwijl Christus waarlijk de smarten der hel gevoelde (gelijk Hij dit woordelijk betuigde), zo was het echter niet meer dan een halve of aangevangen overwinning van

de satan. Want zij, door wie de satan over Christus als van God verlaten en nu verdrukt, gezegepraald had, begeren zorgvuldig tot voortzetting van de overwinning, dat het graf bewaard zou worden en verzegelen het daarom ook met een zegel (Matth. 27: 63-66). Waarom? Omdat ze zagen, dat het een onvolkomen of beter gezegd geen overwinning zou zijn, zo het bezit van de overwinning ook niet nog na de begrafenis verzekerd was, dat is, de gehele en volkomen uitroeiing van de Messias, als geheel van God verlaten.

Deze diepe vernedering van de Zoon van God schijnt Daniël bedoeld te hebben (hoofdstuk 9: 26): "de Messias zal uitgeroeid worden." Echter voorzegt hij in vers 27 ook "dat Hij velen het Verbond zal versterken" en hoofdstuk 7: 14 "dat Hij een eeuwig Koninkrijk zou oprichten." Beide plaatsen geven zeer duidelijk te kennen, dat Hij na de uiterste vernedering als overwinnaar weer zou opstaan. Bovendien toont Paulus uit de profeet Hoséa aan, dat de overwinning van Christus ten behoeve van Zijn gemeente, dan eerst volkomen zal zijn, wanneer Hij ook hun lichamen uit die smadelijke staat waarin ze begraven liggen (want ze worden gezaaid in oneer) zal verlost hebben (1 Kor. 15: 54, 55). Wanneer immers het verderfelijke de onverderfelijkheid, en dit sterfelijke de onsterfelijkheid zal aangedaan hebben, alsdan zal het woord geschieden, dat geschreven staat, "De dood is verslonden tot overwinning; dood, waar is uw prikkel?; hel, waar is uw overwinning?" Daarom, zolang het graf zijn prooi behoudt (en die behoudt het tot aan de opstanding), zolang ook heeft het de overwinning. Die zal het echter volkomen ontnomen worden in de opstanding van onze lichamen. Dus ook, zolang dood en graf Christus ter nedergeveld en verdrukt hielden, zolang ook zetten zij hun kracht tegen Hem voort. Die kracht echter werd hun volkomen ontnomen, toen Christus als Overwinnaar hun ijzeren boeien verbrak en uit de dood opstond!

De volgorde van het artikel toont tenslotte ook aan, dat door de nederdaling van Christus ter hel, de uiterste smaad des doods, die op de begrafenis volgt, bedoeld wordt. Hetgeen ook blijkt uit de tegenstelling van Zijn verhoging. Want na de drie trappen: gestorven, begraven, nedergedaald ter hel, worden er ook weer drie tegenover gesteld: opgestaan, ten hemel gevaren, gezeten aan de rechterhand Gods. Tegenover de dood wordt de opstanding ten leven gesteld; tegenover het graf, de woonplaats des doods: de zalige hemel; tegenover de nederdaling ter hel, als de uiterste trap van de, vernedering in oneer: het zitten aan de rechterhand Gods, hetgeen de hoogste trap is van de verhoging in heerlijkheid.

De vrucht van Christus' nederdaling ter hel.

De hoofdsom nu van de beide betekenissen van Christus' nederdaling ter hel, (waarvan de laatste eigenlijk met de orde van de geloofsartikelen overeenkomt) is, dat Christus op het diepst is moeten vernederd en van God verlaten worden, opdat wij van God niet zouden verlaten worden.

Ten eerste: in zover als Zijn Goddelijke natuur haar kracht niet bewees, droeg en ondervond Hij de smarten des doods, niet alleen in het lichaam, maar ook in Zijn ziel.

Vervolgens, voor zover datzelfde Woord of de Goddelijke natuur rustte en de aangenomen mensheid niet levend maakte, maar de ziel van het lichaam afgescheiden, dat lichaam tot aan de derde dag overgaf in de macht van dood en graf, opdat Christus op alle mogelijke manier voor ons zou vernietigd worden, met als vrucht, dat wij zouden verzekerd zijn, dat niet alleen onze zielen van de smarten des doods verlost zijn, maar dat ook alle versmaadheid van onze lichamen door deze Christus en door Zijn verdiensten weggenomen is en door Zijn kracht weggenomen blijft, al schijnt het ook, dat onze lichamen in de graven voor een tijd door de dood omvat en overwonnen gehouden worden.

Tenslotte heeft de gelovige zondaar een zoveel te groter vertrouwen in de liefde Gods en in de volkomen verzoening door Christus verworven, naarmate hij meer mag inzien de diepte van verachting en vernedering, waarin Hij, Die vlekkeloos rein is, om zijnentwil gezonken is en tot welk een ontzaglijke dure prijs de zaligheid voor hem door die éنية Borg en Middelaar gekocht is.

TEN DERDEN DAGE WEDEROM OPGESTAAN VAN DE DODEN

Profetische en apostolische getuigenissen van de opstanding van Christus.

"Gij zult niet toelaten dat Uw Heilige de verderving zie" (Psalm 16: 10). "Gij mannen broeders (zegt Petrus), het is mij geoorloofd vrijuit tot u te spreken van de patriarch David, dat hij beide gestorven en begraven is, en dat zijn graf onder ons is tot op deze dag. Alzo hij dan een profeet was, en wist, dat God hem met ede gezworen had, dat hij uit de vrucht zijner lenden, zoveel het vlees aangaat, de Christus verwekken zou, om Hem op zijn troon te zetten, zo heeft hij dit voorziende, gesproken van de opstanding van Christus, dat Zijn ziel niet is verlaten in de hel, noch Zijn vlees verderving heeft gezien. Deze Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn" (Hand. 2: 29-32).

Het voorbeeld van Jona (hoofdstuk 2) is duidelijk en door Christus Zelf verklaard (Matth. 12: 39, 40). "Hij is uit de angst en uit het gericht weggenomen en wie zal Zijn leeftijd uitspreken?" (Jes. 53: 8, 10); "Als Zijn ziel Zich tot een schuldoffer zal gesteld hebben, zo zal Hij zaad zien, Hij zal de dagen verlengen en het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan." Ook wordt Jes. 55: 3 door Paulus aangehaald in Hand. 13: 26-40, evenals Psalm 2: 7 en 16: 10, om aan te tonen dat de Christus moest opstaan, opdat Hij Zich zou bewijzen te zijn de waarachtige Zoon van God (Rom. 1: 4), en het Verbond door God met David aangegaan, eeuwig en vast zou zijn. Om dit nu te bewijzen uit de Schriften, laat Paulus in de bovenaangehaalde plaats zich aldus horen: "Mannen broeders, kinderen van het geslacht Abrahams, en die onder u God vrezen, tot u is het woord der zaligheid gezonden. Want die te Jeruzalem wonen, en hun oversten, Deze niet kennende, hebben ook de stemmen der profeten, die op elke sabbatdag gelezen worden, Hem veroordelende, vervuld; en geen oorzaak des doods vindende, hebben zij van Pilatus begeerd, dat Hij zou gedood worden; en als zij alles volbracht hadden wat van Hem geschreven was, namen zij Hem af van het hout en legden Hem in het graf.

Maar God heeft Hem uit de doden opgewekt; Welke gezien is geweest, vele dagen lang, van degenen die met Hem opgekomen waren van Galiléa tot Jeruzalem, die Zijn getuigen zijn bij het volk. En wij verkondigen u de belofte, die tot de vaderen geschied is" dat namelijk God dezelve vervuld heeft aan ons, hun kinderen, als. Hij Jezus verwekt heeft: gelijk ook in de tweede Psalm geschreven staat: Gij zijt Mijn Zoon heden heb Ik U gegenereerd! En dat Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, also dat Hij niet meer zal tot verderving keren, heeft hij aldus gezegd: Ik zal ulieden de weldadigheden Davids geven, die getrouw zijn; waarom Hij ook in een andere psalm zegt: "Gij zult Uw Heilige niet overgeven om verderving te zien. Want David, als hij in zijn tijd de raad Gods. gediend had, is ontslapen en is bij zijn vaderen gelegd, en hij heeft wel verderving gezien; maar Hij, Die God opgewekt heeft, heeft geen verderving gezien. Zo zij u dan bekend, mannen broeders, dat door Deze u vergeving der zonden verkondigd wordt; en dat van alles, waarvan gij niet kondet gerechtvaardigd worden door de Wet van Mozes, door Deze een iegelijk, die gelooft, gerechtvaardigd wordt. Ziet dan toe, dat over ulieden niet kome, hetgeen gezegd is in de profeten"

Daniël en al de profeten voorzeggen zowel dat de Messias zou uitgeroeid worden als dat Hij nochtans in eeuwigheid regeren zou. Daarom moest Hij weder levend worden, want blijvende in de dood, zo regeert Hij niet (Dan. 7 en 4; Joh. 2: 19). "Breekt deze tempel, en in drie dagen zal Ik dezelve oprichten", waar Hij ook profeteert van de vervulling der profetie in Psalm 69: 10. En Johannes neemt er vers 22 bij: "Als Hij opgestaan was uit de dood, werden Zijn discipelen indachtig, dat Hij dit tot hen gezegd had, en zij geloofden de Schrift en het woord dat Jezus gesproken had. Breedvoerig getuigt 1 Kor. 15 van Christus' opstanding en haar vrucht en de evangelisten getuigen van de opstanding. Ook beschrijven ze haar en bevestigen ze met de getuigenissen van de engelen (Matth. 28: 1; Markus 16; Joh. 20 en 21; Lukas 24).

De betekenis van het artikel: ten derden dage wederom opgestaan van de doden.

Ik geloof, dat Jezus Christus, die Heilige Gods, door de dood, die alleen door de zonde in de wereld gekomen is, onmogelijk is kunnen gehouden worden (Hand. 2: 24). Enerzijds omdat Hij in Zichzelf rein en vrij was van alle zondesmet, anderzijds omdat Hij onze zonden, die op Hem gelegd waren, uitgedelgd had. Maar ook, omdat Zijn mensheid met de Goddelijke natuur of het levendmakend Woord persoonlijk verenigd was en daarom de banden des doods ontbonden hebbende, door Zijn Goddelijke kracht ten derden dage wederom is opgestaan, en in een, voor alle lijden onvatbaar en onsterfelijk leven, Zijn discipelen is verschenen en zo Zich metterdaad heeft bewezen te zijn de Overwinnaar van onze zonden en van de dood (Matth. 28; Markus 16).

De vrucht van de opstanding van Christus.

Het heilrijk gevolg, of de vrucht van de opstanding van Christus, is viervoudig.

De eerste is, dat de opstanding van Christus een openlijk getuigenis is, dat er een volmaakte en eeuwige gerechtigheid door de Messias is aangebracht, gelijk Daniël spreekt tot allen en over allen, die geloven. Want aangezien Hij niet in Zijn, maar in onze zonden, die op Hem gelegd waren, gestorven is en daaruit tot het onsterfelijke leven weder opgestaan is, zo wordt hierdoor voor elke gelovige in het helderste licht

geplaatst, dat zelfs geen enkele van al hun zonden onverzoend gebleven is. Want zo er slechts een enige van al hun zonden, die Christus, geen uitgezonderd, op Zich genomen had, onverzoend gebleven was, zo had Christus onze Plaatsbekleder en Borg van het Genadeverbond, niet weer uit de dood kunnen opstaan. Dáár toch, waar ook maar één zonde is, moet de dood zijn. Want aldus hebben het Gods onveranderlijke waarheid en gerechtigheid gesteld: "de bezoldiging der zonde is de dood" (Rom. 6: 23).

De opstanding des Heeren is evenwel niet slechts een openlijk getuigenis van onze rechtvaardigmaking, maar ze heeft ook nog een diepere zin, namelijk: de opstanding van de Zoon van God is de dadelijke vrijspreking van alle zonden voor allen, die geloven. Want heeft God de Vader met de overgave van Zijn Zoon in de dood des kruises, onze zonden metterdaad in Christus veroordeeld en gestraft (Rom. 8: 3), dan heeft Hij ook, toen Hij Hem, Die onze zonden droeg, uit de doden opwekte, Hem van al die zonden inderdaad vrij gesproken en gerechtvaardigd verklaard en ons met Hem. Een krachtig betoog over deze waarheid vindt men 1 Kor. 15: 17: "Indien Christus niet opgewekt is, zo is uw geloof te vergeefs, zo zijt gij nog in uw zonden, dat is: zo zijt ge nog waarlijk schuldig voor God. Nu Christus echter opgewekt is, zijn we niet meer in onze zonden, dat is: zijn we metterdaad daarvan vrijgesproken, juist daardoor dat de Vader Hem heeft opgewekt van de doden, opdat ze ons niet toegerekend zouden worden (2 Kor. 5: 19). "Nu is het niet alleen om zijnentwil geschreven, dat het hem toegerekend is, maar ook om onzentwil, welke het zal toegerekend worden, namelijk degenen, die geloven in Hem, Die Jezus, onze Heere, uit de doden opgewekt heeft, welke overgeleverd is om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking" (Rom. 4: 23-25).

Wat deed de Vader, toen Hij Christus in de dood overgaf? Hij gaf Hem voor de zonden over en strafte onze zonden in Hem. Maar wat deed nu de Vader, toen Hij Christus opwekte? Hij heeft daardoor gerechtvaardigd al degenen, voor wie Hij Hem had overgegeven, dat zijn de gelovigen, zodat de zonden hun niet meer toegerekend worden, maar hun de gerechtigheid toegerekend wordt. Want dat de woorden "opgewekt om onze rechtvaardigmaking" van de toerekening moeten verstaan worden, is daaruit duidelijk, omdat in het op één na laatste vers gezegd wordt, dat de gerechtigheid wordt toegerekend door Degene, Die "opgewekt heeft", terwijl in het daarop volgende vers gesproken wordt van onze rechtvaardigmaking in Degene, Die opgewekt is. Hetgeen Hij dus tevoren genoemd had "de toerekening der gerechtigheid", dat noemt Hij nu "onze rechtvaardigmaking". Hetzelfde wat in 1 Tim. 3: 16 staat: "en buiten alle twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vlees, is gerechtvaardigd in de Geest, is gezien van de engelen, is gepredikt onder de heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid." Wat zegt hier de apostel anders dan dat die waarachtige God, Die geopenbaard is in het vlees, waarin Hij ook geleden heeft, in de Geest, Die hij tegenover het vlees stelt, dat is, door de kracht van diezelfde Godheid, waardoor Hij het vlees uit de doden heeft opgewekt, gerechtvaardigd is. Wel niet van Zijn eigen, maar van onze zonden, die Hij op Zich genomen had. Op welke opstanding en dus rechtvaardigmaking, gevolgd is het getuigenis der engelen, de openlijke verkondiging van de vergeving der zonden onder de heidenen, het geloof, waarmede Hij is aangenomen en tenslotte de opneming in heerlijkheid.

Al deze getuigenissen zouden er zeer zeker niet op gevolgd zijn, indien Hij niet, toen Hij door de kracht van Zijn Goedheid opstond, van onze zonden was gerechtvaardigd geworden. Immers de engelen zouden van Hem, als van de Zaligmaker van zondaren, geen getuigenis hebben kunnen geven, indien Hij in onze verdoemenis was verdrukt gebleven. Evenmin zou er in Zijn Naam vergeving der zonden hebben kunnen verkondigd worden, indien Hij daarvan niet, voor ons, volkomen was gerechtvaardigd geworden. Ook zou Hij nimmer door de mensen door het geloof aangenomen zijn, wanneer Hij door de zonde en de dood verdrukt, de Heilige Geest niet had kunnen geven, Die toch volstrekt alleen de Werkmeester van het geloof is.

Tenslotte zou Hij niet hebben kunnen opgenomen worden in heerlijkheid, zo niet dat vlees, waarop al onze zonden geworpen waren (Jes. 52: 6), daarvan was gerechtvaardigd, toen het opgewekt is uit de dood, waarin het door de Goddelijke raad was veroordeeld.

Deze is die kracht van de opstanding van Christus, waardoor de gerechtigheid, niet die uit de Wet, maar de gerechtigheid die uit God is, door het geloof, is voortgebracht, waarvan Paulus met een ware en volle verzekerdheid des geloofs op deze wijze roemt: "Naar de rechtvaardigheid, die in de Wet is, zijnde onberispelijk. Maar hetgeen mij gewin was, dat heb ik om Christus' wil schade geacht. Ja, gewis, ik acht ook alle dingen schade te zijn om de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus, mijn Heere, om Wiens wil ik al die dingen schade gerekend heb en acht die drek te zijn, opdat ik Christus moge gewinnen, en in Hem gevonden worde, niet hebbende mijn rechtvaardigheid, die uit de Wet is, maar die door het geloof van Christus is, namelijk de rechtvaardigheid, die uit God is door het geloof; opdat ik Hem kenne en de kracht Zijner opstanding" (Fil. 3: 6-10).

Daarom stelt Paulus ook Rom. 8: 34 de dood niet alleen als rantsoen tegenover de verdoemenis, maar ook de opstanding als de vrijspraak en als een hogere trap. Want zo zegt hij: "Wie is het die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is, ja wat meer is, Die ook opgewekt is." Daarom schrijft ook Petrus de vraag van een goed geweten aan de opstanding van Jezus Christus toe, omdat eerst dan het geweten vrolijk en in vrijheid hersteld is, wanneer dat licht der rechtvaardigmaking haar bestraald heeft uit de opstanding van Jezus Christus.

Daarom is het Verbond van de Doop dan eerst in de gelovige bevestigd, wanneer dit geloof de overwinning in zijn hart verkregen heeft (1 Petrus 3: 21). Daartoe dient ook die orde van voorstelling des Evangelies, die de apostelen in het Boek der Handelingen volgen, waarin ze namelijk op het sterkst doen uitkomen, dat Hij, Die zij gekruisigd hadden, opgewekt is uit de doden en in Hem, opgewekt van de doden, de rechtvaardigmaking of de vergeving van zonden voorstellen. Omdat namelijk, gelijk in de dood van Christus onze zonden veroordeeld worden, zo ook in Zijn opstanding onze vrijspraak ligt. Vandaar dat Paulus besluit, nadat hij Christus' dood verhaald en Zijn opstanding bewezen had, met de woorden (Hand. 12: 38, 39): "Zo zij u dan bekend, mannen broeders! dat door Deze u vergeving der zonden verkondigd wordt; en dat van alles, waarvan gij niet kon gerechtvaardigd worden door de Wet van Mozes, door Deze een iegelijk, die gelooft, gerechtvaardigd wordt."

Dat nu Paulus niet alleen uit de dood, maar ook uit de opstanding van Christus dit besluit ten opzichte van de rechtvaardigmaking trekt, wijzen de voorgaande woorden

aan, die als volgt luiden: "En wij verkondigen u de belofte, die tot de vaderen geschied is, dat namelijk God dezelve vervuld heeft aan ons, hun kinderen, als Hij Jezus verwekt heeft" (vers 32). En zeker, die orde of leiddraad van voorstelling des Evangelies, is in overeenstemming met het aan hen gegeven bevel.

Want waarom wordt het volle Evangelie, op Christus bevel, eerst na de opstanding gezonden tot de heidenen en tot al het schepsel, gelijk Christus bij Lucas zegt: "Alzo moest de Christus lijden en van de doden opstaan ten derden dage; en in Zijn Naam gepredikt worden bekering en vergeving der zonden, onder alle volken" (Lukas 24: 46) ? Omdat het namelijk toen eerst in Zijn Naam volkomen kon verkondigd worden, nadat Hij onze zonden in Zijn lichaam gedragen had op het hout, en daarvan gerechtvaardigd, uit de doden opgestaan was. Want toen was het Evangelie in ieder opzicht volkomen (1 Kor. 15: 1, 2, 17), en de genade der rechtvaardigmaking volmaakt en "overvloedig boven de misdaad tot allen en over allen, die geloven"

De hoofdsom dan van de eerste vrucht van de opstanding van Christus is, dat de zonden, die Christus toegerekend zijn, ons niet meer kunnen toegerekend worden en dat wij in Christus zo rechtvaardig en onschuldig gerekend worden als Christus was, toen Hij uit de doden opstond. Want aangezien Hij door de dood, onze zonden met Zijn gehoorzaamheid had uitgedelgd, zo volgt daaruit, dat daar Hij gerechtvaardigd wederom opstaat, Die te voren als een zondaar in onze plaats door God was veroordeeld en vervloekt geworden, Hij ook in onze plaats en voor ons, van onze zonden is gerechtvaardigd en wij in en met Hem. Dit in overeenstemming met hetgeen de apostel 2 Tim. 1: 9, 10 zegt, dat die genade ons gegeven is voor de tijden der eeuwen, doch nu geopenbaard is in de Zoon en nog steeds geopenbaard wordt in het Evangelie. Zie ook Efése 1.

De tweede vrucht van de opstanding van Christus.

De tweede vrucht is de levendmaking, omdat gelijk Christus, toen Hij weer opstond, van onze zonden gerechtvaardigd en tegelijk levend gemaakt is, zo ook degene die in Christus gelooft, beide rechtvaardig en levend gemaakt is, gelijk de apostel leert Efése 2: 1-11. Daarom noemt Paulus haar de rechtvaardigmaking des levens en stelt ze tegenover de misdaad der verdoemenis. Ook maakt hij een tegenstelling tussen de zonde die heerst tot de dood, en de gerechtigheid van Christus, die degenen die ze ontvangen, doet heersen in het leven (Rom. 5: 17-21). En wel zó, dat Christus niet slechts dat nieuwe leven in ons werkt, maar Zelf dat leven is" gelijk Hij in Joh. 14: 6 zegt: "Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven"; en Gal. 2: 20: "Ik leef; doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij."

De levendmaking is dan de tweede vrucht van de opstanding van Christus. De altijd levende Christus Zelf is namelijk ons leven door het geloof. Door de kracht, die wij uit Christus, ons Hoofd, trekken, staan we door de Geest des geloofs, in dit leven weder op in nieuwigheid des levens, opdat we in een rein en heilig leven, ons geheel en al aan de wil van God toewijden, overeenkomstig de vermaning van de apostel (Col. 3: 1, 2): "Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zo zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods"; "Bedenkt de dingen

die boven zijn, niet die op de aarde zijn." Daarom zegt ook diezelfde apostel (Rom. 6: 4, 5): "dat wij in de gelijkmaking van Christus' dood ingeplant zijn, opdat wij der wederopstanding deelachtig geworden in nieuwigheid des levens wandelen zouden." Met deze woorden, stelt hij ons niet alleen de opstanding van Christus als een voorbeeld ter navolging voor, maar leert hoofdzakelijk, dat door de kracht van Christus' opstanding dit in ons wordt uitgewerkt, dat we in een nieuw leven weder kunnen opstaan.

De derde vrucht van de opstanding van Christus.

De derde vrucht, nauw met de tweede verbonden, is de zekerheid van onze volharding in het geloof en van de volkomen overwinning van zonde en dood. Want gelijk Christus in eeuwigheid leeft en nooit meer sterven kan, "want dat Hij gestorven is, dat is Hij der zonden eenmaal gestorven, en dat Hij leeft, dat leeft Hij Gode" (Rom. 6: 10), zo trekken degenen, die door het geloof Christus zijn ingelijfd, een geestelijk leven uit Hem, waaruit ze nooit weer kunnen uitvallen. Dat zelfs niet door de scheiding van ziel en lichaam zal kunnen uitgeblust worden, gelijk Christus zegt Joh. 8: 51: "Zo iemand Mijn woord zal bewaren, die zal de dood niet zien in der eeuwigheid."

Daarom, aangezien het leven des geloofs zelf in hun zielen uitgestort, in zijn beginsel in dit leven, het leven van Christus is, heeft het ook die kracht en natuur, dat het nooit kan sterven en eenmaal zeker volkomen zal volmaakt worden. "Geloofd zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, Die, naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren, tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden." De oorzaak en het fundament van de levende hoop stelt hij in de barmhartigheid des Vaders en in de opstanding van Christus, omdat, gelijk Christus, nadat Hij door de barmhartigheid des Vaders in onze naam is opgestaan, altijd leeft, zo heeft ook de hoop een bestendig leven in hen, ten dele in de aanvankelijke wedergeboorte en ten dele in de verwacht wordende volkomen volmaking.

Tot bewijs strekt hier o.a. Eféze 1: 19-23, dat God diezelfde kracht in ons ten toon spreidt, wanneer Hij het geloof in ons werkt, als die welke Hij betoond heeft in de opwekking van Christus uit de dood, en dat het juist het Woord Zelf is, dat alles in allen vervult. Zie ook 1 Petrus 3: 5; 2 Kor. 4: 14, 16.

Hieruit nu vloeit voort de verzekerdheid van de volkomen overwinning van de zonde, de satan en de dood. Want gelijk het Woord in het aangenomen vlees, dat het door Zijn eigen kracht heeft opgewekt (Joh. 10: 17 en 18), onze zonden, die op Hem gelegd waren, en de dood overwonnen heeft, zo zal ook dat Woord, in de gelovigen wonende, niet rusten, totdat het alle overblijfselen van de zonde en van de dood door Zijn kracht en uitwerking, in hen zal hebben overwonnen en te niet gedaan (1 Kor. 15: 54-58; 1 Joh. 5: 4, 5). Want dat we door geen andere, dan door Zijn kracht, die in ons werkt, de zonde en de dood zullen overwinnen, weten we uit de belofte 1 Joh. 4: 4: "Want Hij is meerder, Die in ons is, dan die in de wereld is."

Deze zekerheid van onze volharding in het ware geloof en van de volkomen overwinning door het geloof; maakt dat we alle dingen met een vrolijk gemoed uit Zijn hand ontvangen, hetzij dan voorspoed of tegenspoed, vast verzekerd zijnde dat deze alle zullen medewerken ten goede en die overwinning bevorderen zullen, die

alreeds voor ons behaald is door Christus Jezus (1 Kor. 15: 57): "Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door onze Heere Jezus Christus." Zie ook 2 Kor. 4: 10.

De laatste vrucht van de opstanding van Christus.

Aangezien we nu met ziel en lichaam leden zijn van ons verheerlijkt Hoofd Christus, door de band van de Geest des geloofs (1 Kor. 6: 14-16; Rom. 8: 11), zo hebben onze lichamen in de opstanding van Christus, ons Hoofd, een zeker onderpand en zinnelijk bewijs, dat deze niet alleen in dit leven van de zonden opgewekt worden, gelijk in de tweede vrucht aangetoond is, maar dat ook deze onze lichamen, die thans nog sterfelijk zijn, maar het recht van het eeuwige leven bezitten door het geloof; ook door de levendmakende Geest van Christus bij de voleinding der wereld tot de genieting van de onsterfelijkheid zullen opgewekt worden in heerlijkheid. Evenals het verheerlijkte lichaam van ons Hoofd Jezus Christus (Filip. 3: 21): "Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hetzelfde gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam, naar de werking, waardoor Hij ook alle dingen Zichzelf kan onderwerpen." En 1 Kor. 15: 44: "Gelijkerwijs wij het beeld des aardsen gedragen hebben, also zullen wij ook het beeld des hemelsen dragen."

De laatste vrucht dan van de opstanding van Christus is, dat de onsterfelijkheid ons van God Zelf toegewezen is, die geschied is in de opstanding van de Messias, en ons aangeboden wordt door het Evangelie en verzegeld door de Geest van Christus. "Die de dood heeft teniet gedaan en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht door het Evangelie" (2 Tim. 1: 10). "In Welke ook gij zijt, nadat gij het Woord der Waarheid, namelijk het Evangelie uwer zaligheid, gehoord hebt; in Welke gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met den Heiligen Geest der belofte, Die het onderpand is van onze erfenis tot de verkregen verlossing, tot prijs Zijner heerlijkheid (Ef. 1: 13, 14).

Hoewel we dan ook sterven, we zullen nochtans weer opstaan tot een onsterfelijk leven, omdat enerzijds het recht des levens is toegewezen, door de opwekking van de Zoon en anderzijds we deze opgewekte Christus zijn ingelijfd als ranken in de wijnstok, door het uitwendige getuigenis van het Evangelie en het inwendige van de Heilige Geest.

Op dit fundament nu steunt het gezegde van de apostel 1 Kor. 15: 12-15: "Indien Christus opgestaan is, zo zullen wij ook weder opstaan." Daartoe dient, dat hij Hem noemt de "Eersteling dergenen die ontslapen zijn" (vers 20), omdat de gehele oogst van de gelovigen aller eeuwen, Gode tot een zalige opstanding is geheiligd geworden, door de opwekking van die mensheid, die de Zoon van God van ons aangenomen heeft. Daarom wordt Hij in Col. 1: 18 genoemd: "de Eerstgeborene uit de doden", hetgeen elders breedvoeriger zal verklaard worden.

Waar het dan zó is, dat in de opwekking van de Zoon het recht des levens voor ons aan het licht gebracht is, en door het gehoor van het Evangelie ons de levendmakende Geest van Christus is geschonken, Die de Geest des geloofs is, door Welke niet alleen onze zielen, maar ook onze lichamen leden zijn van Christus, ons Hoofd, daarom hebben we in de opstanding van Christus, ons Hoofd, een zeker pand, dat onze lichamen tot onsterfelijkheid zullen opgewekt worden.

OPGEVAREN TEN HEMEL

Profetische en apostolische getuigenissen.

De profetie van de hemelvaart van Christus (Psalm 68: 19), haalt de apostel aan Efése 4: 7, 8: "Maar aan elk van ons is de genade gegeven naar de maat der gave van Christus. Daarom zegt Hij: Als Hij opgevaren is in de hoogte, heeft Hij de gevangenis gevangen genomen en heeft de mensen gaven gegeven." En de profetie van het zitten van de Messias aan Gods rechterhand (Psalm 110: 1), bevat in zich een profetie van de opvaring ten hemel, als de ingang in de heerlijke verhoging aan Gods rechterhand, iets dat door het getuigenis van de Heilige Geest Zelf bevestigd wordt door de mond van Petrus (Hand. 2: 33-35): "Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de beloften des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort. Want David is niet opgevaren in de hemelen; maar hij zegt: De Heere heeft gesproken tot Mijn Heere: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten." Zo voegt ook Marcus de hemelvaart samen met het zitten aan Gods rechterhand. "De Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, is opgenomen in de hemel, en is gezeten aan de rechterhand Gods" (Markus 16: 19). En Christus voorzegt Zijn opvaring ten hemel (Joh. 14: 1-3): "Uw hart worde niet ontroerd; gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij. In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen; anderszins zo zou Ik het u gezegd hebben; Ik ga henen om u plaats te bereiden. En zo wanneer Ik henen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben"

De zekere en klare vervulling van Christus' hemelvaart beschrijven de evangelisten, Marcus op de hiervoor aangehaalde plaats en Lucas in de evangelische geschiedenis: "Ziet, Ik zend de belofte Mijns Vaders op u; maar blijft gij in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte. En Hij leidde hen buiten tot aan Bethanië, en Zijn handen opheffende, zegende Hij hen. En het geschiedde, als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde en werd opgenomen in de hemel. En zij aanbaden Hem, en keerden weder naar Jeruzalem met grote blijdschap. En zij waren alle tijd in de tempel, lovende en dankende God" (Lukas 24: 49-53). En Hand. 1: 9-11: "En als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen, daar zij het zagen, en een wolk nam Hem weg van hun ogen. En alzo zij hun ogen naar de hemel hielden, terwijl Hij heenvoer, ziet, twee mannen stonden bij hen in witte kleding, welke ook zeiden: Gij Galilese mannen, wat staat gij en ziet op naar de hemel? Deze Jezus, Die van u opgenomen is in de hemel, zal alzo komen, gelijkwijs gij Hem naar de hemel hebt zien henen varen." Petrus zegt (Hand. 3: 17-21): "En nu broeders, ik weet, dat gij het door onwetendheid gedaan hebt, gelijk als ook uw oversten; maar God heeft alzo vervuld, hetgeen Hij door de mond van al Zijn profeten te voren verkondigd had, dat de Christus lijden zou. Betert u dan en bekeert u, opdat uw zonden mogen uitgewist worden, wanneer de tijden der verkoeling zullen gekomen zijn van het aangezicht des Heeren, en Hij gezonden zal hebben Jezus Christus, Die u te voren gepredikt is; Welke de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond van al Zijn heilige profeten van alle eeuw."

De betekenis van de woorden: opgevaren ten hemel.

De betekenis is: ik geloof dat Christus, Die naar Zijn Goddelijke natuur in de hemel was (Joh. 1: 1 en 3: 13), nadat Hij het ambt van Zijn opstanding en van het Koninkrijk Gods onderwezen had, met dat Zijn waarachtig lichaam, dat uit het wezen der maagd was aangenomen, hetgeen aan het kruis heeft gehangen, gestorven en begraven is, en dat verheerlijkt weder is opgestaan, - met datzelfde waarachtig menselijke lichaam en ziel, opgevaren is ten hemel, de woonplaats der eeuwige heerlijkheid, naar het getuigenis der Schrift (Hand. 1: 911). Welke Schrift zegt: "dat Christus van de discipelen scheidde en opgenomen werd in de hemel (Lukas 24: 51); "weggegaan is" (Joh. 14: 28); "opgenomen is" (Hand. 1: 11); "van ons" (Lukas 24: 51); "in het heiligdom dat niet met handen gemaakt is" (Hebr. 9: 24); "in de hemel zelf" (Markus 16: 19); "dat Hij daar altijd is en zonder enige onderbreking" (Hebr. 10: 12) ; "dat Hij van de hemel moet ontvangen worden tot de tijden der wederoprichting.

Hoe Christus, hoewel afwezig, toch tegenwoordig is.

Maar indien Christus van ons is weggegaan en deze wereld verlaten heeft, hoe wordt dan Zijn belofte vervuld: "Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld!"

"Deze belofte", zegt de kerkvader Augustinus, wordt evenzo vervuld als dat andere woord van Christus is vervuld: "voorwaar, voorwaar zeg Ik u, eer Abraham was, ben Ik" (Joh. 8: 58); want gelijk Hij dat met de tegenwoordigheid niet van Zijn vlees, maar van Zijn Godheid heeft vervuld, en nochtans niet schroomt te zeggen: "Ik", hoewel Hij het alleen van de tegenwoordigheid van Zijn Godheid verstaat, alzo wordt ook door Zijn majesteit, naar Zijn voorzienigheid en onuitsprekelijke genade vervuld, hetgeen dat van Hem gesproken is: "ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld" Maar naar Zijn vlees, hetgeen het Woord heeft aangenomen, naar hetgeen dat Hij van de maagd geboren is, naar hetgeen dat Hij van de Joden gevangen is, dat Hij aan liet hout geklonken is, dat Hij van het kruis afgenomen is, dat Hij in linnen doeken gewonden is, dat Hij in het graf gelegd is, dat Hij in de opstanding geopenbaard is, zult gij Mij niet altijd met u hebben. Waarom? Omdat Hij naar de tegenwoordigheid des lichaams, veertig dagen met Zijn discipelen heeft omgegaan, en is, terwijl zij Hem geleidden, opgevaren ten hemel daar zij het zagen, maar niet navolgden. Hij is hier niet. Want Hij is en zit daar aan de rechterhand des Vaders. En Hij is hier toch. Want Hij is met de tegenwoordigheid der majesteit niet weggegaan. Naar de tegenwoordigheid der majesteit hebben wij Christus altijd bij ons, maar naar de tegenwoordigheid des vleses is terecht tot de discipelen gezegd: "maar Mij hebt gij niet altijd" (Matth. 26: 11). Tot zover Augustinus.

De vrucht van de hemelvaart.

Nu vervolgen we met te spreken over de vruchten, die het geloof uit de hemelvaart van Christus ontvangt. Ten eerste dan, gelijk aan Zijn opstanding onze

rechtvaardigmaking wordt toegekend, zo ook aan Zijn hemelvaart, de voortgang en de volmaking van die rechtvaardigmaking, en wel in tweeërlei opzicht.

Vooreerst: omdat Hij met dat lichaam, dat vervloekt was geweest om onze zonden, in de hemel niet zou hebben kunnen opklimmen, indien Hij niet eerst in onze naam volkomen daarvan gerechtvaardigd was geweest. Want gelijk Hij ten leven niet had kunnen opstaan, zo er maar één enkele van onze zonden onverzoend was gebleven, en zo niet alle gelovigen in Hem waren gerechtvaardigd geweest, wier personen Hij voor Zijn rekening genomen had, toen Hij in hun plaats veroordeeld werd, evenmin zou Hij in dat ontoegankelijk licht, waarheen niets onreins komen kan, hebben kunnen ingaan, zo Hij niet ten volle van onze zonden was gerechtvaardigd geweest en wij in Hem, wanneer Hij in onze naam daarheen is opgevaren (Joh. 16: 10). "De Heilige Geest zal de wereld overtuigen van *gerechtigheid*, omdat Ik tot Mijn Vader henen ga, en gij zult Mij niet meer zien." Want gelijk het de hogepriester niet toegestaan was zonder bloed voor de zonden van zichzelf en van het volk, in te gaan in het heilige der heiligen (Hebr. 7: 27), zo zou voor Christus geen toegang tot het ware heiligdom, namelijk de hemel, ontsloten zijn, indien Hij niet eerst volkomen voor onze zonden, die Hij op Zich genomen had, genoeg had gedaan (Hebr. 1: 3 en 9: 7, 11 en 12). Daarom, wanneer Christus als de ware Hogepriester, door en met Zijn eigen bloed, in het heiligdom dat niet met handen gemaakt is, in de hemel zelf ingaat, dan is het een onweerlegbaar bewijs, waardoor de wereld overtuigd wordt, dat er een eeuwige gerechtigheid door Christus is aangebracht, gelijk Daniël voorzegt had. Inderdaad, de hemelvaart van Christus is een openlijk getuigenis van onze rechtvaardigmaking, en doet Paulus in zegepraal van het geloof uitroepen: "Als Hij opgevaren is in de hoogte, heeft Hij de gevangenis gevangen genomen, en heeft de mensen gaven gegeven" (Eféze 4: 8). Zeker, Hij heeft de gevangenis, dat is de zonde en de dood, niet met Zich in de hemelen genomen, want daar is daarvoor geen plaats. Wat dan? Die hemelvaart is een openlijk getuigenis, een publiek feit, dat de overwinning van de zonde en de wegneming van de verdoemenis, in het helderste licht stelt. Daarbij ook de verwerving van de gerechtigheid en onze overwinning, volkomen zeker maakt.

Ten andere: de ingang in het hoogste heiligdom is niet slechts een getuigenis van onze gerechtigheid, maar ook het verblijven in dat heiligdom is een eeuwige voortzetting van die gerechtigheid. Christus toch, door de kracht van Zijn enige offerande, in eeuwigheid van onze zonden gerechtvaardigd, verschijnt daar in onze naam, opdat wij altijd rechtvaardig in Hem gerekend zouden worden. Ook opdat Hij de mensen gaven zou geven, namelijk de gaven van de Heilige Geest, waaronder de apostel in de eerste plaats het geloof rekent (Ef 4: 12-16).

Op deze zaken hopen we later terug te komen, wanneer we zullen overgaan tot de behandeling van Zijn zitten aan de rechterhand van God.

Hoe Christus' dood, opstanding, hemelvaart en het zitten aan de rechterhand van God, dienen tot rechtvaardigmaking des geloofs.

Aangezien er tevoren reeds sprake geweest is van onze gerechtigheid in de dood en opstanding van Christus, zou men niet geheel ten onrechte kunnen vragen, hoe en in

welk opzicht de dood, opstanding, hemelvaart en het zitten aan de rechterhand van God kunnen dienen tot rechtvaardigmaking van ons geloof.

Ten eerste: de gehoorzaamheid van Christus tot de dood is de zaak zelf die ons wordt toegerekend tot gerechtigheid. Want met en door haar voldoet Hij voor de zonden. Aan deze gehoorzaamheid ontbreekt niets, gelijk Christus betuigt: "Het is volbracht" (Joh. 19: 30). En de apostel stelt tegenover onze ongehoorzaamheid, de gehoorzaamheid van Christus (Rom. 5: 17-19).

Ten tweede: de opstanding van Christus uit de dood is een openlijk getuigenis van Zijn en onze gerechtigheid, namelijk dat Christus, van al onze zonden gerechtvaardigd is en wij in en met Hem. Want indien er ook maar één zonde ongestraft was gebleven, zo had Hij niet kunnen opstaan. Dit is die "vraag van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus" (1 Petrus 3: 21).

Ten derde: de hemelvaart is een voortzetting van die gerechtigheid, omdat Hij met datzelfde lichaam, dat om onze zonden vervloekt was, in onze naam niet ten hemel zou hebben kunnen opvaren, in die hoogste heerlijkheid, indien Hij niet ten volle van onze zonden was gerechtvaardigd geweest en wij, die Hem door het geloof zijn ingelijfd, ook in en met Hem (Hebr. 1: 3).

Ten vierde: maar niet alleen is de hemelvaart en ingang in dat hoogste heiligdom, een openlijk getuigenis van onze gerechtigheid, maar ook het zitten aan de rechterhand van God, dat is, het verblijven en het voortdurend Zich vertonen voor het aangezicht van de Vader in die hoogste heerlijkheid, is een voortzetting van diezelfde eeuwige gerechtigheid van Christus en van ons, zoals we uiteengezet hebben en uitvoeriger aangewezen zal worden in het zitten aan de rechterhand van God.

Paulus stelt al deze trappen voor: "Wie zal beschuldiging inbrengen, tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt. Wie is het, die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is" (Rom. 8: 33). Ziedaar de zaak, waarom we gerechtvaardigd worden van schuld en verdoemenis: *de dood van Christus!*

"Ja, wat meer is, Die ook opgewekt is" Dit is een zeker getuigenis, dat die dood voldoende is geweest tot een volkomen vrijspraak van onze zonden, die Hij op Zich genomen had. Anders zou Hij in de dood hebben moeten blijven. "Die ook ter rechterhand Gods is", hetgeen een nog groter getuigenis er van is, dat de gevangenis van de zonde en van de verdoemenis overwonnen is, zodat we nu daarvan door Christus gerechtvaardigd en verlost zijn.

"Die ook voor ons bidt" Als hij zegt: "Die ook...", toont de apostel dat het nog een nieuwe versterking van ons geloof is, betreffende de genadige rechtvaardigmaking door Christus, die bij de direct voorafgaande moet gevoegd worden. Namelijk, dat Hij ook ter rechterhand van God is, waartoe Hij niet zou hebben kunnen komen, tenzij gerechtvaardigd van onze zonden. En Hij bidt ook voor ons, terwijl Hij namelijk door de kracht van Zijn enige offerande, in eeuwigheid rechtvaardig voor ons, verschijnt (1 Joh. 2: 1).

Daarom is het voortdurend verblijven aan de rechterhand van God en het Zich vertonen voor de Vader, een voortzetting van onze eeuwige rechtvaardigmaking, zó,

dat er voor de beschuldiging tegen de gelovigen zelfs geen plaats over blijft. Zó volkomen, eeuwig, en op de allersterkste fundamenteën is onze rechtvaardigmaking in Christus gebouwd. Tot rechte kennis daarvan wilde ons Paulus in de aangehaalde plaatsen, onderwijzen.

De tweede vrucht van de hemelvaart van Christus.

De tweede vrucht is, dat Hij, door Zijn opvaren ten hemel, ons met Zich in de hemel gezet heeft (Eféze 2: 6). Zodat we de hemel niet slechts met een onzekere hoop verwachten, maar in Christus, onze Broeder en Hoofd, werkelijk bezitten. Deels, omdat het aardse en lichamelijke pand, dat Hij van ons ontvangen heeft, nadat Hij de volkomen verzoening van onze zonden teweeg gebracht heeft, in de hemel nu in onze naam bezit. Deels, omdat wijzelf het geestelijke en hemelse pand, van Hem ontvangen, bezitten, namelijk de Geest van Christus, Die in ons woont. En dat we zó, door de kracht van de Heilige Geest, Hem zijn ingelijfd, door het geloof in de beloften van het Evangelie. Daarom spreekt de gerechtigheid, die uit het geloof is, aldus: "Zegt niet in uw hart, wie zal in de hemel opklimmen? Hetzelve is Christus van boven afbrengen, enz. Maar wat zegt ze? Nabij u is het woord, in uw mond en in uw hart, dit is het Woord des geloofs, hetwelk wij prediken."

Inderdaad, allerliefelijkst zijn de geestelijke eerstelingen van deze leer, want ze maakt door de kracht van Christus' Geest, dat we nu in Christus, ons Hoofd, de hemel door een zekere en ontwijfelbare hoop bezitten.

Laten we dan onze harten in deze allernuttigste leer met enige zeer heldere Goddelijke uitspraken van de Schrift, versterken. Christus Zelf, sprekende over Zijn heengaan, zegt: "In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen, anderszins zo zou Ik het u gezegd hebben. Ik ga henen om u plaats te bereiden" (Joh. 14: 2). "Ik vaar op tot Mijn Vader en uw Vader, en tot Mijn God en uw God" (Joh. 20: 17). Van de zekerheid van het onderpand, hetgeen Christus van ons aangenomen en in de hemelen opgevoerd heeft, verzekert ons de apostel zozeer, dat hij zegt: "dat God ons met Christus mede gezet heeft in de hemelen" (Eféze 2: 6). En van het onderpand, dat ons zou gezond worden, spreekt Christus aldus: "Ik zeg u de waarheid: het is u nut, dat Ik wegga; want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen" (Joh. 16: 7). Van dit gezonden onderpand getuigt Petrus: "Die ons heeft verzegeld en het onderpand des Geestes in onze harten heeft gegeven" (Hand. 2: 33 en Paulus 2 Kor. 1: 22). Vooral ook 2 Kor. 5: 5.

Ook de kerkvader Tertullianus, in zijn boek over de opstanding des vleses schrijft o.a.: "Deze Jezus, een Middelaar Gods en der mensen genaamd, volgens het pand van beide partijen, dat Hem toebetrouwd is, bewaart ook het pand des vleses in Zichzelf tot een Onderpand van de gehele hoofdsom. Want gelijk Hij ons het onderpand des Geestes heeft nagelaten, alzo heeft Hij ook van ons het onderpand des vleses ontvangen en in de hemel opgevoerd, tot een onderpand van de gehele hoofdsom, welke daarheen eens zal bijeen gebracht worden. Wees gerust vlees en bloed, gij zijt in het bezit van de hemel en van Gods Koninkrijk in Christus. Hoewel zij loochenen, dat geij in Christus zijt en zij loochenen, dat in Christus de hemel is, die u de hemel durven ontzeggen" Zover Tertullianus

De derde vrucht.

De derde vrucht is, dat Christus daarom in de hoogste hemelen gezeten is, opdat Hij door Zijn kracht, van daar in onze harten uitgestort, ons van deze aardse en vleselijke dingen zou aftrekken en tot het begeren en bedenken van de hemelse, toekomstige en geestelijke dingen zou levend maken en opleiden. "Want onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook de Zaligmaker verwachten, namelijk de Heere Jezus Christus' (Fil. 3: 20).

ZITTENDE TER RECHTERHAND GODS DES ALMACHTIGEN VADERS

Profetische en apostolische getuigenissen.

"De Heere heeft tot mijn Heere gesproken: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten. De Heere zal de scepter Uwer sterkte uit Sion zenden, zeggende: heers in het midden Uwer vijanden" en "De Heere heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen, Gij zijt Priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizédek" (Psalm 110: 1, 2, 4). Dat deze profetie van Hem moet verstaan worden, leert Christus Zelf (Matth. 22: 42-45). En Christus, door de hogepriester onder ede genomen zijnde, erkent, dat Hij de Zoon van God is, en Zijn vijanden Hem zouden zien, zittende ter rechterhand van God. "En de hogepriester, antwoordende, zei tot Hem: Ik bezweer U bij de levende God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zoon Gods? Jezus zei tot hem: Gij hebt het gezegd. Doch Ik zeg ulieden: Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods en komende op de wolken des hemels" (Matth. 26: 63, 64).

De vervulling van Davids profetie betreffende het zitten aan de rechterhand van God, treffen we aan Markus 16: 19: " De Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, is opgenomen in de hemel en is gezeten aan de rechterhand Gods" en "aldus is de Steen, die van de bouwlieden veracht is, geworden tot een Hoofd des hoeks" (Hand. 2: 33-36 en 5: 31). "Welke Steen uit de berg zonder handen afgehouwen" aan de rechterhand van God voortgaat te "vermalen al de andere koninkrijken, maar Zijn Koninkrijk zal in eeuwigheid bestaan" (Dan. 2: 44, 45). "Opdat gij moogt weten, welke zij de hoop van Zijn roeping, en welke de rijkdom zij van de heerlijkheid Zijner erfenis in de heiligen; en welke de uitnemende grootheid Zijner kracht zij aan ons, die geloven, naar de werking der sterkte Zijner macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt en heeft Hem gezet tot Zijn rechterhand in de hemel enz." (Eféze 1: 18-23).

Waarom van de hemelvaart gezegd wordt: zittende ter rechterhand Gods, des Almachtigen Vaders.

Het voornaamste doel van de hemelvaart van Christus wordt daarmee verklaard. Namelijk, dat Christus ten hemel gevaren is, niet slechts opdat Hij daar de eeuwige gelukzaligheid zou genieten gelijk de engelen en de gelukzalige mensen, maar opdat Hij aan de rechterhand van God zou zitten, hetgeen de waardigheid van engelen en mensen ver te boven gaat. Gelijk de brief aan de Hebreeënen getuigt: "Want tot wie van

de engelen heeft Hij ooit gezegd: zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten?" (Hebr. 1: 13).

Maar aangezien God geen lichamelijk Wezen is, en daarom noch rechter- noch linkerhand heeft, aan welke Christus zou staan of zitten, zo is het duidelijk dat deze woorden en spreekwijzen aan de mensen en de menselijke zaken ontleend zijn. Hierdoor worden de Goddelijke dingen aan ons zwak bevattingvermogen enigermate voorgesteld en te verstaan gegeven, aangezien wij mensen gewoon zijn, hen die we hoogachten of een gelijke eer als onszelf toekennen, aan onze rechterhand te plaatsen (1 Kon. 2: 19; Psalm 45: 10).

Wat het zitten aan de rechterhand Gods, des almachtigen Vaders, betekent.

Het zitten aan de rechterhand Gods, des Vaders, betekent de verhoging van Christus in Zijn Koninkrijk en Priesterdom. Het betekent namelijk dat Hij niet, gelijk tevoren, in zwakheid en armoede, maar in openbare en hemelse majesteit en heerlijkheid het koninklijk en priesterlijk ambt bedient. Daarom, u gelooft dan eerst waarlijk in Christus, zittende ter rechterhand Gods, des almachtigen Vaders, wanneer u gelooft, dat Hij in de hemel voor u bidt in de hoogste heerlijkheid en Zijn Koninkrijk met de hoogste macht beheerst, zodat Hij u veel krachtadiger verhoort, met de Geest der vertroosting en der wijsheid bedeeft en u beschermt, dan indien Hij nog met Zijn lichaam hier op aarde was en met u sprak. "Deze heeft God door Zijn rechterhand verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekering en vergeving der zonden" (Hand. 5: 31). "Hij heeft Hem uit de doden opgewekt en heeft Hem gezet tot Zijn rechterhand in de hemel, verre boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij en alle naam, die genaamd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomst. En heeft alle dingen Zijn voeten onderworpen, en heeft Hem der gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen, welke Zijn lichaam is, en de vervulling Desgenen, Die alles in allen vervult" (Eféze 1: 20-23 en Hebr. 8: 4; 1 Petrus 3: 22).

Uit deze plaatsen is het duidelijk dat de Schrift met het zitten aan de rechterhand van God, niet bedoelt die bediening van het Koninkrijk en Priesterdom, die tengevolge van de gewillige vernietiging van Christus zwakker en donkerder was, maar die volmaakte regering, eer en heerlijkheid van Christus, die van alle zwakheden bevrijd en in het openbaar verklaard is. Hierin is Hij toen eerst ingegaan, toen Hij uit de doden is opgestaan, ten hemel is opgevaren en Zich daar in een onuitsprekelijke heerlijkheid, als een Heere van al de schepselen, in de tegenwoordigheid van al de heilige engelen en mensen, geopenbaard heeft.

Welke vrucht de gelovigen ontvangen uit dat zitten van Christus aan de rechterhand van God

Ten eerste: wat betreft de verhoging van Christus in het priesterdom, daaruit ontvangen de bondgenoten Gods deze vertroosting, dat ze weten dat het Verbond der genade tot in eeuwigheid bewaard wordt door de voorbede van deze Middelaar (Hebr. 8: 612). Deze voorbede houdt in, een Zich vertonen voor het aangezicht van de Vader, opdat de kracht van de eens gedane offerande altijd zou gelden. En zo is in deze

Middelaar een standvastige wil om zalig te maken, overeenstemmende met de wil van de Vader, Die de eens gedane offerande voor een eeuwige verzoening aanneemt en deze ijver om zalig te maken in de Middelaar volgens gedane eed goedkeurt. "De Heere heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen, Gij zijt Priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizédek" (Psalm 110: 4). Of, opdat ik het iets uitvoeriger omschrijven, zo ontvangen alle bondgenoten uit de verhoging van Christus in het priesterschap allereerst deze vrucht, dat ze weten dat de Middelaar van het eeuwige Verbond in dat heiligdom dat niet met handen gemaakt is, de hemel zelf, is ingegaan en ter rechterhand van God is verhoogd, opdat de Voorbidder eeuwig, dat is voortdurend en zonder enige onderbreking voor de Vader zou verschijnen voor ons. Om op deze wijze het eens gemaakte Verbond der genade in eeuwigheid te bewaren en in de hemelse troon der majesteit door Zijn voorbede te bevestigen.

Ten tweede: de getuigenissen betreffende de eeuwige bewaring van het Genadeverbond lezen we in Hebr. 8: 6: "En nu heeft Hij (onze Hogepriester) zoveel uitnemender bediening verkregen, als Hij ook eens beteren Verbonds Middelaar is" en Hebr. 7: 20-25: "En voor zoveel het niet zonder eedzwering is geschied, (want genen zijn wel zonder eedzwering priesters geworden, maar Deze met eedzwering door Die, Die tot Hem gezegd heeft: De Heere heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt Priester in der eeuwigheid naar de ordening van Melchizédek); van een zoveel beter Verbond is Jezus Borg geworden. En genen zijn wel priesters geworden, omdat zij door de dood verhinderd werden altijd te blijven, maar Deze, omdat Hij in eeuwigheid blijft, heeft een onvergankelijk priesterschap, waarom Hij ook volkomen kan zalig maken degenen, die door Hem tot God gaan, also Hij altijd leeft om voor hen te bidden."

Ten derde: wat betreft het Zich vertonen van Christus voor het aangezicht van God voor ons en de altijddurende kracht van de eens gedane offerande, daarvan leest men Hebr. 9: 24: "Christus is niet ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware, maar in de hemel zelf, om nu te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons" en Hebr. 10: 12: "Maar Deze een slachtoffer voor de zonde geofferd hebbende, is in eeuwigheid (dat is, zonder enige onderbreking) gezeten aan de rechterhand Gods"

Ten vierde: van de gewilligheid van de Zoon om zalig te maken en van de gewilligheid van de Vader om aan te nemen, getuigt de eedzwering, dat het God niet zal berouwen en daarom zal het de Zoon ook niet berouwen, het ambt van eeuwige Zaligmaker op Zich genomen te hebben (Psalm 110: 4). "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het Die rechtvaardig maakt. Wie is het, die veroemt? Christus is het, Die gestorven is; ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt" (Rom. 8: 33, 34). Uit deze woorden blijkt de vaststaande wil in de Zoon om ons voor het aangezicht van God zalig te maken, waaronder Paulus de voorbede verstaat en hetgeen beantwoordt aan de wil van God, van Wie hij tevoren gezegd heeft: "God is het, Die rechtvaardig maakt."

Daarom kunnen dan ook de gelovigen aan de eeuwige verzoening met God niet twifelen. Deels omdat dit eeuwige ambt om te verzoenen aan Christus onder ede is opgelegd, deels omdat Christus dat ambt van ogenblik tot ogenblik, zonder ook maar de geringste onderbreking, geheel en volkomen uitvoert met de hoogste macht en heerlijkheid. Daarom kunnen we terecht op zo'n grote Pleitbezorger steunende,

zekerlijk vertrouwen, dat er niemand zal optreden, die de gelovigen ook maar zal durven beschuldigen, veel minder veroordelen. We kunnen herhaal ik, vertrouwen dat er zelfs niet de minste beschuldiging, hetzij van de satan, hetzij van het geweten, hetzij van de zonde, kan geduld worden voor die Hogepriester, Die in zulk een grote heerlijkheid voor ons bidt. Zodat die heerlijke voorbede van Christus datgene waarlijk aan ons vervult, hetgeen God beloofd had door de profeet Jesaja: "Ik delg uw overtreding uit als een nevel en uw zonden als een wolk; keer weder tot Mij, want Ik heb u verlost" (Jes. 44: 22 en 60:1-3).

De tweede vrucht, die we uit deze verhoging van Christus in het priesterschap, ontvangen.

De tweede vrucht is, dat we met een volkomen vertrouwen, om alle goede en heilrijke gaven van God durven bidden en ze verwachten, aangezien we leden zijn van die Priester, Die met zo'n grote macht en heerlijkheid bekleed, voor ons bidt. Dit geeft ons de volle verzekerdheid, dat Zijn heerlijke voorbede al onze onwaardigheid wegneemt en ons een onuitsprekelijke genade schenkt. Dat we door en om deze Hogepriester zullen ontvangen de beloofde goederen, waarom we bidden. "Dewijl wij dan, broeders, vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus, op een verse en levende weg, welke Hij ons ingewijd heeft door het voorhangsel, dat is door Zijn vlees, en dewijl wij hebben een grote Hogepriester over het huis Gods, zo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, onze harten gereinigd zijnde van het kwaad geweten, en het lichaam gewassen zijnde met rein water; laat ons de onwankelbare belijdenis der hoop vasthouden; want Die het beloofd heeft, is getrouw" (Hebr. 10: 19-23). Zo ook: "Wees in geen ding bezorgd, maar laat uw begeerten in alles, door bidden en smeken, met dankzegging bekend worden bij God; en de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en zinnen bewaren in Christus Jezus" (Fil. 4: 6, 7).

We hebben dus deze zeer overvloedige vrucht, dat we in alle dingen, die ons bij God te doen staan, zodanig een Heere over Gods huis en zodanig een Voorbidder hebben, om Wiens wil de Vader ons alle dingen schenkt. Daarom wordt Hij genoemd: "Een getrouw Hogepriester in de dingen, die bij God te doen waren" (Hebr. 2: 17 en 3: 2-6 en 4: 14).

De derde vrucht.

De derde vrucht is, dat we onszelf en alle goederen, die we allen door en om deze Hogepriester ontvangen, terwijl we God in alle dingen dank zeggen, door deze Jezus Christus Gode tot aangename en welbehaaglijke offerande opofferen. Welke offerande Hij ook door en om de Zoon Zijner liefde, tot Zijn heerlijkheid aanneemt en maakt dat ze daartoe dienen. "Zo vielen de vierentwintig ouderlingen voor het Lam neder, hebbende elk citers en gouden fiolen zijnde vol reukwerks, hetwelk zijn de gebeden der heiligen" (Openb. 5: 8). "Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, dat gij uw lichamen stelt tot een levende, heilige en Gode welbehaaglijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst" (Rom. 12: 1). "Zo wordt gij ook zelf als levende stenen gebouwd tot een geestelijk huis, tot een heilig priesterschap, om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus. Daarom is

ook vervat in de Schrift: "Zie, Ik leg in Sion een uiterste Hoeksteen, Die uitverkoren en dierbaar is" en: "Die in Hem gelooft zal niet beschaamd worden" (1 Petrus 2: 5, 6; zie ook Hebr. 13: 15, 16). "Vervuld met vruchten der gerechtigheid, die door Jezus. Christus zijn tot heerlijkheid en prijs van God" (Fil. 1: 11).

De vierde vrucht.

Aangezien nu de gelovigen leden zijn van Christus, Die in de hoogste heerlijkheid voor hen bidt, zo maakt Hij, dat hun lijden door Zijn voorbidding niet slechts geheiligd wordt, maar ook heerlijk is voor het aangezicht van God; "want kostelijk is in de ogen des Heeren de dood Zijner gunstgenoten" (Psalm 116: 16; zie ook Psalm 46: 9 en Filip. 2: 17, 18). "Ja, indien ik ook tot een drankoffer geofferd word over de offerande en bediening uws geloofs, zo verblijd ik mij en verblijd mij met u allen. En om datzelfde verblijdt gij u ook en verblijdt ook ulieden met mij" Daarom wordt het lijden van de kerk wonderlijk geheiligd en heerlijk gemaakt door deze Hogepriester, Die in heerlijkheid voor hen bidt.

Tenslotte, alle dingen van het priesterschap van het Oude Testament en van de offeranden, die zo heerlijk door God waren ingesteld en gedaan werden overeenkomstig het geestelijk voorbeeld, dat aan Mozes op de berg getoond was, daarvan hebben we de volkomen waarheid en wezenlijke vrucht tot een eeuwige vertroosting, in het priesterschap van Christus. Niet slechts in zover Hij dat in de vernedering met zulk een grote kracht heeft bediend, dat Hij met één offerande in eeuwigheid heeft volmaakt degenen, die geheiligd worden; maar ook in zover Hij altijd leeft om voor ons te bidden en daardoor tot stand te brengen, dat we altijd genieten de vrucht van Zijn offerande en de waarheid van al die dingen, die door de afbeeldingen van het Oude Testament bedoeld en door God beloofd waren.

Daarom, wanneer we de Schriften van het Oude Testament lezen, dan moeten we onze harten opheffen tot die Priester, Die in de hoogste heerlijkheid datgene elk ogenblik voor ons volbrengt, wat God ons door de mond der profeten en de dienst van de zichtbare schaduwen beloofd had. "Want al wat tevoren geschreven is, dat is tot onze lering tevoren geschreven enz." (Rom. 15: 4). Bij voorbeeld Exod. 39: 6-14, dat de hogepriester de namen der stammen op de schouder droeg en de twaalf edelgesteenten op zijn borst droeg als hij in het heiligdom zou gaan ter gedachtenis der twaalf stammen Israëls, dat voert Christus thans met grote heerlijkheid uit. Hij heeft ons, als het ware Israël, steeds op Zijn borst en in gedachten, evenals de hogepriester de twaalf edelstenen voor het aangezicht des Heeren droeg.

Eens zullen we de volkomen vrucht van Christus' verhoging in het priesterschap in het eeuwige leven met de hoogste verwondering ondervinden, wanneer we die verhoging van onze Hogepriester in heerlijkheid, rechtstreeks zullen aanschouwen, gelijk de Heere Zelf heeft gebeden: "Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt" (Joh. 17: 24).

Wat de verhoging van Christus in Zijn Koninkrijk is; het tweede deel van het zitten van Christus aan de rechterhand van God.

Het Koninkrijk van God is de herstelling van de zaligheid in de uitverkorenen, door Woord en Geest, voortkomende van het alleen wijze en almachtige Hoofd Christus en de bescherming van Zijn kerk tegen haar vijanden. Dit Koninkrijk heeft Hij in Zijn vernedering begonnen, toen Hij in de wereld kwam, zeggende bij de grondlegging daarvan: "Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen" (Matth. 4: 17). De verhoging in Zijn Koninkrijk is dan die allerhoogste trap van eer en heerlijkheid, waarin de Zoon van God Zich in de hemelen voor engelen en gezaligden vertoont te zijn de Koning en het Hoofd van alle uitverkorenen. Van daar stort Hij in nog meerdere mate Zijn kracht over ons uit, als toen Hij met Zijn lichaam op aarde was, de zaligheid en het leven door Woord en Geest in de uitverkorenen herstellende en hen tegen alle vijanden beschermende. "De Vader heeft Christus gezet tot Zijn rechterhand in de hemel, verre boven alle overheid en macht, en kracht en heerschappij en alle naam die genaamd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomst. En heeft alle dingen Zijn voeten onderworpen, en heeft Hem der gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen, welke Zijn lichaam is en de vervulling Desgenen, Die alles in allen vervult" (Eféze 1: 20 -23). "Ik zeg u de waarheid: het is u nut dat Ik wegga; want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen, maar indien Ik henenga, zo zal Ik Hem tot u zenden" (Joh. 16: 7). Dit omdat het in Gods raad alsoo besloten was, dat Christus in Zijn Koninkrijk verhoogd zijnde, Hem zou zenden.

De vruchten uit de verhoging van Christus in Zijn Koninkrijk.

Gelijk Christus voor ons geboren en gestorven is, zo zit Hij ook voor ons aan de rechterhand van God. De eerste vrucht is, dat alleen de christenen God recht kennen, aanbidden en verheerlijken. Want daarom heeft de Vader Christus aan Zijn rechterhand geplaatst, opdat Hij door de engelen en de mensen erkend, aanbeden en geëerd zou worden als hun God en Heere. Daarentegen vervloekt God alle andere godsdienstoefeningen, die haar grond niet in Christus hebben, in Wie Hij alleen erkend, aangeroepen en verheerlijkt wil worden. In Hand. 2: 36 besluit Petrus uit de zending van de Heilige Geest en het getuigenis van David omtrent het zitten van de Messias aan de rechterhand van God: "Zo wete dan zekerlijk het ganse huis Israëls, dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft, namelijk deze Jezus, Die gij gekruist hebt" en Filip. 2: 9-11: "Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd en heeft Hem een Naam gegeven, welke boven alle naam is; opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in de hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere is, tot heerlijkheid Gods des Vaders." Zie ook Psalm 97: 7; Openb. 5: 8, 12, 13; 1 Kor. 1: 2; Hand. 7: 59 en 9:14.

De tweede en derde vrucht.

De overige vruchten nu worden uit de gevolgen gekend. Want daarom is Christus in Zijn Koninkrijk verhoogd, opdat Hij de kerk inwendig zou verrijken en tegen de vijanden beschermen. Benevens de verborgen inwendige vijanden zou bedwingen.

De tweede vrucht is dan, dat de Vader door en om deze Christus zeker de Heilige Geest geeft aan degene, die daarom bidt, de gelovigen regeert en levend maakt door

de bediening van het Evangelie. Eensdeels versiert Hij de gehele kerk met onderscheiden gaven, anderdeels schenkt Hij een iegelijk lidmaat zoveel gaven als tot heerlijkheid van het Hoofd, tot de opbouw van het gehele lichaam en tot zaligheid van dat lidmaat voldoende is. Geen der leden van Zijn gemeente laat Hij zonder noodzakelijke gaven of geheel en al ledig blijven. "Christus door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort" (Hand. 2: 33). "Maar aan elk. van ons is de genade gegeven naar de maat der gave van Christus' en "Dezelve heeft gegeven sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten en sommigen tot evangelisten en sommigen tot herders en leraars, tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouw van des lichaams van Christus; totdat wij allen zullen komen tot de enigheid des geloofs en der kennis van de Zoon Gods tot een volkomen man, tot de maat van de grootte der volheid van Christus; opdat wij niet meer kinderen zouden zijn, die, als de vloed bewogen en omgevoerd worden met alle wind van leer, door de bedriegerij der mensen, door arglistigheid om listiglijk tot dwaling te brengen, maar de waarheid betrachtende in liefde, alleszins zouden opwassen in Hem, Die het Hoofd is, namelijk Christus, uit Welke het gehele lichaam bekwamelijk tezamen gevoegd en tezamen vastgemaakt zijnde door alle voegselen der toebrengring, naar de werking van ieder deel in zijn maat, de wasdom des lichaams bekomt, tot zijns zelfs opbouw in liefde (Eféze 4: 7-16). Christus regeert dus voor ons aan de rechterhand des Vaders, opdat Hij, de Heilige Geest over ons uitgestort hebbende, krachtig zij door de bediening en Hij ons door Zijn Geest tot Zijn lidmaten make, benevens Zijn geestelijk Koninkrijk dagelijks in ons bevordere, totdat Hij ons volkomen wederbaart, en van zonden en verdorvenheid gereinigt, ons ten volle met Zich verenige, opdat God alles in allen zij (1 Kor. 15).

De derde vrucht.

De derde vrucht is de bescherming van de kerk tegen alle vijanden, de zonde, het vlees, de wereld, de tirannen, de duivelen, welke de hemelse Vader Christus' vijanden noemt. Bovendien geeft Hij dagelijks voorbeelden van Zijn kracht, door ze te verslaan. "De Heere heeft tot mijn Heere gesproken: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten. De Heere zal de scepter Uwer sterkte zenden uit Sion, zeggende: Heers in het midden Uwer vijanden" (Psalm 110: 1, 2). Het is zeker een grote troost dat we Zijn broeders zijn, ja ledematen van Hem, Wie alle macht gegeven is in hemel en op aarde, zonder Wiens toelating geen der vele vijanden iets tegen Zijn gemeente kan beraadslagen of besluiten, noch een vinger verroeren of bewegen kan, om hun raadslagen uit te voeren. Ja, we zijn broeders en ledematen van die Christus, door Wiens op alles invloed hebbende Goddelijke kracht, alle schepselen geregeerd worden in hemel en op aarde, zodat we met de apostel in volle gerustheid van het gemoed kunnen zeggen: "Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard? (Gelijk geschreven is: Want om Uwentwil worden wij de ganse dag gedood, wij zijn geacht als schapen ter slachting). Maar in dit alles zijn wij méér dan overwinnaars, door Hem, Die ons liefgehad heeft. Want ik ben verzekerd, dat noch dood noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige noch toekomstige dingen, noch hoogte noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heere" (Rom. 8: 35-39).

Aangezien de duivelen, toen Christus in de nederige gestalte van een dienstknecht op aarde was, reeds gedwongen waren om Zijn toelating te bidden, hoe zouden ze dan, nu Christus opgevaren is in de hoogte en de gevangenis gevangen genomen heeft, iets, ook het allermiste zelfs, zonder Zijn toelating vermogen? En de Heere Christus is getrouw, Die ons niet zal laten verzocht worden, boven hetgeen we kunnen dragen (1 Kor. 10: 13). En was in de dagen Zijn vleses, toen Hij geen gestalte of heerlijkheid had als we Hem aanzagen, de woedende zee op Zijn gebiedend woord ogenblikkelijk stil (Markus 4: 39), wat zal dan nu geschieden, nu Hij in heerlijkheid regeert, als Hij slechts met een wenk van Zijn wil Zich tegen de stormwinden der vervolgingen zal willen verklaren? En aangezien we nu van die Heere en Christus, met zoveel gezag bekleed, ledematen zijn, daarom kan Hij niet alleen, maar wil Hij ook niets anders dan hetgeen ons nuttig en zalig is. Zouden we dan nu niet veel meer dan de apostelen het verwijt van onze kleingelovigheid verdienen, omdat ons geloof in de stormwinden der tegenspoeden, door de overdenking van deze dingen, niet hoger opklimt? Zie voorbeelden van Zijn beschermende liefde, Hand. 18: 9-18.

VAN WAAR HIJ KOMEN ZAL OM TE OORDELEN DE LEVENDEN EN DE DODEN

Profetische en apostolische getuigenissen.

"Ik zag in de nachtgezichten, en ziet, er kwam Een met de wolken des hemels, als eens mensen zoon, en Hij kwam tot de Oude van dagen, en zij deden Hem voor Dezelve naderen; en Hem werd gegeven heerschappij en eer en het Koninkrijk, dat Hem alle volken, natiën en tongen eren zouden; Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal, en Zijn Koninkrijk zal niet verdorven worden" (Dan. 7: 13, 14). "En van deze heeft ook Henoch, de zevende van Adam, geprofeteerd, zeggende: Ziet, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen, om gericht te houden tegen allen, en te straffen alle goddelozen onder hen, vanwege al hun goddeloze werken, die zij goddelooslijk gedaan hebben, en vanwege al de harde woorden, die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben" (Judas vers 14, 15). "En wanneer de Zoon des mensen komen zal in Zijn heerlijkheid, en al de heilige engelen met Hem, dan zal Hij zitten op de troon Zijner heerlijkheid; en voor Hem zullen al de volken vergaderd worden, en Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt; en Hij zal de schapen tot Zijn rechterhand zetten, maar de bokken tot Zijn linkerhand. Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot Zijn rechterhand zijn: Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beërft het Koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld; want Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij te eten gegeven, Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij te drinken gegeven, enz." (Matth. 25: 31-46). Tenslotte nog: "De Heere vertraagt de belofte niet (gelijk enigen dat traagheid achten), maar is lankmoedig over ons, niet willende dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen. Maar de Dag des Heeren zal komen als een dief in de nacht, in welke de hemelen met een gedruis zullen voorbijgaan, en de elementen branden zullen en vergaan, en de aarde en de werken, die daarin zijn, zullen verbranden. Dewijl dan deze dingen alle vergaan, hoedanigen behoort gij te zijn in heilige wandel en Godzaligheid! Verwachtende en haastende tot de toekomst van de dag Gods, in welke de hemelen, door vuur ontstoken zijnde, zullen vergaan, en de elementen brandende zullen versmelten" (2 Petrus 3:9-12).

Waarom dit artikel bij het vorige wordt gevoegd.

Dit artikel wordt tot meerdere bevestiging van ons geloof bij het vorige gevoegd. Want omdat onze Heere Jezus Christus aldus Zijn koninklijke macht oefent, om Zijn vijanden te oordelen en Zijn vrienden te beschermen, dat Hij de laatsten dikwijls nog onder het kruis en de verongelijking van de vijanden houdt tot doding van de zonde; terwijl Hij intussen de eersten beteugelt en soms, ja zelfs doorgaans vele dingen in hen ongestraft laat, opdat Zijn lankmoedigheid alle verontschuldiging zou uitsluiten, daarom wil onze Heere Jezus Christus, dat we noch door de ellenden ontroerd, noch door de wreedheid van de vijanden verschrikt zouden worden, maar met een waarachtig en volkomen vertrouwen des harten onze hoofden zouden opheffen om Zijn toekomst te verwachten. En dat, hoe groter de ellenden, wij des te zekerder zouden zijn, dat de dag van onze zegepralende verlossing en van het rechtvaardig verderf van alle goddeloze vijanden Gods nadert.

Dat er noodzakelijk een laatste oordeel moet zijn, opdat we gesterkt worden tegen die spotters, waarvan de Heilige Geest door de apostel Petrus voorzegt heeft, dat ze in deze laatste tijden zijn zullen.

Een zekere grond hiervoor is de rechtvaardigheid van God en ook de staat van de strijdende kerk hier beneden, gelijk Paulus dit aanwijst: "Alzo het recht is bij God verdrukking te vergelden, die u verdrukken; en u, die verdrukt wordt, verkwikking met ons, in de openbaring des Heeren Jezus van de hemel met de engelen Zijner kracht" (2 Thess. 1: 6, 7). Daarom, aangezien die vergelding in dit leven niet geschiedt, welke Gods gerechtigheid eist, en deze gerechtigheid evenwel vast en eeuwig bij God is, dat de goddelozen gestraft en de Godvruchtigen de beloofde verkwikking zullen ontvangen, zo besluit de apostel daaruit (vers 5), dat dit is "een openbaar bewijs van Gods rechtvaardig oordeel", dat in de toekomst zal volgen. Verder strekt hiervan ten bewijze de verwoesting van Jeruzalem, die Christus niet zonder gewichtige redenen heeft samengevoegd met de voorzegging van het laatste oordeel, als het voorbeeld met de betekende zaak. Opdat we niet meer zouden twifelen aan de toekomstige toorn over de goddelozen in de dag des oordeels, als aan de versmading van de Joden, die hun door Christus voorzegt is (Matth. 24 en Lukas 21) en die we nog tot in onze dagen in hen aanschouwen.

De betekenis van dit artikel.

De betekenis van dit artikel is: ik geloof, dat Jezus Christus niet alleen nu Zijn koninklijke macht oefent van de hemel, in onderscheiden voorbeelden, deels tot bescherming van de Godvruchtigen, deels tot bedwinging van de goddelozen, maar dat Hij ook met een lichamelijke tegenwoordigheid uit de hemel, van de rechterhand der kracht Gods, komen zal om geheel de schepping te oordelen. Zowel die mensen, die vanaf het begin der wereld gestorven zijn, welker lichamen weer zullen opstaan, als diegenen, die deze Dag nog levend in deze wereld zal vinden, welke plotseling veranderd zullen worden.

En aangezien nu het oordeel zal bestaan in het vrijspreken van de onschuldigen en die te verheerlijken, en de schuldigen te veroordelen en die te straffen, zo geloof ik ook, dat Hij also zal oordelen, dat Hij de Godvruchtigen volkomen zal bevrijden en met eeuwige heerlijkheid zal bekronen, daarentegen het oordeel der verdoemenis tegen de verachters van zulk een grote lankmoedigheid volkomen zal uitvoeren. En zo tenslotte de satan met al zijn aanhangers in het eeuwig verderf zal storten, doch de gelovigen voor eeuwig van alle geweld der goddelozen zal bevrijden en in de ware hemelse erfenis, als in het beloofde land, zal inleiden. Hierop wijst Paulus: "Zo dikwijls als gij dit brood zult eten en deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt de dood des Heeren, totdat Hij komt" (1 Kor. 11: 26).

De toekomst des Heeren voor de gelovigen niet schrikkelijk.

Ten eerste is de reden, waarom Hij zal komen om te oordelen, voor de gelovigen tot een troost. Het voornaamste doel van de wederkomst van Christus ten oordeel, is de verheerlijking van Zijn kerk. Opdat God, terwijl zonde en dood zijn te niet gedaan en de vijanden van Christus' Koninkrijk door een rechtvaardig oordeel tot de eeuwige straf verwezen en dus alle ergernissen en beletselen weggenomen zijn, die de heerlijkheid van de kinderen Gods weerhielden, zonder enige verhindering volkomen heerlijk in Zijn heiligen zou verschijnen (Eféze 5: 27; 1 Kor. 15: 28). Dit doel en oogmerk bedoelde onze Heere, toen Hij die Dag noemde: "de Dag der verlossing."

Ten tweede: de Persoon van de Rechter Zelf verlost ons van alle vrees. Want daarom heeft de Vader al het oordeel aan de Zoon overgegeven, omdat Hij de Zoon des mensen is, opdat Hij ons geweten zou gerust stellen en van alle verschrikking der verdoemenis verlossen (Joh. 5: 22-27). Daar we nu geloven, dat Hij Rechter zal zijn en dat we Hem alsdan met onze ogen zullen aanschouwen, in Wiens lichaam onze zonden zijn verzoend en alle vloek is weggenomen, is dit ons tot troost (Hebr. 9: 28; Titus 2: 13, 14).

Ten laatste: het bevel en de belofte van Christus verlossen ons van alle verschrikking. Het bevel komt voor Lukas 21: 28: "Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog en heft uw ogen opwaarts" en Matth. 24: 6: "Gij zult horen van oorlogen en geruchten van oorlogen; ziet toe, wordt niet verschrinkt; want al die dingen moeten geschieden." De belofte komt voor Joh. 3:18: "Die in de Zoon gelooft, wordt niet veroordeeld" en Joh. 5: 24; 1 Thess. 4: 14-17; 1 Thess. 5: 9, 10; Joh. 17: 22, 24. Zelfs wordt die belofte ook vermeld 1 Kor. 6 2: "Weet gij niet, dat de heiligen de wereld oordelen zullen?" en even daarna: "Weet gij niet, dat wij de engelen oordelen zullen?" Daarom is het zeker, dat aangezien alle geloofsartikelen tot onze vertroosting zijn gegeven, ook dit artikel over het oordeel, niet tot nederwerping, maar tot bevestiging en versterking van het geloof gegeven is.

Hoe we ons tot het oordeel moeten voorbereiden.

We moeten ons door het geloof en een goed geweten toerusten tot het oordeel van Christus, dat is met een geloof, dat op een vast en bondig fundament steunt en gepaard gaat met vruchten des geloofs, die daarvan getuigen en waardoor het geoefend wordt. Het fundament nu van het geloof zijn niet onze verdiensten, noch geheel, noch

gedeeltelijk, maar alleen de verdiensten van Christus, die ons verlossen van de toekomstende toorn (1 Thess. 1: 10). "Want niemand kan een ander fundament leggen, dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus' (1 Kor. 3: 11). Hetgeen ook uit de woorden van de Rechter Zelf duidelijk blijkt. Hij zegt immers: "Komt gij gezegenden Mijns Vaders." Toch zijn we niet in onszelf, maar in Christus gezegend, door Wie we van de vloek verlost en tot kinderen aangenomen zijn, naar het vrije welbehagen Gods" (Gal. 3: 13, Eféze 1: 5). Daarna voegt de Rechter er bij: "beërft het Koninkrijk, dat u bereid is van de grondlegging der wereld." Is het dus een erfenis, dan is het ook geen verdiend loon en kan het ook niet zijn, aangezien het voor ons reeds verworven en toegedacht was, vóór we geboren waren. Dit zij genoeg tot verduidelijking van het fundament, waarop het geloof rust.

Nadat ik nu door het geloof verzekerd ben, dat ik één van Christus' schapen ben, die Hij niet met goud of zilver, maar met Zijn eigen dierbaar Bloed gekocht heeft, zo moet ik me beijveren, dat ik die merktekenen heb, waarmee Hij gewoon is Zijn schapen door de Heilige Geest te tekenen, namelijk: de vruchten der bekering waardig. Deze zijn: dat ik Christus in Zijn hongerende en dorstende ledematen te eten en te drinken geve, in de vreemdelingen Christus herberge, enz. Op deze werken der dankbaarheid steunt echter het geloof niet. Vandaar ook dat de gelovigen in het oordeel zullen blijven zeggen: "Heere, wanneer hebben wij U hongerig en dorstig gezien, en hebben wij U te eten en te drinken gegeven?" Zij steunen alleen op Christus, "Die hun geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing" (1 Kor. 1: 30). Tot deze geloofsvruchten en oefeningen behoren de nuchterheid, de aanbidding en de waakzaamheid. Want het is een verderfelijk bedrog van de satan, wanneer hij de mensen doet geloven, dat het oordeel nog ver af is en het niet nodig is het elk ogenblik te verwachten, terwijl daarentegen de Heere Christus en Zijn apostelen ons de hoogste waakzaamheid aanbevelen (Lukas 21: 34-36; Matth. 24:43, 44; 1 Thess. 4: 15-17 en 5: 1, 2; 2 Petrus 3: 10). Bovendien, zo worden de gelovigen door de verwachting van het oordeel vermaand om zich vooral er voor te wachten, dat ze noch hun lichamen, noch hun zielen besmetten met de afgoderij van de antichrist of iets dergelijks en dat ze naar des Heeren Woord hun zielen bezitten in lijdzaamheid. (Matth. 24: 24-27; Openb. 14: 7-12 en 18: 4).

En tenslotte moeten we in alle dingen een goed geweten bewaren "tot de tijd toe, dat de Heere zal gekomen zijn, Welke ook in het licht zal brengen hetgeen in de duisternis verborgen was, en openbaren de raadslagen der harten" (1 Kor. 4: 5). Daarom zei Paulus ook: "hierin oefen ik mijzelf, om altijd een onergerlijk geweten te hebben bij God en de mensen" (Hand. 24: 16).

VERKLARING VAN DE APOSTOLISCHE GELOOFSBELIJDENIS

Derde deel

IK GELOOF IN DE HEILIGE GEEST

Profetische en apostolische getuigenissen.

"En daarna zal het geschieden, dat Ik Mijn Geest zal uitgieten over alle vlees, en uw zonen en uw dochteren zullen profeteren; uw ouden zullen dromen dromen, uw jongelingen zullen gezichten zien; ja, ook over de dienstknechten en over de dienstmaagden zal Ik in die dagen Mijn Geest uitgieten. En Ik zal wondertekenen geven in de hemel en op de aarde, bloed en vuur en rookpilaren. De zon zal veranderd worden in duisternis, en de maan in bloed, eer dat die grote en vreselijke dag des Heeren komt. En het zal geschieden, al wie de Naam des Heeren zal aanroepen, zal behouden worden; want op de berg Sion en te Jeruzalem zal ontkoming zijn, gelijk als de Heere gezegd heeft; en dat, bij de overgeblevenen, die de Heere zal roepen (Joël 2: 28-32). "Maar dit is het, dat gesproken is door de profeet Joël. En het zal zijn in de laatste dagen, zegt God, Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vlees; en uw zonen en uw dochteren zullen profeteren enz." (Hand. 2: 16-21). "En er zal een Verlosser tot Sion komen, namelijk voor hen, die zich bekeren van de overtreding in Jacob, spreekt de Heere. Mij aangaande, dit is Mijn Verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, Die op u is, en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond uws zaads, noch van de mond van het zaad uws zaad, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe" (Jes. 59: 20, 21). "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid, namelijk de Geest der waarheid, Welke de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet; maar gij kent Hem, want Hij blijft bij ulieden en zal in u zijn. Ik zal u geen wezen laten, Ik kom weder tot u. Nog een kleine tijd en de wereld zal Mij niet meer zien; maar gij zult Mij zien, want Ik leef en gij zult leven. In die dag zult gij bekennen, dat Ik in Mijn Vader ben en gij in Mij en Ik in u" (Joh. 14:16-20). Meer getuigenissen zijn naar voren gebracht, toen we over de Drie-eenheid handelden.

De betekenis van dit artikel.

Ik geloof, dat de Heilige Geest waarachtig en eeuwig God is, van hetzelfde Wezen met de Vader en de Zoon, in Persoon nochtans van beiden onderscheiden, gaande van beiden uit. En aangezien Hij de waarachtige God is, zo stel ik mijn vertrouwen op Hem, gelijk als op de Vader en de Zoon, en betrouw op Hem, dat Hij in mij, die aan alle goed gebrek heb, datgene zal uitwerken, wat Hij in Zijn Woord beloofd heeft en waartoe Hij van de Vader en de Zoon gezonden wordt.

Zijn werken nu zijn vele en zeer onderscheiden. Maar vooral wordt Hij geschonken, opdat Hij van de liefde van de Vader in onze harten zou getuigen (Gal. 4: 6). Ook opdat Hij door de kennis van Christus de ogen van ons verstand zou verlichten en op deze wijze mij door het geloof Christus als een rank in de wijnstok zou inlijven en mij al Zijn weldaden zou deelachtig maken (Joh. 15: 15). Deze vereniging met Christus en

Zijn weldaden, die de Heilige Geest in ons werkt, drukt de Schrift met grote kracht uit, als zij zegt, dat de Heilige Geest ons besprengt met het bloed van Christus (1 Petrus 1: 19-22) ; ons maakt tot ledematen van Christus (1 Kor. 6: 15); ons met Christus spijzigt (Joh. 6: 33, 51); ons met Christus drenkt (1 Kor. 10: 16); ons op Christus bouwt (Eféze 2: 20). Door dit alles wordt ons getoond het ambt en het doel, waartoe ons de Heilige Geest geschonken wordt; dat Hij het is, Die ons op het allernauwst met Christus verenigt door het geloof en dat Hij precies dezelfde dingen in de leden werkt als in het Hoofd (aangezien het dezelfde Geest is), namelijk hetzelfde leven en dezelfde heerlijkheid (Rom. 8: 9-11).

Dit geloof ik, dat de Heilige Geest als de waarachtige God, hetgeen Hij beloofd heeft, in mij, die gelooft, zal werken, gelijk Zijn erenamen ook bewijzen, als dat Hij is: "het water, springende tot in het eeuwige leven" (Joh. 4: 14 en 7: 38); "het water dat mij reinigt" (Ezech. 36: 25; 1 Kor. 6: 11); "de zalving, die in ons blijft" (1 Joh. 2: 27); een zegel en een onderpand der erfenis.

Door al deze dingen wordt beloofd, dat Hij ons in alle tegenspoeden zou vertroosten, onze zwakheden te hulp komen, voor ons zou bidden met onuitsprekelijke zuchtingen, aangezien we niet weten te bidden gelijk het behoort. En ons zo zou zijn een waarachtig Trooster, onze Leidsman, Die ons met raad en licht en kracht bijstaande, geen wezen laat zijn, maar Zelf onze zaak bepleit en in en bij ons zou blijven tot in eeuwigheid (Joh. 14: 16, 17). Op Deze vertrouw ik, aan Deze geef ik mij over om geregeerd, vertroost, levend gemaakt te worden, en op de Vader en Zijn Zoon Jezus Christus, Die door de Heilige Geest een woning bij ons maken.

De toepassing van deze leer op het Verbond der genade.

Het eeuwig Verbond dat God met Abraham heeft opgericht, heeft de Zoon van God in de aangenomen menselijke natuur uit het zaad Abrahams bevestigd, door volmaakt aan de Goddelijke gerechtigheid genoeg te doen, op die wijze als ik in de vorige geloofsartikelen beleden heb.

Nu blijft er nog over, dat de Heilige Geest ons, als het ware zaad Abrahams, door het geloof Christus inlijve, en op deze wijze ons met de zegeningen, aan Abraham en Zijn zaad beloofd, verrijke en ten onderpand zij van onze eeuwige erfenis. Paulus zegt (Gal. 3: 14): "dat de zegeningen Abrahams tot de heidenen komen in Christus Jezus, opdat wij de belofte des Geestes verkrijgen zouden door het geloof" en vers 16: "Nu zo zijn de beloftenissen tot Abraham en zijn zaad gesproken. Hij zegt niet: En de zaden, als van velen, maar als van één: En uw zaad, hetwelk is Christus" en vers 29: "En indien gij van Christus zijt, zo zijt gij dan Abrahams zaad en naar de beloftenissen erfgenamen" (Rom. 9: 8; 2 Kor. 1: 21, 22).

Hoe de Heilige Geest gegeven wordt en waaruit we weten of we Hem bezitten.

De Heilige Geest wordt gegeven door de bediening van het Evangelie, als het gewone middel. "Dit alleen wil ik van u leren: hebt gij de Heilige Geest ontvangen uit de werken der Wet, of uit de prediking des geloofs?" (Gal. 3: 2; Eféze 1: 13; 1 Kor. 12: 13).

Maar uit Zijn werking zult u weten, dat u de Heilige Geest deelachtig bent. Evenals u de wind niet ziet, maar zijn werking gevoelt, zo wordt ook de Heilige Geest uit Zijn werking gekend, gelijk Christus leert Joh. 3: 8. En de eerste en voornaamste werkingen van de Heilige Geest in ons zijn het geloof, de aanbidding en de zuchtingen, "want niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn, dan door de Heilige Geest" (1 Kor. 12: 3). "En dewijl wij dezelfde Geest des geloofs hebben, gelijk er geschreven is: Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken; zo geloven wij ook, daarom spreken wij ook" (2 Kor. 4: 13). "Gij hebt niet ontvangen de Geest der dienstbaarheid wederom tot vreze; maar gij hebt ontvangen de Geest der aanneming tot kinderen, door Welke wij roepen: Abba, Vader" (Rom. 8: 15). En vers 26: "De Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen."

Bovendien is het mishagen aan zichzelf en de haat en de strijd tegen de zonde, een zeker bewijs, dat we de Heilige Geest hebben en Christus ingelijfd zijn. Want het vlees strijdt daartegen niet; "want daar is geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest" (Rom. 8: 1).

VERKLARING VAN DE APOSTOLISCHE GELOOFSBELIJDENIS

Vierde deel

IK GELOOF EEN HEILIGE, ALGEMENE, CHRISTELIJKE KERK

Profetische en apostolische getuigenissen.

"God breide Jafeth uit en hij wone in Sems tenten" (Gen. 9: 27). "Zing vrolijk, gij onvruchtbare, die niet gebaard hebt! maak geschal met vrolijk gezang en juich, die geen barensnood gehad hebt! Want de kinderen der eenzame zijn meer, dan de kinderen der getrouwde, zegt de Heere. Maak de plaats uwer tent wijd, en dat men de gordijnen uwer woning uitbreide en verhinder het niet" (Jes. 54: 1, 2). "Want uw Maker is uw Man, Heere der heirscharen is Zijn Naam; en de Heilige Israëls is uw Verlosser, Hij zal de God des gansen aardbodems genaamd worden" (Jes. 54: 5). Zie ook Gal. 4: 27. "Maak u op, word verlicht, want uw Licht komt, en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op. Want zie, de duisternis zal de aarde bedekken en donkerheid de volken; doch over u zal de Heere opgaan en Zijn heerlijkheid zal over u gezien worden, en de heidenen zullen tot uw licht gaan en koningen tot de glans, die u is opgegaan" (Jes. 60: 13). "Het zal worden één kudde en één herder" (Joh. 10: 16). "En niet alleen voor dat volk, maar opdat Hij ook de kinderen Gods, die verstrooid waren, tot één zou vergaderen" (Joh. 11: 52). "Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie, enz." (Openb. 5: 9-10).

Wat dit deel omvat.

Het vierde deel omvat de vrucht van al het vorige. Want indien we niet willen aannemen dat de Vader de Zoon te vergeefs zou gezonden hebben, dat de Zoon te vergeefs zou geleden en opgewekt zijn en dat de Heilige Geest te vergeefs zou beloofd en gezonden zijn, zo volgt daaruit, dat we geloven en erkennen, dat de Vader in en door Christus en de kracht van de Heilige Geest, Zich een nieuw volk schept, dat Hij tevoren uit genade heeft uitverkoren. Waarmee Hij een genadeverbond heeft opgericht en waaraan Hij Zichzelf openbaart en Zijn weldaden mededeelt. "Als Zijn ziel zich tot een schuldoffer zal gesteld hebben, zo zal Hij zaad zien, Hij zal de dagen verlengen, en het welbehagen des Heeren zal door Zijn Hand gelukkig voortgaan" (Jes. 53: 10). Zie ook Eféze 2: 8-10.

De betekenis van de woorden: Ik geloof een algemene kerk.

De betekenis is, dat de Zoon van God van het begin af (Matth. 11: 12), Zich uit het gehele menselijke geslacht, een volk van eeuwigheid uitverkoren, schept en vergadert door de bediening van Zijn Woord en de kracht van Zijn Geest. Dit volk, hoe dood ook in de zonden, wordt door Christus, na het door Zichzelf verzoend te hebben, opgewekt en vernieuwd ten eeuwigen leven door het geloof (Joh. 5: 25; Eféze 2: 1-3 en 5: 25-27). Hij neemt dit tot Zich als Zijn bruid,

opdat alle ware leden van deze kerk een onderlinge gemeenschap zouden oefenen met het Hoofd Christus, en met elkander in dit en in het toekomstige leven (1 Joh. 1: 3). Onder dit volk nu vertrouw ik begrepen te zijn en daaruit nooit te zullen worden uitgedelgd (Joh. 10: 28 en 17: 15-26).

Waarom de kerk heilig genoemd wordt.

Aangezien niemand met God kan verenigd worden, tenzij hij heilig en rein is, gelijk God heilig en rein is, daarom geloof ik ongetwijfeld, dat God diegenen die Hij tot deze gemeenschap uitverkoren heeft, rechtvaardigt en reinigt tot heiligheid en reinheid des levens, opdat Zijn heerlijkheid in hen uitblinke (Rom. 8: 29, 30; Eféze 5: 25-27). In twee opzichten nu is de kerk heilig, namelijk door vernieuwing en door toerekening (Joh. 13: 10). Die heiligheid in haarzelf is slechts aanvankelijk (Rom. 7: 19-24). Over dit eerste deel der heiligheid wordt gesproken 2 Kor. 7: 1: "Voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods" en 1 Thess. 4: 7. Maar haar heiligheid door toerekening is volkomen, volmaakt in Christus, gelijk Hij zegt: "Ik heilig Mijzelf voor hen" (Joh. 17: 19).

Volgens dit tweede deel van de heiligheid geloof ik, dat er geen zonde en geen dood in de kerk zijn, dat wil zeggen, dat de schuld en de straf aan de ware leden van de kerk niet worden toegerekend. Want die in Christus geloven zijn geen zondaars en dientengevolge niet doodschuldig, maar enkel heilig en rechtvaardig, des eeuwigen levens deelachtig en met Christus heersende over zonde en dood (Rom. 5: 8, 9; Hebr. 10: 14; Col. 2: 10; Rom. 8: 1; 1 Thess. 5: 10).

Waarom de kerk algemeen genoemd wordt.

Ze wordt katholiek of algemeen genoemd, omdat gelijk er maar één Hoofd der kerk is, namelijk Christus, zo ook al haar leden door de gehele wereld verspreid, één lichaam zijn door dezelfde Geest (Eféze 4: 12-16; 1 Kor. 11 en 12:13).

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN

Profetische en apostolische getuigenissen.

"Gij zijt de tempel van de levende God, gelijkterwijs God gezegd heeft: Ik zal in hen wonen en Ik zal onder hen wandelen, en Ik zal hun God zijn, en zij zullen Mij een volk zijn. Daarom gaat uit het midden van hen en scheidt u af, zegt de Heere, en raakt niet aan hetgeen onrein is, en Ik zal ulieden aannemen. En Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Heere, de Almachtige" (2 Kor. 6: 16-18; Lev. 26: 11, 12). En Joël 2: 32; 1 Tim. 3 15: "Opdat gij moogt weten, hoe men in het huis Gods moet verkeren, hetwelk is de gemeente des levenden Gods, een pilaar en vastigheid der Waarheid." "Want ook wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij dienstknechten, hetzij vrijen; en wij zijn

allen tot één Geest gedrenkt" (1 Kor. 12: 13). "Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn" (1 Kor. 10: 17). "Hetgeen wij gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben, en deze onze gemeenschap ook zij met de Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus. En deze dingen schrijven wij u, opdat uw blijdschap vervuld zij" (Hebr. 13: 3; 1 Joh. 1: 3, 4). "De Heere deed dagelijks tot de gemeente, die zalig werden."

De betekenis van de woorden.

De gemeenschap der heiligen geeft tweeërlei te kennen.

Een uitwendige gemeenschap, waardoor de leden van de zichtbare kerk, door de bediening van Evangelie en Sacramenten, tot één lichaam geroepen zijn.

Maar ook een inwendige vereniging, waardoor diegenen, die de Heere in deze zichtbare vergadering altijd uitverkoren heeft, dat is, de ware gelovigen, onderling door dezelfde Geest verenigd zijn met de Vader, Zijn Zoon Jezus Christus, en onder elkander. Wat de uitwendige gemeenschap betreft, zo dient men te weten dat de waarheid van de profetische en apostolische leer, een ontwijfelbaar kenmerk is van de zichtbare kerk (1 Tim. 3: 15). Bovendien, dat al degenen, die die Waarheid belijden, in welke plaats of deel van de wereld ze overigens ook tot de zichtbare kerk mogen behoren, het recht hebben om gemeenschap te houden in het Woord, in de gebeden en in de Sacramenten (Jes. 2: 2, 3). Ja, wat meer is, dat al de gelovigen ook een gebod hebben dat ze, in welke plaats de zichtbare kerk ook vergadert, zich daarbij moeten voegen. Terwijl ze zich van die gemeenschap op generlei wijze mogen afscheiden. Ook is de kerk verplicht hen te ontvangen, en naar vermogen de middelen tot zaligheid hun van God toevertrouwd, als lichamelijk en geestelijk hulpbetoon, met een volvaardig gemoed mede te delen.

Wat de inwendige gemeenschap aangaat, deze heeft de volgende vier punten bij allen gemeen:

Ten eerste, al de uitverkorenen hebben hetzelfde kinderrecht en dus dezelfde Vader in de hemel (Rom. 8: 15-17).

Ten tweede, al de uitverkorenen worden met hetzelfde geloof begiftigd, waardoor ze de Zoon van God van het begin af zijn ingelijfd geweest en nog steeds ingelijfd worden, hetgeen de krachtadige roeping is.

Ten derde, dezelfde genade van rechtvaardigmaking is allen in Christus ten deel, onder het Oude zowel als onder het Nieuwe Testament.

Ten vierde, de verheerlijking is ook aan het gehele lichaam gemeen, zodat de inwoning van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest dezelfde is geweest in al de heiligen onder de beide Verbonden.

Tot dit doel strekken al de gaven van de Heilige Geest, die tot de algemene opbouw van het gehele lichaam gegeven zijn, opdat tenslotte de heerlijkheid van de Koning in het gehele lichaam volkomen uitblinke.

IK GELOOF DE VERGEVING DER ZONDEN

Profetische en apostolische getuigenissen.

"Ik zal hun ongerechtigheden vergeven en hun zonden niet meer gedenken" (Jer. 31: 34 en 33: 8, 9). En Psalm 103: 2, 3: "Loof de Heere, mijn ziel! en vergeet geen van Zijn weldaden. Die al uw ongerechtigheid vergeeft, Die al uw krankheden geneest" en vers 10-12: "Hij doet ons niet naar onze zonden en vergeldt ons niet naar onze ongerechtigheden. Want zo hoog de hemel is boven de aarde, is Zijn goedertierenheid geweldig over degenen, die Hem vrezen. Zo ver het oosten is van het westen, zo ver doet Hij onze overtredingen van ons." En 1 Joh. 1: 7: "Het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonden."

De weldaden, die Christus mededeelt aan Zijn kerk door de kracht van de Heilige Geest, worden iets uitvoeriger verklaard in deze laatste artikelen. Deze weldaden nu zijn op tweeërlei manier te beschouwen.

Ten eerste, ten aanzien van de bezitting, die we in dit leven ontvangen en waarin we staan.

Ten andere, met betrekking tot de volle genieting en volmaking daarvan, die we in het toekomend leven zeker zullen ontvangen.

De bezitting van Christus' weldaden, die we in dit leven hebben, versta ik aldus: gelijk er geen zaligheid is buiten de kerk, die het lichaam van Christus is, zo hebben en bezitten nu ook zeker al degenen, die waarachtige en levende lidmaten van dat lichaam zijn, de ware gelukzaligheid, die we in de geloofsbelijdenis in haar geheel bevatten onder de vergeving der zonden, gelijk Paulus dit in Rom. 4: 7 bewijst uit Psalm 32: 1: "Zalig zijn zij, welker ongerechtigheden vergeven zijn, en welker zonden bedekt zijn."

De betekenis van het artikel.

Ik geloof, dat al wat zonde is of genaamd wordt, hetzij de oorspronkelijke, die ik uit de overtreding van Adam en de daaruit voortvloeiende verdorvenheid in mijn vlees omdraag, hetzij de dadelijke zonden in gedachten, woorden en werken, die uit mijn overgeërfd verdorvenheid voortkomen - ik geloof, zeg ik, dat dat alles mij door het geloof, waardoor ik Christus ingelijfd ben en blijf, uit onverdiende goedheid van God kwijtgescholden is en wel zodanig, dat zelfs alle gedachtenis van schuld of straf bij God uitgewist is, zó alsof ik voorheen nooit gezondigd en ook nu geen zonden meer had. En daarom vertrouw ik, dat ik reeds zalig ben.

Maar aangezien er nu voor de mens niets moeilijker is dan de vergeving der zonden te geloven, moeten we onderzoeken welke de gronden zijn van deze zekerheid des geloofs.

De eerste en voornaamste grond is, dat het Verbond en de eed van God, dat Hij onze zonden niet meer zal gedenken, door de dood van de Testamentmaker Zelf (welke de Heere is), bevestigd en bekrachtigd zijn. Bevestigd en bekrachtigd door Godzelf, de Testamentmaker, Die Zelf dat Verbond beloofd had. Hoe kan er nu een sterkere bevestiging van dit Verbond of Testament zijn, als dat het Woord, Hetwelk de waarachtige en eeuwige God is, met Zijn dood, die Hij in het vlees ondergaat, datgene wat Hij beloofd heeft, bevestigt? En dat het de Heere Zelf is, Die dat Testament of Verbond belooft, blijkt uit Jer. 31: 33, 34. En dat het Dezelfde Heere is, Die dit Testament met Zijn dood bevestigt, wordt geleerd in Hebr. 8: 6-15 en 9: 15-17: "Waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood des testamentmakers tussenkome; want een testament is vast in de doden, dewijl het nog geen kracht heeft, wanneer de testamentmaker leeft" In deze plaats wordt dezelfde Christus, Die gestorven is, de Maker genoemd van het Testament bij Jeremia beloofd. Zie ook Hand. 20: 28. Wat kan er nu groter in hemel of op aarde gezegd of gedacht worden, dan dat dit artikel "Ik geloof de vergeving der zonden", door de dood van Godzelf bevestigd is?

Hoe de zonden vergeven worden.

Maar zullen we nu zeggen, dat de zonden zó vergeven en wij daarvan gereinigd worden, dat er in ons geen meer overig zijn?

Geenszins, maar hoewel er nog zonden in ons zijn en tot aan de dood toe zijn zullen, zo geloven we echter, dat deze niet toegerekend, maar om de verdiensten van Christus vergeven worden. Daarom spreekt Paulus met de Psalmist zalig, niet degenen, die geen zonden zouden hebben, maar diegenen, welker zonden bedekt zijn. De hoofdsom komt hier op neer, dat we zekerlijk geloven, dat de kerk, het verborgen lichaam van Christus, en al haar leden, in dit leven reeds bezitten niet slechts een onzekere, twijfelachtige, tijdelijke en kortstondige, maar een zekere, vaste en eeuwigdurende vergeving. Niet slechts van een of andere, maar van alle zonden, waarmede zij te worstelen hebben. Dit gaat gepaard met een ongelofelijke gerustheid en vrede van het geweten en daarom met de zaligheid zelf. Want dat bedoelt de Psalmist als hij zegt: "dat God ons (in dit leven) kroont met goedertierenheid en barmhartigheden" (Psalm 103: 4). En Joh. 5: 24: "Die in Mij gelooft, is uit de dood overgegaan in het leven"

Het zij echter verre van ons, dat we hieruit aanleiding zouden nemen om te zondigen. Want indien we waarachtig Christus door het geloof zijn ingelijfd, beginnen we ook, behalve de weldaad der vergeving, waardoor satans beeld bedekt wordt, tegelijk ook een ander beeld te bezitten, door de vernieuwing van Gods Geest, hetwelk bestaat in de doding van de mens der zonde en in de levendmaking van het beeld van Christus (Rom. 6: 4).

Deze beide weldaden nu, worden ons door de Vader uit genade geschonken, om Christus' wil, in Wie Hij, terwijl Hij ons door de Heilige Geest inlijft, eerst de zonden bedekt door de toerekening van Christus' volmaakte gehoorzaamheid en genoegdoening, daarna door dezelfde Geest een nieuwe gehoorzaamheid in ons begint, die tevens een zeker getuigenis van onze inlijving in Christus en van de vergeving onzer zonden is (Rom. 8: 1).

Deze twee delen maken ook juist het Verbond Gods met ons uit (Jer. 31: 33, 34). Daarom is het een eeuwigdurend Verbond, omdat God Zijn wetten in onze harten schrijft, dat is, een nieuwe gehoorzaamheid in ons werkt door Zijn Geest, opdat we van Hem niet meer zouden afwijken (Jer. 32: 40). En aangezien die gehoorzaamheid altijd onvolmaakt is, zo wil Hij onze zonden geenszins meer gedenken.

Op deze tweeledige grondslag nu rust een vaste vriendschap, een bestendig en eeuwig Verbond.

WEDEROPSTANDING DES VLESES

Profetische en apostolische getuigenissen.

"En velen van die, die in het stof der aarde slapen, zullen ontwaken, dezen ten eeuwigen leven, en genen tot versmaadheden en eeuwige afgrijzing" (Dan. 12: 2). "Want ik weet mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan; en als zij na mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen; Dewelke ik voor mij aanschouwen zal, en mijn ogen zien zullen en geen vreemde (Job 19: 25-27). En Paulus, op ons sterfelijk lichaam als met de vinger wijzend, zegt: "Want dit verderfelijke moet onverderfelijke aandoen, en dit sterfelijke moet onsterfelijkheid aandoen" (1 Kor. 15: 53).

De betekenis van dit artikel.

De volgende artikelen behelzen de volmaking van de weldaden van Christus, namelijk dat gelukzalig leven, hetgeen we naar ziel en lichaam zullen genieten in het Koninkrijk van de hemelse Vader, volkomen verenigd met ons Hoofd Christus, en naar Zijn beeld en heerlijkheid volkomen herschapen en in gedaante veranderd (1 Kor. 15: 49; Filipp. 3: 20, 21). Want onze zielen zullen zodra ze uit dit leven verhuizen, ingaan in de vreugde huns Heeren. Hetgeen tot de gelovige moordenaar gezegd is, is ook tot alle gelovigen gezegd. Maar in de voleinding der eeuwen zullen zij de volkomen gelukzaligheid ook in de opgewekte en verheerlijkte lichamen genieten en wel degelijk in deze zelfde lichamen, die, wanneer alle zwakheid zal afgelegd zijn, een onbegrijpelijke onverderfelijke, kracht en heerlijkheid zullen aandoen, waarvan Christus aan Zijn discipelen een voorbeeld toonde op de berg (Matth. 17: 2): "En Hij werd voor hen veranderd van gedaante; en Zijn aangezicht blonk gelijk de zon, en Zijn klederen werden wit, gelijk het licht."

De onrechtvaardigen, zowel als de rechtvaardigen, zullen opstaan.

De opstanding der doden heeft de allerzekerste gronden. Ten eerste de oneindige macht van God, waardoor Hij de lichamen uit niets heeft kunnen scheppen en waardoor Hij Zich alle dingen kan onderwerpen (Gen. 1: 1; Rom. 4: 17; Filipp. 3: 21). Daarna Zijn onveranderlijke wil, waardoor Hij besloten heeft Zijn gerechtigheid te

bewijzen. Op dit fundament steunt de rede van de apostel (2 Thess. 1: 6, 7): "Alzo het recht is bij God, verdrukking te vergelden degenen, die u verdrukken, en u, die verdrukt wordt, verkwikking met ons, in de openbaring van de Heere Jezus van de hemel met de engelen Zijner kracht."

Verder eist de gerechtigheid van God, dat geen andere, maar de lichamen van de goddelozen zelf, de straffen van de zonden dragen en dat de lichamen van de Godzaligen de beloofde verkwikking ontvangen. Hetgeen God nu kan en wil, dat geschiedt dientengevolge ook.

Dezelfde lichamen die we omdragen, zullen weder opstaan.

Deze zelfde en geen andere lichamen zullen, wat het wezen aangaat, weder opstaan. Want God, de Bron van het leven, Die niet de halve, maar de gehele mens in het Verbond aanneemt, zal ook de lichamen, die met Hem in bondgenootschap zijn, levend maken. Immers de God van Abraham, Izak en Jacob, Die ook onze God is, is geen God der doden, maar der levenden, zoals Christus dit Zelf uit het Verbond bewijst. Daarom zullen deze zelfde lichamen, wat het wezen aangaat, weder opstaan. Echter met een zeer groot onderscheid. Hierop ziet het Woord des Heeren (Matth. 22: 30): "dat wij in de opstanding zullen zijn als de engelen Gods in de hemel." En in Matth. 13: 43 zegt Christus: "dan zullen de rechtvaardigen blinken als de zon."

Vandaar dat van de lichamen der Godzaligen gezegd wordt, *dat ze verlicht zijn*, vanwege de heldere heerlijkheid van het hemelse licht, waarmede zij bestraald worden. Hiervan is een klein voorbeeld te zien in Mozes, toen hij bij de Wetgeving van de berg kwam en later, toen hij met Elia bij de verheerlijking des Heeren op de berg tegenwoordig was. Ook in Daniël, die te midden van het woest en verscheurend gedierte, door de glans van de hemelse heerlijkheid, die als van zijn gezicht afstraalde, dat ontembare gedierte eerbied en onderwerping afdwong.

Verder worden ze ook *geestelijk* genaamd, vanwege de Geest van Christus, waardoor ze levend gemaakt en versierd worden, maar niet vernietigd. De oorzaak echter van deze onze heerlijke opstanding is in de derde vrucht van de opstanding van Christus verklaard.

Ook zullen de lichamen van de goddelozen wel weer opstaan, gelijk ik tevoren aangetoond heb, toen ik de fundamenten van de opstanding behandelde en Paulus dit heeft uitgedrukt Hand. 26: 8. Echter in staat en hoedanigheid verschillende van de Godzaligen. Want uit de lichamen van de goddelozen zal de zwakheid, smaad, verdorvenheid en ellende niet worden weggenomen, maar in versmaadheid opstaande, zullen ze door het oordeel en de macht van God, in de versmaadheid en de verdorvenheid bevestigd worden. En in de dood en de verdorvenheid zelf, zo onsterfelijk en onverderfelijk gemaakt worden, dat ze door geen smarten ooit kunnen vernietigd worden, maar als een gloeiend staal branden zullen in eeuwigheid. "Sommigen zullen opstaan tot eeuwige afgrijzing" (Dan. 12: 2 en Matth. 25: 41-46). De reden hiervan is, dat niet slechts de eerste dood, maar ook de tweede, die de eeuwige is, een straf der zonde is, die tegen de oneindige majesteit Gods door lichaam en ziel begaan is.

EN EEN EEUWIG LEVEN

Profetische en apostolische getuigenissen.

"Ja van ouds heeft men het niet gehoord, noch met oren vernomen, behalve Gij, o God! wat Hij doen zal die, die op Hem wacht" (Jes. 64: 4). Welke plaats Paulus aanhaalt 1 Kor. 2: 9: "Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord" enz. en Openb. 21: 4: "God zal alle tranen van hun ogen afwissen; en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch gekrijt, enz.."

De betekenis van dit artikel.

De betekenis is: Ik geloof, dat hetzelfde leven, dat in Christus Jezus is, in mij ook zal geopenbaard worden. "Uw leven is met Christus verborgen in God. Wanneer nu Christus zal geopenbaard zijn, Die ons leven is, dan zult gij ook met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid" (Col. 3: 3, 4).

De uitdrukking "eeuwig leven" bevat in zich al die zaligheid en blijdschap van de ziel en van het lichaam, die de zielen straks na dit leven genieten, door Jezus Christus, en die de lichamen met die zielen verenigd zullen genieten, wanneer ze zullen worden opgenomen in de lucht, opdat ze altijd met de Heere mogen zijn. (1 Thess. 4: 17).

Niet alleen belijd ik, dat dit het eeuwige leven is, maar ik geloof ook, dat het voor mij bereid en mij eigen is. Het bezit en aanvankelijk genot hiervan in dit leven reeds, bevestigt Christus, zeggende: "Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: die Mijn woord hoort en gelooft Hem, Die Mij gezonden heeft, die heeft het eeuwige leven, en komt niet in de verdoemenis, maar is uit de dood overgegaan in het leven" (Joh. 5: 24). De volle genieting daarvan, die in dit leven door geen gevoel of gedachte kan begrepen worden, schetst de apostel ons uit de profeet Jesaja: "Hetgeen het oog niet heeft gezien, enz." (1 Kor. 2: 9). Er is een heerlijke tekening van in Openb. 21: 22, 23, waar Johannes o.a. zegt: "Ik zag geen tempel in dezelve; want de Heere, de almachtige God, is haar tempel en het Lam. En de stad behoeft de zon en de maan niet, dat zij in dezelve zouden schijnen; want de heerlijkheid Gods heeft haar verlicht en het Lam is haar kaars". Want God, met Wie we dan volkomen zullen verenigd zijn in Christus, is de Bron van alle goed, zodat er boven Hem niets is te begeren om volmaakt gelukkig te zijn, gelijk Hij tot Abraham en tot ons allen zegt: "Ik ben u een schild, uw loon zeer groot" (Gen. 15: 1). "De Heere is het deel mijner erve" (Psalm 16: 5). Deze fontein zal zich volkomen in ons uitstorten, na de wederopstanding van ons vlees, zoals de apostel leert, dat "God zal zijn alles in allen" (1 Kor. 15: 28).

De bedoeling of het gebruik van dit artikel.

Deze bedoeling of dit gebruik is, dat de gelovigen steeds zouden bedenken, dat hun volkomen zaligheid op aarde niet is te vinden en dat Hij, Die Zijn werk in ons begonnen heeft, het ook zal volenden.

Het gebruik, dat we van deze kennis moeten maken, is drievoudig.

Ten eerste, de gedachte aan onze misschien zeer spoedige overgang tot een beter eeuwig leven, tot dat hoogste goed, zal onze harten losmaken en aftrekken van de ijdele aardse dingen, gelijk de apostel. zegt: "Wij hebben dan altijd goede moed en weten dat wij, inwonende in het lichaam, uitwonen van de Heere; (want wij wandelen door geloof en niet door aanschouwen). Maar wij hebben goede moed, en hebben meer behagen om uit het lichaam uit te wonen en bij de Heere in te wonen. Daarom zijn wij ook zeer begerig, hetzij inwonende, hetzij uitwonende, om Hem welbehaaglijk te zijn" (2 Kor. 5: 6-9). Zo ook Rom. 8: 23: "Wijzelf, die de eerstelingen des Geestes hebben, wij ook zelven, zeg ik, zuchten in onszelven, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams" En 1 Petrus 1: 17: "Wandelt in vreze de tijd uwer inwoning" Een inwoning noemt hij het, niet een woonstede. (Het woord voor inwoning in de grondtekst gebruikt, betekent eigenlijk een verkeren als vreemdeling, een verblijven of inwonen voor een korte tijd, in een plaats, die ons vaderland niet is. Voor woonstede is in de grondtekst een woord gebruikt, dat in onderscheiding van het vorige woord te kennen geeft een bestendige of vaste woning, waar men thuis is; zie Annotationes Theod. Beza in Matth. 2: 23; 2 Kor. 5: 6; 1 Petrus 1: 17.)

Het tweede gebruik is de lijdzaamheid en standvastigheid van het geloof. Want daartoe wordt die volkomen zaligheid voorgesteld, opdat de gelovigen, wanneer zij ervaren dat de voorsmaak van de zaligheid, die zij proeven uit de eerstelingen des Geestes, die zij ontvangen, veel verschilt van de volle genieting daarvan, door de menigerlei worstelingen met onderscheiden verdrukkingen, die God als werktuigen gebruikt om de zonden te doden, en om hen Christus' het Hoofd, gelijkvormig te maken, de moed intussen niet zouden verliezen, doch de ogen des verstands tot die volkomen zaligheid zouden wenden en de dag der openbaring met een gerust gemoed verwachten. Want zo zegt Christus: "Gij zult van allen gehaat worden, om Mijns Naams wil" (Lukas 21: 17-19). En 2 Tim. 2: 5: "En indien ook iemand strijdt, die wordt niet gekroond, zo hij, niet wettelijk heeft gestreden."

Dit tweede gebruik nu moet voornamelijk de dienaren des Woords met een onoverwinnelijke volharding en ijver wapenen tegen de ondankbaarheid van de wereld, die zij tegen haar wil weldoen, tegen de zware armoede, de ballingschappen en tenslotte tegen verscheiden gevaren. Opdat zij, wanneer hun grootmoedigheid door de last van die wederwaardigheden soms werd terneder gedrukt, bedenken mogen dat het uitnemend gewicht van de eeuwige heerlijkheid, hun bereid vóór de grondlegging der wereld, in de andere weegschaal moet gelegd worden. Dit zal ongetwijfeld haar zozeer doen dóórslaan, dat al het lijden van deze tegenwoordige tijd daarmee niet zal te vergelijken zijn. "Daarom (zegt de apostel) vertragen wij niet; maar hoewel onze uitwendige mens verdorven wordt, zo wordt nochtans de inwendige vernieuwd van dag tot dag. Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbij gaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid" (2 Kor. 4: 16, 17). Ook moeten zij altijd voor ogen hebben die belofte door de engel gedaan, die, hoewel zij alle gelovigen, in zoverre zij allen profeten zijn, gemeen is, nochtans voornamelijk tot de dienaren gericht wordt: "de leraars nu zullen blinken als de glans des uitspansels en die er velen rechtvaardigen, gelijk de sterren, altoos en eeuwiglijk." (Dan. 12: 3).

Daarom zei Christus ook: "uw loon is groot in de hemelen" (Matth. 5: 12). Hieraan moeten in de eerste plaats zij geloven, die anderen leren te geloven.

Het derde gebruik is de zekerheid der volharding in het geloof. Opdat we namelijk geloven, dat de Heere nooit zal toelaten, dat we uit de genade geheel uitvallen, omdat Hij wil, dat we een eeuwig leven geloven. Indien ik een eeuwig leven moet geloven, zo vertrouw ik terecht, dat ik ook op de weg zal behouden worden, zoals Petrus duidelijk leert (1 Petrus 1: 5): "Die gij in de kracht Gods bewaard wordt door het geloof tot de zaligheid, die bereid is om geopenbaard te worden in de laatste tijd" En 1 Kor. 1: 8, 9: "God zal u ook bevestigen tot het einde toe, om onstraffelijk te zijn in de dag van onze Heere Jezus Christus. God is getrouw, door Welke gij geroepen zijt tot de gemeenschap van Zijn Zoon Jezus Christus, onze Heere."

Hem zij de eer en heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

**OVER HET WEZEN VAN HET GENADEVERBOND TUSSEN GOD EN DE
UITVERKORENEN**

EN

**OVER DE MIDDELEN WAARDOOR HET GENADEVERBOND ONS
MEEGEDEELD WORDT**

HET WEZEN VAN HET GENADEVERBOND

HET WEZEN VAN HET GENADEVERBOND

Over de Schepper en de mens, met wie Hij het Verbond opricht	130
Over Jezus Christus, de Middelaar van het Genadeverbond	145
Die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria	147
Die geleden heeft	163
Onder Pontius Pilatus	164
Is gekruist	165
Gestorven	168
Begraven	170
Nedergedaald ter hel	171
Ten derden dage wederom opgestaan van de doden .	182
Opgevaren ten hemel	201
Zittende ter rechterhand Gods, des almachtigen Vaders	208
Van waar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden	231
Ik geloof in de Heilige Geest	238
Ik geloof een heilige, algemene, christelijke kerk, de gemeenschap der heiligen,	269
Ik geloof de vergeving der zonden	284
Ik geloof de wederopstanding des vleses	287
En een eeuwig leven	290

Eerste afdeling

OVER HET WEZEN VAN HET GENADEVERBOND TUSSEN GOD EN DE UITVERKORENEN

Eerste artikel

OVER DE SCHEPPER EN DE MENS, MET WIE HIJ HET VERBOND OPRICHT

1. God had door de profeet Jeremia beloofd, dat Hij een nieuw Verbond met ons zou oprichten. Niet naar het Verbond dat Hij met de vaders gemaakt had, toen Hij hen uit Egypte uitleidde, omdat zij dat Verbond vernietigd hadden. Maar dit zou het Verbond zijn: "dat Hij Zijn wetten in ons binnenste zou geven en dezelve in onze harten inschrijven, en dat Hij ons tot een God en wij Hem tot een volk zouden zijn, want Hij zou de ongerechtigheid vergeven en onze zonden niet meer gedenken" (Jer. 31: 31-34; Hebr. 8: 8-12). Dit Verbond belooft ons zulk een kennis van de ware God, die zowel de genadige vergeving van de zonden in Christus omhelst, als de vernieuwing van de mens naar Gods beeld uit zich voortbrengt.

2. Maar aangezien deze beloofde zaken onder het nieuwe Verbond of Testament niet aan allen geschonken worden en God niettemin waarachtig is, zo moet het Verbond noodzakelijk onderscheiden worden.

Het Verbond kan van twee zijden gezien worden.

Ten eerste: als het Verbondswezen zelf of als de zaken zelf, die door God beloofd zijn.

Ten andere: als de bediening daarvan in de zichtbare kerk. In de eerste betekenis wordt het in de zo juist aangehaalde plaats bij Jeremia genomen en die is in het bijzonder het deel der uitverkorenen. Want aan die allen en aan die alleen, worden die twee delen beloofd, namelijk de vergeving der zonden en de vernieuwing naar Gods beeld. En ook wordt hun zelfs de kennis Gods beloofd, waardoor ze de beide weldaden Gods aannemen, die zij uit en van zichzelf nooit zouden gehad hebben. (Joh. 6: 44, 45 en 10: 26 en 11: 52; Hand. 13: 47, 48; Rom. 8:29, 30 en 9: 7-9 en 11: 15, 16; Titus 1: 1).

En Mozes zegt van het wezen van het Verbond (Deut. 30: 6): "de Heere, uw God, zal uw hart besnijden en het hart van uw zaad, enz.." Maar van de bediening van het Verbond handelt hij Gen. 17: 10: "Dit is Mijn Verbond enz.." Evenzo zegt Hij (vers 13): "Mijn Verbond zal zijn in ulieder vlees" En zeker, het wezen van het Verbond zelf was niet in hun vlees en al hun harten zijn ook niet besneden geweest, aan wie het Verbond door de besnijdenis is bediend of aangeboden (Hand. 7: 51-53), terwijl namelijk hun eigen boosheid de aangeboden Verbondsgenade verwierp, gelijk Stefanus op die plaats zegt.

Daarom is het Genadeverbond, indien men op het wezen daarvan ziet, een beloofd en door God met ede bevestigd schenken van Zichzelf, tot een God, Die nooit op ons zal toornen (Jes. 54: 9), en een aannemen van ons tot kinderen Gods en erfgenamen van het eeuwige leven in Jezus Christus, de eeuwige en eniggeboren Zoon van God, gedaan aan het zaad van Abraham, hetwelk is Christus. En aan al degenen die, met het geloof uit genade begiftigd, dit Zaad ingelijfd en daarin gerechtvaardigd en verheerlijkt worden, zonder voorwaarde of beding van enige goede gedachte uit hun eigen krachten. Opdat Hij voor Zijn onverdiende goedheid in dit en in het eeuwige leven geroemd en geprezen worde (Hos. 2: 18, 19; Jes. 54: 10; Gen. 22: 18; Hebr. 1:5 en 6: 17; Gal. 3: 15-18).

Maar de bediening van het Verbond der genade, door het getuigenis of de scepter van het Woord, is een roeping uit de duisternis, waarvan men overtuigd wordt uit de Wet, deels van de natuur, deels van de geschrevene. Dat is, tot erkenning van schuld en strafwaardigheid en aanneming van de Zoon van God, in het Evangelie aangeboden, met een dubbele weldaad, namelijk: met de genadige gerechtigheid in de vergeving der zonden, blinkende in Zijn bloed en met de vernieuwing naar Gods beeld of de Geest der heiligmaking, om deel te hebben in het lot van de hemelse erfenis. Dit geschiedt uitwendig door het Woord en de zichtbare tekenen, tot een getuigenis van onderlinge bewilliging tussen God en ons. Terwijl er evenwel een inwendige kracht de onverdiende genadegave van het geloof en van de bekering erbij voegt, uit de oneindige bron der barmhartigheid over de uitverkorenen. Doch die er wat de verworpenen betreft, door een, hoewel onbegrijpelijk, echter rechtvaardig en aanbiddelijk oordeel Gods, niet bijgevoegd wordt. Want nooit wordt de roeping uit de duisternis tot het licht, dat is de aangeboden genade, verworpen zonder de moedwillige boosheid en weerspannigheid des harten.

(We zullen in het eerste deel van deze verhandeling over het wezen van het Verbond handelen.

2 In de tweede plaats over de getuigenissen waardoor, als door uitwendige middelen, dat wezen van het Verbond aan ons wordt bediend.

Wanneer we dan over het wezen van het Verbond zullen spreken, zo hebben we vooraf de oorzaken, in die plaats van Jeremia vervat, in het kort te verklaren.

- (1) Ten eerste: Wie God, de Auteur van het Verbond, is.
- (2) Ten tweede: Wie de mens is, aan wie Hij dit Verbond belooft.
- (3) Ten derde: Welk Verbond Hij wil maken en
- (4) Ten vierde: Met welk doel.

Daarna zullen we de wezenlijke delen van het Verbond, die door God beloofd zijn, dat Hij namelijk Zich aan ons schenkt tot een God, Die nooit op ons toorn, en Die ons uit genade vernieuwt of tot de hemelse heerlijkheid heiligt, door en om Christus, aan de hand van al de artikelen des geloofs aantonen. Dit gedaan zijnde, zal het gehele wezen van het Verbond verklaard zijn, aangezien dat in de artikelen des geloofs zo volkomen is begrepen, dat tot het wezen van het Verbond, hetgeen daarin begrepen is, iets te willen toedoen, even ongerijmd zou zijn als nieuwe artikelen des geloofs te willen maken.

(1) God, Die het belooft, is de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Hij richt dit Verbond der aanneming op in de Persoon van de Middelaar of in het Woord dat vlees geworden is, hetgeen uit vergelijking van de volgende plaatsen blijken zal. Jer. 23: 5, 6: "Ziet, de dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik aan David een rechtvaardige Spruite zal verwekken; Die zal Koning zijnde regeren en voorspoedig zijn en recht en gerechtigheid doen op aarde. In Zijn dagen zal Juda verlost worden en Israël zeker wonen. En dit zal Zijn naam zijn, waarmede men Hem noemen zal: de Heere, onze gerechtigheid" Hebr. 10: 15-17: "En de Heilige Geest getuigt het ons ook. Want nadat Hij tevoren gezegd had: Dit is het Verbond, dat Ik met hen maken zal na die dagen, zegt de Heere, Ik zal Mijn wetten geven in hun harten, en Ik zal die inschrijven in hun verstanden; en hun zonden en hun ongerechtigheden zal Ik geenszins meer gedenken" Gal. 3: 15-17: "Zelfs eens mensen verbond, dat bevestigd is, doet niemand te niet, of iemand doet daartoe. Nu, zo zijn de beloftenissen tot Abraham en zijn zaad gesproken. Hij zegt niet: en de zaden, als van velen; maar als van één: en uw zade, hetwelk is Christus. En dit zeg ik: Het verbond, dat tevoren van God bevestigd is op Christus, wordt door de Wet, die na vierhonderd en dertig jaar gekomen is, niet krachteloos gemaakt om de belofte te niet te doen" Gal. 4: 4-6: "Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de Wet, opdat Hij degenen, die onder de Wet waren, verlossen zou, en opdat wij de aanneming tot kinderen verkrijgen zouden. En overmits gij kinderen zijt, zo heeft God de Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader!"

Maar opdat de gehele zaak des te beter verstaan zal worden, zullen we er een korte beschrijving van God uit de Schrift bijvoegen.

God is een geestelijk, eeuwig, oneindig, alomtegenwoordig, verstandig, waarachtig, goed, rein, almachtig, volkomen vrij, rechtvaardig, barmhartig Wezen. De eeuwige Vader, die de Zoon, het uitgedrukte beeld van Zijn zelfstandigheid, uit Zijn Wezen van eeuwigheid gegenereerd heeft. De Zoon, van eeuwigheid door de Vader gegenereerd. De Heilige Geest, van eeuwigheid van de Vader en van de Zoon uitgaande.

Zoals de Godheid geopenbaard is in het zekere Woord, beschreven door de profeten en apostelen, dat de eeuwige Vader met de Zoon en de Heilige Geest de hemel en de aarde en alle schepselen heeft geschapen, nog onderhoudt en regeert en dat Hij uit het menselijk geslacht, naar Zijn beeld geschapen, doch daarna vrijwillig zonder enige noodzaak in de zonde en het eeuwig verderf gevallen, besloten heeft Zich uit genade een gemeente te verkiesen in Christus, die Hij om niet met het geloof begenadigt, in Hem zou rechtvaardigen en verheerlijken. Dit alles, opdat Hij voor Zijn hoogste barmhartigheid, gepaard met volmaakte rechtvaardigheid, in dit en het eeuwige leven geprezen zou worden.

Hiertoe behoort ook het eerste deel van de geloofsbelijdenis van **Athanasius**, genomen uit het zuiver Woord van God:

1. Zo wie wil zalig zijn, die is vóór alle dingen nodig, dat hij het algemeen geloof houde.
2. Zo iemand dit niet geheel en ongeschonden bewaart, die zal zonder twijfel eeuwig verloren gaan.

3. Het algemeen geloof is dit, dat wij de Enige God in de Drieheid en de Drieheid in de Eenheid eren;
4. zonder de Personen te vermengen, of het wezen en de zelfstandigheid te delen.
5. Want de Persoon des Vaders is een ander; die des Zoons is een ander; die des Heiligen Geestes is een ander;
6. maar de Vader, en de Zoon, en de Heilige Geest, hebben één Godheid, gelijke eer en gelijke eeuwige heerlijkheid.
7. Hoedanig de Vader is, zodanig is ook de Zoon, zodanig is ook de Heilige Geest.
8. De Vader is ongeschapen; de Zoon is ongeschapen; de Heilige Geest is ongeschapen;
9. onmetelijk is de Vader, onmetelijk is de Zoon, onmetelijk is de Heilige Geest;
10. de Vader is eeuwig; de Zoon is eeuwig; de Heilige Geest is eeuwig;
11. nochtans zijn het niet drie Eeuwigen, maar het is één Eeuwige;
12. gelijk het ook niet drie Ongeschapenen of drie Onmetelijken zijn, maar één Ongeschapene en één Onmetelijke is.
13. Desgelijks is de Vader almachtig, de Zoon almachtig, de Heilige Geest almachtig;
14. en nochtans zijn het niet drie Almachtigen, maar het is één. Almachtige.
15. Alzo is ook de Vader God, de Zoon God, de Heilige Geest God;
16. en nochtans zijn het niet drie Goden, maar het is één God.
17. Alzo is de Vader Heere, de Zoon Heere, de Heilige Geest Heere;
18. en nochtans zijn het niet drie Heeren, maar het is één Heere.
19. Want gelijk wij door de Christelijke Waarheid genoodzaakt worden, een iegelijk Persoon afzonderlijk God of Heere te noemen,
20. alzo is ook door het algemeen geloof verboden drie Goden of Heeren te belijden.
21. De Vader is van niemand gemaakt, noch geschapen, noch gegenereerd;
22. de Zoon is van de Vader alleen, niet gemaakt, noch geschapen, maar gegenereerd;
23. de Heilige Geest is van de Vader en de Zoon, niet gemaakt, noch geschapen, noch gegenereerd, maar uitgegaan.
24. Zo is er dan één Vader, niet drie Vaders; één Zoon, niet drie Zonen; één Heilige Geest, niet drie Heilige Geesten.
25. En in deze Drie-heid is niet eerst of laatst, niet meest of minst;
26. maar de ganse drie Personen hebben gelijke eeuwigheid, en zijn Zichzelf alleszins gelijk;
27. zodat alom (gelijk nu gezegd is) de Eenheid in de Drie-heid en de Drie-heid in de Eenheid te eren zij.

5. Uit de zo juist gegeven beschrijving en de geloofsbelijdenis van de nu zalige Athanasius, die in elk opzicht rust op het zuiver Woord van God en de belijdenis is van de gehele algemene kerk, verstaat men dan:

ten eerste: dat God door de eigenschappen van het Goddelijk Wezen, in de beschrijving van God voorgesteld, en die in God het wezen zelf zijn, onderscheiden wordt van alle schepselen.

6. Daarenboven, dat zo wel elk Persoon door Zijn bijzondere eigenschappen uit het gehele getal van de geschapen dingen uitgezonderd wordt, (want er is geen schepsel, dat de Zoon van eeuwigheid heeft gegenereerd of dat uit het wezen des Vaders van

eeuwigheid is gegenereerd, of dat van de Vader en de Zoon van eeuwigheid uitgaat (Joh. 1: 1-3; Gen. 1: 1, 2; Spr. 8: 22-26); eveneens dat de Personen Zelf van elkander onderscheiden worden.

7. Maar diegenen, die loochenen dat er onderscheiden Personen in de Godheid zijn, zijn blinder dan de satan zelf. En dit is geen wonder, aangezien de satan de zinnen van de ongelovigen heeft verblind (2 Kor. 4: 4-6).

Immers toen de satan Eva verleidde tot de overtreding van het "Goddelijk gebod, was hij zo blind niet, dat hij de Personen in het Goddelijk Wezen loochende, maar hij stelt haar beide, de Personen 'en Hun heerlijkheid voor, als aan Eva bekend. Hij verzekerde haar, "God (Elohim, d.i. die Personen in de Godheid; aangezien in de grondtekst voor Godheid het woord Elohim in het meervoud staat, zo zijn vele geleerden van oordeel, dat reeds op deze plaats een meervoud van Personen in het Goddelijk Wezen wordt aangewezen) weet, dat ten dage als gij daarvan eet, zo zullen uw ogen geopend worden, en gij zult als God (Elohim) wezen, kennende het goed en het kwaad" (Gen. 3: 5). Want dat het de mening van de verleider niet geweest kan zijn "gij zult zijn gelijk de goden der heidenen", is duidelijk, wanneer men slechts bedenkt, dat er toen nog geen heidenen waren. Ook heeft hij Eva niet kunnen wijzen op de goden, die nog niet verzonnen waren en tenslotte kon hij ook niet trachten haar te verlokken door een voorstel van een onbekend goed. Zodat hij om tot zijn doel te geraken, haar het hoogste goed moest voorstellen, als van de allerhoogste heerlijkheid, de ware God namelijk, aan Eva en haar man welbekend.

Daarom herhaalt de satan van de Personen hetzelfde woord, dat hij tevoren, over de ware God sprekende, reeds gebruikt had. Ook nemen de woorden des Heeren Zelf, tot de gevallen mens gesproken, alle duisterheid in deze weg en verklaren de zaak van de onderscheiden Personen in de Godheid, als die inderdaad aanwezig waren. "Ziet, zegt God (Elohim), de mens is geworden als Onze één, kennende het goed en het kwaad" (Gen. 3: 22). Hetgeen de satan gezegd had, "gij zult God (Elohim) gelijk wezen", dat herhaalt God (Elohim) en zegt "hij is geworden als Onze één."

Dit brengen we daarom alleen naar voren, opdat de onbeschaamdheid en blindheid van hen openbaar worde, die zich door de verloochening van deze waarheid van de ware God laten aftrekken en van het Verbond der genade. Dit Verbond, verzekerd en bevestigd door de mond Gods, is echter door de satan tot een boos doel misbruikt om de mens van God en het Verbond der schepping af te trekken.

We zullen hun de goede engelen niet voorstellen noch de profeten. Die hardnekkigen verdienen, dat men hen op de boze geest wijst, die hoewel bedrieglijk en boos, echter een waarheid belijdt en misbruikt, die God Zelf bevestigt. Zodanig een leermeester, die althans in dit opzicht niet leugenachtiger is dan zichzelf zijn, zijn zij waardig, die een waarheid, de mens in het paradijs reeds geleerd, door de boze geest beleden en door God Zelf bevestigd, in twijfel durven te trekken.

8. Tot hiertoe hebben we geleerd wie de ware God is, Die het Verbond met ons aangaat. Thans moeten we over de mens spreken" opdat blijke, dat de oorzaak en de schuld, door vervreemding van God, bij de mens ligt. Dat daarentegen de

wederoprichting en het behoud uit de genadige fontein van Gods goedheid voortvloeit, op een Gode waardige wijze, in volkomen overeenstemming met Zijn wijsheid en volmaakte gerechtigheid. Tevens berekend naar de aard van de zedelijke ellende van de mens en zijn ontelbare behoeften.

Immers, we zien dat de satan, om het eerste Verbond of vereniging tussen God en de mens, die naar Gods beeld geschapen was, omver te werpen, aan de mens voorstelde de hoop op gelijkheid met God en Zijn eigenschappen, hetgeen de mens niet geoorloofd was te begeren en dat hij zó onze eerste ouders met al hun nakomelingen in een eeuwig verderf neerstortte. Zo was dan de zonde de oorzaak der verwijdering tussen God en mensen, d.w.z.: die gewillige en geheel vrije afval van God, met de totale verdorvenheid van de gehele mensheid en de dadelijke zonden, die onafgebroken uit die onreine bron voortvloeien. Want dat schandelijk verbond, waarbij de mens, de beelddrager Gods, zich tot slaaf van de satan maakte, geloof gevende aan zijn leugenbeloften, namelijk dat hij door het overtreden van het Goddelijk gebod God Zelf zou gelijk zijn, is de eerste bron van die rampzalige vijandschap tegen dat heerlijk, aanbiddenswaardig en volzalig Wezen. En naarmate men de schandelijkheid van deze zaak dieper inzielt, zal ons zoveel te meer licht over Gods rechtvaardige toorn opgaan. Wat kon er meer duivels bedacht worden en wat is er met Gods majesteit meer in strijd en welk vergif is er dodelijker dan deze belofte van de vader der leugenen, hoewel opgepronkt met het valse getuigenis van de Goddelijke medebewustheid. "God weet, dat ten dage als gij daarvan eet, zo zullen uw ogen geopend worden, en gij zult als God (Elohim) zijn, kennende het goed en het kwaad."

Nog eens, welk dodelijker vergif zouden onze ouders uit de tong van de slang hebben kunnen overnemen dan dit, dat hun verblind verstand en verdorven wil naar een gelijkheid met God en Zijn eigenschappen haakte en dat het, tot verwerving daarvan, de opperheerschappij aan God weigerde en zich aan de satan dienstbaar maakte?

Hierom worden we geboren zowel schuldig aan de aantasting van de Goddelijke majesteit, aangezien "wij allen in Adam gezondigd hebben" (Rom. 5: 12), evenals Levi in de lendenen van Abraham tienden heeft gegeven (Hebr. 7: 9), als verdorven en verbasterd in alle vermogens (2 Kor. 3: 5).

Zulk een kwaad, de mens, het afhankelijk schepsel, dat zich in zijn blinde vermetelheid tot de troon van de Allerhoogste trachtte te verheffen, moest door een geheel tegenstrijdig hulpmiddel genezen worden, "opdat Hij, Die het geen roof behoefde te achten, Gode gelijk te zijn" (want Hij was uit het Wezen van de Vader van eeuwigheid gegenereerd en uit dien hoofde Hem in alles gelijk, zoals we tevoren overeenkomstig de Schriften, uit de geloofsbelijdenis van Athanasius beleden hebben), "Zich Zelf zou vernietigen, de gestaltenis van een dienstknecht aannemen, en gehoorzaam worden tot de dood, ja tot de dood des kruises" (Filipp. 2: 68). En aldus heeft Hij de allervlaagzaamste begeerte van gelijkheid met God, als het werk des duivels, door een geheel tegenstrijdig hulpmiddel willen verdelgen, namelijk door Zichzelf, Die God de Vader van eeuwigheid gelijk was, te vernietigen en de overgave in de allersmadelijkste dood, van Zijn, uit diezelfde Adam aangenomen menselijke natuur.

Deze allernederigste gehoorzaamheid van de Zoon van God overtreft ver de nederigheid en gehoorzaamheid van alle engelen, daar Hij Zich laat neerzinken tot in de staat van de verdoemde mensen (Psalm 22: 2, 16). Opdat Hij de verdoemden, die de Vader Hem gegeven had, zou verlossen van schuld en straf (Joh. 17: 9; Jes. 53: 12). Opdat zulk een grote vernedering en gehoorzaamheid van Hem, Die eenswezens met de Vader is, betoond in die menselijke natuur, die hoewel zonder zonde, echter aangenomen was uit de natuur van Adam, die gezondigd had, een genoegdoende prijs zou zijn aan de Goddelijke gerechtigheid, voor de zonden van al degenen, die de Zoon toebehoren, uit kracht van de genadige aanneming tot kinderen. En opdat Hij, Die Zich zó diep vernederde, macht zou hebben om niet alleen Zijn eigen aangenomen mensheid uit de doden op te wekken (Joh. 2: 19), maar ook Zijn leden, de gevegenen des Vaders en hun het beeld Gods, dat Hij eens bij de schepping hun gaf; maar door de zonde verloren ging, luisterrijker weer te geven. Opdat gelijk alle mensen, die volgens de wet der natuur, kinderen waren van de eerste Adam, zijn beeld droegen, van God vervreemd, verdorven en de toorn Gods onderworpen, zo ook al diegenen, die krachtens de genadige aanneming tot kinderen, deze tweede Adam toebehoren, met God verzoend zijnde, de gelijkenis van Zijn beeld zouden dragen (Filip. 3: 21; 1 Kor. 15).

9. Daarom heeft men van de mensen, aan wie God dit Verbond belooft en ook bevestigt, dit te gevoelen. Dit zijn al degenen, die God uit de verloren mensheid besloten heeft uit genade tot kinderen aan te nemen en het geloof te schenken, dat hij geenszins in hen heeft voorzien en dat zij uit zichzelf niet zouden gehad hebben; "als die van nature waren kinderen des toorns gelijk ook de anderen, dood in de zonden; hebbende stenen harten, zijnde onbekwaam om iets goeds te denken als uit zichzelf; de duisternis zelf, vijanden Gods, slaven der zonde en des satans", met welke woorden ze door God beschreven worden in de volgende plaatsen: Eféze 2: 1; Ezech. 36: 26; 2 Kor. 3: 5; Joh. 1: 5; Rom. 5: 10 en 8: 7; Joh. 8: 24, 34, 36; Col. 1: 13; Hebr. 2: 14, 15.

Aangezien ze nu zodanig zijn, zegt de Heere, dat Hij niet zulk een Verbond met hen wil maken, waarvan ook zelfs maar het allergeeringste deel in hun kracht zou gelegen zijn, zoals dat Verbond geweest was, dat Hij met hun vaderen gemaakt had, ten dage als Hij hen uit Egypte uitleidde. Omdat zij dat Verbond niet hadden onderhouden, hetgeen zij toch uit kracht van schepping en Verbond verplicht waren. Want het wettisch Verbond was een plechtig bevestigd verdrag, waardoor het volk verbonden werd om door eigen krachten (Matth. 22: 37-40) een volmaakte gehoorzaamheid te bewijzen aan de Wet, (aangezien die Wet de eeuwige regel is van de Goddelijke deugden, die Hij wil dat Zijn redelijke schepselen gelijkvormig zullen zijn). Door God was het eeuwige leven aan de onderhouders daarvan beloofd, maar de overtreders werden met de vloek bedreigd.

10. Daarom, opdat het Verbond bij de ellendige mensen, die dood zijn in zonden en stenen harten hebben, "welke zich der Wet Gods niet onderwerpen kunnen" (Rom. 8:7), "en uit zichzelf niet bekwaam zijn iets goeds te denken" (2 Kor. 3: 5), niet eensklaps zou vernietigd worden, maar opdat het vast en eeuwig zou zijn, belooft Hij zulk een Verbond, welks ganse wezen van Hem alleen zou afhangen en in Zijn Christus gegrond zijn. Zoals Hij dat door de profeten beloofd had: "Zie, de dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik aan David een rechtvaardige Spruit zal verwekken.

Die zal Koning zijnde regeren, en voorspoedig zijn, en recht en gerechtigheid doen op de aarde; in Zijn dagen zal Juda verlost worden en Israël zeker wonen, en dit zal Zijn Naam zijn, waarmee men Hem noemen zal: De Heere, onze Gerechtigheid" (Jer. 23: 5, 6).

11. Om Zijn besluit in ons uit te voeren, belooft Hij dit te doen op zulk een wijze, dat de kracht en werking daarvan, niet van de verdorven mens maar alleen van Hem zou uitgaan, omdat Hij zegt, dat Hij Zelf ons Zijn kennis zal geven, of onze zielen onderwijzen zal in Zijn kennis, waaruit de omhelzing van een verzoend God en de vernieuwing van de mens zou voortvloeien (Hand. 5: 31). Daarom, hetzij men op God als de werkende oorzaak, hetzij men op de mens ziet, altijd zal men ervaren, dat het een Genadeverbond is en op geen voorwaarden van onze eigen waardigheid of verdiensten steunt. Want we hebben God uitdrukkelijk horen betuigen, "dat Hij zulk een Verbond met ons niet wil maken, als Hij met de vaders gemaakt had; omdat de vaders dat Verbond overtreden hadden" en de mensen ook nu nog overtreden zouden. De goedertieren God wist, dat de beloften zouden verdwijnen vanwege onze ijdelheid, zo deze afhingen van enige voorwaarden onzer krachten. Vandaar dat de apostel ook zegt, dat het einde van dit Verbond Christus was (Rom. 10:4).

En opdat de Goddelijke gerechtigheid in de eis der Wet niet tekort zou gedaan worden, zo heeft Hij te voren de Middelaar Gods en der mensen beloofd, door Wiens verdiensten de gedachtenis der zonden uitgedelgd zou worden en door Wiens almacht de Wet in onze harten zou geschreven worden, aangezien Hij Zijn kennis in Christus in ons binnenste zou geven.

12. De reden, waarom de Heere gewild heeft dat dit Verbond een Genadeverbond zou zijn, is tweevoudig.

De ene is, opdat alle eer van onze zaligheid tot Hem zou wederkeren. Dit doeleinde van Zijn raad heeft Hij door de profeet duidelijk uitgedrukt: "en het zal Mij zijn tot een vrolijke naam, tot een roem en tot een sieraad bij alle heidenen der aarde, die al het goede zullen horen, dat Ik hun doe" (Jer. 33: 9; Eféze 1: 5, 6).

De andere reden is de bestendige en eeuwige gerustheid van ons geweten: "want indien degenen, die uit de Wet zijn, erfgenamen zijn, zo is dan het geloof ijdel geworden en de belofte is te niet gedaan" (Rom. 4: 14), alsof Hij zei: de belofte, die gebonden was aan de onderhouding van de Wet uit eigen krachten, die gene zijn, zouden geen vrucht hebben. Dus zou het geloof op de belofte, die geen vrucht heeft, niet kunnen steunen. Maar aangezien nu het Verbond alleen afhangt van de beloften van Gods barmhartigheid jegens ons en niet van onze krachten of vermogens (les. 54: 10; Eféze 2: 4-9), zo is het op grond daarvan bestendig en eeuwig. "Ik zal een eeuwig Verbond met hen maken, dat Ik van achter hen niet zal afkeren, opdat Ik hun weldoe; en Ik zal Mijn vreze in hun hart geven, dat zij niet van Mij afwijken" (Jer. 32: 40 en Psalm 89: 35) .

13. Voegen we nu alles samen, dan is het gehele wezen van het Verbond onverdiende genade. Enerzijds ten aanzien van God, Die het Verbond eigenlijk met ons opricht, als Hij de belofte van de genadige verzoening, in het Evangelie aangeboden, door de Heilige Geest aan de harten verzegelt en de vernieuwing ten eeuwigen leven aanvangt, dagelijks voortzet en tenslotte volmaakt (Titus 3: 5-7; 2 Tim. 1: 9, 10; Gal. 3: 6, 28,

29). Anderzijds ten aanzien van ons, die dood waren in de zonden, wordt het Verbond aangegaan, wanneer de Heilige Geest ons uit genade geschonken wordt, waardoor wij, opgewekt uit de dood en levend gemaakt, niet slechts de genadige beloften van verzoening door Christus en het beërven van het hemelse Koninkrijk willen en kunnen geloven, maar ook het geloof zelf dadelijk ontvangen. Want Christus zegt niet, al wat Mij de Vader geeft kan tot Mij komen, maar komt tot Mij (Joh. 6: 37; Eféze 1: 11-13 en 2: 1-5).

Christus is het, Die ons door Zijn verdiensten dit alles verworven heeft en ons Zijn verdiensten ook uit genade toerekent en de Heilige Geest uitstort. Zo blijkt het ook in dit opzicht een Genadeverbond te zijn. En het doel is, opdat God voor Zijn genadige goedheid zou verheerlijkt worden en ons geweten een eeuwige gerustheid ontvangen. Zo is het ook zeker, dat dit gehele Verbond uitsluitend een Genadeverbond is en niet rust op enige voorwaarde van onze krachten, maar op de genadige barmhartigheid van God in Christus, aangenomen door het geloof, dat Hij Zelf schenkt.

De aanbieding van de tweevoudige belofte in Christus, namelijk van de vergeving der zonden en de heiligmaking, alsmede van de schenking van Christus Zelf, is ten opzichte van God onverdiende genade. De aanneming van onze zijde is ook onverdiende genade, omdat ze Gods werk in ons is, waardoor Hij Zijn beloften aan onze harten bekrachtigt, zodat we, bewrocht zijnde, werken. Dat wil zeggen, dat we geloven zodra we door Hem gelovig gemaakt zijn en in Christus tot goede werken wedergeboren zijnde, daarin blijven voortgaan (Eféze 2: 1-10).

Daar nu de oorzaken van het Genadeverbond verklaard zijn, zo volgt, dat we de kennis van God in overweging nemen, door welke kennis God de Vader, Zoon en Heilige Geest Zich voor ons stelt tot een God, Die nooit op ons toornst en ons herschept ten eeuwigen leven en we zo de beide wezenlijke delen van het Verbond, die door de Heere uitdrukkelijk beloofd zijn, aan de hand van de artikelen van het geloof nagaan en leren, hoe elk artikel dient tot bevestiging van de beide delen van het Verbond.

14. Zulk een kennis van God, waardoor we van de genadige vergeving der zonden verzekerd zijn en het beeld Gods in ons hersteld wordt, wordt in Jer. 31: 34 beloofd. Geloven is dus een onverdiende genadegave van de Heilige Geest en kan, overeenkomstig het Verbond met God opgericht, aldus omschreven worden: geloven is God door de kracht van de Heilige Geest kennen, zoals Hij Zich in het Woord heeft geopenbaard en Hem als waarachtig en almachtig in al Zijn woorden, waarvan men toch Zijn zin en wil kent, te erkennen. En zo God de eer te geven, zonder daar tegenover te stellen al hetgeen in ons of in andere schepselen tegen die woorden schijnt te strijden. Verder in dit Woord als het voornaamste doel te zien op het Genadeverbond of de beloften van het Evangelie, namelijk dat Hij ons door en om Christus uit genade tot kinderen aanneemt, en daarom onze zonden niet meer wil gedenken en ons zal vernieuwen ten eeuwigen leven (Rom. 4: 16-19; Eféze 1: 17, 18).

Niet zonder reden wordt er in de bepaling gesteld: waarvan men Zijn wil kent. Want daar God niet erkent een woord dat aan Zijn mening vreemd is, zo wordt er te vergeefs een geloof vereist, dat op dat woord zou steunen of een gehoorzaamheid, die zich aan zulk een woord zou onderwerpen. Voorbeelden hiervan zijn te vinden: Matth.

4: 6, 7; Gal. 1: 6, 7; Jer. 7: 3-10. Het geloof dan omhelst God Zelf, Die Zich aan ons tot een God aanbiedt in de beloften van het Evangelie en in die genadige verzoening door de verzegeling van de Geest berustende, verwacht het ook zekerlijk de vernieuwing ten eeuwigten leven van Hem, Die de bron des levens is en niet bedriegen kan. Daarom, wanneer men zegt: "Ik geloof in God, de Vader", zo is het hetzelfde alsof men zegt: "Ik geloof, dat de Vader van onze Heere Jezus Christus Zichzelf aan mij tot een Vader geeft, en omdat Hij onze Vader is door en om Zijn Zoon, zo wil hij zekerlijk onze zonden niet meer gedenken, (want wie God de zonden toerekent, die omhelst Hij niet met een Vaderlijke liefde). Zo wil Hij ons ook door de Geest van Zijn Zoon naar Zijn beeld vernieuwen" (Gal. 4: 1-6; Eféze 1: 7).

15. Ten andere, aangezien Hij almachtig is, zo moet ik niet aanmerken hetgeen of in mijzelf of ook buiten mij tegen de beide beloften van het Verbond schijnt te strijden, doch mijn God de eer geven van Zijn almacht (Rom. 4: 17, 19, 20). Daarom mogen we zelfs de duivel niet vrezen. Want daardoor zou de duivel geëerd en de almacht en waarheid van mijn God in twijfel getrokken worden. Zo gebodde de Heere, dat het volk niet vrezen zou voor hun vijanden, de Kanaänieten. Want Mozes zei: "dat de Heere Zelf voor hen zou uitgaan en de volkeren voor hun aangezichten verdrijven; maar de Heere uw God zult gij vrezen, opdat gij Hem door uw zonden niet vertoornt" (Deut. 1: 29, 30, 32; 3: 22 en 8: 18-22; 2 Kon. 17: 35-39). Want om deze ene oorzaak, namelijk om de verwerping van de vreze Gods, geeft de Heere aan de satan en andere vijanden de macht om te beschadigen, welke zij anders niet hebben, zelfs niet tegen een haar van ons hoofd. Want anders zou God niet alléén almachtig zijn, indien de satan enige macht bezat, die hem niet verleend werd (Joh. 19: 11).

16. Bovendien, aangezien we een vast en eeuwig Verbond met de Schepper hebben, zo moeten ook alle schepselen voor ons medewerken ten goede (Hos. 2: 17). Daar het dan een voornaam stuk van het Verbond is, dat de Heere onze zonden niet meer wil gedenken, zo is het ook zeker, dat de tegenspoeden ons niet door een vertoornd God of vanwege de gestrengheid van Zijn gerechtigheid worden toegezonden, noch tekenen zijn dat God van ons vervreemd is (Hebr. 12: 5-11; Jes. 54: 9). Maar ze zijn veeleer tekenen daarvan, dat Hij de zonden niet goed kan keuren, ook dan zelfs niet, wanneer Hij ze Zijn bondgenoten vergeven heeft.

Daarna ziet de Heere ook daarop, dat Hij Zijn Wet door deze middelen in de harten schrijft, zowel van diegenen, die Hij tuchtigt, als van andere bondgenoten, voor welke deze bestraffingen en getuigenissen nuttig zijn. Want terwijl het andere hoofdstuk van het Verbond in zich bevat de vernieuwing naar Gods beeld, zo is het zeker dat de Schepper alles, niets uitgezonderd, door Zijn voorzienigheid zodanig regeert, dat Hij alles, wat Hij Zijn bondgenoten door de schepselen doet toekomen, tot hun zaligheid bestuurt (Rom. 8: 28-30). En als Hij ons voorspoed toezendt, zo bevestigt Hij ons in Zijn kennis en zet in de verzoenden de vernieuwing naar Gods beeld voort, terwijl Hij ons tevens Zijn goedheid, wijsheid, barmhartigheid, macht, enz. in de schepselen te zien en te smaken geeft. "De gemeenten hadden vrede, enz. (Hand. 9: 31)

Wanneer Hij tegenspoed toezendt of Zijn bondgenoten beproeft of tuchtigt, zo houdt Hij ook het Verbond en zet het onverminderd voort. Want door de oefening zelf vermeerdert Hij in ons Zijn kennis en betoont hoe goed Hij is, Die niet wil, dat de Zijnen in de zonden slapen en die ze nimmer, zelfs ook in Zijn kinderen, door de vingers ziet. Alzo vermeerdert Hij ons Zijn kennis.

Verder doodt Hij meer en meer de zonden in hen, terwijl ze met dagelijkse tuchtigingen onderwezen worden, hoe groot kwaad de zonde is en hoezeer ze tegen Gods heilige natuur strijdt (1 Petrus 1: 14-17 en 4: 17-19). In de doding zelf ondersteunt Hij ons en maakt ons levend door de kracht van Zijn Geest (Psalm 89: 31-37; 2 Kor. 1: 3-10). We zien dus, dat God de rampspoeden Zijn bondgenoten niet toezendt met een gemoed om te wreken. Want de met een eed bevestigde uitspraak staat vast: "Ik zal uw zonden niet meer gedenken" en Psalm 89: 36: "Ik heb eens gezworen bij Mijn heiligheid, enz." Daarom is elke gedachte tot wraak afgelegd.

Maar aangezien het andere deel van het Verbond niet minder door God wordt gehouden, namelijk om Zijn wetten in de harten te schrijven, zo is het geen wonder, indien Hij de Zijnen met een waarlijk Vaderlijke liefde tuchtigt, zó dat Hij in het tuchtigen niet zo zeer ziet op de verleden tijd, alsof Hij het geleden ongeluk dacht te wreken, dan wel op de toekomstige tijd. Opdat Zijn kinderen voortaan voorzichtiger en heiliger gemaakt worden. Ja, wat meer is, Hij maakt door Zijn almachtige kracht en regering, dat ook de zonden zelf, zowel de gedane als de inklevende, hun gelegenheid geven om zich te verootmoedigen en om zich aan Zijn Genadeverbond vast te houden. Hierdoor ontdekken ze te duidelijker hoe onrechtvaardig ze in zichzelf zijn en van alle kracht ten goede ontbloot (Ezech. 16: 61-63; Rom. 7: 8, 24, 25).

Tenslotte: hoewel Hij geen luisterrijk aanzien doch een middelbare staat ten aanzien van huisvesting en voedsel aan de kerk in dit leven geeft, hoewel Hij naar Zijn almacht een allervoorspoedigste weg zou kunnen geven en zulks echter niet doet, zo houdt Hij daarom niet minder Zijn Verbond, omdat al de beloften ten opzichte van de tijdelijke dingen daartoe strekken, dat het Verbond der genade er niet door verhinderd, maar veeleer bevorderd worde. Zowel door het genot van de Goddelijke genade, als door het doden van de zonden in ons en de levendmaking des Geestes.

Daarom richt de allerwijste en goedertierenste Vader dit artikel van het Verbond van Gods almachtige voorzienigheid betreffende Zijn bondgenoten en van de weldaden ook ten aanzien van dit leven zodanig in, dat Hij niet afwijkt van het grote doel, de bevordering namelijk van het Verbond der genade of van Christus' Koninkrijk in ons. Evenzo bestuurt Hij al de omstandigheden van de tegenwoordige wereld, dat ze zonder hun willen of weten dienstbaar zijn en medewerken aan de bevordering van de nieuwe schepping. Omdat aardse voorspoed en zinnelijk genot hinderlijk voor het genieten van Zijn genade zijn en onze geest daardoor maar al te dikwijls aan vergankelijk en daarom nietig stof geboeid wordt, zo onthoudt Hij Zijn kinderen die meestal, opdat ze op die gevaarlijke klippen geen schipbreuk zouden lijden en voor eeuwig omkomen. (Ezech. 16: 49; Hos. 2: 12, 13). Kortom, Hij wil, dat we ons vlees verzorgen (en daartoe geeft Hij ons het nodige), maar niet tot begeerlijkheid (Rom. 13: 14; 1 Kor. 10: 6).

Eindelijk, daar God Zich aan ons tot een God geeft, zo zijn we erfgenamen van alles, alle dingen zijn van ons, omdat alle dingen van God zijn, Die de onze is (Jes. 54: 5; Hos. 2: 20, 21; Psalm 16: 6; 1 Kor. 3: 22, 23). "Zij zijn allen Uwe, doch gij zijt van Christus en Christus is Gods"

Hoewel nu deze dingen aldus zijn, zo genieten we deze erfenis in dit leven echter slechts ten dele, zowel in de tijdelijke zegeningen als in de geestelijke. Zoveel namelijk als dienstbaar is tot bevordering van Christus' Koninkrijk in ons en tot

onderhouding van de burgerlijke staat, die in dit leven dienstbaar moet zijn en herberg verschaffen aan de leden van Christus' Koninkrijk (Rom. 13: 1; Matth. 17: 26).

Tot dusver hebben we uit het eerste artikel van de geloofsbelijdenis gezien, hoe de Vader van onze Heere Jezus Christus Zich aan ons tot een Vader geeft, ons de zonden niet toerekent en door de Geest van Zijn Zoon ons herschept en vernieuwt tot de hemelse erfenis (Gal. 3: 7-29 en 4: 4-6; 1 Kor. 15: 49, 50). Deze dingen kunnen echter niet vast en zeker zijn, dan alleen door en in Christus.

Tweede Artikel

OVER JEZUS CHRISTUS, DE MIDDELAAR VAN HET GENADEVERBOND

1. Aangezien we nu van het recht der schepping vervallen waren door de zonde, waardoor we tegen de Goddelijke Majesteit ongehoorzaam geweest waren en het beeld van God verloren hadden, zo liet de gerechtigheid van God niet toe, dat Hij Zich aan de zondaren als een Vader bewees, Die de zonden zou vergeven en hen herstellen zonder Middelaar. Daarom wordt in het tweede deel van de artikelen des geloofs gesteld de leer van de Middelaar Jezus Christus, waarachtig God en mens (Jen 23:5, 6).

Maar gelijk de mens een tweevoudig kwaad bedreven had (want hij had door de ongehoorzaamheid God beledigd en door de zonden zichzelf bedorven en het werk Gods verbroken), zo is ook de Zoon van God, tot een Middelaar des Verbonds door de Vader gesteld, voor twee zaken Borg.

Ten eerste: opdat Hij zal voldoen voor de zonden van allen, die de Vader Hem gegeven heeft (Joh. 17: 9) en van eeuwigheid besloten had door Christus tot kinderen aan te nemen (Ef. 1: 5).

Ten tweede, opdat Hij ook zal maken dat zij Hem ingelijfd worden, de vrede van het geweten genieten en naar Gods beeld dagelijks vernieuwd worden en God zo het doel van de eerste schepping in hen bereike. Opdat Hij voor Zijn oneindige goedheid en barmhartigheid, in Christus bewezen, tot in eeuwigheid geprezen worde en dat Hij hun also zal zijn tot een volkomen Jezus, dat is Zaligmaker, Die door verdiensten en kracht Zijn volk zalig maakt van hun zonden (Matth. 1: 21).

2. Verder worden door de toenaam Christus of Gezalfde, de beide delen van de borgtocht uitgedrukt. En ook de verzekering dat de Vader Zich de borgtocht laat welgevallen.

Want vooreerst wordt er door de benaming van Christus of Messias geleerd, dat deze Persoon gekomen is met het bevel van de Vader en door God verordineerd is tot een eeuwige Priester, Die voor ons zou offeren en bidden. En tot onze Koning, Die in ons zou werken of voortbrengen een haat tegen de zonde en een ijver tot gerechtigheid.

Ten tweede, dat deze Persoon de belofte heeft dat de Vader die offerande met Zijn voorbidding aanneemt tot een volkomen genoegdoening voor de zonden. En dat Hij door deze Persoon de Heilige Geest wil geven, waardoor we, in het geloof met Hem

verenigd zijnde, vernieuwd en herboren worden van de zonden tot de heerlijkheid der kinderen Gods (Psalm 110: 4; Hand. 2: 36). Daarom moest Christus ons tot een Hoofd gezalfd worden of door de zalving van de Heilige Geest macht ontvangen tot de beide ambten, opdat blijken mocht dat Hij de gaven niet slechts voor Zichzelf alleen, maar ook als Hoofd om der leden wil bezat. Opdat Hij de band zou zijn van onze vereniging met God, daar anders, noch Zijn priesterlijk, noch Zijn koninklijk ambt ons nuttig had kunnen zijn.

3. Het doel der zalving is, ten opzichte van het eerste deel van de borgtocht, dat de Middelaar bij de Vader de hoogste vergunning zou hebben om voor ons te bidden en God met ons te verzoenen. En opdat Zijn offerande Gode tot een liefelijke reuk, aangenaam en welbehaaglijk zij (Jes. 11: 2; Eféze 5: 2).

Ten opzichte van het andere deel van de borgtocht van Christus, is het doel der zalving, dat we allen uit Zijn volheid scheppen, voor zover als we door Zijn Geest vernieuwd worden (Joh. 1: 16; Jes. 41: 1-3; Lukas 4: 17-20).

ZIJN ENIGGEBOREN ZOON, ONZE HEERE

4. Opdat de Middelaar de beide delen van de borgtocht of van de borgverbintenis en het bevel van de Vader ontvangen, zou vervullen, moest Hij zijn de eniggeboren Zoon van God en over ons gesteld worden tot een Hoofd en tot een Heere in ons vlees en ons also zijn een Immanuël in eeuwigheid.

Want daar de hemelse Vader besloten had Zijn oneindige liefde metterdaad aan ons te bewijzen in het geven van Zijn Zoon en ons in Hem tot kinderen aan te nemen, die Hij zowel de zonden zou vergeven als de Geest van Zijn Zoon schenken (Gal. 4: 5-7), moest zekerlijk de Middelaar, door en om Wie we aangenomen worden, boven engelen en mensen ver verheven zijn, der Goddelijke natuur deelachtig en deze eigenschap bezitten, dat Hij alleen door de Vader van eeuwigheid was gegenereerd, opdat in Hem zou rusten die allergrootste liefde, waarom de Vader ons van eeuwigheid had lief gehad (Eféze 1: 4-6).

Daarom gaat ook het besluit om ons lief te hebben in de Zoon, vóór de zending van de Zoon in het vlees (Joh. 3: 16; Eféze 1: 6).

5. En gelijk het besluit om ons in eeuwigheid lief te hebben en aan te nemen gegrond was in de Zoon, zo ook de uitvoering van dat besluit. En aangezien de kinderen, die de Vader zou aannemen, des vleses en des bloeds deelachtig waren, zo heeft ook de eeuwige Zoon van God, door Wie we moesten aangenomen worden, deze willen deelachtig worden.

Daarom, zo heeft dan de Zoon, niet de Vader noch de Heilige Geest, het zaad van Abraham of de menselijke natuur aangenomen, maar de Zoon, Die een erfgenaam van alles is. Opdat Hij ons met de Vader verzoend en Zichzelf ingelijfd hebbende, zou maken tot kinderen Gods en mede-erfgenamen met Hem en aldus overeenkomstig deze ordinantie van de Goddelijke wijsheid het recht van de kinderen Gods, ons van eeuwigheid toebedeeld, uit genade zou mededelen, het geen Hij alleen van nature heeft (Hebr. 2: 14-16). Aangezien dan de eeuwige Vader Zich aan ons tot een Vader wilde geven en ons tot Zijn kinderen aannemen, die Hij nooit zou verstoten of van de

erfenis beroven (2 Sam. 7: 14, 15; Psalm 89: 27-35), zo heeft Hij de Zoon, Die van hetzelfde Wezen is met de Vader, ons tot een Broeder gegeven, bij wijze van een allergrootst geschenk, boven hetwelk er geen groter kan bedacht worden. Opdat God namelijk in de Persoon van de Zoon zou zijn de God der mensen, die in de Zoon aangenomen zijn, in de hoogste en uitnemendste trap. En op dat fundament ons ook zou zijn tot een God, voor zoveel Hij ons op dit fundament bouwt. In zover namelijk als Hij ons bij Zijn gemeente, aan wie Hij Zich tot in de hoogste trap schenkt en te genieten geeft, door de Heilige Geest inlijft, uit genade rechtvaardigt en vernieuwt tot de onverwelkelijke heerlijkheid, waarvan we nooit kunnen uitvallen, gelijk zulks op de juiste plaats zal aangetoond worden.

Omdat God voorgenomen had, niet alleen ons geheel weer te herstellen, maar ook tot een veel uitnemender en vaster recht van de kinderen Gods te brengen, dan we in de eerste schepping hadden ontvangen, zo heeft Hij gewild, dat de vleesgeworden Zoon het fundament zou zijn van dit allergrootst en eeuwig Verbond. De vleesgeworden Zoon, zeg ik, opdat er niet alleen verzoening zou geschieden voor de verbreking van het Verbond der schepping en een herstelling daarvan, maar ook opdat de duur van de eens gedane verzoening en de herstelling, tot een meerder en uitnemender recht vast zou zijn (Rom. 5: 17).

Derde Artikel

DIE ONTVANGEN IS VAN DE HEILIGE GEEST, GEBOREN UIT DE MAAGD MARIA

1. Opdat het fundament van het Verbond der genadige aanneming en van de vereniging tussen God en ons volkomen vast zou zijn, zo heeft de hemelse Vader gewild, dat Zijn eeuwige Zoon onze natuur aannam, dat is: een menselijke ziel en lichaam in enigheid Zijns Persoons, blijvende aldus de eigenschappen zowel van de Persoon, Die aanneemt, als van de natuur die aangenomen wordt, behouden en onderscheiden.

Daarom, dat de Zoon van eeuwigheid door de Vader is gegenereerd (welke generatie, indien men op de orde ziet, de fontein is van de overige Goddelijke eigenschappen, die het Woord van eeuwigheid heeft) zo verhindert dit niet, dat niet het vlees, dat Hij aanneemt, niet van eeuwigheid maar in de tijd, niet uit het Wezen van de Vader gegenereerd werd, maar door de Heilige Geest uit het wezen der maagd en zulks met de eeuwige en eniggeboren Zoon van God verenigd geboren werd.

En gelijk het Woord deze eigenschap, te weten: van eeuwigheid door de Vader gegeneerd te zijn, voor Zichzelf ongekrenkt behoudt en in de aangenomen natuur niet overstort, zo ook niet de overige eigenschappen, die met de eeuwige generatie van de Zoon verbonden zijn. Evenmin, terwijl het Woord, de eeuwige en op zichzelf bestaande wijsheid van de Vader, altijd bij de Vader geweest is, is ook het vlees, hetgeen het Woord heeft aangenomen, altijd bij de Vader geweest. Evenmin daarom, omdat alle dingen door het Woord gemaakt zijn, zijn ook door het vlees, hetwelk Hij heeft aangenomen, alle dingen gemaakt. Ja veeleer is het vlees zelf uit het wezen van

de maagd Maria gemaakt en uit haar in de tijd geboren, niet van eeuwigheid uit het Wezen van de Vader gegenereerd en zo verder (Gal. 4: 4; Spr. 8: 22-24).

2. Maar als we zeggen, dat de Goddelijke en de menselijke natuur persoonlijk in Christus verenigd zijn, zo verstaan we, dat de eniggeboren Zoon van God, de eeuwige en dus van nature God, de tweede Persoon in de Drieëenheid, niet een persoon of apart op zichzelf bestaand wezen aangenomen heeft, waaraan Hij Zijn eigenschappen en majesteit zou hebben meegedeeld, in die zin dat het ook van eeuwigheid uit het Wezen van de Vader zou zijn gegenereerd en daarom ook de overige eigenschappen deelachtig, die met de eeuwige generatie ten nauwste verbonden zijn. Maar Hij heeft aangenomen de menselijke natuur, die met behoud van haar eigenschappen, niettemin door een onafscheidelijk verband verenigd is met de Persoon van de eniggeboren Zoon van God. En zeker, aangezien er geschreven staat: "Het Woord is vlees geworden" en niet het vlees is Woord geworden, zo is het zonneklaar dat, waar er uit deze vereniging op enigerlei wijze zou moeten volgen een overstorting van de eigenschappen, het Woord veeleer met terzijde stelling van de eeuwige generatie en van de schepping des hemels en der aarde, uit het menselijk vlees, dat is uit het zaad van David, zou moeten zijn voortgebracht geweest en eveneens dat dan het vlees of het aangenomen zaad van Abraham tot de majesteit van de eeuwige generatie en van de andere daarmee verbonden eigenschappen zou zijn verheven geweest. Geen van beide is echter geschied noch heeft moeten geschieden, maar de eigenschap zowel van de Persoon van het eeuwige Woord als van de aangenomen natuur moest ongekrenkt blijven. Daarom wordt er van de Zoon gezegd: "God is geopenbaard in het vlees" (1 Tim. 3: 16).

3. En zo moest het dan zeker geschieden, ten dele vanwege Gods besluit, ten dele vanwege de uitvoering daarvan, namelijk opdat de zaligheid van de mensen op die manier zoals God besloten had, zou kunnen verkregen en in eeuwigheid bewaard worden.

Want ten eerste, de bron van onze zaligheid was dat eeuwig en onveranderlijk besluit van God, dat Hij ons in Zijn eniggeboren Zoon zou aannemen. Diegenen namelijk, die Hij besloten had het geloof te schenken en dat Hij de anderen, die Hij niet besloten had het geloof te schenken, door een rechtvaardig oordeel zou straffen. Doch beide doet Hij om Zijn heerlijkheid, te weten om de heerlijkheid van de hoogste barmhartigheid in diegenen, die Hij zalig maakt te openbaren en Zijn rechtvaardige toorn in diegenen, die Hij rechtmatig met een eeuwig verderf straft.

Opdat Hij nu zowel het ene als het andere doel zou bereiken, zo heeft Hij besloten het op deze wijze uit te voeren:

1e dat Hij de mens rein zou scheppen,

2e dat die mens vrijwillig zonder noodzaak zou zondigen,

3e dat God uit het geheel en gelijkelijk verdorven menselijke geslacht, diegenen zou verkiezen, die Hij van eeuwigheid besloten had in Christus tot kinderen aan te nemen,

4e hierom zou Hij de Zoon in de wereld zenden, opdat Hij ter wille van hun zaligheid het vlees zou aannemen en hun door Zijn verdiensten en kracht de van eeuwigheid besloten aanneming tot kinderen zou schenken en bewaren, gelijk hierna in de artikelen des geloofs zal verklaard worden.

Daarom moesten in de Middelaar als in het fundament van het besluit der verkiezing en van de uitvoering daarvan, de beide naturen met haar eigenschappen ongekrenkt zijn en blijven tot in eeuwigheid. Namelijk de natuur van de Zoon, Die ten hoogste door de Vader bemind wordt en de bron is van Zijn liefde tot ons. En ook onze natuur, dat is die van Zijn broederen, die de Vader Hem door een onveranderlijk besluit heeft overgegeven om zalig te maken. "Hij, Die heiligt en zij die geheiligt worden, zijn allen uit één; om welke oorzaak Hij Zich niet schaamt hen broeders te noemen, (waarbij is op te merken, dat degenen, die geheiligt of krachtadig geroepen worden, gerekend worden voor broederen van Christus, gelijk uit het volgende blijkt): zeggende: Ik zal Uw Naam Mijn broederen verkondigen, in het midden der gemeente zal Ik U lofzingen; en wederom: Ik zal Mijn betrouwen op Hem stellen; en wederom: Zie daar, Ik en de kinderen, die Mij God gegeven heeft. Overmits dan de kinderen des vleses en des bloeds deelachtig zijn, zo is Hij ook derzelve deelachtig geworden" (Hebr. 2: 11 – 14; zie ook Joh. 11: 51, 52).

4. God zou Zijn almacht wel hebben kunnen tonen door de mens zodanig te scheppen, dat hij niet had kunnen vallen. Dan was er echter geen weg gebaad geweest om Zijn heiligheid en rechtvaardigheid ten toon te spreiden in het straffen van de zonden aan diegenen, die Hij niet besloten had te verkiezen, maar te verwerpen. Ook geen weg om Zijn grenzeloze barmhartigheid te openbaren door diegenen te verkiezen en uit genade zalig te maken, die door hun eigen vrije wil evenals de anderen, in het verderf gevallen waren.

5. Verder, Hij zou wel Zijn almacht hebben kunnen openbaren zonder de zending van Zijn Zoon, maar geenszins Zijn oneindige liefde. Ook kan men de almacht niet van de wil scheiden, gelijk ook God in Zijn volmaaktheden niet kan gedeeld worden. Want Hij zou alleen door Zijn almacht de satan kunnen vernietigen, hetgeen Hem immers even zo gemakkelijk zou vallen als het Hem gemakkelijk geweest is, deze uit niets tot een engel des lichts te scheppen. En de gerechtigheid van God zou ook niet méér hebben gelasterd kunnen worden in zijn verdelging, als de goedheid heeft kunnen geloochend worden in Zijn genadige schepping. Maar men moet Zijn wil van de macht niet afscheiden, die aldus besloten heeft, namelijk vanuit de genadige bron van Zijn liefde in de Zoon en door de Zoon, Hem voor ons in de dood te geven en ons te verlossen van de macht van de satan (Hebr. 2: 14, 15). Eveneens door Hem te stellen tot een Hoofd der kerk en op geen andere wijze ons de zaligheid toe te brengen en te bewaren.

6. Immers heeft de hemelse Vader dat besluit van Zijn liefde zodanig willen uitvoeren, dat aan Zijn volmaakte gerechtigheid genoeg zou geschieden, welke volmaaktheid Hij zo min als Zichzelf kan verloochenen. Opdat ook in de uitvoering zelf de grootheid der gerechtigheid zou uitblinken, zowel als de kracht van Zijn liefde in de Zoon en van de barmhartigheid, van den beginne af met ede bezworen. Aangezien dan, overeenkomstig Gods gerechtigheid, datgene wat God Adam verweten had: "Ziet, de mens is geworden als Onzer één", moest verzoend worden, zo

is de Zoon gezonden, niet opdat Hij God zou gelijk worden, maar opdat Hij, daar Hij de waarachtige God was, de mens (Adam) in alles zou gelijk worden, uitgenomen de zonde (Hebr. 2: 17; 6: 5; 1 Kor. 15: 22-45).

Want Hij had een gebod ontvangen, dat niemand kon volbrengen dan Hij, Die waarlijk was (gelijk God spreekt) Een uit Ons, dat is uit de drie Goddelijke Personen (Elohim). En die tegelijk het vlees van die Adam, echter zonder zonde, met Zich verenigd had. Van die Adam, die gelijk had willen worden aan één uit de drie Goddelijke Personen (Elohim). Christus nu had een gebod ontvangen om de uitverkorenen zalig te maken door verdiensten en door kracht. En wel ten eerste, wat de verdiensten betreft, zo eiste Gods strenge gerechtigheid, dat die hoogste misdaad door de mens begaan, namelijk het kwetsen van de Goddelijke majesteit, benevens de andere daaruit voortvloeiende zonden, zouden verzoend worden door de uiterste vernedering van die Persoon, Die de Vader van eeuwigheid gelijk was, en in Wie Hij ons van eeuwigheid besloten had tot kinderen aan te nemen.

Daarom moest de Zoon Zich vernietigen door het vlees aan te nemen en gehoorzaam te worden tot de dood, ja de dood des kruises. Opdat die gehoorzaamheid van Christus - waardoor zulk een groot Persoon, Die de Vader evengelijk is, van eeuwigheid van dezelfde macht en heerlijkheid, uit het Wezen des Vaders gegenereerd, Zich in de natuur der aarde, die Hij van Adam aangenomen heeft, zo zeer vernedert, dat Hij een vloek werd - van het begin der wereld tot in eeuwigheid een voldoende prijs voor de zonden van al de gelovigen van de gehele wereld zou zijn. Ja, opdat het rantsoen van meer gewicht zou zijn dan de schulden.

Vandaar dat er gezegd wordt, dat "God Zijn gemeente verkregen heeft door Zijn eigen bloed" (Hand. 20: 28). "Dat de genade veel meer overvloedig is geweest boven de misdaad" (Rom. 5: 20). "Die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode even gelijk te zijn, maar heeft Zichzelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende en is de mensen gelijk geworden; en in de gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja, de dood des kruises" (Filipp. 2: 6-8).

In dit woord van Paulus hebben we een krachtige bevestiging van de zaken, waarvan te voren gesproken is.

Ten eerste zegt hij, dat de tweede Persoon in de Heilige Drieëenheid, Die de gestaltenis van een dienstknecht aanneemt, vóór Hij deze aannam, het Zich geen roof achtte Gode gelijk te zijn, gelijk zeker de begeerte tot het Gode gelijk zijn bij Adam een heiligschennende roof was. Hij wijst er de reden van aan: "omdat Hij in de gestaltenis Gods was" Hetgeen dan Zijn natuur met zich mee bracht, heeft Hij niet ge-roofd, hetzij men op het Wezen of op de heerlijkheid Gods ziet.

Vervolgens zegt hij: "Hij heeft Zichzelf vernietigd" Ziedaar, hetgeen we van Adam gezegd hebben, dat de misdaad van het begeren der majesteit tegelijk met de andere daaruit voortkomende zonden, een tegenovergesteld redmiddel nodig had. Daarom heeft Hij, Die zonder roof Gode gelijk was, Zichzelf vernietigd.

Ten derde toont hij de wijze aan, waarop Hij Zichzelf heeft vernietigd en wel tweeledig. Allereerst dat Hij, Die van eeuwigheid in de gestaltenis, dat is het Wezen en de heerlijkheid Gods was, Zich zodanig heeft willen vernietigen, dat Hij de gestaltenis van een dienstknecht aannam, zijnde de mens gelijk geworden en in gedaante gevonden als een mens. Met deze woorden leert hij dat de Zoon door het aannemen van ons vlees met de ellenden daarvan, Zijn eeuwige heerlijkheid vernietigd heeft, die zich achter de smaad en verachting van een zwak vlees verborgen hield.

7. In deze vernietiging wordt eerst beschreven de aanneming van de menselijke natuur. Om te kunnen aannemen moest Hij bestaan en omdat Hij bestond en Gode gelijk was, zo is Hij dan waarachtig God, van dezelfde eeuwige natuur, majesteit en heerlijkheid als de Vader. Verder, aangezien Hij Zich heeft vernederd, zo heeft Hij het vlees niet met de Godheid moeten gelijk maken, anders zou dit niet geweest zijn door een tegenovergesteld hulpmiddel te verzoenen hetgeen Adam misdreven had. Dan zou Hij in Adams vlees bevestigd hebben, hetgeen de satan beloofd had, alsof de Zoon van God in de wereld zou zijn gekomen om de beloften van de satan te vervullen en niet veelmeer opdat Hij de werken van de duivel verbreken zou. Hieronder was wel het grootste, de begeerte naar gelijkheid met God, die Adam was ingestort. Om deze te verzoenen heeft de Zoon van God Zich willen vernietigen.

Dit wordt nog duidelijker door de tweede manier van vernietiging die volgt, die ons het doel aantoonst van het aangenomen vlees, opdat Hij namelijk door Zich te vernederen "gehoorzaam zou worden tot de dood, ja de dood des kruises"

Ziedaar de allerdiepste vernedering en gehoorzaamheid van de Zoon van God in de aangenomen mensheid, waardoor die trotse ongehoorzaamheid van Adam en in hem van ons allen, volkomen verzoend is geworden. Dit leert Rom. 5: 10, welke plaats overeenkomt met 1 Kor. 2: 8: "de Heere der heerlijkheid hebben zij gekruist" en Hand. 3: 15: "de Vorst des levens hebt gij gedood." Deze dingen worden niet omvergeworpen, maar nog nader bevestigd door hetgeen volgt: "Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd en heeft Hem een Naam gegeven, welke boven alle naam is, opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in de hemel en die op de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere is tot heerlijkheid Gods, des Vaders" (Filip. 2: 9-11). Want diezelfde Persoon des Zoons (Die zo vernietigd was door de verberging van Zijn Godheid onder een zwak aangenomen vlees, door de toerekening van onze zonden en van onze smaadheden en straffen als gevolg daarvan, opdat Hij de bron van de Vaderlijke liefde tot de Zoon, tot ons zou afleiden, door aan de Goddelijke gerechtigheid te voldoen), diezelfde Persoon des Zoons, zeg ik, is wederom verhoogd geworden in diezelfde aangenomen mensheid. Zo heeft openlijk bewezen, dat Hij van eeuwigheid de Zoon van God is, Die door de aanneming van de mensheid en van de smaadheid van het kruis, Zichzelf zodanig heeft willen vernederen, opdat Hij zou zijn de Uitvoerder van de liefde des Vaders en tegelijk van Zijn gerechtigheid.

Hij wilde, dat de liefde eeuwig zou zijn en de ons aangebrachte gerechtigheid eeuwig zou bestaan (Dan. 9: 24), ook na de overwonnen smaadheden, en dat de verzoening, door die vernedering teweeg gebracht, eeuwig zou zijn, gelijk ook de gedachtenis daarvan bij de Vader. Daarom heeft de Vader gewild dat diezelfde Persoon, Die Zich

uit Zijn eeuwige heerlijkheid had neergelaten en vernietigd en wederom in die heerlijkheid verhoogd, die Hij bij de Vader had eer de wereld was (Joh. 17: 5), het onderpand van die zwakke vernedering zou behouden. Niet alleen de gehele menselijke natuur, maar zelfs de tekenen der nagelen. Zo ver is het er vandaan, dat Hij in de verhoging de roef van Adam zou hebben willen navolgen of Zich met de achtergelaten roofgoederen van Adam versieren, dat Hij veel liever door de smaadheid van het kruis, de achtergelaten roofgoederen als een vloek met Zich aan het kruis heeft willen nagelen (Col. 2: 14) en de tekenen van die nagelen en vervloeking in Zijn eeuwige heerlijkheid dragen tot getuigenissen. van Zijn allerdiepste vernedering. "Zij zullen Mij aanschouwen (zegt de profeet) Die zij doorstoken hebben" (Zach. 12: 10; Joh. 19: 34, 37). En de profeet spreekt van de Heere, Welke zij zouden doorsteken, namelijk in de aangenomen mensheid, waarvan Johannes getuigt, dat dit in het lijden en na het sterven des Heeren geschied is. En dat Hij na de heerlijke opstanding het litteken der vervulling behouden heeft (Joh. 20: 27-29).

Beide moet bij deze profetie opgemerkt worden. Want omdat Hij Priester is in eeuwigheid en uit kracht van de eeuwige generatie één is met de Heere, zo rust de liefde van de Vader volkomen op Hem. Aangezien Hij verder ook onze, dat is van Zijn broeders, aangenomen en doorstoken natuur behoudt, zo heeft diezelfde liefde voor eeuwig plaats genomen in het hart van die Broeder, Die ons op het hoogste lief heeft.

Aldus hebben we in eeuwigheid een getrouwe Hogepriester in alle dingen, die bij God te doen zijn. Die ook wil dat de getuigenissen van deze liefde uit de eeuwige bron der Godheid in het broederhart vloeien en dat de littekens der slangenbeet, ook na het overwinnen van de dood en het vermorzelen van de kop der slang, in Zijn vlees zouden aanwezig zijn, tot eeuwige heerlijkheid van Zijn vernedering en tot roem van de Goddelijke beloften (Joh. 20: 27, 28).

8. Maar de zaligheid kon ook niet verworven worden, tenzij de Middelaar de Zoon was, uit het Wezen van de Vader gegenereerd, met Zich verenigd hebbende niet een schepsel, waarin Hij Zijn majesteit zou overstorten en het op deze wijze vergoden, maar de waarachtige, eenvoudige en zuivere menselijke natuur. Hierom, aangezien het anders niet zou geweest zijn het bloed van de eeuwige Zoon van God, dat vergoten werd, zo zou de offerande niet hebben kunnen opwegen tegen de misdaad van het kwetsen van Gods majesteit. Dientengevolge noch waardig noch krachtig genoeg, om de zonden van de gelovigen van alle eeuwen te verzoenen, die uit deze éne misdaad door alle eeuwen heen voortvloeien en de majesteit van God beledigen.

Anderzijds zou ook de mens, hoewel met Goddelijke gaven toegerust, de strijd niet kunnen volhouden, noch de overwinning behalen op zonde en dood. O nee! dit moest de Schepper Zelf, de eeuwige Zoon van God, door de menselijke natuur met een onverbreekbare band met en in Zich te verenigen, volbrengen. Gelijk ook de Schrift vermeldt dat beide volbracht is, niet door een mens, die vergoddelijkt was, maar door het eeuwige Woord, dat vlees geworden is en dus door de waarachtige "God, geopenbaard in het vlees" (Joh. 10: 15, 30; Hand. 2: 38; Rom. 1: 3, 4; Hebr. 9: 14; Col. 1: 14, 15; Rom. 9: 5; 1 Joh. 1: 7). "Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonden"

Ook zou de eenmaal verworven zaligheid niet vast en onverliesbaar zijn geweest, indien niet de eeuwige Zoon van God persoonlijk verenigd was en bleef, niet met een persoon uit de mensen, maar met het menselijk vlees, dat Hij aangenomen heeft. Want evenals er om het priesterschap te bekleden en een volkomen verzoening te verwerven, vereist werd dat het lichaam en de ziel was van de Zoon, uit het Wezen van de Vader gegenereerd, waarin de genoegdoening zou geschieden, zodat het een eeuwig priesterschap en een eeuwige voorbidding voor ons is, zo moest het diezelfde menselijke natuur van de Zoon van God zijn, die Hij voor het aangezicht van de Vader in de hemel vertoont, in welke onze zonden eenmaal verzoend zijn en waarin ook een zeker onderpand van die verzoening gelegen is, dat de eeuwigheid verduren zal (Matth. 22: 44). En omdat de erfenis van het eeuwige Koninkrijk aan het zaad van Abraham, dat Christus is (Gal. 3: 16), beloofd is, zo heeft de Zoon, Die erfgenaam is van eeuwigheid (Hebr. 1: 2), het zaad van Abraham niet alleen moeten aannemen in enigheid des Persoons, maar ook tot in eeuwigheid met Zich verenigd behouden (Hebr. 2: 16-18 en 10: 12).

Bovendien zou de mens Christus geen Zaligmaker kunnen zijn door kracht, zo Hij niet de Heere uit de hemel was (1 Kor. 15: 47), Die de menselijke natuur met Zich in enigheid des Persoons verenigde en die onderhield. Want de Heilige Geest gaat van het Woord Zelf en van de Vader uit, Die ons in de erfenis van Christus inleidt, ons. Hem inlijft en aldus maakt tot kinderen Gods en mede-erfgenamen. Daarbij in onze harten verzegelt een eeuwige vergeving der zonden en vernieuwt ten eeuwigen leven (1 Kor. 15: 21, 45; Rom. 8: 8, 9).

Tenslotte, opdat we zouden weten dat de liefde, waarmee de Vader ons in de Zoon aangenomen heeft, de gedachtenis van onze zonden uitgedelgd hebbende, vast is en dat de vernieuwing naar Gods: beeld eeuwig is, zodat we voortaan van het eeuwige leven niet meer kunnen uitvallen, zo moet het Woord Zelf, in Hetwelk van den beginne het leven was (Joh. 1: 4), in de aangenomen menselijke natuur tot in eeuwigheid persoonlijk wonen. Zo moeten wij met dat Woord verenigd worden en in Hem gerekend, uit Zijn volheid ontvangen genade voor genade (Joh. 1: 12; Jes. 12: 3; Col. 1: 4, 9, 10), opdat die inwoning in ons, door de genade der wedergeboorte vast zou zijn, steunende op dit onwankelbaar fundament (Col. 1: 15-20; Rom. 2: 27-29).

7. Deze persoonlijke vereniging is geschied in de ontvingenis van Christus. Daarom is de persoonlijke vereniging in de ontvingenis van Christus de aanneming, niet van een mens, maar van de menselijke natuur in enigheid des Persoons van de eeuwige Zoon Gods, blijvende nochtans de eigenschappen van de beide naturen. Zodat, hoewel de ene natuur Schepper is en blijft en zonder begin is, maar de andere geschapen is en blijft en daarom een begin heeft; de ene van de Vader is door de eeuwige generatie, de andere in de tijd van ons is aangenomen; de ene almachtig is, omdat ze God is, de andere niet almachtig is, omdat een schepsel geen Schepper is en er ook geen twee almachtigen kunnen zijn, maar slechts één Almachtige; de ene oneindig is en blijft, maar de andere eindig; hoewel, zeg ik, deze naturen oneindig verschillend en door hun eigenschappen in eeuwigheid onderscheiden blijven, aangezien de Schepper voor eeuwig onderscheiden wil blijven van alle schepselen, ook van die natuur, die Hij aangenomen heeft, zo zijn ze evenwel dusdanig verenigd, dat deze twee tezamen de ene Christus vormen. Dit alles kan onweerlegbaar bewezen worden uit de heilige ontvingenis, waarin eens de persoonlijke vereniging is geschied

en waarvan geen tweede voorbeeld is aan te wijzen (Joh. 1: 3, 14; Hebr. 2: 16).

11. Aangezien dan het Verbond der zaligheid tussen God en de mensen eeuwig is, zo heeft men het daarvoor te houden, dat deze twee naturen in de Persoon van Christus dusdanig voor eeuwig verenigd zijn, dat de waarheid der beide naturen met hun eigenschappen voor eeuwig moet blijven bestaan en geen van beide door de andere moet vernietigd worden. Anders zou het Verbond tevens van zijn fundamenteën afgerukt en mede vernietigd worden (Lukas 24: 38, 39; Joh. 20: 27, 28).

12. Thans willen we nagaan waarom Christus niet volgens de wetten van de natuur, maar van de Heilige Geest ontvangen is. De beide delen van Christus' borgtocht vereisten dit.

Ten eerste moest Hij, om voor de zonden van anderen te kunnen voldoen, Zelf vrij van alle zonden zijn. Want die zelf schuldig is, kan zich niet tot borg van anderen stellen. Maar opdat nu die menselijke natuur, uit de maagd en daarom uit Adam zelf aangenomen (Lukas 3: 38), vrij zou zijn van de oorspronkelijke zonde, zo moet Hij niet volgens de wetten van de natuur ontvangen worden. Want allen, die volgens de wetten van de natuur ontvangen zijn, hebben in Adam gezondigd, gelijk ook Levi in de lendenen van Abraham, tienden gegeven heeft (Rom. 5: 12; Hebr. 7: 9, 10), en brengen ook de verderving van Gods beeld met zich. Immers van allen, die uit Adam zijn gesproten, geldt het: "Wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen en dood in de zonden" (Eféze 2: 3).

13. Ten andere, omdat de Middelaar ons naar Gods beeld moest vernieuwen, waarnaar Hij de mens geschapen had, zo moest niet slechts de menselijke natuur, die Hij aannam, van de zonde en de daaruit voortvloeiende verdorvenheid onbevlekt bewaard worden, maar was het ook noodzakelijk, dat de levendmakende Godheid (1 Kor. 15: 45), namelijk het Woord, met de menselijke natuur in de ontvangenis zelf verenigd werd. Dit kon zeker niet volgens de wet van de natuur geschieden. Daarom neemt het Woord, door de kracht van Zijn Geest, uit het wezen van de maagd aan, niet een natuurlijke erfgenaam van Adam of een op zichzelf staande menselijke persoon, maar de menselijke natuur in enigheid met Zijn Persoon.

Dit zijn dan de redenen waarom Christus moest ontvangen worden in de maagd Maria, opdat Hij het ware zaad en de Zoon van David zou zijn, doch niet volgens de wet van de natuur, maar van de Heilige Geest (Jer. 23: 5). De beide redenen nu door ons aangewezen, haalt ook de engel aan (Lukas 1: 35): "Daarom ook, dat Heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden." De aangenomen mensheid is door de Heilige Geest geheiligt, omdat zij met de oorspronkelijke is vervuld en ook omdat de menselijke natuur door dezelfde Geest met de Goddelijke, dat is, met de Persoon des Zoons is verenigd. Hierdoor is Christus God en mens, vanwege deze persoonlijke vereniging en is Hij tevens de enige, waarachtige Zoon van God.

14. Niettemin is Hij ten aanzien van de menselijke natuur niet dáárom de Zoon van God, omdat de menselijke natuur uit het Wezen van de Vader of van de Heilige Geest haar oorsprong zou hebben. En dáárom wordt Hij ook niet de Zoon des Allerhoogsten genaamd, omdat de Heilige Geest Vader zou zijn of ook moeten genaamd worden, naar de menselijke natuur (want naar de menselijke natuur is Hij zonder Vader, gelijk Hij naar de Goddelijke zonder moeder is, Hebr. 7: 3); maar omdat de menselijke natuur is aangenomen in enigheid des Persoons, van de eeuwige, eniggeboren Zoon,

uit het Wezen van de Vader. Dus is Christus, God en mens, de enige Zoon van God, vanwege de Persoonlijke vereniging.

15. Zeker, de gerechtigheid en de waarheid Gods vereisten, dat de menselijke natuur van Christus haar oorsprong zou hebben niet uit het Wezen van de Heilige Geest, noch uit de engelen, maar uit het wezen en het zaad van David en zo ook van Adam zelf volgens de eedzwering (Psalm 132: 11; 2 Sam. 7: 12; Hebr. 2: 11). Want de gerechtigheid en de waarheid Gods lieten niet toe, dat er in een andere dan de waarachtige menselijke natuur, die haar afkomst heeft uit die klomp aarde, waaruit de Zoon van God de eerste mens Adam geschapen had, de afval van Adam en al de ontelbare zonden, die daaruit voortgevloeid zijn, zouden gestraft worden.

16. Opdat echter zulk een grote misdaad van afval voor eeuwig in die natuur zou kunnen verzoend worden, zo kan de menselijke natuur in Christus niet gedacht worden buiten de Persoon van de eeuwige Zoon van God, door Wie ze eens is aangenomen, zoals tevoren betoogd is. Daarom stellen we buiten geschil, dat de menselijke natuur in Christus niet recht kan noch mag gedacht worden buiten de Persoon des Zoons, door Wie ze eens is aangenomen. Het is iets anders, dat de menselijke natuur gedacht wordt in zichzelf (omdat ze van de Goddelijke onderscheiden is), en iets anders, alleen of afzonderlijk. Dit toch is onmogelijk, ten dele omdat ze afgezonderd niet bestaat, ten dele omdat de Zoon zelfs met geen gedachte Godvruchtig en behoorlijk kan aangeroepen worden, afgezonderd van het vlees, hetgeen Hij nooit heeft afgelegd, omdat Hij, hoewel Hij kan, nochtans niet wil dat de gehele Persoon zonder vlees zou bestaan, nadat Hij het eenmaal aangenomen heeft.

Het is daarom onjuist, hetgeen de tegenpartij zegt, dat het vlees van Christus op twee manieren moet beschouwd worden, namelijk in het Woord en alleen of buiten het Woord; dat het, in het Woord beschouwd, slechts op één plaats is; dat het, "aan het kruis gehecht" moest beschouwd worden in het Woord, maar daarom was het toen, aan het kruis gehecht, niet overal. Buiten het Woord kon het niet beschouwd worden (zelfs toen niet, toen Christus riep, dat Hij van God verlaten was), omdat God ons anders niet zou verkregen hebben door Zijn eigen bloed (Hand. 20: 28).

Maar begrijpt dit op deze wijze: de Zoon van God heeft de gehele menselijke natuur, niet een mens op zichzelf bestaande, maar het zaad van de vrouw, zo zeer door een onverbreekelijke band in enigheid van Zijn Persoon aangenomen, dat Hij niet anders wil erkend worden noch wil, dat anders in Hem geloofd worde (nadat Hij aan de wereld is geopenbaard) als in deze Zijn Tempel, die Hij persoonlijk met Zich verenigd heeft. Ja, zelfs vóór de openbaring van de Zoon in het vlees, is er in Hem, beschouwd alleen of afgezonderd van het vlees, niet kunnen geloofd worden, zonder de beloften van het vlees, dat aangenomen zou worden, in aanmerking te nemen. Want waartoe de offeranden, indien het vertrouwen zonder de belofte des doods, op God had kunnen rusten? Hoe kon het geloof de dood van de Zoon aanschouwen, zo het niet gericht was op de Zoon, Die met ons vlees zou bekleed worden? Of is God niet een verterend vuur?

Zo er daarom zelfs toen niet in Hem kon geloofd worden, afgezonderd van het vlees, vóór dat Hij het vlees inderdaad aangenomen had, hoe veel minder zal het nu voor de christen mogelijk zijn om het Woord, afgescheiden van het vlees, met het oog van het

geloof te aanschouwen. En aangezien het Woord, dat vanaf het begin was, ook vóór de menswording niet anders dan als Die mens zou worden, in de beloften met de ogen van het geloof kon aanschouwd worden en dus niet zonder het zaad, dat Hij zou aannemen - veel minder kan of moet het aan te nemen en nu aangenomen zaad of de menselijke natuur, die nooit op zichzelf heeft bestaan en ook nog niet buiten het Woord bestaat, door enig christen afgezonderd van het Woord, beschouwd worden. Ja, wat meer is, noch de Vader, noch de Heilige Geest willen anders erkend worden, noch willen hebben, dat in Hen wordt geloofd of dat Zij worden aangeropen, dan alleen in de Zoon, Die mens geworden is of Die persoonlijk woont in de tempel door Hem aangenomen (Col. 1: 19 en 2: 9; 1 Kor. 11: 30); hetgeen ook tevoren in de tempel van Salomo door een voorbeeld was afgeschaduwd (Joh. 2 19-21 en 4: 23, 24, 1 Kon. 8: 10-13).

Hier komt nog bij, dat, gelijk de Zoon niet wil erkend worden voor een Persoon alleen, afgezonderd van de menselijke natuur, die Hij aangenomen heeft, zo wil die Persoon, God en mens, ook niet voor een Hoofd erkend worden, zonder de verborgen vereniging van de leden met de gehele Persoon door de band des Geestes. Daarom wordt de gemeente door Paulus genoemd: "de vervulling Zijns lichaams" (Eféze 1: 23). Dus zeg ik, dat Hij voor Priester en Koning niet wil erkend worden zonder diegenen, die Hij heeft verzoend en Zich onderdanig gemaakt en als leden ook met Zich verenigd heeft. Hij bemint dezen sterker dan Zijn eigen lichaam, dat Hij in enigheid Zijns Persoons heeft aangenomen en terwille van ons in de allersmadelijkste dood heeft overgegeven voor Zijn verborgen lichaam, hetgeen Zijn gemeente is, zoals de apostel getuigt Eféze 5: 25.

Daarom is het er zo ver vandaan, dat we de Zoon van God alleen of zonder het vlees, nadat Hij dat eens aangenomen heeft, erkennen of ook gedenken, dat zelfs de Vader de Zoon niet anders erkent als Die vlees geworden is. Het is een geest van de antichrist, die loochent dat de Zoon in het vlees gekomen is. Bovendien, ook de Vader erkent de Zoon, Die vlees geworden is, niet anders dan in Zijn priesterlijk en koninklijk ambt, vanwege de onveranderlijkheid van Zijn besluit en eedzwering en daarom beschouwt Hij steeds. Christus verenigd met Zijn leden, die Hem door de band des Geestes zijn ingelijfd (1 Kor. 12: 12). Hij heeft ons lief met de liefde, waarmee Hij Zijn Zoon heeft liefgehad (Matth. 3: 17; Joh. 17: 23).

Zo ver is het er vandaan, dat we ons Christus zouden voorstellen, afgescheiden van het eens zonder vermenging of verwarring aangenomen vlees, dat we vertrouwen, dat zelfs het onze daarom van de Zoon van God nooit kan verwijderd worden, omdat het dat vlees van de Zoon van God ook zonder vermenging of verwarring door de Geest is ingelijfd. Dit blijkt uit Psalm 16: 10. Heeft het vlees van Christus geen verderving gezien, dan is het ook niet vermengd met het vlees van David of van ons, dat wel degelijk aan het verderf onderworpen is, hoewel het door een onverbreekbare band van de Heilige Geest door genade daarmee verenigd wordt.

Ten opzichte van deze vereniging, niet vermenging, wordt van de gelovigen gezegd vlees te zijn van Zijn vlees en been van Zijn beenderen en Hij Zelf de Behouder des lichaams (Eféze 5: 23, 30). Niet dat de kerk dat lichaam is, dat voor ons is overgegeven (dan zou de kerk zichzelf verlost hebben) of daarmee vermengd is geweest, want dan zou het offer niet heilig en rein zijn geweest, wanneer ons vlees met dat vlees was vermengd geweest.

Zo ons vlees in Hem geheiligd was geweest, zou het niet nodig geweest zijn, dat Zijn vlees voor ons werd overgegeven. Maar vanwege een tussenkommende band van de Heilige Geest wordt ons lichaam genaamd het lichaam van Christus, waarvan Hij Zelf in het aangenomen vlees de Behouder is en dat Hij meer lief heeft dan Zijn eigen lichaam in enigheid Zijns Persoons aangenomen en om onzentwil in de dood overgegeven. Opdat wij langs die weg voor eeuwig met het Woord door de genade van de Heilige Geest verenigd, Zijn vurige liefde zouden deelachtig worden.

17. Ten laatste moet deze Persoon, het vlees geworden Woord, beschouwd worden in Zijn ambt en geestelijke zalving. Dit is overduidelijk uit de doop van Christus, toen Hij Zich aangordde tot de uitvoering van Zijn ambt. Want in de doop is Christus plechtig met de Heilige Geest gezalfd en vervuld geworden. Maar voordien wordt van Hem gezegd, dat Hij opwies in wijsheid en genade voor God en mensen, hoewel Hij was ontvangen door de Heilige Geest. Daarom is die volheid des Geestes, die Hij in de doop ontvangen heeft, niet enkel uit kracht van de persoonlijke vereniging, maar zij behoort tot het ambt, waartoe Hij Zich na de doop aangordde. Van deze vervulling des Geestes spreekt de evangelist: "En Jezus, gedoopt zijnde, is terstond opgeklommen uit het water; en ziet, de hemelen werden Hem geopend, en Hij zag de Geest Gods nederdalen, gelijk een duive en op Hem komen" (Matth. 3: 16). En Johannes daarvan sprekende, zegt: "Want God geeft Hem de Geest niet met mate" (Joh. 3: 34). Deze zalving is enerzijds de aanstelling van de gehele Persoon of de plechtige verzegeling, die door de Vader gedaan is door de Heilige Geest, dat de Vader door Zijn verdiensten en kracht de uitverkorenen wil zalig maken. "Want Deze heeft God de Vader verzegeld" (Joh. 6: 27).

Anderzijds is zij de volheid der heiligmaking of de vervulling der geestelijke gaven, die hoewel zij in de baarmoeder, het vlees, van alle smetten rein bewaard, er echter in die mate niet aanwezig waren of ze waren voor dagelijkse toeneming vatbaar, totdat Hij, bij het aanvaarden van Zijn ambt, volkomen daarmede werd toegerust. Daarom spreekt Daniël van het begin en van de voleinding, zeggende: "de Heiligheid der heiligheden zal gezalfd worden, om een eeuwige gerechtigheid aan te brengen, om de zonden te verzegelen en de ongerechtigheid weg te nemen" (Dan. 9: 24). Daarom wordt Hij, Die van eeuwigheid is de Heilige der heiligen, in het vlees geopenbaard, gezalfd met de Heilige Geest. Dat betekent, dat de gehele Persoon wordt aangesteld tot het koninklijk en priesterlijk ambt en tegelijk wordt Hij ten aanzien van het vlees, verrijkt met de noodzakelijke gaven om het uit te voeren.

18. Daarom zullen alle dingen, die het vleesgeworden Woord tot onze zaligheid geleden heeft, en die, welke in de overige artikelen des geloofs zullen volgen, geschat moeten worden, deels naar de waardigheid van deze Persoon, Die de eniggeboren Zoon van God is, deels naar de waarheid der beide naturen, deels naar het ambt waartoe de Middelaar naar beide naturen is aangesteld (Hand. 20: 28 en 3: 25, 26; Matth. 3: 17; Zach. 11: 14; Micha 5: 2).

19. Men zie evenwel toe, dat men in de Persoon van Christus niet dwale, zoals deze dwaling, dat God, Die in de Persoon des Zoons het vlees aanneemt, in die aanneming al Zijn eigenschappen in het vlees zou hebben overgestort!

God, zegt de Schrift, is een verterend vuur (Hebr. 12: 29). Indien nu de Godheid al Haar majesteit in het vlees zou hebben uitgestort, zo zou zeer zeker het vlees, dat als het vlees des Broeders ons tot troost moest zijn (en het Woord Zelf Zich in het vlees vernederende) ons tot schrik zijn, zó zeer, dat ook het vlees zelf ons nu tot een verterend vuur zou zijn.

Maar is de Persoon van de Middelaar gesteld tussen God en ons, opdat Hij die verterende toorn van God op Zich zou afleiden, zo is het er dan ook zo ver vandaan, dat God Zijn verterende majesteit in het vlees zou hebben overgestort, dat Hij juist om die reden het vlees heeft aangenomen. Opdat Hij ten eerste door de aanneming van het vlees, daarna door Zich te vernederen tot de dood, de gloed van dat vuur zou uitblussen. Alleen Hij toch kon door die gloed niet verteerd worden, vanwege de alleruiterste ter nederwerping van zulk een groot Persoon. Door de kracht van die gloed op Zichzelf te richten, zou Hij die voor ons blussen, opdat wij op deze Middelaar steunende, door Hem tot God zouden kunnen naderen. Met het oog hierop zegt Christus ook, dat "Hij is de weg, de waarheid en het leven en niemand tot de Vader komt dan door Hem" (Joh. 14 6). En Petrus zegt, dat wij door Christus vertrouwen hebben op God (1 Petrus 1: 21).

Augustinus schrijft in zijn tweede boek van de stad Gods, dat men als de meest zekere weg tegen alle dwalingen gaan moet tot God en mens. Want dat het God is, naar Wie we toelopen, de mens langs welke weg we gaan, maar dat beiden niet dan in Christus gevonden worden.

En omdat deze afwending van Gods toorn eeuwig is, zo moet de Middelaar de verterende kracht zelfs niet in heerlijkheid in Zijn vlees overstorten. Daarom spreekt de apostel van de staat van Christus na de heerlijkmaking en zegt dat "ons door het voorhangsel van Zijn vlees, een verse en levende weg is ingewijd door Zijn bloed" (Hebr. 10: 19, 20). Zo ook vergelijkt hij ons geloof bij een anker der ziel, hetwelk ingaat in het binnenste heiligdom, daar de Voorloper voor ons is ingegaan, namelijk Jezus (Hebr. 6: 19, 20). En zeker, een anker zou aan een Voorloper, Die een verterend vuur is, niet kunnen hechten, noch de gewetens tegen de stormwinden gerust stellen, hetgeen Hij zeker zou zijn, indien de eigenschappen van de Godheid waren overgestort in het vlees. Daarom durfde vanwege dit verterend vuur niemand dan de hogepriester in het heilige der heiligen ingaan. En de hogepriester zelfs, niet zonder bloed voor de misdaden van hemzelf en van het volk, dat in het midden gesteld, de gloed stilt. Daarom noemt ook Petrus, na de verhoging, de tijd van Christus' wederkomst in het vlees "de tijd der verkoeling" (Hand. 3: 19). Dus is Christus waarlijk en volkomen onze enige Behouder, Die ons met Zijn bloed besproeit en verzoent, en de enige Middelaar, Die door de dood niet verslonden is, maar deze heeft te niet gedaan (1 Kor. 15: 54-57; Hos. 13: 14).

Vierde Artikel

DIE GELEDEN HEEFT ONDER PONTIUS PILATUS, IS GEKRUIST, GESTORVEN EN BEGRAVEN

1. Laat ons nu zien, hoe deze allervoortreffelijkste Persoon, God en mens, de beide delen van Zijn borgtocht vervuld heeft. Het eerste deel van de borgtocht was, dat Hij

zou voldoen voor de zonden van alle uitverkorenen van het begin der wereld af (Joh. 11: 51, 52 en 17: 6, 9). Wij allen nu moesten naar Gods rechtvaardig oordeel een vervloekte straf lijden naar ziel en lichaam, met een eeuwige smaadheid.

Ten eerste: omdat we allen in Adam gezondigd hebben.

Ten tweede: omdat ook de verdorvenheid, die door een rechtvaardig oordeel van God daaruit is voortgevloeid, zonde is.

Ten derde: omdat die verdorvenheid van onze gehele natuur ontelbare zonden in ons voortbrengt, niet slechts in gedachten, woorden en werken tegen de Wet van God, maar ook een nalatigheid in het beoefenen van de gerechtigheid, die in de Wet van God geboden is. Daarom heeft de Borg Christus, opdat Hij een volkomen voldoening aan de Vader zou geven, voor de misdaad van kwetsing der majesteit en voor alle andere daaruit voortvloeiende zonden; onder Pontius Pilatus geleden. Hij, rechtvaardig, voor de onrechtvaardigen. Hij is gekruist, gestorven en begraven, nedergedaald ter hel, hetgeen nu bij de betreffende stukken moet verklaard worden.

We zullen daartoe een begin maken met het vonnis des doods, eerst door het Sanhedrin besloten, daarna door Pilatus uitgesproken, die daartoe aanleiding namen uit het getuigenis der waarheid door Christus afgelegd, dat Hij de Zoon van God was. Want, hoewel zij in hun rechterlijke onderzoeken Hem volkomen onschuldig bevonden en met de zaak verlegen werden, zo grijpen ze om tot hun doel te komen en de Vorst des Levens te doden, in hun blindheid en volslagen ongeloof, het getuigenis der Waarheid aan, dat Hij op de bezwering van de hogepriester beleed de Zoon van God te zijn!

Dat deze bezwering van de hogepriester door een verborgen werking van de Almachtige geschiedde, lijdt geen twijfel. Maar het Godverloochenend ongeloof nam hier uit het getuigenis der Waarheid aanleiding, om de Zoon van God "Wie alle engelen Gods aanbidden" (Hebr. 1: 6), ter dood te veroordelen! Alsof het majesteits-schennis en een gruwelijke roof ware, Zichzelf aldus God gelijk te stellen! Zo moest Hij dan betalen, wat Hij niet geroofd had! Adams zonden namelijk; Adams roof om God gelijk te willen zijn; Adams en ons aller hoogmoed en ongerechtigheid werd hier van Hem geëist. "Die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode even gelijk te zijn, maar heeft Zichzelven vernietigd, de gestaltenis van een dienstknecht aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden; en in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelven vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja, de dood des kruises" (Filipp. 2: 68). "Wat ik niet geroofd heb, moet Ik alsdan wedergeven" (Psalm 69: 5).

Zo heeft dan onze eeuwig gezegende Heiland, door te belijden, dat Hij de Zoon van God was, God te prijzen tot in eeuwigheid (Rom. 9: 5), eenswezens met de Vader, Hem volkomen gelijk, niet gedaan hetgeen Adam trachtte te doen. Want dan zou Hij Zich evenals Adam met schuld en vloek beladen hebben en ons niet verlost hebben door aan Zijn mensheid de Goddelijke eigenschappen toe te schrijven die het Wezen van God uitmaken, gelijk de priesters lasterden, dat Hij, een mens zijnde, Zichzelf Gode gelijk maakte. Neen, niet aldus. Maar vanwege de Goddelijke natuur in Hem, Die van aller eeuwen eeuwigheid door de Vader door mededeling van het gehele Wezen gegenereerd is en Die de menselijke natuur, waarin Hij gezalfd en als Christus

des Heeren geopenbaard is, aangenomen heeft, daarom heeft Hij met het oog op de beide naturen beleden te zijn de waarachtige en natuurlijke Zoon van God en de Christus des Heeren, gelijk ook de hogepriester bij het bezweren bedoeld had, namelijk het vlees geworden Woord. Want zo Hij niet het Woord was, kon Hij ook niet zijn de Zoon van de gezegende God. En zo Hij geen waar mens was, kon Hij niet gezalfd zijn met de Heilige Geest, naar welke beide zaken de hogepriester gevraagd had. Want het Woord is Hij alleen, Die van hetzelfde Wezen is met God en daarom met de Heilige Geest niet behoeft gezalfd te worden of nodig heeft Diens gaven te ontvangen.

Zo verschaft de belijdenis der Waarheid door Christus, aan Joden en Heidenen een gezochte gelegenheid om Hem te doen lijden en sterven, hetgeen echter naar de raad van God was en tot onze verlossing aldus geschieden moest en nodig was.

DIE GELEDEN HEEFT ONDER PONTIUS PILATUS

2. Het doel hiervan is, dat wanneer de misdaad van de gekwetste Goddelijke majesteit door Adam bedreven en waaraan ook wij schuldig zijn, en alle zonden, die daaruit ontstaan zijn, door God, Die het oordeel oefent, in de Zoon, Die Zich uit de hoogste majesteit neerlaat, naar de hoogste gestrengheid der gerechtigheid gestraft waren, de gehele gedachtenis daarvan voor Gods vierschaar zou uitgedelgd zijn. Want aangezien wij voor de rechterstoel van de hemelse Rechter moesten gesteld worden en aldaar in onze zonden moesten veroordeeld worden en de Zoon van God onze zonden en schuld op Zich geladen had, zo heeft Hij, opdat het een zoenoffer zou zijn, als schuldig aan gekwetste majesteit en als een allergrootst zondaar in onze plaats voor de rechterstoel van God moeten gesteld worden en door God Zelf, Die het oordeel oefende door Pilatus, hoewel die iets anders dacht, moeten veroordeeld worden. Tegelijk werd er door God Zelf, door de mond van Pilatus, een getuigenis gegeven van Zijn onschuld, opdat aan allen de heiligheid van het zoenoffer zou blijken. Dat onze zielen zich tot God, de Rechter in het allergewichtigste gericht, hebben te verheffen, getuigen de volgende plaatsen: Matth. 24:39; Jes. 53:6, 10; Rom. 8: 2, 32; 2 Kor. 5:21; Hand. 4:28; Joh. 8:24; Psalm 69; Joh. 18:1, 11 en 19:11.

IS GEKRUIST

3. Doch waarom Christus niet slechts op een rechterlijke wijze, maar ook op geen andere plaats dan aan het kruis een zoenoffer heeft willen worden, gelijk Petrus zegt: "Die onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout" (1 Petrus 2: 24), daarvan geeft de Schrift deze reden: Omdat er zulk een opoffering vereist werd, die voldoende was voor onze zonden. Nu waren we God niet slechts een gewone, maar zulk een dood schuldig, die gepaard ging met de vloek en de uiterste smaadheid en dat uit kracht van het vonnis door God in Zijn Wet uitgesproken. En aangezien nu de dood des kruises vervloekt was, niet alleen volgens het oordeel van de mensen, maar ook volgens de uitspraak van de hemelse Rechter: "vervloekt is een iegelijk die aan het hout hangt", zo heeft onze Borg Christus deze dood moeten ondergaan, opdat Hij door genoeg te doen, ons van de vloek zou verlossen en de gedachtenis daaraan voor

eeuwig zou uitdelgen. Daarom zegt Paulus, 'dat Christus de vloek van de Wet van ons heeft weggenomen, als Hij een vloek voor ons aan het kruis geworden is, opdat de beloofde zegening van Abraham tot ons zou komen.' (Gal. 3: 13, 14). Zo verstaan we dan uit het kruis, als het teken van de vloek, dat de gehele vloek, die wij moesten gevoelen, op Christus is overgebracht. Want gelijk wij de vloek en de toom van God naar ziel en lichaam, volgens de uitspraak van de Wet moesten dragen, zo heeft de Zoon van God beide in lichaam en ziel die moeten gevoelen, en daardoor vermorzeld worden, opdat Hij een waarachtig slachtoffer zou zijn voor onze zonden, gelijk Jesaja zegt in hoofdstuk 53: 10. Vandaar die smartenkreet: "*Mijn God, Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?*" (Matth. 27: 46 en Hebr. 5: 7).

Want omdat wij niet alleen met het lichaam, maar ook voornamelijk met de ziel gezondigd hebben en daarom de vloek op ons hebben geladen, zo was het tot onze verlossing noodzakelijk, dat onze Borg Christus voor Gods rechtvaardige rechterstoel, niet in het lichaam alleen, maar ook en voornamelijk in de ziel gevoelde de vloek, die op ons lag, opdat er volkomen aan Gods gerechtigheid zou voldaan worden. Want dat Christus waarlijk de vloek van God om onzer zonden wil gedragen en gevoeld heeft, kunnen we niet ontkennen. Tenzij we willen ontkennen, dat Hij ons waarlijk verlost heeft. En in dat totale gevoel van de Goddelijke vloek is er geen wantrouwen of enige andere zonde vermengd geweest. Want hoewel Hij waarlijk gevoelde, gelijk Hij klagend uitriep, dat Hij door God verlaten was, hetgeen tot het gevoelen van onze vloek behoort, zo heeft Hij echter niet opgehouden een vast en onwankelbaar vertrouwen op God te stellen, hoewel Hij die vertroosting en blijdschap, die de menselijke natuur van de Goddelijke pleegt te ondervinden, miste. Want Zijn onwrikbaar vertrouwen blijkt duidelijk uit Zijn herhaald: "*Mijn God, Mijn God!*", waarmee Hij te kennen geeft Zijn vast vertrouwen op die God, van Wie Hij, klaagt, verlaten te zijn.

4. Wie nu niet opmerkt dat dit gevoel van de Goddelijke vloek in de dood des kruises, die naar Gods Woord. vervloekt was, tot de zoenofferande noodzakelijk is geweest, die overweegt ook niet de grootheid van de zonde, noch neemt de grootheid van de genade: en van de liefde van Christus op met die verwondering welke betaamt. Daarom is het ook geen wonder, dat zij der zonde nog niet gestorven zijn en der gerechtigheid leven, aangezien ze niet inzien, dat de verzoening van de zonden, Christus het gevoel van zulk een verschrikkelijke vloek gekost heeft (1 Petrus 2: 24). Indien we dit. niet inzien, begrijpen we de ontzettende grootheid van het kwaad. der zonde ook niet. Nog veel minder kennen we dan het kwaad van de zonde, dat in ons woont. Daarom nemen we dan ook, door de satan verblind, tot andere hulpmiddelen te vergeefs de toevlucht, die tot genezing van zo'n groot kwaad geenszins toereikende zijn.

Zo teren we, terwijl we blijven hangen in nietige geruststellingen, in onze zonden uit. Hierop ziet Petrus, waar hij bij de dood, die Christus aan het hout des kruises geleden heeft, de genezing voegt. Zulks naar het woord van Jesaja, alsof hij zei, dat de genezing te vergeefs in enig ander ding gezocht wordt. Daarom maakte hij uitdrukkelijk melding van het hout, als het teken van de vloek, opdat hij zou tonen, dat de grootheid van het kwaad een hulpmiddel vereiste van zulk een grote prijs.

5. Tenslotte, die deze dingen van de vloek des kruises niet weten, die weten ook niets van Wet en Evangelie. Zij weten niet hoe heilig de Wet van God is, terwijl Christus haar overtredingen met zulk een dure prijs heeft moeten verzoenen, Die gekomen was, niet om de Wet te ontbinden, maar te vervullen. Zij kennen het Evangelie niet, welk een blijde boodschap het is, van zo'n grote vloek van moeders schoot af meegebracht en van de ontelbare overtredingen der Wet op ziel en lichaam geladen, volkomen verlost te zijn.

Deze genade wordt ons dagelijks aangeboden door de prediking des kruises, waaraan Hij alleen onze vloek al stervende op Zichzelf heeft overgebracht. Hiervan schroomt de apostel niet te belijden: "dat hij niet voorgenomen heeft iets onder de Korintiërs te weten dan Jezus Christus en Die gekruist" (1 Kor. 1: 21-25 en 2: 2). Dit voegt hij er niet zonder gewichtige redenen bij, alsof hij zei, dat het voornaamste stuk van onze gehele heerlijkheid in de dood aan het kruis bestaat, die daartoe gesteld was om alle vloek weg te nemen.

Hoewel het voor de wijsheid van het vlees dwaasheid en ook krachteloos scheen, zo blonken er nochtans in uit de oneindige wijsheid Gods, gepaard met de gerechtigheid en de oneindige kracht om de vloek weg te nemen. En wel daarom, omdat Hij, Die de vloek van zulk een dood op Zich heeft genomen, niet alleen ten aanzien van het vlees een volheid van zegeningen heeft ontvangen, maar ook in zover Hij, het vleesgeworden Woord, de fontein en de bron is van alle zegeningen, waarvan de Heilige Geest getuigt door Paulus, sprekende over de dood des kruises: "doch wij prediken Christus, de Gekruisigde, de Joden wel een ergernis en de Grieken een dwaasheid; maar hun, die geroepen zijn, beiden Joden en Grieken, prediken wij Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods. Want het dwaze Gods is wijzer dan de mensen en het zwakke Gods is sterker dan de mensen" (1 Kor. 1: 23-25).

We zien er uit, dat hij de wijsheid en de kracht, die in de dood des kruises uitblinken, meerder acht dan de wijsheid en de kracht van alle mensen. Dáárom, omdat hij niet alleen ziet op Gods alwijze en standvastige raad, maar ook, dat hij bekrachtigt dat Christus, de Gekruisigde Zelf, Die hij in het vorige vers genoemd had "de wijsheid en de kracht Gods", de waarachtige, alwijze en almachtige God is. Vandaar, dat die dood, die hij bij toegeving dwaas en zwak noemt, in God wijzer en sterker is dan de wijsheid en de kracht van alle mensen, die samen verenigd, nooit een middel konden aanbrengen tot wegneming ook maar van een enkele zonde en haar vloek.

6. Door deze genade worden waarlijk de harten gesterkt, waardoor ze van alle vloek zijn vrij gemaakt. "Het is goed, dat het hart gesterkt worde door genade, niet door spijzen, door welke geen nuttigheid bekomen hebben, die daarin gewandeld hebben. Wij hebben een altaar, van hetgeen geen macht hebben te eten, die de tabernakel dienen. Want welker dieren bloed voor de zonde gedragen werd in het heiligdom door de hogepriester, derzelver lichamen werden verbrand buiten de legerplaats. Daarom heeft ook Jezus, opdat Hij door Zijn eigen bloed het volk zou heiligen, buiten de poort geleden" (Hebr. 13: 9-12).

De reden nu, waarom het niet geoorloofd was daarvan te eten, is dat de zonden en misdaden van het volk daarop gelegd waren (Lev. 5 en 6).

GESTORVEN

7. Aangezien Christus gestorven is, zo is het zeker, dat God de zonden van ons allen gedachtig is geweest in de Middelaar, toen Hij die met de dood gestraft heeft, opdat Hij deze beloften van het Verbond of Testament zou bevestigen, dat de gehele gedachtenis onzer zonden te niet gedaan is. Want hoe toch zou er groter gedachtenis daarvan hebben kunnen zijn, dan wanneer de allerheiligste ziel van de Zoon van God daarom van Zijn eigen lichaam met de allergrootste pijnen waarlijk wordt gescheiden en afgetrokken, dat is: wanneer God Zelf sterft ten aanzien van het vlees, of in de menselijke natuur, die Hij heeft aangenomen?

Hoe zou er ook sterker bevestiging van dit testament hebben kunnen zijn betreffende de zekere vergeving der zonden, dan de dood van God Zelf, namelijk van de vleesgeworden Zoon, in Wie en door Wie het testament beloofd en gemaakt was? (Gal. 3: 17). Want hoewel andere verbonden met de dood verbroken worden, zo is, nochtans dit eeuwig Verbond daarin aan de testamenten gelijk, dat het door tussenkomst van de dood bevestigd wordt. Dit, om de onveranderlijke gerechtigheid Gods, die alle en elke zonde straft, Of in ons, Of indien we door het geloof verzoend zijn, in de Borg voor ons. De gerechtigheid Gods laat niet toe, dat de Heilige Geest gegeven wordt zonder tussenkomende verzoening. Hier is van toepassing Hebr. 9: 16, 17: "Waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood des testamentmakers tussenkoine; want een testament is vast in de doden, dewijl het nog geen. kracht heeft, wanneer de testamentmaker leeft." Daarom, zo zeker als het is, dat het testament door de dood van de Zoon van God bevestigd is, zo zeker is het, dat Zijn ziel en lichaam waarlijk van elkander gescheurd en gescheiden zijn met de allergrootste pijnen en dat het testament nooit had kunnen bevestigd worden, indien de ziel in het lichaam gebleven was, of indien lichaam en ziel ten aanzien van de Majesteit overal geweest waren.

8. Aangezien het testament van de gedachtenis der zonden te niet te doen en van onze vernieuwing ten eeuwen leven, eeuwig was, zo moest de Zoon, de Testamentmaker Zelf, Die van eeuwigheid erfgenaam was (Hebr. 1: 2), dat met Zijn dood bevestigen, benevens de offerande door de kracht van Zijn Godheid met een eeuwige kracht vervullen. Daarom voegt Paulus (Hebr. 9: 14, 15) de opoffering van Zichzelf door de eeuwige Geest en de bevestiging van de belofte der eeuwige erfenis, op dezelfde plaats tezamen. De Persoon nu, Die Zijn eigen lichaam geeft om van Zijn ziel afgescheiden te worden, is de enige Zoon van God, uit Wie het testament zijn kracht ontvangt. Dit is hetgeen Paulus zegt: "Hij heeft Zichzelf door de eeuwige Geest opgeofferd." Want ook de Testamentmaker is geen Persoon des mensen op Zichzelf bestaande (want dan zou de Testamentmaker eindig zijn en aan het testament geen oneindige kracht kunnen geven), maar Hij is de Persoon van het vleesgeworden Woord.

9. Ook is het noodzakelijk, dat deze bevestiging van het eeuwige testament of verbond een enige was, aangezien alle andere offeranden van de bevestiging worden uitgesloten (Hebr. 9: 9). Een enige, zeg ik, moest zij zijn, en wel ten hoogste aangenaam bij God, daar er door de dood van zo vele duizenden van zoenoffers, zelfs niet één enkele zonde is kunnen verzoend worden, maar alleen wijzen moesten op deze volmaakte offerande. Die zoenoffers, met hun omslachtige ceremoniën, konden dan ook de gelovige Israëliet, wanneer hij ze op zichzelf beschouwde, niet bevredigen.

Ze verwezen hem echter naar de toekomstige dood van Gods Zoon, door Wie het eeuwige Testament alleen kon bevestigd worden) Psalm 40: 7-9; Hebr. 10: 5-10; Psalm 50: 13, 14 en 51: 18-21).

Dat de Wet dit alles vereiste uit eigen krachten en aan de overtreders de eeuwige dood bedreigde, is door het bloed der beesten bevestigd, waarmee het volk en het boek der Wet besprengd werden. En geen wonder, want een handschrift kan ook voor een geringe zaak gegeven worden, die met de grootheid der schuld geenszins overeenkomt. Ja, wat meer is, zo het er mee overeenkwam, zou het geen handschrift, maar de prijs zelf zijn (Col. 2: 14). Doch de bevestiging, niet van dat wettische, maar van het eeuwige Genadeverbond, aangaande de te niet gedane gedachtenis der zonden en de inschrijving van de Wet in de harten, benevens aangaande de handschriften zelf, die aan het kruis gehecht moesten worden, vereiste een veel voortreffelijker prijs, waarvan de verdiensten namelijk met de grootheid van de schuld zouden overeenkomen, ja die te boven gaan. En waarvan de kracht voor eeuwig zou kunnen opbrengen hetgeen beloofd was, te weten een volkomen vernieuwing naar Gods beeld en de daarmee gepaard gaande hemelse erfenis (Hebr. 10: 14).

BEGRAVEN

10. Deze begrafenis is een deel van Christus' vernedering, want zij is een vervolg of voortgang van de dood. De wijze daarvan wordt Joh. 19: 38-41 beschreven in deze woorden: "En daarna bad Jozef van Arimathea Pilatus enz.." Daarom evenals de dood, zo bevat ook de voortgang daarvan een bevestiging van het testament . (Rom. 6: 3, 4; 1 Kor. 15: 2, 4).

11. Het is er dan zover vandaan, dat er ter bevestiging van het testament vereist zou zijn geweest de alomtegenwoordigheid van Christus' lichaam en ziel, dat ook zelfs de ziel bij haar eigen lichaam niet tegenwoordig, maar daarvan gescheiden en tot de derde dag afwezig moest zijn. Omdat de dood, waardoor Hij het testament heeft willen bevestigen, zo lang naar de Schriften heeft moeten aanhouden. Nochtans is de persoonlijke vereniging ook toen zelfs niet verbroken geweest, hoewel de ziel werkelijk van het lichaam gescheiden was en de ziel niet daar, waar het lichaam, noch het lichaam daar, waar de ziel was en geen van beide in alle plaatsen was, waar de Godheid was. Ja, wat meer is, indien dit het geval was geweest, zo zou het testament geenszins op die wijze bevestigd zijn als God besloten had en door de profeten, benevens door de Zoon van God, de Testamentmaker Zelf, had doen voorzeggen. Onder anderen in het voorbeeld van Jona, dat de dood van de Messias zich tot de derde dag zou uitstrekken. Indien dit niet het geval zou geweest zijn, zouden we werkelijk nog in onze zonden zijn en uitgesloten van de hemelse erfenis.

12. Het is er ook zo ver van af, dat de vermenging van Christus' vlees met ons vlees, de oorzaak van onze opstanding zou zijn, dat zodanige vermenging daarentegen omver stoot de waarheid van Christus' begrafenis en de opstanding van Christus' vlees. Want indien het met het onze vermengd, onze opstanding moet uitwerken en het onze in het graf verdorven wordt, waarmede Christus' vlees vermengd is, hoe zal dan blijken het getuigenis van de Schrift: "Gij zult niet toelaten dat Uw Heilige de verderving zie." Nee, dan zou Hij ook de Heilige der heiligen niet zijn, gelijk Daniël Hem noemt. Dan zou Christus' vlees ook niet onverdorven opgewekt zijn, veel minder

zou het anderen opwekken, hetwelk zichzelf niet heeft opgewekt, maar door het Woord is opgewekt. Want dat Zijn vlees zichzelf niet heeft opgewekt en gevrijwaard van de verderfenis, is zonneklaar uit hetgeen Hij zegt: "Gij zult niet toelaten." Dat dit tot de Godheid gesproken is, bewijst de gehele psalm.

Vijfde Artikel

NEDERGEDAALD TER HEL, TEN DERDEN DAGE WEDEROM OPGESTAAN VAN DE DODEN

1. Deze nederdaling is de laatste trap van Christus' vernedering, wanneer Hij namelijk na de begrafenis tot de derde dag door de dood verdrukt heeft gelegen (Hand. 2 24): "Welke God opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, also het niet mogelijk was, dat Hij van dezelve dood zou gehouden worden." De smarten des doods zijn zonder tegenspraak die uiterste smarten van lichaam en van ziel, waarover kort hiervoor gehandeld is, toen we het hadden over de vloek van God, die de Heere in de dood des kruises gesmaakt heeft. Aangaande deze betekenis van de nederdaling ter hel, zie 1 Sam. 2 6; Psalm 30: 4 en Psalm 49:15.

2. Vervolgens, wanneer de apostel Petrus er bij voegt, dat de smarten des doods *zijn* ontbonden, toen de Vader Hem uit de doden opwekte, zo verenigt hij die staat, die op de smarten des doods gevolgd is, met de smarten zelf. Want hoewel het lichaam in het graf liggende, zonder alle smarten en zonder gevoel was, aangezien het waarlijk gestorven was, wordt niettemin van de Middelaar Christus gezegd aangezien de dood, die in het graf aanhield, niets anders was dan een heerschappij der pijnen en smarten (want de dood heeft over Hem voor een tijd waarachtig geheerst, Rom. 6: 9) - toen eerst die dodelijke staat te boven te zijn gekomen, toen Hij, gestorven de dood heeft overwonnen. Daarom, waar het zeker is, dat Petrus aldaar over de uiterste trap van Christus' vernedering spreekt, in welke staat der hel God de ziel van Christus niet zou verlaten, de smarten des doods ontbonden zijnde, zo volgt daaruit, dat in de nederdaling ter hel begrepen is de uiterste trap van Christus' vernedering. Hierin heeft de Vader Hem niet willen verlaten, te weten in de heerschappij des doods of die uiterste smaad, toen Hij in het graf tot de derde dag gehouden, door de dood verdrukt heeft gelegen.

3. En gelijk in de gehele vernedering van Christus de heerlijkheid van Zijn Godheid uitblonk door het voorhangsel des vleses, zo ook in de uiterste trap der vernedering. Daarom belet niets, dat Hij niet, wanneer het Woord de heerschappij aan de dood toestond, met de uiterste smaadheid over Zijn eigen mensheid, tot aan de derde dag toe, intussen naar Zijn Godheid of naar de Geest (waardoor Hij op de derde dag is levend gemaakt, 1 Petrus 3: 18) zou zijn ingegaan tot de geesten, dat is, de zielen dergenen, die wel in het vlees geoordeeld waren door de mensen, opdat ze voor God zouden leven in de Geest (1 Petrus 4: 6). Opdat de kracht van Zijn dood hun zou bekend worden, daar er geen scheiding der naturen in Zijn Persoon geschied was. Want hoewel al die tijd de ziel van het lichaam is gescheiden geweest en onderscheiden van plaats, daar het lichaam werkelijk dood en begraven lag, zo was echter het Woord, dat oneindig is, noch van de ziel, noch van het lichaam, die Hij eenmaal in enigheid Zijns Persoons had aangenomen, afgescheiden, dat deze niet

zouden blijven de eigen tempel van het Woord, gelijk Hijzelf zegt: "Breekt deze tempel en in drie dagen zal ik dezelve oprichten" (Joh. 2: 19).

Ook ten opzichte van deze vereniging die nooit verbroken is, schroomt zelfs de engel niet te zeggen: "Ziet de plaats waar de Heere gelegen heeft" (Matth. 28: 6). Gelijk hij ook niet schroomt te zeggen, dat de Heere na de opstanding in het graf niet is, ziende namelijk op het lichaam, dat de vrouwen zochten, waarvan hij tevoren, bedoelende datzelfde lichaam, beleden had, daar gelegen te hebben. Toen was de ziel zeker van het lichaam afgescheiden, terwijl echter de Heere des tempels of het Woord, geenszins is afgescheiden geweest, noch van het lichaam, noch van de ziel. Daarom, waar de persoonlijke vereniging behouden bleef, zo is de smaad der uitroeiing en de hoogste verachting op de gehele Persoon gekomen en heeft de tijd van drie dagen geduurd. Zo werd volkomen vervuld het profetische woord van Daniël 9: 26: "De Messias zal uitgeroeid worden en Hij zal geen helper hebben" (volgens de overzetting van Sanctes Pagninus).

4. Nu begrijpen we, hoe onze Borg aan het eerste deel van Zijn borgtocht heeft voldaan. Ook hoe Hij de vervulling van het andere deel heeft aangevangen, waardoor Hij beloofd heeft te zullen maken, dat we eindelijk zullen ophouden te zondigen, of dat we der zonden afgestorven, der gerechtigheid leven zouden, gelijk er gesproken wordt 1 Petrus 2: 24. Een en ander zal beter begrepen worden, wanneer we de vorm en het doel van zulk een grote vernedering zullen overwogen hebben en de dubbele vrucht, die daaruit voortvloeit.

De vorm nu is die van een zoenoffer, met een voorbede opgeofferd. Het doel is de genoegdoening of de verzoening en vereniging met de eens gedane offerande. Maar tot de vorm van een zoenofferande wordt vereist een bevel aan de Persoon gegeven (want Deze heeft de Vader verzegeld, Joh. 6: 27) en een gewillige gehoorzaamheid in verband daarmee (Psalm 110: 4, Hebr. 10: 7, Joh. 12: 49, 50), gepaard met een voorbede, dat die gehoorzaamheid ons door de Vader toegerekend worde (gelijk Hij bidt: "Ik heilig Mijzelf voor hen") en dat de Heilige Geest gegeven worde, Die ons door het geloof met Christus verenigt. Hierdoor kan ons volgens de orde van de Goddelijke wijsheid beide toegerekend worden en we ook in waarheid ervaren, dat zij ons toegerekend zijn, overeenkomstig Zijn bede: "Vader! heilig ze in Uw waarheid, opdat zij allen één zijn, gelijkerwijs Gij, Vader in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn." Al deze zaken zijn in het gebed van onze Hogepriester, die zo stond te offeren, zeer schoon uitgedrukt (Joh. 17: 426).

Daarom is de vorm en het doel van de naastvoorgaande artikelen, dat de vleesgeworden Zoon van God Zich eenmaal tot een zoenoffer, beladen met de zonden van alle uitverkorenen, op die voorwaarde heeft opgeofferd, dat er niets voor hen zou overig zijn dan een gedurige en eeuwige achtervolging van Gods barmhartigheid, gepaard met Zijn heiligheid. En dat er geen gestrengheid der gerechtigheid, geen toorn tegen de persoon (die volkomen tot in alle eeuwigheid verzoend is), verder voor hen zouden te wachten zijn (Psalm 89: 29-35; Jes. 54: 8-10).

5. Zich also tot een zoenoffer op te offeren (hetgeen de Zoon van God op zulk een wijze als we gezegd hebben, eenmaal volbracht heeft), betekent al de zonden, geen

uitgezonderd, van al degenen voor wie Hij Zich opoffert, zowel der doden als der levenden, op Zich over te nemen en Zich zo voor die allen tot een schuldenaar te maken en Zich voor Gods rechtvaardige rechterstoel te stellen, opdat al de vloeken van de Wet op Hem uitgestort zouden worden. Terwijl door Gods ontzaglijke toorn getroffen, Hij alsoo voor ons een vloek zou worden en door God voor een tijd in de hoogste smaad verlaten zou zijn, totdat er voor de zonden dergenen, voor wie Hij Zich opoffert, volkomen is genoeg gedaan, met een allerootmoedigste smeking, dat de Vader Zich late verzoenen, de opoffering gunstig aanneme en in Zijn Naam de Heilige Geest schenke (Jes. 53:2-12; Gala 3: 1; 2 Kor. 5: 19; Rom. 8: 3).

6. Zo is dan een zoenoffer een gave, die op Goddelijk bevel schuldig gesteld wordt voor God, waarop overgebracht worden de niet betaalde zonden der gelovigen van alle eeuwen, zo der levenden als der doden. Dat zoenoffer moet de verdiende vloek met een rechterlijke gestrengheid dragen, tot het bloedzweet en de kruisdood toe, gepaard met het ondragelijk gevoel van Gods verschrikkelijke toorn en de verregaandste versmading. Waarom ook Paulus deze twee zaken meerdere malen tezamen voegt, namelijk dikwijls opgeofferd te worden en dikwijls te lijden. Indien Christus dikwijls moest opgeofferd worden, zo had Hij ook dikwijls moeten lijden van de grondlegging der wereld af (Hebr. 9: 25).

7. Maar hetgeen in de beschrijving gezegd wordt, dat zowel vorm als doel van een zoenoffer strekken om genoeg te doen voor onbetaalde zondesschuld en daarom deze met de toorn Gods, op het offer worden overgebracht, hetgeen daardoor schuldig gesteld wordt, is zo zeer waarachtig, dat Paulus niet schroomt te zeggen: "Indien de gerechtigheid door de Wet is" (dat is, indien door de Wet voor de zonden wordt voldaan) "dan is Christus te vergeefs gestorven." Want het doel van de zoendood van Christus is, voor de zonden genoeg te doen en aldus door het betalen van de prijs de gerechtigheid te verwerven. Indien dit doel op een andere manier had kunnen bereikt worden, dan zou Christus zonder noodzaak gestorven zijn.

8. Dit was dan ook de reden, waarom de afbeeldende zoenoffers, die thans door deze enige en volmaakte offerande te niet zijn gedaan, dikwijls moesten herhaald worden. Namelijk om hun zwakheid en onmacht te bewijzen. Hun gedurige herhaling toonde immers, dat zij geen betaling voor de zonden waren, maar integendeel, daar ze zonder bloedstorting niet konden geschieden en nochtans dikwijls moesten herhaald worden, handschriften der zonden waren (Col. 2: 14).

9. Ze waren zowel voorbeelden als schaduwen van de toekomstige betaling, niet de prijs zelf. Schaduwen van die offerande, die alleen in werkelijkheid niet als gelijkenis of voorbeeld de toorn en de vloek van God op zich moest leggen. Overmits zij dit niet konden te weeg brengen, zo konden ze ook de gedachtenis van de zonde niet wegnemen, of, indien zij het hadden gedaan, zo zouden ze niet herhaald zijn, omdat de schuld uitgedelgd was, gelijk Christus opgehouden heeft dikwijls opgeofferd te worden en te sterven (Col. 2: 12-15; Hebr. 10: 14; Rom. 3: 25, 26).

10. Uit de veelvuldige getuigenissen van de Schrift, die alle deze enige offerande beloofden, blijkt van hoeveel belang de zaak is. En opdat er ten aanzien van de vrijwillige opoffering van de Zoon van God geen twijfel voor ons zou overblijven, komen er zovele en zo duidelijke voorzeggingen van voor, dat er geen dag onder het Oude Testament voorbij ging, of ze werd in een voorbeeld als een zichtbare profetie,

in het morgen en avondoffer beloofd en afgeschaduwd.

Daarom wordt er, omdat het offer op zoveel manieren beloofd en verwacht, nu vervuld en volbracht is door Jezus Christus, gelijk Hij aan het kruis zei: "het is volbracht", en omdat Hij met die enige offerande van Zijn lichaam aan het kruis (Col. 2: 14, 15), voor de zonden van allen voor wie Hij Zich meteen voorbede heeft opgeofferd, voldaan heeft, geen voldoening voor de zonden van iemand onzer meer vereist, evenmin als dit van de Zoon van God meer geëist wordt.

Daarom zegt Paulus: "Maar Deze, één slachtoffer voor de zonden geofferd hebbende, is in eeuwigheid gezeten aan de rechterhand Gods, verder verwachtende, totdat Zijn vijanden gesteld worden tot een voetbank Zijner voeten. Want met éne offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden. En de Heilige Geest getuigt het ons ook. Want nadat Hij te voren gezegd had: Dit is het verbond," dat Ik met hen maken zal na die dagen, zegt de Heere: Ik zal Mijn wetten geven in hun harten en Ik zal die inschrijven in hun verstanden; en hun zonden en hun ongerechtigheden zal Ik geenszins meer gedenken. Waar nu vergeving derzelve is, daar is geen offerande meer voor de zonde" (Hebr. 10: 12-18).

De apostel besluit, dat aangezien de zonden en de vloek in het Nieuwe Verbond of Testament overgebracht zijn op de offerande van de Zoon van God en ook door Zijn dood verzoend zijn en daarom de beloften van het Nieuwe Testament: "Ik zal hun zonden geenszins meer gedenken" door het betalen van de prijs volkomen bevestigd zijn, zo is het zeker, dat er geen offer voor de zonden in eeuwigheid meer geëist wordt, omdat de vloek is weggenomen en de gedachtenis der zonden uitgedelgd is door de opoffering van Christus in de dood. Immers er bestaat nu geen vloek of gedachtenis der zonden meer, om opnieuw op een offerande te leggen en die schuldig te stellen, opdat het geslacht en gestraft worde. Daarom blijft er geen offerande voor de zonden meer over. Ja, wat meer is, gelijk het onmogelijk is, dat de dood van de Testamentmaker herhaald zou worden, zo kan het ook niet geschieden, dat waar het Testament door Hem bevestigd is, nog enige offerande zou nodig zijn of dat de bevestiging van het Testament herhaald zou moeten worden. En dat is de aard van het leven, waarin de Middelaar na de bevestiging is ingegaan, dat het geen herhaling toelaat.

11. Verder merke men op, dat in de gestelde beschrijving gezegd wordt, dat het rantsoen in de eeuwige raad Gods volgens het gebed van Christus Zelf, voor geen anderen bestemd is als voor diegenen, die door het Woord van het Evangelie geloven. Dat zijn diegenen, die de Zoon van God gelovig heeft gemaakt en nog maken zal. Niet echter voor ongelovigen of verachters, dat is, die in de onkunde of in de verachting van die genade blijven volharden. "Ziet dan toe, dat over ulieden niet kome hetgeen gezegd is door de profeten: ziet, gij verachters en verwondert u en verdwijnt, want Ik werk een werk in uw dagen, een werk, hetwelk gij niet zult geloven, zo het u iemand verhaalt" (Hand. 13: 40, 41; 2 Tim. 1: 8-11; Hand. 2: 39).

12. Het bidden en offeren gaat hand aan hand gepaard. Voor wie dus de Middelaar niet bidt, voor die offert Hij ook niet (Joh. 17: 9 en Lukas 22: 31, 32). "Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude"

Daarom, hoewel Hij voldoende geleden heeft voor alle mensen, zo heeft Hij eigenlijk alleen maar geleden voor die wereld (of dat ontelbaar getal mensen dat tot de wereld

behoort), die Hem door de Vader ter verlossing en verzoening gegeven was en die Hij Zelf gelovig maakt. Want voor hen alleen is het rantsoen, volgens het raadsbesluit van God. Al de anderen, die God niet kennen en verachten, zijn buiten gesloten. Daarom zegt Christus: "Voorwaar zeg Ik ulieden, zij zullen Mijn Avondmaal niet smaken" (Lukas 14: 24) en "velen zijn geroepen (uitwendig), maar weinigen uitverkoren" (Matth. 22: 14; 2 Thess. 1: 1-12). Indien Hij ook voor de verworpenen gebeden en geofferd had, dan waren al hun zonden door Zijn volmaakt priesterwerk ten volle betaald en verzoend en Gods gerechtigheid zou niet toelaten dat de schuld, door de Borg betaald, opnieuw geëist werd.

Verder moest hun dan ook de Heilige Geest geschonken worden, opdat Die het geloof in hen zou werken, daar de Zoon van God dan voor hen geofferd en gebeden had (Joh. 17: 21, 22 en 14: 16, 17). "Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid, namelijk de Geest der Waarheid, Welke de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet; maar gij kent Hem, want Hij blijft bij ulieden en zal in u zijn" Dat gebed op aarde gedaan, heeft een eeuwige kracht in de hemel (Joh. 17; Hebr. 7: 17).

13. En gelijk er geen waardiger Persoon is, Die Zich kon stellen om de zonden en de vloek van God op Zich te nemen en te verzoenen, dan de Zoon van God, zo is er ook geen waardiger Persoon om voor anderen te verwerven de toepassing van de offerande bij de Vader en de Heilige Geest, de Werkmeester van het geloof in de harten der mensen, dan Hij, Die Zich opoffert en zonde en toorn op Zichzelf laadt. Want Zijn werk is het, door Zich te stellen voor Gods aangezicht, met Zijn offerande te verwerven de vergeving der zonden en de kennis van God, waardoor de toepassing geschiedt. "Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven" (Joh. 14: 16).

14. Bovendien, gelijk Hij geen andere priesters in Zijn plaats heeft gesteld, die Hem aan het kruis zouden opofferen en die zelf ook onwetende waren voor wie ze offeren moesten (tenzij mogelijk diegenen, die aldus gevoelen, van de beulen priesters wilden maken, die hun gelijk zijn), maar Zichzelf opgeofferd heeft voor diegenen, die Hij wist dat de Vader Hem gegeven had dit is ook geenszins het werk van het toeval, gelijk sommigen het voorstellen, alsof de genade der verzoening in de lucht verspreid ware en elk die maar tot zich zou kunnen nemen (Gal. 1: 4, 15, 16) also heeft Hij ook geen priesters in Zijn plaats gesteld, die door te offeren, dezelfde zoenofferande aan anderen zouden toepassen, zonder te weten aan wie zij die zouden toepassen. Want zij kunnen onmogelijk vooruit weten, wie het zijn die de Vader aan Christus gegeven heeft.

15. De bron immers der toepassing ligt in het eeuwige raads besluit des Vaders, dat alleen aan de Zoon bekend is, zoals Hij bij Johannes zegt: "Ik bid voor diegenen die Gij Mij gegeven hebt" (Joh. 17: 9).

Ten andere ligt de bron der toepassing in de wil des Middelaars. om aan dit raadsbesluit des Vaders te gehoorzamen, opdat Hij Zich met een voorbede voor hen zou opofferen en door Zijn genade, waardoor de éinig Geliefde Zich bij de Vader doet gelden, de Heilige Geest voor hen verwerft, waardoor zij met de eens gedane offerande verenigd worden (Joh. 17: 24).

En daarom wordt nu de toepassing, daar Hij Zich voor een bepaald aantal mensen in Zijn gebed uitgedrukt, opoffert, juist daardoor volkomen vast voor de Vader. Maar in ons wordt ze vast als de leer van het Evangelie op Zijn voorbede verkregen, met kracht tot ons komt, opdat een iegelijk door zijn eigen geloof (waarmede elke uitverkorene bedeed wordt) de toepassing der offerande eenmaal bij God gedaan, tot vrede van zijn geweten zou genieten. Of, om het juister te zeggen, als elke uitverkorene door de scepter Zijner sterkte uit Sion gezonden, namelijk de leer van het Evangelie van de hemel door de Heilige Geest verkondigd (1 Petrus 1: 12), met het geloof bedeed wordt, waardoor hij Christus ingelijfd wordt en zo ervaart, dat de toepassing van de eens gedane offerande voor hem bij God geschied is, als een lid van Zijn lichaam, waardoor hij een eeuwige vrede zijner consciëntie geniet (Ef. 5: 23, 24).

16. Zo sluit dan de toepassing van het offer aan anderen in zich, zonde en vloek op de offerande over te brengen, van hen voor wie geofferd wordt en aan het offer toe te eigenen en daartegenover de allerheiligste gehoorzaamheid van de offerande aan anderen toe te rekenen en door de Heilige Geest te maken, dat zij die toerekening ervaren, terwijl ze daardoor als door een band, met de volbrachte offerande meer en meer verenigd worden. Immers Hij wordt voor geen anderen geofferd dan voor Zijn lidmaten, daar Hij is "de Behouder Zijns lichaams" (Ef. 5: 23). Dit wordt in Jes. 53: 11 als volgt uitgedrukt: "Door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen." Wanneer hij even daarvoor gezegd heeft: "door Zijn striemen is ons genezing geworden" dan spreekt hij van de toe-eigening evenals Paulus in 2 Kor. 5: 21: "Die, Die geen zonden gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem."

En gelijk Christus niet zou gestorven zijn, zo onze zonden Hem niet door God waren toegerekend, evenzo zouden wij niet leven, indien wederkerig Zijn kruisverdiensten en gehoorzaamheid ons niet door God waren toegerekend. Dit kan niet geschieden zo lang we buiten dat lichaam blijven. We worden Hem ingelijfd door de Geest des geloofs, het Woord der verzoening tot ons gezonden zijnde, gelijk de apostel op de zo even aangehaalde plaats zegt: want niet in ons, zegt hij, maar in Christus worden we gerechtvaardigd, Die ons met Zich doet heersen in het leven, gelijk de zonde heerst tot de dood (Rom. 5: 17, 21).

Deze toe-eigening van onze zonde op de offerande van Christus en wederkerig van Christus' offerande en Zijn gerechtigheid op ons, door de Geest des Zoons, wordt door Augustinus, sprekende over de bovenaangehaalde plaats, zeer fraai verklaard. "Hij, Christus," zegt hij, "is zonde en wij zijn rechtvaardigheid, doch niet onze eigene, maar van God; en niet in ons, maar in Hem; gelijk Hij niet voor Zich maar voor ons tot zonde geworden is, zonden niet in Hem, maar in ons." Zie zijn handboekje aan Laurentius, hoofdstuk 51.

"Hij is het gemaakt" zegt Paulus, "opdat wij het zouden worden", om daarmede de allerkrachtigste toeëigening uit te drukken. Zo is de offerande van Christus altijd een offerande, hoewel ze voor de verachters geen offerande is, daarom, dat ze aan hen niet wordt toegepast. Maar niet toegepast wil zeggen, dat hun zonden volgens het raadsbesluit Gods op die offerande niet worden overgebracht. Eveneens, dat de allerheiligste gehoorzaamheid der offerande aan hen niet toegerekend en de Geest des geloofs hun niet geschonken wordt, Die maakt dat zij, der volbrachte offerande

ingelijfd zijnde, daaruit een volkomen vertroosting genieten; maar ze worden daar niet ingelijfd, omdat Hij voor hen niet is opgeofferd. Want indien die offerande voor hen opgeofferd was, zo zouden zij er zeker ingelijfd worden. Christus toch is de Behouder Zijns lichaams. Daarom, Die Hij door Zijn verdiensten zalig maakt, die maakt Hij ook door Zijn kracht tot Zijn lichaam. Aangezien dit alles nu een werk is alleen Hem eigen, Die die enige bloedige offerande opoffert, zo is het dus Diens werk ook alleen die toe te passen.

17. Gelijk nu Christus Zich door de eeuwige Geest aan de Vader heeft opgeofferd, zo maakt Hij ons ook door de eeuwige Geest die offerande deelachtig (Hebr. 9: 14; Joh. 6: 53). Daarom heiligt Hij ons ook door dezelfde Geest, waardoor Hij de offerande heeft opgeofferd. Vandaar dat gezegd wordt: "Met éne offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen die geheiligd worden." Let wel, hij zegt, degenen die geheiligd worden, om te leren dat de offerande en de heiligmaking door de Geest bij elkander behoren, opdat niemand zou roemen over een volkomen verzoening van zijn zonden, zonder heiligmaking door de Geest. Zoals hij te voren de bron daarvan had aangewezen in deze woorden: "Want indien het bloed der stieren en bokken, en de as der jonge koe, besprengende de onreinen, hen heiligt tot de reinheid des vleses; hoeveel te meer zal het bloed van Christus, Die door de eeuwige Geest Zichzelf Gode onstraffelijk opgeofferd heeft, uw geweten reinigen van dode werken, om de levende God te dienen!" (Hebr. 9: 13, 14).

18. En gelijk niemand der mensen door enig zoenoffer God bewogen heeft om Zijn Zoon in de wereld te zenden, opdat Hij ons verzoenen zou, zo verwerft ook geen mens door enig zoenoffer de toepassing voor zichzelf En indien al het offer van de mens Gode aangenaam is, zo stond hij reeds te voren en wel door het geloof, in Gods gunst. Daarom kan zijn offer in geen geval een zoenoffer voor zichzelf en voor anderen zijn.

19. De eerste en voornaamste vrucht dan van zulk een diepe vernedering, waardoor het eeuwig Woord de gestalte van een dienstknecht (dat is, de menselijke natuur met haar zwakheden, doch zonder zonde) aangenomen hebbende, aan de Vader gehoorzaam is geworden tot de dood, ja tot de dood des kruises, die tot aan de derde dag over Hem geheerst heeft - de eerste en voornaamste vrucht, zeg ik, is, dat die gehoorzaamheid van de Zoon, de zaak zelf is, die ons toegerekend wordt tot een genoegdoening voor God. Hierdoor is de gedachtenis van al onze zonden voor Hem te niet gedaan. Want aangezien deze offerande het rantsoen is voor de zonden van al degenen die ooit geheiligd zijn of zullen worden, zo is ze niet alleen een genoegdoening voor de oorspronkelijke en werkelijke zonden, die wij met daden tegen de Goddelijke Wet gedaan hebben, maar ook voor de zonden van nalatigheid of voor de nagelaten goede werken, die de Wet van God met recht van ons vorderde. Zo hebben we in deze vrijwillige offerande van Christus een volkomen rechtvaardigmaking van al onze zonden. En zeker, in die gehele offerande ziet het geloof voornamelijk op de vrijwillige versmading en de hoogste gehoorzaamheid van de Zoon (Filipp. 2: 8). Daarom "gelijk door de ongehoorzaamheid van die éne mens velen tot zondaars zijn gesteld geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van Eén velen tot rechtvaardigen gesteld worden" (Rom. 5: 19).

Maar de waarde van zo'n grote vernedering hangt af van de waardigheid van de Persoon, Die alleen het recht heeft om Zich voor de Vader te stellen en met Zijn eigen bloed te gaan in het heilige der heiligen, dat niet met handen gemaakt is (Hebr. 9: 11,

12). Want de Persoon is de eeuwige Zoon van God (Hebr. 1: 1 en 2: 59), van nature God, Die in de aangenomen menselijke natuur, die zelfs van de ontvangenis af geheiligd, rein, van de zondaren afgezonderd en rechtvaardig is, voor ons onrechtvaardigen aan de Vader is gehoorzaam geworden tot de dood, ja tot de dood des kruises. En gelijk de rechtvaardigmaking alleen geschiedt door het geloof, zo geschiedt ook alleen en bijzonder door het geloof, waarmede een iegelijk bedeed wordt, de toepassing van deze gerechtigheid, die bestaat in het vrijwillig geschenk van de zoenofferande. Dus wordt de offerande van Gods zijde niet verder toegepast dan zij bestemd is, en van onze zijde, voor zover als wij, gelovig gemaakt zijnde, op die beloften vertrouwen (Rom. 5 en Filipp. 3).

20. De tweede vrucht van de gehele vernedering van Christus is de afsterving der zonde, die tot het tweede gedeelte van het Verbond behoort. Want omdat de zonde door Gods rechtvaardig oordeel gewoed heeft over het menselijk geslacht, zo is er, aangezien Zijn toorn door de vernedering van de Zoon gestild is, zowel voor de zonden voldaan als haar kracht benomen, zodat zij in degenen, die door het geloof met Hem verenigd worden, niet meer kan heersen (Rom. 5: 6-8). Dit geloof heeft de Hogepriester ook voor ons verworven en Hij bewaart het (Joh. 17: 15, 20, 21; Lukas 22: 32). Daarom wordt er gezegd: "Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard, opdat Hij de werken van de duivel verbreken zou" (1 Joh. 3: 8).

Daarom is de Zoon van God (Die tot bevestiging van het gehele Genadeverbond gekomen was) niet alleen gestorven, opdat Hij voor de zonden zou genoeg doen, maar ook, opdat Hij door de genoegdoening de zonde als het werk van de duivel zou verstoren. Want door de genoegdoening heeft Hij zowel de vloek weggenomen als de zonde haar kracht benomen om in ons te woeden en onder de macht van haar en van de dood te houden, die geheel en al gelegen was in Gods rechtvaardig oordeel, waaraan Christus voldaan heeft. Hij heeft deze genade voor ons verworven, dat Hij door de Heilige Geest de zonden in ons doodt, aangezien we door één Geest tot één lichaam met Hem zijn verenigd (1 Kor. 12: 12, 13; Joh. 17: 20-23).

Of, opdat ik het iets duidelijker zegge: de vleesgeworden Zoon van God is gestorven, opdat Hij de toom van God zou stillen, door welke te stillen de kracht der zonde, zowel om te verdoemen als om in ons te heersen, verbroken is (Rom. 6: 10-12). Want deze beide krachten vloeiden uit Gods rechtvaardige toorn voort. Zijn toorn is nu niet alleen gestild, maar "wij zijn ook begenadigd geworden in de Geliefde" (Eféze 1: 6). "Opdat de wereld bekenne, dat Gij Mij gezonden hebt en hen lief gehad hebt, gelijk Gij Mij lief gehad hebt" (Joh. 17: 23). Aangezien we nu uit deze bron der liefde bedeed zijn en met de voorbidding van de Zoon, hier op aarde gedaan, die een eeuwigdurende kracht heeft in de hemel en met de Heilige Geest, zo verliest de zonde haar rijk in ons, totdat zij geheel verga (Joh. 17: 19-23). Hierop zinspeelt de apostel: "Dat gevoelen zij in u, hetwelk ook in Christus Jezus was" (Filipp. 2: 5) en "Doch gij hebt Christus alzo niet geleerd; indien gij maar Hem gehoord hebt en door Hem geleerd zijt, gelijk de waarheid in Jezus is" (Eféze 4:20, 21).

TEN DERDEN DAGE WEDEROM OPGESTAAN VAN DE DODEN

21. Thans volgt de verhoging van Christus, die met Zijn opstanding aanvangt.

Hoe deze tot de beide delen van Christus' borgtocht dienstig is, zullen we aanwijzen. Eerstelijk betreffende dat gedeelte waardoor Hij beloofd heeft voor onze zonden te zullen voldoen. Gelijk er ook in de gehele verhoging van Christus niets is om tot het denkbeeld te leiden, dat er bij de vorige genoegdoening nog enige vermeerdering moest komen. Want dat wordt in Hebr.10: 14-17 zonneklaar getoond. Twee zaken zegt de apostel daar.

Ten eerste, dat er door die éne offerande van het lichaam en het bloed van Christus aan het kruis volbracht, voor onze zonden voldaan is en dat we geen andere genoegdoening nodig hebben.

Ten andere, bevestigt hij dat uit de beloften van het Nieuwe Verbond (ter bevestiging waarvan Christus Zichzelf éénmaal heeft opgeofferd), namelijk op deze wijze, dat God Zijn wetten in onze harten wil schrijven en onze zonden geenszins meer wil gedenken. Indien er dan bij God ten aanzien van de gelovigen geen gedachtenis der zonden meer is, hoe zou Hij dan nog een genoegdoening voor de zonden eisen?

Daarom, zo weten we uit deze woorden van de apostel en ook van het Verbond zelf, dat de gedachtenis van al onze zonden door die éne offerande van Christus zo zeker tot in eeuwigheid is te niet gedaan, dat er geen werk meer vereist wordt. Zelfs niet van de Zoon van God, veel minder van enig mens, waarom iemand zou menen, dat de zonden hem vergeven worden.

Wat dan het eerste deel van Christus' borgtocht aangaat, hoewel er in Zijn vernedering een volkomen genoegdoening voor de zonden is betoond, gelijk Hij beloofd had, zo blinkt nochtans in Zijn opstanding de zekerheid en heerlijkheid van Zijn genoegdoening en volbrachte beloften eerst volkomen uit.

Want vooreerst, omdat Christus niet in Zijn, maar in onze zonden, die op Hem gelegd waren, gestorven en daaruit tot een geheel onsterfelijk leven is opgestaan, zo straalt hieruit het wondervolle licht alle gelovige gemoederen toe, dat er zelfs niet één enkele van al hun zonden onverzoend is gebleven. Anders zou Christus, onze Borg en tevens de Borg van het Verbond, niet hebben kunnen opstaan. Want waar zelfs maar één enkele zonde is, daar moet noodzakelijk de dood zijn. Immers, Gods onveranderlijke waarheid heeft eenmaal vastgesteld, dat "de bezoldiging der zonde de dood is" (Rom. 6: 23).

22. Verder is de opwekking van de Zoon niet slechts een openbaar getuigenis, dat er een volmaakte en eeuwige gerechtigheid aangebracht is tot allen en over allen die geloven, maar de opwekking van de Zoon is ook zelf een dadelijke vrijspraak van de zonden van al degenen, die door het geloof in Christus uit de eeuwige dood opgewekt worden. Want gelijk de Vader door Christus in de dood over te geven, onze zonden in Christus heeft veroordeeld (Rom.. 8: 3), zo heeft Hij ook Christus van onze zonden vrijgesproken en ons met Hem, door Christus uit de doden op te wekken. Krachtig stelt Paulus dit in het licht: "En indien Christus niet opgewekt is, zo is uw geloof te vergeefs, zo zijt gij nog in uw zonden" (1 Kor. 15: 17). Dat is, zo zijt gij nog waarlijk schuldig voor God. Daarom, nu Christus opgewekt is, zijn we niet meer in onze zonden, dat is, zijn we waarlijk daarvan vrijgesproken. Aldus moet ook verstaan worden hetgeen Paulus zegt: "Nu is het niet alleen om zijnentwil (van Abraham)

geschreven, dat het hem toegerekend is, maar ook om onzentwil, welke het zal toegerekend worden, namelijk degenen die geloven in Hem, Die Jezus, onze Heere, uit de doden opgewekt heeft, Welke overgeleverd is om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking" (Rom. 4: 23-25).

Waarom wordt het volle Evangelie eerst na de opstanding tot al het schepsel, zowel Joden als heidenen, gezonden, volgens het bevel van Christus? (Lukas 24: 46, 47). Omdat het toen eerst volkomen in Zijn Naam kon verkondigd worden, nadat Hij onze zonden in Zijn lichaam gedragen had op het hout en daarvan gerechtvaardigd, was opgestaan. Want toen was het Evangelie in alle opzichten een blijde boodschap, waardoor in de Naam van Christus verkondigd werd, dat alle gedachtenis der zonden in de gestorven en opgewekte Christus was te niet gedaan. En dat de Heilige Geest verworven was, door Wiens kracht zij het Evangelie zouden kunnen geloven en zich bekeren (Hand. 3: 15, 16). Van deze zaak zal in het tweede deel van Christus' borgtocht uitvoeriger worden gesproken. Hiertoe behoort ook de vraag van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus (1 Petrus 3: 21).

23. De hoofdsom dan van het eerste deel, hoe namelijk de gedachtenis onzer zonden vernietigd blijft, komt hierop neer, dat de zonden aan ons niet meer kunnen toegerekend worden, evenmin als aan Christus Zelf, Die van de doden is opgewekt. En dat wij in Christus zo rechtvaardig en onschuldig gerekend worden, als Christus was, toen Hij van de doden opstond. Want ten eerste, omdat Hij door de voorafgaande dood onze zonden met Zijn gehoorzaamheid had uitgedelgd, zo volgt daaruit, dat Hij, wanneer Hij gerechtvaardigd opstaat, Die te voren als een zondaar in onze plaats door God was veroordeeld, in onze naam van onze zonden is gerechtvaardigd. En dat God ons voortaan in die volmaaktheid aanziet, waarin Christus is opgestaan en dus, na onze zonden in de gave Zijner liefde uitgedelgd te hebben en ons van alle zonden vrijgesproken en gerechtvaardigd te hebben, ons voor eeuwig beschouwt in die allervolmaaktste reinheid, waarin de Zoon van God, als de eerstgeborene uit de doden, is opgestaan.

Want op die voorwaarde is de Zoon van God ten aanzien van het vlees, na de verzoening der zonde door Zijn allerheiligste offerande, de eerstgeborene uit de doden (Hand. 13: 30-39; Col. 1- 18). Opdat gelijk de eerste Adam op die voorwaarde de gunst en het beeld Gods ontvangen had, dat hij ze voor zich en zijn nakomelingen zou hebben, indien hij in de gehoorzaamheid jegens God was staande gebleven, alzo ook Christus, de tweede Adam. Alles zou Hij voor Zijn gehele lichaam hebben, niet alleen dat allerheiligste leven van de ontvangenis af, dat Hij stelt tot een verzoening voor onze zonden (1 Joh. 2: 2), maar ook dat leven dat Hij, de Rechtvaardige en Onberispelijke, eeuwiglijk Gode leeft, niet zozeer voor Zichzelf als wel voor allen, die Hem verwachten tot zaligheid (Hebr. 9: 26-28).

Deze zaak wordt duidelijk gesteld in Rom. 5: 10 (in welk gehele hoofdstuk de beide Adams met elkaar vergeleken worden, namelijk zo dat beiden aan de hunnen meedelen wat zij bezitten). "Want indien wij, vijanden zijnde, met God verzoend zijn door de dood Zijns Zoons, veel meer zullen wij, verzoend zijnde, behouden worden door Zijn leven." Zo ook verzen 20, 21, omdat we uit de reinheid, waarin de Vader ons aanziet, nadat Christus ons door Zijn dood verzoend heeft, nimmer weer kunnen uitvallen. Daarom zegt de apostel: "Veel meer zullen wij behouden worden door Zijn

leven." Want nadat Hij opgestaan is, leeft Hij voor ons tot in eeuwigheid. Immers het vorige leven, in elk opzicht aan dat van de eerste Adam gelijk en daarom aan verzoeken onderworpen (Gen. 3; Matth. 4), hoewel het rein en heilig was, moest Hij echter geven om Adams zonde en haar gevolgen te verzoenen. Het andere leven, waartoe Hij verwekt is door de opstanding uit de doden, leeft Hij om diegenen te behouden, die Hij verzoend heeft, gelijk de apostel op de zo juist aangehaalde plaats zegt. Ook had hij te voren niet te vergeefs gezegd, dat Adam een voorbeeld was van Hem Die komen zou.

Want gelijk de eerste Adam op die voorwaarden de gunst en de geestelijke gaven Gods ontvangen had voor zichzelf en zijn nakomelingen, dat hij in de gehoorzaamheid zou volharden, zo ook deze tweede Adam, volhardende in Zijn gehoorzaamheid tot aan de dood, na Zijn allerheiligste ziel of leven voor ons gegeven te hebben (Joh. 10: 17) en het wederom te hebben genomen, heeft de eeuwige gunst van God voor Zich en de Zijnen verworven. Daarom beschouwt de Vader de leden van Christus steeds als volmaakt, nu in hun Hoofd hun zonden voor eeuwig zijn uitgedelgd. Daar Hij ons als zondaren had aangezien in de stervende Zoon, zo ziet Hij ons nu als rechtvaardigen aan in die levend gemaakte, Die, gelijk Hij ons gegeven is tot een verzoening door Zijn dood, also veel meer onze Behouder is door Zijn leven.

Of, om het nog duidelijker te zeggen: daar Hij de Zoon te voren aangezien had als een zondaar in onze zonden, daar ziet Hij Hem, en ons in Hem, nu zodanig aan als Hij is, niet zo zeer voor Zichzelf als wel voor ons. Want daar Hij de Zoon te voren had aangezien in onze zonden, daar ziet Hij Hem nu aan als Die rechtvaardig voor ons verschijnt zonder onze zonden. Dat is, onze zonden in die offerande uitgedelgd zijnde, beschouwt Hij ons nu in de reinheid dier gave, omdat de gave, door ons aangenomen, eeuwig is en Hij" onze Middelaar, steeds daarmede voor de Vader verschijnt. "Mijn kinderkens! ik schrijf u deze dingen, opdat gij niet zondigt. En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige. En Hij is een verzoening voor onze zonden, en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der gehele wereld" (1 Joh. 2: 1, 2). Te voren had hij gezegd, dat "het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, ons reinigt van alle zonden" Thans voegt hij er de voortdurende voorbede bij van die Rechtvaardige bij de Vader. En opdat de verzoening een eeuwige kracht zou hebben, verschijnt Hij dagelijks voor het aangezicht van God voor ons.

24. Al deze dingen zullen grondiger door ons verstaan worden, wanneer we de Persoon, Die met Zijn beloften bekleed opstaat, met de ogen des geloofs beschouwen. De Persoon, Die opstaat is niet de persoon eens mensen, die door eigen kracht voor zichzelf opstaat, maar het Woord of de eeuwige Zoon van God, om onzentwil mens geworden, Die Zichzelf als een offer, beladen met de zonden van alle uitverkorenen, heeft opgeofferd. Zo is ook datzelfde mens geworden Woord rechtvaardig opgestaan, tot Zijn eeuwige rechtvaardigmaking, opdat zij, die te voren in de eerste Adam zondaars gerekend werden om de ongehoorzaamheid van die éne zondaar, zo ook rechtvaardig zouden gerekend worden in de gehoorzaamheid van Degene, Die tot in eeuwigheid rechtvaardig is (2 Kor. 5: 15). Opdat gelijkerwijs te voren de zonde geheerst heeft tot de dood, also diegenen, welke die gave der rechtvaardigheid ontvangen, met Hem zouden heersen in het leven. Er komt dus geen vermeerdering bij de verdienste van Zijn dood of bij de genoegdoening voor de zonden door Zijn

gehoorzaamheid, maar de gunst van God, die Hij door Zich eenmaal met een voorbede op te offeren verkregen heeft, houdt aan. Omdat Hij, na ons om die zoenprijs van de zonden vrijgesproken te hebben, verder ons voor rechtvaardig erkent en wel voor kinderen Gods en mede-erfgenamen van het eeuwige leven in de Zoon, Die éénmaal opgeofferd is en in eeuwigheid leeft. "Ik heilig Mijzelf voor hen, opdat zij één zijn in Mij" (Joh. 17: 14-21).

25. Eindelijk, omdat de Persoon Die opstaat door Zijn eigen kracht, geen persoon eens mensen is, maar het eeuwige Woord, dat mens geworden is, macht hebbende om Zijn leven te geven en het weder te nemen (want ook de ziel wekt het lichaam niet op, maar het eeuwige Woord, Joh. 2 19; 1 Petrus 2: 24; Joh. 10: 17, 18), zo blijkt uit Zijn opstanding uit de doden, dat Adams misdaad met al de daaruit gevolgde zonden, volkomen door Hem verzoend is. Door Hem, Die van eeuwigheid een Goddelijke majesteit bezittende, Zich zo diep in het vlees heeft willen vernederen, dat Hij een vloek werd. Dit vlees zou Hij niet hebben kunnen opwekken uit kracht van Gods gerechtigheid, indien niet de misdaad van de majesteitsschennis met haar gevolgen, door Hem was verzoend. Door Hem, Die toen Hij leed, getuigde zonder kwetsing van de Goddelijke majesteit, dat Hij was de eeuwige Zoon van de gezegende God, Die om deze oorzaak het vonnis des doods had ondergaan en in de opstanding door eigen kracht Zijner Godheid bewezen heeft, dat Hij onschuldig de straf des kruises heeft ondergaan voor de schuldigen.

Dit moest geschieden door Degene, Die juist daarom onschuldig was veroordeeld, omdat Hij beleden had te zijn de eeuwige Zoon van de Vader. Opdat Hij aldus de godslastering van Adam, met al de zonden die daaruit geboren zijn, zou wegnemen van al diegenen, die Hem door het geloof ingelijfd worden. Uit deze veroordeling en de daarop gevolgde dood, waaruit Hij door eigen kracht opstaat, bewijst Hij metterdaad te zijn de Zoon van God, hetgeen Hij voor de rechters beleden had (Rom. 1:4). Omdat Hij, de Onschuldige, de misdaad van Adam met de daaruit verderpuitende zonden ten volle verzoend had, terwijl Hij Zelf in de naam van al Zijn ledematen gerechtvaardigd weder opstaat, opdat zij voortaan in zulk een groot Hoofd rechtvaardig zouden gerekend worden. Opdat, gelijk door de ongehoorzaamheid van één velen tot zondaars gesteld zijn en aan de dood onderworpen, zo ook door de gehoorzaamheid van Eén velen tot rechtvaardigen gesteld worden en met Hem in het leven zouden heersen (Rom. 5: 19-21; Zach. 9: 9).

De gehoorzaamheid nu van Christus heerst ten leven door de kracht van Zijn Godheid, door welke kracht Hij ook in het leven is teruggekeerd. Hierop heeft het woord van Jeremia betrekking: "Ik zal David een rechtvaardige Spruit verwekken, Die zal Koning zijnde regeren enz." en "dit zal Zijn Naam zijn; de Heere onze gerechtigheid" Want daarom wil Hij aldus genoemd worden, daar Hij het werkelijk is. De eigenschap van de Goddelijke gerechtigheid, die tot het wezen Gods behoort, is onmededeelbaar, daar God Zijn eer aan geen ander geeft en het schepsel nimmer in het wezen Gods veranderd wordt. Maar de rechtvaardige Spruit Davids wordt genaamd: "De Heere onze gerechtigheid", omdat de gerechtigheid voor ons verworven is en in eeuwigheid voor ons bewaard wordt door een Persoon, die "de Heere" en tevens "Davids rechtvaardige Spruit" is.

Verder is de gerechtigheid niet voor ons verworven door de menselijke natuur, maar door de Persoon. Daarom moet de menselijke natuur alleen niet aangemerkt worden

ten aanzien van de gerechtigheid, maar de gehoorzaamheid van de gehele Persoon. Deze Persoon had, indien Hij de rechtvaardige Spruit niet was, onze Borg niet kunnen zijn (want Hij Die of geen waar mens, óf Zelf schuldig was, kon geen Borg voor anderen zijn). Dan had Hij ook onze gerechtigheid niet kunnen zijn (hoewel Hij het in Zichzelf was), daar wij, door te staan naar gelijkheid met God, aan majesteitsschennis schuldig waren. Alleen was dit mogelijk, doordat de Persoon de Heere was, Die door Zijn vernedering in ons vlees die schuld en ongerechtigheid weg nam en door Zijn volmaakte gehoorzaamheid aan de verworven gerechtigheid een eeuwige kracht gaf. Want zulk een grote misdaad kon slechts door Hem, Die van eeuwigheid Gode gelijk was, in Zijn diepe vernedering verzoend worden. Daarom zegt Paulus: "Die hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden; en geheiligd zijnde, is Hij allen, die Hem gehoorzaam zijn, een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden" (Hebr. 5: 8, 9). Dat is: Hij heeft metterdaad ondervonden wat het is, een Vader te hebben Wie men moet gehoorzamen, of hoe groot een gehoorzaamheid men Hem verschuldigd is. Hij heeft het echter ervaren door Zich geheel vrijwillig te onderwerpen, hoewel Hij de Zoon was, de Vader in alles gelijk. Aldus is Hij, door Zich te onderwerpen, een oorzaak geworden der eeuwige zaligheid allen, die Hem gehoorzaam zijn, namelijk die Hij Zelf gelovig maakt door dezelfde kracht, waardoor Hij Zijn menselijke natuur uit de doden heeft opgewekt. Daarom wordt ons de gerechtigheid des Heeren niet toegerekend, maar die gerechtigheid voor God, die uit de diepe vernedering van de Godmens voor ons voortvloeit (Gal. 4: 4, 5; Fil. 2: 6-9). Daarom wordt ook de Koning, Die rechtvaardig tot ons komt, genoemd een Koning der gerechtigheid en de Heilige der heiligen, Die de ongerechtigheden zou verzoenen en een eeuwige gerechtigheid aanbrengen (Dan. 9: 24).

Om kort te gaan, opdat de gerechtigheid ons mensen zou kunnen toegerekend worden, moest Hij een menselijke en wel Davids rechtvaardige Spruit zijn. En opdat Hij kracht zou hebben de misdaad van de gekwetste Goddelijke majesteit met al de daaruit voortgevloeide zonden te verzoenen, in het leven te heersen en het recht van kinderen Gods in eeuwigheid op ons over te brengen, moest die Persoon noodzakelijk zijn het vleesgeworden Woord, God geopenbaard in het vlees, Die voor ons de dood in het vlees ondergaat en tot onze rechtvaardigmaking weder opstaat. Zo is dan God geopenbaard in het vlees, of de Heere de rechtvaardige Spruit, onze gerechtigheid in eeuwigheid.

26. Even zeker nu als Adams zonde de zonde is van degenen, die van nature zijn erfgenamen zijn, even zeker behoort de rechtvaardigmaking des levens degenen toe, die de Geest van de Zoon ontvangen (Gal. 4: 1-4; Efése 2: 1-3). Daarom heeft ook het vleesgeworden Woord in Zijn opstanding uit de doden, niet een zeker op zichzelf staand wezen met een eeuwige gerechtigheid bekleed, aan het licht gebracht, maar die natuur die aan al de leden gemeen is, namelijk diegenen aan wie Zich het Woord door de inwonende genade mededeelt. Dit, opdat de versierselen des Hoofds het gehele lichaam aangenaam zou maken (hetgeen door het sieraad van de hogepriester, die Christus afbeeldende, voor het aangezicht van God verscheen, werd afgeschaduwd), en wij niet slechts van alle zonden vrij, maar ook in en door Hem aangenaam en welbehaaglijk, kinderen en mede-erfgenamen zouden zijn (Gal. 3: 29).

27. Wat betreft het andere deel van Christus' borgtocht, de vernieuwing naar Gods beeld en een God verheerlijkend leven, ook daartoe dient Zijn opstanding. Want gelijk

het vleesgeworden Woord door de opstanding is gerechtvaardigd (1 Tim. 3: 16) en het leven gekomen is in de plaats van de dood, zo maakt Hij ook diegenen, die Hij in Hem gelovig maakt, tevens rechtvaardig en levend (Joh. 5: 25 en 12: 24).

28. Gelijk nu Christus niet slechts uit die dood is opgestaan, die een scheiding is van lichaam en ziel, maar ook uit die smarten des doods, die voor de goddeloze de eeuwige dood uitmaken en die Hij naar ziel en lichaam voor ons heeft ondergaan, terwijl Hij door Zijn opstanding bewezen heeft, dat Hij de Overwinnaar is van die verlatenheid van God, die wij verdiend hadden en deze tijdelijke dood voor ons veranderd heeft in een slaap en in een doding van de overblijfselen der zonde en dat Hij die eindelijk geheel en al zal te niet doen (1 Thess. 4: 14, 17; 1 Kor. 15: 54-57); zo maakt Hij ook diegenen levend, van wie Hij de zonden heeft verzoend en voert hen uit het voornaamste gevolg der zonde, namelijk de eeuwige dood. Dit doet Hij door diezelfde kracht, waardoor Hij in Zijn aangenomen vlees de dood te niet deed, namelijk door Zijn eeuwige Godheid. Hierop zinspeelt Paulus (Eféze 1: 18-20), wanneer hij zegt: dat God een gelijke kracht betoond heeft in de opwekking van Christus uit de doden, als Hij betoont in ons op te wekken uit de eeuwige dood of de eeuwige vloek, door ons het geloof te geven of ons gelovig te maken. Dit drukt hij uit in deze woorden: "Toen wij dood waren door de misdaden, heeft Hij ons levend gemaakt met Christus" (Eféze 2: 5). Het lijdt geen twijfel, dat hij daar van de eeuwige dood spreekt, die door de misdaden is.

De bron van de levendmaking van Christus is dus dezelfde als die van ons, omdat Hij onzer aller levendmaking in Zijn levendmaking begrijpt. Dit brengen we dáárom naar voren, opdat niet iemand in die vereniging van ziel en lichaam en die uitgang uit het graf als de woonplaats des doods, in het leven, alleen zou blijven hangen, wanneer er over de overwinning van de eeuwige dood door Christus gesproken wordt. Een misverstand dat algemeen is en van grote onkunde omtrent Christus getuigt. Maar de ziel zich zou verheffen tot de opstanding van Christus, als tot een opstanding uit onze eeuwige dood, die Hij voor ons gestorven was en ootmoedig gelove, dat die dood voor ons vernietigd is en wij met Hem daaruit opgestaan zijn tot een nieuw leven.

29. Daar Christus, na de smarten des doods ontbonden te hebben, opgestaan is, omdat het niet mogelijk was, dat Hij daardoor zou gehouden worden, zo is het ook niet mogelijk, dat zij die smarten des doods zouden ondervinden, die Christus door Zijn opstanding vernietigd heeft; of door de dood zouden gehouden worden, welke zonden in Christus verzoend zijn en de Heilige Geest hebben ontvangen, waardoor ze met Christus zijn verenigd (Joh. 11: 25-27). Dat het niet mogelijk was, dat Hij door de dood zou gehouden worden, getuigt de Schrift. Immers er was geen oorzaak des doods. meer in Hem, maar wel de bron des levens. Geen oorzaak des doods. was er in Hem, omdat er in Hem geen zonde was (Joh. 8: 46): "Wie van u overtuigt Mij van zonden?" Ook omdat onze zonden" die Hem toegerekend zijn, door Zijn dood verzoend waren. De bron des levens was in Hem, omdat Hem, en uit kracht van Zijn volmaakte gehoorzaamheid overeenkomstig de uitspraak van de Wet het leven toekwam, en uit kracht van de genadige belofte voor de wetgeving (Gal. 3: 16, 18, 29), en omdat de Persoon, Die gestorven was, het vleesgeworden Woord is, Die het leven had van den beginne (Joh. 1: 14). En eindelijk, omdat Hij de Vorst des levens is, gelijk Petrus getuigt Hand. 3: 15. Daarom is het niet mogelijk, dat wij de smarten des doods zouden ondervinden, die Hij voor ons gedragen en overwonnen heeft. Veel minder

nog is het mogelijk, dat wij van de dood zouden gehouden worden (Joh. 11: 25, 26). Daarentegen is het zeker, dat wij het leven reeds hier beneden deelachtig zijn door het geloof". Het *leven*, zeg ik, tot hetwelk de Zoon van God is opgestaan. Want gelijk het vleesgeworden Woord onze zonden, die Hij op Zich genomen had, verzoend heeft en de eeuwige dood door Zijn kostelijke dood te niet gedaan hebbende (Hebr. 2: 14), in het leven is ingegaan, zo begint onze ziel, zodra zij, opgewekt zijnde door het Woord van God, hoort, dat Hij opgestaan is tot onze eeuwige rechtvaardigmaking van de zonden en de dood, die wij eeuwig schuldig waren, alsdan te leven. Of beter: wordt tot een levende hoop wedergeboren. "Geloofd zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, Die naar Zijn grote barmhartigheid, ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden" (1 Petrus 1: 3).

Als nu onze ziel zulk een grote goedheid gesmaakt heeft, zo begint zij niet meer zichzelf, maar Hem te leven en alle vermogens aan te wenden om uit die levensbron tot verzadiging toe te scheppen (1 Petrus 1: 4, 5 en 2: 13). Want het Woord maakt ons door Zijn eigen Godheid, door de prediking van het Evangelie bekend met de gunst van God, waarin het leven is. Zie Psalm 16: 10, 11, welke plaats ziet op Christus' opstanding. Daarom staat er Hab. 2: 4: "De rechtvaardige zal door zijn geloof leven", omdat het geloof alleen de gunst van God aanneemt, waaruit het leven voortvloeit en niet uit de hoedanigheden zelf, die een rechtvaardige bezit, hoewel van God ontvangen, gelijk als Gods toorn en verontwaardiging de dood werken.

30. En aangezien de kracht van de zonde en van de eeuwige dood de Wet is, waaraan we allen van nature onderworpen zijn, zo begint zeker de ziel dan waarachtig en eeuwig te leven, wanneer haar de kennis van en het vertrouwen op Christus worden meegedeeld. Hierdoor wordt ze in zichzelf gewaar, dat de verbintenis van de Wet verbroken is en wij met een Ander verenigd zijn, Die van de doden is opgewekt. Want aldus spreekt de apostel: "Zo dan, mijn broeders! gij zijt ook der Wet gedood door het lichaam van Christus, opdat gij zoudt worden eens Anderen, namelijk Desgenen, Die van de doden opgewekt is" (Rom. 7 4).

Hier leert de apostel, dat de kracht van de Wet ontbonden is, zowel om te verdoemen als om te eisen uit onze eigen krachten, omdat onze betrekking tot het wettisch verbond verbroken is en wij der Wet gestorven zijn door de dood van Christus (2 Kor. 5: 15). Terwijl we thans door het geloof in betrekking staan tot Hem, Die uit de doden is opgewekt en die alle vloeken van de Wet, waaronder Hij gestorven was, vernietigd heeft. Opdat we, met Hem levend gemaakt en op het innigst verenigd zijnde, Gode vruchten zouden dragen, door Zijn kracht, die in ons werkt. Om het gebrekkige en volslagen gemis van eigen krachten waren we door de Wet gedood, maar nu we door het lichaam van Christus overgegaan zijn tot een ander Verbond met Hem, Die van de doden is opgestaan, zijn we verlost van de zonde en van de vloek der Wet, door de gehoorzaamheid van Christus, Die ons is toegerekend en ontvangen we nieuwe krachten tot hetgeen Hem welbehaaglijk is.

31. Maar gelijk het nodig was, dat de Steen, die de bouwlieden verwierpen, voordat Hij verhoogd was tot een Hoofd des hoeks. van de onrechtvaardige beschuldiging van de Farizeeën, dat Zijn belijdenis de Zoon van God te zijn, een roof en majesteitsschennis was, gerechtvaardigd werd, zo moest het Woord Zijn menselijke

natuur voor het oog van Zijn vijanden (want dit is in geen hoek geschied) opwekken en levend maken. Hierdoor zou blijken, dat Hij de waarachtige God was en het eeuwige leven en de laster van Zijn vijanden zou verstommen. Zijn vrienden daarentegen zouden ondervinden, dat Hij is een levendmakende Geest (1 Kor. 15: 45, 47; Rom. 8:11 en 11: 15-18).

Want zoals de ziel van de mens haar eigen lichaam, niet de vreemde of afgesneden leden (Joh. 15: 2-6), levend maakt, zó maakt ook de Godheid van Christus haar eigen natuur en diegenen, die Hij Zichzelf inlijft, alle samen levend, zodat Hij uit Zijn Godheid, die een levensvolheid is, uitstort op ons en al Zijn leden (Jes. 12:2,3).

32. Verder, zo zeker als het is, dat het in het graf liggende vlees van Christus, zichzelf door eigen kracht niet heeft levend gemaakt (want gelijk het vlees zijn eigen schepper niet is, zo kan ook het vlees zijn eigen levendmaker niet zijn), maar levend gemaakt is door de kracht van het Woord, Dat zelfs in de dood van Zijn aangenomen vlees niet was gescheiden, zo zeker is het ook, dat het ons geen nut zou doen, wanneer we buiten Christus levend gemaakt en aan onszelf overgelaten werden. Het is echter het Woord, Dat ons met Zijn vlees zonder enige vermenging verenigt en ons zo van Zijn levensvolheid meedeelt.

In die zin wordt bij Jesaja het Kind dat ons geboren is, genoemd. de "sterke God", ten opzichte van Zijn Godheid en "Vader der eeuwigheid", ten opzichte van het leven, dat Hij in ons schept. Hoewel Hij dat leven in geen anderen schept dan in hen, voor wie dat Kind geboren is, die door het geloof met die sterke God" geopenbaard in het vlees, verenigd (1 Tim. 3: 16) en alzo aangenomen en wedergeboren worden. Daarom wordt van ons gezegd in Christus tot kinderen aangenomen en geschapen te zijn tot goede werken (Eféze 1: 5 en 2: 10 en 2 Kor. 5: 17): "Indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel." En 2 Kor. 4: 6: "Want God, Die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene Die in onze harten geschenken heeft, om te geven verlichting der kennis van de heerlijkheid Gods, in het aangezicht van Jezus Christus" Zo is het zeker, dat zowel onze levendmaking uit de eeuwige dood, door de gave van het geloof, als de vernieuwing naar Gods beeld, die daarop volgt, het werk is van de Schepper, het vleesgeworden Woord, waarvoor echter de genadige verzoening in orde vooraf gaat.

33. Wat deze levendmaking en vernieuwing naar Gods beeld betreft (die in zich bevat de gave van het geloof en van de bekering, Hand. 5: 31 en 3: 26), zo zijn beide voortreffelijker dan dat leven en dat beeld Gods, waarnaar de mens in den beginne geschapen was. Omdat er een grotere kennis in ligt en er reeds in dit leven de gave van de volharding bijgekomen is. Gelijk het daarom ook in de aard van dit leven ligt, dat diegenen, die daartoe door het geloof zijn opgewekt, voortaan met hun gehele gemoed niet kunnen zondigen. Gelijk Johannes zegt: "Een iegelijk die uit God geboren is, doet de zonde niet" (1 Joh. 3: 9). Daarom kunnen ze ook niet uit dat leven, dat uit de bron van de eeuwige barmhartigheid voortvloeit, uitvallen, omdat het zaad Gods in hen blijft. Johannes voegt er bij, dat ze niet kunnen zondigen (namelijk met hun gehele hart), omdat ze uit God geboren zijn.

Want gelijk Christus niet meer sterft, maar een leven leeft, dat nooit afgebroken kan worden, "want dat Hij gestorven is, dat is Hij der zonde eenmaal gestorven, en dat Hij leeft, dat leeft Hij Gode, de dood heerst niet meer over Hem" (Rom. 6: 9, 10), alzo trekken diegenen, die het waarachtig geloof en het beginsel van een ongeveinsde

bekering eenmaal in zich ondervonden hebben, (dat is een haat en afkeer van alle zonden en een ernstig voornemen om God naar al Zijn geboden te gehoorzamen, aangezien ze door de levendmakende Geest Christus ingelijfd zijn), het geestelijk leven uit Hem, gelijk de rank uit de wijnstok. Hieruit kunnen ze nooit weer uitvallen en zelfs in de scheiding van ziel en lichaam bezwijkt het niet noch wordt het uitgeblust. Daarom zegt Christus: "Die in Mij gelooft, zal de dood niet zien"

Aangezien dan de gelovigen dit leven van Christus, waartoe Hij is opgewekt, aanvankelijk in zich hebben, welk leven van het Hoofd op de leden overgestort, van die kracht en natuur is, dat het nooit geheel kan vergaan, zo zijn ze ook zeker van zijn volkomen voltooiing (1 Petrus 1: 3-5; 2 Kor. 4: 14-16).

34. Hieruit vloeit voort de zekerheid van de volkomen overwinning van de zonde, van de satan en van de dood. Want gelijk het Woord in het vlees dat Hij aangenomen en door eigen kracht van de doden opgewekt heeft (Joh. 10: 17, 18), onze zonden gedragen en de dood overwonnen heeft, zo zal ook het Woord, door Zijn genade wonende in de gelovige ledematen van Zijn lichaam (1 Kor. 12: 12, 13), niet ophouden, dat Het de overblijfselen van de zonde en van de dood, door Zijn verdiensten en kracht overwonnen, langzamerhand krachteloos make, totdat Het deze geheel zal verdelgen en uit onze natuur wegnemen (1 Kor. 15: 54-58; 1 Joh. 4: 4, 5). Want we weten, dat we door geen andere kracht of werking, dan door diezelfde waardoor het Woord in de aangenomen natuur onze zonden en de dood heeft overwonnen, en die ook in ons werkt, overwinnen zullen (Joh. 14: 14; 2 Kor. 4: 10). Zo zien we hoe door de Middelaar des Verbonds ook die andere belofte vervuld is: "Ik zal Mijn wetten in hun harten schrijven." Deze belofte verklaart de Heere door dezelfde profeet: "Ik zal Mijn vreze in hun harten geven, dat ze van Mij niet afwijken" (Jer. 32: 40).

35. Eindelijk, daar ziel en lichaam met God in bondgenootschap, en leden van ons Hoofd Jezus Christus zijn door de band van de Geest des geloofs (1 Kor. 6: 13-15), zo hebben onze lichamen in de opstanding van ons Hoofd een zeker onderpand, dat ze niet alleen in dit leven van de zonden opgewekt worden, maar dat ook dezelfde lichamen, die tot nu toe sterfelijk zijn, reeds het recht op het eeuwige leven hebben en door de Geest van Christus aanvankelijk reeds geheiligd, tenslotte volkomen vernieuwd zullen worden. "Want gelijkwerwijs wij het beeld des aardse gedragen hebben, also zullen wij ook het beeld des hemelse dragen" (1 Kor. 15: 49). Dan zal eerst de inschrijving van de Wet Gods of de wedergeboorte naar Gods beeld volmaakt in ons zijn. Dan eerst zal er een volkomen uit en inwendige gelijkvormigheid in ons zijn met de Wet en de wil van God. Daarom wordt de dag van Christus' opstanding genoemd de dag der wedergeboorte (Matth. 19: 28). Deze plaats wordt verklaard Markus 10: 28-30: want er zal vooraf gaan een gelijkvormigheid met Christus in de verdrukkingen. Daarom voegt Marcus er bij: "met de vervolgingen" Met deze gelijkvormigheid aan de Wet Gods, is het leven en de onsterfelijkheid verbonden.

En zeker, het recht van de volkomen gelijkvormigheid aan de opgewekte Christus en daarom van het eeuwige leven, is ons door God toegewezen in de opwekking van de Messias en aangeboden door het Evangelie en verzegeld door het allerzekerste onderpand, namelijk door de Geest van Christus (Eféze 1: 13, 14; Rom. 8: 11).

Daarom zegt Paulus, dat Christus "de dood heeft te niet gedaan en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht heeft gebracht door het Evangelie" (2 Tim. 1: 10).

En hoewel we dan nu nog de overblijfselen van de zonde in ons omdragen en sterven moeten, toch zullen we in gelijkvormigheid met ons verheerlijkt Hoofd tot een onsterfelijk leven weder opstaan. Omdat God Zelf ons dit heeft toegewezen in de opwekking van Zijn Zoon en wij de opgewekte Christus ingelijfd zijn als ranken in de wijnstok, door het uitwendig getuigenis van het Evangelie, en het inwendig getuigenis van de Geest der aanneming tot kinderen. Hierop zinspeelt Paulus 1 Kor. 15: 13: "Indien Christus opgestaan is, zo zullen ook wij opstaan" Daarom noemt Hij Hem ook de Eersteling dergenen die opgestaan zijn, omdat de gehele oogst van al degenen die opgewekt zullen worden, Gode tot een heerlijke opstanding geheiligd is door de opwekking van onze natuur, die de Zoon van God aangenomen heeft. Daarom is Hij ook de "Eerstgeborene uit de doden" (Col. 1: 18).

36. Het begin, de voortgang en het einde van deze aanneming tot kinderen, die we door "de Eerstgeborene uit de doden" hebben, die ook genaamd wordt "de Eerstgeborene onder vele broederen" (Rom. 8: 29), zal duidelijker verstaan worden uit hetgeen nu zal volgen.

Het doel van de menswording van het Woord, Zijn overgave in de dood en opwekking als Eerstgeborene uit de doden, is onze genadige aanneming tot kinderen in Christus. Deze is reeds van eeuwigheid besloten en aan de vaderen van den beginne af beloofd. Het doel nu is, dat we die aanneming op die wijze verkrijgen zouden als besloten was.

Het eerste is duidelijk uit de aangehaalde plaatsen en uit de brief aan de Hebreëen, hoofdstuk 1: 6-9 en 2: 10-13: "Ziet daar, Ik en de kinderen, die God Mij gegeven heeft enz.." De wijze nu behoort eensdeels tot het natuurlijke leven van de Mens geworden Zoon, anderdeels tot het geestelijke leven, waartoe Hij Zelf als de Eerstgeborene uit de doden is opgestaan. Gelijk er ook in ons een tweevoudig leven aanwezig is, een natuurlijk en een geestelijk. Vóór de mens nog met het geloof in Jezus Christus begiftigd is, is er alleen een natuurlijk leven in hem aanwezig, overeenkomstig het getuigenis van God: "De mens is geworden tot een levende ziel (Gen. 2: 7). Dit leven duurt ook nog na de val voort (1 Kor. 15: 45), maar is door de zonde geheel vergiftigd en verdient niets dan dood en hel, aangezien alle krachten en vermogens daarvan bevlekt en door de zonde verdorven zijn. God verklaart er van: "al het gedichtsel van het hart des mensen is alleenlijk boos van zijn jeugd aan" (Gen. 6: 5 en 8: 21).

Dit leven nu heeft de Zoon van God aangenomen, maar volmaakt rein en heilig, volkomen in alle vermogens, gedachten, woorden en werken. Zelfs in een grotere volmaaktheid dan Adam het vóór de val had. En hoewel het vleesgeworden Woord, door de vereniging van de menselijke natuur met de Persoon van het Woord, ook toen nog een levendmakende Geest was, zo moest Hij echter Zijn Goddelijke heerlijkheid verbergen (een bewijs daarvan toonde Hij echter aan de discipelen op de berg), opdat Hij dat heilig menselijk leven voor onze zonden zou geven.

Dit natuurlijk leven heeft de Zoon van God volgens het gebod des Vaders voor ons gesteld (Joh. 10: 11, 15) en voor Zijn schapen gegeven, opdat Hij voor allen de dood zou smaken (Hebr. 2: 9), of de smarten des doods, gelijk Petrus het noemt (Hand. 2:

24). Want in de dood of de ontbinding van dit natuurlijk leven moet voornamelijk beschouwd worden de eeuwige vloek, die nu door Christus verslonden en te niet gedaan is. Daardoor, dat die Persoon, die God en mens is, door Zijn natuurlijk leven voor de zonden te stellen, de vloek en de eeuwige dood, als de bezoldiging der zonde voor ons gesmaakt en te niet gedaan heeft. En nadat Hij de echtheid van Zijn dood door een driedaags verblijf in het graf bevestigd had, zo heeft Hij gewild, dat dat leven onverbreekbaar zou opstaan. Dit recht kwam Zijn lichaam en ziel toe, omdat het door het Woord tot de gemeenschap des levens aangenomen was.

Deze vereniging kon door de aflegging van het natuurlijk leven niet ontbonden worden. Uit kracht van deze vereniging had de menselijke natuur het recht ontvangen om met het Woord het eeuwige leven erfelijk te bezitten (Hebr. 7: 16). Dit eeuwige leven behield de mens Christus ook onder het gevoel van de eeuwige dood door het geloof, gelijk dat vertrouwen blijkt uit dat tweemaal herhaalde woord: "Mijn God! Mijn God!" (Psalm 22: 2). Hij houdt daar niet op Degene Zijn God te noemen, van Wie Hij belijdt verlaten te zijn, Die Zich terug hield en verborg. En in het scheiden van Zijn ziel van het lichaam, de duistere ure des doods, heeft Hij dat vertrouwen des harten en dat geloof in God nog behouden. Zoals dit onweerlegbaar blijkt uit de woorden van Zijn stervende lippen: "*Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn geest*" (Lukas 23: 46).

37. Laat ons dit nu eens op ons overbrengen en op de aanneming tot kinderen, die wij van Christus, de Eerstgeborene uit de doden, verkregen hebben.

De mens, vóór hij het geloof in Christus ontvangen heeft, heeft slechts het natuurlijke, van God vervreemde leven. Maar na het ontvangen geloof, is hij als in twee mensen verdeeld en heeft daardoor een tweevoudig, een natuurlijk en een geestelijk leven. Hoewel het natuurlijke leven op zichzelf beschouwd geen zonde is, als eten, drinken, slapen, enz., zo is het nochtans geheel en al, met al de vermogens daarvan door de zonde verontreinigd. Want "de bevlechten en ongelovigen is geen ding rein, maar beide hun verstand en geweten zijn bevlekt" (Titus 1: 15), "en al wat uit het geloof niet is, dat is zonde" (Rom. 14: 23).

Tot deze oude mens of het natuurlijke leven, heeft de Wet haar betrekking en kracht (in zover als zij een verbond is), als die de mens geheel en al gedurende zijn gehele leven van zonde en schuld overtuigt. Daarom verdoemt ze alles wat uit het natuurlijke leven van Adam voortvloeit, als delende in de afval en in de schuld en in de verdorvenheid met al haar bittere vruchten. Maar niet tot datgene, dat uit de levendmakende kracht van Christus' Geest geboren wordt. Deze Geest rekent ons allereerst door het geloof (dat de levendmakende kracht in ons werkt) geheel en volkomen een volmaakte gerechtigheid buiten ons toe, in de gehoorzaamheid van de tweede Adam.

Ten andere vernieuwt deze Geest van Christus ons ook langzamerhand naar Gods beeld. Al is het dat ook ditzelfde beginsel van het nieuwe leven met de vuilheid van de oude mens gedurig bemorst wordt. Dit, opdat de christen dagelijks behoefte zou hebben aan de toerekening van Zijn gehoorzaamheid en de reinigende kracht van Zijn dierbaar zoenbloed. En dat hij bij zijn veelvuldige en dagelijkse zonden zou ervaren, hoe eeuwig en onveranderlijk Zijn trouw en waarheid is. Voor ons natuurlijk leven,

dat we in zonden ontvangen zijnde, naar ziel en lichaam leven en levende gestorven zijn (1 Tim. 5: 6), heeft Christus Zichzelf tot een prijs der verzoening gesteld en zo Zijn eigen lichaam en ziel wel door een allerheiligste ontvangenis met Zich verenigd, maar nochtans met het natuurlijk leven, hoewel dit volkomen rechtvaardig begaafd was. Dit alles, opdat de gehoorzaamheid van zulk een groot Persoon ons tot voldoening van onze schuld en tot volkomen rechtvaardigmaking zou toegerekend worden. Zo wordt de verhindering van onze aanneming tot kinderen weggenomen en ons tevens de onuitsprekelijke genade geschonken, dat we als Zijn broeders worden beschouwd, bekleed zijnde met Zijn gerechtigheid (Jes. 53: 11). Met de gerechtigheid van Hem, Die voor ons gestorven en opgewekt is.

We hebben echter de gewaarwording of ondervinding van deze weldaad van aanneming tot kinderen niet, vóór we door die tweede Adam, Die een levendmakende Geest is, het Hoofd en de grondslag van onze aanneming tot kinderen, zijn levend gemaakt en door het geloof ingelijfd. Want "zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe"

Het andere leven in ons is het geestelijke, dat ten grondslag heeft die gerechtigheid die ten leven heerst, of de gerechtigheid van ons Hoofd, waardoor de schuld van onze persoon en van ons gehele leven bedekt en uitgewist wordt, opdat we, daarop vertrouwend, met Hem in het leven zouden heersen (Rom. 5: 17-21).

Op deze toegerekende rechtvaardigheid des levens volgt een nieuw leven, dat door de levendmakende Geest van de tweede Adam in ons geschapen zijnde, aan onze ziel zich mededeelt, in verstand en wil zich openbaart, dagelijks zich meer en meer uitbreidt, totdat het eindelijk na aflegging van dit aardse leven, zich ook volkomen over het lichaam zelf zal uitbreiden. Dit lichaam, hoewel het om de inklevende overblijfselen van de zonde sterft, die daarin en daarmee moeten te niet gedaan worden, zal nochtans ook zelf leven, daar de geest of ziel met het eeuwige leven bedeed is om der gerechtigheid wil, die zowel aan het lichaam als aan de ziel toegerekend is. Daarom zal de ziel, nadat de zonde en de verdorvenheid te niet gedaan is, het hemelse leven op het lichaam overbrengen. "Indien Christus in ulieden is, zo is wel het lichaam dood om der zonden wil, maar de geest is levend om der gerechtigheid wil enz." (Rom. 8: 10, 11).

Dit leven komt voort van het levendmakend Woord. Het wordt ons meegedeeld uit dat nieuwe leven, waartoe het vleesgeworden Woord Zijn eigen mensheid heeft opgewekt en door de hemelse gave van het geloof worden wij daartoe opgewekt en dagelijks daarnaar vernieuwd (Col. 3: 1, 2; Efése 3: 3-5).

Tot dit leven behoort niets dan een vrije aanneming tot kinderen en niet enige gestrengte eis van de Wet van onze eigen krachten, noch enige beschuldiging of veroordeling, maar de gewetens genieten de vrijheid der kinderen Gods (Rom. 8: 33, 34; Gal. 3: 28, 29 en 4: 4-7 en 5: 1). De Wet van dit leven is de Geest van Christus, Die wel krachten geeft, maar niet eist (Rom. 8: 2; 2 Kor. 3: 18), veel minder dit gelovig en in de ware vrijheid herstelde schepsel bedreigt met de toorn van God en de verdoemenis (Rom. 8: 1, 3 en 1 Tim. 1: 9, 10). "En hij dit weet, dat de rechtvaardigen de Wet niet is gezet, maar de ongerechten en de halsstarrigen, de goddelozen en de zondaren, de onheiligen en de ongodelijken, de vadermoorders enz."

Om kort te gaan, de Wet van dit nieuwe leven der ziel is de Geest van Christus, Die de gelovigen vrijmaakt van de verdoemenis en hen geheel vrijwillig overeenkomstig de Wet Gods, tegen de zonde, die in hen is, doet strijden (Jer. 31: 33; Rom. 7: 6-26). Want aan het recht, dat de Wet op de natuurlijke mens had, is door Christus voldoening gegeven, toen Hij Zijn menselijke natuur met de hemelse gaven versierd, in de volmaaktste gehoorzaamheid voor ons zondig leven stelde (Joh. 10: 11-15) en nog aan de eis van de Wet voldoet door Zelf in ons te werken, hetgeen de Wet wel met recht, echter te vergeefs van onze onmacht vordert.

De gelovigen houden het daarvoor, dat hun natuurlijk leven met Christus gestorven is (1 Kor. 6: 20; Rom. 6: 4) en dat zij van dit leven der zonde in de doop afscheid hebben genomen en voor de doden gedoopt zijn (1 Kor. 15: 29), door de kracht van de gemeenschap met de dood van Christus. "Indien gij dan met Christus de eerste beginselen der wereld zijt afgestorven, wat wordt gij, alsof gij in de wereld leeft, met inzettingen belast?" (Col. 2: 11-13, 20, en 3: 13). Gelijk de gelovigen het ook zeker daarvoor houden, dat ze ten aanzien van het natuurlijk leven nog dagelijks sterven (1 Kor. 15: 29-31).

En dat eindelijk dat natuurlijk leven eens geheel moet ophouden om der zonden wil (Rom. 7: 14; 2 Kor. 5: 14). De gelovigen leggen het ook niet onwillig af, aangezien van de natuur van de oude Adam niets dan zonden te voorschijn komen, die elk in het bijzonder de eeuwige straffen verdienen en God en Zijn kinderen altijd mishagen, hoewel de gelovigen door en om Christus noch de zonden, noch de straffen zullen toegerekend worden. Daarentegen streven ze dagelijks naar die volheid des levens, die in Christus is en waarvan het beginsel hun is meegedeeld (Fil. 3: 13). Dit strekt tot een getuigenis van hun inlijving in Christus. Er is geen verdoemenis in hen, hoewel ze door de zonden van dit natuurlijk leven, waardoor ook het geestelijk leven zelf besmet wordt - want zo lang als we in dit lichaam des doods zijn, hebben we dit geestelijk leven van het natuurlijk leven onderscheiden, maar niet gescheiden doch samen gevoegd en als in elkander gewikkeld, zodat er een tweevoudig leven, van geheel verschillende aard, onder één dak of in hetzelfde huis woont (Rom. 7: 18-20) - ik zeg, hoewel ze door die zonden de eeuwige dood verdienen, zo dikwijls als ze de Wet van God overtreden (Rom. 8: 1-3).

Daarom zijn we altijd vol goede moed, wetende dat we naar de inwendige mens staan in de vrijheid van de kinderen Gods en dat eindelijk de zonde met het natuurlijk leven zal ophouden. Dan zullen we van alle zonden verlost, het volle genot van de aanneming tot kinderen verkrijgen, waarnaar we zuchtend uitzien, door onze Broeder, de Eerstgeborene uit de doden (Rom. 8: 23-26).

38. Het recht nu van de aanneming tot kinderen is ons thans reeds door God toegewezen in de opwekking van Christus uit de doden. Even zo zeker zullen we in die morgen der opstanding vernieuwd opgewekt worden in gelijkvormigheid aan Hem, Die door de kracht van Zijn opstanding bewezen is te zijn de Zoon van God (Rom. 1: 4). Want gelijk de eerstgeborene onder de mensen het beginsel is van de kracht van zijn vader, zo heeft ook de hemelse Vader de sterkte Zijner macht betoond, toen Hij Christus van de doden opwekte (Hand. 13: 32-37; Efése 1: 19, 20). Zo sprak Israëls God tot Farao: "Laat Mijn eerstgeborene trekken" (Ex. 4: 22, 23 en Hos. 11: 1). "Uit Egypte heb Ik Mijn Zoon geroepen", omdat uit Israël de Zoon van God naar het

vlees zou geboren worden. Daarom schrijft Matthéüs, dat in Zijn vlees is vervuld, hetgeen te voren door de verlossing van het Israëlitische volk uit de Egyptische dienstbaarheid was afgeschaduwd.

Ten andere, gelijk God oudtijds de eerstgeborene met een groter erfdeel bedeed had dan zijn broederen, opdat hij de jongere broederen tot een beschermer zou zijn, zo heeft ook Christus, de Eerstgeborene onder vele broederen niet alleen, maar ook uit de doden, een volheid van gaven ontvangen. Opdat die gaven tot heil der broederen zou strekken en zij die gaven zelf uit Zijn volheid zouden scheppen, beide in dit en in het volgende leven (Jes. 11 en 12; Psalm 45: 8; Hebr. 2: 7-9).

39. Eindelijk, daar Christus de Eerstgeborene is uit de doden en de Eerstgeborene onder vele broederen, zo is het noodzakelijk dat Hij en zij, de menselijke natuur, geheel en in al haar wezenlijke eigenschappen behouden (Lukas 24: 39; Joh. 20: 17, 27; Psalm 22: 20-23; Hand. 13: 34; Psalm 2: 7; Jes. 55: 3 en Psalm 89: 28). Want om de broederen te verheerlijken is Hij de Eerstgeborene uit de doden, als Die Zijn eigen vlees verheerlijkt, doch de natuur en de waarheid daarvan daarom niet weggenomen heeft. Daarom, gelijk de Eerstgeborene uit de doden Zijn menselijke natuur niet heeft vernietigd, doch met heerlijkheid versiert, zo zal Hij ook de onze niet vernietigen maar met heerlijkheid versieren. Want indien Hij de Zijne en met de Zijne ook de onze vernietigd had, hoe zou Hij dan onze natuur de Zijne gelijkvormig kunnen maken? (Rom. 8: 29).

Zesde Artikel (I)

OPGEVAREN TEN HEMEL, ZITTENDE TER RECHTERHAND GODS, DES ALMACHTIGEN VADERS

1. Tot nu toe is er gesproken hoe de opstanding, die het begin is van Christus' verhoging, tot de beide delen van het Genadeverbond dient. Thans volgt de voortgang van die verhoging in de opvaring ten hemel. De opvaring ten hemel dient ook tot bevordering van de beide delen van het Verbond en van de borgtocht van Christus voor ons, namelijk als een getuigenis van de aangebrachte eeuwige gerechtigheid en de verkregen hemelse erfenis, die met ede aan het zaad van Abraham (welke is Christus, Gal. 3: 16) beloofd is en tot welke Hij ons, na ons eerst naar Zijn beeld vernieuwd te hebben, zal inleiden.

Wat nu het eerste betreft, zo is het zeker een plechtige betuiging van de aangebrachte eeuwige gerechtigheid, wanneer de waarachtige God, geopenbaard in het vlees, opgevaren is. Want geen mens op zichzelf bestaande, zou door zijn eigen kracht kunnen opvaren. Wanneer Hij dan door Zijn hemelvaart, als het werk van Zijn almacht, Zich bewijst te zijn het eeuwige vleesgeworden Woord, zo betuigt Hij, door met het pand van Zijn diepe vernedering daarheen op te varen, vanwaar Hij was nedergedaald, dat Adams majesteitsschennis verzoend was. Terwijl Hij Zich krachtig heeft bewezen te zijn de Zoon van God, niet alleen door Zijn opstanding van de doden, maar ook door deze plechtige zegepraal over de zonde en al Zijne en onze vijanden. Zodat dus de gelovigen in Hem daarvan waarlijk verlost en van alle misdaden gerechtvaardigd zijn. Dit alles is begrepen in die heerlijke woorden van Paulus: "En buiten alle twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid is groot; God is geopenbaard in het vlees, is gerechtvaardigd in de geest, is gezien van de engelen, is gepredikt onder de heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid" (1 Tim. 3: 16).

Dus bewijst de apostel uit de hemelvaart de rechtvaardigheid des geloofs (Rom. 10: 6-9), omdat Hij in onze naam gerechtvaardigd zijnde daarom opgevaren is, opdat wij uit genade in Hem gerechtvaardigd zijnde, aan onze hemelvaart niet zouden twijfelen. "De rechtvaardigheid die uit het geloof is spreekt aldus: zegt niet in uw hart, wie zal in de hemel opklimmen? hetzelfde is Christus van boven afbrengen. Maar wat zegt ze? Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart; dit is het woord des geloofs hetwelk wij prediken." Zo ook Ef. 4: 8: "Als Hij opgevaren is in de hoogte, heeft Hij de gevangenis gevangen genomen", dat is, Hij heeft gezegepraald over de zonde die ons gevangen hield en over al de vijanden. Er ontbreken wel geen vijanden als de satan, de wereld en ons eigen zondig vlees, we zijn echter hun gevangenen niet meer, maar een volk gerechtvaardigd van de zonde. Daarom vrij van de macht van de satan. Maar zij allen zijn gebonden gevangenen van de enige Heerser Jezus Christus.

Zo blijkt dan uit de hemelvaart van Jezus Christus, dat Hij Die te voren als schuldig aan het aanranden der Goddelijke majesteit in onze plaats veroordeeld was, de waarachtige God, geopenbaard in het vlees, is. Zo is deze plechtige hemelvaart een getuigenis en opgericht teken van de rechtvaardigheid des geloofs (Jes. 9: 5, 6 en 11: 10).

2. Daarom doet de apostel deze dingen ook tezamen gaan: om tot onze zaligheid van de hemel neder te dalen en deze verkregen hebbende, weer op te varen. Tevens doet hij zien wie de Persoon is, Die zulk een grote zegepraal door Zijn hemelvaart op de zonde en de satan behaald heeft, zeggende: "nu dit, Hij is opgevaren, wat is het, dan dat Hij ook eerst is nedergedaald in de nederste delen der aarde? (Eféze 4: 9).

Uit deze Godsspraken van de Heilige Geest, eerst door de mond van David uitgesproken van het eeuwige Woord, daarna van datzelfde vleesgeworden Woord herhaald door de apostelen, blijkt, dat die Persoon Die ten hemel is opgevaren, niet is de persoon eens mensen op zichzelf bestaande, maar dat Hij, Die om onze zaligheid van de hemel was nedergedaald het Woord Zelf is, van eeuwigheid uit het wezen van de Vader gegenereerd, op Zichzelf bestaande, dat de menselijke natuur aangenomen heeft, die niet door zichzelf, maar door het Woord onderschraagd wordt. En daarin onze misdaad van schending der majesteit verzoend hebbende, ten hemel is opgevaren met het eenmaal aangenomen pand van Zijn diepe vernedering en volmaakte gehoorzaamheid.

Hij is daarom naar de hemelen opgevaren, niet naar de plaats, waar het Woord van God te voren niet was, Hetwelk altijd in de hemelen was en in de Vader bleef, maar daar waar het vleesgeworden Woord te voren niet was. De apostel voegt er ook aan toe: "opdat Hij alle dingen vervullen zou" vers 10, namelijk die door de profeten voorzeggd waren, benevens dat Hij de gaven des Geestes zou uitstorten (vers 8) en daarmee ook de kerk zou vervullen. Want ook dat was door de profeten en door Hem Zelf voorzeggd en beloofd. En daar Hij nu alle dingen niet zou vervullen met Zijn vlees en bloed, heeft Hij sommigen gegeven tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten (verzen 11, 12).

Zo zou dan hier dwaselijk geredeneerd worden van de Majesteit Gods, door een zakelijke overstorting op de persoon des mensen door de hemelvaart meegedeeld, gelijk deze benaming van de majesteit van de mens Christus te kennen geeft. Omdat het niet is een persoon des mensen die opgevaren is, maar de tweede Persoon in de Heilige Drieëenheid, het Woord Zelf, Hetwelk de menselijke natuur heeft aangenomen en behoudt en geen tweevoudige Goddelijke natuur nodig heeft (waarvan het één door overstorting aan de mensheid zou mededelen en de andere uit Zichzelf bezitten).

Er zou dus niets goddelozer gezegd kunnen worden, dat dat er een tweevoudige Godheid in Christus is, die aan het Woord bijzonder zou eigen zijn en die Hij aan niemand mededeelt, en een minder voorname Godheid, die Hij aan Zijn mensheid zou hebben medegedeeld. Want wat zijn de eigenschappen van de Godheid anders dan de Godheid Zelf? En wat zou dit anders zijn dan te bevestigen, dat Christus een mens is op zichzelf, naar Zijn mensheid afgezonderd en onderscheiden van onze natuur en de broederen niet in alles gelijk? Hetgeen tegen de Schrift en tegen de Waarheid zou zijn. En dat deze mens zich datgene aangematigd had, waardoor Adam zich in een eeuwig verderf gestort heeft en ons allen met hem. Zo zou dan Christus de oorzaak van ons verderf bekrachtigen en niet wegnemen. Daar deze dingen gruwelijk en ongerijmd zijn, zo is het ook een gruwelijk en verfoeilijk leerstuk waaruit ze afgeleid zijn, namelijk de tweevoudige majesteit Gods: de ene, Die de hemel en de aarde zou geschapen hebben; de andere, Die niet zou geschapen hebben noch van eeuwigheid

zijn en toch de overige Goddelijke eigenschappen hebben. En dat het Woord niet de eerste maar de tweede majesteit aan het vlees zou hebben medegedeeld. Hetgeen niets anders zou zijn, dan zoveel in hen is het Woord te vernietigen en de vereniging daarvan met de menselijke natuur te verhinderen. En zeker, indien het Woord die majesteit, waardoor Het de Schepper is van hemel en van aarde, aan het vlees niet heeft medegedeeld, waarvan Johannes getuigt, dat alle dingen door Hetzelve gemaakt zijn en niettemin de vleeswording des Woords (gelijk zij willen) een zakelijke mededeling der majesteit is, hoe zal dan van het Woord gezegd kunnen worden dat het vlees geworden is, aangezien het die majesteit, die Johannes beschrijft, aan het vlees niet heeft medegedeeld, want dan zou immers het vlees zijn eigen schepper zijn.

3. Dat nu dit plechtig getuigenis van de ten onder gebrachte zonde en van de aangebrachte rechtvaardigheid des geloofs, een waarachtige opvaring is van de Schepper Zelf, het eeuwige vleesgeworden Woord, in de ware hemel, die Hij Zelf geschapen en van de aarde afgezonderd heeft, en niet een Talmudische hemel, gelijk de duivel de ware leer van de hemel en Christus' opvaring daarheen, gelasterd heeft, opdat de Schrift vervuld zou worden die zegt: "Het beest opende zijn mond tot lasteringen tegen God, om Zijn Naam te lasteren en Zijn tabernakel, namelijk het hemelse heiligdom (gelijk de volgende woorden aanwijzen), en die in de hemel wonen", en dat het geenszins een verdwijning is, blijkt uit de beschrijving van de opvaring zelf, die ons tot aan Zijn wederkomst, door de Heilige Geest, om als met het oog des geloofs beschouwd te worden, is voorgesteld: "Ziet, Ik zend de belofte Mijns Vaders op u; maar blijft gij in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte. En Hij leidde hen buiten tot aan Bethanië, en Zijn handen opheffende, zegende Hij hen. En het geschiedde, als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde en werd opgenomen in de hemel. En zij aanbaden Hem (zeker het vleesgeworden Woord en niet een tot God gemaakte mens) en keerden weder naar Jeruzalem met grote blijdschap (hetwelk een getuigenis is van de rechtvaardigheid des geloofs" zonder welke er geen blijdschap kan zijn). En zij waren alle tijd in de tempel, lovende en dankende God, buiten twijfel voor die uitnemende gave der aangebrachte rechtvaardigheid des geloofs (Dan. 9: 24; Rom. 3: 21-25; Rom. 10: 6-9).

Deze beschrijving wordt door dezelfde evangelist vervolgd: "En als Hij met hen vergaderd was, beval Hij hun, dat zij van Jeruzalem niet scheiden zouden, maar verwachten de belofte des Vaders, die gij, zei Hij, van Mij gehoord hebt; want Johannes doopte wel met water, maar gij zult met de Heilige Geest gedoopt worden niet lang na deze dagen. Zij dan, die samengekomen waren, vraagden Hem, zeggende: Heere, zult Gij in deze tijd aan Israël het Koninkrijk weder oprichten? En Hij zei tot hen: Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft; maar gij zult ontvangen de kracht des Heiligen Geestes, Die over u komen zal, en gij zult Mijn getuigen zijn, zo te Jeruzalem als in geheel Judéa en Samaria en tot aan het uiterste der aarde. En als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen, daar zij het zagen, en een wolk nam Hem weg van hun ogen. En alzo zij hun ogen naar de hemel hielden, terwijl Hij heenvoer, ziet, twee mannen stonden bij hen in witte kleding, welke ook zeiden: Gij Galilese mannen, wat staat gij en ziet op naar de hemel? Deze Jezus, Die van u opgenomen is in de hemel, zal alzo komen, gelijkerwijs gij Hem naar de hemel hebt zien heenvaren." Hand. 1.

4. Ja, wat meer is, de voorzegging van het vleesgeworden Woord Zelf, zowel van Zijn hemelvaart als van Zijn wederkomst, komt zo geheel met de beschrijving van de evangelist en het getuigenis van de engelen overeen. "Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij. In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen; anderszins zo zou Ik het u gezegd hebben; Ik ga heen om u plaats te bereiden. En zo wanneer ik heen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben" (Joh. 14: 13). En gelijk Hij het vertrouwen op Hem, de waarachtige God, geopenbaard in het vlees, gesteld wil hebben (1 Tim. 3: 16), evenzo trekt Hij het van de valse Christussen geheel en al af (Matth. 24: 23-36).

5. Uit deze voorzegging en beschrijving van de hemelvaart blijkt, dat het vleesgeworden Woord ook daarom ten hemel is gevaren, opdat de kerk zou weten waarheen zij haar gebeden en dankzeggingen te richten heeft en niet zou vervallen tot de aanbidding van hout en steen, wetende waar de eigenlijke tempel van het Woord is, waarin God alleen wil aanbeden worden, als het wezen van Salomo's tempel (Joh. 2: 19-21 en 4: 22-24), vanwaar de Verlosser moet verwacht worden, om de kerk te rechtvaardigen en te verheerlijken. En ook, dat waar onze schat is, aldaar ook ons hart zal zijn (Fil. 3: 20; 1 Thess. 1: 10).

Eveneens wordt er zeker in de beschrijving niet te vergeefs gezegd, dat de apostelen Christus, toen Hij ten hemel voer, hebben aanbeden en wedergekeerd zijn naar de voorzegging van Christus: "waar het dode lichaam zal zijn, daar zullen de arenden vergaderd worden" (Matth. 24: 28).

6. Tot het andere deel van het Genadeverbond, namelijk het in de harten schrijven van de Wet Gods, waardoor we bekwaam gemaakt worden om de hemelse erfenis te bezitten, dient ook de hemelvaart van Christus.

Ten eerste: omdat zij is een toegang tot de hemelse erfenis, in de naam van Zijn broederen. Opdat Hij vandaar de eerstelingen des Geestes aan de uitverkorenen zou zenden tot een onderpand van de hemelse erfenis, door welke Hij de Zijnen, van de toekomstige erfenis zeker en tot haar bezit bekwaam zou maken. Want "vlees en bloed kunnen het Koninkrijk Gods niet beërven", namelijk zo lang zij verdorven en nog niet vernieuwd zijn; daarom voegt de apostel daarbij "en de verderfelijkeit beërft de onverderfelijkeit niet" (1 Kor. 15: 50, 53). Verder, opdat Hij haar in Zijn Persoon zeker zou stellen en tegen alle vijanden en aanrandingen des satans, voor hen tot in eeuwigheid zou bewaren (Joh. 14: 14).

Laat ik het een weinig uiteenzetten. Gelijk de hemelse Vader in het vleesgeworden Woord ons met Zichzelf verzoend heeft en ons uit genade tot kinderen aangenomen heeft, zo heeft Hij Hem ook in onze naam de hemelse erfenis willen doen beërven. Want hoewel het Woord een erfgenaam is van alles, als de Zoon van eeuwigheid gegenereerd, zo moet men echter (omdat gelijk we de aanneming tot kinderen door het Woord, zonder ons vlees niet hadden kunnen verkrijgen, alzo ook de erfenis niet), het Woord beschouwen bekleed met Zijn beloften, gelijk Het geopenbaard is in het vlees of gelijk Het het zaad van Abraham aangenomen heeft. Dan zal men dat zaad bedoelen waaraan alleen de belofte van de hemelse erfenis met een eed gedaan is. En dat daarom al de uitverkorenen uit de Joden en de heidenen, als dit zaad, door de Geest het Hoofd moeten ingelijfd worden, opdat de beloofde erfenis tot hen zou komen, daar zij namelijk voor het zaad gerekend worden.

Dit leert de apostel duidelijk: "Zo zijn de beloftenissen tot Abraham en zijn zaad gesproken. Hij zegt niet: en de zaden, als van velen; maar als van één: en uw zade, hetwelk is Christus' (Gal. 3: 16). En vers 26: "Gij zijt allen kinderen Gods door het geloof in Christus Jezus." Zo ook verzen 28, 29: "Gij zijt allen één in Christus Jezus. En indien gij van Christus zijt, zo zijt gij dan Abrahams zaad, en naar de belofte erfgenamen." Zie ook Gal. 4: 28, 29; Rom. 9: 6-8). Een voorbeeld van deze hemelse erfenis aan het zaad van Abraham beloofd, was het land Kanaän (Hebr. 6: 17-20). Het was echter Gods bedoeling niet, dat de gelovigen in het schaduwbeeld zouden berusten, maar dat zij hun harten door het geloof ten hemel zouden verheffen, hetgeen blijkt uit Hebr. 11: 13-16; Gen. 47: 30, 31; Gen. 50: 24, 25. Zo dan, als het vleesgeworden Woord in het vlees van Abraham de hemelse erfenis beërft, beërft Hij deze in de naam van al de leden of gelovigen, die door de band des Geestes als het zaad gerekend worden (Gal. 4: 26, 29; Rom. 9: 7, 9). Dit is ook de reden waarom de apostel verzekert, dat we niet slechts de hemel in hope verwachten, maar die in ons Hoofd Christus reeds bezitten. "Hij heeft ons (zegt Paulus) mede gezet in de hemel in Christus Jezus" (Eféze 2: 6).

Zo heeft Hij dan in onze naam de erfenis ontvangen, die noch bevlekt kan worden, noch verwelken kan en in de hemelen voor ons bewaard wordt (1 Petrus 1: 4). Na vandaar het Onderpand tot ons te hebben gezonden, heeft Hij gezorgd, dat ook wij haar door het geloof reeds in bezit hebben, totdat Hij ons naar ziel en lichaam volkomen vernieuwd hebbende, in het volle genot daarvan stelt. Want daar we haar in ons vlees niet kunnen bezitten, omdat er geen overeenkomst tussen ons bedorven vlees en die hemelse goederen is, gelijk Paulus leerde: "Vlees en bloed kunnen het Koninkrijk Gods niet beërven, en de verderfelijkeit beërft de onverderfelijkeit niet", zo verzekert ons echter het Woord, door de Geest der aanneming tot kinderen zodanig daarvan, dat Hij door haar liefelijkheid ons aanspoort. Ook doet Hij dat door haar voor te stellen als de prijs op onze loop en strijd en het genadeloon der Godzaligheid (Fil. 3: 14; 1 Kor. 9: 24; 1 Petrus 1: 6-9). Hij spoort ons aan tot de voortgang in de vernieuwing naar Gods beeld, daar we van haar toekomstige genieting door Hem verzekerd zijn. Dit zal een overvloedige beloning zijn voor al de moeilijkheden, die de gelovigen in de handhaving en verbreiding der Waarheid en in de strijd tegen de zonde en het vlees ondervinden.

Hoewel zij dan nu nog op aarde zijn, zo verwachten ze echter met een vrolijk hart die dag, dat Christus Zijn eigen werk in hen zal bekronen (Fil. 2: 9-10). En de heerlijkheid van het Hoofd heeft er belang bij, dat het al Zijn leden verenigt en na hen vernieuwd te hebben, in Zijn heerlijkheid inleidt (2 Thess. 1: 10; Hebr. 11: 39, 40; Openb. 6: 11). Daarom verdragen de gelovigen met lijdzaamheid hun uitwoning van de Heere naar het lichaam (2 Kor. 5: 6; Fil. 1: 22-25; 1 Thess. 4: 17, 18). En Paulus wil dat de gelovigen zich in het Testament van Christus vertroosten, de Heere door hun dood verheerlijkende, totdat Hij wederkomen zal en ook hen verheerlijken zal.

7. De hemelvaart van Christus is echter van het zitten aan de rechterhand des almachtigen Vaders onderscheiden (niet gescheiden). Dit blijkt zonneklaar uit Markus 16: 19: "De Heere, nadat Hij tot hen gesproken had, is opgenomen in de hemel, en is gezeten aan de rechterhand Gods" En 1 Petrus 3: 22: "Welke is aan de rechterhand Gods, opgevaren ten hemel, de engelen, en machten, en krachten Hem onderdanig gemaakt zijnde" Want ook de engelen die van Zijn wederkomst getuigd hebben, zijn

ten hemel opgevaren, gelijk zulks te voren meermalen geschied was. "Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden, van nu aan zult gij de hemel zien geopend en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op de Zoon des mensen" (Joh. 1: 52). "En van Hem werd gezien een engel uit de hemel die Hem versterkte" (Lukas 22: 43). Maar de engelen zijn niet aan de rechterhand Gods gezeten. "Want tot wie van de engelen heeft Hij ooit gezegd, zit aan Mijn rechterhand?" (Hebr. 1: 13).

Daarom is hun de opvaring met het vleesgeworden Woord wel gemeenschappelijk, echter met dit grote onderscheid, dat Christus, nadat Hij de reinigmaking onzer zonde door Zich Zelf te weeg gebracht had, opgevaren is als de Heere en Overwinnaar van zonde en dood. Zij daarentegen zijn gedienslige geesten en ootmoedige dienaren van die Heere. En terwijl Christus zit aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen, zijn engelen, en machten, en krachten Hem onderworpen. Verder is de hemelvaart des Heeren slechts eenmaal geschied, terwijl Zijn zitten aan de rechterhand der kracht Gods eeuwig duurt.

Zesde Artikel (II)

ZITTEnde TER RECHTERHAND GODS, DES ALMACHTIGEN VADERS

8. Voordat we nu aanwijzen hoe het zitten van Christus aan de rechterhand Gods, des almachtigen Vaders, tot de beide delen van het Genadeverbond en van de borgtocht van Christus behoort, zal het de moeite waard zijn een beschrijving van dat zitten uit het Woord te laten vooraf gaan. Zoveel te gemakkelijker zal het ons dan zijn dit op de beide delen van het Verbond en van de borgtocht van Christus over te brengen.

Aldus wordt het zitten van Christus aan de rechterhand des almachtigen Vaders in de heilige bladen omschreven: "De Heere heeft tot mijn Heere gesproken, zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten" (Psalm 110: 1). En vers 4: "De Heere heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt Priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizédek." Dit verklaart Petrus Hand. 2: 33-35: "Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de beloften des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort. Want David is niet opgevaren in de hemelen; maar hij zegt: De Heere heeft gesproken tot mijn Heere: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten." "Dewelke, alzo Hij is het afschijnsel Zijner heerlijkheid en het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid, en alle dingen draagt door het woord Zijner kracht, nadat Hij de reinigmaking onzer zonden door Zichzelf teweeggebracht heeft, is gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen (Hebr. 1: 3). "Welke Hij gezet heeft tot Zijn rechterhand in de hemel, verre boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij, en alle naam, die genaamd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomst, en heeft alle dingen Zijn voeten onderworpen, en heeft Hem der gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen, welke Zijn lichaam is, en de vervulling Desgenen, Die alles in allen vervult" (Efése 1: 20 -23). "Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zo zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods" (Col. 3: 1). "Welke is aan de rechterhand Gods, opgevaren ten hemel, de engelen, en machten, en krachten Hem onderdanig gemaakt zijnde" (1 Petrus 3: 22). "Zo had dan wel ook het

eerste Verbond rechten van de godsdienst, en het wereldlijk heiligdom. Want de tabernakel was voorbereid, namelijk de eerste, in welke was de kandelaar en de tafel en de toonbroden, welke genaamd wordt het Heilige; maar achter het tweede voorhangsel was de tabernakel, genaamd het Heilige der heiligen" (Hebr. 9: 1-3) en verzen 6, 7, 11, 12: "Deze dingen nu aldus voorbereid zijnde, zo gingen wel de priesters in de eerste tabernakel ten allen tijde, om de godsdiensten te volbrengen, maar in de tweede tabernakel ging de hogepriester eenmaal des jaars, niet zonder bloed, hetwelk hij offerde voor de misdaden van zichzelf en van het volk. Maar Christus, de Hogepriester van de toekomstige goederen, gekomen zijnde, is door de meerdere en volmaaktere tabernakel, niet met handen gemaakt, dat is, niet van dit maaksel, noch door het bloed der bokken en kalveren, maar door Zijn eigen bloed, eenmaal ingegaan in het heiligdom, een eeuwige verlossing te weeg gebracht hebbende" en vers 24: "Want Christus is niet ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware, maar in de hemel zelf, om nu te verschijnen voor het aangezicht Gods voor ons."

9. Uit deze beschrijving van de Schrift is het allereerst duidelijk, Wie de Persoon is van Wie de verhoging aan de rechterhand Gods des Vaders voorzeggd wordt. Namelijk een Persoon van eeuwigheid uit het wezen van de Vader gegenereerd, hebbende met Zich verenigd niet een persoon uit het zaad van David, maar de menselijke natuur, welke Persoon toen al een Heere van David was, toen David deze dingen door de Heilige Geest sprak: "de Heere heeft tot mijn Heere gesproken, zit aan Mijn rechterhand enz." En nu is en blijft Hij Davids Heere, als het vleesgeworden Woord uit het zaad van David. Van Hem heeft David die dingen door een profetische geest voorzeggd, gelijk Petrus getuigt Hand. 2: 34, 36. Want gelijk het Woord buiten het vlees niet kon vernederd worden, zo kon het Woord zonder het vlees ook niet verhoogd worden. Daarom is dezelfde Persoon, Die Zich vernietigde door het zaad van David aan te nemen en in die zwakheid van het vlees te vervullen die dingen, die er tot genoegdoening van onze zonden vereist werden, verhoogd geworden. En aan dit vleesgeworden Woord, Davids Heere, is een Naam gegeven, welke boven alle naam is, opdat in de Naam van Jezus alle knie zich zou buigen, dat is, opdat alle dingen aan God, geopenbaard in het vlees, zouden onderworpen worden en Hem, het vleesgeworden Woord, zouden aanbidden.

De Persoon dan Die ter rechterhand van God verhoogd is, is niet slechts het Woord alleen, of een persoon des mensen alleen, maar het eeuwige Woord, dat vlees geworden is, hetgeen onweerlegbaar blijkt uit Hebr. 1: 2, 3: "De Zoon, door Welke Hij ook de wereld gemaakt heeft en Die de reinigmaking onzer zonden door Zichzelf te weeg gebracht hebbende, is gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen" Hier wordt het zitten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen uitdrukkelijk aan de Zoon toegeschreven.

10. Verder is ook uit de Schrift reeds bewezen, dat het zitten van Christus aan de rechterhand van de almachtige Vader, een verhoging is van het vleesgeworden Woord, in het Priesterschap en in het Koninkrijk en twee delen bevat. Het eerste is de allereerwaardigste plaats, waarin Hij verhoogd is. Het andere, de openlijke, voor engelen en mensen bewezen macht van Zijn ambtsbediening, om Zich voor het

aangezicht van de Vader te stellen als een eeuwig Priester, om ook alle dingen te regeren in de hemel en op de aarde, als een eeuwig Koning van Zijn kerk.

De verhoging, welk woord Petrus gebruikt (Hand. 2: 33) en Paulus gebruikt hetzelfde woord, maar met meerdere nadruk (Hebr. 7: 26): "hoger dan de hemelen geworden", drukt duidelijk uit een verheffing tot de hoogste waardigheid in de hemelen, die de engelen geenszins met de Zoon van God gemeen hebben.

De Schrift noemt dat "opgevaren in de hoogste hemelen", waarmee te kennen wordt gegeven, de verhoging in de allerhoogste plaats van de uitnemendste heerlijkheid. Daarom wordt die plaats ook genoemd "de hoogste" (Hebr. 1: 3) en het hemelse heiligdom, waarin een ontoegankelijk licht is, in hetwelk God woont (1 Tim. 6: 16). Hiervoor bedekken de engelen hun aangezichten, hetwelk in het heiligdom met handen gemaakt was afgeschaduwd door de engelen, die hun aangezichten met hun vleugelen bedekten, voor het verzoendeksel, hetwelk Christus afbeeldde, "Welke God voorgesteld heeft tot een verzoendeksel" (Rom. 3: 25).

11. Thans volgt het tweede deel van de verhoging in de hoogste trap der ere, dat de openlijk bewezen macht is van de Priesterlijke en Koninklijke ambtsbediening. Hierdoor bedient Hij het Priesterlijk en Koninklijk ambt niet gelijk te voren in zwakheid, maar in openlijk bewezen majesteit en heerlijkheid. Dat is: Hij bedient de beide delen, zowel het gebod van de Vader ontvangen als Zijn borgtocht, namelijk om onze eeuwige verzoening met God voort te zetten en te bewaren, benevens onze vernieuwing naar Gods beeld (Eféze 1: 20-23; Hebr. 8: 10).

Daarom geloven we dan eerst waarlijk in het vleesgeworden Woord, zittende ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders, wanneer we geloven, dat Hij in het hemels heiligdom, in het ontoegankelijk licht, of in de hoogste hemelen, voor ons bidt in de hoogst geopenbaarde heerlijkheid. En dat Hij Zijn Koninkrijk met de hoogste macht bedient, zodat Hij met Zijn Geest op het allerkrachtigst de belofte der genade aan onze harten verzegelt, de gedachtenis der zonde te niet gedaan hebbende en dagelijks ons naar Zijn beeld veel krachtiger vernieuwt, dan indien Hij nog op aarde ware. Dáárom, omdat Hij de kracht uit de hoogte op ons uitstort, gelijk Petrus deze krachtige werking van Christus voorstelt Hand. 5: 31: "Deze heeft God door Zijn rechterhand verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekering en vergeving der zonden."

12. En wat nu de verhoging van Christus in het Priesterschap betreft, zo moest het vleesgeworden Woord, nadat het die delen van het priesterschap volbracht had, die Hem in Zijn vernedering op aarde te doen stonden, niet alleen opvaren ten hemel, maar ingaan in het hemels heiligdom, waar een ontoegankelijk licht is. Opdat Hij ook de overige delen van het priesterschap zou waarnemen, die Hem volgens het eeuwig raadsbesluit Gods, met een eed waren bevolen. "De Heere heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt Priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek." (Psalm 110: 4.)

Deze ingang en dit verblijf aldaar vereisten de beide delen van Zijn borgtocht. Vooreerst, omdat Christus de Borg was van het Nieuwe Testament, Die Zijn bruid, de uitverkoren kerk, rechtvaardigen zou van alle zonden en dat voor altijd, zo moest Christus niet alleen opvaren ten hemel, welke opvaring Hij met de engelen gemeen

had, maar in het Heilige der heiligen ingaan, in dat ontoegankelijk licht, met diezelfde offerande van Zijn lichaam en bloed, dat Hij op aarde met Zijn voorbede voor ons opgeofferd had. En zonder onderbreking moest Hij daar voor ons verschijnen, opdat de kracht van de eens gedane offerande altijd zou gelden en zo datgene in eeuwigheid volbrengen, waartoe Hij Zich als Borg verbonden had, opdat zo alle gedachtenis van onze zonden door en om Hem, voor eeuwig zou uitgedelgd blijven. Dit geschiedt overeenkomstig het raadsbesluit van de Goddelijke wijsheid, wanneer de Priester Zelf, met de eens gedane offerande, voor ons voor het aangezicht van God zonder enige onderbreking verschijnt. Hoe noodzakelijk dit is, wordt daaruit afgeleid, dat elke zonde, ook zelfs der uitverkorenen, de eeuwige straf verdient.

Hoe groot en bestendig moet dan het hulpmiddel zijn, tegen zo vele en zo grote zonden? Hoe groot moet dan niet de betekenis van deze voorbede zijn, die zoveel zonden te boven gaat? (Rota.. 8: 33, 34.)

Ten andere: waar de rechtvaardigheid zo in eeuwigheid bewaard wordt, zo moest de Hogepriester ook nog door Zijn heerlijke voorbede in het hemels heiligdom, de beloofde Heilige Geest voor ons verwerven, opdat Hij ons het geloof en de bekering zou schenken en ons daarbij ten einde toe bewaren. Gelijk Christus spreekt (Joh. 14: 16, 17): "Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in eeuwigheid, namelijk de Geest der Waarheid, Welke de wereld niet kan ontvangen" en vers 26: "Maar de Trooster, de Heilige Geest, Welke de Vader zenden zal in Mijn Naam, Die zal u alles leren en zal u indachtig maken, alles wat Ik u gezegd heb."

13. Deze voorbede van het vleesgeworden Woord in het hemelse heiligdom dient, opdat de kracht van de offerande met een voorbede op aarde opgeofferd, altijd gelden zou. Zij is tegelijk een eeuwige wil in de Middelaar om zalig te maken, overeenkomstig de wil van de Vader, Die de eenmaal volbrachte offerande voor een eeuwige verzoening aanneemt en deze ijver in de Middelaar om zalig te maken volgens eedzwering goedkeurt. "En het zal Hem niet berouwen, Gij zijt Priester in eeuwigheid."

Van Christus' verschijning in het hemelse heiligdom voor de Vader en van de eeuwigdurende kracht van de offerande, komt een getuigenis voor in Hebr. 9: 24: "Christus is niet ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware, maar in de hemel zelf, om nu te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons" (Hebr. 7: 3).

Van de wil om zalig te maken in de Zoon en van de aannemende wil in de Vader, getuigt de eed, welke God nooit zal berouwen (Psalm 110: 4). Evenzo berouwt het de Zoon ook niet, dit werk op Zich te hebben genomen. Daarom zegt Johannes: "Mijn kinderkens, ik schrijf u deze dingen, opdat gij niet zondigt. En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige; en Hij is een verzoening voor onze zonden en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonde van de gehele wereld" (1 Joh. 2: 1, 2).

En terwijl Hij verzekert, dat we een voorspraak bij de Vader hebben, Jezus Christus, de Rechtvaardige, leert hij tevens, dat het zichtbare en tastbare vleesgeworden Woord

(gelijk hij Hem hoofdstuk 1: 1 genoemd had), met het pand van Zijn diepe vernedering en gehoorzaamheid, volkomen rechtvaardig is en met een ijver om zalig te maken Zich voor het aangezicht van God stelt, opdat de verzoening eeuwigdurend zou zijn. En opdat de Vader ons in dat rechtvaardig, eenmaal geofferd en gedurig voorbiddend vleesgeworden Woord aanziende, Zijn toorn van ons zou afwenden en ons genadig zou zijn.

De priesters van het Oude Testament, met het bloed der verzoening voor het verzoendeksel in het heiligdom, konden dag en nacht niet staan voor het aangezicht van God. Wanneer de hogepriester eenmaal des jaars in het Heilige der heiligen ingaande, met het bloed van de zoenofferande voor de zonde des volks, voor Gods aangezicht verschenen was, ging hij er weder uit en werd genoodzaakt de voorbede of het verschijnen voor God weder af te breken. Deels vanwege de zwakheid van het menselijk gebod, deels vanwege de priester zelf, die om zijn broosheid aldaar niet voortdurend kon volhouden met bidden en de dood hem ook verhinderde altijd te blijven (Hebr. 7: 23). Terwijl dit alles in Christus niet plaats vindt (Hebr. 7: 24 - 29), zo duurt Zijn voorbede tot in eeuwigheid (Hebr. 10: 11, 12).

14. Aangezien dan de beide delen van het Verbond door de dood bevestigd zijnde, volgens het eeuwig raadsbesluit van God een eeuwige bewaring en volharding in het hemelse heiligdom vereisten, zo verzekert ons Paulus met het hoogste recht, dat de Hogepriester na de vervulling van Zijn priesterschap op aarde, met Zijn offerande en gave geenszins meer op aarde heeft moeten blijven (Hebr. 7: 26): "Zodanig een Hogepriester betaamde ons, heilig, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren, en hoger dan de hemelen geworden." En hoofdstuk 8: 1: "De hoofdsom nu der dingen, waarvan wij spreken, is, dat wij hebben zodanige Hogepriester, Die gezeten is aan de rechterhand van de troon der Majesteit in de hemelen; een Bedienaar des heiligdoms en des waren tabernakels, welke de Heere heeft opgericht en geen mens" en verzen 4, 5 voegt hij er bij: "Want indien Hij op aarde ware, zo zou Hij zelfs geen priester zijn, dewijl er priesters zijn, die naar de Wet gaven offeren, welke het voorbeeld en de schaduw der hemelse dingen dienen."

Hier verzekert ons de Heilige Geest, dat Christus niet alleen geen Hogepriester, maar ook zelfs geen Priester zou zijn, indien Hij na de volbrachte offerande nog op aarde was. Hierom, omdat Hij dan geen Priester zou zijn, noch naar de ordening van Levi, noch naar die van Melchizedek en dus in het geheel geen Priester. Immers, Hij kon geen Priester zijn naar de ordening van Levi, omdat Hij niet uit de stam van Levi was, maar uit die van Juda. Gelijk de apostel te voren reeds betoogd had (Hebr. 7: 11, 13, 14). Verder kon Hij ook geen Priester zijn naar de ordening van Melchizédek, omdat Hij, nadat Hij met de enige offerande van Zijn lichaam een einde aan alle voorbeeldende offers gemaakt en het voorhangsel des tempels gescheurd had, door Zijn eigen bloed in het heiligdom, dat niet met handen gemaakt is, in de hemel zelf moest ingaan.

Indien Hij dan na de volbrachte offerande met Zijn lichaam nog op aarde was, dan was Hij in de hemel niet ingegaan. Dan zou Hij geen Priester zijn naar de ordening van Melchizédek, Die, volgens het raadsbesluit en de eed van God, na Zijn vervuld priesterschap op aarde, een eeuwig priesterschap in het hemels heiligdom moest bedienen. En dit is een noodzakelijkheid, niet door dwang, maar als gevolg,

afhappende van de onveranderlijkheid van het Goddelijk raadsbesluit en van de onveranderlijk waarachtige natuur van God, zowel in al Zijn woorden als voornamelijk in Zijn eedzwering, Die Hij juist daartoe gebruikt om de onveranderlijkheid van Zijn raad te bewijzen en ons een sterke vertroosting te geven. (Hebr. 6: 17, 18, 20.)

De vervulling van de dingen, die de Hogepriester op aarde moest volbrengen en van de dingen, die Hij naderhand in de hemelen gedurig en zonder enige onderbreking, tot aan de tijden van de wederoprichting aller dingen verrichten moest, stelt Petrus duidelijk voor in Hand. 3. De eerste vervulling verzen 17 en 18, maar de andere verzen 19-21, zeggende: "En nu, broeders, ik weet, dat gij het door onwetendheid gedaan hebt, gelijk als ook uw Oversten; maar God heeft alzo vervuld, hetgeen Hij door de mond van al Zijn profeten te voren verkondigd had, dat de Christus lijden zou. Betert u dan en bekeert u, opdat uw zonden mogen uitgewist worden, wanneer de tijden der verkoeling zullen gekomen zijn van het aangezicht des Heeren, en Hij gezonden zal hebben Jezus Christus, Die u tevoren gepredikt is; Welke de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond van al Zijn heilige profeten van alle eeuw."

15. Daarom kan niemand zonder verdraaiing van het onveranderlijk raadsbesluit Gods, zonder verbreking van Zijn eed, zonder schending van Gods waarachtige natuur en zonder verloochening van de Priester Christus Zelf, het bestaan om die Hogepriester met Zijn eenmaal opgeofferd lichaam en bloed, uit de hemel op aarde te trekken. Aan deze gruwelen maakt de Roomse kerk in haar ongerijmd leerstuk van de transsubstantiatie zich schuldig. Hierdoor maakt zij inbreuk op het eeuwig Verbond Gods en tracht Christus in het hemels heiligdom te vernietigen, hetgeen echter trots alle leugen en ketterij, op de eed van God vaster blijft staan dan zon en maan, zoals de Heilige Geest leert Psalm 72: 5; 110: 4; 118: 22).

En zeker, die gouden drinkbekers waarin het onbloedig bloed van Christus aan de Vader opnieuw geofferd wordt tot een zoenoffer voor de zonden van de levenden en doden, zijn die drinkvaten van Babel, waarmede de hoer in het purper gekleed en dronken van het bloed van Christus' getuigen, de koningen der aarde heeft dronken gemaakt (Openb. 17: 4-6, 14-18 en 18: 3-8, 20, 21 en 19: 2, 3). Voor deze drinkbekers is de onbeweeglijke Waarheid zo zeer niet vervaard, dat, wanneer de drinkbekers tesamen met de hoer en haar hoereerders door de Middelaar van het eeuwig Verbond in het eeuwige vuur geworpen zijn, de hemel, de aarde en de zee zich zullen verheugen. Wanneer de eeuwige Priester en Koning der kerk in het openbaar voor de gehele wereld zal betonen, dat noch de gruwelen der hoer het hemelse heiligdom omvergeworpen, noch haar toverijen de godsspraken van de Heilige Geest ontzenuwd hebben. En dat eindelijk de hemel door die sprinkhanen te vergeefs is bestormd. Want de Leeuw uit de stam van Juda heeft overwonnen, "van welke stam niemand zich tot het altaar begeven heeft" (Hebr. 7: 13). Veel minder wil de Heere uit de stam van Juda Zelf, door de priesters der hoer van Babel, op de altaren ten dienste van hun mis, geofferd worden, als zijnde hoger gezeten dan dat hun onreine handen Hem zouden kunnen aanraken.

16. Tot nu toe hebben we over Christus' verhoging in het priesterschap gesproken. Thans volgt Zijn verhoging in het Koninkrijk, wat dit is en hoe het in verband tot het

Verbond staat.

De verhoging van Christus in Zijn Koninkrijk, is Zijn geplaatst worden op de troon der majesteit, in de hoogste hemelen (Hebr. 1: 3) en verheffing in die hoogste trap der eer. Opdat het vleesgeworden Woord, Zich in het openbaar in de hemelse heerlijkheid voor de engelen en de gelukzalige mensen, als de Koning en het Hoofd van al de uitverkorenen in liet hoogste licht zou bewijzen. Opdat Hij van daar Zijn kracht op hen in groter mate zou uitstorten, dan toen Hij met Zijn lichaam nog op aarde was, hen aldus met Zich zou verenigen en Zijn kennis door Zijn Woord en Geest in hen werken, waardoor Hij hun de eeuwige vrede toebrengt, die geboren wordt uit de rechtvaardigheid des geloofs (Rom. 10: 15 18) en hen tot het Koninkrijk der heerlijkheid vernieuwt en bewaart (Hand. 2: 41, 46, 47). Zo verschijnt Christus niet slechts als onze verzoening en bidt de Vader, opdat Hij overeenkomstig Zijn priesterambt de Heilige Geest verwerve, maar de Vader zendt Hem ook als de Koning der kerk, der gerechtigheid, des vredes en des heils.

Het eerste deel van de verhoging, op de plaats namelijk van de troon der majesteit in de hoogste hemelen, verstaat men uit het woord van Christus: "Gij zult aangedaan worden met kracht uit de hoogte" (Lukas 24: 49). En dat de woorden "zit aan Mijn rechterhand" (Psalm 110: 1) niet van koning David kunnen verstaan worden, bewijst Petrus door Davids plaatsing op de troon der heerlijkheid in de hoogste hemelen te ontkennen. Want, zegt hij: "David is niet opgevaren in de hemelen" (Hand. 2: 34). Hier wordt kennelijk een hemelse heerlijkheid bedoeld, waartoe David niet kan zijn verheven. Daarom kan de uitdrukking "zit aan Mijn rechterhand" niet op hem slaan. Maar het andere deel van de verhoging, namelijk de aldaar in de hoogste hemelen openlijk alom geopenbaarde koninklijke macht, om in de hemel en op de aarde te heersen door Zijn Woord en Geest, is uit de aangehaalde getuigenissen, in de beschrijving van het zitten aan de rechterhand Gods des Vaders, meer dan voldoende duidelijk (Jes. 11: 4, 9, 10).

17. Dat nu de; beide delen van de verhoging van Christus in Zijn Koninkrijk, volgens Gods alwijs en onveranderlijk raadsbesluit, ten hoogste noodzakelijk zijn geweest om het Genadeverbond tot in eeuwigheid te bewaren en door Zijn koninklijke macht ons mede te delen, leert Christus met deze woorden: "Ik zeg u de waarheid, het is u nut dat Ik wegga; want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen" (Joh. 16: 7). Hiermee verzekert Hij zonneklaar, dat het in Gods raadsbesluit alzo besloten is, dat Christus, nadat Hij ten hemel zou opvaren en in Zijn Koninkrijk verhoogd zijn, de Heilige Geest zou zenden. Daarom was het in het belang van Zijn kerk, dat Hij deze aarde naar Zijn God-menselijke natuur verliet (zoals Hij in Joh. 14: 1-4 spreekt). Anders zou, indien Hij met Zijn lichaam op aarde bleef, dit het raadsbesluit van de Vader in de weg staan om de Heilige Geest te kunnen zenden.

Immers, de uitstorting van de Heilige Geest en de voortplanting van Christus' Koninkrijk tot aan het uiterste der aarde door de Heilige Geest, moest een getuigenis zijn van de verhoogde Messias in Zijn priesterschap en Koninkrijk. Opdat Zijn kerk uit die heerlijke gaven van de Heilige Geest ons van de hemel gezonden (1 Petrus 1: 12) zou verstaan, dat het vleesgeworden Woord, de enige, eeuwige Hogepriester in de hoogste heerlijkheid voor haar bij de Vader bidt. Opdat ze ook uit de gave van de Vader verstaan zou, dat de Vader volkomen met haar verzoend is en dat de Koning Christus Zelf, door deze gave, die Hij in gemeenschap met de Vader zendt, aldus

teweegbrengt, dat ze hierdoor van haar verzoening volkomen verzekerd wordt. Daarom wordt de Geest, Die uitgestort wordt, bij Zacharias 12: 10 genoemd: "de Geest der genade en der gebeden"

Dit is zeker, wanneer Koning Christus een Trooster belooft, zo belooft Hij een Trooster, die van de rechtvaardigheid des geloofs zou overtuigen, waardoor Hij onze harten vertroost tegen de zonden en allerlei ellenden. "Die, (zegt Hij), zal van Mij getuigen" (Joh. 15: 26).

18. Verder moeten deze eerstelingen van Christus' Koninkrijk ons door de rechterhand van God toegezonden, ook van het andere deel van het Verbond getuigen en zijn voortzetting bevorderen. Namelijk, dat het vleesgeworden Woord verhoogd is op de troon der majesteit in de hoogste hemelen, opdat Hij, na de wereld met God verzoend te hebben, alle dingen zou vernieuwen, ten einde, gelijk alle dingen door Hem gemaakt zijn, alzo ook alle dingen, die de Vader besloten heeft te herstellen, door Hem hersteld en heerlijk gemaakt zouden worden.

Daarom zegt Petrus: "De Geest Gods, Die een Geest der heerlijkheid is, rust op u" (1 Petrus 4: 14). Zo heeft Hij met de mens een begin van die vernieuwing en herstelling gemaakt, door welke mens al de overige schepselen in het algemeen verderf zijn besloten. Van deze herstelling en vernieuwing is de uitstorting van de Heilige Geest een getuigenis. Dit is een werk, dat de schepping van hemel en aarde zelfs te boven gaat (Rom. 8: 19, 23).

19. Tenslotte, dit werk moet van de gehele oorzaak van onze zaligheid getuigen. Namelijk, dat dit vleesgeworden Woord volkomen tot een Verbond gegeven is (Jes. 49: 8; 55: 4; 61: 8; Joël 2: 23). Dat er buiten Hem geen zaligheid is (Hand. 2: 33, 36) en dat er geen greintje goeds in het schepsel gevonden wordt, dat niet uit Hem voortvloeit. Dat alle mensen, Of in de zonde en het verderf, waaronder zij van nature besloten liggen, tot in eeuwigheid moeten blijven en omkomen, óf de toevlucht moeten nemen tot deze Priester en Koning, Die door Zijn verdiensten en kracht, een Genadeverbond opgericht heeft en daartoe aan de rechterhand van de Vader Zijn voorbede doet uitgaan en regeert (Hand. 4: 11, 12).

Van daar geeft Hij ook de kennelijkste bewijzen, dat de volheid der Godheid lichamelijk in Hem woont, door Zijn Geest in ruime mate over Zijn kerk uit te storten. En aangezien al de volheid des Vaders betekent de volheid van de Godheid des Woords, door de eeuwige generatie, en dus ook de Heilige Geest van de Vader en de Zoon uitgaat en niettemin in Beiden blijft, terwijl ook de Vader de Heilige Geest aan niemand schenkt noch Deze Zichzelf mededeelt, tenzij door en om het Woord, Dat vlees geworden is en in het aangenomen lichaam persoonlijk woont, daarom zegt de apostel terecht, dat "al de volheid der Godheid in Christus woont en dat wij in Hem volmaakt zijn" (Col. 2: 9, 10). Dat daarentegen diegenen, die van Hem vervreemd zijn, van alle zaligheid, die in God is, ten enenmale verstoken zijn. En opdat hij uit de werkingen van de uitgestorte Geest, die de gelovigen ondervinden, hen zou verheffen tot de bron, waaruit Hij voortvloeit, namelijk het vleesgeworden Woord, aan de rechterhand van de Vader, zo voegt hij er daarom vers 10 bij: "Die het Hoofd is van alle overheid en macht."

Uit de zending van de Heilige Geest en het getuigenis van David aangaande het zitten van de Messias aan de rechterhand van de Vader, besluit ook Petrus: "Deze is de

Steen, Die van u, de bouwlieden, veracht is, Welke tot een hoofd des hoeks geworden is. En de zaligheid is in geen ander; want er is ook onder de hemel geen andere Naam, die onder de mensen gegeven is, door Welke we moeten zalig worden" (Hand. 2: 33-36 en 4: 11, 12).

20. Daarom is de voornaamste vrucht van Christus' verhoging in Zijn Koninkrijk, dat de christenen God recht kennen, aanroepen en verheerlijken. Want daarom heeft de Vader het Woord geopenbaard in het vlees, mede gezet aan Zijn rechterhand, ver boven alle engelen en mensen, opdat Hij door allen erkend, aangebeden en verheerlijkt zou worden als hun God en Hoofd, in Wie Hij alleen wil erkend en aangebeden worden. Daarentegen vervloekt Hij alle andere godsdienstoefeningen, die op Christus niet gericht zijn. Hij wil, dat we tot dit Verzoendeksel de toevlucht nemen en door dit alleen verzoend worden en verhoring vinden (Rom. 3: 25, 26). Hij wil door en om deze Koning alleen de Heilige Geest geven. Want aangezien al de volheid der Godheid lichamelijk in Christus woont, gelijk tevoren uit Col. 2: 9 aangetoond is, zo is het zeker, dat zij, die God buiten Christus zoeken, Hem nimmer zullen vinden. Daar God niet anders wil gezocht worden noch Zich wil laten vinden dan in Zijn eigen Tempel, zo besluiten we daaruit, dat dit de aard van Christus' Koninkrijk is, dat het de christenen van de aardse dingen aftrekt en henen leidt tot het bedenken van de dingen die boven zijn, waar Christus hun Koning is, gezeten aan de rechterhand Gods des Vaders. Gelijk ook de Schrift dit leert: Kol. 3: 1-3; 5-9; 1 Thess. 1: 8-10. Want hoewel Hij door Zijn Woord en Geest tot ons neerdaalt en ons met Zijn lichaam, dat op de troon Zijner heerlijkheid blijft, verenigt, zo doet Hij dit nochtans zodanig en tot dit doel, dat Hij noch met Zijn lichaam van de troon Zijner majesteit afdaalt, noch wil dat we Hem van boven afbrengen, maar veeleer dat we ons naar boven tot Hem zouden verheffen.

Zo was de tempel een teken van Gods tegenwoordigheid. Niettemin trok de Heere de gemoederen van de gelovigen hemelwaarts, gelijk de Heilige Geest door Salomo getuigt (1 Kon. 8: 35-43). Veel meer leidt Hij ons nu door de getuigenissen van Zijn Verbond op naar boven, nadat de schaduwen van het voorbeeldig koninkrijk zijn weggenomen, het waarachtig koninkrijk van David bevestigd is op de troon der majesteit in de hoogste hemelen en de ware Tempel Gods, uit het vlees van Salomo aangenomen (2 Sam. 7) en met het eeuwige Woord verenigd, in de hemel ter rechterhand Gods opgevoerd is.

Dit is hetgeen Jezus tot de Samaritaanse vrouw zei Joh. 4: 21: "Vrouw, geloof Mij, de ure komt, wanneer gijlieden noch op deze berg, noch te Jeruzalem de Vader zult aanbidden" en vers 23: "maar de ure komt en is nu, wanneer de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in geest en waarheid; want de Vader zoekt ook dezulken, die Hem alsoo aanbidden" en tevoren vers 22 had Hij gezegd: "Gijlieden aanbidt, wat gij niet weet, wij aanbidden wat wij weten, want de zaligheid is uit de joden." Zijn verklaring "Gij aanbidt, wat gij niet weet", verwerpt de aanbidding van de Samaritanen, hoewel ze zeiden, dat ze God aanbaden. De oorzaak die Hij er van aanwijst: "want de zaligheid is uit de Joden", toont aan, dat God niet anders, dan in het vlees, dat door het Woord in enigheid des Persoons aangenomen is, dat zijn afkomst en oorsprong uit de Joden heeft (Rom. 9: 5), wil gezocht en aangebeden worden. En de ware aanbidders bidden God aan, zegt Hij, "in geest", dat is: met een inwendig vertrouwen, hetgeen een geestelijke godsdienst is. Want dit stelt Hij tegenover een

vleselijke godsdienstoefening. En "in waarheid", namelijk in die zaligheid, die uit de Joden is (Lukas 2: 30) of in het vleesgeworden Woord tot een verlossing gegeven, opgewekt en gezeten aan de rechterhand Gods in het hemels heiligdom en op de troon Zijner majesteit. Deze is de waarheid der voorbeelden of schaduwen, hetzij men op het schaduwachtig priesterschap, hetzij men op het voorbeeldig koninkrijk ziet. En dat Christus door de vermelding van deze waarheid ons tot aan de rechterhand des Vaders bij trappen opleidt, leert Hij hierdoor, dat Hij belooft, door de Heilige Geest te zullen schenken het water, springende tot in het eeuwige leven. Aan deze belofte, door Hem herhaald Joh. 7: 37, 38, hecht de Heilige Geest deze verklaring vers 39: "dit zei Hij van de Geest, Dewelke ontvangen zouden, die in Hem geloven. Want de Heilige Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was." Omdat namelijk de uitstorting van de Heilige Geest uit de hoogte, een getuigenis moest zijn van de verhoogde Messias in Zijn Koninkrijk aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen (Hand, 1 en 2; Hebr. 1), gelijk tevoren aangetoond is.

21. Zeker, dit is diezelfde kennis Gods, die de Heere beloofd had, dat Hij in het nieuwe Verbond, deels klaarder, deels overvloediger geven zou, aangezien de Koning der kerk Christus tot ons het woord des vredes zendt (Ef 3: 2-13; Rom. 10: 14-21). Hierdoor biedt Hij Zichzelf ons aan en in Zichzelf de Vader, Die tot in eeuwigheid met ons verzoend is (2 Kor. 5: 18-20), zodat er geen gedachtenis van onze zonden meer overblijft. En de Heilige Geest gezonden hebbende, verzegelt Hij deze genadige beloften aan onze harten, gelijk de apostel leert Efése 1: 12, 14. De Heiland Zelf leert dit Joh. 16: 33: "In Mij zult gij vrede hebben" en in het gehele 17de hoofdstuk van Johannes.

Verder, aangezien de Koning Zelf met ons verenigd is en de Vader volgens een allervast Verbond, door Hem en in Hem tot in eeuwigheid met ons verzoend is en de Heilige Geest ons van die allernauwste vereniging en eeuwige verzoening getuigenis geeft, zo worden we ook door diezelfde Geest, Die namelijk van het Hoofd op ons afvloeit, levend gemaakt en geregeerd door de dienst van het Evangelie of van de scepter Zijns Woords. Zo verlost Hij ons ook op deze wijze van het geweld des satans, zodat Hij ons in de misdaden en de eeuwige dood niet laat omkomen. Maar Christus eigent Zich ons, die met Hem verenigd zijn, door de steeds toenemende wasdom des Geestes, dagelijks meer en meer toe, opdat we door Zijn kracht in ons, Hem zouden leven, Wiens eigendom onze zielen en lichamen zijn (1 Kor. 3: 23 en 6: 20).

En voorwaar, dit is het Koninkrijk Gods uit de hemel door Koning Christus in ons begonnen (1 Petrus 1: 10-12), waarin we met Koning Christus verenigd zijnde, als leden met het Hoofd, de beide weldaden hebben en die vrede, gerustheid van het geweten en vernieuwing tot gerechtigheid, gelijk de apostel Paulus de weldaden samen voegt: "Het Koninkrijk Gods is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid, en vrede, en blijdschap door de Heilige Geest" (Rom. 14: 17).

22. Met zulk een grote wijsheid en kracht bedient die hemelse Koning deze vrede en vernieuwing tot gerechtigheid, dat Hij de gehele kerk met verscheiden gaven versiert en aan elk lid in het bijzonder zovele gaven geeft als tot heerlijkheid van het Hoofd, tot opbouw van het gehele lichaam en tot zaligheid van dat lid genoeg is, doch niemand van hen zonder de noodzakelijke gaven laat of geheel ontbloot of verlaat.

"Maar aan elk van ons is de genade gegeven naar de maat der gave van Christus (Eféze 4: 7) en verzen 11-13: "En Dezelve heeft gegeven sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leraars, tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouwning des lichaams van Christus; totdat wij allen zullen komen tot de enigheid des geloofs en der kennis van de Zoon Gods, tot een volkomen man, tot de maat van de grootte der volheid van Christus" En verzen 15, 16: "Dat wij alleszins zouden opwassen in Hem, Die het Hoofd is, namelijk Christus, uit Welke het gehele lichaam, bekwamelijk tesamengevoegd en tesamen vastgemaakt zijnde door alle voegselen der toebrengring, naar de werking van ieder deel in zijn maat, de wasdom des lichaams bekomt, tot zijns zelfs opbouwning in de liefde"

De uitwerking dan van Christus' regering aan de rechterhand van de Vader is, dat Hij na de Heilige Geest van daar gezonden en uitgestort te hebben, deze tot aan het einde der wereld krachtig zij door de bediening. Dat Hij alle uitverkorenen door de band des Geestes tot Zijn leden zou maken, Zijn geestelijk Koninkrijk dagelijks in hen zou voortzetten door Zijn rechtvaardigheid genadiglijk aan hun harten te verzegelen en hen, door de vernieuwing naar Gods beeld, van het geweld en de slavernij des satans te verlossen (Rom. 8: 17-22). Totdat Hij ons van de zonde en de verdorvenheid volmaakt weer gereinigd hebbende, volkomen met Zich verenigt en God in de gelovigen alles in allen zij (1 Kor. 15: 28).

23. Daartoe behoort nu ook de bescherming van de kerk tegen alle vijanden, de zonde, het vlees, de wereld, de geweldenaars en de duivelen. Dit bestuurt Hij zó, dat die vijanden de kerk wel kwellen, voor zover als Koning Christus die kwellingen wil gebruiken als werktuigen, deels om ons geloof aangaande de genadige rechtvaardigheid te oefenen, deels om de uitwendige mens te doden. Opdat we naar de inwendige mens vernieuwd worden, hierin bestaande, dat de wetten in de harten geschreven worden en wel in die mate, dat de zonde, de satan en de overige vijanden de kinderen Gods zeker wel drukken, doch niet onderdrukken (2 Kor. 4: 7-12). De Zone Gods doet hun alle dingen ten goede medewerken (Rom. 8: 28). Zo groot is de wijsheid en de kracht van Hem, Die het licht roept uit de duisternis (2 Kor. 4: 6). Want in de zwakken wil de Heere Zelf Zijn sterkte betonen en in zwakheid wordt Zijn kracht volbracht (2 Kor. 12: 9, 10).

24. Ten laatste, we zijn door de Heilige Geest (Die de band van deze heilige vereniging is, 1 Kor. 12: 13), leden van die Koning, door Wie de wereld gemaakt is (Hebr. 1: 2), zonder Wiens eeuwig raadsbesluit alle vijanden tesamen niets tegen de kerk vermogen. In zulk een mate heerst het vleesgeworden Woord in het midden van Zijn vijanden, dat Hij zelfs hun verborgenste raadslagen kent. Dit alles tot Zijn verheerlijking en tot zaligheid van Zijn kerk. Opdat Hij namelijk Zijn Koninkrijk, in ons begonnen, in weerwil van de vijanden zou bewaren, voortzetten en eindelijk volkomen volmaken, wanneer heerlijk verschijnen zal in Zijn heiligen (2 Thess. 1: 10). Het raadsbesluit Gods staat vast. "De Heere heeft tot mijn Heere gesproken, zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten. De Heere zal de scepter Uwer sterkte uit Sion zenden, zeggende, heers in het midden van Uw vijanden" (Psalm 110: 1, 2).

25. Tot nu toe hebben we gehandeld over Christus' verhoging in Zijn priesterschap

en Koninkrijk, in welke beide delen Zijn zitten aan de rechterhand Gods, des almachtigen Vaders, bestaat. Verder ook hoe die beide zaken behoren tot de borgtocht van de Middelaar van het Genadeverbond.

Thans rest ons nog enige moeilijkheden op te lossen, tot een breedvoeriger verklaring van het gehele stuk.

Vooreerst, het zitten aan de rechterhand Gods, des almachtigen Vaders, is niet te plaatsen in de nooit begonnen eeuwigheid, vóór Hij het vlees had aangenomen uit de maagd Maria. De hemelvaart gaat immers altijd vóór het zitten aan de rechterhand Gods. Want: "de Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, is opgenomen in de hemel en is gezeten aan de rechterhand Gods" (Markus 16: 19).

26. Ten andere, zo is het zitten aan de rechterhand Gods niet hetzelfde als de aanneming des mensen in enigheid des Persoons van de Zoon Gods. Deels omdat er niet een mens is aangenomen, maar de menselijke natuur, deels omdat ook de menselijke natuur door God, de almachtige Vader, niet is aangenomen in enigheid des Persoons. Ja, wat meer is, zo moest de menselijke natuur eerst aangenomen zijn in enigheid des Persoons, niet van de almachtige Vader maar van de Zoon, voordat het vleesgeworden Woord ten hemel kon varen en aan de rechterhand Gods des Vaders zitten, gelijk de stem van de Vader van de hemel gezonden, getuigenis gaf van Zijn vleesgeworden Zoon, Die op de aarde op de berg stond (2 Petrus 1: 17, 18).

27. Vóór de verhoging, is de smaad op de gehele Persoon en op Zijn ambtsbediening gekomen en zelfs, indien men op de natuur ziet, wel vooral op de Godheid. Want daarom bespuwen en overvallen ze Hem als de Zoon des mensen, opdat ze Zijn Godheid die Hij beleden had, mochten bestrijden en zo mogelijk te niet doen. Want, zeggen ze: "wij hebben een wet, en naar onze wet moet Hij sterven, want Hij heeft Zich Zelf Gods Zoon gemaakt" (Joh. 19 7). "Indien Hij Gods Zoon is, dat Hij nu afkome van het kruis en wij zullen Hem geloven" (Matth. 27: 40-42).

En ten aanzien van Zijn koninklijke en priesterlijke ambtsbediening, tegelijk met een versmading van Zijn profetische gaven, hebben ze Hem een doornenkroon opgezet, een purperen kleed aangedaan, een rietstok in Zijn rechterhand gegeven, hun knieën voor Hem gebogen, Hem op het aangezicht geslagen en bespot: profeteer ons Christus, wie is het, die U geslagen heeft? Eindelijk, in de plaats van het altaar waarop het lam moest geslacht worden, welks beenderen niet mochten gebroken worden, is het smaadvolle kruis gekozen en Hem de dood des kruises aangedaan, die volgens de Goddelijke uitspraak vervloekt was. Opdat de Koning Zelf, Die tegelijk de Priester en de Offerande is, onze smaadheid, die wij onder het geweld van de duivel moesten dragen in onze vloek, zou wegnemen.

Zo behoort ook de heerlijkheid der verhoging tot de gehele Persoon en Zijn ambtsbediening, zonder vermenging of vernietiging der naturen. Daarom wederlegt Christus de lasteringen, die Zijn Persoon en Zijn ambtsbediening aangedaan werden zodanig, dat Hij de heerlijkheid van Zijn gehele Persoon en ambtsbediening bevestigt, zonder nochtans de naturen te vermengen. "De hogepriester, antwoordende, zei tot Hem: Ik bezweer U bij de levende God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zone Gods. Jezus zei tot hem: Gij hebt het gezegd. Doch Ik zeg ulieden: van nu aan

zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods en komende op de wolken des hemels" (Matth. 26: 63, 64).

Dus heeft Hij op de reeds aangehaalde plaats (2 Petrus 1: 17, 18), toen Hij Zijn jongeren een voorsmaak van Zijn aanstaande verhoging gaf, uit de hoogwaardige heerlijkheid, bewezen, dat Hij de eeuwige Zoon van God was, aangezien de heerlijkheid van Zijn lichaam het werk en het getuigenis van Zijn eeuwige Godheid was. Hij versierde de mensheid, maar nam deze niet weg, gelijk ook de kerkvader Augustinus zegt: "Hij heeft aan het lichaam heerlijkheid gegeven, doch de natuur heeft Hij niet weggenomen" en Paulus Fil. 3: 21.

Aangezien nu de Persoon Christus, God geopenbaard in het vlees is (1 Tim. 3: 16), en wanneer Deze aangevallen werd, voornamelijk de Godheid werd aangevallen, zo wenst Christus ook, dat voornamelijk de Godheid in de verhoging zou geopenbaard worden, met deze woorden: "Verheerlijk Mij, Gij Vader bij U Zelf, met de heerlijkheid die Ik bij U had, eer de wereld was" (Joh. 17: 5). En zeker, de menselijke natuur, had vóór de schepping der wereld geen heerlijkheid bij de Vader, omdat zij niet was. Maar nadat zij door het Woord is aangenomen en het Woord in de aangenomen natuur, met de smaad des kruises voor een tijd overdekt was, zo bidt de Zoon van God, dat de heerlijkheid van Zijn Godheid, die Hij van alle eeuwigheid gehad heeft, openbaar zou worden.

28. Welke is dan de voortreffelijkheid van de mens Christus, boven Johannes, Petrus en zovele anderen? Vele en in velerlei opzichten, want Hij gaat hen allen oneindig ver te boven.

Vooreerst ten aanzien van de Persoon, door Wie de menselijke natuur aangenomen is.

Ten tweede ten aanzien van de gaven.

Ten derde eindelijk ten aanzien van de ambtsbediening, waartoe de menselijke natuur aangenomen en ten volle met gaven vervuld is.

Aangezien er daarom gevraagd werd welke voorrechten, niet een mens op zichzelf bestaande, maar de menselijke natuur, met het Woord verenigd, heeft, zo kunnen deze tot de drie hoofdpunten, die we zo even genoemd hebben, het meest gepast samen gevoegd worden.

De eerste voortreffelijkheid is, dat gelijk die menselijke natuur van alle zonden afgescheiden is, verder dan alle engelen en mensen, zij dus te minder begerig is om de Godheid zelf te zijn, evenals de engelen of gelukzalige mensen dit niet begeren. Maar erkennende, dat zij uit het stof der aarde genomen is, zo erkent zij tevens de allergrootste eer die het schepsel kan ten deel vallen, namelijk, naar het zuiver welbehagen van de Vader, door het Woord in enigheid des Persoons te zijn aangenomen, in die mate, dat deze menselijke natuur, de Persoon van de Zoon van God bijzonder eigen is, en dus God en mens, de enige Zoon van God is.

De eerste voortreffelijkheid dan van de menselijke natuur in Christus is deze, dat zij niet is een mens op zichzelf bestaande, gelijk Petrus of enig ander mens. Daarom ook

niet een tot God gemaakte mens, van welke misdaad zij zelf een afkeer heeft, maar dat de menselijke natuur van Christus, de eigen menselijke natuur van de Zoon van God is. Zodat deze Persoon, Die deze natuur, met Zich verenigd, onderhoudt, in waarheid kan zeggen: "Ik ben de Schepper van Petrus en de Schepper ook van Mijn menselijke natuur evenals die van Petrus. Dit kan noch door Petrus, noch door de engelen, noch door enig schepsel van zichzelf gezegd worden, zonder de hoogste godslastering.

29. De andere voortreffelijkheid is, dat gelijk de menselijke natuur van het Woord, schepsel is en blijft en niet begeert God te worden, zij zo ook met de geschapen gaven van het Woord, als Schepper, versierd is, die de eigen natuur van de Schepper betamen, ver boven alle engelen en mensen. Niet slechts opdat daaruit zou erkend worden, dat zij de eigen menselijke natuur van het Woord Zelf is, maar ook opdat de gemeenschap van die gaven overeenkomstig Zijn koninklijk en priesterlijk ambt, tot de uitverkorenen zou geraken, uit kracht van de voorafgaande gemeenschap met het Hoofd Zelf, het vleesgeworden Woord, door de band van de Geest des geloofs (Joh. 3: 34) "Deze geeft God de Geest niet met mate" (Joh. 1: 12-16).

30. Onder al de gaven nu is de nederigheid des harten opvallend, waardoor de genade voor ons verworven is en in eeuwigheid bewaard wordt en daarom in Zijn gehele ambtsbediening uitmunt. Daarom, degene die vraagt, met welke heerlijkheid de mens Christus ten aanzien van Zijn ambtsbediening schittert, antwoord ik, dat Hij zeker Zelf niet als een bijzonder op Zichzelf bestaand wezen, maar als het zaad der vrouw, door het Woord aangenomen, in Zijn vernedering de kop der slang heeft vermorzeld en Adams en ons aller ongerechtigheid en zonde met God verzoend heeft. En de schande der vernedering afgelegd hebbende, doch de gave der nederigheid behoudende en in heerlijkheid blinkende, aan ons en aan andere zonen van Adam de vruchten daarvan uitdeelt: genade voor genade. Laat mij het nog wat duidelijker zeggen:

De menselijke natuur van Christus, van het Woord onderscheiden, niet afgescheiden (want als afgescheiden heeft zij nooit iets gehad, omdat zij nooit iets is geweest en van het ogenblik der aanneming af niet meer van het Woord kan gescheiden worden), heeft ten aanzien van de priesterlijke en koninklijke ambtsbediening, in de enigheid van de Persoon des Woords, deze voortreffelijkheid, dat die nederigheid, waardoor het vleesgeworden Woord Zich beneden de staat der zondaren heeft vernederd, tot in eeuwigheid vol van heerlijkheid bij de Vader is en de heerlijkheid van alle engelen en mensen oneindig overtreft.

De Koning en Priester had wel op deze aarde die heerlijkheid der vernedering voor de Vader. Maar omdat het nog niet zichtbaar was, dat die Persoon het vleesgeworden Woord was, daarom was de heerlijkheid van die nederigheid nog niet volkomen op aarde geopenbaard, te weten: hoe groot en van welke waarde zij was. Dit alles is voor geheel de schepping geopenbaard, toen het Woord, wel in het vlees doch zonder de zwakheid des vleses, op de troon van Zijn heerlijkheid in de hemel, verklaarde wie Hij was.

Daarom had de Koning en Priester Christus op aarde de heerlijkheid der nederigheid, maar omdat deze op aarde overdekt was met de schande des kruises, evenals ook Zijn Godheid, zo moest deze geopenbaard worden in de hemelse troon der majesteit, in het grootste licht voor engelen en mensen. En omdat Hij het priesterlijk en koninklijk

ambt niet heeft afgelegd, maar dit voortzet en wel op heerlijker wijze dan op aarde, zo is het om die reden, dat Hij ons nog verwaardigt te genezen de gebrokenen van hart, en dat we een Hogepriester hebben, Die met ons medelijden kan hebben, in alle dingen die bij de Vader te doen zijn. Een Hogepriester, Die van Zichzelf getuigt: "Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart" (Matth. 11: 29).

Dit is dan geen kleine heerlijkheid van de vleesgeworden Zoon van God, door Zijn nederigheid de hovaardij van de duivel en van het verdorven mensdom te hebben overwonnen. Voornamelijk wel die misdadige begeerten om Gode gelijk te zijn. Verder tot in eeuwigheid een zachtmoedig Hogepriester te zijn en nederig van hart om de zonde te niet te doen en de gebrokenen van hart te genezen. Want aangezien het vleesgeworden Woord aan de rechterhand des Vaders verhoogd, voor ons verschijnt als een Priester en Koning der gerechtigheid en des vredes, zo blinkt in de verhoging niet alleen de allerhoogste heerlijkheid van de nederigheid uit, maar wist zij ook alle schande des kruises uit en verandert die in een, aan geheel de wereld geopenbaarde, heerlijkheid (Openb. 1: 5, 6; Kol. 2: 915). Deze nederigheid, waardoor Hij eenmaal een Voorbidder of ootmoedig Smeker voor ons is geworden, legt Hij ook in de hoogste heerlijkheid niet af. Zoals Hij door Zijn vernedering de vrede voor ons gemaakt en de rechtvaardigheid voor ons verworven heeft, zo verlaat de Koning des vredes in het hoogste licht en de hoogste heerlijkheid, noch de nederigheid, noch haar vrucht.

31. Dit is daarom geenszins de heerlijkheid van de menselijke natuur, door het Woord aangenomen en behouden boven de engelen en gelukzalige mensen, dat zij zich minder zou erkennen een schepsel te zijn dan de engelen en mensen of dat zij naar gelijkheid met God zou staan, welke misdaad van de eerste Adam en de daaruit voortvloeiende onheilen, zij zelf, met het Woord verenigd, door een tegenstrijdig middel genezen heeft. En de genezing eenmaal verworven, bewaart zij aanhoudend door datzelfde altijddurend middel. Ja, zij erkent dit meer dan alle engelen en mensen. Evenals zij ook erkent, door de wijsheid die in haar is, het grote onderscheid tussen de Schepper en alle geschapen dingen.

Maar haar hoogste heerlijkheid, gelijk ik gezegd heb, is de nederigheid, aan heel de wereld geopenbaard. Namelijk, dat de vernedering op aarde ondergaan, in het hemels licht een eeuwige waardij, kracht en uitwerking ten onzen nutte, bij de Vader heeft. En de bron van deze nederige zachtmoedigheid droogt nimmer uit, maar haar steeds vloeiende stromen zijn de gebeden van deze Hogepriester, ten goede van Zijn gunstvolk.

Zo dan, dit is ten aanzien van de ambtsbediening, de hoogste en openlijk verklaarde heerlijkheid van de Persoon van het vleesgeworden Woord, dat Hij is het zaad der vrouw, de Priester en Koning van de kerk, Die in Zijn vernedering ons gelijk geworden is, maar nu boven alle heerlijkheid der schepselen verhoogd, de kop van de slang vermorzeld heeft. Die de allervermetelste opgeblazenheid van de eerste ouders tot in eeuwigheid verzoend heeft en het Verbond der genade door Zijn vernedering bevestigd, tot in eeuwigheid bewaart. Nu echter niet meer in verachting en zwakheid, maar met alle macht openlijk voor engelen en mensen geopenbaard. Terwijl niet alleen de verdienste van Zijn nederigheid haar kracht eeuwig bij de Vader vertoont,

maar Hij ook door de zwakke prediking des kruises, krachtig werkzaam wil zijn en de gehele wereld onder Zijn heerschappij brengen (1 Kor. 2: 6-10).

32. Want alle macht die Hem gegeven is in de hemel en op de aarde, is een macht der ambtsbediening, die de nederigheid des Zoons niet te niet doet, noch de prediking des kruises verijdelt (1 Kor. 2: 1-8 en 1 Kor. 1: 17-21), maar haar heerlijke kracht wijd en zijd vertoont (1 Kor. 1: 23-25). Al deze macht, zeg ik, waarvan Hij in Matth. 28: 18, 20 spreekt: "Mij is gegeven alle macht in de hemel en op aarde. Gaat dan henen, onderwijst alle volken, enz.", is een macht der priesterlijke en koninklijke ambtsbediening, gegeven niet aan een mens op zichzelf bestaande, noch aan een natuur in de Middelaar, maar aan de gehele Persoon van het vleesgeworden Woord. Omdat de gehele Persoon Koning en Priester is volgens de beide naturen. Daarom kon al die macht niet gegeven worden dan aan de gehele Persoon, het vleesgeworden Woord. Buiten het aangenomen vlees kon deze niet gegeven worden. En de menselijke natuur is geen bijzonder wezen op zichzelf bestaande, zoals ik gezegd heb, zodat zij zichzelf zou staande houden, veel minder dat zij alle macht zou ontvangen en uitoefenen.

33. Al deze macht aan het vleesgeworden Woord gegeven voor de opvaring ten hemel, heeft niet ten gevolge, dat Zijn lichaam toen al in de hemel zou zijn, toen Hij, staande op de berg, deze dingen sprak. Want de opvaring ten hemel, waar dus Zijn lichaam te voren niet was, is er waarlijk op gevolgd.

34. Ook bracht die macht niet mede, dat Hij, vóór Hij ten hemel voer, aan de rechterhand Gods zou gezeten zijn. Van dit zitten hebben we te voren betoogd, dat dit op de hemelvaart gevolgd is. Want hoewel Hem toen al, toen Christus sprak, alle macht waarlijk gegeven was, zo is die macht echter niet vóór, maar na de opvaring ten hemel openlijk voor engelen en mensen, op de troon der majesteit in de hoogste hemelen ten toon gespreid en vandaar over de gehele wereld door haar uitwerking, namelijk door de uitstorting van de Heilige Geest, de scepter Zijner sterkte, uit Sion gezonden (Psalm 110: 2; Jes. 2: 3; Rom. 10: 15, 18).

35. Al deze macht, die aan de gehele Persoon, het vleesgeworden Woord, gegeven is, is niet de almacht, die tot het wezen van God behoort. Zulk een kracht behoefde aan het Woord, die de almachtige God is, niet gegeven te worden, noch aan Zijn menselijke natuur, omdat die op zichzelf niet bestaat noch zichzelf in stand houdt. Het is er verre vandaan dat aan die natuur een almachtige kracht zou gegeven zijn. Deze toch kan van de Persoon des Zoons, van de eeuwige generatie uit het wezen van de Vader, niet afgescheiden worden. Dit zou zeker het geval zijn, indien alle of elke macht gelijk was aan almacht en mitsdien al die macht, niet een macht van ambtsbediening, maar een almacht des wezens was. Ja, wat meer is, daar zou uit volgen, dat de zielen en lichamen der gelovigen uit het wezen Gods gegenereerd zijn en de macht ge geven, hetzelfde zou zijn als het wezen Gods mede te delen. Want Johannes zegt: "Zovelen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven; welke niet uit de bloede, noch uit de wil des vleses, noch uit de wil des mans, maar uit God geboren zijn" (Joh. 1: 12, 13).

Ik vergelijk hier nu niet onze aanneming tot kinderen, met het vleesgeworden Woord,

Die niet alleen de Zoon van God is ten aanzien van de Goddelijke natuur door eeuwige generatie uit het wezen des Vaders, maar ook ten aanzien van de menselijke natuur tegelijk de enige Zoon van God. Niet dat de menselijke natuur uit het wezen van de Vader gegenereerd is, hetgeen zo zou zijn, indien zij een almachtige kracht in zich had, noch dat Christus naar Zijn menselijke natuur door aanneming de Zoon van God is, op dezelfde wijze als wij. Dat is uitgesloten. Maar dat de menselijke natuur van de eeuwige Zoon van God, in enigheid des Persoons aangenomen, de eigenschappen van beide naturen behoudt en zo de Zoon van God gesteld is tot een Hoofd van alle engelen en mensen (Kol. 1: 19). Die, hoewel Hij de almacht bezit door eeuwige generatie en eenswezens is met de Vader, nochtans als het vleesgeworden Woord naar de beide naturen alle macht ontvangen heeft, voor zover Hij tot een Hoofd van de kerk is gesteld. Dit is een macht der ambtsbediening, om al hetgeen tot Zijn koninklijk en priesterlijk ambt behoort, uit te voeren, zoals de eigenschap van de beide naturen in de gehele Persoon met zich brengt.

36. Want indien de schenking van al deze macht, de menselijke natuur almachtig maakt, zo maakt ze daardoor die natuur tot God: Deze tastbare ongerijmdheid doet zien, dat die schenking van alle macht niet met zich mee brengt, dat de menselijke natuur daardoor almachtig en dus God wordt. Maar veeleer is het een krachtig getuigenis van die grote wondervolle waarheid, dat de menselijke natuur op het allernauwst met het eeuwige Woord verenigd is, Die van nature almachtig is, omdat ze niet anders, dan met het Woord verenigd, voor al die macht der ambtsbediening geschikt is. Zo staat het vast, dat al die macht, een macht der ambtsbediening is en niet een kracht van het Wezen.

37. Een en ander is verder ook duidelijk uit het bevel van Christus "gaat dan henen, onderwijst alle volken, dezelve dopende, enz.." Hij wil niet, dat zij zich daartoe zouden aangorden, vóór zij met kracht uit de hoogte aangedaan waren, gelijk Lucas in diezelfde rede, die Hij op de berg vóór de hemelvaart heeft gehouden, verhaalt (Hand. 1: 4, 5). Hiermede toont Hij aan, dat het er zo ver vandaan is, dat al die ontvangen macht, de opvaring in de hoogte en de ingang in het hemels heiligdom, zou beletten, dat zij veeleer uit de hoogte, nadat ze in het hemels heiligdom zou zijn geopenbaard, de kracht van de ontvangen macht, uit de uitgestorte gaven des Geestes zouden verkrijgen. Hierdoor zouden zij het bevel om Zijn Koninkrijk voort te planten en de verzoening aan de mensen mede te delen (2 Kor. 5: 19, 20), uitvoeren.

Op deze wijze zou Hij in de hemel zijn, om die dingen te volbrengen, die de Hogepriester en Koning in de menselijke natuur, in het hemels heiligdom te doen zijn en Hij nochtans ten aanzien van de Goddelijke natuur, die geenszins van de menselijke is afgescheiden, met haar zou zijn en dat al de dagen, tot aan de voleinding der wereld. Want na het volbrachte priesterwerk op aarde en de verwerving van het Koninkrijk in zwakheid, was de tegenwoordigheid des vleses op aarde niet meer nodig. Noch om het eeuwige priesterschap voort te zetten, noch om het Koninkrijk dat geestelijk is, tot het einde der wereld voort te planten. Anders zou Hij niet de Geest, maar het vlees uit de hoogte over de apostelen uitgestort hebben. Dit was, omdat de tegenwoordigheid des vleses op aarde niet nodig was (hetgeen met ons, die op aarde verkeren, wel het geval is, als een bijkomend middel, opdat wij door de band des Geestes daarmede verenigd, de goederen die de hemelse Vader daaraan heeft toegedacht, deelachtig zouden worden), dit was, zeg ik, veel minder nodig, namelijk

de overstorting der Goddelijke eigenschappen in het aangenomen vlees, waardoor het vlees op aarde overal tegenwoordig zou gesteld worden.

Zelfs zou die overstorting de vereniging beletten en het eeuwig Koninkrijk en Priesterschap verhinderen. Want aangezien God een verterend vuur is en wij een Middelaar nodig hebben, Die de hitte van Gods toorn over de zonden tot in eeuwigheid voor ons uitblust, zo is het noodzakelijk dat het Woord in zulk een aangenomen ware menselijke natuur voor ons verschijnt, die de eigenschappen van de menselijke natuur behoudt en niet zulk een, die de Goddelijke eigenschap van het verterende vuur, in zich door overstorting zou ontvangen hebben.

Maar door het zitten aan de rechterhand van de almachtige God moet niet verstaan worden, een dadelijke overstorting van de Goddelijke eigenschappen in het vlees, omdat dit helemaal strijdt met het doel van het zitten van Christus aan de rechterhand Gods. Dit toch is een voortdurende afwending van Gods toorn tegen onze zonden. Tot dit doel is de gehele Persoon van Christus en dus ook de aangenomen menselijke natuur, gezeten aan de rechterhand Gods des Vaders, opdat er daardoor zulk een afwending van de brandende toorn naar Zijn eeuwige priesterlijke bediening, gedurig zonder ophouden zou worden uitgevoerd.

Zevende Artikel

VANWAAR HIJ KOMEN ZAL OM TE OORDELEN

DE LEVENDEN EN DE DODEN

1. In de eerste plaats willen we zien, wie de Persoon is die komen zal en vanwaar Hij zal komen, voordat we dit artikel op de beide delen van het Verbond toepassen. De Persoon is Dezelfde, Die geleden heeft, Die opgevaren is, Die aan de rechterhand Gods gezeten is, namelijk: niet een mens op zichzelf bestaande, maar het vleesgeworden Woord (Joh. 5: 25-27; Markus 3: 8-11; Titus 2- 13, 14, 3: 4-7). "Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels" (Matth. 26: 64). "En Hij gezonden zal hebben Jezus Christus, Die u te voren gepredikt is; Welke de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond van al Zijn heilige profeten van alle eeuwen" (Hand. 3: 20, 21). "Maar onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook de Zaligmaker verwachten, namelijk de Heere Jezus Christus" (Fil. 3: 20). "En Zijn Zoon uit de hemelen te verwachten, Dewelke Hij uit de doden verwekt heeft, namelijk Jezus, Die ons verlost van de toekomstige toorn" (1 Thess. 1: 10) en "Want de Heere zal met een geroep, met de stem des archangels en met de bazuin Gods nederdalen van de hemel; en die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan. Daarna wij, die levend overgebleven zijn, zullen samen met hen opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet, in de lucht; en alzo zullen wij altijd met de Heere wezen" (1 Thess. 4: 16, 17). "Alzo het recht is bij God, verdrukking te vergelden degenen, die u verdrukken, en u, die verdrukt wordt, verkwikking met ons, in de openbaring van de Heere Jezus van de hemel met de engelen Zijner kracht, met vlammend vuur wraak doende over degenen, die God niet kennen, en over degenen, die het Evangelie van onze Heere Jezus Christus niet

gehoorzaam zijn; dewelke zullen tot straf lijden het eeuwig verderf van het aangezicht des Heeren en van de heerlijkheid Zijner sterkte, wanneer Hij zal gekomen zijn om verheerlijkt te worden in Zijn heiligen, om wonderbaar te worden in allen, die geloven (overmits onze getuigenis onder u is geloofd geworden) in die dag" (2 Thess. 1: 6-10). "En alsdan zal de ongerechte geopenbaard worden, dewelke de Heere verdoen zal door de Geest Zijnsmonds, en te niet maken door de verschijning Zijner toekomst. (2 Thess. 2: 8; Titus 2: 11-13; 1 Kor. 11: 26).

2. De beschrijving van Christus' wederkomst ten oordeel komt voor in Matth. 24: 23-27: "Alsdan zo iemand tot ulieden zal zeggen: Ziet, hier is de Christus, of daar, gelooft het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en zullen grote tekenen en wonderheden doen, also dat zij (indien het mogelijk ware) ook de uitverkorenen zouden verleiden. Ziet, Ik heb het u voorzegd! Zo zij dan tot u zullen zeggen: Ziet, Hij is in de woestijn, gaat niet uit; ziet, Hij is in de binnenkameren, gelooft het niet. Want gelijk de bliksem uitgaat van het oosten en schijnt tot het westen, also zal ook de toekomst van de Zoon des mensen wezen." En Lukas 21: 27, 28: "En alsdan zullen zij de Zoon des mensen zien komen in een wolk, met grote kracht en heerlijkheid. Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog en heft uw hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is." Doch op het allervolkomenst wordt de toekomst van Christus ten oordeel voorgesteld Matth. 25: 31-46; 10: 32, 33; Markus 8: 38; 1 Thess. 4: 14-18; 5: 23; Openb. 14: 9 12.

3. Zien we nu hoe dit artikel met het vorige verband houdt en tot de beide delen van Christus' borgtocht dient. Daar de Koning en Priester der kerk, Christus, gezeten aan de rechterhand van God de Vader, de beide delen van het Verbond zodanig bedient, dat ten eerste diegenen, die door Hem gerechtvaardigd zijn, hoewel zij vrede in hun geweten hebben, door de wereld echter onder de kwaaddoeners gerekend worden, opdat zij het Hoofd in smaadheid zouden gelijkvormig zijn, ten andere dat Hij Zijn bondgenoten in dit leven niet volkomen van alle zonden verlost, maar door hen onder het kruis en de verongelijkingen der vijanden te houden, de zonden langzamerhand in hen doodt en Zijn wetten in hun harten schrijft, daarom wil Hij, dat de gelovigen hun hoofden zullen opheffen om Zijn wederkomst te verwachten. "Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog, en heft uw hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is" (Lukas 21: 28).

4. En aangezien nu het oordeel bestaat in de onschuldigen vrij te spreken en te verheerlijken, en de schuldigen te veroordelen en te straffen, zo geloven we, dat Hij zodanig zal oordelen, dat Hij de gelovigen openlijk in Zichzelf zal vrijspreken en Zijn gaven (waardoor Hij Zijn wetten in hun harten geschreven heeft) in hen bekronen zal. Daarentegen zal Hij de verachters van het Evangelie en de overtreders van Zijn wetten, tot rechtvaardige straffen veroordelen, hetgeen zij zichzelf zullen te wijten hebben, aangezien Christus alleen de oorzaak van het Genadeverbond en geenszins van de verdoemenis is (want hoe zou het Leven de dood voortbrengen?). Niettemin zal Hij ook het vonnis der verdoemenis over de verworpenen vellen, gelijk Hij verzekert Hoséa 9: 9 en Joh. 3: 17-19: "Want God heeft Zijn Zoon niet gezonden in de wereld, opdat Hij de wereld veroordelen zou, maar opdat de wereld door Hem zou behouden worden"

Hierbij moet opgemerkt worden dat veroordelen bij Johannes hetzelfde is als verderven, hetgeen van het tegenovergestelde woord behouden wordt afgeleid en

geenszins betekent een vonnis der veroordeling uit te spreken. "Die in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld, maar die niet gelooft is alrede veroordeeld, dewijl hij niet heeft geloofd in de Naam van de eniggeboren Zoon van God. En dit is het oordeel: dat het licht in de wereld gekomen is, en de mensen hebben de duisternis liever gehad dan het licht, want hun werken waren boos"

5. Het eerste doel dan van Christus' wederkomst ten oordeel is, dat de Zoon van God in Zijn ware menselijke natuur, waarin Hij als een kwaaddoener geleden heeft, rechtvaardig verklaard zou worden in de tegenwoordigheid van alle engelen en mensen, gelijk er in Hand. 3: 20, vergeleken met vers 14 gezegd wordt: "Als God deze Rechtvaardige zal gezonden hebben" Zie ook Joh. 19: 37. Opdat hetzelfde vleesgeworden Woord, hetgeen te voren rechtvaardig verklaard is in de hemel in de tegenwoordigheid van de engelen en in het geweten der gelovigen, nu ook in de tegenwoordigheid van de slang en zijn zaad, Zijn rechtvaardigheid en die van de Zijnen in Hem, openlijk openbare. Zo ook het rechtvaardig vonnis ter eeuwige verbrijzeling van de slang en zijn zaad, doch daarentegen de overwinning van het uitverkoren vrouwenzaad in haar Hoofd, openbare en uitvoere.

Dit doel strekt daarom tot bevordering van het eerste deel van het Genadeverbond. Want daarmee gaat gepaard de plechtige rechtvaardigmaking van al de uitverkorenen en gelovigen, door de Rechter Zelf, Die voor hen gestorven is. En juist daarom heeft de Vader gewild, dat de Persoon van de Rechter het vleesgeworden Woord zou zijn (Joh. 5: 27): "en heeft de Zoon macht gegeven om gericht te houden, omdat Hij des mensen Zoon is" Opdat onze harten volkomen rust zouden hebben in de verzoening, die door de dood van de Rechter Zelf geschied is. Om deze reden wil Paulus ook, dat wij van onze zaligheid verzekerd, "van dit brood etende en van deze drinkbeker drinkende, de dood des Heeren zouden verkondigen totdat Hij komt." "Christus eenmaal geofferd zijnde, om veler zonden weg te nemen, zal ten anderen male zonder zonde gezien worden van degenen, die Hem verwachten tot zaligheid" (1 Kor. 11: 26; Hebr. 9: 28; 2 Thess. 1: 9, 10).

6. Hier komt het andere doel bij, namelijk de volkomen vernieuwing of verheerlijking van de kerk (Fil. 3: 20, 21): "Onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook de Zaligmaker verwachten, namelijk de Heere Jezus Christus, Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat het gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam, naar de werking waardoor Hij ook alle dingen Zichzelf kan onderwerpen." Zie ook Efése 5: 23-30.

7. En opdat verder niets de heerlijkheid van het Hoofd of van de leden verdonkeren of beletten zou, zo zal de Rechter de gelovigen van de ongelovigen afscheiden. Niet slechts tot het gericht, maar ook daarna en wel tot in eeuwigheid, met zulk een grote tussenruimte als hemel en hel van elkander verwijderd zijn, wanneer Hij de ongelovigen tot het eeuwig vuur zal veroordeeld, maar de gelovigen met Zich in het hemels Koninkrijk zal gebracht hebben. "Doch Ik zeg u," zegt Christus, nadat Hij het geloof van de hoofdman over honderd geprezen had, "dat velen zullen komen van oosten en westen, en zullen met Abraham en Izak en Jacob aanzitten in het Koninkrijk der hemelen. En de kinderen des Koninkrijks zullen uitgeworpen worden in de buitenste duisternis, aldaar zal weinig zijn en knersing der tanden" (Matth. 8: 11, 12). "En zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt, waar Ik ben" (Joh. 14: 3). En

van Judas is geschreven "dat hij heen gegaan is in zijn eigen plaats" (Hand. 1: 25). Van de rijke man en andere verdoemden staat er: "en boven dit alles, tussen ons en ulieden is een grote kloof gevestigd" (Lukas 16: 26).

Maar van de gelovigen wordt gezegd, dat zij "zullen opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet in de lucht, en alzo zullen wij altijd met de Heere wezen" (1 Thess. 4: 17).

8. Tot nu toe hebben we over de beide delen van het Verbond gesproken. Nu willen we onze aandacht vestigen op het hoogste doel van het Verbond. Want Hij zal komen om Zijn heerlijkheid te openbaren, die Hij van eeuwigheid besloten heeft te bewijzen. De heerlijkheid der barmhartigheid in de Gezegende, door Zijn verdiensten en kracht. Uit Zijn kracht in hen, zal Hij nu betonen de gemeenschap der zegeningen aan Zijn verdiensten (Matth. 25: 35, 36; Hand. 3: 26 en 26: 18-23). Maar de heerlijkheid van de gerechtigheid en van de toorn tegen de zonde, in de ongelovigen. De oorzaak van deze vervloeking, namelijk de zonde, ligt in hen, hetgeen de Rechter ook uit de vruchten zal bewijzen. In dit opzicht wordt die dag genaamd: "de dag des toorns" (Rom. 2: 4, 5). Zo zal volkomen vervuld worden hetgeen in Gen. 3: 15 geschreven staat: "het zaad der vrouw zal de kop der slang vermorzelen" Want, hoewel de zonden van de gelovigen verzoend zijn en zij daarom niet in de verdoemenis zullen komen en Hij door Zijn dood te niet gedaan heeft degene, die het geweld des doods had evenwel, omdat de satan tot nu toe de gelovigen bestrijdt, zowel in eigen persoon als door de goddelozen en zo Christus, Die het zaad der vrouw is, in Zijn leden bestrijdt, welke leden de overblijfselen van de zonden nog aankleven benevens de tijdelijke dood, zo moeten al die dingen door de volheid der zegeningen in ons vernietigd worden. Opat de zonde door de gerechtigheid, de dood door het leven verslonden worde en de satan met alle goddelozen in de eeuwige straffen geworpen worde, hetgeen de gehele en uiteindelijke vermorzeling is, door Hem, Die is de Heere geopenbaard in het vlees.

"Ik ben toch de Heere, uw God, van Egypteland af; daarom zoudt gij geen God kennen dan Mij alleen, want er is geen Heiland dan Ik" (Hos. 13: 4). En vers 14: "Doch Ik zal hen van het geweld der hel verlossen, Ik zal ze vrij maken van de dood: O dood! waar zijn uw pestilentiën? hel! waar is uw verderf? berouw zal van Mijn ogen verborgen zijn", dat is: Ik zal door geen berouw gedreven worden.. om Mijn vonnis te veranderen, want dit zal zonder enige twijfel geschieden. Deze plaats past Paulus op Christus' laatste toekomst toe (1 Kor. 15: 54-58) en zegt, dat deze belofte dan haar volkomen vervulling zal verkrijgen.

9. We moeten nu door het geloof, de Heere Jezus uit de hemelen tot zaligheid verwachtende (1 Thess. 1: 10), en een goed geweten, ons tot het laatste oordeel voorbereiden. Dat is: door een geloof, dat alleen steunt op de beloften der genade en met de vruchten des geloofs, die daarvan getuigen en waardoor het geoefend wordt. Namelijk met een zekerheid, dat alle gedachtenis der zonde door Christus vernietigd is en met een lust, vol ijver, om God naar Zijn wetten te gehoorzamen, die de Heilige Geest Zich verwaardigt in de harten te schrijven, waarvan Christus verzekert, dat Hij gekomen is om deze te vervullen, niet om ze te vernietigen.

Zo moeten we een goed geweten bewaren in alle dingen, "totdat de Heere zal gekomen zijn, Die in het licht zal brengen hetgeen in de duisternis verborgen is en openbaren de raadslagen der harten" (1 Kor. 4: 5). Daarom zegt Paulus: "hierin oefen ik mijzelf, om altijd een onergerlijk geweten te hebben bij God en de mensen" (Hand. 24: 16). Christus is het "Die Zichzelf voor ons gegeven heeft" (Gal. 1: 4), "Die ons verlost van de toekomende toorn" (1 Thess. 1: 10). Die eindelijk, op het punt Zichzelf op te offeren, gezegd heeft: "Indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden?" (Lukas 23: 31). Die het geloof en de bekering door de kracht van Zijn Heilige Geest in de harten der uitverkorenen, door het Evangelie werkt.

Want het Evangelie stelt ons de hoogste barmhartigheid Gods voor, in de Zoon voor ons overgegeven en ook de hoogste gestrengheid van Zijn gerechtigheid tegen de zonde. Daarom heeft Petrus (Hand. 10: 36-42) de inhoud van het gebod om het Evangelie te prediken daarin gesteld, dat hij leert, dat het vleesgeworden Woord Zelf (want dit wil hij aanwijzen, wanneer hij Hem noemt "een Heere van allen") gesteld is tot een Rechter, Die geleden heeft, omdat namelijk in Diezelfde, Die geleden heeft en tot Rechter gesteld is, beide uitblinkt: de hoogste en zekere barmhartigheid ten opzichte van de gelovigen en de hoogste haat tegen de zonde en gestrengheid der gerechtigheid, tegen de verachters van de barmhartigheid en lankmoedigheid Gods, die Christus noemt: "het dorre hout" Daarom voegt Petrus er bij (vers 43): "dat al de profeten Hem getuigenis geven, dat een iegelijk die in Hem gelooft, vergeving der zonden ontvangen zal door Zijn Naam."

Daarom, hoezeer God ons, die Hij geroepen heeft, heeft lief gehad en de zonde gehaat heeft, blijkt duidelijk uit Christus, Die gekruist en tot Rechter gesteld is (Rom. 5: 8 en 8: 32).

De uitvoering van het besluit der liefde, is de verzoening der zonde en de heiligmaking (Hand. 3: 25, 26). En dit dient ook tot een bewijs, dat het geloofde eerste plaats bekleedt, maar dat de bekering als een vrucht van het geloof daaruit volgt. Zoals God in het besluit om ons lief te hebben, de Bron is, waaruit de zending van de Zoon in de wereld is voortgevloeid, hoewel Hij in de uitvoering daarvan tegelijk heeft verklaard, dat Hij de zonde op het hoogst haat. Het geloof, die liefde in Christus smakende, berust dus in God en wordt één met Hem (Joh. 17: 21). Hieruit vloeit vervolgens voort het vlieden en haten van de zonde en de ijverige betrachting van de gerechtigheid. Want hoewel in de gekruiste Christus, Die tot een Rechter van allen gesteld is, beide zaken uitblinken en hoe uitnemend Hij ook de geroepenen lief heeft en de zonde haat, zo is niettemin de liefde tot ons en niet de haat van de zonde, de bron geweest van de overgave van Zijn Zoon. Dus omhelst ook het geloof eerst deze liefde. Naderhand wordt er ook door de Geest van Christus een haat tegen de zonde verwekt, waarvan ze leren inzien, dat God deze op het hoogst haat.

Zo bereidt de Heilige Geest ons tot de toekomst van Christus.

Eerst leert Hij op het krachtigst, dat men zich met ijver moet toeleggen op de zekerheid des geloofs en voor geen ding zich méér wachten, dan dat de duivel het vertrouwen op Christus, Die voor ons geofferd is, niet verzwakke, omdat er, als dit Offer door ongeloof weggenomen is, geen slachtoffer meer over blijft voor de zonden. Gelijk Paulus met de grootste ijver wil, dat de harten van de Hebreërs op Dezelve

gegrond zouden zijn en leert, dat het ergste vergif van de oude slang is, het vertrouwen op dit Offer weg te nemen. Dit eenmaal door ongeloof weggenomen zijnde, zo blijft er geen verzoening meer over. Het is immers toch zo, dat wanneer iemand al zijn goed de armen zou geven, doch zonder geloof, dat Christus en Zijn toekomst lief heeft, het hem geen nuttigheid zou geven, "want al wat uit het geloof niet is, dat is zonde" (Rom. 14:23).

Daarom moet de orde om ons tot het laatste oordeel voor te bereiden, naarstig worden waargenomen, opdat we ons op de zekerheid des geloofs voornamelijk toelagen. Want aangezien God de zonden op het hoogst haat en wij deze echter in ons gewaar worden vóór wij nog het gevoel der verborgen liefde Gods bespeuren, zo moeten we met het geloof door Hem bedeed worden, om de zonden, waarom wij met recht gehaat worden, in de Zoon verzoend te zien. Hieruit zal naderhand een vlieden van de zonden voortvloeien, daar we zien dat God die zo zeer haat, dat Hij niet dan door tussenkomst van zulk een grote zoenprijs, met ons heeft willen verzoend worden Joh. 13: 8).

Het blijkt echter niet voldoende, waarom en hoe het geloof ons dit toebrenge, dat we voor de rechterstoel van Christus kunnen bestaan en erfgenamen van het eeuwige leven worden. Is het omdat Christus ons door Zijn Geest wederbaart, opdat Hij in ons leve en de gerechtigheid Gods in ons begonnen in stand houdt? Of is het omdat de Rechter Zichzelf voor ons gegeven heeft en we daarom door een genadige vergeving rechtvaardig voor God gerekend zouden worden?

Ik antwoord: hoewel deze beide zaken in het leven van een christen altijd hand aan hand gaan, zo moet echter wanneer er van de zekerheid der zaligheid gesproken wordt, dat voor de enige en volkomen oorzaak gehouden worden, dat God ons de zonden niet toerekent, omdat Hij ons uit genade lief heeft (Joh. 3: 16). Daarom zegt de Rechter: "Komt gij gezegenden Mijns Vaders, beërft het Koninkrijk, dat u bereid, is van de grondlegging der wereld." In de zegening wordt met name melding gemaakt van Zijn offerande, waardoor de vloek en de dood, tegelijk met de zonde zijn te niet gedaan, in diezelfde offerande uit de genadige bron van Gods goedheid (Gal. 3: 13, 14; 1 Thess. 1: 10; Joh. 3: 14-17).

Achtste Artikel

IK GELOOF IN DE HEILIGE GEEST

1. Voordat we dit artikel op de beide delen van het Genadeverbond toepassen, moet er met een enkel woord over de Persoon van de Heilige Geest gesproken worden, aangezien de Heere in de inhoud van het Verbond Zelf beloofd heeft, dat Hij Zijn kennis zal geven en ook Zijn Geest in ons binnenste (Jer. 31: 33).

In de eerste plaats geloven we, dat de Heilige Geest de derde Persoon is in het éne Goddelijke Wezen, Die van de Vader en van de Zoon uitgaat (Joh. 15: 26). Daarom is het zeker, aangezien Hij een Persoon is, van de Zoon onderscheiden, dat de Schrift, door de volheid van de gegeven Geest zonder mate, niet verstaat de persoonlijke vereniging van de menselijke natuur met de Persoon des Zoons, maar zij verstaat de

Heilige Geest met Zijn gaven, Die Christus aan Zijn ledematen, naar de mate van Zijn gaven mededeelt. Zoals de woorden van de tekst luiden: "en uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade" (Joh. 1: 16). De persoonlijke vereniging nu deelt Hij niet aan hen mede, zelfs niet het minste deel daarvan. Dus wordt er in het zeggen van Jesaja 11: 2, 3: "en op Hem (namelijk op de scheut, voortkomende uit de wortelen van Isai), zal de Geest des Heeren rusten, de Geest der wijsheid en des verstands, de Geest des raads en der sterkte, de Geest der kennis en der vreze des Heeren, en Zijn rijken zal zijn in de vreze des Heeren", verstaan de Persoon van de Heilige Geest met Zijn gaven, waarmede Hij de menselijke natuur in Christus versiert. Dit beschrijft Johannes aldus, als vervuld zijnde: "Deze geeft God de Vader de Geest niet met mate" (Joh. 3: 34). Zie ook de vervulling tegelijk met de voorzegging Psalm 45: 8, vergeleken met Hebr. 1: 8, 9. Maar in de plaatsen Jes. 7: 14: "Zijn Naam zal Immanuël genaamd worden" en Jes. 9:5: "Het Kind dat ons geboren zal worden, zal de sterke God genaamd worden", wordt de tweede Persoon in de Drieëenheid, namelijk het vleesgeworden Woord aangewezen. Want hoewel ik aan Eén niet kan denken, of ik word door Drie omschenen, zo is niettemin een ander de Persoon van het vleesgeworden Woord en een ander de Persoon van de Heilige Geest met de volheid Zijner gaven, waaruit de leden van Christus scheppen, hoewel zij ze niet geheel uitscheppen. Zij matigen zich de persoonlijke vereniging met het Woord, de oorzaak en bron der" volheid niet aan, aangezien zij zelfs de uitwerking der vereniging, die volheid der gaven niet ontvangen, maar alle gelovigen met de mate der gaven van Christus tevreden zijn. Want de ontvangst behoort tot de heerlijkheid van het Hoofd, die, wanneer ze in diezelfde volheid aan de leden medegedeeld zou zijn, niet verhelderd maar verdonkerd zou worden.

2. Verder, gelijk ik gelovende in Christus, het vleesgeworden Woord, dat een offerande geworden is, door Hem en in Hem tegelijk mijn vertrouwen stel op de Vader, zoals Christus zegt: "Filippus, die Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien" (Joh. 14: 9), zo ook, gelovende in het vleesgeworden Woord en door Hetzelfde in de Vader, Die de Zoon in het vlees gezonden heeft, stel ik mijn vertrouwen tevens op de Heilige Geest, Die van Christus en van de Vader uitgaat (Joh. 14: 16), als op de waarachtig levende God, Die het Verbond houdt, dat in de dood van de Middelaar bevestigd is (Hebr. 10: 15, 16), en met mijn geest getuigt, dat Hij Mijn zonden niet wil gedachtig zijn. Zodat er geen offerande voor de zonden meer nodig is en dat Hij Zijn wetten in mijn hart zal schrijven.

3. Deze werking nu, heeft de Heilige Geest met de Vader en de Zoon gemeen. Immers aangezien de hemelse Vader door en om Christus de zonden, wel niet van alle mensen, maar van diegenen die Hij heeft uitverkoren en krachtig roept of met het geloof bedeeft, niet meer wil gedachtig zijn, zo geeft Hij ze door en om Christus de Heilige Geest, Die hen Christus inlijft. Opdat zij zouden ontdekken, dat de offerande der verzoening hun toebehoort (want Christus is de Behouder Zijns lichaams, Efése 5: 23, Hand. 2: 38-47) en zo de belofte van de schulduitdelging aan hun harten zou verzegeld worden. Verder opdat de geestelijke gaven der kennis Gods, des verstands en der vreze des Heeren en dergelijke meer, door de genadige gaven van de Vader en van de Zoon, van het Hoofd op de ondergeschikte leden, door de werking van diezelfde Geest zouden uitgestort en medegedeeld worden.

4. Hij wordt, omdat Hij ons aldus van onze verzoening met God en daardoor van onze aanneming tot kinderen verzekert (Zach. 12: 10) genaamd: "de Geest der genade en der geboden". Ten andere, daar de Vader en de Zoon, door de Heilige Geest, de Wet Gods in onze harten schrijven (want Hij zegt: "Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van hen, Ezech. 36: 27), zo verkrijgt Hij door die veelvoudige inschrijving, onderscheidene benamingen, gelijk de Wet Gods onderscheidene deugden voorschrijft, die niet dan door Zijn genadige gave overeenkomstig Zijn veelvoudige genade, in de harten worden geschreven. Hierom wordt Hij genoemd de Geest der kennis Gods, des verstands en der vreze des Heeren, Die ons als kinderen de Heere leert vrezen, niet slechts in een enkel gebod of naar sommige dingen, maar in alles en naar alles. Want die God in één gebod veracht, die veracht Hem in alle geboden en Hij veracht tevens Hem, Die ze alle gegeven heeft.

Daarentegen, die de Geest der aanneming tot kinderen heeft en hoewel hij met zwakheid des vleses worstelt, die strijdt tegen de Geest, diens wedergeboren deel (Gal. 5: 17) heeft zich echter voorgenomen de Majesteit van God in alles te eerbiedigen, omdat de Heilige Geest hem overtuigt dat Gods Majesteit geschonden, Hem de heerschappij onttrokken en God verloochend wordt, indien de mens zich niet aan al Zijn bevelen met een ernstig voornemen des harten onderwerpt. Dit alles geschiedt door de Heilige Geest, Die de zonden in ons doodt en maakt dat wij onszelf verloochenen. Want niets strijdt méér tegen de wil van de Heilige Geest, dan de wil van een onherboren mens (Gen. 8: 21; Joh. 3: 4-6).

Die Geest brengt een gelijkvormigheid in ons te weeg ten opzichte van elk gebod in het bijzonder, geen gebod uitgezonderd, hetgeen immers strijden zou met de Geest der aanneming tot kinderen. "Zij stelden de Heilige Israëls een perk" (Psalm 78: 41). Deze gelijkvormigheid bevordert de Heilige Geest dagelijks, totdat Hij die in de dag der vernieuwing aller dingen zal volmaken.

5. En Zelf had de Heilige Geest beloofd, dat Hij geen andere, maar dezelfde wetten die Hij gegeven had, in de harten zou inschrijven. Dit moet hierom opgemerkt worden, opdat we weten dat er een volmaakte regel des levens om God te dienen, in de tien geboden gegeven is. Dit is een eeuwige regel der gerechtigheid (Psalm 19 en 119). Gelijk ook Christus deze verklarende, verzekert, dat Hij niet gekomen is om te ontbinden, maar om te vervullen (Matth. 5: 17). Want Hij bevestigt ze niet alleen in zover Hij de waarheid van de schaduwen door Zijn dood vervult (want in het vierde gebod is de gehele schaduwdienst begrepen), en de genadige vergeving aan het geweten toepast, gelijk boven in de bevestiging van het Genadeverbond is uitgelegd (want in zover was de Wet met de beloften van het Evangelie bekleed), maar ook voor zover Hij de zedelijke wet Zelf in de harten schrijft. En wel in die mate, dat we niet alleen in het licht des geloofs de gekruiste Christus beschouwen en in Hem de ons toegerekende gerechtigheid in de bewezen waarheid der schaduwen omhelzen (1 Kor. 5: 7), maar ook de andere weldaad in Christus beginnen te bezitten, namelijk de vernieuwing naar Gods beeld. Deze bestaat in de doding van de oude mens en de levendmaking van de nieuwe en zulks naar al de geboden Gods (Matth. 5: 18-20; Jes. 54: 9-13; Joh. 6: 45).

6. De majesteit des Heeren nu is de allerhoogste, gelijk Hij in het begin van Zijn Wet zegt: "Ik ben de Heere uw God", van Wie we allen het leven hebben en Die alleen wijs is, Wie niemand tot een raadsman geweest is en Wie niemand iets gegeven

heeft, opdat Hij het hem zou wedervergelden, Daarom betuigt Hij dat Hem niets behaagt, behalve de gehoorzaamheid, waardoor we ons geheel aan Zijn majesteit onderwerpen en daarvan afhangen. En Hij wil niet anders geëerd worden, dan volgens Zijn wil, door Hem in het getrouwe Woord geopenbaard, Die alleen een bekwaam getuige van Zichzelf is, opdat Zijn majesteit in alles zou uitblinken. Daarom moeten we alleen dat voor goed en recht houden, hetgeen Hij voorschrijft en op die wijze, als Hij het voorschrijft.

Al de overige dingen nu, die ons als godsdienst zouden opgedrongen worden en door Zijn Majesteit niet zijn voorgeschreven, zijn een gruwel voor Hem (Jes. 1: 11-15 en Maléachi 2: 1-8): "En nu, gij priesters, tot u wordt dit gebod gezonden; indien gij het niet zult horen, en indien gij het niet zult ter harte nemen, om Mijn Naam eer te geven, zegt de Heere der heirscharen, zo zal Ik de vloek onder u zenden, en Ik zal uw zegeningen vervloeken; ja, Ik heb ook alrede elkeen derzelve vervloekt, omdat gij het niet ter harte neemt. Ziet, Ik zal u het zaad verderven; en Ik zal drek op uw aangezichten strooien, de drek uwer feesten, zodat men u met dezelve wegnemen zal, enz." en Deut. 12: 8: "Gij zult niet doen naar alles, wat wij hier heden doen, een ieder al wat in zijn ogen recht is", vers 32: "Al dit woord, hetwelk Ik ulieden gebied, zult gij waarnemen om te doen; gij zult daar niet toedoen en daarvan niet afdoen." Bij welke tekst de Heere in het begin van het 13e hoofdstuk voortdurend een allerbelangrijkst bevel voegt, namelijk dat Hij, indien er zelfs door een wonder een leer bevestigd werd, die Hij Zelf niet heeft voorgeschreven, niet wil dat wij van het gebod zouden afwijken (2 Thess. 2: 8-12), omdat het een valse profeet is en dat wonder uit de werking des satans afkomstig is. Nochtans is het gesteld door een rechtvaardig oordeel, tot beproeving van de uitverkorenen en tot straf dergenen, die de Waarheid niet hebben lief gehad.

Ook moet de samenhang wel opgemerkt worden tussen het laatste vers van Deut. 12: "Gij zult daar niet toedoen en daarvan niet afdoen" en het begin van het 13e hoofdstuk: „Wanneer een profeet of dromendromer in het midden van u zal opstaan en u geven een teken of wonder, en dat teken of dat wonder komt, dat hij tot u gesproken had, zeggende: Laat ons andere goden, die gij niet gekend hebt, navolgen en hen dienen: gij zult naar de woorden van die profeet of naar die dromendromer niet horen; want de Heere, uw God, verzoekt ulieden, om te weten, of gij de Heere, uw God, liefhebt met uw ganse hart en met uw ganse ziel." Hiertoe behoort de bestraffing van Christus: "tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven" (Joh. 4: 48).

Het grootste wonder is de zending van het Evangelie door de gehele wereld, aanbiedende de liefde van de Vader, hetgeen alle wonderen vanaf het begin der wereld te boven gaat, waardoor Hij ons de Zoon geeft, tot een rantsoen en Hoofd der kerk, door het geloof in Hem. "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe" (Joh. 3: 16; 1 Kor. 1: 22-31).

Aangezien nu Christus deze fout berispt, dat zij aan dit grote wonder, waarin de engelen begerig zijn in te zien (1 Petrus 1: 12), niet geloven, tenzij het door andere wonderen bevestigd wordt, wat zal Hij dan zeggen van de misdaad en de trouweloosheid van hen die wonderen eisen, waardoor het allergrootste wonder, in de artikelen des geloofs bij de betreffende stukken verklaard e1 waaruit de inschrijving in de harten voortvloeit, tegelijk met de leer van het geloof en van de Wet, in de

gemoederen der mensen wordt te niet gedaan. Om dit te bevestigen hebben al de andere wonderen, zowel onder de Wet als onder het Evangelie gediend. Dit moet daarom staande gehouden worden, omdat de valse leer het Evangelie en de ware dienst van God te niet doende, in het einde der wereld zo zeer zal woeden, dat ook, indien het mogelijk ware, de uitverkorenen tot dwaling zouden verleid worden (Matth. 24: 24). Daarom zegt Jesaja: "Tot de Wet en tot de Getuigenis" (Jes. 8: 20).

7. Daar komt nog een andere reden bij, in het begin der Wet aangegeven, waarom wij van Gods mond moeten afhangen. "Ik ben uw God, zegt Hij, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis uitgeleid heb." Opdat Hij deze gehoorzaamheid, waarvan ik gesproken heb, niet alleen met recht voorschrijve, maar ook door Zijn goedertierenheid in de harten inschrijve. Want indien. we met het oog op onze vorige ellenden, gedenken zullen dat God Zich geheel aan ons heeft ten koste gelegd in de Persoon des Zoons, wie zou zich dan niet gaarne geheel aan Hem toewijden, die zijn vorige grote ellende en zulk een grote uitgestorte goedertierenheid van Hem, door de Geest des geloofs gevoelt? Daarom moeten we dit ons dikwijls herinneren, zolang we gezeten zijn in het land van de schaduwen des doods (Lukas 1: 79). Daarom scherpt de Heere het volk van Israël in: "gedenkt dat gij een dienstknecht geweest zijt in Egypteland."

Want dat de mensen hun zaligheid niet veel naar behoren achten en zich daarom aan Zijn Geest om geregeerd te worden niet geheel overgeven, opdat hun voeten gericht zouden worden op de weg des vredes, komt daar vandaan, dat zij niet herdenken, maar vergeten, uit hoe groot een ellende zij gered zijn en hoe groot en hoe zeker deze verlossing is. Daarom zeg ik, opdat Hij Zijn wetten in hun harten schrijve, vernieuwt Hij (Deut. 4: 20) aan het volk de gedachtenis der verlossing uit de ijzeroven der verdrukking in Egypteland, opdat zij Hem tot een erfdeel en gunstvolk zouden zijn, beide gebruikende als een ijzeren griffel om de hardigheid der harten, waarin de Wet geschreven moet worden, te dieper en te vaster in te prenten. Uit het vergeten van de vorige ellende en van de voortreffelijke verlossing door Gods hand geschied, aan welke overdenking het gehele leven moest zijn toegewijd, worden ijdele en verderfelijke bespiegelingen geboren van een godsdienst buiten en zonder Gods Woord en van nieuwe geloofsartikelen te maken in allerlei soorten van eigenwillige godsdienst. Hiervan spreekt Paulus in Kol. 2: 14-23.

8. Ten laatste, juist daardoor, dat Hij in het begin van de Wet Zich noemt de Heere onze God, leert Hij, dat Zijn gehele Wet beantwoordt aan de natuur van de Wetgever, Die een Geest is. En daarom, dat Hij door Christus, de Verlosser, en door de kracht van de Heilige Geest, in Zijn verlost en Zelfde zonden, die Hij haat, wil doden en Zijn Wet in hun harten inschrijven (Rom. 7: 12, 24), gelijk ook de Heiland Zelf doet (Matth. 5 21-28).

De Wetgever wil dan, dat zij in geen uitwendige zaken, hoewel door Hemzelf voorgeschreven, hangen blijven, maar wil die slechts als middelen gebruikt hebben, om onze zielen naar de vatbaarheid van onze onervarenheid, tot Hem, Die een Geest is, op te leiden. Daarom bestraft Hij Zijn volk ernstig, wanneer ze in uitwendige dienst hangen blijvende, die niet tot een geestelijk doel, dat met Gods natuur overeenkomt, gebruiken, opdat Zijn volk zich in het geloof en de bekering zouden oefenen en zo in de ware aanroeping en verheerlijking van Zijn Naam (Psalm 50).

Thans volgt, dat wij deze inschrijving van de Wet in de harten, door de Geest van Christus, in het kort, zoveel de opzet van dit werk het toelaat, in elk gebod zullen overwegen.

9. In het EERSTE gebod wil de Heilige Geest ons meer en meer leren erkennen, dat wij vóór Zijn openbaring, van alle ware en zaligmakende kennis van God verstoken waren (Joh. 1: 5), dat we allen als schapen gedwaald hebben (Jes. 53: 6; Eféze 2: 1-3; Hand. 26: 17, 18), en gewaar worden de overblijfselen van dit kwaad, dat ook nog in het onwedergeboren deel der ziel leeft (Eféze 5: 8), namelijk: de duisternis en spoedige gezindheid tot vergeten van de ware God en het verzinnen van valse goden. Dit gruwelijk kwaad wil Hij in ons doden, de verdorvenheid, zeg ik, van onze natuur en de ijdelheid van ons verstand. Daarentegen meer en meer het waarachtige licht ontsteken, opdat we niet, in plaats van de hemelse Vader een andere zouden dienen, die niet is de Vader van onze Heere Jezus Christus, noch in plaats van de Zoon van God, uit het zaad van David vlees geworden, een andere zouden eren (Matth. 22: 42-45 en 24: 23-28; Joh. 1: 1-13), noch in plaats van de Heilige Geest, Die van de Vader en de Zoon uitgaat en door de profeten en apostelen gesproken heeft (uit welk kenteken, dat als een levend beeld in het profetisch en apostolisch woord gedrukt is, Hij altijd wil erkend worden, want Hij wil ook van Zichzelf niet verschillen), een andere geest zouden dienen. Noch behalve de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, Die tezamen de éne waarachtige en eeuwige God zijn, enige andere godheid zouden hebben, dienen en de ere geven, die de ware God alleen toekomt. Uit vier stukken nu bestaat voornamelijk de eer, die Hem bijzonder eigen is, welke betrachting de Heilige Geest in het eerste gebod, in onze harten wil schrijven en de harten van de gelovigen daarin versterken, zodat ze niet voor andere goden zouden vrezen (Deut. 4: 15-21; 2 Kon. 17: 35-39), of voor hun wonderen of satans schrikbeelden zouden vervaard zijn en zo de eer die God alleen toekomt, hun zouden toebrengen. Daarom wil Hij, dat we ons daarvoor ernstig wachten zullen en alle vrees voor andere goden ver van ons zij. De vier bedoelde stukken nu, zijn: ***de aanbidding, het vertrouwen, de aanroeping de dankzegging.***

10. De ***aanbidding*** is zulk een gave van de Heilige Geest, uit de ware kennis Gods voortvloeiende, waardoor de engelen en de mensen erkennen en belijden, dat ze minder dan een stofje zijn en niet zouden bestaan, wanneer Hij Zelf hun het leven niet gaf en van ogenblik tot ogenblik onderhield, opdat in de vernedering van het schepsel Gods heerlijkheid geopenbaard worde. Deze aanbidding bracht David God niet toe, toen zijn hart verheven was en hij door de ingeving van satan bevel gaf, dat het volk geteld zou worden. Het stof bewees de Schepper de verschuldigde eer niet, maar verhovaardigde zich in de eer van de Goddelijke majesteit, alsof het zijn eigen ware (2 Sam. 24: 1-9; Hand. 12: 22). Daarom is het een misdaad, die Gods majesteit kwetst, indien de aanbidding naar elders wordt overgebracht. En omdat de mensen zelden nauwkeurig onderscheiden tussen de eer, die God alleen eigen is en tussen de burgerlijke eer, die aan de schepselen bewezen wordt, en zij dikwijls deze met elkander vermengen, zo verbiedt de engel, dat Johannes voor hem zou neervallen om te aanbidden (Openb. 22: 9) en Petrus eveneens (Hand. 10: 26). Onder de aanbidding is begrepen een onderwerping van het geweten, namelijk dat dit zich aan al de wetten en inzettingen van Hem onderwerpt, aan Wie het z'n bestaan dankt (Deut. 26: 17, 19 en 27: 25, 26; Gal. 1: 14).

Deze onderwerping van het geweten, zeg ik, is een soort van aanbidding en dus van eer, die alleen God toekomt, namelijk, de wetten aan het geweten voor te schrijven. Het bevel des konings (Dan. 3: 10) kon niemands geweten binden, waarin God alleen de heerschappij voert en de rechterstoel opricht. Daniels metgezellen onderwerpen zich dan ook niet aan het bevel, maar houden in hun geweten aan de Wet van God vast. "U", zeggen ze, "u zij bekend, o koning!, dat wij uw goden niet zullen eren, noch het gouden beeld, dat gij hebt opgericht, zullen aanbidden" (Dan. 3: 18). Daarom weigeren zij ook de uiterlijke betrachting der aanbidding. Want gelijk God alleen de Schepper is van de gehele mens, zowel van het lichaam als van de ziel, zo komt ook Hem alleen de aanbidding waarvan ik gesproken heb, in beide opzichten toe. Het zou een goddeloze echtbreuk zijn, dat de ziel de ware en het lichaam een valse god zou aanbidden. En dat nog niet alleen, maar het is ook een goddeloze echtbreuk, de inwendige aanbidding bij zich te onderdrukken en te begraven, opdat ze niet in een uitwendige betuiging, door God geboden, te voorschijn zou treden, ter verheerlijking van God en tot opbouw van de naaste (Matth. 10: 32, 33; Lukas 12: 8, 9; Markus 8: 38). Want al is het, dat de inwendige gemoedsgestalte de eerste plaats in de aanbidding bekleedt, zo moet niettemin de door God geboden uitwendige belijdenis en plechtige dienstoeffening daarvan niet afgescheiden worden.

Daarom wordt de onderwerping van het geweten ten opzichte van Zijn geboden, benevens de bijgevoegde beloften en bedreigingen, onder de aanbidding begrepen, hetgeen blijkt uit Jes. 66: 2: "Op deze zal Ik zien, spreekt de Heere, op de arme en verslagene van geest en die voor Mijn Woord beeft."

De Godvruchtigen vrezen niet slechts voor het woord der Wet alleen, maar voor alle woord van God. Dus ook voor de beloften. Daarbij bedenkende hoe nietig zijzelf zijn, en hoe groot de majesteit Gods is, Die ze belooft, waarom zij deze dan ook eerbiedig omhelzen. Daarom zegt David in Psalm 8: 5, 6: "Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt? En de zoon des mensen, dat Gij hem bezoekt? enz., en in 2 Sam. 7: 11-21, zegt de profeet Nathan tot David: "Ook geeft u de Heere te kennen, dat de Heere u een huis maken zal, enz. Toen ging de koning David in, en bleef voor het aangezicht des Heeren, en hij zei: Wie ben ik, Heere HEERE, en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt? Daartoe is dit in Uw ogen nog klein geweest, Heere HEERE, maar Gij hebt ook over het huis Uws knechts gesproken tot van verre heen, en dit naar de wet der mensen, Heere HEERE. En wat zal David nog meer tot U spreken? Want Gij kent Uw knecht, Heere HEERE. Om Uws Woords wil en naar Uw hart hebt Gij al deze grote dingen gedaan, om aan Uw knecht bekend te maken" en verzen 28, 29: "Nu dan, Heere HEERE, Gij zijt die God, en Uw woorden zullen waarheid zijn, en Gij hebt dit goede tot Uw knecht gesproken; zo believe het U nu en zegen het huis Uws knechts, dat het in eeuwigheid voor Uw aangezicht zij; want Gij, Heere HEERE, hebt het gesproken, en met Uw zegen zal Uws knechts huis gezegend worden in eeuwigheid"

Hieruit leren we, dat de ware aanbidding en de rechte godsvrucht daarin bestaan, dat we al de zinnen geschikt hebben tot de gehoorzaamheid Gods en ons niet iets stoutelijk of hovaardig aanmatigen. Hiertoe behoort ook de aanbidding, waardoor de kerk zich onderwerpt aan de verdrukkingen, hoewel de Heere haar niet verdrukt om haar zonden, gelijk te zien is in Job en in de blindgeborene (Joh. 9: 13), erkennende, dat de Heere niet alleen volkomen recht en macht heeft met het werk Zijner handen te doen naar Zijn welgevallen, maar dat ook al Gods handelingen steeds gepaard zijn met

de hoogste wijsheid, rechtvaardigheid, goedheid en waarheid. Daarom gelooft de kerk, dat het einde der verdrukkingen altijd heilzaam zal zijn, want zij weet in Wie zij geloofd heeft (2 Tim. 1: 12).

De kerk onderstelt altijd, dat Christus het Hoofd is, en gelijk Hij door de verdrukking de Vader heeft verheerlijkt, zo buigt zich ook de kerk, God met zich verzoend hebbende in Christus, voor het Hoofd Christus neder (Eli 5: 23, 24). Daarom zegt ook Christus: "die vrouw en kinderen, of ook eigen leven lief heeft boven Mij, is Mijns niet waardig" (Matth. 10: 37; Lukas 14: 26).

11. Het **vertrouwen**, voortkomende uit de kennis van Gods natuur, van eeuwigheid volmaakt goed, rechtvaardig, barmhartig, wijs, almachtig, waarachtig, is een ijverig aankleven aan Hem, en een gerust vertrouwen op Zijn Woord, waarin Hij Zichzelf en Zijn wil geopenbaard heeft door de kracht des Heiligen Geestes (Rom. 4: 20; Psalm 56: 11-14). "In God zal ik het Woord prijzen, in de Heere zal ik het Woord prijzen; ik vertrouw op God, ik zal niet vrezen, wat zou mij de mens doen." Het vertrouwen smaakt Gods goedheid. "Want smaakt en ziet dat de Heere goed is." "Welgelukzalig is de man, die op Hem vertrouwt" (Psalm 34: 9; 1 Petrus 2: 3 en Psalm 36: 8-10). "Bij U is de fontein des levens, in Uw licht zien wij het licht." Maar nochtans is dit de ware beproeving van het vertrouwen, hetwelk de volkomen eer der aanbidding aan God geeft, wanneer het hart de vertroosting en gewone blijdschap in God niet gevoelt, maar veeleer verschrikkingen, evenwel nog in Hem berust, tevreden zijnde alleen met het getuigenis van Zijn Woord, al is het dat het beloofde genot uitgesteld wordt. Zie Hebr. 2: 3. Daarom wordt er gezegd: "Heere, verenig mijn hart, enz." (Psalm 86: 11).

12. De **aanroeping** is een toevlucht des harten of van de gelovige ziel tot God, en wel naar Zijn wil, die altijd gepaard gaat met de hoogste wijsheid, goedheid en onze zaligheid, zo dikwijls er enige noodzakelijkheid dringt. Gelijk zeker het gevoel van oneindige onheilen van binnen en van buiten ons moet dringen, dat we onszelf mistrouwende tot Hem de toevlucht nemen, steunende op Zijn barmhartigheid en waarheid (Exod. 34: 57). En zo metterdaad of bij bevinding van Hem ontvangen, hetgeen we door het vertrouwen op de beloften bij God weten weggelegd te zijn. Want God aangeroepen wordende in het gebed, verlaat de gelovige bidder nooit, naar Psalm 50: 15: "Roep Mij aan in de dag der benauwdheid en Ik zal er u uithelpen"

Wanneer we zeggen, dat het een toevlucht des harten tot God is, zo verstaan we, dat deze gevestigd is in de gelovige ziel. "Als Hij hen doodde, zo vroegen zij naar Hem, en keerden weder en zochten God vroeg, en gedachten, dat God hun Rotssteen was, en God, de Allerhoogste, hun Verlosser. En zij vleiden Hem met hun mond en logen Hem met hun tong; want hun hart was niet recht met Hem" (Psalm 78: 34-37).

Verder doen we er bij "naar Zijn wil", uit 1 Joh. 5: 14, opdat we de aanroeping niet scheiden van die twee delen der Goddelijke eer, die in orde de eerste zijn, namelijk de aanbidding en het vertrouwen. Want aangezien de aanbidding het hoogste eerbewijs en de hoogste dienst is, die iemand Hem bewijst, wanneer hij zich als een stofje voor Zijn grootheid neerwerpt, zo ziet evenwel het vertrouwen op Zijn beloften, steunende op Zijn goedheid, wijsheid en waarheid. Doch hij, die niet naar Gods wil bidt, doet de aanbidding te niet, en zo wordt hem zijn gebed zelfs tot zonde en is dit God verzoeken

of Hij tegen Zijn natuur zal doen en dus Zichzelf verloochenen zal en Hem als binnen zekere palen of grenzen te besluiten, buiten welke Hij niet vermag te gaan. "Zij kwamen al weder en verzochten God en stelden de Heilige Israëls perk" (Psalm 78: 41).

Ten andere wordt Hij hierdoor van ontrouw beticht, dat Hij alle dingen niet wijs en wèl naar het Genadeverbond zal beschikken. Daarom moet de aanroeping zich binnen het Genadeverbond houden, zo zal het naar Zijn wil zijn, in het ootmoedig vertrouwen, dat Hij als een wijs en goed Vader met ons handelen zal, gelijk Hij beloofd heeft, voor Wiens hoogheid wij ons billijk moeten neerwerpen. Hij heeft wel beloofd te zullen doen het welbehagen dergenen, die Hem vrezen (Psalm 145: 19), maar die geenszins van de aanbidding en het vertrouwen zouden afgescheiden zijn. Daarom staat er bij "dergenen, die Hem vrezen" en leest men in Psalm 37: 4, 5: "Verlustig u in de Heere, zo zal Hij u geven de begeerten uws harten. Wentel uw weg op de Heere en vertrouw op Hem, Hij zal het maken" en vers 31: "de Wet zijns Gods is in zijn hart; zijn gangen zullen niet slibberen" en Psalm 119: 24: "Ook zijn Uw getuigenissen mijn vermakingen en mijn raadslieden" En aan het einde van dezelfde psalm vers 176: "Ik heb gedwaald als een verloren schaap; zoek Uw knecht, want Uw geboden heb ik niet vergeten"

Maar aangezien deze dingen niet beoefend worden in eigen krachten, zo is het noodzakelijk, dat de Heere door en bij het onderwijs van Zijn Woord, de Geest der gebeden uitstorte en ons Zijn wil lere, d.i. de inschrijving der Wet in de harten. En met welk een ijver we daarom bidden moeten, leert ons David in de aangehaalde psalm, terwijl de Heere in Zach. 12: 10 belooft: "Ik zal uitstorten de Geest der genade en der gebeden" Zie Rom. 8: 15- 27.

13. Dit nu is ook de reden waarom God de zondaars, dat is, de hardnekkigen, niet verhoort, noch hun de zonden vergeeft, hoewel zij ook om vergeving bidden, omdat zij aanroepen tegen Gods natuur en dus tegen Zijn wil. In Exod. 34: 6, 7 leert de Heere van Zijn natuur, dat Hij de ongerechtigheid en de overtreding en de zonden vergeeft. Hierdoor wordt de grootheid van Zijn goedertierenheid uitgedrukt, dat Hij, Die niet slechts door lichte overtredingen, maar ook door zware schandelijke misdaden, niet slechts door weinige, maar door vele, zeer dikwijls is beledigd, hen nochtans, die tot bekering gebracht worden, zou genadig zijn. Maar opdat deze natuur Gods tot geen vrijheid om te zondigen zou misbruikt worden, wordt er bij gevoegd, dat ook dit Zijn natuur is, met het vorige verenigd, dat Hij de hardnekkige de ongerechtigheid niet vergeeft. De schuldigen, zegt Hij, houdt Hij geenszins onschuldig, namelijk de hardnekkige of verworpenen. Ook verhoort Hij Zijn uitverkorenen niet anders en vergeeft hun de zonden niet anders, dan wanneer zij deze eerst veroordelen. Want dit is Gods natuur, dat Hij geen zonden vergeeft, die Hij niet eerst veroordeelt of dat Hij de zondaars niet altijd eerst onderzoekt en naar het ambt des rechters veroordeelt in het geweten.

Die dan met een voornemen om in de zonden te volharden God aanroept, opdat Hij hem genadig zij, die wordt niet verhoord, maar verzoekt God veeleer, omdat hij strijdt tegen Gods natuur en tegen Zijn wil, welke is, dat de zondaar zich bekere en leve en geenszins, dat hij in de zonden zou volharden. Maar behalve dat dit Gods natuur is, zo kunnen er nochtans twee redenen aangewezen worden, waarom God deze orde houdt

in de manier van richten en handelen met de uitverkorenen. De eerste is, omdat de eer der rechtvaardigheid aan God niet wordt toegekend, indien de zonde niet erkend en veroordeeld wordt, met besef hoe groot kwaad het is, de Goddelijke Majesteit beledigd te hebben. Daarom is hij, die de schuld tracht te ontgaan, bits tegen God. Dit merken echter weinigen op, terwijl ze tegenstribbelen en de zonden verschonen. En aangezien zij voor zichzelf geen rechters zijn, zodat zij de zonden edelmoedig zouden belijden, zo is het zeker dat zij tegen Gods oordeel wederstrevig zijn (Psalm 32: 3-5). Zo wordt het eerste deel van de Goddelijke eer der aanbidding van de aanroeping gescheiden.

De tweede reden is, omdat noch Zijn barmhartigheid erkend, noch Zijn goedheid gesmaakt zou worden, hoe groot deze ook is, zo de schuld en de verdiende straf niet eerst erkend is. Dit zou met het tweede deel der Goddelijke eer, namelijk met het vertrouwen strijden. Daarom zegt David in Psalm 51: 3, dat God hem genadig is naar de grootheid Zijner barmhartigheden. Tot deze aanroeping had de Heere zijn ziel bereid, door het besef van de grootheid zijner overtredingen, gelijk hij in diezelfde psalm door een meermalen gedane belijdenis getuigt. En tenslotte wordt ook de aanroeping niet verhoord, die geschiedt volgens de leringen der mensen, omdat deze niet geschiedt naar Zijn wil, want: "Te vergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn" (Matth. 15: 9). Daarom staat er in Jesaja 30: 21: "En uw oren zullen horen het woord desgenen die achter u is, zeggende, dit is de weg, wandelt in dezelve"

14. De **dankzegging** is het vierde deel der eer, die God Zich toeigent, omdat gelijk Hij alleen de bron van alle goed is en er buiten Hem geen goed gevonden wordt, zo alle goed dat in ons of in anderen gevonden wordt, met recht tot de Oorsprong daarvan teruggebracht wordt. En zeker God wordt van de vrucht van Zijn weldaden beroofd, indien ze niet met lof aan Hem worden opgedragen. Niet dat daardoor Gods heerlijkheid vermeerderd zou worden, maar omdat het billijk is, dat die heerlijkheid, die in Zijn werken uitblinkt, niet begraven of verdonkerd, veel minder op andere schepselen overgebracht zou worden.

Maar in de verheerlijking en grootmaking van God, of in de dankzegging, kan die orde gehouden worden, die in de geloofsbelijdenis gesteld is, namelijk dat er een begin gemaakt zijnde van de schepping, voortgegaan worde tot de weldaad der verlossing, vloeiende uit de eeuwige raad van Gods welbehagen, om ons uit genade lief te hebben; en tot de weldaad der heiligmaking, die het begin is van de aanstaande heerlijkmaking, uit diezelfde genadige bron der verkiezing voortvloeiende, opdat Hij in dit en in het eeuwige leven voor de rijkdom Zijner barmhartigheid in Christus, verheerlijkt worde (Eféze 1: 3-13; Col. 1: 12, 13; 1 Petrus 2: 5, 6). Met deze orde is onafscheidbaar verbonden de roem van Zijn rechtvaardigheid en de toorn tegen de zonde, in het rechtvaardige verderf van de satan en van alle verworpenen en vijanden van Christus' Koninkrijk (Openb. 16: 57, 18 en 19; Exod. 3: 8 en 15: 15).

15. De betuiging der dankbaarheid ten opzichte van mensen, die ook dankzegging genoemd wordt, is geen verdeling der eer tussen God en de mensen, maar is een betuiging, dat God door hun hand ons heeft welgedaan en ons verbonden heeft tot erkentelijke liefde, tot verheerlijking van God. Indien echter iemand de weldaden tot

de bron niet wederbrengt, maar in de schepselen blijft hangen, die begaat heiligschennis en verkort Gods eer, evenals Nebucadnézar (Dan. 4: 26-31). Deze betuiging der dankbaarheid geschiedt niet betreffende andere schepselen, hoewel God ons door hen heeft welgedaan, omdat God Zijn gehele dienst in de Wet begrepen heeft in twee tafelen: in liefde tot God om Zijns Zelfs wil, en liefde tot de naaste om Gods wil. Daarom zeggen we de zon of de engelen geen dank, omdat God dit niet geboden heeft. "Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf" God zegt niet: gij zult de zon, de engelen liefhebben als uzelf. Zie Deut. 4: 19; Hebr. 1: 14.

16. Nu hebben we gezien de vier delen der eer, die God alleen Zich toeëigent en waarin de Heilige Geest de mens onderwijst in het eerste gebod, ons lerende onszelf te verloochenen, welke zelfverloochening de ingang van de school van Christus is (Matth. 16: 24), en dodende de tegenovergestelde ondeugden in de gelovigen, waarvan ik er enige zal noemen. De tirannen en andere goddelozen offeren aan hun garen (Hab. 1: 15-17), dat is: eigenen aan hun raadslagen de aanbidding, het vertrouwen, de roem en de heerlijkheid toe, in welke netten ze de Godvrezenden verstrikken. Maar de profeet voegt er een vertroosting bij (Hab. 2: 4). En de valse apostelen hebben hun buik tot een god en dienen die; niet de heerlijkheid van de waarachtige en levende God. Maar er staat geschreven in het levend, eeuwigblijvend Woord van God: "Welker einde is het verderf, en welker heerlijkheid is hun schande, dewelke aardse dingen bedenken" (Fil. 3:18-20).

17. Bovendien, aangezien alles waarop de mens zijn vertrouwen stelt (behalve de enige, ware God), hem tot een afgod wordt, zo is het duidelijk, dat ook het vertrouwen op toverij, afgoderij is. Ps. 58: 4, 6: "De goddelozen zijn vervreemd van de baarmoeder af; de leugensprekers dolen van moeders buik aan. Zij hebben vurig venijn, naar gelijkheid van vurig slangenvenijn; zij zijn als een dove adder, die haar oren toestopt, opdat zij niet hore naar de stem der belezers, desgenen, die ervaren is met bezweringen om te gaan" (Deut. 18: 10).

Omdat beide, God in Zijn eer verkort en een zware misdaad tegen het eerste gebod begaan wordt, aangezien het vertrouwen van God afgetrokken en op de woorden der toverij gevestigd wordt, zoals op de uitspraak van de woorden van Joh. 1: 1: "In den beginne was het Woord, enz.", om de donder te verdrijven. Want woorden zijn getuigenissen van zaken. Gelijk die woorden van Johannes de donder niet maken, noch verdrijven, en in het minst van al maken zij het Woord niet, dat zij bedoelen, hetwelk Zelf de Schepper is van alles, maar zij getuigen en leren wie de Persoon is, Die het vlees heeft aangenomen, opdat Hij ons tot kinderen Gods zou maken, door de genadige aanneming tot kinderen. Daarom schrijft de evangelist op dezelfde plaats vs. 8, dat Johannes gezonden was "opdat hij van het Licht getuigen zou".

Dat nu het vertrouwen stellen op toverwoorden ijdel en zondig is en welke straffen het na zich sleept om de kracht, die Christus alleen eigen is, met toverij te willen gelijk stellen, leert dat rechtvaardig oordeel Gods, vermeld in Hand. 19: 13-16. Welk oordeel velen zodanig heeft ontsteld, dat zij hun toverboeken bijeenbrachten en in aller tegenwoordigheid verbrandden. Aldus luiden de woorden van Lucas: "En sommigen van de omzwervende Joden, zijnde duivelbezweerders, hebben zich onderwonden de Naam des Heeren Jezus te noemen over degenen, die boze geesten hadden, zeggende: Wij bezweren u bij Jezus, Die Paulus predikt! Dezen nu waren zekere zeven zonen van Sceva, een Joodse overpriester, die dit deden. Maar de boze geest antwoordende,

zei: Jezus ken ik, en Paulus weet ik, maar gijlieden, wie zijt gij? En de mens, in welke de boze geest was, sprong op hen, en hen meester geworden zijnde, kreeg de overhand tegen hen, also dat zij naakt en gewond uit dat huis ontvloten".

18. Ten laatste vermaant de Heilige Geest de kerk van Christus, dat zij zich zou versterken en bekrachtigen, door de zuivere dienst van God te bevestigen, tegen de antichrist en tegen de God Mauzzim, aan wie, vóór de laatste oordeelsdag, door de verlaters van het Genadeverbond, zou toegeëigend worden de aanbidding, het vertrouwen, de aanroeping en de dankbaarheid. En Daniël voorzegt, dat de gelovigen met de kracht Gods toegerust, standvastig zouden handelen. En opdat zij niet onverhoeds verschrikt worden, zo beschrijft hij de antichrist en zijn god Mauzzim (Dan. 11: 36-39 en 45), met deze woorden: "En die koning zal doen naar zijn welgevallen, en hij zal zichzelf verheffen en groot maken boven alle god, en hij zal tegen de God der goden wonderlijke dingen spreken; en hij zal voorspoedig zijn, totdat de gramschap voleindigd zij; want het is vast besloten, het zal geschieden. En op de goden zijner vadersen zal hij geen acht geven, noch op de begeerte der vrouwen; hij zal ook op geen god acht geven, maar hij zal zich boven alles groot maken. En hij zal de god Mauzzim in zijn standplaats eren; namelijk de god, welke zijn vaders niet gekend hebben, zal hij eren met goud en met zilver en met kostelijk gesteente en met gewenste dingen. En hij zal de vastigheden der sterkten maken met de vreemde god; degenen, die hij kennen zal, zal hij de eer vermenigvuldigen, en hij zal ze doen heersen over velen, en hij zal het land uitdelen om prijs. En hij zal de tenten van zijn paleis planten tussen de zeeën aan de berg des heiligen sieraads; en hij zal tot zijn einde komen en zal geen helper hebben". Zie ook 2 Thess. 2: 6-11.

19. In het TWEEDE gebod leert de Heilige Geest de uitverkorenen krachtig, dat God gediend wil worden op zodanige wijze als met Zijn natuur, die geestelijk is, overeenkomt (Joh. 4: 24). Hij verbiedt daarom in de eerste plaats God in een beeld voor te stellen, omdat daardoor reeds zonder dat er nog iets anders bij komt, het wezen of de majesteit Gods geschonden is. "Zij hebben de heerlijkheid des onverderfelijken Gods veranderd in de gelijkenis eens beelds van een verderfelijk mens enz." (Rom. 1: 21-23).

Ten andere: dat wij de beelden van anderen met geen godsdienstige eerbetoning bejegenen, of zelfs denken mogen, dat God op zodanige wijze waarlijk gediend zou worden (Deut. 4: 14, 15). "Want God, Die de wereld gemaakt heeft en al wat daarin is, deze, zijnde een Heere des hemels en der aarde, woont niet in tempelen met handen gemaakt, en wordt ook van mensenheden niet gediend als iets behoevende, enz." (Hand. 17: 24-29 en 7: 48-50).

20. Is het nu verboden enige afbeelding van God te maken, veel meer nog is het verboden enig beeld tot een god te verheffen en zich zo een god te maken. En wat zou de mens zich een god maken, daar hij immers zelf slechts een schepsel is (Jer. 16: 20), en de natuur van God oneindig van al het geschapene onderscheiden is? "Wie formeert een God en giet een beeld, dat geen nut kan doen?" (Jes. 44: 10). En vs. 14-20: "Als hij zich cederen afhouwt, zo neemt hij een cypresseboom of een eik, en hij versterkt zich onder de bomen des wouds; hij plant een olmboom en de regen maakt die groot. Dan is het voor de mens om te verbranden, dan neemt hij daarvan en warmt zich er bij, ook ontsteekt hij het en bakt er brood bij; daarenboven maakt hij er een

god van en buigt zich daarvoor, hij maakt er een gesneden beeld van en knielt er voor neder. Zijn helft brandt hij in het vuur, bij de andere helft daarvan eet hij vlees, hij braadt een gebrad en hij wordt verzadigd, ook warmt hij zich en hij zegt: Ha! ik ben warm geworden, ik heb het vuur gezien. Het overige nu daarvan maakt hij tot een god, een gesneden beeld, hij knielt er voor neder en buigt zich, en aanbidt het en zegt: Red mij, want gij zijt mijn god. Zij weten niet en verstaan niet, want het heeft hun ogen bestreken, dat zij niet zien, en hun harten, dat zij niet verstaan; en niemand van hen brengt het in zijn hart, en er is noch kennis noch verstand, dat hij zeggen zou: de helft daarvan heb ik verbrand in het vuur, ja, ook op de kolen daarvan heb ik brood gebakken, ik heb vlees daarbij gebraden en heb het gegeten; en zou ik het overblijfsel daarvan tot een gruwel maken, zou ik neerknielen voor hetgeen van een boom gekomen is? Hij voedt zich met as, het bedrogen hart heeft hem terzijde afgeleid; zodat hij zijn ziel niet redden kan, noch zeggen: Is er niet een leugen in mijn rechterhand?"

21. En nu, welk kind Gods zou door die verschrikkelijke bedreiging, voorkomende in Deut. 27: 15, niet bewogen worden, om zich van zulk een grote misdaad te onthouden? "Vervloekt" zegt God, "zij de man, die een gesneden of gegoten beeld, een gruwel des Heeren, een werk van des werkmeesters handen, zal maken en zetten het in het verborgene. En al het volk zal antwoorden en zeggen: Amen".

En van de offeranden, die aan de afgoden geschieden, zegt Paulus: "dat hetgeen de heidenen offeren, zij de duivel offeren en niet Gode" (1 Cor. 10: 19, 20). Daarom betuigt ook David: "De smarten dergenen, die een andere god begiftigen, zullen vermenigvuldigd worden; ik zal hun drankofferen van bloed niet offeren en hun namen op mijn lippen niet nemen" (Ps. 16: 4).

22. En opdat we ons van alle versierde dienst ten enenmale zouden onthouden, heeft God niet alleen in de Wet verboden beelden te maken, waardoor Hij voorgesteld zou worden, maar Hij heeft ook allerlei voorwendselen verboden om stenen te heiligen, die ter aanbedding zouden dienen (Lev. 26: 1; Num. 33: 52). Hij verbiedt, zeg ik, enig teken, steen, of iets anders ten dienste van de godsdienst of waarbij aanbedding zou geschieden, Hem op te richten.

23. Ook moet alle schijn des kwaads vermeden worden, opdat we niet zouden schijnen enige gelijkvormigheid te zoeken met de dienst der afgoden (1 Thess. 5: 22). Daarom heeft de Heilige Geest de koning Achaz bestraft (2 Kon. 16: 10-16), omdat hij om de Assyriër te vleien, een afbeelding van het altaar naar Jeruzalem gezonden had, die met de gedaante van het altaar dat te Damaskus was, overeenkwam, en de priester Uria ook voor altijd getekend, omdat hij die schijn des kwaads en daardoor het kwaad zelf, niet heeft tegengestaan, maar het koninklijk bevel tegen zijn plicht in gehoorzamende, een altaar naar deszelfs gelijkenis gebouwd heeft, naast het altaar des Heeren geplaatst en gebruikt om de goddelijke dienst daarop te verrichten. Iets, dat ook heden ten dage met de Wet van God en met de christelijke vrijheid zou strijden (Gal. 5: 1).

24. Tenslotte brengt de Heilige Geest, door dit tweede gebod in de harten te schrijven, tweeweg, dat de uitverkorenen het beeld van het beest vlieden, zodat zij het merkteken daarvan niet ontvangen, terwijl Hij de eeuwige straffen voorstelt, waardoor Hij hun als door een gebit, van die zonde terughoudt. En het beeld dat spreekt en het

getal van het beest, dat belast heeft het beeld te maken, is zeshonderd zes en zestig, naar het getal eens mensen. Want wat samenstemming heeft Christus met Belial, of de tempel Gods met de afgoden (2 Cor. 6: 14-18; Openb. 13: 14-18; 14: 8-13; 15: 2-4; 17: 4-18).

25. In het DERDE gebod wil de Heilige Geest ons leren erkennen, hoe grote zonde het is, de Naam des Heeren, of Zijn woorden en getuigenissen ijdel, vals, bedrieglijk of lichtvaardig te gebruiken, omdat daardoor Zijn Majesteit openlijk miskend en veracht wordt. Daarvan spreekt de Heere bij Jer. 34: 13-20: "Zo zegt de Heere, de God Israëls: Ik heb een verbond gemaakt met uw vaders, ten dage als Ik hen uit Egypteland, uit het diensthuis, uitvoerde, zeggende: Ten einde van zeven jaar zult gij laten gaan een iegelijk zijn broeder, een Hebreëer, die u zal verkocht zijn en u zes jaar gediend heeft; gij zult hem dan van u laten vrij gaan; maar uw ouders hoorden niet naar Mij en neigden hun oor niet. Gijlieden nu waart heden wedergekeerd en hadt gedaan, dat recht is in Mijn ogen, vrijheid uitroepende een iegelijk voor zijn naaste; en gij hadt een verbond gemaakt voor Mijn aangezicht in het huis, dat naar Mijn Naam genoemd is; maar gij zijt weder omgekeerd en hebt Mijn Naam ontheilgd, en doen wederkomen een iegelijk zijn knecht en een iegelijk zijn maagd, die gij hadt laten vrij gaan naar hun lust; en gij hebt hen ten onder gebracht om ulieden te wezen tot knechten en tot maagden. Daarom zegt de Heere also: Gijlieden hebt naar Mij niet gehoord, om vrijheid uit te roepen een iegelijk voor zijn broeder en een iegelijk voor zijn naaste; ziet, zo roep Ik uit tegen ulieden, spreekt de Heere, een vrijheid ten zwaarde, ter pestilentie en ten honger, en zal u overgeven ter beroering voor alle koninkrijken der aarde. En Ik zal de mannen overgeven, die Mijn Verbond hebben overtreden, die niet bevestigd hebben de woorden des Verbonds, dat zij voor Mijn aangezicht gemaakt hadden, met het kalf, dat zij in tweeën hadden gehouwen, en waren tussen zijn stukken doorgestaan; de vorsten van Juda en de vorsten van Jeruzalem, de kamerlingen en de priesters en al het volk des lands, die door de stukken des kalis zijn doorgestaan; ja, Ik zal hen overgeven in de hand hunner vijanden enz."

De gewoonte van eedzweren, dat ze een kalf in twee stukken hieuwen, waarvan de Heere zegt "zij hebben gedaan dat recht is in Mijn ogen", had deze bedoeling, dat beide, zowel het doorhouwen als het tussen de stukken doorgaan, in hun gemoederen zou doordringen en zij daardoor schrikken zouden voor het verbreken der trouw. Want met het doorhouwen en vervolgens doorgaan tussen de delen van het kalf, wensden zij zich voor God en van God, zulk een verderf toe, indien zij hun beloften niet zouden houden. Niettemin hebben zij naderhand die ontzettende eed, met tussenkomst van Gods Naam en van God Zelf, verwaarloosd. Zie Gen. 15: 8-18. In Abrahams offerande wordt het offer in twee delen gescheiden, tot een getuigenis des Verbonds en God Zelf ging midden tussen de stukken door.

26. Ten tweede, de Heilige Geest wil ook die eerbied jegens God onze harten inprenten, opdat we tegen Zijn bedoeling, zin en wil in, Zijn Woord of Naam niet verkeerd of bedrieglijk zouden doorgeven en zo Zijn heilige Naam tot een tegenovergesteld doel gebruiken, waarover de Heilige Geest de Joden bestraft. "Zo zegt de Heere der heirscharen, de God Israëls: Maakt uw wegen en uw handelingen goed, zo zal Ik ulieden doen wonen in deze plaats. Vertrouwt niet op valse woorden, zeggende: Des Heeren tempel, des Heeren tempel, des Heeren tempel zijn deze. Maar

indien gij uw wegen en uw handelingen waarlijk zult goed maken, indien gij waarlijk zult recht doen tussen de man en tussen zijn naaste, de vreemdeling, wees en weduwe niet zult verdrukken, en geen onschuldig bloed in deze plaats vergieten, en andere goden niet zult nawandelen, ulieden ten kwade: zo zal Ik u in deze plaats, in het land, dat Ik uw vaderen gegeven heb, doen wonen van eeuw tot eeuw". (Jer. 7:3-7).

God had Israël een belofte van Zijn tegenwoordigheid gegeven, opdat zij zouden vertrouwen, dat God hun gebeden verhoorde, hoewel Hij ook in geen plaats zou besloten worden, maar aldus dat Hij hun zielen ten hemel zou opheffen, gelijk uit Salomo's gebed blijkt. Het getuigenis van die belofte was de tempel (1 Kon. 8: 32, 34, 36). Dit was nu wel een genadebelofte, niet afhangelende van de voorwaarde van onze eigen krachten, want zij had haar grond in de ware tempel Christus, Welks voorbeeld de uitwendige tempel was (2 Sam. 7: 13; Joh. 2: 19). Nochtans was de belofte op een zekere voorwaarde en tot een zeker doel gegeven, opdat de belofte en het zichtbaar getuigenis van de tempel, tegelijk met de offeranden, hun zouden strekken tot oefening van het geloof en van de bekering, waardoor de Heilige Geest krachtig wil zijn, tenzij de hardnekkigheid der mensen, Zijn werking verhindert. Hoewel de evangelische beloften zodanig waren (voor zover de Wet met het Evangelie bekleed was en daarom uit eigen kracht niets eiste), zo is het echter zeker, aangezien het doel van de beloften en van de zichtbare getuigenissen geloof en bekering is, dat diegenen die dit doel verwerpen, ook de beloften verwerpen en zich beroven van daaraan deel te hebben.

Tenslotte is het zeker, dat zij valse woorden naar voren brengen wanneer zij die beloften en de zichtbare getuigenissen aanhalende (gelijk de Heere deze uitdrukkelijk noemt), ze niet op zulk een manier gebruiken, als waartoe ze van God gegeven zijn, namelijk om de mens te bewegen tot geloof en bekering. Wanneer deze nu tot een tegenovergesteld doel misbruikt worden, ontkent de Heere dat het Zijn beloften zijn, alsof de Heere zei: Het staat niet aan u, Mij een manier van handelen in Mijn beloften en getuigenissen der genade voor te schrijven. En dit doet gij, wanneer gij wilt dat Ik met uw handelingen zou tevreden zijn en dat het u, zodra als ge Mij Mijn belofte voorwerpt, terstond geoorloofd zou zijn, zorgeloos in de zonde voort te gaan zonder bekering, de macht om u te straffen Mij benomen hebbende. Ik zal Mij echter deze manier niet laten voorschrijven. Maar het is Mijn werk, de wijze en orde in Mijn beloften en bevelen u voor te schrijven. En deze is, dat daardoor het doel zal bereikt worden dat Ik beoog, namelijk geloof en bekering. En al is het, dat God deze alleen in de uitverkorenen werkt, zo wordt niettemin de stem van God, ons door Woord en Tekenen daartoe nodigende, nooit zonder de boosheid en hardigheid des harten verworpen. Daarom is die verklaring van God bij Jeremia: "Indien gij uw wegen zult goed maken", niet een voorwaarde die iets uit eigen krachten eist, maar de manier en het doel waarop de beloften en het teken des tempels zagen, namelijk: dat zij tot geloof en bekering zouden gebracht worden en daarin dagelijks zouden vorderen. Aangezien er nu geen geloof noch vreze Gods was, zo was dit een goddeloze echtbreuk, dat zij de belofte met een geweldige hand van haar doel aftrokken en daarom waren het valse woorden.

27. En de Heere voegt er bij, dat in dit aller schandelijkst misbruik van Zijn woorden zulk een groot kwaad verborgen ligt, dat zij Gods Naam en woorden misbruikende, zichzelf zodanig betoveren, dat zij ten laatste alle besef en gevoel van de zonden, dat

de blinde heidenen zelfs nog hebben, in zich uitdoven. Paulus noemt dit "de consciëntie met een brandijzer toegeschroeid te hebben", hetwelk de hoogste misdaad is. Want het is niets minder dan God, zoveel in hen is, van Zijn rechterstoel te werpen, die Hij in de gewetens van alle mensen, ook van de heidenen, opgericht heeft. Immers de Heere voegt door de profeet het volgende er bij: "Ziet, gij vertrouwt op valse woorden, die geen nut doen. Zult gij stelen, doodslaan en overspel bedrijven en valselyk zweren, en Baäl roken, en andere goden nawandelen, die gij niet kent, en dan komen en staan voor Mijn aangezicht in dit huis, dat naar Mijn Naam genoemd is, en zeggen: Wij zijn verlost om al deze gruwelen te doen? Is dan dit huis, dat naar Mijn Naam genoemd is, in uw ogen een spelonk der moordenaren? Ziet, Ik heb het ook gezien, spreekt de Heere." (Jer. 7: 8-11).

De hoofdsom is: indien er geen tempel bij u was, zo zou er dit natuurlijk gevoel in het geweten blijven, dat God een wreker zal zijn van de misdaden en dat men niet onbeschaamd, zonder gevoel der zonde, voor Zijn aangezicht moet komen. Aangezien nu de tempel voor Mijn Naam gebouwd is en gij daar offeranden offert, zo zijt gij dieven, overspelers, doodslagers enz., alsof Ik Mij aan onbekeerden verbonden zou hebben en Ik ophield een wreker te zijn van zovele en zulke grote misdaden. Daarom zal Mijn tempel dit doel niet hebben, dat zij uw misdaden zou bedekken, gelijk een spelonk de misdaden der moordenaars bedekt, die zij buiten de spelonken, op de openbare weg, niet durven bedrijven. En zulks doet gij, wanneer ge onder voorwendsel van Mijn beloften in de tempel, waarin ge u als in dichte bossen verbergt, te vrijer zondigt. Het zou op deze wijze beter zijn, dat er geen tempel was, dan dat deze tot allerlei misdrijf en tot oneer van Mijn Naam, misbruikt zou worden.

28 Aldus misbruikt en ontheiligt de satan Gods Woord, zeggende "Indien Gij Gods Zoon zijt, werpt Uzelf nederwaarts; want er is geschreven, dat Hij Zijn engelen van U bevelen zal, en dat zij U op de handen zullen nemen, opdat Gij niet te eniger tijd Uw voet aan een steen aanstoot. Jezus zei tot hem: Er is wederom geschreven: Gij zult de Heere, uw God, niet verzoeken" (Matth. 4: 6, 7).

Tweevoudig misbruikt de satan het Woord van God.

Vooreerst trekt Hij de beloften van hun doel af, want het doel van al de beloften is een kinderlijke vreze (Ps. 130: 4), hetgeen Christus te kennen geeft met deze woorden: "Gij zult de Heere, uw God, niet verzoeken". Dit geschiedt, wanneer we Zijn vreze afgeworpen hebbende, Hem niet gehoorzaam zijn, maar strijdende tegen Zijn wil en wijsheid, Zijn macht willen beproeven, dat is God verzoeken of Hij Zich met Zichzelf in strijd zal begeven. Dit nu is niet slechts Zijn Naam en Woord te misbruiken, maar het is ook schending van Zijn majesteit.

Verder verminkt hij de beloften om het bedrog te verbergen en het doel der beloften te verdonkeren, door deze woorden: "in uw wegen enz.", weg te laten.

29. Daarom wil de Heere niet, dat de goddelozen Zijn Verbond in hun mond nemen, omdat zij, aangezien het doel van het Verbond geloof en bekering is, dit miskennen en het Verbond zelf schenden en ontheiligen. "Maar tot de goddeloze zegt God: Wat hebt gij Mijn inzettingen te vertellen en neemt Mijn Verbond in uw mond, dewijl gij de

kastijdingen haat en Mijn woorden achter u henen werpt? Indien gij een dief ziet, zo loopt gij met hem; en uw deel is met de overspelers" (Ps. 50: 16-18).

Dit onttrekken van het Verbond aan zijn doel wordt aangewezen door de woorden "gij haat de kastijding", namelijk van Gods Woord. Want de goddelozen zouden God deze eer gaarne toestaan, dat alles wat uit Zijn mond uitgaat, waar en recht is. Maar omdat God ons bestraft en betoont, om de kwade geneigdheid des harten tot het verbreken der Wet te bedwingen, daarom is dit woord der Wet lastig en hatelijk voor het vlees en verbittert het de mens tegen zich, aangezien het met de zondige natuur strijdt en de inschrijving der Wet Gods in onze harten niet anders geschiedt dan door kastijdingen en scherpe bestraffingen onzer misdaden. Dit is niet slechts van de tweede, maar voornamelijk ook van de eerste tafel der Wet volkomen waar, gelijk Paulus dit aantoonst in 1 Cor. 1: 18- 25. Heden zullen allen, die zich naar Christus noemen, belijden, dat het Woord des kruises waar en recht is, maar past men straks de grote waarheid toe, dat de christen zich aan die éne zaligheid, die in Christus' dood bestaat, houden moet, en dat men alle andere wegen ter zaligheid en vervloekte bijgelovigheden veroordeelt, zo zal zich terstond een openbare overtreding van het Verbond en een verwerping van het ware doel vertonen, onder voorwendsel van een verhevener wijsheid, die de apostel nochtans om haar dwaasheid veroordeelt.

Daarom is het onmogelijk, dat iemand zou kunnen zeggen het gehele woord van het Genadeverbond van harte te omhelzen en de sprekende God met een leerzaam hart te horen om Hem te gehoorzamen, indien hij niet dit voornemen door de Heilige Geest in zich gevoelt, dat hij zich aan de bestraffingen van Gods Woord of de kastijdingen van Zijn mond wil onderwerpen en zich door Hem wil laten regeren, hoe moeilijk dit voor het vlees ook zij. Want zo dit niet geschiedt, zal het doel altijd van het Verbond afgescheurd worden en Gods Verbond in dit geval niet meer in zijn hart zijn, dat nooit van zijn doel kan afgetrokken worden.

30. Daarom wil de Doper niet, dat de goddelozen of geveinsden zich zegenen en zich beroemen in het Verbond met Abraham gemaakt of zich te vergeefs vertroosten zouden. Want aangezien zij dat Verbond afscheurden van zijn doel, namelijk Abrahams geloof en bekering, zo schonden en ontheiligden zij het Verbond zelf en het paste niet, dat God met de geveinsden te straffen, de beloften aan Abraham gedaan, zou verbreken. Want Hij had beloofd Abraham kinderen te zullen geven, die Hijzelf door het geloof in Christus uit genade aannemen en vernieuwen zou. Dit zou de getrouwe en waarachtige God aan Zijn bondgenoot Abraham bevestigen, al moesten zij ook uit stenen verwekt worden. Opdat zij niet denken zouden, dat God genoodzaakt was om des Verbonds wil, hen voor kinderen Abrahams te rekenen, daar zij zich door de satan met die valse erenaam lieten bedriegen en gerust stellen Joh. 8: 33-44). "Een iegelijk, die de Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid" (2 Tim. 2: 19). "Doch gij hebt Christus alzo niet geleerd, indien gij maar Hem gehoord hebt, en van Hem geleerd zijt, gelijk de waarheid in Christus is" (Ef 4: 16-21).

31. Evenzo handelen ook sommige ouders, die hun kinderen in de Doop aan God hebben opgedragen, met de belofte dat zij deze in de leer des geloofs en der bekering zullen opvoeden, opdat zij volwassen zijnde de vrucht van hun Doop mogen genieten en God verheerlijken (Gen. 18: 19; Rom. 4: 9-11). Die dit nu niet nakomen,

ontheiligen de naam Gods, voor Wiens aangezicht zij in de Doop de gelofte hebben afgelegd en die voor de kinderen zodanig is aangeroepen: Heere wees volgens de belofte van Uw Genadeverbond mijn kind tot een genadig Vader in Christus en ik verbind mij het naar Uw bevel in Uw vreze te zullen opvoeden. De Heere klaagt in Ezech. 23: 37: "daartoe hebben ze ook haar kinderen, die ze Mij gebaard hadden, voor hen door het vuur laten doorgaan", waar bij de afgoderij nog de ontheiliging van Gods Naam kwam.

Maar de kinderen als zij volwassen zijn en niet gebleven bij de leer en vermaning des Heeren, ontheiligen de Naam Gods, Die over hen aangeroepen is. Terwijl de ouders, wanneer ze hun plicht gedaan hebben, hun ziel bevrijden en de schuld van het verloren gaan op het hoofd van de hardnekkige kinderen is, die aan God onttrekken, wat Hem eenmaal geheiligd was. Zie Gen. 18: 19 waar het Verbond in deze woorden aangewezen wordt: "opdat de Heere over Abraham brenge, hetgeen Hij over hem gesproken heeft." Zij maken zich dan de erfenis onwaardig, die de leer des geloofs en der vreze des Heeren verwerpen, omdat zij het Verbond aan zijn doel onttrekken, waartoe de ouders hen opgedragen en geheiligd hadden, hetgeen een verschrikkelijke ontheiliging van Gods Naam is. Hiertegen moeten de ouders en de kinderen ten ernstigste gewaarschuwd worden en beiden moeten tot het houden van hun beloften door het gezag der kerk opgewekt en aangespoord worden. Want dit is juist de voornaamste bron van het kwaad, die alles in de kerk bederft, gelijk de Heere daarom aanduidt, dat er een onderscheid zou zijn tussen het geslacht van Abraham en het verfoeilijk gebroed van Gomorra. Vandaar dat Abraham (als een werktuig van de Heilige Geest) de zijnen getrouw onderwijst in de leer van het Verbond, in hetgeen zij volgens het 17e hoofdstuk, door het ontvangen van het zegel der besnijdenis waren ingegaan.

32. En aangezien nu alle geloften getuigenissen der dankbaarheid zijn, zo moet ook de belijdenis des geloofs en de bekering van de kinderen, wanneer ze volwassen zijn, als een genadegave Gods aan Hem opgedragen worden. Doch niet als iets, dat uit hun eigen krachten geboren is of zal geboren worden. Wie daarom in het gebruik van het Avondmaal zich gedraagt als betoonde hij aan Christus dankbaarheid voor Zijn eeuwige offerande en haar vrucht, die hij zou gevoelen (want de Heere kweekt de gedachtenis van Zijn offerande door het gevoel van haar vrucht in de harten der gelovigen aan), echter vanwege de hardnekkigheid en ongelovigheid zijns harten, van zulk gevoel geheel ontbloot is noch zich in de Heere verblijdt, doet zeker zijn gelofte niet op een wettige wijze noch betaalt die, maar ontheiligt de Naam Gods, welke ondeugd de Heilige Geest door dit gebod wil tegengaan.

33. Hierbij moet tevens de goedertierenheid Gods opgemerkt worden, in de toelating van het gebruik van Zijn Naam bij de godsdienst-oefeningen. In Lev. 27 lezen we b.v., dat de geloften (die niet tegen Gods Wet, de enige regel van recht en billijkheid, gedaan waren), in middelmatige dingen van kracht waren, niet omdat deze aan God volkomen behaagden, maar opdat het volk aan een goddeloze verachting van Hem niet zou gewennen, alsof een bedrieger aan God ongestraft mocht weigeren hetgeen hij beloofd had. Dit kan op het Avondmaal toegepast worden, dat door het volk niet mag nagelaten worden, hoewel enigermate onervaren, echter niet geheel onkundig in de leer des geloofs, goddeloos of hardnekkig. Immers, die zodanig zijn,

gaan niet ongestraft heen, want tegen dezulken oefent de kerk een geestelijke straf op gezag van Christus (Matth. 18: 15-18; 1 Cor. 5: 1-5; 2 Cor. 10: 8). Ja, ook zelfs de onervarenheid moet door de bestraffing van het Woord zodanig getuchtigd worden, dat ze niet in een tegenovergestelde ondeugd zou veranderen, namelijk in de ongodsdienstige verachting van God en goddelijke dingen, door een langdurige verwaarlozing van de dienst, die de gelovigen door God bevolen is.

Deze zorgvuldigheid is ook een deel der beproeving, namelijk of wij menen God ongestraft van Zijn eer te kunnen beroven, die Hij bevolen heeft. Zeker zouden we nooit zoveel droevige bewijzen van oneerbiedigheid in deze waarnemen, indien de tucht met meer kracht en ernst, overeenkomstig het bevel van Christus, gehandhaafd en toegepast werd. Terwijl slaphed en verwaarlozing van deze macht, tot opbouw en niet tot nederwerping aan de gemeente Gods gegeven, in alle tijden het zeker kenmerk is van het diep verval en de geesteloosheid der kerk.

34. Tenslotte moeten we nog met een enkel woord spreken over het lichtvaardig gebruiken van Gods Naam.

Dit is ook dan verboden, wanneer er waarheid gesproken wordt, doch niet voldoende overwogen wordt hoe groot de majesteit van God is, waardoor de heilige Naam des Heeren langzamerhand in verachting komt (Matth. 5:33-36). Immers, door roekeloos de grote werken Gods als een eed te noemen, spaart men Gods Naam niet, maar zweert men roekeloos bij de Schepper Zelf, Wiens majesteit en heerlijkheid in de ontzaglijke werken van Zijn almacht ingedrukt zijn. Ook verbiedt Christus dat het gezag, zelfs van het minste gebod, door eigenmachtige, menselijke uitleggingen verzwakt of verachtelijk gemaakt worde en de leraar, die aldus de mensen leert, verzekert Hij, dat deze onwaardig is een plaats in de kerk in te nemen (Matth. 5: 19, 20).

En Christus noemt ze de minste geboden, niet slechts door vergelijking met elkaar, maar vooral naar het gevoelen der mensen, terwijl er toch niets op zichzelf gering of klein te achten is, van alles wat de hemelse Wetgever waardig geacht heeft te gebieden. Zo wordt er dan tegen het derde gebod zwaarlijk gezondigd, wanneer met minachting opgenomen wordt, hetgeen uit Gods heilige mond is voortgekomen, aangezien op deze wijze Zijn majesteit veracht wordt en deze verachting met Zijn natuur strijdt, die volkomen wijs, heilig en goed is.

35. Zo wil dan de Heilige Geest in het VIERDE gebod in ons doden, alles wat uit onze vrije wil ten kwade of uit eigen krachten voortkomt, opdat Hij Zelf in ons zou werken hetgeen Hem welbehaaglijk is (2 Cor. 3: 5; Fil. 2: 13; Col. 2: 20). Opdat wij de godzaligheid niet in het uiterlijke werk of in dienstplechtigheden zouden stellen, welke zaak een gruwel voor God is, aangezien die op zichzelf Gode niet behagen kunnen, doch alleen voor zover ze op het rechte doel gericht worden (Jes. 1: 10-19 en 58: 1-7).

Daarom leert de Heere in Haggaï 2, dat indien de dienstplechtigheden op het rechte doel gericht worden, namelijk tot het oefenen van geloof en bekering, hetgeen een geestelijke dienst is, welks waarneming God behaagt, omdat ze namelijk geschiedt door diegenen, die door het ware geloof met God verzoend zijn en tot het rechte doel strekt, tot heiligmaking van Gods Naam, benevens tot bevestiging en voortzetting van het werk, dat God in hen begonnen heeft.

Maar wanneer ze zonder geloof en bekering gebruikt worden en van het doel, dat we genoemd hebben, afgescheiden worden, dan worden degenen welker verstand en geweten bevlekt zijn, daardoor niet geheiligd, maar zij besmetten daarentegen door hun aanraking de heilige dingen, gelijk de apostel uitdrukkelijk leert in Titus 1: 15. De woorden nu van de profeet Haggai zijn, om de verdorvenheid van onze tijd, wel waardig hier neergeschreven te worden, hoofdstuk 2: 12-15: "Alzo zegt de Heere der heirscharen: Vraag nu de priesters de Wet, zeggende: Ziet, iemand draagt heilig vlees in de slip van zijn kleeid, en hij raakt met zijn slip aan het brood of aan het moes of aan de wijn of aan de olie of aan enige spijze; zal het heilig worden? En de priesters antwoordden en zeiden: Neen. En Haggai zei: Indien iemand, die onrein is van een dood lichaam, iets van die dingen aanroert: zal het onrein worden? En de priesters antwoordden en zeiden: Het zal onrein worden. Toen antwoordde Haggai en zei: Alzo is dit volk en alzo is deze natie voor Mijn aangezicht, spreekt de Heere, en alzo is al het werk hunner handen, en wat zij daar offeren, dat is onrein".

En Mal. 2: 1-5: "En nu, gij priesters, tot u wordt dit gebod gezonden; indien gij het niet zult horen, en indien gij het niet zult ter harte nemen, om Mijn Naam eer te geven, zegt de Heere der heirscharen, zo zal Ik de vloek onder u zenden, en Ik zal uw zegeningen vervloeken; ja, Ik heb ook alrede elkeen derzelve vervloekt, omdat gij het niet ter harte neemt. Ziet, Ik zal u het zaad. verderven; en Ik zal drek op uw aangezichten strooien, de drek uwer feesten, zodat men u met dezelve wegnemen zal. Dan zult gij weten, dat Ik dit gebod tot u gezonden heb, opdat Mijn verbond met Levi zij, zegt de Heere der heirscharen. Mijn verbond met hem was het leven en de vrede, en Ik gaf hem die tot een vreze; en hij vreesde Mij, en hij werd om Mijns Naams wil verschrikt".

En Ezech. 20: 12: "Daartoe gaf Ik hun Mijn sabbatten, om te zijn tot een teken tussen Mij en tussen hen, opdat zij zouden weten, dat Ik de Heere ben, Die hen heilig". Daarom was het doel van de sabbat niet, dat de sabbat zelf of de uitwendige rust, de mensen zou heiligen en zo in zichzelf; of in het verrichte werk, zoals zij het noemen, of liever in het nalaten van het dagelijkse werk zou doen berusten, alsof daarin de heiligheid gelegen was. Maar opdat ze daaruit zouden leren, dat God. Diegene was, Die hen heiligen wilde.

36. Zo ook wil God in het VIJFDE gebod in ons doden alle onnatuurlijke liefdeloosheid en ons hart hervormen tot de ware nederigheid. en gelijkvormigheid met Christus, Die Zijn ouders gehoorzaam is geweest.

De onnatuurlijke liefdeloosheid bestraft de Heere in Markus 7: 9-12: "En Hij zei tot hen: Gij doet zeker Gods gebod wel te niet, opdat gij uw inzetting zoudt onderhouden. Want Mozes heeft gezegd: Eer uw vader en uw moeder, en: Wie vader of moeder vloekt, die zal de dood sterven. Maar gijlieden zegt: Zo een mens tot vader of moeder zegt: Het is korban (dat is te zeggen, een gave), zo wat u van mij zou kunnen ten nutte komen, die voldoet; en gij laat hem niet meer toe, iets aan zijn vader of zijn moeder te doen".

37. In het ZESDE gebod wil de Heere alle kwaadwilligheid en bitterheid des harten doden, daarentegen de harten tot zachtmoedigheid onderrichten. "Komt herwaarts tot

Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Neemt Mijn juk op u, en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart, en gij zult rust vinden voor uw zielen" (Matth. 11: 28, 29).

38. Het ZEVENDE gebod heeft de strekking om alle onreine onkuisheid te doden en de zielen te onderwijzen in de ware oefening tot reine kuisheid, gelijk God Zelf een reine Geest is. "En tot Zich de ganse schare geroepen hebbende, zei Hij tot hen: Hoort Mij allen en verstaat: er is niets van buiten de mens in hem ingaande, hetwelk hem kan verontreinigen; maar de dingen, die van hem uitgaan, die zijn het, welke de mens ontreinigen. Zo iemand oren heeft om te horen, die hore. En toen Hij van de schare in huis gekomen was, vraagden Hem Zijn discipelen van de gelijkenis. En Hij zei tot hen: Zijt ook gij also onwetende? Verstaat gij niet, dat al wat van buiten in de mens ingaat, hem niet kan ontreinigen? Want het gaat niet in zijn hart, maar in de buik, en gaat in de heimelijkheid uit, reinigende al de spijzen. En Hij zei: Hetgeen uitgaat uit de mens, dat ontreinigt de mens. Want van binnen uit het hart der mensen komen voort kwade gedachten, overspelen, hoererijen, doodslagen, dieverijen, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheid, een boos oog, lastering, hovaardij, onverstand; al deze boze dingen komen voort van binnen en verontreinigen de mens" (Marc. 7: 14-23).

39. Het ACHTSTE gebod is gericht tegen alle soorten van boze kunsten en roverijen, waardoor we ten koste van onze naaste onze bezittingen trachten te vermeerderen.

"Wee u, gij schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij reinigt het buitenste des drinkbekers en des schotels, maar van binnen zijn zij vol van roof en onmatigheid. Gij blinde Farizeeër, reinig eerst wat binnen in de drinkbeker en de schotel is, opdat ook het buitenste derzelve rein worde" (Matth. 23: 25, 26). "Verder zei ik: Hoort nu, gij hoofden Jacobs, en gij oversten des huizes Israëls: betaamt het ulieden niet het recht te weten? Zij haten het goede en hebben het kwaad lief, zij roven hun huid van hen af, en hun vlees van hun beenderen, enz." (Micha 3: 1-3).

40. Verder gaat de Heere door het NEGENDE gebod de lust om valse getuigenissen te spreken, in ons tegen. "Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste" (Exod. 20: 16). En hoofdstuk 23: 1, 2: "Gij zult geen vals gerucht opnemen, en stelt uw hand niet bij de goddeloze, om een getuige tot geweld te zijn. Gij zult de menigte tot boze zaken niet volgen; en gij zult niet spreken in een twistige zaak, dat gij u neigt naar de menigte, om het recht te buigen". Hiertoe behoort ook Lev. 19: 16: "Gij, zult niet wandelen als een achterklapper onder uw volken".

41. In het TIENDE gebod wil God in ons doden elke beweging tegen enig gebod Gods, als namelijk, dat het hart niet gekitteld zou worden met enige begeerte om een andere Christus te verzinnen of met enige godsdienstigheid ten opzichte van een andere Christus (Matth. 24: 23-26), of met een lust om God anders te dienen dan Hij bevolen heeft (Deut. 13: 1-11). Of om het goed van de naaste te begeren, hoewel er geen voorbedachte wil is geweest. Tenslotte veroordeelt de Heere alle duisterheid van het verstand en de boosheid in wil en hartstochten, (Joh. 3: 3-11), hoewel die ook in onze ogen licht schijnen. Daarom wil Hij die tegengaan, het verstand dagelijks

verlichten en de harten tot de ware gerechtigheid leiden (Gal. 5: 16, 17).

42. Eindelijk wil de Heere onze God door de HOOFDSOM van de Wet voor te stellen, bestaande in een volmaakte liefde tot God en de naaste, in ons veroordelen alles, wat met die reinheid strijdt. Opdat Hij ons, in de verzoening door Christus teweeg gebracht, geheel en al beware, het kwaad in ons dode en ons dagelijks vernieuwen, totdat Hij ons eindelijk van alle verdorvenheid zal verlost hebben en het beeld van Zijn Zoon gelijkvormig gemaakt. Daarom roept David, nadat hij de heiligheid en reinheid van de Wet verkondigd had, door haar hoge voortreffelijkheid bewogen, uit: "Wie zou de afdwalingen verstaan? reinig mij van de verborgen afdwalingen" (Ps. 19: 13).

43. Aangezien nu de Heilige Geest een van de Vader en de Zoon onderscheiden Persoon in het goddelijk Wezen is, Die ons tot deelgenoten van het Genadeverbond maakt, zo vertrouw ik mij ook volkomen aan Zijn leiding toe. Ik vertrouw dat Hij alle dingen, waartoe Hij door de Vader en de Zoon gezonden is, in en buiten mij werken zal tot mijn zaligheid, gelijk Hij zulks in Zijn Woord beloofd heeft, namelijk: dat Hij onze zonden niet meer wil gedenken en Zijn wetten in onze harten schrijven zal. Dat dit het werk van de Heilige Geest is, getuigt Paulus in Hebr. 10: 15-17, en de Heere bij Jeremia, wanneer Hij betuigt, dat Hij ons Zijn gehele Verbond zal mededelen, zeggende: "Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van hen (Jer. 31: 31-34, 32: 38-41; Ezech. 36: 25-28).

44. En, gelijk het het werk van de Heilige Geest is, te heiligen en met de volheid van Zijn gaven te vervullen, zo is het ook Zijn werk ons door het geloof met Christus te verenigen, hetgeen de Schrift noemt, ons op Christus te bouwen (Ef. 2: 20-22), en ons met Christus te spijzigen en te drinken (1 Cor. 12: 11-13), opdat we allen uit Zijn volheid zouden ontvangen. "Hieruit kennen wij, dat Hij in ons blijft, namelijk uit de Geest, Die Hij ons gegeven heeft (1 Joh. 1: 6, 1 Joh. 3: 24, Jes. 11:2).

Want zo heeft het de goddelijke wijsheid onveranderlijk besloten, dat het Zaad van Abraham de tussentredende Middelaar zou zijn, in en door Wie God een verbond met ons maakt, opdat niemand de beloofde zegeningen of het Genadeverbond deelachtig zou zijn, die niet door de Heilige Geest dit Zaad van Abraham ingelijfd is door het geloof (Gal. 3: 16, 26, 28, 29; 2 Cor. 1: 20).

45. Aangezien de Heilige Geest van de Vader en de Zoon Persoonlijk onderscheiden is, omdat Hij van de Vader en de Zoon uitgaat: "En Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid (Joh. 14: 16) en "Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, Die Ik u zenden zal van de Vader, namelijk de Geest der waarheid, Die van de Vader uitgaat, Die zal van Mij getuigen (Joh. 15: 26), zo is het ook overduidelijk, dat hetgeen in Joh. 3: 34 geschreven staat: "God geeft Hem de Geest niet met mate", niet moet verstaan worden van de gave der persoonlijke vereniging en dus ook niet van de overstorting van de eigenschappen van het Woord uit de persoonlijke vereniging van het Woord met de menselijke natuur. Dan toch zou het Woord en de Heilige Geest één Persoon zijn en dus zou dan één van de beide Personen te niet gedaan zijn.

46. Verder is het ook het ambt van de Heilige Geest en Zijn bijzonder eigen

merkteken, waardoor Hij onderscheiden kan worden, te getuigen van Christus, dat Hij in het vlees gekomen is. Hoe zou de Geest Hem dan het vlees en de eigenschappen daarvan te niet doen? Dit zou immers geschieden, indien de Geest de eigenschappen van de goddelijke natuur in het vlees overstortte. Daarom staat er in 1 Joh. 4: 1-3: "Geliefden, gelooft niet een iegelijke geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn; want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld. Hieraan kent gij de Geest Gods: alle geest, die belijdt, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is, die is uit God; en alle geest, die niet belijdt, dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, die is uit God niet; maar dit is de geest van de antichrist, welke geest gij gehoord hebt, dat komen zal en is nu alrede in de wereld". Wat nu Johannes noemt "in het vlees gekomen te zijn", verklaart hij in het eerste hoofdstuk van dezelfde brief, vs. 1-3: "Hetgeen van den beginne was, hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze ogen, hetgeen wij aanschouwd hebben en onze handen getast hebben van het Woord des levens enz., dat verkondigen wij u".

47. Maar die Geest der Waarheid kan de wereld niet ontvangen (namelijk diegenen, die aan Christus door de Vader niet gegeven zijn), naar het getuigenis van Christus (Joh. 14: 17): "de Geest der Waarheid, Welke de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet; maar gij kent Hem, want Hij blijft bij ulieden, en zal in u zijn". Daarom volgt er in de geloofsbelijdenis: "Ik geloof een heilige, algemene, christelijke kerk".

48. En hoewel God een Geest is, (Joh. 4: 24) "God is een Geest", zo wordt nochtans de derde Persoon van de Drieëenheid, uitgaande van de Vader en de Zoon, in een bijzonder opzicht de Heilige Geest genoemd, omdat al de uitverkorenen, dat is het gehele verborgen lichaam van Christus, door Hem gebracht worden in de gemeenschap des Vaders en des Zoons, als door één gemeenschappelijke Geest, door Wie allen geleerd, levend gemaakt en geheiligd worden. "Doch deze dingen alle werkt één en dezelfde Geest, delende aan een iegelijk in het bijzonder, gelijkterwijs Hij wil" (1 Cor. 12: 11). "Want ook wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt; en wij zijn allen tot één Geest gedrenkt" (vs. 13). Wanneer de profeten met Gods oordelen dreigen, zeggen ze, dat diegenen onder de burgers van Jeruzalem, over wie de Geest der genade en der gebeden wordt uitgestort, niet in het oordeel zullen aangeschreven worden. Daarom wordt er ook bij de algemene kerk toegevoegd, de gemeenschap der heiligen, gelijk dit in het volgende artikel verklaard zal worden.

Negende Artikel

IK GELOOF EEN HEILIGE, ALGEMENE, CHRISTELIJKE

KERK, DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN

1. Tot hiertoe hebben we gesproken over het wezen van het Verbond.

Nu volgt in het negende artikel, *aan wie de Heilige Geest het gehele wezen van het Genadeverbond meedeelt, namelijk aan de heilige, algemene kerk.*

En wel ten eerste, aangezien alle natuurlijke erfgenamen van Adam in zonden zijn ontvangen, schuldig aan afval van God, diep verdorven en dood in misdaden, niet bekwaam zelfs om iets goeds te kunnen denken (2 Cor. 3: 5), en stenen harten hebben (Ezech. 36: 26). Zo is het hieruit wel volkomen zeker, dat het Verbond niet met ons wordt aangegaan op voorwaarden van enig beding of beloften van onze eigen krachten, maar dat het gehele wezen van het Verbond een zuivere en genadige gave Gods is, Die aan niemand iets verschuldigd is en Wiens schuldenaars wij allen zijn. Daarom moet óf geheel het tevoren gestelde wezen zonder vrucht te niet gaan (hetgeen ongetwijfeld geschieden zou, indien God als voorwaarde, ook maar één enkele goede gedachte van ons eiste), óf Hij moet Zelf de bron zijn en overeenkomstig die genadige oorsprong van Zijn vrije goedheid, diegenen verkiezen, aan wie Hij de beloofde goederen van het Verbond, hoewel zij ook het voorwerp van Zijn eeuwige liefde en ontferming in zichzelf diep onwaardig mogen zijn, genadig schenken wil. Als gevolg daarvan ook het geloof in hen wil werken, waardoor zij die goddelijke weldaad aannemen en deelachtig worden, naar de belofte van Jeremia 31: 33, 34: "Ik zal Mijn kennis in hun harten geven".

En hoewel ook het grootste deel van de mensheid dit Verbond door ongeloof en verharding des harten moedwillig verwerpt, zo geloven we niettemin aan een heilige, algemene kerk, die God Zich door de werking van Zijn almacht in dit leven en te midden van deze wereld uitverkiest, haar heiligende en afzonderende door een uitwendige en inwendige krachtdadige roeping. "Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, opdat gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen, Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht" (1 Petrus 2: 9).

Het is van groot belang hier op te merken, dat de toestand waaruit de mens geroepen wordt "de duisternis" is, en de toestand, waarin hij door de roeping overgebracht wordt "het licht" is, dat in het hart schijnt door het Evangelie (2 Cor. 4: 6). Hierdoor wordt het geloof in Christus in het hart gewerkt.

Hoewel alle natuurlijke kinderen van Adam verdorven zijn en dood in zonden, ja zelfs geen begeerte tot het goede hebben, zo geloof ik echter, dat God Zich uit deze verdorven mensheid, een kerk verkiest en roept, waaraan Hij Zelf het geloof uit genade schenkt. Door het geloof deelt Hij het gehele genadeverbond met zijn heilgoederen mede en bewaart haar in het genot en bezit daarvan tot in eeuwigheid, opdat Hij in dit en in het volgend leven, voor zulk een onuitsprekelijke grote en onverdiende goedheid, geloofd en gedankt zou worden.

De getuigenissen van de Schrift, in dit opzicht, stemmen met de ervaring overeen, want, niet alle mensen zijn naar het getuigenis van de Schrift uitverkoren en ook niet allen behoren dus tot de heilige kerk. "Als nu de heidenen dit hoorden, verblijdden zij zich en prezen het Woord des Heeren, en er geloofden zo velen, als er geordineerd waren tot het eeuwige leven" (Hand. 13: 48, 52). Ook niet allen, die naar het oordeel der mensen in de kerk zijn, zijn daarom haar ware leden, omdat allen niet geheiligt of met het geloof bedeed zijn. Een paar van de vele plaatsen uit de Schrift, die er in verband met deze zaak ter beschikking staan, zullen dit duidelijk maken. "Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet; want indien zij uit ons geweest waren, zo zouden zij met ons gebleven zijn. Maar dit is geschied, opdat zij zouden openbaar worden, dat zij niet allen uit ons zijn" (1 Joh. 2: 19).

Hoewel ook de geveinsden naar het oordeel der mensen lidmaten der kerk schijnen te zijn, zijn zij dit echter niet naar het oordeel Gods en behoren ook in werkelijkheid niet tot de heilige, algemene kerk. Daarom zei onze Heere Jezus Christus tot de schijnvrome Farizeeën: "gij zijt uit de vader de duivel" (Joh. 8: 44). Deze waren echter naar het oordeel der mensen wel degelijke en zeer vrome leden der heilige, algemene kerk. Naar het oordeel van de enige Hartekenner Jezus Christus waren zij echter geen leden der kerk, omdat zij door het geloof niet geheiligd waren, maar nog met al hun gewaande godsvrucht des duivels aard vertoonden. Om deze reden noemt Jezus hen kinderen des duivels. Verder in Joh. 10: 26: "Maar gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van Mijn schapen, gelijk Ik u gezegd heb". Maar daarom zijn de verworpenen echter niet te verontschuldigen. Want behalve dat God aan niemand een schuldenaar is, zo zijn ze ook geheel vrijwillig hardnekkig en verwerpen naar eigen lust en keus de genade, die hun aangeboden wordt. Zoals Paulus en Barnabas tot de Joden zeiden: "Het was nodig, dat eerst tot u het Woord Gods gesproken zou worden; doch nademaal gij het verstoot en uzelf des eeuwigen levens niet waardig oordeelt, ziet wij keren ons tot de heidenen" (Hand. 13: 46).

Ik geloof dan dat diegenen, die met het geloof in de waarheid Gods bedeed worden, naar Gods waarachtig oordeel, ware leden van de heilige, algemene kerk zijn, wat ook de mensen overigens van de zodanigen denken of zeggen mogen (Hand. 26: 18—29; Matth. 5: 4, 12).

Daarentegen geloof ik, dat diegenen, die door het ware geloof niet geheiligd worden, hoe heilig en vroom zij ook wanen te zijn en hoeveel de mensen ook met hen mogen ophebben, naar het oordeel Gods geen leden van de heilige, algemene kerk zijn. Zelfs geloof ik, dat juist datgene, wat ook in het christendom hoog en groot voor de mensen is, een gruwel is voor God (Luc. 16: 15), en dat zij, naarmate zij zich meer eer laten bewijzen of meer heiligheid voorwenden (hetgeen Christus noemt, zich voor de mensen rechtvaardigen), zij des te groter gruwel voor God zijn, omdat bij de inwendige, verborgen goddeloosheid ook nog komt het vals uitleggen, opvatten en toepassen van Gods Woord (Jer. 7: 3-6). Want omdat een vergadering zich de erenaam van kerk toeëigent, maakt dat haar daarom nog niet heilig. Alleen omdat zij door het geloof in de Waarheid geheiligd is, dat maakt haar tot de kerk des Heeren.

2. Ik zal het iets uitvoeriger zeggen, opdat de zaak des te duidelijker moge zijn. Indien het wezen van het Verbond aan de zodanigen werd meegedeeld, die uit eigen krachten iets vermogen, al waren het slechts maar goede gedachten, zo zou er waarlijk nimmer iemand deel aan krijgen. Daarom volgt er: "Ik geloof een heilige, algemene kerk", omdat God allen, die Hij met het geloof begiftigt, zonder hetgeen niemand ooit een waar lid van Zijn Zoon Jezus Christus geweest is, en dus ook niet van de kerk of van het volk Gods, eerst door een onveranderlijk besluit uit genade verkoren en aan Zijn Zoon Jezus Christus gegeven heeft (Joh. 17: 9).

En aangezien Hij ook mij met het geloof begiftigd heeft, zo geloof ik, dat ook ik, uit genade uitverkoren en aan Zijn Zoon gegeven ben en daarom niet kan verloren gaan. Want door het Evangelie voert Hij het onveranderlijk besluit van Zijn verkiezing uit, terwijl Hij door de prediking of bediening daarvan, als middel, Zijn Heilige Geest geeft, Die het geloof werkt, wanneer en in wie Hij wil.

3. Verder wordt het wezen van het Verbond aan al de uitverkorenen door de gehele

wereld meegedeeld. Niet omdat zij van nature beter zijn dan andere mensen, maar omdat God, hoewel zij met alle Adamskinderen aan de verdoemenis onderworpen waren, hoogst vrijmachtig besloten heeft, hen in Zijn Zoon te verkiezen, krachtig en onwederstaanbaar te roepen, het geloof door Zijn almacht in hen te werken uit genade, door en in de gerechtigheid van Zijn Zoon hen te rechtvaardigen en zo uit genade gerechtvaardigd, met die Zoon te verheerlijken (Rom. 8: 29, 30). Dit alles ter openbaring van Zijn deugden en volmaaktheden, opdat Zijn Naam in eeuwigheid zou geprezen worden (Ef. 1: 6).

Daarom, wanneer ik een heilige, algemene kerk geloof, zo geloof ik, dat God geen andere oorzaak gehad heeft, waarom Hij ons door het geloof mede-erfgenamen met Christus maakt, dan Zijn genadige goedheid, waardoor Hij ons, hoewel onwaardig en verdorven, in Christus uitverkoren heeft. En daarom ook Zelf in Zijn Zoon de middelen beraamd heeft om Zijn besluit uit te voeren en dat Hij in de toekomst niets goeds van de mens verwacht, dat Hij Zelf niet eerst in hen werken zou (Ef. 2: 1-3; Ps. 110: 3).

4. Verder geloof ik, dat diegenen, die met het geloof begiftigd zijn, door een heilige, krachtdadige roeping, gemeenschap hebben met de Vader, Zijn Zoon Jezus Christus en met de Heilige Geest en zo met het gehele wezen van het Genadeverbond, hetgeen te voren verklaard is. En aangezien zij gemeenschap hebben met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, zo zullen zij ook de overige vruchten van die gemeenschap genieten, die in de volgende artikelen vermeld worden. Deze vruchten zullen de geveinsden en verachters niet genieten, daar zij geen gemeenschap met God hebben, waaruit die vruchten noodzakelijk voortvloeien, namelijk de eeuwige vergeving der zonden en in de opstanding des vleses een volkomen vernieuwing ten eeuwigen leven. "Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve de kinderkens geopenbaard; ja, Vader, want also is geweest het welbehagen voor U. Alle dingen zijn Mij overgegeven van Mijn Vader; en niemand kent de Zoon dan de Vader, noch iemand kent de Vader dan de Zoon, en die het de Zoon wil openbaren" (Matth. 11: 25-27).

5. En we hebben ons niet te verwonderen, dat de uitverkorenen alleen, die allen met het geloof bedeed worden, gemeenschap hebben met het tevoren genoemde wezen van het Verbond. Want Christus heeft Zich voor de algemene kerk of voor al de uitverkorenen door de gehele wereld, en wel voor hen alleen, overgegeven. Voor hen alleen toch bidt Hij, dient Hij als Voorspraak en hen alleen ook heiligt Hij. "Ik bid niet voor de wereld; maar voor degenen, die Gij Mij gegeven hebt, want zij zijn Uwe" (Joh. 17: 9). "En Ik heilig Mij Zelf voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid. En Ik bid niet alleen voor dezen, maar ook voor degenen, die door hun woord in Mij geloven zullen, opdat zij allen één zijn, opdat de wereld gelove, dat Gij Mij gezonden hebt" (Joh. 19: 21), dat is, dat ook zij door een onverbreekbare band met Ons verenigd mogen zijn. Joh. 10: 15: "Ik stel Mijn leven voor de schapen" en tot de Farizeeën in vs. 26: "Maar gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van Mijn schapen, gelijk Ik u gezegd heb". Zie ook vs. 16.

6. Daarom hebben alle uitverkorenen door de gehele wereld van het begin af tot nu toe en tot de voleinding der wereld, wat het wezen der zaak aangaat, dezelfde gemeenschap met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, zoals die in de geloofsbelijdenis uitgedrukt en bij de artikelen verklaard is, met haar volkomen vruchten, die er volgen zullen. Al is het ook, dat er in de uitwendige getuigenissen en in de

klaarheid der openbaringen, alsmede in de meerdere of mindere overvloed des Geestes enig verschil moge zijn, zoals er in de bijzondere leden van het menselijk lichaam een verscheidenheid is op te merken, die echter de overeenstemming niet alleen niet belet, maar veeleer bevordert (1 Cor. 12: 13-27; Rom. 4: 23-25; 1 Cor. 10: 1-9). "En dit zei Hij niet uit zichzelf, maar zijnde hogepriester deszelven jaars, profeteerde hij, dat Jezus sterven zou voor het volk; en niet alleen voor dat volk, maar opdat Hij ook de kinderen Gods, die verstrooid waren, tot één zou vergaderen (Joh. 11: 51, 52). "Want door Hem hebben wij beiden de toegang door één Geest tot de Vader. Zo zijt gij dan niet meer vreemdelingen en bijwoners, maar medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods, gebouwd op het fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste Hoeksteen, op Welke het gehele gebouw, bekwamelijk samengevoegd zijnde, opwast tot een heilige tempel in de Heere, op Welke ook gij mede gebouwd wordt tot een woonstede Gods in de Geest" (Ef. 2: 18-22).

7. Het kenmerk van de ware kerk is de belijdenis van de waarheid van het goddelijk Woord, omdat zij daardoor alleen in Christus geheilgd en door het geloof met Hem als met haar Hoofd verbonden is (Hos. 2: 18, 19; Ps. 55: 10-12), terwijl het geloof alleen op de waarheid van Gods Woord steunt (Rom. 1: 1, 2; Titus 2: 2; Joh. 5: 39; 2 Petrus 1: 1-5; 1 Cor. 15:1, 2). Daarom zijn het waarlijk gelovigen, die de waarheid van het geschreven Woord erkennen en omhelzen en daarom is hun vergadering de ware kerk en de mens, die dat kenmerk der goddelijke waarheid bezit, is naar het oordeel van Christus een waar lid der heilige, algemene kerk. Zij daarentegen, die dat kenmerk in hun gemoed niet ingedrukt hebben, hoewel zij zich ook al bij de kerk voegen en door de mensen onder haar leden geteld worden, zijn echter naar het oordeel van Christus geen leden der kerk. Ja, wat meer is, Hij sluit hen van Zijn gebed of voorspraak duidelijk uit en daarmee ook van Zijn zoenofferande, omdat voor diegenen, voor wie de Zoon van God niet bidt, Hij ook niet offert. Hoe zouden zij dan heilig kunnen zijn, daar zij van de bron van de heiligheid, namelijk van de voorspraak en het offer van Christus uitgesloten zijn?

Evenzo is het ook met de middelloorzaak van de heiligmaking gelegen. "Heilig ze", bidt de Heere, "in Uw Waarheid, Uw Woord is de Waarheid". Wie hier dus niet geheilgd wordt, die is zeker geen lid van de kerk, hoe zij zich ook onder de ware leden vermengen, onder welke leden der kerk er altijd enige zijn, aan wie God het Woord Zijner waarheid of van het eeuwige Verbond toevertrouwd heeft (Zach. 13: 2 en 14: 18; 1 Tim. 3: 15). Daarom moeten deze uitverkorenen gezocht worden in de maatschappij en gemeenschap der heiligen of in het bondgenootschap der gelovigen. Dit geschiedt door het getuigenis van het Woord van het Genadeverbond en van de zegelen daarvan, waardoor de Heere Zijn vereniging met de uitverkorenen betuigt, het geloof in hen schept en bevestigt en verder maakt, dat zij onder elkander, onder hun gemeenschappelijk Hoofd Christus verenigd worden en dat tot aller opbouw strekke, welke gaven ook aan de onderscheidene leden gegeven zijn (1 Cor. 12: 12-27).

8. Maar het is er zo ver vandaan, dat de verworpenen uit hetgeen God aan de uitverkorenen getuigt, die Hij met het geloof begiftigt, iets van het wezen en de vrucht van het Verbond zouden ondervinden, omdat zij zich met de algemene voorrechten der kerk mede inlaten, dat God hen veeleer in de vergaderingen der gelovigen openlijk betuigt, dat zij juist hierdoor de genade des Verbonds onwaardig zijn, omdat zij de aangeboden genade verwerpen en nochtans door een geveinsd gebruik der getuigenissen voor God en de mensen liegen. Daarom erkent Hij hen niet voor

lidmaten der kerk en worden zij ook door de getuigenissen des Verbonds niet geheiligd, maar zij verontreinigen de getuigenissen door hun aanraking (Hag. 2: 12-16).

En zeker, terwijl God door het Evangelie en de bondszegelen betuigt, dat Hij der gelovigen Vader is, zo betuigt Hij tevens ook daardoor, dat Hij van de ongelovigen een afkeer en geen gemeenschap met hen heeft, maar dat zij een gruwel in Zijn ogen zijn. "Die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem" (Joh. 3: 36). Want aangezien het niet in de macht der kerk is, diegenen van de getuigenissen des Verbonds te weren, die het geloof en de bekering belijden, zo is zij genoodzaakt hen tot het gebruik daarvan toe te laten, doch zo, dat zij daardoor niet geheiligd worden, doch die veeleer door hun gemeenschap verontreinigen. Zij laden een des te zwaarder oordeel op zich, hetgeen de Heere eindelijk eens zal uitvoeren. Want door het uitwendig gebruik van de getuigenissen, zonder geloof, worden zij geen leden van die ene, heilige kerk, die door Christus van het oordeel der verdoemenis vrijgekocht, eens heerlijk voor Hem zal gesteld worden.

Dit moet de ware leden der kerk bemoedigen en vertroosten in de donkere wegen waarlangs hun hemelse Vader hen meestal door dit leven leidt. In die zin moeten ook de gelijkenissen van het visnet, van de akker en van de tien maagden verstaan worden, namelijk van het uitwendig gebruik der getuigenissen, zonder de gemeenschap, zonder het wezen des Verbonds en zijn vruchten, gelijk dit reeds aangetoond is, omdat zij naar het oordeel Gods geen leden van de kerk zijn. Dezen, die naar het oordeel der mensen voor leden der kerk gehouden worden, zullen eindelijk door het oordeel Gods ontdekt worden, omdat zij Gods en der mensen oordeel te vergeefs getracht hebben te bedriegen, hetgeen ook door de gelijkenis van de onvruchtbare wijnstokranken geleerd wordt (Joh. 15: 1-6).

9. Deze vergadering der gelovigen is noch geheel, noch altijd in deze wereld zichtbaar en toch houdt zij daarom niet op te bestaan. Want het is onmogelijk, dat Gods raadsbesluit vernietigd en de dood van Christus onvruchtbaar zou zijn en God in deze wereld zonder Zijn tempel zou zijn (1 Tim. 3: 15; Jes. 2: 3). Daarom wordt zij wel niet altijd aanschouwelijk voorgesteld maar als voorwerp des geloofs. Gelijk er ten tijde van Elia geen kerk zichtbaar was, zodat die man Gods zei: "Ik ben alleen overgebleven". Maar wat zegt tot hem het goddelijk antwoord, hoewel de kerk voor Elia niet zichtbaar was? "Ik heb Mijzelf nog zeven duizend mannen overgelaten, die de knie voor het beeld van Baal niet gebogen hebben" (Rom. 11: 3, 4).

Dat zij verder in deze wereld nooit geheel kan gezien worden is zeker. Want zij omvat al de uitverkorenen, die in deze wereld niet, dan alleen in het laatste oordeel bijeenvergaderd zullen gezien worden.

Verder zijn ook de leden in hun onderscheiden afdelingen (namelijk de bijzondere gemeenten van die ene algemene kerk), in tijden van duisternis en diep verval, niet altijd in deze wereld overal zichtbaar of te onderkennen, gelijk dit in de geschiedenis met Elia te zien is, aangezien zij soms evenals het vuur diep onder de as van de miskenning en overweldiging verborgen kunnen liggen.

10. Maar wanneer God ons enige vergadering, een lid van de heilige, algemene kerk

te zien geeft, zo moeten wij, nadat ons het kenteken van de Waarheid, van de profetische en apostolische leer, waaronder begrepen is de wettige bediening der Sacramenten naar het bevel en de instelling van Christus en de onderwijzing tot alle godzaligheid (Matth. 28: 19), getoond is, ons bij die gemeente of vergadering voegen en aansluiten. Want gelijk Hij Zelf onze Vader is, zo behaagt het Hem, dat de kerk onze moeder is (Jes. 54: 1, 2; Gal. 4: 27, 28, 31), in welke we geboren en opgevoed worden, tot aan het einde van ons leven. Want het behaagt God door de dienst der kerk levend te maken door Zijn Geest, de vergeving der zonden aan onze harten te verzegelen en ons in de gemeenschap van Zijn Zoon en van Zijn kerk, dagelijks meer en meer naar Zijn beeld te vernieuwen.

Daarentegen, die zulk een vergadering verachten, die het volkomen en onbedrieglijk kenmerk van de heilige kerk heeft, namelijk de waarheid der profetische en apostolische leer (hetgeen geschiedt, wanneer iemand in de gezonde leer en de gebeden geen gemeenschap houdt en wanneer hij zich in de gemeenschap der heiligen, door de zichtbare getuigenissen des Verbonds, de Doop en het Avondmaal, niet voegt), die kunnen van hun zaligheid niet zeker zijn. En die in deze verachting en verwerping volhardt, kan zeker zijn, dat hij niet uitverkoren is (Hand. 2: 47). Dit zal naderhand, wanneer er van de getuigenissen zal gehandeld worden, waardoor God Zijn Verbond bedient, breedvoeriger verklaard worden.

11. Maar die zich van een vergadering afscheidt, waarin een valse leer verkondigd wordt, strijdig met de grondslagen en het innerlijk wezen van het Verbond, die is getrouw en gehoorzaam aan het bepaalde bevel van zijn Heere, want zo zegt de Heere Christus: "Gaaf uit van haar, Mijn volk!" (Openb. 18: 4) en "vliedt van de afgodendienst" (1 Cor. 10: 14) en "wacht u van de valse profeten" (Matth. 7: 15). Zo ook 2 Joh.: 9: "Die in de leer van Christus blijft, deze heeft beide de Vader en de Zoon". Maar daarna voegt Hij er in vs. 10 bij: "Indien iemand tot ulieden komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in huis en zegt tot hem niet: wees gegroet". Evenzo: "Mijn schapen horen de stem der vreemden niet", maar horen naar de stem van hun Herder, door de dienaren der Waarheid, want zegt de Heere: "Mijn schapen horen Mijn stem" (Joh. 10: 4, 5, 27). Daarom volgt ook in datzelfde verband de vergeving der zonden, omdat die van de leer der Waarheid niet is afgescheiden, welke het enige zekere kenmerk is van de algemene kerk, wier leden allen en elk in het bijzonder de zonden vergeven zijn en voortdurend vergeven worden" (Zach. 13: 1-3).

12. Er is echter onderscheid te maken tussen het verderf in de zeden en het verderf in de leer. Dit blijkt, aangezien de profeten niet ophielden met de kerk gemeenschap te houden, hoewel zij de zeden scherpelijk berispten. Bovendien moet er ook in de leer zelf onderscheid gemaakt worden tussen lichtere dwalingen en zulke, die het fundament omverstoren. Dit is daaruit af te leiden, dat, wanneer de meeste dienstplegingen, die willekeurige instellingen der mensen waren, als vals en dwaling verklaard werden, de profeten echter de Waarheid bleven voorstellen, verdedigen en daaraan vasthouden (Psalm 50; Jes. 1), en om die redenen zich nog niet van de gemeenschap afscheurden. Maar we lezen niet, dat enigen van de profeten gegaan zijn om te Bethel te offeren, nadat de kalveren daar opgericht waren.

13. Wanneer nu de mens kiezen moet tussen de vereniging met Christus en Zijn Waarheid en de vriendschap en vereniging met mensen, is hij op het gevaar van het verlies van zijn ziel af, gehouden te handelen naar het beginsel "God zij waarachtig,

maar alle mensen leugenachtig" (Rom. 3: 4). Want de eer der kerk moet niet tot nadeel der Waarheid, vooral in hetgeen het fundament der zaligheid betreft, staande gehouden worden. Christus toch is niet om de kerk, hoewel Hij niet is zonder de kerk, maar de kerk is van Christus, door en om Christus. En zo is de kerk de bruid en de dienstmaagd des Heeren (Ps. 45: 11, 12). Haar zijn de talenten van haar Heere toebetrouwd, die zij niet naar haar, maar naar de wil des Heeren gebruiken moet. Ook onderwerpt Hij Zijn Waarheid niet aan de bijzondere inzichten of opvattingen der mensen, waarmede Zijn eeuwige waarheden staan of vallen zouden, hetgeen immers Godslastering zou zijn. Want aangezien de kerk door de prediking der Waarheid of van het Evangelie en de werking van de Heilige Geest, uit een hoop blinden en doden in dit opzicht, geroepen en geformeerd wordt (Joh. 5: 25; Hand. 26: 18; Jes. 61: 1), zo moet de Waarheid Gods dus vooraf blijken vóór de kerk haar begin heeft, die met het Woord Gods door de Heilige Geest verlicht, niet anders kan dan die Waarheid eerbiedig huldigen en omhelzen en anderen aanprijzen. Immers, het Woord Gods brengt niet minder bewijs van Zijn Waarheid mede, dan de zon van haar licht, welke waarheid echter niet dan door hen, wie de ogen geopend zijn, opgemerkt en erkend wordt (Hand. 2: 37-47; 2 Cor. 4: 3-6). "Doch indien ook ons Evangelie bedekt is, zo is het bedekt in degenen die verloren gaan enz.". Daarom wordt ook de leer der profeten en apostelen, waarvan Christus de uiterste hoeksteen is, vergeleken bij een fundament, en de kerk op deze grondslag gevestigd, bij een gebouw. Omdat deze laatste, vóór haar bestaan gevestigd en erkend is, haar goddelijk gezag als uit God voortvloeiende, bewijzen en tonen moet en geenszins aan een afgebedeld gezag van mensen mag ontleen (Ef. 2: 20-22).

Kortom, het Woord Gods bewijst Zijn waarheid in zichzelf, door het licht dat haar omgeeft en in ons, door de verlichting van de Heilige Geest, die ons dat licht der Waarheid doet zien en daarin rusten.

14. Maar gelijk de kerk niet anders dan door de prediking van het geschreven Woord en de kracht van de Heilige Geest geboren en met geen andere melk en spijze gevoed wordt, en geen ander edelgesteente van haar ondertrouw, waaraan zij gekend wordt, in haar trouwring draagt, als ditzelfde geschreven Woord, waaraan zij zich bij het opnemen door de Doop verbonden heeft, zo zal zij ook tot het einde der wereld dat Woord alleen erkennen als de enige regel des geloofs en des levens, waaraan zij zich alleen in het geweten gebonden weet (Matth. 28: 19, 20; Ef. 2: 20; Jes. 30: 21; Gal 1: 6-8 en 5: 1; 1 Cor. 7: 23; Deut. 12: 32; Col. 2 20; 1 Kon. 13: 18-22; 2 Petrus 1: 19).

Daarentegen durft zij niets anders, hetzij geschreven of gesproken, voor een regel van het geloof of van de godsdienst erkennen, maar verfoeit dat alles, als een vervloekte afgod, in strijd met Gods heilig Woord, dat zij, als de getrouwe bruid van Christus, alleen als verbindend erkent. Deze gruwelijke afwijking en tegenspraak van Gods Woord heeft de Heilige Geest voorspeld, namelijk dat dit in deze laatste tijd vooral, op een Gode tergende wijze en mate zou plaats hebben en Hij daarom Zijn uitverkoren gemeente op het ernstigst waarschuwt, zich voor die gruwel zorgvuldig te wachten (Openb. 13: 14-17 en 14: 9-14).

15. En aangezien Christus Zich deze heilige, algemene kerk uit genade verkoren, door Zijn bloed verworven en door Zijn Geest verzegeld en geheiligd heeft en zo als een volk Zijns eigendoms en enige bruid bezit en wederkerig door haar door een genadige mededeling bezeten wordt, zo wordt er in de geloofsbelijdenis bijgevoegd, dat er niet alleen een kerk is, volgens de verkiezing en roeping Gods, maar dat er ook een gemeenschap plaats heeft tussen haar en Christus.

De gemeenschap nu der heiligen is zulk een genadig en onderling bondgenootschap van al de geheiligden door het geloof met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, volgens het gehele wezen van het Verbond hiervoor vermeld en de vruchten, die er in de geloofsbelijdenis volgen, dat zij allen en elk in het bijzonder, door God als een verkregen volk bezeten worden. En Hij Zichzelf aan de kerk in het algemeen en aan elk lid in het bijzonder tot een God schenkt, hun schild en loon zeer groot, en Zich met hen in het enige Hoofd Christus, door de genade en de band van de Heilige Geest, innig en onverbreekbaar verenigt. In die zin, dat zij Christus, met al de volheid der Godheid, die in Hem is, bezitten en tot Gods eeuwige heerlijkheid en hun blijdschap genieten. Terwijl Hij Zich aan hen als leden onder elkander door dezelfde Geest tezamen gevoegd, mededeelt, opdat het genot zowel van het Hoofd Zelf als van alle daaruit voortvloeiende gaven, naar de mate der gaven van Christus, door de onderlinge toebrenging, tot opbouw van het lichaam strekken zou (Col. 1: 17, 18 en 2: 19; Hos. 2: 18, 19; Ezech. 16: 60-62; Jes. 54: 5:9).

Deze vereniging nu van de Drie-enige God en Zijn uitverkoren gemeente is zo groot, dat er behalve de vereniging der drie Personen in het enig, goddelijk Wezen en de persoonlijke vereniging der twee naturen in Christus, geen grotere en vastere vereniging dan deze bestaat, waardoor de gelovigen gemeenschap hebben met hun Immanuël, in Wie zij God voor eeuwig verzoend bezitten. Deze Immanuël, als in het fundament der genade, is tevens de hoogste vereniging van de Godheid met de mensheid. Zo heeft er door de band des Geestes een vereniging van Christus met ons vlees en door dezelfde Geest, Die in Christus en in ons woont ook een uitnemende vereniging door genade met het Woord plaats, Dat persoonlijk met Zijn vlees verenigd is en Dat ten opzichte van Zijn goddelijk Wezen, één is met de Vader en de Heilige Geest, de Middelaar en het Hoofd van alle vereniging tussen God en mensen.

Laat mij dit wat uitvoeriger aldus omschrijven: In de Christus, Immanuël, is als in het fundament de hoogste vereniging van God en ons, waarom Hij ook Immanuël, dat is, God met ons, genaamd wordt (Jes. 7: 14), de zelfstandigheid Gods ten aanzien van het Wezen, waarvan God één in Wezen en drie in Personen is. In Christus is de hoogste vereniging van God met ons, als wij door de genade en de band van de Heilige Geest met die natuur verenigd worden. Dezelfde Geest heeft deze natuur met de Zoon in enigheid des Persoons verenigd, omdat de Vader degenen die Hij tot kinderen aanneemt, in hun harten zendt de Geest Zijns Zoons, Die roept "Abba, Vader" (Gal. 4: 6), door Wie wij in geloof aanroepen en aanhangen Hem door Wie Hij gezonden is. Zodat we door dezelfde Geest des Vaders en des Zoons, eerst met de vleesgeworden Zoon en vervolgens door Hem en in Hem met de Vader verenigd zijn, Die om Zijns Zelfs wil ten allen tijde onze smekingen verhoort, aangezien de Geest Zelf voor ons bidt (Rom. 8: 26, 27). En waar nu deze vereniging zo groot is, dat er na die, welke ik boven vermeld heb, geen grotere bestaat, zo worden we geroepen tot de overweging van deze beide allerhoogste verenigingen. Niet om deze te verwarren of te vermengen, maar om te leren, dat zij op zulk een groot fundament steunen en daarom eeuwig en onverbreekbaar zijn, als op Christus' eigen voorbede en offerande steunende en gevestigd. Daarom bidt Hij: "En Ik bid niet alleen voor dezen, maar ook voor degenen, die door hun woord in Mij geloven zullen. Opdat zij allen één zijn, gelijkterwijs Gij, Vader, in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn, opdat de wereld gelove, dat Gij Mij gezonden hebt" (Joh. 17:20, 21) en vs. 23: "Ik in hen, en Gij in Mij; opdat zij volmaakt zijn in Eén, en opdat de wereld bekenne, dat Gij Mij gezonden hebt en hen liefgehad hebt, gelijk Gij Mij liefgehad hebt".

Kortom, door de genade en de band van de Heilige Geest is er een allerhoogste vereniging van ons met God in Christus, aangezien alle uitverkorenen, die door Christus met God verzoend zijn, dezelfde Geest van Hem ontvangen (Jes. 12: 3), waardoor zij verenigd worden:

Ten eerste met Zijn vlees, dat Hij door dezelfde Geest der heiligmaking heeft aangenomen.

Ten andere ook met het Woord, omdat die Geest van het Woord uitgaat.

En ten derde met de Vader, omdat Hij niet minder de Geest van de Vader is dan van de Zoon, zodat de Vader de vleesgeworden Zoon, niet meer afzonderlijk, maar verenigd met al Zijn lidmaten als één Persoon wil aanschouwen (1 Cor. 12: 12, 14; Matth. 2: 15; Hos. 11: 1).

16. Deze vereniging heeft naar Gods wijsheid haar trappen, begin en voortgang, waardoor zij langzamerhand tot de volmaaktheid gebracht wordt (Gal. 4: 19; Ef. 2: 21; 2 Cor. 10: 15; 2 Petrus 1: 19). Want aangezien het geloof door de kracht van de Heilige Geest de band van deze vereniging is, zo neemt deze ook in kracht en uitwerking toe, naarmate het geloof wast (Col. 1: 10 en 2: 19). Niet, dat er in God enige verandering zou zijn, of dat het wezen van het Verbond in zichzelf zou af- of toenemen. In geen geval! (Hand. 15: 11). Maar dit moet in verband gebracht worden met het gevoel van ons geloof. Want hoewel het geloof wel de gehele Christus door een genadige gave van God, tezamen met al de gelovigen bezit (Jes. 12: 3; Joh. 4: 14), zo geniet ze Hem echter in dit leven, naar de mate des geloofs, waardoor zij uit die levensbron zoveel mag scheppen, als de Heere weet dienstig te zijn, hoewel zij Hem geheel bezit (Rom. 12: 3). Daarom werd tot de apostel gezegd: "Mijn genade is u genoeg" (2 Cor. 12: 9 en 1 Cor. 13: 9-11). "Want wij kennen ten dele, en wij profeteren ten dele. Doch wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal hetgeen ten dele is te niet gedaan worden, enz." en vs. 12: "Nu ken ik ten dele, maar alsdan zal ik kennen, gelijk ook ik gekend ben". Doch de trappen van deze gemeenschap veranderen daarom niets van het wezen van het Verbond, maar maken alleen een onderscheid in de hoedanigheid of klaarheid der openbaring van de zijde van God en der kennis in ons (Matth. 11: 11). Verder in de mate des Geestes, waardoor wij als met een band met Christus, in Wie al de beloften ja en amen zijn, en in Hem met het wezen van het Verbond, verenigd worden (Joël 2: 28, 29; Hand. 2: 16-18).

Dit onderscheid der trappen nu in ogenschouw genomen hebbende, zo hebben alle gelovigen, aan wie de genadige belofte van het gezegend Zaad der vrouw, van het begin der wereld gedaan is en aan wie deze vervolgens herhaald is geworden in de gedaante van een Genadeverbond, met Abraham, de vader der gelovigen opgericht, door het geloof en de band des Geestes, dezelfde gemeenschap gehad met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, die wij thans hebben. (Exod. 19: 6; 1 Petrus 2: 9; Ef. 2: 12-19 en 3: 15; Joh. 1: 4, 12 en 5: 23; Ps. 2: 12). Daarom zochten ook de verlorenen in zichzelf, de behoudenis door verzoening in dezelfde Middelaar als wij, gelijk zij ook in al hun offeranden op Zijn offerande zagen (Jes. 53: 10; Ps. 110: 4; Rom. 10: 4), terwijl zij zich aan Zijn koninklijke heerschappij om geregeerd en bestuurd te worden, overgegeven hebben (1 Sam. 2: 10; Ps. 28: 8; Zach. 9: 9), en door Hem met dezelfde Geest der aanneming tot kinderen, als wij begiftigd werden (Gal. 4: 29). Deze Geest werkte in hen dezelfde gerechtigheid des geloofs in de beloofde offerande van Christus (Dan. 9: 24; Rom. 4: 11, 12, 16) en dezelfde wedergeboorte uit het geloof, die Hij in ons werkt, benevens dezelfde hoop en verwachting der hemelse erfenis van

hetzelfde gezegende Zaad, in Wie zij gelijk als ook wij, door het geloof gerekend werden (Rom. 9: 7, 8; Deut. 30: 6; Col. 2: 11; Luc. 1: 67-69; Luc. 2: 25, 26).

17. Verder hebben alle gelovigen onder het Nieuwe Testament dezelfde Christus aangeboden gekregen in de prediking van het Evangelie, de heilige Doop en het heilig Avondmaal, echter met een onderscheid der trappen.

Vooreerst: in de hoedanigheid of klaarheid der openbaring, die heerlijker of luisterrijker is in de zichtbare zegelen en het Woord tezamen, als in het Woord alleen (Hand. 2: 37, 38; Ezech. 20: 12).

Ten tweede: in de grootheid van de werking van de Geest, Die gelijk Hij door het getuigenis van de Doop, onze inlijving in Christus bevestigt, opdat wij Hem ingelijfd, verzekerd zouden zijn van onze genadige aanneming tot kinderen en dus van de toegerekende gerechtigheid en aanvankelijke wedergeboorte en zo ook door het gebruik van het heilig Avondmaal. Ook wordt Hij door ons verheerlijkt voor het begin van Gods Koninkrijk, ontvangen door de genadige aanneming tot kinderen en door de Doop verzegeld, en worden wij door het bekrachtigde geloof in Gods huisgezin gevoed, wanneer ons de vermeerdering der gemeenschap met de offerande van Christus, volgens Zijn belofte, die niet kan falen, geschonken wordt. Of wanneer we door dezelfde Geest, waardoor we Christus eenmaal zijn ingelijfd, met Hem, Die voor ons gestorven en opgewekt is en in Hem met het gehele wezen van het Verbond, meer en meer bekrachtigd en verenigd worden en Hem, naar de mate van de wasdom des geloofs, hetgeen God door deze zelfde handeling versterkt, volkomener genieten (1 Cor. 12: 13). Zonder dat er intussen enige verandering in het wezen der zaken, zoals deze in de geloofsbelijdenis opgegeven zijn, geschiedt. Immers, wat zou er toch ongerijmd zijn, dan dat de vereniging met de oorsprong van het Verbond, het Verbond zelf zou te niet doen? Of, dat onze vereniging met Christus, Zijn Persoon, natuur of ambt zou moeten omver stoten? Indien deze niet blijven bestaan, zo kan ook de gemeenschap en vereniging niet bestaan. Hoe zouden zij dan door deze vernietiging, verwarring of vermenging bevestigd worden? Want indien het in het fundament zelf ongerijmd is, dat èn de Personen in de Drieëenheid, èn de naturen in de Persoon van Christus verward en onder elkander vermengd worden, zo is het nog veel meer ongerijmd, dat deze met onze natuur of personen zouden vermengd worden.

Ten eerste: indien de vermenging of verwarring der Personen in de Drie-eenheid, hoewel er de hoogste éénheid des Wezens in is, echter het fundament des Verbonds omver zou stoten, veelmeer zou de verwarring van de Persoon, van het Woord dat vleesgeworden, zichtbaar en tastbaar is (1 Joh. 1: 2, 3) met een verdichte Persoon van de Zoon, Die niet vleesgeworden, Die onzichtbaar en ontastbaar is, alsof die Persoon dezelfde zij met Deze, dat is: alsof Christus, Die in het vlees gekomen is, Dezelfde is met een Christus, Die niet in het vlees gekomen is, het fundament van het gehele Verbond omver stoten. Want indien zelfs in de Drie-eenheid, waarin de hoogste éénheid des Wezens is, de ene Persoon in waarheid niet kan gezegd worden de Andere te zijn, hoe zou dan hier in waarheid gezegd kunnen worden, dat de vleesgeworden, zichtbare en tastbare Zoon, met Wie Johannes verzekert, dat wij gemeenschap hebben, opdat onze blijdschap vervuld zij (1 Joh. 1: 2-4), dezelfde Persoon is, met enig ander Woord dat niet vleesgeworden, onzichtbaar en ontastbaar is, waarmede wij gemeenschap of een vereniging zouden moeten hebben.

Ten andere: indien de vermenging of verwarring der naturen onder elkander, het fundament des Verbonds ook zou omver stoten, veelmeer nog de vermenging der naturen met ons. Want indien het vlees van Christus met de goddelijke natuur, die onsterfelijk is, was vermengd geweest, hoe had Hij dan kunnen sterven? En, indien het vlees van Christus, dat geen verderving mocht zien, met ons vlees, dat in het graf verdorven wordt, vermengd was, hoe zou het dan dit verderf ontgaan? (Ps. 16: 10; Hand. 2: 27, 29).

Wij stellen dan vast, dat er een waarachtige vereniging of gemeenschap van Christus, Die voor ons geofferd en opgewekt is, aan alle gelovigen geschonken wordt, doch zonder enige verwarring met de Persoon van het vleesgeworden Woord of met een andere, hoe die dan ook voorgesteld moge worden, omdat er zelfs in de Drie-eenheid zulk een verwarring niet toegelaten wordt en de éne Persoon de Andere niet is. Ten andere: ook zonder enige vermenging van Zijn vlees met ons vlees of van het goddelijk Wezen (Die Zijn eer aan geen ander geeft), met ons wezen, of zonder enige andere verwarring. Want aangezien de vereniging met Christus zo moet wassen, dat de wasdom zelf uit het versterkt geloof geboren wordt, wat is er dan ongerijmder, dan dat het geloof door de ondergang van het wezen van het Verbond, als een slangenvrucht versterkt worde, of dat het versterkt geloof het wezen van het Verbond zou verliezen? Hoe zou het dan, ik zal niet zeggen versterkt zijn, maar zelfs bestaan? Zie 1 Cor. 3: 11; Luc. 2: 40; Matth. 3: 16, 17; Marc. 9: 39; Matth. 20: 18; Joh. 1: 33; 1 Cor. 10: 4; Joh. 7: 8; Gal. 1: 6-8). En als het fundament omver gestoten is, hoe zou iemand de vruchten, die in de andere artikelen volgen zullen, genieten? Want immers door de gemeenschap met een ingebeelde Christus, is er geen vergeving der zonden, wederopstanding des vleses of een eeuwig leven? Aangezien dit alles slechts inbeelding en geen werkelijkheid is, maar de zonden worden opgehoopt door andere goden en een valse godsdienst te versieren, zullen zij met allen, die de leugen liefhebben en in zodanige misdaden volharden, opstaan tot een eeuwige afgrijzing (Dan. 12: 2).

Wie daarom de gemeenschap met het wezen van het Verbond zelf en de volgende vruchten genieten wil, die heeft de vorige gronden ongeschonden te bewaren, aangezien het dwaas zou zijn vrucht te verwachten, als de wortel van de boom niet alleen gekwetst, maar vernietigd is. Daarom volgen op de ware gemeenschap met Christus de vruchten die in het tiende, elfde en twaalfde artikel voorgesteld zijn.

Tiende Artikel

IK GELOOF DE VERGEVING DER ZONDEN

1. Ik geloof, dat mij en de gehele algemene kerk alle zonden volkomen vergeven zijn, volgens de Verbondsbelofte: "Ik zal hun zonden niet meer gedenken" (Jer. 31: 34), zo volkomen, dat, aangezien de zonden vergeven zijn, er geen offer voor de zonden meer nodig is (Hebr. 10: 17, 18, 22).

Vergeven is een daad van de ziel of van het gemoed en wel van hem, die beledigd is (2 Cor. 5: 11-20 en Rom. 5: 10). Daarom zegt de Heere: "Ik, Ik ben het, Die uw overtredingen uitdelg, om Mijnentwil" (Jes. 43: 25; Ps. 51, 102, 130).

2. Maar aangezien niemand weet hetgeen in de mens is, dan de geest des mensen, die in hem is, zo weet ook niemand de dingen die Godes zijn, dan de Geest Gods.

Daarom geschiedt die verzekering en verzegeling door de Heilige Geest, door Wie de liefde Gods in onze harten is uitgestort (Rom. 5: 5), Die de liefde en barmhartigheid des Vaders en de verdiensten des Zoons krachtadig aan de harten openbaart, welke verdiensten de Vader met welgevallen aanneemt. Om die reden verwekt, of liever, werkt de Heilige Geest die vrede Gods in de harten (1 Cor. 2: 10-12): "Doch God heeft het ons geopenbaard door Zijn Geest; want de Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods. Want wie van de mensen weet hetgeen des mensen is, dan de geest des mensen, die in hem is? Alzo weet ook niemand hetgeen Gods is, dan de Geest Gods. Doch wij hebben niet ontvangen de geest der wereld, maar de Geest, Die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn" (Col. 2: 13, 14, 19-23 en 3: 15).

3. De gronden van deze zekerheid, dat een drie-enig God, Vader, Zoon en Heilige Geest, de kerk met een eeuwige liefde liefheeft, zijn boven naar aanleiding van elk geloofsartikel verklaard, namelijk: de genadige barmhartigheid Gods, de borgtocht van de Zoon, de genoegdoening door Zijn dood, het getuigenis van de volkomen genoegdoening en van onze dadelijke vrijspraak, blinkende in de opstanding en hemelvaart, de voortzetting van de toegerekende gerechtigheid door Zijn voorbede aan de rechterhand des Vaders, de plechtige verklaring door de mond van de Rechter, die ten jongsten dage zal afgekondigd worden, overeenkomstig met die, welke nu in Zijn Naam door het Evangelie verkondigd wordt, het inwendig getuigenis van de Heilige Geest, door Wie we Christus ingelijfd, met Hem en al Zijn goederen gemeenschap hebben en zo tegelijk met de aanvankelijke heiligmaking de volkomen vergeving der zonden in Christus en door Christus, opdat zij ons evenmin als Hem toegerekend zouden worden, in Wie deze eenmaal volmaakt zijn verzoend (Hebr. 1: 3 en 10: 30-39).

Aangezien dan nu ons geloof op zulke hechte grondslagen rust, zo geloven we met recht, dat al onze zonden reeds bij God vergeven en kwijtgescholden zijn. Hierom is het, dat de Heere, als de Man der kerk Zijn bruid zweert: "Ik zal niet meer op u toornen, noch u schelden" (Jes. 54: 9), op grond van hetgeen in het 53e hoofdstuk door die profeet beschreven is. En indien we niet al de vorige gronden omver willen werpen, hetgeen niet zonder Godsclastering zou kunnen geschieden, zo mogen we zelfs geen ogenblik twifelen aan de waarheid, dat de gedachtenis onzer zonden voor eeuwig uitgedelgd is en blijft en ons te meer benaastigen, om dit ootmoedig geloof uit die goddelijke bron dagelijks meer en meer te versterken. Onder al de fundamenten is de dood van de Heere, de rechtvaardige Spruit van David, de voornaamste. Want wat kan er in de hemel of op de aarde groter geacht worden, dan dat de Heere Zelf in het vlees, dat Hij aangenomen heeft, Zich tot de dood des kruises vernederd heeft, dalende van de troon Zijner majesteit en uit de hoogste heerlijkheid, opdat Hij door deze allergrootste vernietiging en ternederwerping in de allersmadelijkste dood, Adams trotse poging, om Gode gelijk te zijn, met al de daaruit voortvloeiende zonden, verzoenen zou en zo de belofte van Zijn Verbond, namelijk de vergeving der zonden, zou bevestigen (Hebr. 9: 16). "Want waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood des testamentmakers tussen kome".

Aangezien nu de dood van zo groot een Persoon is tussenbeide gekomen, zo is die belofte volkomen en tot in eeuwigheid bevestigd, "dat Hij onze zonden niet meer wil gedenken". Zij is, zeg ik, bevestigd in het goddelijk gemoed zelf, dat - volkomen rechtvaardig zijnde, niet anders kan dan der zonden gedachtig zijn - een volmaakte verzoening in de dood des Middelaars met een gebed ontvangen heeft, waarin het voor eeuwig berust.

Want het is niet minder eigen aan de goddelijke gerechtigheid, de gedachtenis der wraak, nadat de verzoening geschied is, af te leggen, als de gedachtenis daaraan, terwijl de zonden nog niet verzoend zijn, te behouden. En deze enige, volmaakte en eeuwige bevestiging van het testament, in het Goddelijk gemoed door de dood des Middelaars, die geen andere bevestiging nodig heeft, openbaart de Heere aan ons geweten door het getuigenis van Christus en de Geest des geloofs, Die onze harten in deze rust van God inleidt. Opdat Hij, gelijk de vergeving aan Gods zijde (Wiens werk het alleen is te vergeven) vast is, en er geen geroep of bestraffing van Zijn gerechtigheid of toorn tegen ons meer overig is, het ook zo make, dat wij in ons geweten het drijven en beschuldigen der Wet niet meer bemerken. Daarom wil de Heilige Geest in het Avondmaal, de dood des Heeren met een vrolijk gemoed gevierd hebben (1 Cor. 5: 8). De dood des Heeren, geopenbaard in het vlees, is de allerheerlijkste zaak die denkbaar is, vol stof tot blijdschap en dankbare aanbidding, waardoor alle vijandschap is weggenomen (Col. 2: 14).

4. Deze verzekering van de vergeving der zonden vergezelt de gelovigen tot aan het graf, opdat zij der zonden afgestorven zijnde, der gerechtigheid leven zouden (1 Petrus 2: 24; Lukas 1: 74, 75). Dit blijkt duidelijk uit de boven uiteengezette zaken en voornamelijk daaruit, dat aan Gods gerechtigheid door de dood des Heeren volkomen is genoeg gedaan. Want gelijk het onmogelijk was, dat er enige zonde door de goddelijke barmhartigheid vergeven werd, zo Zijn gerechtigheid niet was verzoend, evenzo is het ook wederkerig onmogelijk dat, nadat aan Zijn gerechtigheid voldaan is, de loop der Goddelijke barmhartigheid, waardoor Hij de zonden vergeeft, zou afgebroken worden. Daarom voegt Jesaja, nadat hij de dood van Christus heeft beschreven in hoofdstuk 53 en 54: 8-10, erbij: "In een kleine toorn heb Ik Mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen, maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer ontfermen, zegt de Heere, uw Verlosser. Want dat zal Mij zijn als de wateren Noachs, toen Ik zwoer, dat de wateren Noachs niet meer over de aarde zouden gaan; also heb Ik gezworen, dat Ik niet meer op u toornen, noch op u schelden zal. Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer".

5. Op dezelfde wijze gaat het ook toe met de gave van de volharding in het geloof, zonder welke de vergeving der zonden niet duurzaam kon zijn. Daarom staat er in Jes. 54: 13: "En al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn, en de vrede uwer kinderen zal groot zijn".

Evenzo is ook de gave der wedergeboorte, hetgeen door het woord *heilig, heilige kerk* uitgedrukt wordt en van de vergeving der zonden niet moet afgescheiden worden, die nooit geheel weer verloren gaat uit kracht van het *eeuwige* Verbond. "En Ik zal een eeuwig verbond met hen maken, dat Ik van achter hen niet zal afkeren, opdat Ik hun weldoe." Jer. 32: 40). Ziedaar hetgeen ik gezegd heb, dat Hij de gelovigen met de vergeving der zonden vergezelt tot aan het einde van hun leven. "En Ik zal Mijn vreze in hun hart geven, dat zij niet van Mij afwijken". Ziedaar de gave van de volharding in het geloof en van de wedergeboorte, die nooit geheel verloren gaat. Daarom zegt ook de apostel in 1 Cor. 1: 8, 9: "Welke (God) u ook zal bevestigen tot het einde toe, om onstraffelijk te zijn in de dag van onze Heere Jezus Christus. God is getrouw, door Welke gij geroepen zijt tot de gemeenschap van Zijn Zoon Jezus Christus, onze Heere". Zie ook 1 Joh. 2: 19.

Elfde Artikel

IK GELOOF DE WEDEROPSTANDING DES VLESES

1. In de twee laatste artikelen worden de weldaden begrepen, die de gehele, algemene kerk, of de vergadering van al de uitverkorenen door alle eeuwen heen, na dit leven ontvangt, volgens de bovenvermelde gronden, die aan de gehele kerk der uitverkorenen gemeen zijn, of volgens het Genadeverbond met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Uit dit Verbond bewijst Christus ook de opstanding der doden in Matth. 22: 31, 32: "En wat aangaat de opstanding der doden, hebt gij niet gelezen hetgeen van God tot ulieden gesproken is, Die daar zegt: Ik ben de God Abrahams, en de God Isaks en de God Jacobs? God is niet een God der doden, maar der levenden". (Ef 2: 6; 1 Cor. 10: 1-9).

2. Het elfde artikel spreekt van de volkomen vernieuwing onzer lichamen, waardoor wij bekwaam gemaakt worden om de erfenis van het eeuwige leven te bezitten en te genieten. Want "vlees en bloed kunnen het Koninkrijk Gods niet beërven" (namelijk zolang zij der verderfenis onderworpen zijn, gelijk het volgende leert), "en de verderfelijkheid beërft de onverderfelijkheid niet" (1 Cor. 15: 50). En gelijk we de wedergeboorte, die in dit leven van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest uitgaat, en in onze zielen begonnen is, geloven en gevoelen (Rom. 8: 1), zo hopen we ook met vast vertrouwen, dat deze in de dag der opstanding volmaakt zal worden, wanneer onze lichamen ook tot onsterfelijkheid vernieuwd zullen zijn (Rom. 8: 10, 11), door en om Hem, Die de Eerstgeborene uit de doden is.

Doch het is niet nodig, dat onze lichamen, opdat zij slechts opstaan, in het Zaad van Abraham gerekend worden (want de lichamen van de goddelozen zullen ook opstaan, aangezien Gods gerechtigheid dit vereist), maar het is noodzakelijk, dat ze in dat Zaad gerekend worden, opdat ze ten eeuwigen leven mogen opstaan, omdat Gods eeuwige barmhartigheid aan dat Zaad bezworen, zulks vereist. Immers, gelijk Gods volmaakte gerechtigheid vordert, dat niet alleen de zielen der onrechtvaardigen na dit leven gestraft worden, maar ook de lichamen, om de zonden, die door de gehele mens tegen God begaan zijn, — zo is het ook noodzakelijk, dat de lichamen dergenen, die van de eeuwige straffen moeten verlost worden en de hemelse erfenis en het eeuwige leven ontvangen, in dat gezegend Zaad gerekend worden, door Hetwelk aan Gods gerechtigheid is genoeg gedaan en aan Hetwelk de eeuwige barmhartigheid en de erfenis des levens beloofd is (Gal. 3: 13-16; Hebr. 11: 14, 18). Onder dat getal behoren niet alleen Onze lichamen, maar ook van al degenen, die van Adam af ontslapen zijn in het geloof in de Heere Jezus Christus, Wie zij door de Geest evenals wij, zijn ingelijfd geweest (Joh. 8: 52-56; Rom. 8: 11). "En indien de Geest Desgenen, Die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door Zijn Geest, Die in u woont". Dit wordt in Rom. 5: 17 met deze woorden uitgedrukt: "Want indien door de misdaad van één, de dood geheerst heeft door die éne, veel meer zullen degenen, die de overvloed der genade en der gave der rechtvaardigheid ontvangen, in het leven heersen door die Ene, namelijk Jezus Christus'.

Zo moet ook 1 Cor. 15: 21 verstaan worden: "Want dewijl de dood door een mens is, zo is ook de opstanding der doden door een Mens", namelijk ten eeuwigen leven.

Want we moeten in dat gezegend Zaad gerekend worden, waardoor Gods volmaakte gerechtigheid en met een eed bezworen barmhartigheid, wijsheid en waarheid het aldus schikt, dat de menselijke natuur van Christus gelijk een werktuig daar tussen komt, opdat we ten eeuwen leven opstaan.

Het moet echter niet door de kracht van de menselijke natuur geschieden, dat we ten leven opstaan, maar de Mens Christus maakt ons levend, voor zover Hij een levendmakende Geest is, gelijk de apostel in hetzelfde hoofdstuk zegt. Dat is, voor zover met deze menselijke natuur, waaraan de erfenis des eeuwen levens beloofd is, de Godheid persoonlijk is verbonden en verenigd, Die een levendmakende Geest is. Ten aanzien hiervan wordt Christus genoemd "de Heere uit de hemel" en ten aanzien van de beide naturen "het Hoofd der gelovigen". En we kunnen niet zonder de tussenkomst des Geestes met Hem, Die met het vlees omhangen is, verenigd worden. Omdat we vanwege de waarheid der beloften in dat éniġ gezegende Zaad gerekend moeten worden, hetgeen zonder de Geest en het geloof niet kon geschieden (Gal. 3: 14).

Zo zijn dan ook de gelovigen van het Oude Testament met de Geest van Christus begiftigd geweest, evenals Abraham, opdat hij als een lid van het gezegende Zaad zou gerekend worden, in Hetwelk, zowel aan Abraham als aan alle geslachten der aarde de zegen en de erfenis van het eeuwige leven beloofd was.

3. Maar het is er ver vandaan, dat de kerk uit de heidenen vergaderd, na de vleeswording des Woords, boven de oude Israëlitische kerk, ten aanzien van de opstanding des vleses en het eeuwige leven zou uitmunten. Om de majesteit, gelijk zij het noemen, van Christus' vlees en om de oorzaak van de opstanding der lichamen, welke zij daaruit afleiden, namelijk het met de mond eten van het lichaam van Christus (hetgeen de oude of Israëlitische kerk van de opstanding uitsluit). Alsof de ouden tot ons zouden moeten overgaan om Christus met de mond te ontvangen. Veeleer staan onze lichamen daarom tot de erfenis en het eeuwige leven op, omdat wij in het Verbond, met hen opgericht, aangenomen en door het geloof in de goede olijfbom ingeënt zijn (Rom. 11: 17, 18). Want wij dragen de wortel niet, maar de wortel draagt ons. En wij zijn der vettigheid van de olijfbom mede deelachtig geworden, daar we van nature een wilde vijgeboom waren.

En gelijk de tussenruimte van plaats nu niet belet, dat de heidenen met Israël tot één lichaam tezamen gevoegd zouden zijn in Christus, zo kan ook de tussenruimte des tijds niet beletten, dat de Israëlitische kerk, omdat de Zoon van God nog niet gekomen was, geleden had en verhoogd was, door het geloof en de Geest, in het beloofde Zaad gerekend en met Hem verenigd zou worden. Want die uit de belofte zijn, worden voor het zaad gerekend (Rom. 9: 8; Rom. 11; Gal. 3: 29; Joh. 8: 52, 56; Joh. 4: 22-25).

Twaalfde Artikel

EN EEN EEUWIG LEVEN

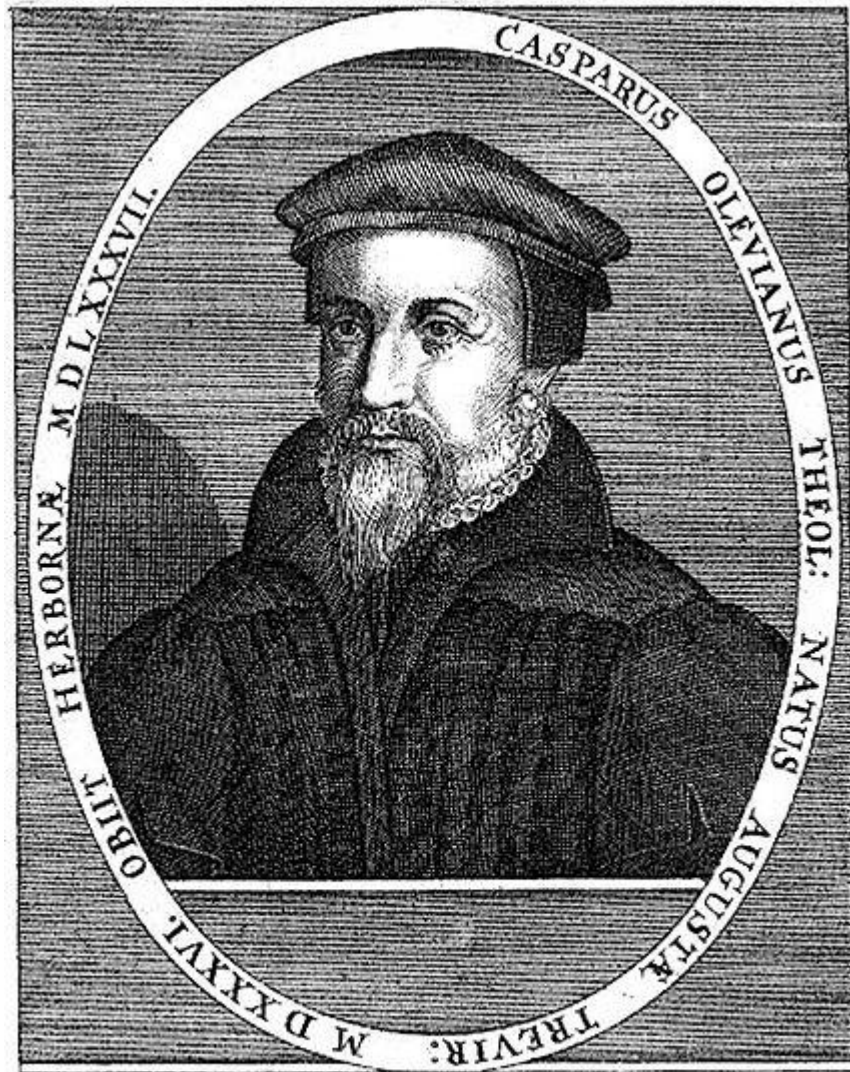
1. In het twaalfde artikel is begrepen de erfenis van het eeuwige leven zelf, aan Abraham en zijn Zaad, namelijk Christus met al Zijn lidmaten met ede beloofd (Gal. 3: 16-18). "Nu, zo zijn de beloftenissen tot Abraham en zijn Zaad gesproken. Hij zegt niet: en de zaden, als van velen; maar als van één: en uw Zaad, hetwelk is Christus. En dit zeg ik: het verbond, dat tevoren van God bevestigd is op Christus, wordt door de Wet, die na vierhonderd en dertig jaren gekomen is, niet krachteloos gemaakt, om de

beloftenis te niet te doen. Want indien de erfenis uit de Wet is, zo is zij niet meer uit de beloftenis; maar God heeft ze Abraham door de beloftenis genadiglijk gegeven".

En Hebr. 6: 11-20: "Maar wij begeren, dat een iegelijk van u dezelfde naarstigheid bewijze tot de volle verzekerdheid der hoop, tot het einde toe; opdat gij niet traag wordt, maar navolgers zijt dergenen, die door geloof en lankmoedigheid de beloftenissen beërven. Want als God aan Abraham de belofte deed, dewijl Hij bij niemand, die meerder was, had te zweren, zo zwoer Hij bij Zichzelf, zeggende: Waarlijk, zegenende zal Ik u zegenen, en vermenigvuldigende zal Ik u vermenigvuldigen. En alzo lankmoedig verwacht hebbende, heeft hij de belofte verkregen. Want de mensen zweren wel bij de meerdere dan zij zijn, en de eed tot bevestiging is hun een einde van alle tegenspreking, waarin God, willende de erfgenamen der beloftenis overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid Zijns raads, met een eed daartussen gekomen is; opdat wij door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is, dat God liege, een sterke vertroosting zouden hebben, wij namelijk, die de toevlucht genomen hebben om de voorgestelde hoop vast te houden; welke wij hebben als een anker der ziel, hetwelk zeker en vast is, en ingaat in het binnenste des voorhangsels, waar de Voorloper voor ons is ingegaan, namelijk Jezus, naar de ordening van Melchizédek, een Hogepriester geworden zijnde in der eeuwigheid."

2. Dat gehele leven is daarom besloten in het vleesgeworden, zichtbare en tastbare Woord, dat met het Genadeverbond bekleed is. Wijkt men nu van dit vleesgeworden Woord af, zo wijkt men van het gehele eeuwige leven af, want "dit is de geest van de antichrist, die niet belijdt, dat Jezus Christus in het vlees gekomen is" (1 Joh. 4: 3). Daarentegen, als men in Hem blijft, zo blijft men in de gemeenschap van de Vader en Zijn Zoon Jezus Christus, door de kracht van de Heilige Geest ten eeuwigen leven. "Hetgeen van den beginne was, hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze ogen, hetgeen wij aanschouwd hebben en onze handen getast hebben, van het Woord des levens (want het Leven is geopenbaard, en wij hebben het gezien, en wij getuigen en verkondigen ulieden dat eeuwige Leven, Hetwelk bij de Vader was, en ons is geopenbaard): hetgeen wij dan gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben, en deze onze gemeenschap ook zij met de Vader, en met Zijn Zoon Jezus Christus. En deze dingen schrijven wij u, opdat uw blijdschap vervuld zij" (1 Joh. 1: 1-4).

DE GETUIGENISSEN VAN HET GENADEVERBOND

*Mec Treviri genuere; suo perfudit Iesus
Messias oleo; hinc OLEVIANUS eram. fff.*

DE GETUIGENISSEN VAN HET GENADEVERBOND

Tweede afdeling

Inleiding	292
Het hoorbaar getuigenis	294
Het zichtbaar getuigenis	333
De Heilige Doop	348
Het Heilig Avondmaal	351

1. Tot hiertoe is er over het wezen van het Verbond gesproken, dat alleen alle uitverkorenen of diegenen, die met het geloof begiftigd worden, in dit en het volgend leven gemeen is. Thans willen we de getuigenissen beschouwen, waardoor God het geloof; door de kracht van Zijn Geest, in de harten van de uitverkorenen werkt en dagelijks versterkt (Rom. 1: 12, 16, 17), waardoor zij het gehele wezen van het Verbond omhelzen en dit hoe langer hoe meer genieten. Maar de overigen wordt betuigd, dat zij deze genade juist daardoor onwaardig zijn, omdat zij deze in het Woord aangeboden, hardnekkig verwerpen. Paulus noemt de prediking van het Evangelie, het getuigenis van Christus (1 Kor. 1: 6) en van Johannes de Doper staat geschreven: "Hij was het Licht niet, maar was gezonden, opdat hij van het Licht getuigen zou" (Joh. 1: 8). Christus zegt van de apostelen: "Gij zult Mijn getuigen zijn, zo te Jeruzalem, als in geheel Judéa en Samaria enz." (Hand. 1: 8). "Ik bid niet alleen voor deze, maar ook voor degenen, die door hun woord in Mij geloven zullen (Joh. 17: 20). En in 1 Joh. 5: 9-12 staat er: "Indien wij de getuigenis der mensen aannemen, de getuigenis Gods is meerder; want dit is de getuigenis Gods, hetwelk Hij van Zijn Zoon getuigd heeft. Die in de Zoon Gods gelooft, heeft de getuigenis in zichzelf; die God niet gelooft, heeft Hem tot een leugenaar gemaakt, dewijl hij niet geloofd heeft de getuigenis, die God getuigd heeft van Zijn Zoon. En dit is de getuigenis, namelijk, dat ons God het eeuwige leven gegeven heeft; en dit leven is in Zijn Zoon. Die de Zoon heeft, die heeft het leven: die de Zoon Gods niet heeft, die heeft het leven niet." En Hand. 26: 22, 23: "Dan, hulp van God verkregen hebbende, sta ik tot op deze dag, betuigende beiden klein en groot, niets zeggende buiten hetgeen de profeten en Mozes gesproken hebben, dat geschieden zou: namelijk, dat de Christus lijden moest, en dat Hij, de Eerste uit de opstanding der doden zijnde, een licht zou verkondigen dezen volken en de heidenen." Zie ook 1 Kor. 1: 1-9; 1 Kor. 15: 1-4; 1 Thess. 1: 48.

Immers het behaagt God door het getuigenis van het Woord als door een middel, niet alleen het geloof eenmaal te scheppen, maar ook te onderhouden en te vermeerderen, benevens ook dat wezen van het Verbond aan al de uitverkorenen niet slechts mede te delen, maar ook de eens aangevangen gemeenschap, dagelijks en tot het eind toe, trapsgewijze voort zetten, namelijk: door de prediking der bekering en der vergeving der zonden, in de naam van Christus (Lukas 24: 47). Of door de dagelijkse roeping door de leer van het Evangelie, waardoor ons Christus aangeboden wordt, bekleed met het Verbond der genade of de beloften van de vergeving der zonden en de gaven van de Heilige Geest (1 Kor. 1: 30, 31; 1 Kor. 2: 1, 2).

2. Althans, dat God Zich en Zijn genade, de mens nooit geopenbaard heeft zonder het getuigenis van het Woord, zelfs vóór de ingestelde bediening, daarvan getuigen

vele plaatsen (Gen. 3 en 4; Hebr. 1: 1).

Zo ook, dat Hij de Geest van dit getuigenis niet wil afgescheiden hebben, aangezien het profetisch en apostolisch Woord het echte kenteken des Geestes is, waardoor Hij van Zich getuigt, opdat de leugengeest zich voor de Geest der Waarheid niet indringe en wij zo, door een vals getuigenis misleid, verloren gaan. De Heilige Geest toch is Zichzelf altijd gelijk en daarom wil Hij uit het Woord, dat Hij gesproken heeft, gekend worden. Tot dat doel gebruikt Hij ook het getuigenis van het Woord, opdat Hij Zich, benevens de Vader en de Zoon, daardoor, als door een instrument bekend zou maken (Eféze 1: 14-18 en 2: 20, 21; Joh. 14: 16 en 16:13, 14; Jes. 59: 21). "Mij aangaande, dit is Mijn Verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, Die op u is en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond van uw zaad, noch van de mond van het zaad uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe"

3. Aangezien nu God dat wezen van het Verbond niet wil afgescheiden hebben van het getuigenis van het Woord, waar de zegelen als aanhangsels aangehecht zijn, hoewel zij van elkander onderscheiden zijn, omdat Zijn wijsheid het zo heeft goed gedacht en onze zwakheid het vereist, zo moet daarvan ook gesproken worden. Want de vergeving der zonden en de mededeling van de Heilige Geest, moet nooit van het getuigenis van het Woord afgescheiden worden. Zoals het geloof ook Christus niet kan aangrijpen, tenzij bekleed met Zijn beloften of het Verbond der genade. Want dan komt Christus eigenlijk met Zijn ambt te voorschijn, wanneer Hij Zich aan ons door het getuigenis van het Evangelie tot Priester en Koning aanbiedt, en tegelijk in de uitverkorenen het geloof verwekt, waardoor Hij Zich krachtdadig met hen verenigt, als het Hoofd met de leden.

4. Maar hoewel de Geest en het getuigenis en de bediening daarvan, niet vaneen te scheiden zijn, zo is het echter vanzelfsprekend, dat zij onderscheiden moeten worden en dat de kracht van het getuigenis van het Woord niet daarvan komt, omdat er in het getuigenis een kracht begrepen is. Want dan moeten allen, die het getuigenis van de apostelen op het Pinksterfeest gehoord hebben, bekeerd zijn geworden, ook zij, die spottende zeiden: "Zij zijn vol zoeten wijns" (Hand. 2: 13). Maar omdat de Heilige Geest, Die vrij in Zijn werkingen is, dat krachtdadig gebruikt, aangezien de kracht bij Hem berust en zich naar Zijn wijze raad en welbehagen naar buiten vertoont, opdat Zijn heerlijkheid niet naar elders overgebracht zou worden (1 Kor. 12: 11). "Doch deze dingen alle, werkt één en dezelfde Geest, delende aan een iegelijk in het bijzonder, gelijkewijs Hij wil."

"Als Petrus nog deze woorden sprak, viel de Heilige Geest op allen, die het Woord hoorden" (Hand. 2: 4 en 10: 44, 47). Hier werden alle toehoorders met de Heilige Geest begiftigd, doch niet in Hand. 13: 48: "Als nu de heidenen dit hoorden, verblijdden zij zich en prezen het Woord des Heeren; en er geloofden zovelen, als er geordineerd waren tot het eeuwige leven"

5. De Goddelijke getuigenissen nu, zijn gewoonlijk in de kerk hoorbaar en zichtbaar (Psalm 19: 8; Exod. 25: 21, 22; Jes. 8: 20; Psalm 78: 5; Psalm 93: 5; Psalm 119: 119).

Het hoorbaar getuigenis is het Woord van het Genadeverbond. Verder bevat de bediening van het Genadeverbond door het Woord, twee delen. Het ene is de voorbereiding tot geloof, het andere is de prediking der genade, waardoor Christus in de naam en op het gezag van God aan alle toehoorders wordt aangeboden, met een

bijgevoegd bevel om Hem aan te nemen, hetgeen allen van nature verplicht zijn te doen. Doch in de uitverkorenen wordt tegelijk door de kracht van de Heilige Geest het geloof geschapen, waardoor zij de aangeboden Christus met Zijn ambt aannemen.

En wel ten eerste, hoewel de Heere de uitverkorenen op onderscheiden manieren door het Woord tot het geloof brengt, zo bedient echter God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, het Genadeverbond gewoonlijk op zulk een wijze, dat Hij de harten van de uitverkorenen naar Zijn eeuwige wijsheid voorbereidt, om dit te ontvangen. Maar de anderen beneemt God alle verontschuldiging, door aan te wijzen wat het natuurlijk verbond geweest is tussen God als Schepper en de mens, die naar Zijn beeld geschapen was. Namelijk, dat Hij, gelijk God Zich aan hen geopenbaard had, ten dele inwendig in Zijn beeld, ten dele uitwendig in de werken der schepping, zo ook weder door hen geëerd en verheerlijkt zou worden. Het getuigenis van deze natuurlijke verbintenis, heeft God willen openbaren in de wet der natuur, die in de harten van Zijn redelijke schepselen ingedrukt is, en in de Goddelijke Wet der tien geboden. Welke beide wetten, uit kracht der schepping, de mens verbinden tot gehoorzaamheid. Of tot straf, dat is, tot een vervloeking of veroordeling om de ongehoorzaamheid en ongerechtigheid, totdat er verzoening geschiede, en wel nadat de veroordeling van het nog aanstaande oordeel reeds gevelde is in het geweten, waarin God Zijn rechterstoel heeft opgericht en in de bekrachtiging der Wet, door de mond Gods uitgesproken (Deut. 27: 26).

6. Door het verkondigen van dit getuigenis der Wet, waarvan we een zeer fraai voorschrift en afbeeldsel vinden in Rom. 1 en 2, wordt de mens overtuigd van zonden en van de verdoemenis, die reeds op hem ligt. Hetgeen de apostel noemt "onder de zonden te zijn", dat is, om de zonde reeds onder de verdoemenis te zijn en te blijven, totdat er verzoening geschiede. Want de apostel beschuldigt de mens niet van toekomstige zonden, maar overtuigt hem van reeds aanwezige zondeschuld. Hij zegt niet, dat de toorn Gods uitgestort zal worden, maar reeds uitgestort is. (Rom. 3: 9).

7. Deze waarheid nu veroorzaakt de verschrikkingen van het geweten, die voor de uitverkorenen een zekere voorbereiding zijn tot het geloof (Rom. 7: 9, 10, 24). Voor zover namelijk de Heilige Geest in hen verwekt een begeerte om zich met God te verzoenen. Voor de verworpenen echter zijn die verschrikkingen van het geweten, een voorspel der hel en op deze wijze oefent God Zijn oordeel tegen hen, zodat zij willens of onwillens gedwongen worden de toorn Gods, die zij verdiend hebben, te gevoelen (Hand. 2: 37, 38 en 16: 30, 31).

Maar de uitverkorenen, die anders niet minder daarin moesten neergestort worden, komt Hij voor met liefde en hen uit de duisternis des doods roepende, toont Hij eerst de duisternis en gebruikt het gevoel van die duisternis en verschrikkingen, om de begeerte zich met God te verzoenen in hen te verwekken en om te hongeren en te dorsten naar de gerechtigheid. Nadien komt er de belofte van het Evangelie bij, die een verzadiging in Christus aanbiedt. En hetgeen in die beloften uitwendig tot hen komt, dat volbrengt de Heilige Geest van binnen (1 Petrus 2: 9; Matth. 5: 3, 6).

8. En hoewel de Heere geen wettisch Verbond meer met ons wil oprichten, zoals Hij dat uitdrukkelijk verzekert (Jer. 31: 32), zo verhindert dat echter niet, dat de natuurlijke verbintenis tot een volmaakte gehoorzaamheid door eigen krachten te volbrengen of anders straf over ons brengend, vooraf gaat, totdat we door Christus het nieuwe Verbond ingegaan zijnde, van die verbintenis verlost worden (Joh. 8: 36;

Rom. 6: 20). Door het getuigenis van de beide voornoemde wetten worden we niet overtuigd hoe groot die verbintenis is, welke grote zaken het zijn en hoe zeker, opdat we die verlossing zouden begeren.

Bovendien verhindert het niet, dat, als we van die verbintenis ontslagen zijn, de beide wetten als een zegel blijven, lerende wat de zonde en hoe groot kwaad ze is, opdat we haar zouden vlieden, maar het Verbond der genade en de eens verkregen verzoening groot achten. Vervolgens dat we ons in de leer der Wet zouden oefenen als een instrument, waardoor God niet een andere, maar diezelfde Wet in de harten wil inschrijven (Psalm 19 en 119; Hebr. 10) .

9. Ook verhindert de belofte van het nieuwe Verbond niet, dat de ongelovigen, zowel als de heidenen, joden en geveinsden onder de christenen, die nog onder de Wet zijn, zowel van de wet der natuur als van de geschrevene, zolang daaronder blijven. En aangezien ze overtreders van beide zijn, onder de zekere verdoemenis zijn, totdat zij tot het nieuwe Verbond overgaan, of totdat er verzoening geschiedt door het geloof in Christus (Rom. 1: 12, 14; Gal. 3: 12; 2 Kor. 5: 20, 21). Om deze ernstig te begeren, moeten ze met een levend gevoel der zonden en van de eeuwige dood, volgens de uitspraak der Wet, voorbereid worden.

10. De Wet nu leert, dat de zonde ongerechtigheid is, dat is, al dat tegen de Wet strijdt (1 Joh. 3: 4), en zij is of oorspronkelijk of dadelijk. De oorspronkelijke heeft twee delen. De ene is een afval van God in de lendenen van Adam, van al zijn natuurlijke erfgenamen. De andere is een verdorvenheid van haar gehele natuur, die daaruit is voortgekomen. Deze beide maken ons schuldig en berokkenen ons de toorn Gods, totdat er verzoening geschiedt (Rom. 5: 12): "in welke (Adam) allen gezondigd hebben" "Wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen" (Eféze 2: 3; Deut. 30: 6; Psalm 51: 7).

11. De dadelijke zonde is al hetgeen in de werkingen, hetzij inwendige, als de gedachten, die het hart zelfs treffen, hetzij uitwendige, als de woorden en werken, strijdig is met de Wet Gods (Rom. 3 en 7; Deut. 27: 26). Die alle zijn een dodelijk vergif en vijandschap tegen God, en strijden met het natuurlijk verbond tussen God en ons of met die gelijkvormigheid aan God, die in Zijn beeld uitblonk.

12. Van deze voorbereiding tot het geloof spreekt Christus in Joh. 16: 9: "De Heilige Geest zal de wereld overtuigen van zonde, omdat zij in Mij niet geloven" Dit is het begin van de bediening van het Genadeverbond. De Heilige Geest zal de mensen overtuigen dat zij geheel verdorven zijn en dat buiten Christus de zonde in de wereld heerst, benevens dat de mensen van nature in Christus niet geloven en van Hem vervreemd zijn. Het is wel het eigen werk der Wet het geweten voor Gods rechterstoel te roepen en met schrik te verwonden (Rom. 3: 20): "door de Wet is de kennis der zonde , maar het Evangelie kan niet behoorlijk verkondigd worden, of het brengt de mens van de zonde tot de gerechtigheid en van de dood tot het leven over (2 Kor. 4: 5-7; 1 Petrus 2: 9, 10). Daarom is het noodzakelijk dat het Evangelie dit uit de Wet put.

13. En gelijk de Wet, overtuigende van zonde, aantoonde dat de mensen van nature, dat is zolang zij door het geloof met Christus niet zijn verenigd, onder de vloek zijn, benevens ook onze onmacht aantoonde, dat wij noch de vloek van ons kunnen wegnemen, noch van onszelf krachten hebben om God te gehoorzamen, zo biedt het Evangelie Christus aan als een Zaligmaker, Die door Zijn verdiensten de vloek

wegneemt en ons door Zijn Geest met Zich verenigende, het verstand verlicht, z6, dat we de gerechtigheid door Zijn gehoorzaamheid voor ons verworven, die alle gerechtigheid der Wet ver te boven gaat, met zekerheid kennen en daarin berusten. Terwijl Hij ons tevens vernieuwt tot de gerechtigheid der Wet, opdat we Hem zouden dienen zonder vreze, in gerechtigheid en ware heiligheid, al de dagen van ons leven. En opdat we aldus het doel bereiken mogen, waartoe we oorspronkelijk niet alleen geschapen, maar ook in Christus geroepen en uitverkoren zijn, opdat Hij in die gerechtigheid des geloofs, geprezen zou worden voor de onmetelijke rijkdommen van Zijn heerlijke genade jegens ons in Christus.

14. Maar al is het nu ook waar, dat niet allen Christus door het geloof aannemen, zo wordt Hij daarom niet minder aan allen, tot wie het Woord van het Evangelie komt, aangeboden (2 Kor. 5: 20, 21). Want van het Woord der genade gaat niets af door de ondankbaarheid der mensen. De harten van die Hem aannemen, heeft God geopend en hen daartoe reeds tevoren uitverkoren (Titus 1: 1). Die Hem niet aannemen, die nemen Hem door en tengevolge van hun vrijwillige blindheid niet aan (2 Kor. 4: 3, 4; Hand. 2: 13; Hand. 13: 46). Want Gods genade wordt nooit verworpen zonder de boosheid en hardnekkigheid des harten.

15. De hemelse Vader biedt echter Zijn uitverkoren gemeente door het Evangelie Christus niet slechts aan (want zo Hij niets meer deed, zouden ook zij Hem niet aannemen, Joh. 1: 11), maar Hij schept ook door de prediking van het Evangelie het geloof in hun harten (Joh. 1: 13 en 5: 25). Zoals de Heere de blindgeborene niet slechts de zon aanbod, maar hem tevens ook door Zijn kracht het gezicht schonk, waardoor hij zich in haar aanschouwing mocht verheugen (Joh. 9: 26). Zo wordt de Zoon van God, als de Zon der gerechtigheid aan de wereld aangeboden, waarin Hij geen anderen vindt, dan die dood zijn in zonde en ongerechtigheid, doof en blind. Daarom maakt Hij de uitverkorenen door Zijn kracht levend, horend en ziende, door het geloof in hen te scheppen, tengevolge waarvan zij Hem gewillig aannemen, omhelzen en tot hun eeuwige blijdschap genieten mogen (Ef. 2: 5; Jes. 60: 1-3 en 61: 1-3; Lukas 4: 18; 2 Kor. 4).

16. Want door het Evangelie is de Heilige Geest krachtig in ons werkzaam, Die ons Christus inlijft door het geloof in ons te scheppen, waardoor we de aangeboden Christus aannemen met Zijn eeuwige gerechtigheid, die Hij ons toerekent (Dan. 9: 24; Fil. 3: 9), en met de Geest der heiligmaking, Die van Christus nooit kan afgescheiden worden, waardoor Hij ons vernieuwt tot bekering. Deze bestaat in de doding van de oude en in de levendmaking van de nieuwe mens, hetwelk altijd zaligmakend is (Rom. 6: 5, 6).

Maar aangezien de heiligmaking of de vernieuwing naar Gods beeld in dit leven onvolmaakt is, zodat zij het Goddelijk gericht of de gestrengheid der Wet niet kan doorstaan, hoewel zij ook van Christus, door het geloof aangegrepen, afkomstig is, zo komt zij nochtans niet op rekening der gerechtigheid voor God, maar alleen de toegerekende gerechtigheid van Christus, die volmaakt is. Ja, die alle gerechtigheid der Wet te boven gaat en daarmee alleen kunnen we bestaan voor God (Rom. 5: 1, 2; 2 Kor. 5: 21).

17. Intussen, aangezien Christus aangenomen moet worden, zoals Hij Zich in het Evangelie aanbiedt (en Hij biedt Zich aan tot gerechtigheid en heiligmaking), zo hebben daarom diegenen, die Christus niet krachtig werkzaam in zich willen hebben,

maar in de overtredingen, tegen hun geweten in, volharden of de werking aan hun eigen krachten toeschrijven en zo Christus Zijn eer ontroven, zelfs niet de ware toegerekende gerechtigheid (1 Joh. 3: 6, 8-10; 1 Kor. 6: 9-11), omdat Christus niet gedeeld wordt.

Daarom bestaat de prediking van het Evangelie in twee delen, het geloof, dat de genadige vergeving der zonden omhelst en de bekering. En gelijk Christus niet gedeeld wordt, zo kunnen ook deze beide zaken niet van elkander gescheiden worden, hoewel ze ook van elkander onderscheiden zijn.

18. Verder zien we hier ten eerste uit, dat de sterke verzekering des geloofs zijn wezenlijke eigenschap is, want het is een licht, dat door de Heilige Geest in het hart des mensen geschapen is, waardoor het in het getuigenis of de beloften van het Evangelie niet alleen als ontwijfelbaar zeker ziet Gods goedertieren wil in Christus over ons tot in eeuwigheid, en dat Hij nooit meer op ons toornen of schelden zal, maar waardoor ook het hart door de Heilige Geest gerust wordt gesteld, dat Hij onze God is volgens het gehele wezen van het Verbond, tevoren uitgelegd (Jes. 53 en 54: 5, 8, 9). Omdat al deze dingen door een ontwijfelbaar getuigenis afgebeeld, aangekondigd en beloofd zijn door die God, Die waarachtig en getrouw is, Die hetgeen Hij belooft ook metterdaad volbrengt. Deze verzekering van Gods eeuwige goedertierenheid is aan het geloof dermate verbonden en eigen, dat het geloof zich deze verzekering nooit laat ontnemen, steunende op het ontwijfelbaar getuigenis van het Evangelie, door de kracht van de Heilige Geest, Die de werkmeester van het geloof is.

Daarom doet God bij Jesaja, nadat Hij Zijn eeuwige barmhartigheid in Christus beloofd had, er bij, dat al de kinderen der kerk van de Heere zullen geleerd zijn (Jes. 54: 13), en de apostel zegt van de gelovigen (Rom. 8: 38, 39): "Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heere"

19. En met deze verzekering van het geloof, die de wezenlijke eigenschap daarvan is, strijdt geenszins, dat een gelovige met verscheidene verschrikkingen van het vlees, de wereld en de satan gekweld wordt. Want op welk een manier de gelovige ook gekweld moge worden, de getrouwheid Gods laat niet toe, dat hij van die verzekering of dat vertrouwen afvalt, die hij door de Heilige Geest, Die het verstand verlicht en het hart gerust stelt, van Gods eeuwige en genadig bezworen barmhartigheid in Christus, uit het getuigenis van het Evangelie ontvangen heeft (Psalm 48: 9). Want het wantrouwen is niet eigen aan het geloof; dat een licht van de Heilige Geest is, maar komt uit het nog aanklevende verdorven deel des mensen voort, hetgeen het geloof in het wedergeboren deel of nieuwe schepsel bestrijdt, zoals dit gemakkelijk kan verstaan worden uit de tegenstellingen van vlees en Geest, waarvan Paulus spreekt in Rom. 7. En hoewel het verstand ook niet geheel verlicht moge zijn, laat het echter niet na de waarheid Gods op te merken, in de mate van het licht dat daarin is, gelijk een gevangene, hoewel de duisternis hem in zijn cel omgeeft, echter het licht opmerkt, dat door een venster, hoe eng ook, binnendringt.

Want, hoewel de kennis van God en Goddelijke dingen in dit leven zeer onvolkomen is, zo bezit nochtans de gelovige die kennis, die de Heilige Geest in hem gewerkt heeft en dagelijks voortzet, van de eeuwige goedertierenheid Gods over hem in Christus Jezus, waarin hij meer en meer toeneemt, naar het woord van de apostel: "En wij allen, met ongedekt aangezicht de heerlijkheid des Heeren als in een spiegel

aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest" (2 Kor. 3: 18).

En gelijk een boom, die door het geweld van de winden geschud, echter niet uitgeroeid wordt, noch ophoudt te leven en zijn sappen en krachten uit de aarde te trekken, zo wordt het geloof ook wel door de verzoeking en geschud, die echter niet uit de natuur van het geloof zelf, alsof dit twijfelde, maar van elders ontstaan. Het wordt echter uit zijn staat niet bewogen of geheel uitgeroeid, zodat het door de kracht van de Heilige Geest, vastgeworteld, zich vastklemt aan deze door ede gestaafde belofte, door het bloed van Christus bevestigd: "Ik zal nooit meer op u toornen, noch op u schelden." Hieruit trekt het zijn voedsel en voortdurend leven. Daarom staat er in job 13: 15: "Ziet, zo Hij mij doodde, zou ik niet hopen?" En in Psalm 23: 4: "Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij", terwijl het in 1 Joh. 5: 4 luidt: "en dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons geloof"

Het gedurig voedsel nu, waarvan ik gesproken heb, wordt hun verschaft door Gods getrouwheid (1 Kor. 1: 6, 8, 9). Want indien door de goedheid Gods degenen, die gelovig zijn gemaakt, toen zij nog vijanden waren, een eeuwige verzoening door de dood van Zijn Zoon is toegebracht en tevens de Geest des geloofs, waardoor zij haar zouden omhelzen, veel meer nog scheppen nu de verzoenden door hetzelfde geloof, waarmede ze, toen ze nog vijanden waren, begiftigd zijn, het leven uit het leven van Christus. Zo zal de rechtvaardige altijd door zijn geloof leven (Rom. 5: 10; Hab. 2: 4). Daarom kunnen geen tegenspoeden of wegen van verzoeking, aan een gelovige die leugen van satan wijs maken, dat God tegen Zichzelf strijdig en vijandig is en er geen hulp voor hem te hopen is. Maar de zekere overtuiging, waarmede hij eenmaal door de Heilige Geest bedeed is, blijft altijd vast in het binnenste van het gemoed, die er met de vinger Gods ingeschreven is, dat God het Woord dat Hij gezworen heeft: "Ik zal nooit op u toornen", tot in eeuwigheid niet zal veranderen en Zijn eeuwige goedertierenheid nooit zal wegnemen. Dit is hem door een, met ede gestaafde belofte en het inwendig licht van de Heilige Geest geopenbaard.

20. Dit blijkt ook uit de werkzaamheden der ziel, die zich in de strijd tussen vlees en Geest openbaren, namelijk als de gelovigen in hun donkerste ogenblikken, wanneer zij menen, dat God op hen vertoornd is, naar het dwaalbegrip van het onwedergeboren deel, nochtans niet aflaten God tot hun toevlucht te nemen, in Zijn bescherming zich te begeven en van Hem heil te begeren. Hetgeen zij immers niet zouden doen, indien ze Hem niet voor een Vader, maar voor een grimmig vijand hielden?

Maar ik zei daar: dat zij menen, dat God op hen vertoornd is, naar het dwaalbegrip van hun onwedergeboren deel, waarin een geweten der zonde en daarom ook een gevoel der zondeschuld is, want in het andere deel, dat wedergeboren is, is het geweten der zonde door het geloof weggenomen.

Want die eenmaal door het geloof in de offerande des Zoons gereinigd zijn, die zijn zich van geen zonden meer bewust (Hebr. 10: 2), aangezien de gedachtenis daaraan voor eeuwig bij God is uitgewist en daarom ook in hun gemoed niet meer bestaat. Niet zo echter, dat er geen zonden meer zouden zijn, maar zo, dat ze niet meer worden toegerekend aan hen, die de Geest der genadige aanneming tot kinderen ontvangen hebben (Hebr. 10: 17, 18). Door deze verzekering van de eeuwige goedertierenheid des Vaders, zegt Paulus in Rom. 8: 15, dat we door de Geest des Zoons of der aanneming tot kinderen, niet slechts zeggen, maar roepen "Abba, Vader", en dat we

een gemeenzame toegang hebben en nooit weer van Hem vlieden. Gelijk ook in Rom. 7: 20-25 geleerd wordt, dat het onwedergeboren deel, ten opzichte waarvan de mens in dit leven enigermate ellendig is, zuchtte, doch het vernieuwde deel Christus als met beide ogen aanschouwde en voor de zaligheid dank zei. Voor de zaligheid, zeg ik, van de gehele mens, welke tendele begonnen is, ten dele volmaakt zal worden, als voor een allerzekerste zaak. Zie ook Rom. 8: 1 en Matth. 11: 27-30. Het wedergeboren en door het geloof verlichte deel is verzekerd, dat de mens, èn van de zonde, èn van de vloek verlost is, èn van de gestrengheid der Wet, die uit eigen krachten eist en daarentegen door de Heilige Geest bedeed met het besef en gevoel van de eeuwige gerechtigheid, die de zonde en de vloek ver te boven gaat, en met nieuwe krachten om God te gehoorzamen, onder de overschaduwing van de toegerekende gerechtigheid, die de onvolmaaktheid bedekt. Zo is er in het door het geloof verlichte deel geen bewustheid van zonde, of gevoel van schuld. In het onvernieuwde vlees nochtans is wel besef en gevoel van zonde. Daarom kan het vlees ook niet anders besluiten dan dat God op haar vertoornd is, aangezien zij het licht van het geloof mist, dat alleen ziet, dat de toorn Gods van hem afgenomen en op Christus overgebracht is (Jes. 53: 6; 2 Kor. 5: 21). Die ook het gebrekkige en onvolkomene in zijn geloof verzoend heeft, opdat het in het oordeel Gods niet in rekening zou komen of de verzekering van de eeuwige goedertierenheid bij hem niet zou verzwakken. Hetgeen dan in dit onwedergeboren deel ontbreekt, dat vergoedt het geloof in het andere deel, dat van de verzoening in de Middelaar ten opzichte van de gehele persoon verzekerd is en die bewegingen stilt.

21. Bovendien laten we geen plaats voor deze dodelijke dwaling over, waardoor sommige gehuurde voorvechters van de antichrist, als door een bedekte ondermijning, de verzekering van het geloof trachten te niet te doen, door zich middelaars te verzinnen tussen de waarheid en de leugen, dromende, dat de zekerheid van het geloof, daaraan wezenlijk eigen, bij afwisseling gelijk een kaars, dan eens uitgeblust en dan weer aangestoken wordt, al naar de omstandigheid waarin het zich bevindt. Zo stellen zij het geweten midden tussen hopen en vrezen in.

Indien gij, zeggen zij, op uzelf ziet, is de verdoemenis zeker, en wederom, indien gij op Christus ziet, is de zaligheid zeker. Alsof wijzelf het voorwerp van het geloof waren en we daarom op onszelf moeste zien en niet veeleer op Christus, aan ons geschonken. Op Wie de zonden van de gehele persoon van elke gelovige voor eeuwig zijn overgebracht, aangezien Hij Zichzelf heeft geofferd en met de geofferde gave ook nog steeds verschijnt voor het aangezicht des Vaders. Hierop ziet en steunt het geloof met een vast vertrouwen. Alsof het geloof een licht bezat, afgescheiden van de zon, en niet veeleer zijn licht moest ontvangen van Christus, de Zon der gerechtigheid (Mal. 4: 2), Die, gelijk Hij de ziel bij de voortduur verlicht, haar dus ook nimmer van dat licht berooft, omdat zij door het geloof zo nauw met Christus verenigd is, als de leden van het lichaam met het hoofd en daarom een gedurige kracht en verzekering van de zaligheid in haar Hoofd bezit. "Hij zal ingaan en uitgaan en weide vinden" (Joh. 10: 9). "Ik geef hun het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid en niemand zal dezelve uit Mijn hand rukken. Mijn Vader, Die ze Mij gegeven heeft, is meerder dan allen, en niemand kan ze rukken uit de hand Mijns Vaders; Ik en de Vader zijn één" (Joh. 10: 28-30). "Ik in hen en Gij in Mij, opdat zij volmaakt zijn in Eén, en opdat de wereld bekenne, dat Gij Mij lief gehad hebt" (Joh. 17: 23).

Uit kracht van deze gemeenschap nu beschouwt het geloof de overblijfselen der zonde als op Christus overgebracht, en weet en gevoelt zich van de verdoemenis verlost en van de zaligheid verzekerd. Want het geloof kan op de mens niet zien dan verenigd met Christus, omdat anders die dingen van elkander zouden gescheiden worden, die God samen gevoegd heeft. Dit zou, aangezien zo iets in het uitwendig huwelijk reeds ongerijmd is, nog veel schandelijker zijn in het geestelijk huwelijk, dat er tussen Christus en de kerk is (Eféze 5: 32; 1 Kor. 12: 12).

Verder zou er door die afscheiding nog een andere schanddaad begaan worden, namelijk, dat de mens gesteld zou worden tot een voorwerp des geloofs, zonder Christus. Dat zou zijn, zonder Christus te zijn, zonder testament der beloften en zonder God, gelijk Paulus zegt in Eféze 2: 12. Geen medeburgers te zijn der heiligen, noch gebouwd te zijn op de uiterste Hoeksteen. En hoewel zij dit voor een tijd al mochten doen, zo moet echter zulk een gruwzame leugen van de satan niet toegelaten worden, omdat ze de gehele gemeenschap met Christus omver werpt, waarvan in het wezen van het Verbond gesproken is. Want waartoe zou Paulus alle dingen voor drek geacht hebben, opdat hij Christus mocht gewinnen en in Hem gevonden worden, niet hebbende zijn gerechtigheid, maar de gerechtigheid des geloofs door toerekening (Fil. 3: 8, 9) ? Waartoe zou hij de uitdrukkingen gebruiken: "de gemeenten, die in Christus Jezus zijn" en "allen, die in Christus Jezus zijn", indien er zulk een beurtwisseling en aanmerking der leden buiten de gemeenschap met het Hoofd toegelaten werd? Dat is een afscheiding en listig zich aan Christus Zelf onttrekken.

22. Deze verzekering van het geloof nu, wordt klaar als de middag getoond in de beschrijving van Paulus in Hebr. 11: 1: "Het geloof nu", zegt hij, "is een vaste grond der dingen, die men hoopt en een bewijs der zaken, die men niet ziet." Alles wat er in Hebr. 11 van de natuur van het geloof gezegd wordt, loopt op het doel uit, dat hij in hoofdstuk 10: 39 had voorgesteld in de woorden: "maar wij zijn niet van degenen, die zich onttrekken ten verderve; maar van degenen, die geloven tot behoudenis der ziel."

Om dit te tonen leert hij vooreerst, dat de natuur van het geloof deze is, dat het een vaste grond is der dingen, die men hoopt, een fundament van het gebouw, dat daarop volgen zal. Maar zo, dat wij die dingen nu al door de Heilige Geest beginnen te bezitten en gedeeltelijk genieten, waarvan de volkomenheid verwacht wordt. En gelijk we niet teleurgesteld worden ten aanzien van de volkomen voltooiing van het gebouw, wanneer we zijn fundament door een wijs en machtig bouwmeester gelegd zien, evenzo heeft men ook niet te vrezen, dat de Heere, hetgeen Hij in de gelovigen begonnen is, niet zou volmaken (1 Kor. 1: 6- 9). Daarom is het geen onzekere en blote verwachting, maar een daadzaak, die in de beginselen reeds werkelijk aanwezig is (2 Kor. 5: 17). Ten andere, voegt hij er bij, dat het "een bewijs is der zaken, die men niet ziet", dat is, een levende bewustheid of levend inzicht der ziel (door de kracht van de Heilige Geest, Die dat licht schept), in zaken, waarvan anders de natuur is, dat zij niet kunnen gezien worden, noch in dit, noch in het volgend leven, zelfs niet met de verheerlijkte ogen, als bijvoorbeeld de goedertierenheid Gods om ons alle zonden te vergeven, nimmer op ons te toornen en ons lief te hebben met die liefde, waarmede Hij Zijn eniggeboren Zoon heeft lief gehad (Joh. 17: 23). Hoewel deze dingen, zelfs in het volgend leven, met de verheerlijkte ogen niet kunnen aanschouwd worden, nochtans is het geloof een dusdanig licht van de Heilige Geest (en een bewijs tevens), dat het dingen, die in God verborgen zijn, inziet (1 Kor. 2: 10-16). En evenals aan het natuurlijk gezicht onzer ogen, de zekerheid in stoffelijke dingen, die wij met de ogen waarnemen, niet kan benomen worden, zo kan ook aan het geloof de bestendige

zekerheid der dingen niet benomen worden, die in het Woord geopenbaard en beloofd zijn. Dit geloofslicht overtreft zelfs zeer ver het natuurlijk gezicht onzer ogen, aangezien het lichamelijk oog door het voorwerp, dat het aanschouwt, of andere omstandigheden, kan bedrogen worden, terwijl het geloof nimmer kan verleid worden in Christus, in Wie alle beloften *Ja en Amen* zijn.

23. Dat er bedreigingen gebruikt worden, waarop het geloof ziet in een vreemd onderwerp, toont Paulus aan als hij zegt: "maar wij zijn niet van diegenen, die zich onttrekken ten verderve" Dit geschiedt daarom, omdat ons vlees of onwedergeboren deel zulk een breidel, namelijk het voorhouden van Gods oordelen nodig heeft, opdat het vernieuwde deel niet geheel onderdrukt zou worden. Want aangezien er in de mens twee naturen zijn (te weten, in de christen), zoals we aangetoond hebben, blijft het geloof zeker staan, als aan twee ketenen, gelijk een schip tussen bruisende golven. De ene keten is de waarheid van de Goddelijke beloften, waarop het geloof als op een anker steunt. De andere is de waarheid van de Goddelijke bedreigingen tegen de geveinsden en de verachters der genade. Hiermede wordt als met een sterke keten door de kracht des Geestes het vlees der uitverkorenen weerhouden en bedwongen van darterheid en geveinsdheid. Niet, dat die bedreigingen tegen de verworpenen onder het oog van de gelovigen gebracht, inbreuk zouden doen op de andere keten, die haar anker in Christus heeft (Hebr. 6: 19, 20), of de zekerheid van de Goddelijke beloften zouden omver stoten, maar opdat ze de onstuimige driften van het vlees in toom zouden houden, door de beschouwing van Gods natuur en de uitvoering van de Goddelijke bedreigingen in de verworpenen. Dit over het geloof in zijn verzekering.

24. De bekering, waarvan we hebben gezegd dat ze het andere deel van het Evangelie is, wordt dus uit het geloof geboren. Het geloof omhelst Christus, in het Evangelie aangeboden. Hij vergeeft ons niet alleen de zonden, door ons Zijn gerechtigheid toe te rekenen, maar vernieuwt ons ook tot bekering. Zo vloeit de bekering eigenlijk uit Christus voort. Wanneer zij gezegd wordt uit het geloof voort te komen, dan is dit een betrekkelijke uitdrukking, die bij vergelijking van een werktuig moet verstaan worden, aangezien het geloof Christus omhelst, die het geloof schenkt. "Deze heeft God door Zijn rechterhand verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekering en vergeving der zonden" (Hand. 5-31). De bekering noemen de Grieken met een woord, dat een verandering van het gemoed te kennen geeft. Het berouw na de begane misdaad, eigenlijk naberouw genoemd, is het loon der zonde en, tenzij God het verhoedt, de weg tot wanhoop. Doch de bekering is geen gevolg van de zonde, maar een heerlijke *gave* Gods, die uit Zijn ontferming en genade voortvloeit en de ziel tot het goede verandert, terwijl het naberouw op zichzelf alleen, de ziel verlegen en ongetroost laat, tot erger verdertuwt en eindigt óf in een verbaasdheid, die als een verdovende slaap de ziel overvalt, óf in wanhoop. Daarom wil Paulus, dat een dienstknecht Gods "met zachtmoedigheid onderwijze degenen, die tegenstaan, of hun God te eniger tijd bekering gawe tot erkenning der waarheid, en zij wederom ontwaken mochten uit de strik des duivels, onder welke zij gevangen waren tot zijn wil" (2 Tim. 2: 25, 26). De bekering nu is een gemoedsverandering, voortkomende van de Heilige Geest, van de natuurlijke boosheid tot een ernstige en kinderlijke vreze Gods, die geboren wordt uit de erkenning en het gevoel van Gods rechtvaardig oordeel over de zonde en van Zijn heiligheid. En uit de voorsmaak van Zijn eeuwige, met ede bezworen barmhartigheid in Christus. Want gelijk een zondaar uit de zonden nooit zal opgewekt worden, zo hem de ogen niet geopend worden, opdat hij zijn afschuwelijkheid, door vergelijking van zichzelf met Gods rechtvaardige en heilige

natuur en de verdiende straf zie en zich verfoeie (aangezien deze blindheid groter is dan die van het lichaam, omdat hij, die daarmee bezocht is, weet dat hij blind is en de geestelijk blinde dat niet weet, Joh. 9: 41), zo zal niemand God ooit eerbiediger vrezen, dan die de goedheid Gods gesmaakt hebbende, vertrouwt, dat Hij hem genadig is, gelijk er gezegd wordt in Psalm 130: 4: "Bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt." Niemand zal tot de onderhouding van Zijn geboden met een vrolijk gemoed toetreden, dan hij die overtuigd zal zijn, dat zijn gehoorzaamheid aan God behaagt, hetgeen geschiedt als Zijn genade de onvolmaaktheid bedekt. Een getuigenis van deze Vaderlijke gunst vindt ge in Mal. 3: 17: "en Ik zal hen verschonen, gelijk als een man zijn zoon verschoont, die hem dient." Gelijk deze gunst ons bijblijft tot aan het eind, zo ook moet de beoefening van de bekering bestendig zijn en deze strijd neemt niet eerder dan met het leven een einde (Rom. 7; Fil. 3: 12, enz.).

25. De bekering wordt in de Schrift niet zelden voor de gehele verandering genomen en dan sluit zij het geloof, waaruit deze vernieuwing voortvloeit, mede in. "En Petrus zei tot hen: bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in de Naam van Jezus Christus, tot vergeving der zonden; en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen. Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen, die daar verre zijn, zovelen als er de Heere, onze God, toe roepen zal" (Hand. 2: 38, 39).

Omdat echter de Schrift deze uitdrukkelijk onderscheidt, zo hebben wij ze ook willen onderscheiden, opdat beider eigenschappen te duidelijker uitkomen. In Hand. 20: 21 zegt Paulus: "betuigende, beiden Joden en Grieken, de bekering (of gemoedsvernieuwing) tot God en het geloof in onze Heere Jezus Christus." Want het eigenlijke voorwerp van het geloof is de liefde en de goedheid Gods in Christus, aangeboden door de genadige beloften van het Evangelie, dat Hij nooit op ons wil toornen, maar de zonden genadiglijk vergeven wil. De prediking der bekering wordt er bij gedaan, niet als een voorwaarde van de vergeving der zonden of als een oorzaak in ons, maar als het doel Gods, waartoe Zijn goedheid ons moet opleiden, namelijk, dat wij geschapen zijnde tot goede werken, daarin door Zijn kracht zouden wandelen (Eféze 2: 10).

26. En hoewel het geloof nooit van de bekering kan gescheiden worden, zo ziet echter het geloof, omdat ook de bekering zelf, die in dit leven onvolmaakt is, vergeving nodig heeft, altijd met beide ogen op de eeuwige genadige barmhartigheid in het Evangelie aangeboden. Want gelijk het geloof uit het Evangelie geboren wordt, zo wordt het er ook door gevoed, zo zeer, dat het geloof, wanneer het Evangelie of de genadige belofte in Christus weggenomen is, zelfs niet voor een ogenblik zou kunnen bestaan. Immers, wie zou zich van Christus durven verzekeren of Hem toe-eigenen, dan wanneer God zulks Zelf beloofde, en dit tegelijk in het geweten van de mens door de Geest der aanneming tot kinderen, betuigde (Gal. 4: 57). Ten opzichte van deze belofte noemt Christus Zich de gave Gods (Joh. 4: 10). Deze gave, die Christus het levend water noemde, springende tot in het eeuwige leven, heeft Hij, door de Geest, Die Hij beloofde aan de Samaritaanse vrouw en aan zeer veel burgers van Samaria krachtig in het geweten betuigd tot rechtvaardigheid en het eeuwige leven (Joh. 4: 29, 42), gelijk Hij ook aan onze eerste ouders betuigd heeft in die eerste moederbelofte van het zaad der vrouw, hetwelk de slang de kop vermorzelen zou.

27. Daarom heeft de vijand van het menselijke geslacht zich van het begin af aan, op geen zaak met heftiger drift toegelegd, dan om het woord van het Evangelie uit het hart van de mens weg te rukken, opdat hij niet zou geloven en zalig worden (Lukas 8:

12). In het begin van het menselijk geslacht reeds heeft die oude slang de mens van het woord der Wet en zo van het Verbond der schepping door een valse uitlegging afgetrokken. Welks inhoud het beeld Gods bevatte, dat de mens de Heere zijn God zou liefhebben met zijn gehele ziel (gelijk ook Mozes die hoofdinhoud herhaalt: "Nu dan, Israël!, wat eist de Heere uw God van u, dan de Heere uw God te dienen, in al Zijn wegen te wandelen en Hem lief te hebben en de Heere, uw God, te dienen met uw gehele ziel" Deut. 10: 12), en zich tot een getuigenis van die liefde zou onthouden van het gebruik van de verboden boom, gevende God alzo de eer van Zijn wijsheid enz. En gelijk de duivel de mens had afgetrokken van de Wet "gij zult de Heere, uw God, lief hebben", zo heeft ook de satan na de val getracht de vrouw van het Evangelie af te trekken, hetgeen niet zei tot Adam: "Gij zult de Heere uw God lief hebben", want dat licht was uitgedoofd en daarom ook vluchtten zij voor God, Die zij niet meer lief hadden, maar: "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft", hetgeen hetzelfde is als de belofte "het zaad der vrouw zal de slang de kop vermorzelen." Van datzelfde Woord, zeg ik, trok satan de mens af, waarin God Zijn liefde in Christus beloofd heeft. Zo liet hij de mens niets over, noch Wet, noch Evangelie, aangezien hij Abel om het gelovig zien in zijn offerande op de belofte van het Evangelie, doodde door Kaïn, opdat hij het Evangelie bij Eva verdacht zou maken, alsof het geen Woord des levens was en om haar zo van het eeuwige leven af te trekken door afval van het Evangelie. Zoals te voren reeds door afval van de Wet in de valse uitlegging, dat er op de overtreding van het gebod geen dood zou volgen, maar een leven in volkomen gelijkheid met God. En thans weer, dat er geen verlossing van de dood uit de belofte van het Evangelie te hopen was, maar dat haar de dood en alle wederwaardigheden boven het hoofd zouden hangen, indien zij in het Evangelie geloofde, waarvan Abels dood een bewijs was. Die dood schreef hij lasterende aan het Evangelie toe, terwijl het intussen zijn eigen werk was, het werk van de leugenaar en mensenmoorder. Gelijk de Heere Christus dit aanwijst in Joh. 8: 44.

Daarom moeten we ons op het aller-zorgvuldigst wachten, dat ons geloof zelfs in het minste niet afwijkt van Gods Woord, het Evangelie der genade of daarmee in strijd is. Met het oog op deze dwaasheid roept Paulus in Gal. 3: 1 uit: "O, gij uitzinnige Galaten!" en betuigt hun met grote ernst: "al ware het ook, dat wij, of een engel uit de hemel u een Evangelie verkondigde, buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt" en "Christus is u ijdel ge worden, die door de Wet gerechtvaardigd wil worden; gij zijt van de genade vervallen" (Gal. 1: 8; Gal. 5: 4).

Het Woord der Wet is immers uit het hart van het eerste ouderpaar gerukt en door overtreding geschonden. Ook ons, die in Adam gezondigd hebben en daarom in zonden ontvangen en geboren zijn, is dit woord der wet mede ontrukkt geworden. Daardoor hebben wij God niet meer van harte lief. Daarom kunnen wij ook de gerechtigheid uit dat Woord (nl. der Wet) niet meer verwachten. En indien wij ons nu, door welke list van de duivel ook, hetzij door de Wet, die door het vlees krachteloos is (Rom. 8: 3), hetzij door een valse Christus het woord van het Evangelie of de belofte van de genade, waarin ons alleen de ware Christus en in Hem het gehele wezen van het Verbond wordt aangeboden, en door de Heilige Geest aan de harten verzegeld wordt, laten ontrukken, wat zal er dan nog voor ons over zijn? (Hand. 10: 42; 2 Petrus 1: 17).

28. Trachten wij dan vastgeworteld en gefundeerd in het dierbaar Woord te zijn. De Heilige Geest noemt dit Woord met zulk een nadruk: "Het Woord der verzoening" (2 Kor. 5: 19), "de bediening des Geestes" (2 Kor. 3: 8), "het Woord, dat de vergeving der

zonden aanbiedt" (Hand. 10: 43), "het Woord des levens" (Hand. 5: 20 en 13: 46), "het Woord der zaligheid" (1 Kor. 15: 2), "het Woord des eeuwigen verbonds" (Jes. 59: 21), "het verbond des vredes" en "van de eeuwige goedertierenheid, die door een eed bevestigd is (Jes. 54: 8 en 10), "het woord van de genadige belofte, of van de genadegave" (Gal. 3: 18; Hand. 3: 25, 26) en eindelijk "een kracht Gods tot zaligheid een ieder, die gelooft" (Rom. 1: 16). De Geest doet dit, omdat het Woord van zulke grote zaken getuigenis geeft en deze van Godswege aanbiedt.

Ook is het een krachtig werktuig van de Heilige Geest, waardoor Hij niet slechts Christus aanbiedt, maar het geloof werkt in de harten der uitverkorenen volgens Zijn vrijmachtig welbehagen, zodat zij Christus aannemen. Het Evangelie verkondigt ons de Christus Gods als Degene, die om onze zonden gestorven en tot onze rechtvaardigmaking opgewekt is. Neemt gij dit weg, zeg mij dan, wat blijft er dan in deze wereld voor de zondige mens, het diep gevallen Adamskroost met het vooruitzicht op de eeuwigheid nog anders over dan een dikke, huiveringwekkende duisternis! "Maak u op, word verlicht, want uw Licht komt en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op. Want zie, de duisternis zal de aarde bedekken en donkerheid de volken; doch over u zal de Heere opgaan en Zijne heerlijkheid zal over u gezien worden, en de heidenen zullen tot uw licht gaan en koningen tot de glans, die u is opgegaan" (Jes. 60: 13). De Heere nu zegt tot de uitverkoren kerk, die Hij van de andere volken onderscheidt: Maak u op, word verlicht, en in het Evangelie: "Bekeert u en gelooft het evangelie" (Markus 1: 15; Matth. 3: 2) . Het is niet de bedoeling van de Heere, dat de kerk in eigen kracht zich zou opmaken, zich zou bekeren en geloven of verlicht worden. Want Christus gebiedt niet alleen zich te bekeren, maar geeft en werkt tevens, wat Hij gebiedt. Zie Petrus, die niet in zijn eigen naam, maar in die van Christus tot de kreupelen zei: sta op en wandel. (Hand. 3: 6).

29. Uit bovenstaande blijkt duidelijk, op welke wijze de roeping door het Evangelie de mensen van de zonden vrijspreekt of rechtvaardigt. Van de zonden vrijspreken en rechtvaardigen is immers hetzelfde (Rom. 8: 33; Hand. 13: 38 en 39). Zulks omdat wij alleen door het geloof in Christus, of door het geloof in de beloften van het Evangelie gerechtvaardigd worden, voor zover de verkondiging van het Evangelie een getuigenis is. Dit getuigenis is met Goddelijk gezag bekleed, terwijl het Christus aan alle hongerigen en dorstigen aanbiedt, teneinde gerechtigheid of vergeving van de zonden uit genade deelachtig te worden (Matth. 11: 28).

Verder is het een werktuig, waardoor de Heilige Geest een begeerte wekt om zich met God te verzoenen.

Ook schept en onderhoudt dit getuigenis het geloof in het hart. Hierdoor nemen wij Christus en Zijn gerechtigheid aan, wij worden vrijgesproken en onze zonde wordt bedekt. "En al deze dingen zijn uit God, Die ons met Zichzelf verzoend heeft door Jezus Christus en ons de bediening der verzoening gegeven heeft. Want God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, hun zonden hun niet toerekenende en heeft het woord der verzoening in ons gelegd. Zo zijn wij dan gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade: wij bidden van Christuswege, laat u met God verzoenen. Want Die, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem" (Rom. 4 en 5; 2 Kor. 5: 18-21). Hij zegt, dat de verzoening met God door Christus is voorafgegaan.

Daarna zegt Hij ook, dat de bediening van deze verzoening of het woord der verzoening aan de dienstknechten van Christus is toevertrouwd.

Mogelijk werpt men tegen: zijn wij dan niet allen vrijgesproken van de zonden, omdat Christus een rantsoen voor de zonden geworden is en veroordeeld is en uit de doden opgewekt is, opdat onze rechtvaardiging vast zou zijn?

Indien gij op het voornemen en de wil van God ziet, is dit waar, maar opdat wij de bewustheid van deze bij God verborgen genade zouden verkrijgen, was het nodig, dat God van Zichzelf in Christus getuigenis gaf door het Evangelie en in het scheppen van het geloof, de liefde, waarmee Hij ons heeft omhelsd, in onze harten uitstortte door de Heilige Geest (Rom. 5: 5).

Want hoewel het voornemen om de zonden te vergeven terwille van de genoegdoening van de Zoon in volgorde vóór de schenking van de Heilige Geest gaat (Deze is de bewerker van de honger en dorst naar de Goddelijke genade,) verkrijgen wij echter de smaak van die goedheid niet eerder dan nadat Hij door de dienst van het Woord der verzoening een honger en dorst naar Zijn genade en het geloof verwekt, waardoor wij deze nadat zij aangeboden is door de kracht van de Geest ontvangen. In Gods voornemen gaat dus de vergeving der zonden in orde vóór de schenking van de Geest tot aanneming tot kinderen.

In de uitvoering in ons gaat de gave van de Heilige Geest in orde vóór het gevoel van de vergeving der zonden. Daarom stelt Paulus de krachtige roeping in de uitvoering der Goddelijke verkiezing vóór de rechtvaardigmaking: "Die Hij geroepen heeft (nl. krachtdadig door het geven van de Geest van het geloof,) dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd" (Rom. 8: 30).

Op deze wijze is het priesterschap in het wezen van het Verbond tot het fundament van het koninkrijk van Christus gelegd. Het is nodig, dat het menselijk geslacht verzoend wordt, voordat de Heilige Geest werd uitgestort.

De bediening van het Verbond echter brengt de kracht van de regering van Christus teweeg, zodanig dat wij het gevoel van Zijn priesterschap en de kracht van Zijn offer in ons binnenste gewaar worden.

Op dezelfde wijze als Zijn priesterwerk voor ons regelrecht tot de Vader gericht wordt, en daarom de eerste plaats bekleedt, also behoort het koninkrijk van God rechtstreeks tot ons.

Daarom spreekt onze Heiland (Lucas 24: 46-49) eerst van Zijn priesterschap en zoendood, en daarna van Zijn koninkrijk, waardoor veroorzaakt wordt, dat de kracht van Zijn priesterschap tot ons komt: "Alzo is er geschreven, en alzo moest de Christus lijden, en van de doden opstaan ten derden dage, en in Zijn Naam gepredikt worden bekering en vergeving der zonden onder alle volken, beginnende van Jeruzalem, en gij zijt getuigen van deze dingen. En ziet, Ik zend de beloften Mijns Vaders op u; maar blijft gij in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte." Hier beveelt de Heere de prediking in Zijn Naam, bekering en vergeving der zonden tot Zijn wederkomst, in zover nl. de prediking van het Evangelie een werktuig van de Geest is, waardoor zij met kracht uit de hoogte worden aangedaan, een mishagen aan zichzelf en een begeerte om zich met God te verzoenen, gevoelen. Dit beveelt de Heere, opdat men niet denke, dat er zonder bekering vergeving der zonde is, want dit zou tegen Gods natuur en het bevel van Christus strijden (Exod. 34: 6 en 7; Lukas 24: 47).

Nadat de harten alzo voorbereid zijn, biedt Hij hun de genadige vergeving in Christus aan, als een getuigenis uit de hemel tot ons gezonden en werkt, onderhoudt en versterkt het geloof in de harten der uitverkorenen. Hiertoe nu moet de evangeliedienaar de boodschap van het heil als een gezant van Christus verkondigen

(2 Kor. 5: 20). Hij moet prediken, dat alle en ieder gelovige de zonden om Christus' wil uit genade vergeven zijn en ook nog vergeven worden. De Heilige Geest alleen echter verlicht het verstand en verzegelt de beloften, die Hij door de mond van de dienaar doet horen en aanbiedt aan de harten. Hij bewerkt ook, dat zij de liefde Gods in Christus gevoelen.

Daarom voegt Christus ook de Heilige Geest samen met de beloften van de vergeving der zonden en wel door **de prediking van het Evangelie** (Joh. 20: 21). Jesaja voegt de Geest samen met het woord van het Genadeverbond. En alzo verklaart de prediking van het Evangelie de zonden voor gehouden, wanneer het aan de ongelovige tot een getuigenis wordt verkondigd. Want wanneer het Evangelie verzekert, dat de zonden de onbekeerden en ongelovigen gehouden zijn, dan zijn deze ook waarlijk bij God, die niet liegen kan, gehouden (Titus 1: 2; Matth. 16: 19).

30. Aldus is er een onderscheid tussen God en de dienaar. De Heere alleen vergeeft met een volstreckte macht de zonden, terwijl de dienaar de gelovigen aankondigt, dat ze vergeven zijn en de ongelovigen, dat ze gehouden zijn.

In dit opzicht gebruikt Petrus de sleutelmacht zodanig, dat het getuigenis op Petrus met al de profeten past en de uitstorting van de Geest, door Wie de belofte der genade verzegeld wordt, alleen aan Christus wordt toegeschreven. "Dezen geven getuigenis al de profeten, dat een ieder, die in Hem gelooft, vergeving der zonden ontvangen zal door Zijn Naam. Als Petrus nog deze woorden sprak, viel de Heilige Geest op allen, die het Woord hoorden" (Hand. 10: 43, 44). En hoe diezelfde Petrus bindt, ziet men in het voorbeeld van Simon de tovenaars (Hand. 8: 20, enz.).

31. Deze **sleutelmacht**, die Christus aan de kerk verleend heeft, is echter niet alleen een bediening, maar een gezag, dat bij de bediening gevoegd is.

Het gezag behelst, dat in de hemel vast zal zijn, wat op aarde, volgens Gods wil en in het profetisch en apostolisch Woord geopenbaard, op Zijn bevel, door Zijn dienaren verkondigd wordt. Dus zijn de sleutels, de prediking der bekering en der vergeving der zonden in de naam van Christus Zelf (Lukas 24: 47), terwijl de macht is het gezag zelf, waarmee de prediking versterkt is, om de gelovigen te bevestigen, om het bijgeloof terneder te werpen en de gewetens van de ongelovigen door schuldgevoel te drukken.

32. Maar opdat wij er dit ook nog in het voorbijgaan bijdoen, zo is de sleutel, waarmee Hij de tucht of de kerkregering gevestigd heeft, dezelfde als deze sleutelmacht, waarmee God de leer van het Evangelie gesterkt heeft.

Het onderscheid ligt alleen in de omstandigheden. Want de prediking van de bekering en de vergeving der zonden wordt geschikt naar een gevallen persoon, doch op zulk een wijze en langs die trappen, die Christus daar voorschrijft, en door die personen, die daartoe verkozen zijn, zulks in de naam van de kerk.

Hierbij komt het gezag nl.: dat al wat zij op aarde binden zullen, in de hemel gebonden zal wezen en al wat zij op aarde ontbinden zullen, in de hemel ontbonden zal wezen (Matth. 18: 18; 1 Kor. 5: 1-5; 2 Kor. 2: 5-7; 2 Tim. 2: 16-18).

Het doel van de tucht is, dat een verdwaald schaap terechtgebracht worde en niemand uit de eens ontvangen genade van de Doop zou vallen.

Indien iemand van deze genade begon af te dwalen of hieruit begon uit te vallen (was het verborgen, dan moest het in het geheim, was het in het openbaar, dan moest het openlijk) zo moest hij vermaand worden, opdat hij volgens de door God voorgeschreven orde beschaamd gemaakt zou worden en zich zou bekeren. Verder

opdat hij hierdoor de verzoening met God door het geloof weer zou ontvangen. De Heilige Geest immers is krachtig onder de orde, die door Hem in de kerk vastgesteld is en dit is een broeder winnen (Matth. 18: 15).

Ook dient het gezag van de kerk om de andere leden van de kerk voor besmetting te behoeden. "Weet gij niet, dat een weinig zuurdesem het gehele deeg zuur maakt?" (1 Kor. 5: 6).

Ten slotte dient het, opdat de sacramenten behoorlijk onderhouden zouden worden, zonder ontheiliging van het Verbond of besmetting der zaken, die getuigd zijn. Immers hierop vallen de smetten, waarmee de getuigenissen beklad worden. Want omdat ons Pascha, dat voor ons geslacht is, Christus is, nl. die Christus, Die wij met een plechtige blijdschap in het deelgenootschap aan de sacramenten genieten, zo wil de Heere het gebruik hiervan zuiver houden van alle zuurdeeg van de kwaadheid en de boosheid (1 Kor. 5: 7 en 8). Daarom vermaant Hij voortdurend om de zuurdeeg uit alle hoeken weg te doen (Exod. 13 en 20), opdat de kerk overeenkomstig het artikel: "Ik geloof een heilige kerk" in geen moordenaarsspelonk zou veranderd worden.

Daarom wil de Heere, dat haar heiligheid door de door Hem ingestelde middelen zou bewaard en voortgeplant worden, opdat de heerlijkheid en de heiligheid Gods, ook in dit leven in Zijn kerk als in Zijn Huis en tempel schijne (Jer. 7: 11; 1 Kor. 5: 13).

33. Hieruit blijkt nu, op welke wijze de dienaar de zonden vergeeft, of in welke zin Christus verzekert, dat een dienaar de zonden vergeeft.

Ten eerste doet de dienaar zulks, omdat hij een gezant van Christus is en een werktuig van de Heilige Geest, waardoor de mensen tot bekering gebracht worden. Op dezelfde wijze, als de dienaren van Christus zorgvuldig moeten zijn, opdat de mensen vergeving van zonden in Christus mogen ontvangen, evenzo moeten zij zich met de grootste ijver erop toelleggen, dat zij zich trouwe werktuigen betonen voor de Heilige Geest, die Hem dienen om de mensen op een trouwe wijze tot bekering te brengen.

God vergeeft immers de zonden slechts aan hem, die bij zichzelf veroordeeld is. Niemand moet denken, dat het genoeg zou zijn om enige woorden te prevelen. Dit deel ontleent het Evangelie aan de Wet, niet als aan een Verbond, maar als aan een bestendige leer. Daarom predikte Johannes de Doop der bekering. En met welk een ernst hij zich erop toelagde om de harten tot het ontvangen van de vergeving der zonden of van de ware vrijspraak in Christus door de bekering toe te bereiden, leert het derde hoofdstuk van Mattheus. Dit leert tevens op welke wijze hij de leer der bekering naar gelang van de omstandigheden toepaste.

En opdat hier niet iets aan Johannes toegeschreven worde, of de kracht in bepaalde woorden zou gezocht worden, zo blijkt het ook, dat de gave der bekering geheel vrij geschonken werd. Zij werd ook geschonken naar de verkiezing van de Heilige Geest, wiens vrije werking met de dienst van Johannes samengevoegd was. Johannes wist van deze verkiezing niets af.

Christus getuigt, dat de hoeren en tollenaars door zijn prediking bekeerd zijn en de farizeeën noch geloof noch bekering ontvangen hadden, hoewel ook zij hem gehoord hadden. Dit kwam, doordat hun eigen boosheid de raad Gods verachtte (Lukas 7: 30). Johannes had juist bij hen de grootste poging gedaan om hen tot bekering en geloof te brengen, opdat zij van de schuld van de eeuwige dood vrijgesproken zouden worden, gelijk het Woord getuigt: "gij adderengebroedsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van de toekomstige toorn" (Matth. 3: 7) enz.

Die barenarbeid is desondanks vruchteloos geweest, zoals de Heere Zelf getuigt (Matth. 21: 32): "Johannes is tot u gekomen in de weg der gerechtigheid, en gij hebt

hem niet geloofd, maar de tollenaars en hoeren hebben hem geloofd; doch gij, zulks ziende, hebt daarna geen berouw gehad, om hem te geloven"
Verre zij dus de dwaze waan van een algemene schuldverzoening en schuldvergeving, omdat Gods almacht nodig is om de mens tot bekering te brengen, opdat hij vergeving moge vinden.

34. Ten tweede wordt gezegd, dat een dienaar van het Evangelie de zonden vergeeft. Dit wordt gezegd, omdat hij een gezant is, toegerust met het Woord der verzoening. Door dit Woord biedt God Christus aan de mensen aan tot gerechtigheid. Tevens brengt God door het Woord der verzoening, dat de dienaar verkondigt, Zijn uitverkorenen, die Hij alleen kent, tot het geloof. Hierdoor ontvangen zij de aangeboden Christus en in Hem de gerechtigheid (Dan. 9: 24 en Gal. 1: 1).

Zoals nu de gezant zelf noch de bekering noch het geloof geeft, zo rechtvaardigt hij ook de zondaars niet en spreekt hen ook niet vrij, maar is slechts een getuige van deze grote zaken, die alleen eigen zijn aan de Goddelijke majesteit.

Hij is ook tot een openbare prediker gesteld, niet in zijn, maar in Christus' naam. Christus gebruikt immers deze verkondiging als werktuig om de harten te openen, opdat zij acht geven op hetgeen gesproken wordt en alzo door het geloof van Christus de vergeving der zonden ontvangen. Dit is te zien bij Lydia, de purperverkoopster (Hand. 16: 14 en 15).

Genoeg over God en Zijn dienaars.

Nu zijn er nog twee zaken te verklaren, ten eerste ***dat de belofte gericht wordt tot degenen, die geloven***, en ten tweede, ***met welke bedoeling er tegelijk gesproken wordt over de bekering***.

Dit wil zeggen, dat de belofte gericht wordt tot degenen, die de Heilige Geest door de prediking van de belofte gelovig maakt of hen hierin bevestigt, na hen eerst gelovig gemaakt te hebben (hierom worden zij ook kinderen van de belofte genaamd, niet alleen, omdat zij aan Abraham genadevol beloofd zijn, maar ook, omdat zij door de verkondigde belofte zelf en door de kracht van de belovende God buiten de orde van de natuur geboren worden (Gal. 4: 28; Rom. 9: 7 enz.).

Daarna zal verklaard worden, met welk doel er tegelijk gewag gemaakt wordt van de bekering, in die zin namelijk, dat zij door deze tot het ontvangen van de belofte der genadige verzoening door de Heilige Geest voorbereid worden en dat deze na het ontvangen een kenteken van de kinderen der belofte is.

En wel ten eerste wordt verklaard, waarom deze vergeving der zonden of de verzoening met God en het daaruit voortvloeiende, eeuwige leven alleen aan hen, die in de Zoon Gods geloven, te beurt valt.

Namelijk omdat de beloften van het Evangelie voor hen allen, maar dan ook voor hen alleen bestemd zijn. "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe" (Joh. 3: 16).

Daarom is het een nietswaardige vrijspraak, wanneer een dienaar iemand vrijspreekt, die niet in de Zoon van God gelooft. Dit blijft van kracht, ook al berust de mens in het ijdele werk van de dienaar en meent, dat hij waarlijk van de zonden verlost is. Want Christus zegt: "Die in de Zoon van God gelooft, die heeft het eeuwige leven, die niet gelooft, de toorn Gods blijft op hem."

Hierbij moet men opmerken, dat de Heere zegt: "opdat een ieder, die in Hem gelooft", en dus de dienaar niet de zonden kan vergeven aan wie hij wil.

In deze dwaling echter zijn velen vervallen, vooral uit de aanzienlijke stand, in de mening, dat het genoeg is door mensen gerechtvaardigd te worden, terwijl toch God alleen het hart kent en doorgrondt. Een dienaar moet wel geloofd worden, mits hij volgens de leer van de Bijbel van Christus getuigt, zoals Johannes en alle apostelen dit deden: "Deze kwam tot een getuigenis, om van het licht te getuigen, opdat zij allen door hem geloven zouden" (Joh. 1: 7, 8). Geloven in Christus als in onze Schuldverzoener en schuldbetalende Borg en Middelaar: "Ziet, het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt" (Joh. 1: 29). Hij zelf is het ook, Die met de Heilige Geest doopt.

Door de kracht van de Heilige Geest omhelzen wij de aangeboden genade van de rechtvaardigmaking en worden wij tot kinderen Gods wedergeboren.

Daarom zegt de evangelist: "Maar zovelen Hem aangenomen hebben, dien heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn naam geloven" en voegt erbij: "die niet uit de bloede, noch uit de wil van het vlees, noch uit de wil van de man, maar uit God geboren zijn" (Joh. 1: 12).

36. Thans volgt de verklaring, met welke bedoeling er melding gemaakt wordt van de bekering.

Want het blijkt nog niet duidelijk, waarom en hoe het geloof ons de verzoening met God en het leven naar de belofte des Heeren toebrengt. "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft enz." (Joh. 3: 16). Is het, omdat Christus ons door Zijn Geest wedertaart, opdat Hij in ons leve en een nieuwe gerechtigheid in ons begonnen worde? Of is het, omdat wij door Zijn bloed gereinigd zijn en door een genadige vergeving bij God rechtvaardig gerekend worden? Ik antwoord hierop het volgende.

De bekering is altijd met het geloof samengevoegd. Het doel, waarom Hij de zonde vergeeft, is, opdat Hij gevreesd worde (Psalm 130: 4). Omdat hier van de zekerheid van de zaligheid gesproken wordt, moet niettemin deze grote hoofdwaarheid niet uit het oog verloren worden, dat wij alleen daarom leven, omdat God in Christus, door eeuwige liefde bewogen, ons de zonden niet toerekent en ons uit genade bemint en niet, omdat wij ons bekeren. Daarom wordt er in die belofte van Christus met name gewag gemaakt van een offerande, Joh. 3, waardoor vloek en dood tegelijk met de zonde tenietgedaan is. Hieruit wordt dan tevens de vraag opgelost, hoe de enige offerande van Christus ons leven is.

Namelijk omdat God de vloek wegneemt, de zonde niet toerekent en ons uit genade bemint. Joh. 3: 14, 16: "En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe; want alzo lief heeft God de wereld gehad enz.", en Joh. 6: 51: "Het brood, dat Ik geven zal, is Mijn vlees, hetwelk Ik geven zal voor het leven der wereld."

Hoewel Hij ons dan vernieuwt tot gerechtigheid, zo is toch die aanvankelijke gerechtigheid in ons geen oorzaak van het eeuwige leven. Want dan zou onze zaligheid of ons leven niet zeker zijn, aangezien die gerechtigheid met de wet niet gelijkvormig is. Christus wil nochtans, dat ons leven zeker is (Joh. 3: 16 en 10: 16-18).

Dit is het geval, omdat God ons de zonden niet toerekent en ons uit genade bemint alleen ter wille van Zijn Zoon, die eenmaal opgeofferd is en voortdurend met die offerande voor ons verschijnt in het hemels heiligdom.

Dus leeft de rechtvaardige niet ter wille van een gerechtigheid, die in hem kleeft en die hij werkelijk aanvankelijk bezit, waarom hij dan ook door de Heilige Geest vaak

een rechtvaardige genoemd wordt. Integendeel, de rechtvaardige leeft door zijn geloof, Hab. 2: 4, aangehaald in Rom. 1: 17.

Ik zeg: *door het geloof*, dat het leven uit Gods genadige gunst schept. Hierdoor verzoent Hij ons met Zichzelf in Christus en neemt ons uit genade als kinderen aan.

Hiervan is Paulus een voorbeeld, Gal. 2: 20: "Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof van de Zoon Gods, Die mij liefgehad heeft en Zichzelf voor mij overgegeven heeft."

Hoewel dan de Vader door ons met Christus uit de geestelijke dood op te wekken tegelijk met de gave van het geloof een gerechtigheid of gelijkvormigheid met God in ons begint, zo is evenwel die aanvankelijke gerechtigheid of bekering geen oorzaak van het eeuwige leven. Zo is zij ook geen oorzaak van onze opwekking uit de geestelijke dood geweest, omdat de bekering eerst na de opwekking volgt.

De bron van de herschepping is echter alleen de genadige liefde Gods in Zijn Zoon, Die voor ons opgeofferd is. Hij verschijnt in onze plaats als een Rechtvaardige voor God en heeft daardoor voor ons Gods gunst, waarin alleen het leven is (Psalm 16: 11) verworven.

En zo neemt het offer van Christus dood en vloek weg en bevestigt Gods liefde tot in eeuwigheid, Joh. 17: 23: "en hen liefgehad hebt, gelijk Gij Mij liefgehad hebt." Dit alleen is de bron van het eeuwige leven. Zo maakt Hij ons dan vrij van de schuld van de eeuwige dood. Hij maakt ons erfgenaam van het eeuwige leven.

Niets kan nu meer verhinderen, dat de Vader ons als Zijn kinderen erkent, zulks op de voorbede van de Middelaar: "Gij zult mij het pad des levens bekend maken; verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; liefelijkheden zijn in Uwe rechterhand eeuwiglijk" (Psalm 16: 11).

En dit is de grond van de zekerheid van de zaligheid, die alleen bestaat in de genadige vergeving der zonden, door het geloof aan de harten verzegeld.

De reden echter, waarom er in de bediening der zaligheid gewag van bekering gemaakt wordt, is de volgende. Ten eerste, omdat de hele bediening niet alleen bezig is met de zekerheid der zaligheid, maar ook opdat God Zich een eigen volk, dat ijverig in goede werken is (Titus 2: 14), zou reinigen. Dit volk zou Hem in dit en in het toekomstige leven verheerlijken, evenals ook het hele Genadeverbond uit deze twee delen bestaat nl. geloof en bekering. Om deze reden worden deze beide zaken bij de bediening of verkondiging van het Evangelie op de voorgrond geplaatst.

Daarom overtuigt de Heilige Geest hen, aan wie Hij besloten heeft de schuld te vergeven, van zonde en ongerechtigheid, opdat Hij beide een begeerte naar vergeving en tevens een haat tegen de zonde en lust tot gerechtigheid in hen zou verwekken.

En ten aanzien van de verworpenen, opdat die door de prediking van de bekering in 't openbaar en van hun eigen hardnekkigheid innerlijk overtuigd zouden worden. Want dezen verwerpen liever het Evangelie, dan dat zij zich tot betrachtning van goede werken zouden laten vernieuwen. Zij haten deze goede werken zozeer, dat zij liever, ook met verlies van hun eigen zaligheid, in de duisternis dan in het licht wandelen.

De redenen dan, ***waarom er over de bekering gesproken wordt in de bediening van het Evangelie***, zijn de volgende.

Ten eerste: God kan uit kracht van Zijn heiligheid de zonden niet vergeven zonder deze te veroordelen en te bestraffen.

Verder is het vereist, dat de mens zichzelf daarover veroordeelt en mishaaft.

Ten derde: opdat het hele Verbond bediend zou worden, vergeeft Hij de zonden uit genade door het geloof in Christus op zodanige wijze, dat Hij er een vermaning bij doet om vruchten der bekering waardig voort te brengen. Niet met dit doel, dat zulk een grote goedheid afhankelijk van de voorwaarde van een betrekkelijke gerechtigheid zou gemaakt worden, maar om ons te leren, waartoe deze genade ons leiden moet. Hieruit immers vloeit het eeuwige leven voort. Ook opdat wij alsoo dagelijks meer en meer naar Gods beeld vernieuwd zouden worden en Hem voor Zijn ontfermende goedheid zouden loven en danken.

Ten laatste: Opdat de gelovigen zelf een getuigenis van hun geloof in de vernieuwing van hun gemoed zouden bezitten. Daarom voegt Paulus in Rom. 8: 1, nadat hij gezegd had: "dat er geen verdoemenis is voor degenen, die in Christus Jezus zijn," er het kenteken bij: "die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest." Hij wijst tevens in vers 3 de oorzaak met deze woorden aan: "Want hetgeen der Wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God Zijn Zoon zendende in gelijkheid des zondigen vleses, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees;" enz. en alsoo vermaant hij ook Timotheüs: "Strijd de goede strijd, houdende het geloof en een goede consciëntie" (1 Tim. 1: 18, 19).

37. Om al deze redenen nu beperkt God de bekering niet binnen weinige dagen, maar strekt deze over het hele leven van de mens uit.

Eerst brengt Hij hem tot het geloof en de bekering vloeit onophoudelijk uit het geloof, juister gesproken, uit Christus, Die door het geloof in het hart woont (1 Thess. 2: 12; Hand. 9: 31; Jer. 31:33; Hand. 5: 4; Jer. 30: 18, 19).

Hieruit volgt eerst, dat de trouwe dienaars de verzoening met God of de vrij spraak van zonden alsoo in Christus' naam moeten voorstellen, dat deze wel uit genade is, maar echter nooit anders gegeven wordt dan vergezeld van de gave der bekering.

Daarom moeten de zonden door de leer der bekering op strenge wijze bestraft worden en de mensen moeten evenzo streng vermaand worden, dat zij geen zonden op zonden stapelen. Dit laatste zou gebeuren, wanneer men op een onheilige, vleselijke wijze in het werk van de dienaar zou berusten en zichzelf met een blote bespiegeling van de dierbaarste waarheden zou tevreden stellen en gerust zou wezen.

In deze dwaling immers verkeren doorgaans de aanzienlijken dezer wereld, de overheden en de machten, omdat de zachte kussens van verzoening en vrij spraak, zonder waarachtige bekering des harten tot God, hun door ontrouwe leraars, die de naam van leugenprofeten terecht dragen, op onverantwoordelijke wijze onder de oksels gelegd, teweeg brengen, dat zij gerust in de zonde inslapen. Zij beseffen het gevaar, dat hen omgeeft, niet. Zij zijn ten enenmale blind voor de waarschuwende tekenen en voorboden van Gods ontzaglijke oordelen. Dit is tot overgroot nadeel van land en volk (Ezech. 13: 18-23). Hieruit moeten zij door de overtuigende leerredenen van de trouwe dienaars van Christus opgewekt worden.

En zeker: de trouwe bedienaar van het Evangelie, die geen mensen durft te bedriegen, matigt zich niets aan, wanneer hij naar de mening van de Heilige Geest het woord recht snijdt, zoals zijn lastbrief inhoudt en zijn eeuwig gezegende Heere en Zender hem een voorbeeld gaf (Joh. 6: 44).

Naar het Woord nu is deze Heere gezalfd om de armen het Evangelie te verkondigen. Hij roept de vermoeiden en beladenen tot Zich (Matth. 11: 28, 29).

Wie echter in de verkondiging van de blijde boodschap verder wil gaan door met aanzien des Persoons de rijke, die God ledig wegzendt, en de onbekeerde zondedienaars vrij te spreken, laadt een vreselijk oordeel op zich. Hij gaat buiten de

palen van het bevel (Lukas 24: 47 en 1: 53) en daarom ook zal deze goddeloze poging voor God niet bestaan. Wanneer de misleide en bedrogen mens daarop vertrouwt, zal hij zeker omkomen, naar Christus' woord Matth. 15: 14: "Indien nu de blinde de blinde leidt, zo zullen zij beiden in de gracht vallen."

Dat is het onfeilbaar gevolg van het feit, dat een blinde en in de zonden verharde consciëntie in de vrijspraak berust van een blinde leidsman, die het bevel van Christus niet verstaat en toch de vergeving op ongeoorloofde wijze belooft. Gewis, de wereld mint zulke vrijsprekers ten zeerste, Jes. 30: 10 "Spreekt tot ons zachte dingen." Op valse wijze wordt hier door dezulken Gods almacht als voorwendsel gebruikt: omdat de almacht zich niet minder in de verdoemenis van de goddelozen dan in de behoudenis der gelovigen, openbaart. Dit zij over de plicht van de dienaars gezegd!

38. Het is verder de plicht van de toehoorders, de dienaar geloof te schenken, mits hij geen half of vervalst, maar een volkomen en zuiver Evangelie verkondigt.

Ten eerste omvat dit: het in Christus' naam en op Zijn gezag prediken van het Evangelie. Want wie dit veracht, veracht Christus, Die dit eist en Zichzelf aanbiedt tot heiligmaking. Verder: het betuigen van de genezing voor hen, die gebroken van hart zijn, als het werk van Christus, Die door de prediking van de bekering de harten verbrijzeld heeft, zodat ook hierop kan toegepast worden: "Hij heeft verscheurd en Hij zal ons genezen, Hij heeft geslagen en Hij zal ons verbinden" (Hos. 6: 1, 2).

39. Deze dan zijn de oorzaken van het volgende.

God verkondigt en belooft slechts hun, die berouw hebben en in de Zoon geloven, de vergeving der zonden. Hij verwekt tevens het berouw door de verkondiging, weliswaar niet in allen, die het Woord horen, maar alleen in diegenen, die naar Zijn wil in de natuur van God besloten zijn.

Ten eerste toont God vanwege Zijn wijsheid aan de mens de zonden en de verdoemenis, die hij heeft verdiend, opdat Hij de uitverkorenen voorbereiden zou om Zijn barmhartigheid te begeren. Ook doet Hij zulks om aan de geveinsden en verachters de verontschuldiging te ontnemen (Jer. 31: 18; Joh. 9: 39).

Ten tweede: omdat Hij barmhartig is en de ongerechtigheid en de misdaden vergeeft, also biedt Hij alleen de beladenen en vermoeiden (want de geveinsden en verachters zijn uitgesloten, omdat zij hun eigen blindheid niet erkennen willen, Joh. 9: 32-41) de belofte van de barmhartigheid aan. Tegelijk verwekt Hij het geloof door de Geest der aanneming tot kinderen, door Wie Hij de beloften der genade aan de harten verzegelt (Eféze 1: 13).

Ten derde: omdat Hij rechtvaardig is, biedt Hij haar aan en geeft haar niet anders dan in Christus en om Christus "het bloed van Jezus Christus Zijn Zoon reinigt ons van alle zonden" (1 Joh. 1: 7).

Ten vierde: omdat Hij wijs en waar is, vergeeft Hij de zonden slechts aan hen, die Hij Hem ingelijfd heeft, in Wie aan de gerechtigheid Gods voldaan is en in Wie alleen de eeuwige barmhartigheid met een eed beloofd is (Psalm 89: 34-38; Jes. 54: 8-10).

Ten vijfde: omdat Hij heilig is, roept Hij hen tevens tot de heiligheid des levens (Jer. 30: 22), Hij zet de kennis en het gevoel van de zonde dagelijks in hen voort en overtuigt hen ervan, hoe groot kwaad de zonde is.

Ook overtuigt Hij hen ervan, dat de rechtvaardigen in dit leven ook nog zonden hebben (1 Joh. 2: 1) en dat elke zonde de eeuwige straf verdient, opdat zij alle vertrouwen op eigen krachten verzaken zouden en zich geheel aan Christus zouden toevertrouwen. Ook opdat zij Zijn eeuwige genade zouden hoogachten en dit des te meer, naarmate zij nauwkeurig overdenken, hoe groot die genade wel moet zijn, die Hij bewaart door aan de rechterhand des Vaders voor ons te bidden, tengevolge waarvan ons te allen tijde de zonden vergeven worden.

Eindelijk opdat wij een zo grote barmhartigheid niet misbruiken zouden, tuchtigt Hij krachtens Zijn heiligheid onze zonden ook dan nog, als Hij ze vergeven heeft. En dat niet vanwege enige wraak of toorn tegen de gelovigen, maar vanwege Zijn heilige natuur, die samen met barmhartigheid, eindelijk de heiligheid van Zijn kinderen uitwerkt, Hebr. 12: 10, 11; 1 Kor. 11: 32: "Als wij geoordeeld worden, zo worden wij van de Heere getuchtigd, opdat wij met de wereld niet zouden veroordeeld worden". Door dit onophoudelijk te overdenken, gaan wij waarlijk met David in Gods heiligdom, namelijk in het heiligdom van Zijn Woord binnen, waarin Hij Zich aan ons geopenbaard heeft en vanwaar Hij ons een zeker antwoord geeft in alle dingen, die ons aangaan, waardoor Hij ons tot bekering en tot geloof roept en door Zijn roeping deze in ons werkt (Psalm 73: 13; enz.).

40. Vervolgens moeten de oorzaken ook daaruit afgeleid worden, waarom God, Die niet vergenoegd is, wanneer Hij ons een aanvankelijk berouw en geloof gegeven heeft en ons also in Christus met Zichzelf verzoend heeft, de bediening der verzoening steeds in de kerk wil laten horen.

Ook wil Hij ons aan deze orde onderworpen houden, zolang wij in deze wereld leven, opdat wij door het Woord van de dienaar altijd naar en over Hem horen zouden, door de heerlijkheid van Zijn goedheid (Eféze 1: 6). Ten tweede: om onzer zwakheid wil, als een noodzakelijkheid (1 Petrus 1: 22-25), omdat er nog voortdurend wedergeboren moeten worden, door Woord en Geest, en de wedergeborenen nog dikwijls vallen. Daarom moeten zij door de prediking van de bekering en van de genadige vergeving weer opgericht worden en eindelijk omdat het Christus, Die de eeuwige wijsheid des Vaders is, behaagt door de scepter van het Evangelie Zijn koninkrijk in deze wereld te besturen, totdat Hij wederkomen zal.

Derhalve moeten allen, die voor burgers van Zijn koninkrijk gehouden willen worden, zich aan deze scepter onderwerpen. Er is ook niemand in deze wereld, die zover in het koninkrijk van Christus gevorderd is, dat hij geen dagelijks toenemen nodig zou hebben of die zo zou kunnen roemen, dat hij van alle zonde en verdorvenheid bevrijd en tot de volmaaktheid gekomen was (1 Kor. 13: 9 enz.). Want het bevel werd uitgestrekt tot het einde dezer bedeling, immers dit is niet geëindigd bij de dood van de apostelen, daar dezen niet tot het einde der wereld geleefd hebben. Anders zou een belofte van Christus' tegenwoordigheid tot aan het einde der wereld in de verkondiging van het Evangelie tevergeefs zijn. (Matth. 28:19, 20; Hand. 2: 39; Openb. 22: 10, 11; Titus 1: 5; 2 Tim. 1: 11, 12; en 4: 15, 18; Fil. 1: 24, 27; Eféze 4: 10-16).

41. Verder zien wij, dat zowel het gebruik van de Wet als van het Evangelie zich krachtens het wezen Gods over het hele leven van de christen uitstrekt. De verbondsverbintenis, die wegens Gods rechtvaardigheid, waaraan door het offer van de Zoon voldaan is, niet herhaald kan worden, is hiervan uitgezonderd (Rom. 7: 14).

Daarom zijn alle gelovigen zowel van haar verbintenis tot de vloek als van haar strenge eisen uit eigen kracht vrij en voor eeuwig ontslagen (Gal. 5: 1).

Want in de eerste bekering van de mens of wat het aanvankelijk berouw betreft, wordt Gods Wet ons voorgesteld, opdat de Schepper ons vernederen zou en ons bewegen zou om Christus te begeren. Hij doet dit door de gehoorzaamheid, die wij Hem verschuldigd zijn, van onze eigen krachten te eisen (Hand. 2: 37-39). Maar nadat wij tot Christus, Die in het Evangelie aangeboden wordt, gekomen zijn, stelt Hij ons wederom de Wet voor, thans echter met een andere bedoeling, namelijk niet, om ons, die door Christus' bloed verlost en met het geloof begiftigd zijn, te leren uit dankbaarheid, waardig de roeping Gods, in eigen krachten te wandelen, maar opdat deze leer van de Wet, waarin de gelovigen zich dag en nacht oefenen (Psalm 1 en 19), een middel zou zijn, waardoor de Heilige Geest onze harten allengskens naar Gods beeld wil hervormen.

Hij wil ook deze en geen andere wetten in de harten schrijven en wel met meer kracht des Geestes dan onder het Oude Testament. Eerst toch is de gedachtenis van de zonden door Christus begraven. Op deze overvloed en meerdere kracht van de Geest onder het Nieuwe Testament heeft de Heere gezien, toen Hij door Jeremia zei, dat er bijna geen arbeid om de naaste te leren nodig zou zijn, namelijk wanneer de kracht en de overvloed van de Geest vergeleken wordt met dat gedeelte en met die bedeling van de gaven, die er onder het Oude Testament waren.

Wanneer Paulus de bediening van de beide Verbonden met elkaar vergelijkt, zegt hij hiervan ook: "En wij allen, met ongedekten aangezichte de heerlijkheid des Heeren als in een spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest" (o.a. 2 Kor. 3: 18).

Op deze wijze is de Wet een deel van het Genadeverbond, voor zover zij door Gods Geest in de harten geschreven wordt en de prediking van de bekering het middel daartoe is.

42. Het gebruik van de wettische dienstplechtigheden of schaduwen houdt weliswaar op, maar zo, dat wij de waarheid daarvan in Christus niet alleen met de vaders gemeen hebben (want wij hebben dezelfde Christus gehad 1 Kor. 5: 4), maar ook nog een klaarder bediening en meer volkomen genieting van deze waarheid. De apostel doelt hierop in Joh. 1: 17: "De Wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden" Zie ook 1 Kor. 5: 7 en 8. Zij zagen van verre het offer van Christus in de toekomst, wij aanschouwen Hem als gestorven en opgewekt in het Evangelie met ongedekten aangezichte als in een spiegel. Zij smaakten de genade van de aanneming tot kinderen onder het slavenjuk van de Wet (Gal. 4: 1 en 2). Wij, die met de Geest der vrijheid begenadigd zijn, genieten deze meer volkomen (2 Kor. 3: 17; Gal. 5: 1). En zeker, van het begin af aan (Rom. 1: 2) was een enig eeuwig Genadeverbond of Evangelie aan de vaders beloofd. Daarvan was alleen een enige bevestiging, die een eeuwige kracht hebben zou, beloofd, namelijk de dood van de Testamentmaker, het Woord. De Wet is intussen gekomen (Gal. 3: 17), niet om de belofte te vernietigen of Gods raad te veranderen, maar om de weg tot de uitvoering van de beloften te banen, dat is om van de zonde te overtuigen en tot Christus te drijven. Tevens is zij gekomen teneinde door haar voorbeelden getuigenis te geven van de toekomstige bevestiging en de vaders alzo tot het fundament van het Genadeverbond te brengen, namelijk, de dood van de Testamentmaker of tot de enige offerande eenmaal aan het kruis geofferd (Joh. 3: 14) en in het heiligdom van de hemel gebracht om tot in eeuwigheid voor ons te verschijnen (Rom. 3: 24, 25; Hebr. 9 en 10). Want wanneer er meerdere bevestigingen van het eeuwige Testament of

Verbond waren, dan had ook Christus van de grondlegging der wereld af dikwijls moeten lijden. Want een testament wordt door geen andere zaak dan door de dood van de testamentmaker bekrachtigd. Het is immers nog niet vast, wanneer de testamentmaker leeft (Hebr. 9: 15-17). De offers der ouden dan waren geen bevestiging van het eeuwig Verbond, om de zonden te verzoenen, anderszins zouden zij opgehouden hebben geofferd te worden (Hebr. 10: 15, 10, 11). Maar zij waren getuigenissen, die hun geloof versterkten, evenals hun hoop op de enige toekomstige bevestiging door de dood van de Middelaar. Door dit geloof in de belofte van de genade werden zij gerechtvaardigd, of de zonden werden hun door God vergeven, om der wille van de beloofde dood van de Middelaar en niet om het werk van het offer.

43. Zo hebben wij dan gezien, dat ^s Heeren dood het fundament en de bevestiging van het Genadeverbond is, want om der wille van en door deze alleen legt de Vader de gedachtenis onzer zonden af en geeft Hij de Heilige Geest tot een onderpand van de hemelse erfenis (Hebr. 10: 14-17).

Het gehele Woord van het Genadeverbond immers leidt ons als een Goddelijk getuigenis door de kracht van de Heilige Geest, als tot die bloedige offerande van Christus. Dit offer was wel van tevoren beloofd, maar is eerst nu aangebracht en is toch niet afgescheiden van het getuigenis van het Evangelie, maar met deze belofte bekleed, dat de Vader de gedachtenis van onze zonden door en om der wille van deze voor eeuwig uitgedelgd heeft en ons door Zijn Geest de Zoon ingelijfd heeft en naar Zijn beeld vernieuwt.

Daarom legt de duivel van den beginne aan zich nergens ijveriger op toe dan om het vertrouwen af te trekken van die enige bevestiging van het eeuwig Verbond, dat tot in eeuwigheid van kracht is, ten opzichte van en over allen, die geloven, nl. van de dood van de Testamentmaker, die beloofd en in het Genadeverbond bezworen is.

Dat immers met die eed van het Genadeverbond in Gen. 22: 16, 18: "Ik zweer bij Mijzelve, spreekt de Heere; ... in uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde", de dood van de Testamentmaker bedoeld wordt, leert Paulus, in Gal. 3: 13, 14. Daarom verzekert hij ook, dat hij niet voorgenomen had iets onder de Korinthiërs te weten dan Jezus Christus en Die gekruist (1 Kor. 2: 2). Want omdat het eeuwig Verbond zonder Christus' dood niet kan bestaan, daarom moet, als de dood van de Testamentmaker uit het gezicht van de consciëntie weggedaan is, het vertrouwen noodzakelijk vervallen.

En daarvan zijn twee oorzaken, de ene is gelegen in het wezen Gods, Die onveranderlijk rechtvaardig en waar is en in Zijn beloften alleen de gelovigen bedoelde (Ex. 34: 6, 7; Joh. 3: 18, 33, 36); de andere is gelegen in onze natuur, zoals deze door God geschapen is.

Want de Wet, die van nature met de vinger Gods in het hart geschreven is (Rom. 2: 15) getuigt ons, dat God rechtvaardig is en de zonde haat en straft (Psalm 5: 6 en 32: 3). Dit getuigenis van de Wet in het geweten kan niet gestild of weerhouden, noch ook het gevoel van Gods toorn weggenomen worden, dan door tussenkomst van de dood van Gods Zoon, waardoor alleen aan Gods gerechtigheid voor de zonden voldaan wordt. En wel zo zeer, dat ook zelfs het gevoel van Gods beloofde barmhartigheid niet anders tot het geweten kan komen, dan door de ogen van het geloof op die dood te vestigen. Evenzo heeft God deze aan de zondaren op geen andere wijze beloofd dan op die manier, die alle geschapen kennis te boven gaat, namelijk dat er aan Zijn gerechtigheid door de dood van de Zoon voldaan zou worden (1 Kor. 1: 21-25). Deze gerechtigheid is Hem niet minder eigen dan Zijn barmhartigheid. Daarom kan Hij zo min deze als Zichzelf verloochenen.

Tevens kan het schuldige geweten zijn gevoel evenmin afleggen als de mens de mensheid zou kunnen uitschudden of God Zelf van het ambt van een rechtvaardig rechter, die de vierschaar in de consciëntie gespannen heeft, zou kunnen beroven.

44. Waartoe dient dan de prediking van het Evangelie, zal mogelijk iemand zeggen, wanneer er toch alleen maar een enige bevestiging van het eeuwig Verbond door de dood van Christus is?

Ik antwoord, opdat de zaak van die enige bevestiging tot ons zou komen (Eféze 5: 2; 2 Kor. 2: 14). Want gelijk de verborgenheid van een zo grote bevestiging Gode van eeuwigheid bekend geweest is, zo is het aan ons ook op de bepaalde tijd moeten bekend gemaakt worden, opdat, gelijk Gods gerechtigheid volkomen berust in de genoegdoening door de dood van de Zoon, zo ook onze consciëntie door het getuigenis van het Evangelie krachtadig van God geleerd, rusten zou in dat voorwerp, waarin Gods gerechtigheid berust (Jes. 53: 11 en 54: 13). Zo dan, gelijk de prediking van het Evangelie de dood des Heeren zelf niet is, zo is het ook de bevestiging van het eeuwig Verbond zelf niet, maar alleen een getuigenis daarvan (1 Kor. 1: 6), dat de Heilige Geest als een werktuig gebruikt om het geloof in ons te verwekken en te vermeerderen. Dit geloof berust in de beloften van het Verbond, dat door een zo grote prijs bevestigd is (Psalm 110: 2-4; 2 Kor. 3: 6 en 1 Kor. 2: 1; 2 Thess. 1: 10; 1 Joh. 1: 2 en 2: 12; Joh. 5:36 en 8: 14; en 15: 26, 27; 1 Tim. 2: 6, 7; 2 Tim. 1: 8-14 en 2: 8; Jes. 55: 4). Hierdoor, zeg ik, zou onze consciëntie krachtig door God geleerd worden, dat het Verbond des vredes, door de dood des Heeren bevestigd, onwrikbaar blijft staan, Jes. 54: 13: "Al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn" Dit hoofdstuk is vol van deze leer, die getuigenis van die eeuwige bevestiging van het Verbond door de dood van de Middelaar, geeft, zoals in het vorige hoofdstuk breedvoerig beschreven is. Deze ene eeuwige vrijstad is tussen God en 's mensen consciëntie, omdat beide, God en 's mensen consciëntie in deze alleen volkomen berust. Hierdoor is in God Zijn toorn en in ons het gevoel van Zijn toorn gestild.

45. Dit is de gerechtigheid, die in het Evangelie geopenbaard wordt en alle gerechtigheid van de Wet overtreft. Daarom bevredigt deze niet slechts de eis van de Wet in de consciëntie, maar stelt ook nog roem in haar plaats.

Juist niet daarom, omdat God begonnen is Zijn wetten in onze harten te schrijven, want die inschrijving zou de eis der Wet in de consciëntie niet stillen, omdat zij onvolmaakt is, veel minder nog tot de roem kunnen overgaan, maar omdat de eeuwige genade door de dood van de Zoon bevestigd is, zoals de apostel in het hele vijfde hoofdstuk van de brief aan de Romeinen leert.

Het is zeer zeker iets groots, dat Hij Zijn wetten in de harten schrijft, maar de gerechtigheid van het geloof evenwel is een veel groter gerechtigheid. Want ook de engelen hebben een ingeschreven Wet en evenzo Adam voor de val, maar de gerechtigheid van Christus overtreft deze allen. Veel engelen en Adam zijn uit deze hun gerechtigheid gevallen, maar aan wie de Heilige Geest de gerechtigheid van het geloof eenmaal verzegeld heeft, valt nooit uit deze (Daniël 9: 24 en 12: 3; Rom. 5: 17). Voeg hier nog bij, dat wij wedergeboren worden om der wille van de toegerekende gerechtigheid, gelijk God Zelf betuigt in Jer. 31: 33, 34, dat Hij daarom Zijn wetten in onze harten zal schrijven, omdat Hij onze zonden niet meer wil gedenken, en dat de wedergeboorte, hoewel onvolmaakt, echter nooit geheel verloren wordt, zulks geschiedt krachtens de weldaad van deze grote toegerekende gerechtigheid in Christus. Die eenmaal voor ons geofferd is en onophoudelijk voor ons bidt, waardoor ten allen tijde en elk ogenblik, de nog overgebleven zonden in de

wedergeborenen bedekt worden en hun nieuwe krachten geschonken worden, opdat zij niet geheel zouden afvallen (Jer. 33: 14-18).

En zeker, de gerechtigheid van de Wet is enigszins aan de rede bekend (Rom. 1: 20, 32), maar de gerechtigheid, die aan het Evangelie eigen is en een bevestiging van het eeuwige Verbond is, is aan de rede volkomen onbekend en daarom moest deze door het Evangelie geopenbaard worden (1 Kor. 1: 19-21; en 1 Kor. 2: 1-10).

46. Hieruit volgt echter niet, dat wij de verbondsbeloften niet meer nodig zouden hebben, omdat de vervulling hiervan in Christus is, alsof wij de beloofde goederen geheel en al zouden genieten. Deze gedachte is gevaarlijk en verderfelijk. Want het is iets anders, dat de verdiensten en de kracht van Christus in Zijn Persoon volmaakt zijn en iets anders, dat de kennis en hierdoor het genot van beide in ons volmaakt zijn, zodat de beloften niet nodig zijn. Ja, omdat een ieder Christus in zover als hij Hem kent, geniet (Joh. 17: 3) en de kennis in dit leven onvolmaakt is, want wij kennen maar ten dele (1 Kor. 13: 9; Fil. 3: 10-20), zo is dan ook het genot onvolmaakt.

En zo moeten wij dan in het Evangelie, als in een spiegel Christus' heerlijkheid aanschouwen, opdat wij dagelijks naar dit Evangelie in gedaante veranderd worden van heerlijkheid tot heerlijkheid. Ja, wat meer is, wij kunnen Christus niet omhelzen tenzij in de beloften en wanneer de beloften in ons zullen vervuld zijn, zoals deze in het Hoofd Zelf een volkomen vervulling hebben, dan zal ook het geloof zelf of de kennis, die ten dele is, die de vergeving der zonden in Christus omhelst en een eeuwig leven verwacht, ophouden, naar het getuigenis van de apostel (1 Kor. 13: 8-13; Rom. 8: 23-25).

En zulks alles, omdat wij niet nodig hebben in de beloften te vertrouwen, als de zonde uit onze natuur geheel weggenomen is en alzo ook het ongeloof (om dit te hulp te komen, gebruikt God de beloften) en wij in het volkomen bezit van de beloofde goederen zijn. Opdat dan ook Christus Zelf ons niet ontnomen worde, zo moeten wij ons wachten, dat wij ons de beloften van het Evangelie niet laten ontnemen.

Hoewel Christus ook de vervulling van alle beloften in Zich heeft, kan Hij zonder deze niet door ons aangegrepen worden en als Hij ook door het geloof in de beloften aangegrepen is, dan stort Hij al de volheid van Zijn geestelijke rijkdommen niet in ons uit, maar naar de mate van Zijn gaven.

47. Ja, het is er zo ver van af, dat de beloften van het Evangelie van Christus afgezonderd kunnen worden, of Christus van de beloften ¹⁾, onder voorwendsel van de grootheid van de toegerekende genade van Christus. (Trouwens de beloften zijn de nodiging tot Christus en Christus is de vervulling van de beloften. Gelijk Christus ons nu in de gemeenschap van de beloofde goederen brengt, zo geven de beloften recht op Christus. Omdat Christus Zich in de beloften met al Zijn goed aanbiedt, en de zondaar dus tot Hem moet komen, alleen op grond van de beloften en niet op grond van enige deugdelijke gemoedsgestalte, die hij in zich gewaar wordt! Immers wij zelf zijn niet het voorwerp van het geloof; zodat wij op onszelf zouden moeten zien, maar Christus, Die ons in de beloften aangeboden en geschonken wordt, zoals dit in hoofdstuk 21 reeds duidelijk is aangewezen, is alleen het voorwerp van het geloof. Hierom moeten de gelovigen zich alleen door Gods beloften opbeuren en staande houden en de leraars moeten, wanneer zij de belofte in de verklaring geopend hebben, wel toezien, dat zij deze in de toepassing ter overtuiging van zondaren, niet sluiten, maar hen ernstig vermanen, vanwege hun ongelovig plichtsverzuim aangaande de beloften.)

Of omdat de vervulling en het lichaam van de beloofde goederen in Christus is, alsof het geloof de beloften niet nodig heeft.

Daarentegen is dit de hoogste beproeving van de gehoorzaamheid van het geloof, omdat de Heere de beloofde goederen, zolang wij op aarde leven, niet vervuld wil hebben.

De Heere wil, dat de gelovigen zich in deze overdenking zonder ophouden oefenen, opdat hun geloof niet aan het genot en gevoel van de beloofde goederen zou hangen, maar met de blote belofte tevreden zou zijn, ook dan, wanneer Hij ons het genot en gevoel daarvan schijnt te onttrekken. Want dan wordt in waarheid aan Gods ware wezen en zo aan Zijn majesteit de verschuldigde eer bewezen, wanneer Zijn belofte, zelfs maar met één Woord uitgesproken, zo sterk bij ons geldt, dat wij aan de vervulling niet twijfelen. Dit leert ons de Heilige Geest door de mond van David in Psalm 56: 11: "In God zal ik het Woord prijzen"

En zo zullen wij enkel met het Woord tevreden zijn en onder de verzoeken een vaste roem behouden. Want hoewel God ons in het gevoel van Zijn genade en in andere weldaden dikwijls veelvuldige stof tot danken en roemen schenkt, zo zal men evenwel nauwelijks drie schreden in de gehoorzaamheid van het geloof kunnen volbrengen, tenzij wij geleerd hebben alleen op het Woord te vertrouwen.

Daarentegen is hij ver gevorderd, die onder de verzoeken op Gods Woord alleen steunt en mannelijk voortgaat in de lof van God. Hoewel dan de Heere ook al niet openlijk helpt, ja Zich zelfs verborgen houdt, zo zullen wij nochtans met Zijn Woord alleen tevreden zijn. De zonden gevoelen wij in ons en wij worden gelast te geloven, dat Christus zonde voor ons gemaakt is en wij rechtvaardigheid Gods in Hem nl. gemaakt zijn (Rom. 7: 20 en 8: 3, 4; 2 Kor. 5: 21). Met dit Woord moeten wij tevreden zijn en aan onze gerechtigheid in Christus niet twijfelen, wat het gevoel van de zonde of het gering genot van de genade ons ook moge voorstellen en hoewel ook de satan, onze tegenpartij, getier make, zoveel hij wil.

De dood gevoelen wij in ons, en wij worden gelast het leven te geloven (Joh. 9: 25, 26). Dit Woord evenwel zal ons nooit teleurstellen. Door veel gevaren zien wij ons omringd, wegens de veelheid hiervan hebben wij echter geen verlaten te vrezen, want de belofte is zeker. "Ik zal u niet begeven, Ik zal u niet verlaten" Joh. 1: 15; Hebr. 13: 5). Daarom, laat ons met dit Woord tevreden zijn, namelijk dat God ons nooit zal verlaten, zelfs gedurende geen ogenblik, hoewel het vlees het tegendeel schijnt te gevoelen en te ondervinden. Want dan zelfs, wanneer wij van het gevoel van Zijn aanwezige hulp verstoken schijnen te zijn, verlaat Hij ons niet, want het geloof rust niet op het gevoel, maar op de beloften.

Daarom zegt Habakuk: "Ik stond op mijn wacht en ik stelde mij op de sterkte, en ik hield wacht om te zien, wat Hij in mij spreken zou, en wat ik antwoorden zou op mijn bestraffing. Toen antwoordde mij de Heere en zei: Schrijf het gezicht en stel het duidelijk op tafelen, opdat daarin leze, wie voorbijloopt. Want het gezicht zal nog tot een bestemde tijd zijn, dan zal Hij het op het einde voortbrengen en niet liegen; zo Hij vertoeft, verbeid Hem, want Hij zal gewisselijk komen, Hij zal niet achterblijven. Zie, zijn ziel verheft zich, "zij is niet recht in hem; maar de rechtvaardige zal door zijn geloof leven" (Hábakuk 2: 1-4).

Hiertoe behoort ook de zeer schone leer van Paulus in Hebr. 10: 34-39 en hoofdstuk 11. In hoofdstuk 10 zet hij eerst uitvoerig uiteen, dat de gelovigen zich nergens zorgvuldiger voor te wachten hebben dan dat zij het vertrouwen op die eeuwige bevestiging, die door het Woord van het Evangelie, van Christuswege en als door Hem Zelf verkondigd is, niet verwerpen. Als dit verworpen wordt, is er immers geen slachtoffer voor de zonden meer over. Ook is er geen andere bevestiging van het Verbond, dat slechts door aan Gods gerechtigheid genoeg te doen, kan bevestigd worden, meer over.

Na de tevoren aangehaalde plaats van de profeet Hábakuk voegt Paulus eraan toe: "Maar wij zijn niet van hen, die zich onttrekken ten verderve, maar van hen, die geloven tot behoudenis der ziel." Want omdat het ongeloof een blindheid van het verstand is, - aldus Paulus - dat God nergens in ziet en een verdorvenheid van het hart, dat slechts op tegenwoordige dingen vertrouwt en zich zo aan God onttrekt, tot zijn eigen verderf, alzo toont hij in het begin van hoofdstuk 11 uit het tegenovergestelde wezen van het geloof aan, dat wij ons niet kunnen onttrekken.

Die uitnemende gave van de Heilige Geest, het geloof, is immers een vaste grond der dingen, die men niet ziet, maar hoopt (Rom. 8: 24). In het woord "hoop" ligt een belofte opgesloten, maar de vaste grond van deze hoop is de verzegeling der belofte door de Heilige Geest, die daarom met een fundament vergeleken wordt, omdat door deze de grondslag of het begin van het toekomstig gebouw in het hart gelegd is. Het gebouw begint in het fundament reeds te zijn, hetgeen als toekomstig gehoopt wordt, gelijk dit in de aanleg al begint te worden. Men twijfelt immers niet aan de voltooiing, wanneer het de bouwmeester noch aan wil, noch aan wijsheid of vermogen ontbreekt. Daarom leert dezelfde apostel, dat de krachtige roeping Gods of het geloof en de genadegaven zodanig geschikt zijn, dat God hierover nooit berouw kan hebben. Berouw en verandering van voornemen immers ontstaan gewoonlijk uit gebrek aan beleid of aan vermogen, dat geen van beide ooit in God kan vallen. Verder is deze verzegeling van de beloften door de Heilige Geest aan het hart van de gelovige een bewijs of gezicht van de dingen, die van nature niet gezien kunnen worden.

Op dezelfde wijze kan de vergeving der zonden uiteraard met de lichamelijke ogen niet gezien worden, omdat het een onzichtbare daad van het Goddelijk gemoed is. Evenwel dringt het geloof door de Geest in deze diepten van Gods gemoed, gelijk het scherp gezicht van de Geest dringt in het Woord der beloften (1 Kor. 2: 10-12).

Christus' lichaam is gestorven en opgewekt, iets, dat met lichamelijke ogen in dit leven gezien kon worden. Terwijl het nu op aarde niet aanwezig is, zullen wij het met onze ogen in de hemel zien. De belofte van het Goddelijk gemoed, waarop het geloof steunt, konden de discipelen met hun zinnelijke ogen niet zien, wanneer zij het lichaam Zelf, dat bij hen aan tafel zat, aanzagen en later zagen, dat het gekruisigd was. Zonder het Woord van de belofte van het Evangelie zouden zij dat nooit verstaan of met de ogen van het verstand gezien hebben.

48. Het genadeverbond, dat door zulk een grote bevestiging gestaafd wordt, namelijk door de dood van de Middelaar, wordt nu in de prediking van het Evangelie niet alleen aan ons, maar ook aan alle geslachten aangeboden, omdat Zijn goedheid en barmhartigheid tot in het duizendste geslacht is.

Verder omdat het Verbond der zaligheid, dat aan de vaders en hun kinderen beloofd was, ook ons en onze kinderen toebehoort en die allen, die God ertoe roepen zal, gelijk het Evangelie duidelijk leert in Hand. 2: 39: "U komt de belofte toe en uw kinderen en allen, die verre zijn, zovelen als er de Heere, onze God, toe roepen zal." Ja, de plechtige nodiging en verzekering van Christus Zelf bevestigt het: "Laat de kinderkens tot Mij komen, want derzulken is het koninkrijk der hemelen."

Dit moet daarom naarstig waargenomen worden, opdat wij het daarvoor houden, dat de genade van Christus of het Genadeverbond, door de prediking van het Evangelie niet slechts aan de ouders, maar ook aan de kinderen aangeboden wordt.

Verder wanneer de ouders het Evangelie horen, hebben zij het ervoor te houden, dat hun niet alleen de beloften van hun eigen zaligheid, maar ook die van de zaligheid van hun kinderen toevertrouwd zijn, opdat ook zij in het geloof in Christus als erfgenaam van dezelfde beloften opgevoed worden.

Daarom antwoordden de apostelen de stokbewaarder op zijn vraag, wat hij moest doen om zalig te worden: "Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden, gij en uw huis" (Hand. 16: 31). En zo zijn onze kinderen ook heilig krachtens het Verbond: "Ik zal uw God zijn, en uws zaads God" (1 Kor. 7: 14; Ezra 9: 2).

Dat de belofte van het Evangelie uitdrukkelijk aan onze kinderen geschied is, blijkt uit Deut. 30: 6, en wel omdat het niet genoeg is, wanneer men voor zeker houdt, dat de beloften van het Verbond aan onze kinderen aangeboden worden. Op deze wijze denken sommigen immers, dat de Doop de eerste ingang van de zaligheid is en dat hun in deze allereerst de zaligheid beloofd wordt, waardoor de vorige beloften van het Evangelie, die hun reeds vóór hun geboorte gedaan zijn, uitgesloten worden. Doch dat moet in de prediking van het Evangelie voornamelijk vastgesteld worden, want de zegelen zien op het Woord van het Verbond of op de prediking van het Evangelie zelf.

Deze tekenen verzegelen op zichtbare wijze, hetgeen aan de gelovigen in het Evangelie ten opzichte van hun zaad beloofd wordt.

Want hoe komt het, dat wij aan de Jood zijn kind niet met geweld ontnemen en na het gedoopt te hebben, hem teruggeven, opdat het zalig moge worden? Omdat het zalig worden niet van de Doop, alleen van het geloof afhangt! Omdat het Evangelie de verbondsgenade aan de ouders met hun kinderen aanbiedt, tot in het duizendste geslacht. Wanneer nu de ouders het aangeboden Verbond versmaden, kunnende kinderen hierin niet opgenomen worden. Wanneer aan de Jood zijn kind ontnomen zou worden en het met geweld gedoopt werd, dan zou dit niet anders dan een gruwelijke ontheiliging van de Heilige Doop zijn, omdat het zegel van het Verbond op hen, die niet tot het Verbond behoren, zou gedrukt worden en zo zou noch het bevel gehoorzaamd, noch de belofte verzegeld worden.

God beveelt het, opdat de kerk in de zichtbare gemeenschap van de heiligen gezien zou worden. Hij wordt hierdoor in dit en in het toekomstige leven in Christus erkend en verheerlijkt, opdat alle volwassenen op het gehoor van het Evangelie (hetzij zij kinderen hebben of niet) het zegelteken van het geloof tot een getuigenis van onderlinge overeenkomst tussen Christus en hen mogen ontvangen. Dit getuigenis houdt in, dat God, Vader, Zoon en Heilige Geest de God van hen en hun zaad is, en dat ook zij daarom door Zijn genade voor Hem willen leven en hun kinderen als Zijn eigendom voor Hem willen opvoeden.

Dit bevel nu gaat gewis de kinderen van de ongelovigen niet aan, noch hun ouders, maar wel de bedreiging, "die in de Zoon niet gelooft, de toorn Gods blijft op hem"

In het kort, God gebiedt de ouders, dat zij in Christus, Die hun in het Evangelie aangeboden wordt, zouden geloven en hun kinderen voor Hem zouden opvoeden. Ook gebiedt Hij hun, dat zij zowel als hun kinderen het zegelteken van het geloof tot een getuigenis van toestemming samen zouden ontvangen, omdat de belofte niemand anders geldt, dan de gelovigen en hun kinderen (1 Kor. 7: 14; Ezra 9: 2).

49. Het voornaamste, waardoor God het wezen van het Genadeverbond aan ons en ons zaad aanbiedt, is nu de plechtige verkondiging van de belofte van het Evangelie. De sacramenten zijn aanhangsels hiervan. Als zegelen verzegelen zij de beloften, die door God aan het Verbond gehecht en ons aanbevolen zijn. Derhalve kunnen zij niet veracht worden zonder het Verbond zelf en daarmee dan ook het heil, dat in het Verbond begrepen is, te verachten.

De beroving of ontzetting van het bijgevoegde zegelteken echter door omstandigheden zonder ons toedoen, stelt nog geen verloochening van het Verbond daar, omdat de zegelen het Verbond zelf niet zijn.

Dit blijkt uit de moordenaar aan het kruis, die zonder verachting de Doop, waardoor hem de belofte van de afwassing in het bloed van Christus verzegeld moest worden, niet had ontvangen. Nochtans is hij daarom van de belofte en het beloofde goed niet uitgesloten geweest.

50. Gelijk nu het getuigenis van het Verbond, dat door de prediking van het Evangelie in de oren klinkt, ons met ons verdorven geslacht tot Christus, in Wiens dood het eeuwige Verbond zijn eigen bevestiging heeft, leidt, zo leiden ook de zichtbare zegeltekens van dat getuigenis ons als bij de hand tot diezelfde dood van de Zoon.

Weliswaar die der ouden, op zulk een wijze, dat het bloed in de getuigenissen zelf werd uitgestort, waardoor aangewezen werd, dat de schuld nog niet betaald was, maar eerst door de toekomstige offerande verzoend zou worden.

Want beide in de besnijdenis en in het Pascha werd het bloed gestort en evenzo in de andere offeranden. En daarom is Christus, naar het getuigenis van de apostel, een dienaar van de besnijdenis vanwege de waarheid Gods geworden, opdat Hij de beloften van de vaders bevestigen zou en de heidenen God vanwege de barmhartigheid zouden verheerlijken.

Maar de onzen geven zonder bloedstorting getuigenis, dat de enige bloedstorting van de Zoon van God (Die met Zijn bloed alle bloedstorting doet ophouden) het Verbond der genade in eeuwigheid bevestigd heeft en dat de gelovigen nu dat bevestigd Verbond genieten. Deze vermelding van bloedstorting wordt in de woorden van de belofte duidelijk uitgedrukt, gelijk Paulus zegt, dat wij door de Doop in de dood van Christus gedoopt zijn (Rom. 6: 4).

In het Heilig Avondmaal wordt uitdrukkelijk verkondigd en beloofd, dat het lichaam des Heeren voor ons overgegeven is en alzo spijs van onze ziel is; dat het bloed van het Nieuwe Testament voor ons en voor velen vergoten is, tot vergeving der zonden en alzo de drank van onze zielen is.

Daarom zegt Paulus in 1 Kor. 11: 26: "Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten en deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt de dood des Heeren, totdat Hij komt"

51. Maar zal iemand zeggen: aangezien de prediking van het Evangelie het voornaamste getuigenis en werktuig van de Heilige Geest is, waardoor Hij ons het verbondswezen aanbiedt, en het geloof, waardoor wij dit omhelzen in ons verwekt, en de sacramenten slechts bijvoegsels en aanhangsels van het Evangelie zijn, waartoe zijn deze dan nodig geweest? De prediking van het Evangelie is immers de hoofdzaak en is vast in zichzelf, hoewel er ook niets anders bijkomt. En die het Evangelie gelooft, die heeft verzegeld, dat God waarachtig is (Joh. 3: 33) en die God niet gelooft, die heeft Hem tot een leugenaar gemaakt (1 Joh. 5: 10).

Hoewel dit nu alles waar is, zo zijn echter niettemin de sacramenten als zichtbare getuigenissen tussen God en ons of 's mensen consciëntie (Gen. 17) er niet zonder belangrijke redenen bijgedaan, hetzij men op de aard van het Verbond, of op de heerlijkheid Gods, of op het nut voor ons, of ook op beider voortplanting op de gehele nakomelingschap, volgens het beleid van de Goddelijke wijsheid ziet. Want omdat het Verbond niet tussen onwilligen, maar tussen hen, die willen, opgericht wordt, zo heeft Hij de zichtbare getuigenissen ingesteld, door welke Hij onze toestemming met het Genadeverbond, dat in het Woord wordt aangeboden (Hand. 2: 38) eist. Gelijk Hij

Zelf deze in de uitverkorenen werkt, zo wil Hij ook, dat ze openlijk tot Zijn heerlijkheid gezien worde en het Verbond, dat in het Woord aangeboden wordt, tevens verzegeld worde.

52. Hierom is er in de sacramenten een aanbieding van de genade in de beloften, met een bijgevoegd bevel. In het bevel eist Hij onze toestemming in de beloften van het Evangelie. Door de belofte, die in het zichtbaar teken uitgedrukt wordt, bevestigt Hij Zijn onveranderlijke wil ten aanzien van een ieder, door het geven van het zegel. Want, omdat God aan niemand dan aan de gelovigen zweert, eist Hij hun toestemming vóór Hij Zelf ter verzegeling en vervulling van de belofte nederdaalt.

Laat ik het een beetje duidelijker zeggen: omdat het Verbond niet met onwilligen, maar met gewilligen opgericht wordt, en allen van nature onwillig; ja vijanden Gods zijn, daarom heeft Hij hen, die Hij uit genade met Zich verenigt, door Zijn Woord opgewekt opdat er een gewillige of gelovige kerk te voorschijn zou komen. Door dezen wordt Hij in en uitwendig verheerlijkt en voor hen heeft Hij, ook in dit leven, de zichtbare getuigenissen, die een bevel en een belofte inhouden, ingesteld.

Een bevel toch, opdat de toestemming in de gehoorde leer van de beloften door het gebruik hiervan blijke en deze door een plechtige belijdenis verheerlijkt worde. Ook opdat de verachters van de genade, die in het Evangelie aangeboden, en in de zichtbare tekenen vertegenwoordigd wordt, door die verwerping openbaar zouden worden of door een geveinsd gebruik zonder ware toestemming des harten, van hun geveinsdheid overtuigd zouden worden. Een belofte echter, die in het zichtbaar teken gegraveerd is, opdat de uitverkorenen of ware gelovigen, die door het gebruik van het teken, hun toestemming in de verbondsleer belijden, tot Gods heerlijkheid verstaan zouden, dat aan hen geen bloot teken, maar een volstrekt zeker en onbedriegelijk getuigenis gegeven wordt. Hierdoor verzekert en verzegelt de Heere aan een ieder het Verbond, dat in de verkondiging van het Woord aangeboden wordt. En zulks, opdat zij also Gods Verbond in hun vlees dragen mogen, zowel tot de heerlijkheid van God, Wiens naam over hen aangeroepen is, als tot meerdere verzekering van hun zaligheid en zij also versterkt in het geloof, het wezen van het Verbond, dat van het getuigenis van het Woord en van de zegeltekens nooit afgescheiden is, echter wel onderscheiden, meer en meer zouden genieten.

53. Kort gezegd: eerst overtuigt het Evangelie ons en ons zaad door het getuigenis van de Wet van zonde, dan biedt het aan ons en onze kinderen de genade aan. Derhalve op deze wijze wil God door het gebruik van de sacramenten ons bevelen, dat wij betuigen zouden, door Gods Wet overtuigd te zijn geworden, dat wij van de Schepper en het recht van de schepping afgefallen zijn en met ons zaad tot de Verlosser, Die het Evangelie ons aanbiedt, de toevlucht nemen, dat is, Christus, Die met het Genadeverbond bekleed is.

God verzegelt echter met het zegel van de Doop de in de belofte aangeboden genade aan hen, die op deze wijze tot de Verlosser de toevlucht nemen, niet slechts, opdat er een zichtbaar getuigenis tussen God en 's mensen consciëntie in ons vlees, tot de volle verzekerdheid des geloofs, zou zijn, maar ook opdat de heerlijkheid van Zijn goedheid in een openlijk en plechtig getuigenis voor de engelen en voor de hele wereld zou schijnen en de kennis en verheerlijking van de ware God van geslacht tot geslacht voortgeplant worden.

Zonder deze zichtbare getuigenissen en plechtige verbintenissen zouden deze zeer gemakkelijk vervallen en geheel verdwijnen zowel door de arglistigheid van de satan als door de ijdelheid van ons gemoed.

De manier van de plechtige oprichting van het Verbond is duidelijk, zo uit het Evangelie, als uit de profetische geschriften.

De Heere heeft de apostelen bevolen, dat zij na het voorstellen van het Evangelie, alle volken door de Doop tot het Christelijk geloof, uit het Evangelie ontvangen, verbinden zouden. Hiervan zouden zij geen duimbreed mogen afwijken, zo zij niet verloren wilden gaan en zij zouden de beloften van de eeuwige zaligheid in Christus' naam verzegelen aan degenen, die geloven, gelijk de Heere zegt: "die geloofd zal hebben, en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet zal geloofd hebben zal verdoemd worden" (Marcus 16: 16).

Evenzo drukt Mozes het vrijwillig Verbond tussen God en Zijn volk, in de Wet bekleed met de beloften van het Evangelie, alzo uit in Deut. 26: 17-19: "Heden hebt gij de Heere doen zeggen, dat Hij u tot een God zal zijn, en gij zult wandelen in Zijn wegen en houden Zijn inzettingen en Zijn geboden en Zijn rechten, en dat gij Zijn stem zult gehoorzaam zijn. En de Heere heeft u heden doen zeggen, dat gij Hem tot een volk des eigendoms zult zijn, gelijk als Hij tot u gesproken heeft en dat gij al Zijn geboden zult houden. Opdat Hij u alzo boven al de volken, die Hij gemaakt heeft, hoog zette tot lof, en tot een naam, en tot heerlijkheid; en opdat gij een heilig volk zijt de Heere, uw God, gelijk als Hij gesproken heeft." Zo zegt Mozes ook nog ergens: "Met ulieden maakt de Heere heden een Verbond, die hier zijt, en met uw kinderen, die hier niet zijn", en Gen. 17: 1-4 en 17: 11-13, wordt het Evangelie eerst aan Abraham beloofd met de woorden: "Ik ben God, de Almachtige." Daarop volgt terstond het bevel van geloof en bekering; "Wandel voor Mijn aangezicht en zijt oprecht." Eindelijk geschiedt er na het herhalen en verklaren van de genadige beloften, de verzegeling. De wijze, waarop het Verbond door het gebruik van de Sacramenten bediend wordt, is dan aldus.

Aan de leer van het Evangelie gaat de eis van de toestemming vooraf en daarna geschiedt de verzegeling van de beloften, zoals bij volwassenen, die gedoopt worden, nog heden gebruikelijk is. Evenzo heeft ook nog een betuiging van de ouders plaats. Hierin stemmen zij in met de beloften, die hun en hun zaad gedaan zijn en verbinden zij zich om hun kinderen in de leer van het Evangelie of van het Genadeverbond te zullen opvoeden, terwijl zij zich aan de straf, waarmede God de verbondsbreker bedreigt, onderwerpen. Gelijk de Heere de Israëlieten zwaar gestraft heeft, omdat zij hun kinderen, die zij voor God gewonnen hadden, naderhand aan de Moloch geofferd hadden (Ezech. 23: 37; Jer. 32: 35).

54. Deze wijze, waarop het Verbond plechtig opgericht is, is volgens het doel van het Goddelijk raadsbesluit daargesteld.

De bedoeling van Gods raadsbesluit is om het Verbond der genade uitsluitend aan alle uitverkorenen krachtdadig mede te delen, opdat Hij ook in dit leven, zowel in de ziel als in het lichaam van de uitverkorenen in Zijn onmetelijke barmhartigheid verheerlijkt worde. Maar ook om aan de verworpenen alle verontschuldiging te ontnemen, opdat Hij in Zijn lankmoedigheid en rechtvaardigheid verheerlijkt worde.

Omdat veel geveinsden zich ermee inlaten, wil Hij volgens Zijn wijsheid bij de nodiging tot Zijn genade het bevel vóór de beloften doen gaan, namelijk in die plechtige verbondsonderhandeling, zodat Hij gelijk Hij de uitverkorenen uit vrije ontferming geeft, wat Hij eist, Zich daarentegen aan de verworpenen, die Zijn bevel verachten, niet verbindt.

Deze weg dan gebruikt de Heere, opdat zij, die genegen zijn om met hun zaad het Verbond met de Heere aan te gaan, door het aanbieden van de genade van het Verbond, door de prediking van het Evangelie en het daarbij komend bevel: "Heden,

indien gij Zijn stem hoort, zo verhardt uw hart niet", gelast worden te voorschijn te komen.

Het doel hiervan is, dat er dan met het bevel om hun harten niet te verharden, een aanvang gemaakt worde en naderhand de verzegeling van de belofte plaats einde, of dat van de zijde van de dopelingen de eis van de toestemming in de aangeboden genade openbaar worde en naderhand de verzegeling van de aangeboden genade geschiede. Want deze orde moet bij het oprichten van het Verbond door de zichtbare getuigenissen (die van het voornaamste, namelijk de prediking van het Woord niet moeten afgescheiden worden, omdat zij bijvoegsels zijn) waargenomen worden, zowel om der wille van de uitverkorenen als der verworpenen. Want ten eerste biedt het Evangelie, na de zonde en de verdiende verdoemenis uit de Wet te hebben aangetoond, de gekruiste Christus aan allen aan en beveelt hun om hun harten niet te verharden. Derhalve heeft men in de prediking des Woords een aanbod van de belofte der genade en een bevel om deze te omhelzen; beide worden zowel tot de uitverkorenen als tot de verworpenen gericht, maar alleen in de uitverkorenen werkt God datgene, wat Hij beveelt (2 Kor. 4: 4-6; Hand. 13: 48).

Opdat nu uit die hele schare een kerk, die God in Christus met Zich verenigt, te voorschijn zou komen, begint God in die plechtige onderhandeling als bij een huwelijksverdrag niet met de verzegeling van de genade, die in het algemeen aangeboden wordt. Want velen verwerpen deze openlijk en daarom kan zij aan hen niet verzegeld worden. Verder wil de Heere Zich ook aan de geveinsden, die zich in het verborgene verharden, niet verbinden, hetgeen geschieden zou, wanneer Hij Zelf eerst verzegelde. Maar in de oprichting door de zichtbare tekenen maakt Hij een begin met hetgeen in de wijze van aanbod der genade het laatst geweest is, namelijk, opdat wij aan het Goddelijk bevel, waardoor Hij nodigt tot het ontvangen van de aangeboden genade, ons met ons zaad onderwerpen of onze harten niet verharden.

Dan volgt er de verzegeling van de eerst in het Evangelie aangeboden genade en de bijzondere verbintenis Gods.

55. En ten eerste doet de Goddelijke wijsheid zulks om de uitverkorenen, opdat Hij dezen des te krachtiger aan Zich verbinden zou.

Zij horen immers, dat de zaligheid op geen andere wijze aan hen verzegeld is, dan dat zij getrouw aan de Heere zijn, dat is, dat zij geheel afhangen van de genade, die in het Evangelie aangeboden is. Op deze wijze dan verwekt Gods Geest een zorgvuldigheid in hen om in het geloof te volharden en hun kinderen hierin op te voeden, terwijl zij het daarvoor houden, dat zij hun geloof, dat hun aanbevolen wordt, niet moeten wegwerpen, wanneer zij wensen, dat de aangeboden genade bij hen blijve. Want op deze wijze en niet anders heeft Hij hun de zaligheid in Christus verzegeld, door hen met een zichtbaar verdrag tot de aangeboden belofte te verbinden: "Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn", zegt de Heere, "die zal zalig worden".

Verder, omdat het vlees weerspanning is (waarvan de overblijfselen in dit leven altijd nog in de uitverkorenen zijn), bindt Hij hen ook met de andere band van de bedreiging: "Die niet zal geloofd hebben (hoewel ook gedoopt), die zal verdoemd worden". Deze bedreiging is door de Geest van Christus ook voor de uitverkorenen dienstig, teneinde de dartelheid van het vlees te bedwingen, zelfs ook van de minste gedachte van de afvalligheid.

Dus predikt Johannes de Doop der bekering tot vergeving der zonden, met bijvoeging, dat het kaf met onuitblusselijk vuur verbrand zal worden, hetgeen hij zeker niet minder om der wille van de uitverkorenen dan om der wille van de verworpenen predikte. Ja, om der wille van de uitverkorenen, voornamelijk, opdat zij leren zouden

om ernstig te vlieden van de toekomstige toorn. Op diezelfde wijze zei hij in verwondering over het komen van de farizeeën tot zijn doop (hun geveinsdheid was groot): "Gij adderengebroidsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van de toekomstige toorn?" alsof hij zei, dat zulks alleen het werk en gedrag van de uitverkorenen was en het zeer twijfelachtig was, of zij wel tot dat getal behoorden.

En ten tweede wat betreft de verworpenen het volgende.

Gelijk aan dezen het Evangelie zelf tot een getuigenis verkondigd wordt, zoals Christus verklaart, zo heeft ook wat dezen betreft die orde, die ik boven genoemd heb, in de oprichting van het Verbond moeten waargenomen worden, omdat Hij Zich aan hen niet wil verbinden, hetgeen geschieden zou, zo Hij het beloofde of verzegelde, wanneer er geen andere wijze voorafgegaan was. Maar Hij wil de handeling daarheen richten, om hun te betuigen, dat zij terecht van de zaligheid uitgesloten worden.

Deze zaligheid immers wordt slechts hun, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, beloofd, zoals die wijze, die bij de aangeboden belofte gevoegd is, aantoonst en die in de onderhandeling in orde gaat vóór de verzegeling (Matth. 5: 5, 6 en 11: 28, 29). Wanneer de Heere Zich dan tot het gebruik van de bondzegelen nederlaat, zo wil Hij, dat er in ons zij: de wijze om de aangeboden genade te ontvangen, namelijk, dat wij onze harten niet verharden. Derhalve wil Hij, dat wij ons aan dit bevel onderwerpen, voor Hij de genade verzegelt.

Dit bepaalt de wijze, waarop Hij ons de genade aanbiedt en die zeer terecht. Want ten eerste zijn alle schepselen Hem gehoorzaamheid verschuldigd vanwege de hoogste goedheid en weldadigheid van de Schepper. Het is ook het werk van Hem, Die de genade aanbiedt, om in zover Hij de Verlosser is, de wijze, waarop Hij deze aanbiedt, te bepalen. Eindelijk treft Hij ook nog de gemoederen van de verworpenen met de klaarheid van de aangeboden genade en met de billijkheid van het bevel als van een goedertieren nodiging door de kracht van Zijn Geest zodanig, dat zij zichzelf veroordelen moeten. Want zoveel vonken van de kennis van God zijn de mens nog overgebleven en zoveel licht gaat er altijd met de stem Gods gepaard, dat de aangeboden genade nooit verworpen kan worden, zonder opzettelijke en hardnekkige boosheid des harten.

Dit is de manier, waarop God het Verbond met ons opricht, door de aanbidding der genade in het Evangelie met een bevel, dat wij onze harten niet verharden zouden, maar geloven en tevens door het gebruik van de sacramenten, waardoor beide de betuiging van het geloof en de verzegeling van de genade geschiedt.

56. Wat nu de bedoeling van de sacramenten betreft, zien wij, dat de aard van het Verbond deze vereiste, opdat de bijgevoegde onderpanden door God ingesteld op de verkondiging of verbintenis van het genadeverbond, er aangehangen zouden worden en wel op de wijze, als ik gezegd heb.

Het eerste oogmerk is, opdat er een kerk van God gezien zou worden. Deze verenigt Christus plechtig met Zich. Want omdat Hij het Verbond oprichtte, was het niet alleen noodzakelijk, dat er enigen, met wie Hij het oprichten zou, geschapen zouden worden (dit geschiedt door de prediking van het Evangelie, waardoor Hij de van God vervreemde geestelijk doden weder opnieuw in Zichzelf schept, Efése 2: 10); maar Hij stelt hen ook Zichzelf voor, tot Zijn heerlijkheid voor engelen en mensen. Wanneer er nu geen gebruiken bij de plechtige prediking der genade gedaan worden, hoe zouden de uitverkorenen ooit te voorschijn gekomen zijn? (Hand. 2: 38, 41, 47). Verder wanneer God in de manier van de bediening van de zegeltekens Zelf eerst de aangeboden genade in de belofte verzegeld had, zonder betuiging van de toestemming

in de leer, die in het Evangelie voorgesteld is, hoe zullen dan de geveinsden of verworpenen, die zich het deelgenootschap van de zegeltekens en met de inwendige dienst van God inlaten, door God eindelijk verstoten worden, met behoud van de waarheid van Zijn beloften? Aangezien zij steeds klaar staan met de uitvlucht dat God door eerst het Verbond der genade te verzegelen, zonder een betuiging van de toestemming in de aangeboden genade of zonder voorafgaande eis, Zich ook eerst verbonden heeft datgene te schenken, waardoor het aangeboden Verbond (namelijk van Zijn zaligmakende genade) bevestigd wordt (zie Hand. 8: 20). Hoe ongerijmd dit zou zijn, blijkt uit het voorbeeld van Simon de tovenaarsmagiër en van de betuiging van Petrus.

Het tweede oogmerk is, opdat de kerk zelf wat betreft de aangeboden genade in het geloof bevestigd zou worden door plechtig haar toestemming te geven. Het zou ongerijmd zijn om hiervan af te wijken en weder door de verzegeling van de beloften van God, Die niet liegen kan, te ontvangen, waardoor God Zich aan de kerk verplicht en verbonden wil hebben, dat er geen verandering of verlating te vrezen is.

Het derde oogmerk is, opdat het Verbond tot het nageslacht voortgeplant zou worden, waardoor het Verbond bestendig of door een voortdurende opvolging standvastig zou blijven staan (Gen. 17: 7, 13, 14); terwijl er door de verkondiging van het Woord niet alleen een aanbod van genade geschiedt, maar tegelijk ook een betuiging van de toestemming en een verzegeling aan de lichamen van ons en onze kinderen.

57. Tot hiertoe hebben wij over het hoorbaar getuigenis van de genade gehandeld en besproken, met welk oogmerk en welke orde God de zichtbare getuigenissen als zegelen in de oprichting van het Verbond daaraan heeft willen hechten.

Thans moeten wij deze leer van de gewone sacramenten of zichtbare getuigenissen een weinig toelichten en met de stukken verklaren.

De gewone en zichtbare getuigenissen van het Verbond in de kerk, zijn de zegelen van het Verbond, die door de Heilige Geest getuigenissen genoemd worden in Psalm 81: 6: "Hij heeft een getuigenis gezet in Jozef"

Zij worden ook door Paulus zegelen genoemd, omdat zij verzegelen het getuigenis van de genadige belofte, waaraan Abraham geloofde en gerechtvaardigd geworden is, vóór dat er de verzegeling of bevestiging van dit getuigenis bijkwam. (Rom. 4: 3, 11). Maar waarom heeft God de zichtbare getuigenissen bij het getuigenis van Zijn Woord gevoegd?

Ten eerste: Hij heeft gewild, dat de heerlijkheid van Zijn goedheid niet alleen tot ons gehoor zou komen, maar ook met de ogen gezien, getast en gesmaakt zou worden, omdat Zijn heerlijkheid er belang bij had, dat de standvastigheid van Zijn belofte openlijk in de wereld ten toon gespreid zou worden en ook, omdat onze zwakheid dit nodig had.

Ten tweede: omdat die dingen, die in een beeld aan vele zinnen vertegenwoordigd worden, beter verstaan worden dan die door het gehoor alleen gekend worden. Daarom stelt Hij in het zichtbaar getuigenis, als in een beeld, de zaken, die het Woord tot onze oren brengt, voor onze ogen (Ex. 12: 5; Jes. 54: 9; Gen. 17: 10).

Ten derde: geloven wij die dingen, die wij met de ogen zien en met de handen tasten, vaster en zekerder, dan die wij alleen door het gehoor gekend hebben, en het hart berust er beter in. Opdat dan alle twijfel ten aanzien van de eeuwige bevestiging van het Testament of Verbond door de dood van de eenmaal gedane offerande en ten

aanzien van onze vereniging met dat offer door het geloof en de Heilige Geest, tot gerechtigheid en het eeuwige leven, zou verdwijnen, wil de Heere door dit zichtbaar getuigenis door ons verheerlijkt en om Zijn eeuwig Verbond aangemaand worden en door het gebruik daarvan, ons zodanig bekrachtigen, alsof wij de betuigde zaak met onze ogen aanschouwd en met onze handen getast hadden.

Zo is het de bedoeling, dat wij niet alleen, wat de gelovige ziel betreft, in zoverre zij de betuigde zaak begint te genieten, maar ook wat onze lichamen aangaat, in het bezit hiervan gebracht worden, in zoverre deze het getuigenis deelachtig worden. En daarom brengt ook de Heere de naam van de betuigde zaak op het getuigenis over, opdat al de zinnen tot de betuigde zaak getrokken zouden worden en wij daarvan niet minder zeker zouden zijn dan van het zichtbaar getuigenis, dat door het gevoel, dat geenszins bedriegen kan, ontvangen wordt.

Ten laatste: die dingen, die door het zien en het gevoel bekend zijn, blijven vaster in het geheugen hangen dan die alleen door het gehoor gekend worden. Daarom wil God in Zijn goedheid, door het aanschouwen van de getuigenissen, door Hem ingesteld, de gedachtenis van Zijn beloften vernieuwen en ons deze bij het gebruik door de Heilige Geest inprenten. Daarom schikt Hij Zich op menselijke wijze naar onze zwakheid, wanneer Hij zegt, dat Hij op het zien van het teken aan Zijn Verbond zal gedenken, wat Hij ook metterdaad doet, Gen. 9: 17; Jes. 54: 9; Exod. 20: 24: "Aan alle plaats, waar Ik Mijns Naams gedachtenis stichten zal, zal Ik tot u komen, en zal u zegenen"

Verder wordt het woord zegel of sacrament soms in engere zin gebruikt, wanneer het van de beloften of de waarheid van het sacrament onderscheiden wordt, als van de Heere Zelf (Gen. 9: 15). Soms in ruimere zin, wanneer het ook de leer van het Evangelie of de belofte van de genade bevat, aangezien het teken zonder de leer der genade kan noch mag bediend worden (Exod. 28: 19; Matth. 3 en 28). Dus wordt terecht gezegd, dat elk sacrament bestaat uit het teken of zegel en de belofte van de genade.

Daarom zegt Augustinus: "Laat het Woord tot het element komen, dan wordt het een sacrament, niet, omdat het gezegd, maar omdat het geloofd wordt"; en daarom zegt de apostel: "dit is het Woord des geloofs, dat wij prediken" (Rom. 10: 8). Uit deze aangehaalde plaats blijkt, dat de apostel onder dit Woord, niet een slechts op de wijze van een tovenaars gepreveld woord, maar het Woord, dat aan de kerk gepredikt en uitgelegd is, verstaat. Twee dingen zijn er dan in de bediening van elk sacrament op de merken, een bediening van de leer en van het teken. De leer is de inhoud van het Evangelie, waardoor een aanbod van genade plaats vindt gepaard met de belofte van de zaligheid, indien dit gelovig ontvangen wordt, en dit geloof werkt de Heilige Geest in de uitverkorenen. Dit aanbod gaat echter gepaard met de bedreiging van Gods eeuwige toorn, indien het verworpen wordt en deze verwerping geschiedt door de eigen boosheid van het hart (Joh. 3: 36; Markus 16: 16). De voornaamste herhaling daarvan geschiedt in de beloften en in de bedreigingen, die in de inzetting van elk sacrament gesteld zijn, zoals in deze: "die geloofd zal hebben, en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden."

59. Twee zaken bevat de bediening van het teken of zichtbaar getuigenis, namelijk een plechtige eis van de toestemming of van het geloof in de genade, die door de prediking van de leer aangeboden wordt, of een bedreiging, dat hij, wanneer hij liegt, verdoemd wordt.

Deze eis ligt in het bevel van elk sacrament, waaraan God wil, dat wij gehoorzaam zijn, en een plechtige verzegeling van de Goddelijke verbintenis ten aanzien van de

aldus gestelde consciëntie, dat het bezworen Verbond en zijn wezen tot in eeuwigheid bij Hem van krachtaal zijn of dat Hij geen heilig God zal zijn (Psalm 89: 36).

Deze verzegeling in de belofte wordt zodanig opgevat, dat zij in het zegel gegraveerd is. De leer gaat vóór de bediening van het teken of zichtbaar getuigenis, omdat het zichtbaar getuigenis de leer moet verzegelen. Derhalve moet de leer vooraf gaan, die onderwijst aangaande de artikelen, waarop het Verbond, door het gebruik van het zichtbaar getuigenis, aan beide zijden bezworen, plechtig opgericht moet worden. Maar in de bediening van de onderlinge betuiging door het zichtbaar teken, gaat de betuiging van onze toestemming of de eis van het geloof aan de voorgestelde artikelen vóór de verzegeling van God, dat als met Zijn hand ingedrukt moet worden, omdat God Zich slechts verbindt aan hen, die geloven (Joh. 17: 20). En wanneer Hij Zich zonder onderscheid aan allen, die de sacramenten gebruiken, zou verbinden, dan zou Hij ook allen gelovig maken, ja wat meer is, ook gehouden zijn om een ieder met het geloof te begiftigen, en wel zonder onderscheid van de verkiezing, omdat Hij aan alle gedoopten de genade, die in het Woord aangeboden wordt, zou verzegeld hebben, zonder enige voorafgaande betuiging of eis.

Want hoewel God vrij werkt, zo verbindt Hij nochtans door aan allen te beloven en de belofte te verzegelen, Zichzelf en Zich aldus naar onze zwakheid schikkende, beneemt Hij Zichzelf de vrijheid om de uitspraak te veranderen. Dit betuigt Hij Zelf: "het Verbond Mijns vredes zal niet wankelen" (Jes. 54: 10). Daarom zegt de apostel, dat de roeping en de genadegaven van God zodanig gesteld zijn, dat God daarover geen berouw kan hebben, gelijk Hij ook niet liegen kan (Rom. 11:29; Hebr. 6: 17; Titus 1: 2).

Derhalve houdt de eis of betuiging, die vóór de verzegeling gaat, Gods waarheid en rechtvaardigheid in de uitvoering der verkiezing en verwerping staande. Omdat Hij de ongelovigen of verworpenen de zaken niet deelachtig maakt, die in de verzegeling afgebeeld worden, en in de leer aangeboden werden en die de ongelovigen zelf verworpen hebben of naderhand verwerpen, nadat zij de toestemming, die volgens de orde van de natuur gaat vóór de verzegeling van de leer of van de belofte, valselijk gegeven hadden. En zeker, omdat de verzegeling van het hele Verbond tevens een bedreiging tegen bedrog bevat, zo komt de geveinsde niet de belofte, maar de straf volgens Gods Verbond toe, evenals God Zich menselijkerwijze tot straf verbindt, wanneer Hij de gelovigen teleur stelt of Zijn uitspraak verandert (Ezech. 18: 13, 20-22; Gen. 17: 7-14; Jer. 34: 18, 19; Markus 16: 15, 16; 1 Kor. 11: 27).

60. Maar zegt mogelijk iemand: omdat God in Zijn goedheid Zich aan het Verbond bindt, waarom verzegelt Hij niet eerst zonder voorafgaande betuiging het genadeverbond in het algemeen aan elk, die de sacramenten gebruikt, dan zou Zijn goedheid en barmhartigheid nog meer schitteren? Ik antwoord: wij mogen Gods goedheid en barmhartigheid niet in strijd met Zijn waarheid en rechtvaardigheid, welke beide volmaaktheden dan gekrenkt zouden worden, brengen. De waarheid zou namelijk gekrenkt worden, wanneer Hij het Verbond, waarvan een deel is: "Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven Jer. 31: 33", niet nakwam.

Hij zou dit echter eerst aan de verachters en ongelovigen verzegeld hebben. Of wanneer Hij het aan hen, die ongelovig blijven, zou volbrengen, dan zou Hij het buiten Christus volbrengen. Dit zou met Zijn gerechtigheid, die alleen in Christus gesteld is (buiten Hem kan er volgens Gods raadsbesluit geen barmhartigheid bewezen worden) strijden, zoals er ook buiten Hem geen zaligheid is. Ook zou de orde omgekeerd en de loop van de Goddelijke wijsheid verhinderd worden en dit op

tweeërlei wijze: want ten eerste weet de alleen wijze God hoe bezwaarlijk 's mensen hart, tenzij het langs enige trappen opgevoerd wordt, tot God opklimt.

God begint dan in de bediening van het teken, dat een getuigenis tussen God en de consciëntie van de mens is (Gen. 17: 1 en 11), bij het gevoel van de consciëntie zelf. Ziet, God heeft u betuigd, dat gij, wanneer gij de zonde en de dood gevoelt, tot de Middelaar de toevlucht moet nemen. Toen gij het teken van het Verbond gebruikte, hebt gij gezworen, dat gij in uw consciëntie also gesteld waart en dat gij, hetgeen gij in uw consciëntie voeldet, nog gevoelt. Anders dan dit gevoel heeft Hij van u niet geëist.

Dit gevoel heeft Hij u gegeven, opdat gij, uzelf wantrouwende, alleen van de genade van de Middelaar afhankelijk zoudt zijn. Hij heeft Zich daarentegen door het zichtbaar getuigenis van Zijn genade in u te graveren, aan u verbonden, op zulk een wijze, dat de genade van de Middelaar tot in eeuwigheid bij u van kracht zal zijn (volgens al de artikelen van het Verbond). En alzo hebt gij een zekere en vaste grond voor de rust van uw ziel, omdat het zegelteken van het Verbond een getuigenis tussen God en 's mensen consciëntie is (1 Petrus 3: 21, 22).

Vervolgens weet ook God alleen, hoe diep het ongeloof in 's mensen ziel geworteld is en hoe groot de arglistigheid van de satan. Deze arglistigheid bestaat hierin om Gods standvastigheid en onveranderlijkheid in het houden van Zijn beloften bij het schuldgevoelend hart in twijfel te doen trekken. Opdat wij in onze ijdelheid niet doervloeien of door de verscheidenheid van de verzoeken afgetrokken, naar iets anders omzien en eindelijk, opdat er geen ongelovige twijfel in onze harten gevoed worde, past de Heere een zeer innige manier toe ten einde met de roeping van het Evangelie en het innerlijk gevoelen van de consciëntie, die aan de roeping beantwoordt, een begin te maken, aan de verbintenis, die aan de roepende God bewezen wordt, aangezien het ongerijmd is om terug te wijken.

Ten tweede gaat Hij voort met de verzegeling van de roeping, door Hem ingedrukt. Dit doet Hij zodanig, dat Zijn genade in Christus aan allen, die met een ware begeerte des harten hiertoe de toevlucht nemen volgens de nodiging: "komt herwaarts tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven" (Matth. 11: 28) en "O! alle gij dorstigen, komt tot de wateren, enz." voorgesteld is. Om deze genade in Christus te zoeken, heeft Hij de consciëntie met een eed aan Zich verbonden en wederkerig heeft Hij Zichzelf verbonden om het metterdaad te volbrengen. En opdat de consciëntie, die door de bedriegerijen van de satan verschrikt wordt, niet hiervan zou vlieden, wordt zij ernstig gewaarschuwd met de woorden: "die niet gelooft", dat is, die de aangeboden genade ontvlucht, "de toorn Gods blijft op hem", en: "die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden".

60. Dit alles strekt nu ten eerste hiertoe: opdat blijke, dat Gods verkiezing met de roeping en dus ook met Gods vrije waarachtige, rechtvaardige en wijze wezen overeenkomt en alzo het gebouw, dat aan het fundament van de Goddelijke verkiezing beantwoordt, met het hele wezen Gods overeenstemme.

Ten tweede: Opdat het gedane werk, waardoor de satan ook de verkiezing zelf op bedekte wijze tracht omver te werpen, geheel en al weggenomen worde.

61. Dit geschiedt ook dan, wanneer er zonder de bedoeling hiervan nochtans aan alle gedoopten zonder voorafgaande betuiging de zaligheid voor zeker beloofd wordt, welke belofte, zoals de ondervinding leert, dikwijls geen uitwerking heeft. Die manier om te beloven dan, die soms bedriegt en ook met de verkiezing strijdt, is Gods manier

niet, want niet allen zijn bij Hem uitverkoren. Maar zij zouden het zijn, wanneer Hij gehouden was, om de verzegelde zaken aan hen te volbrengen.

Doch, men moet de mensen niet terugwijzen van de sacramenten naar de voorwaarde van de verkiezing, want dan zouden zij onzekerder van de sacramenten weggaan, dan zij gekomen waren. Dit strijdt met de bedoeling van de sacramenten, te weten, dat de openbaring van de verkiezing hierdoor allengskens tot ons zou nederdalen, wij van daar tot de verkiezing opklimmen, namelijk zover wij van het gelovig gevoel van de consciëntie, door het gebruik van de sacramenten bekrachtigd en aan God verbonden, tot de krachtige roeping en vandaar tot de onveranderlijke verkiezing opklimmen. Zover is het ervan af, dat de zegelen ons geloof in het gebruik daarvan van de voorwaarde van de verborgen verkiezing afhankelijk zouden maken.

Dit zou echter geschieden, wanneer de zekerheid van de zaligheid, naar de zekerheid van de uiterlijke verzegeling, die de uitverkorenen met de verworpenen gemeen hebben, allereerst gerekend zou worden, en niet veeleer volgens de uitwerking der roeping van het Evangelie in de gelovige consciëntie (om deze te bevestigen is er de zichtbare verzegeling Gods bijgekomen), vanwaar daarna tot het onveranderlijk besluit van de verkiezing veilig en zeker besloten wordt (Rom. 8: 30, 39; 2 Kor. 13: 5). Wij zien dus, met welk een bewonderenswaardige goedheid en wijsheid God aan de prediking van het genadeverbond de sacramenten of zegeltekens gehecht heeft.

Ook hebben wij gezien, hoe het sacrament of zegelteken altijd een aanhangsel van de verkondiging van het Evangelie is, als van de voornaamste zaak. Het dient tot verzegeling hiervan en het maakt niet, dat" dit de voornaamste zaak is, maar dat deze voor ons zekerder is.

62. Maar beide, de verkondiging van de beloofde genade en het bijgevoegde zegel of zichtbaar getuigenis, hebben hun wezen en grond alleen in Christus, zoals deze in de artikelen des geloofs gesteld zijn, niet meer, noch minder. Zodat beider wezen of betuigde zaak niet in het zichtbaar getuigenis of zegel, noch in de uitspraak van de woorden van de belofte, maar in Christus bestaat, en wel niets anders dan zoals dat wezen in de geloofsartikelen vervat is.

Zo zijn dan de zegelen van het genadeverbond openlijke, zichtbare getuigenissen tussen God en 's mensen consciëntie, waardoor God de consciëntie met een eis aan Zich verbindt.

Deze eis houdt in, dat zij in het Genadeverbond, dat door de verkondiging van het Evangelie aangeboden wordt en in het hele wezen hiervan, door Gods genade bewilligen en in die kennis en verheerlijking willen leven en hierin hun kinderen opvoeden, opdat het Verbond door een voortdurende opvolging tot eer van God voortgeplant worde (Gen. 17: 18). Hierdoor verbindt God Zich wederkerig aan de consciëntie, dat de eed, eenmaal door Hem gezworen en het hele wezen van het Genadeverbond voor de gelovigen tot in eeuwigheid vast en van kracht zal zijn, zonder dat er enig gevaar van verandering bestaat, aangezien het onmogelijk is, dat God liege. En vanwege het feit, dat Hij om der wille van de onveranderlijkheid van Zijn raad en van de eed de getuigenissen geeft, wil Hij gaarne en naar Zijn bevel op Zijn Woord, aangemaand worden, terwijl Hij belooft, dat Hij bij het zien van de getuigenissen daaraan gedenken zal. Gen. 9; Exod. 12; Jes. 54; Psalm 74: 20: "Aanschouw het Verbond"

63. Drie trappen zijn er dus in de bediening van de zegeltekens. Ten eerste: Een aanbod van het Verbond en van het hele wezen daarvan, door de prediking van het Evangelie, die in de artikelen des geloofs vervat zijn. De herhaling van de hoofdzaak

hiervan geschiedt in de belofte en de bedreiging, die bij de instelling van elk sacrament gegeven wordt, zoals bij de Doop: "Die geloofd zal hebben (namelijk het Evangelie) en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden."

64. Ten tweede: Een verbintenis van de consciëntie, dat zij door de genade Gods bewilligt, of de eis van de toestemming van de consciëntie in het aangeboden Verbond en het hele wezen daarvan in Christus, of wanneer zij liegt, van het hele wezen van het Verbond terecht uitgesloten en verdoemd worde.

Ten derde: Een verbintenis van de zijde Gods, ten aanzien van de consciëntie, door Gods genade aldus gesteld, dat het bezworen Verbond en het hele wezen daarvan voor eeuwig bij haar van kracht zal zijn en er geen gevaar van verandering is, of dat Hij, wanneer Hij daaraan niet zal gedenken, geen heilig God zal zijn (Psalm 89 en elders: "Ik heb gezworen bij Mijzelf").

65. Twee zegeltekens van het nieuwe Verbond zijn er nu door Christus ingesteld: de Doop en het Heilig Avondmaal.

Passen wij dan nu op de Heilige Doop deze algemene leer toe. Van Johannes de Doper schrijft Mattheus hoofdstuk 3: 1 (Markus 1: 4; Lukas 3:3) "Johannes predikte de Doop der bekering tot vergeving der zonden" Hiermede drukt de evangelist de drie bovengenoemde trappen duidelijk uit.

Ten eerste: De hemelse Vader biedt aan ons ellendige zondaren, die in ons zelf verloren en verdorven zijn, Christus door de prediking van het Evangelie en het bijgevoegd getuigenis van de Doop uit genade tot een Zaligmaker van verdiensten en kracht aan. Hij voegt hierbij de belofte van de zaligheid, wanneer Hij door het geloof aangenomen wordt, maar Hij bedreigt met de eeuwige dood, wanneer Hij door ongelooft veracht wordt. Zo vermaant de Heere ons en nodigt ons op een goedertieren wijze uit, opdat wij zo grote genade niet zouden verwerpen, maar deze door het geloof zouden aannemen om met God verzoend en door de Heilige Geest tot bekering vernieuwd te worden (Hand. 2:38, 40).

Ten tweede beveelt Hij, dat ieder tot een getuigenis van zijn geloofstoestemming in de aangeboden genade en van zijn voornemen om zich te bekeren (Hand. 2: 41) de Doop ontvange en dat wij onze kinderen tot geloof en bekering willen opvoeden en hen daarom in de Doop aan God toe-eigenen (Hand. 2: 37-39).

Ten derde verzegelt Hij hun, die op deze wijze gesteld zijn, hun gemeenschap met Christus (Gal. 3: 27) en in Hem het hele Genadeverbond (vers 29). En wat Hij uiterlijk belooft, volbrengt Hij innerlijk (Titus 3: 58). Want het hele wezen van het Genadeverbond wordt hun medegedeeld, opdat zij dit deels in dit leven, deels in het toekomstige, zoals in de geloofsartikelen verklaard is, genieten zouden.

Om onnodige omhaal van woorden te vermijden, is het niet nodig om hier elk in het bijzonder uit te leggen. Dit moet alleen opgemerkt worden, dat het hele wezen van het Verbond in Christus gevonden wordt. En dit niet minder waarachtig dan het uiterlijk getuigenis van het Woord met het gehoor en het zichtbare waterbad door het zien en voelen waargenomen wordt, namelijk vanwege Gods waarachtig wezen, dat het belooft.

Dit alles geschiedt, omdat het Woord van de belofte en het bijgevoegde zegel getuigenissen zijn die niet van zichzelf, maar van de gekruiste en opgewekte Christus getuigen.

66. Want omdat het hele wezen van het Genadeverbond door God Zelf in twee hoofdstukken ondergebracht wordt (Jer. 31; Hebr. 8), namelijk de vergeving van de zonden en de vernieuwing ten eeuwigen leven, moeten beide door het getuigenis van de Doop, het zegel van het Nieuwe Verbond aan ons verzegeld en door de Heilige Geest medegedeeld worden, tenzij wij de aangeboden weldaad door ons ongeloof en onze ondankbaarheid verwerpen. Verder is het zeker, dat beide alleen in Christus, in Wien alle beloften ja en amen zijn (2 Kor. 1: 20), gevonden worden. Dit wordt door de indompeling zelf, waardoor wij in Christus en in Zijn dood en opstanding gedoopt worden, aangewezen (Rom. 6: 3-6). Want de doop betekent de reinigmaking (Hand. 22: 16). Deze geschiedt deels door de vergeving, deels door de vernieuwing (Eféze 5: 26). Deze beide zaken ontvangen wij alleen door de gemeenschap met Christus, Die voor ons gestorven en opgewekt is, zoals ook in de geloofsartikelen uitgelegd is en uit Rom. 6 en Eféze 5 duidelijk is. Want Christus is toch geen behouder dan alleen van Zijn lichaam. Daarom geschiedt de indompeling in het water tot een getuigenis van onze gemeenschap met Hem, Die voor onze zonden gestorven en begraven is en de opklimming uit het water betekent onze opwekking tot de eeuwige rechtvaardigmaking.

Zo is het ook met de besprenging gelegen, want de gedoopte keert, als het ware, wanneer het water, waarmee hij overgoten wordt, weggevoerd is, weer in het leven terug. Zo dragen wij dan het Goddelijk getuigenis van onze aanneming van of vereniging met Christus de Zoon Gods, Die voor ons gestorven en opgewekt is, in onze lichamen. En hoewel Johannes de Doper niet met de Heilige Geest doopte, was nochtans zijn prediking een prediking van Christus en zijn doop een getuigenis van de hemel dat Christus aanwijst met de vraag: "de Doop van Johannes, van waar was die, uit de hemel, of uit de mensen?" (Matth. 21: 25).

Bovendien dient de Doop tot een bestendige troost, zo lang wij hier leven, inhoudende, dat de hemelse Vader om Christus' wil onze zonden niet meer wil gedenken en dat Hij ons in nieuwheid van het leven, dat Hij ons vanwege ons Hoofd verleend heeft, wil bevestigen.

Hij wil ons ook met geestelijke gaven wapenen, opdat wij hierdoor tegen de zonde, de satan en de wereld strijden zouden en onoverwinnelijk staande zouden blijven, totdat wij eindelijk de volkomen overwinning door Christus, ons Hoofd, verkrijgen. Dit alles geschiedt, omdat het Verbond met de Doop ingetreden is en zijn wezen eeuwig is.

66. Hieruit volgt ook, dat God in de Doop niets van onze eigen krachten eist, omdat Christus onze verdorven natuur veroordeelt en onze oude mens door de kracht van Christus' dood en opstanding vergaan moet (Joh. 3; Rom. 6). De Heere wil echter, dat wij onszelf wantrouwende, geheel van Hem afhankelijk zouden zijn. God eist dan geloof en bekering alle dagen van ons leven, niet uit ons, maar van ons, doch, in de hand en uit de gaven van Christus. En aldus is onze belofte in de Doop gedaan, die in Zijn genade ons in het Evangelie aangeboden wordt, namelijk, dat Christus voor ons een Zaligmaker van verdienste en kracht is. Het getuigenis van deze kracht in ons is de belofte der consciëntie, waardoor wij ons door Zijn gave aan Hem volgens Zijn bevel verbonden hebben. Terwijl ons zaad door Zijn verdiensten geheiligd (1 Kor. 7: 14) en in de aangeboden genade van het Verbond begrepen is: "Ik zal uw God en de God uws zaads zijn"

67. Eindelijk mag de Doop niet herhaald worden. Omdat de Doop een sacrament van de aanneming en de wedergeboorte is, zoals wij maar eenmaal tot kinderen aangenomen en wedergeboren kunnen worden, en niet dikwijls, also wordt het

getuigenis hiervan niet herhaald.

Met het Heilig Avondmaal staat het anders, omdat de eens wedergeborene in de plechtige viering van deze weldaden dikwijls bezig moet zijn, teneinde in Christus op te wassen. Daarom moet ook het getuigenis van de plechtige viering en van de vermeerdering van de gemeenschap dikwijls herhaald worden, wat ook de reden is, waarom het verscheidene tekenen zijn.

Want zoals het bad van het water dient om van de reiniging en wedergeboorte getuigenis te geven, zo kan ook een plechtige maaltijd alleen dienen voor levende mensen, die wedergeboren zijn, de dankzegging hierin niet dan voor hen, die deze weldaad deelachtig geweest zijn, en de spijs en drank van het lichaam en bloed van Christus niet dan voor hen, die van boven geboren zijn, tot betuiging en verzegeling waarvan het brood en de drinkbeker des Heeren gebruikt worden.

68. Beide sacramenten zijn echter van elkander onderscheiden, want de Doop betuigt en verzegelt onze inlijving in het Genadeverbond en in zijn Middelaar Christus en alzo de toegerekende gerechtigheid en het begin der wedergeboorte.

Maar het Avondmaal dient allereerst tot betuiging van dankzegging voor die weldaden, die ons tevoren reeds volgens het getuigenis van de Doop geschonken zijn. Hiermee gaat een sacramentele herinnering gepaard, dat de hemelse Vader aan het Verbond voor eeuwig aan het kruis bevestigd en in de Doop aan ons verzegeld, ook nog wil gedenken, zulks bij het zien van de tekenen van de offerande, eenmaal aan het kruis op aarde geschied. Dit alles, omdat het Avondmaal alleen door hen, die reeds in het Verbond zijn, gevierd wordt (Exod. 12: 43-45).

Verder getuigt de schenking van de tekenen met de belofte, weliswaar niet van de eerste inlijving (want deze mag niet herhaald worden), maar van de vermeerdering van de gemeenschap met Christus, Die gestorven en begraven is, en voor ons in het hemels heiligdom bidt, en met zijn volkomen vervulling, die ten jongsten dage daarop volgen zal.

69. Om deze zaak echter goed te verstaan dient men op te merken, dat de leer van het Avondmaal des Heeren, tot dat Avondmaal, dat de Heere gevierd heeft en alzo tot de inzetting zelf teruggebracht moet worden.

Dat Avondmaal bestond uit twee handelingen, die op elkander volgden, de een ten aanzien van de Vader, de andere ten aanzien van de discipelen.

Over die handelingen ten aanzien van de Vader schrijven de evangelisten, dat Christus, toen Hij het brood en de drinkbeker genomen had, voor de behoudenis van het menselijk geslacht gedankt heeft en aldus een dank gedachtenisteken van de ophanden zijnde offerande ingesteld heeft.

Dit deel nu ziet regelrecht op de verheerlijking van God voor de bijzondere weldaad van de verlossing en op haar nut voor ons, in zover de eens gedane offerande voor de Vader vernieuwd wordt. In dit opzicht wordt het Avondmaal des Heeren een dankzegging genoemd en een dankzegging van de dood des Heeren, maar alzo, dat het tevens ook een gemeenschap met Christus is en dat ook de gemeenschap aan de andere kant de voorafgaande dankzegging in zich sluit.

De andere hierop volgende handeling ten aanzien van de discipelen, beschrijft de evangelist Lucas in hoofdstuk 22 aldus: "En Hij nam het brood, en als Hij gedankt had, brak Hij het, en gaf het hun, zeggende: Dat is Mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt; doet dat tot mijn gedachtenis. Desgelijks ook de drinkbeker na het Avondmaal, zeggende: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed, dat voor u vergoten wordt"

70. Twee zaken moeten wij hier overwegen, het getuigenis (Testimonium), en de betuigde zaak (Res testata).

Het getuigenis was brood en wijn, tegelijk met de belofte. De betuigde zaak was het ware lichaam, dat met de discipelen sprak, want dat alleen is voor ons overgegeven en Zijn bloed alleen is tot vergeving der zonden vergoten. En zoals er in het eerste Avondmaal, dat de Heere ingesteld heeft, geen derde was, tussen het brood en het echte lichaam, dat met de discipelen sprak, en voor hen en voor ons overgegeven is, also ook heden niet. En zoals dat derde toen een valse Christus geweest zou zijn, omdat de discipelen hun vertrouwen niet op de sprekende Christus, maar op dat derde gevestigd hadden, zo maakt het ook heden nog een valse Christus uit. Maar omdat Hij, Die met de discipelen sprak, volgens de belijdenis van allen de echte Christus geweest is, zo is het duidelijk, dat wij de echte Christus behouden en dat Hij, Die voor ons overgegeven is en met ons, als het Hoofd met de leden verenigd is, de betuigde zaak is.

Ter bevestiging van deze zaak is de tekst van het Heilig Avondmaal alleen genoeg.

Ten eerste: "dat voor u gegeven wordt, zegt Hij; maar "dat" is alleen voor ons overgegeven, dat met de discipelen sprak.

Ten tweede: Een testament wordt alleen bekrachtigd door de dood van hem, die het gemaakt heeft. Dit nu was Christus, Die met de discipelen sprak en niet een zeker derde lichaam, dat niet sterfelijk was.

Ten derde: Onze zonde en vloek was ook niet op een derde overgebracht, maar alleen op het lichaam, dat met de discipelen sprak, omdat Hij Zich door het ontvangen van de besnijdenis aan de Wet onderworpen had en Zich verbonden had om de vloek te dragen en weg te nemen (Rom. 15: 8-13).

Ten vierde: De woorden: "dat is het Nieuwe Testament", brengen mee, dat wij de vorige woorden zodanig opvatten, dat zij alleen betrekking hebben op het lichaam, dat met de discipelen sprak, tenzij wij het wezen van het Verbond, zoals dit in het tweede tot en met het achtste artikel is uitgedrukt, omver willen stoten. En de aard van al die artikelen laat niet toe, dat er een derde tussen het brood en Christus ingeschoven of bijgevoegd wordt.

Ten vijfde eindelijk: Het bevel: "doet dat tot Mijn (zeker van Hem, Die sprak) gedachtenis", toont aan, dat in de belofte het sprekende lichaam, doch niet een derde, de betuigde zaak is. Zoals Jozef tot zijn broeders zei, terwijl hij van zichzelf getuigde: "ziet, uw ogen zien het, dat mijn mond tot u spreekt" (Gen. 45: 12).

En omdat de betuigde zaak diezelfde Christus is, Die het hele wezen van het Verbond in Zich bevat, zoals in de geloofsartikelen aangetoond is, zo is het zeker, dat wij van Hem tot dat derde niet kunnen afwijken, tenzij wij van het hele wezen van het Verbond afvallig willen worden.

Wij hebben gezegd, dat wij hier twee zaken te overwegen hadden, het getuigenis en de betuigde zaak; omdat de betuigde zaak de voornaamste is, hebben wij haar in de eerste plaats uit de woorden van de tekst bewezen, waarbij men nog de woorden van Johannes hoofdstuk 1: 1-3 kan voegen, opdat men nog des te zekerder de ware van de valse Christus moge onderscheiden, waarboven er geen gevaarlijker dwaling kan zijn.

70. Het getuigenis moet ook volgens de woorden van het Heilig Avondmaal verklaard worden. Hierdoor komt de betuigde zaak nog duidelijker uit. Dit getuigenis is tweevoudig, het ene hoorbaar, het andere zichtbaar. Het hoorbare is de belofte, het zichtbare is het brood en de wijn, op de door God ingezette manier gebruikt, als het breken, schenken, aanreiken, aannemen, eten en drinken. Het hoorbaar getuigenis of

de belofte is de voornaamste zaak (want tevergeefs wordt de plechtigheid gebruikt als de belofte niet door het geloof aangenomen wordt).

71. In deze woorden: "neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt", worden nu twee zaken beloofd: de enige offerande van Christus aan het kruis en de enige toepassing daarvan door de Heilige Geest en door het dagelijks aanwassend geloof, zodat het hele wezen van het Verbond, dat in de geloofsartikelen uitgelegd is, in het kort deze twee leden bevat. En om aan te tonen, dat het er geheel in begrepen is, zegt Hij bij het uitreiken van de drinkbeker: Dat is het Nieuwe Testament of Verbond. Uit deze woorden blijkt het zeker, dat ons het Nieuwe Testament of Verbond beloofd en geschonken wordt, zoals het wezen daarvan met de stukken verklaard is. Wat zou men meer kunnen verlangen?

Wat ik nu gezegd heb, moet uit de tekstwoorden bewezen worden.

Ten eerste heb ik gezegd, dat er in de woorden van Christus twee zaken beloofd worden, de enige, bloedige offerande van Zijn lichaam aan het kruis en de enige toepassing daarvan door de Heilige Geest en door het dagelijks toenemend geloof (Rom. 1: 4; en vers 17).

Wat het eerste betreft, dit is duidelijk uit de woorden van Christus Zelf, want voor ons gegeven te worden, is voor ons geofferd, schuldig gesteld te worden, de vloek van God op Hem te doen aanlopen, opdat wij gespaard zouden worden. En opdat er niet enige twijfel overblijven zou, verzekert Hij uitdrukkelijk, dat Zijn bloed tot vergeving der zonden vergoten werd. Want zonder deze bloedige offerande kon de zonde niet vergeven worden, en wanneer dit dikwijls uitgestort had moeten worden, had ook Christus dikwijls geofferd moeten worden (Hebr. 9: 25, 26 en 10: 12, 14).

72. Dat nu de toepassing van die bloedige offerande beloofd wordt, door het geloof en de kracht van de Heilige Geest, blijkt uit de aard der zaak. Want dit offer konden de discipelen zich bij de eerste instelling met de mond niet toepassen, omdat het nog niet geofferd was en de belofte alzo nog niet vervuld was. En daarom kon het toen alleen door het geloof toegepast worden, omdat de belofte het geloof vereist en de belofte, in het geloof begrepen, de plaatselijke aanwezigheid van de beloofde zaak niet vereist.

En nu is zij ook, nadat zij geofferd is, in het heilige der heiligen, dat is in de hemel zelf gebracht, omdat dat lichaam alzo voor ons gegeven moest worden, dat de Hogepriester, Die Zelf de offerande is, tegelijk met de gave na de opoffering op aarde geschied, niet in het heiligdom met handen gemaakt, maar in de hemel zelf inging. Zodat in de belofte: "Dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt", tevens begrepen wordt, de inbrenging van die gave in de hemel en het verblijven aldaar tot het laatste der dagen, om voortdurend voor ons te verschijnen. En zo leert ons dan de aard der zaak en van de belofte, dat het offer éénmaal op aarde geofferd, een eeuwige kracht heeft en dat er geen andere toepassing dan die met het wezen van de zaak en van de belofte overeenkomt, door het geven van de zichtbare getuigenissen bestaat, dan die door het geloof in de kracht van de Heilige Geest geschiedt.

73. Ook is er geen reden om op de orde van de lettergrepen te zien. Want hoewel dit bevel "neemt, eet", schijnt vooraf te gaan en de belofte, dat is Mijn lichaam, schijnt te volgen, zo is het evenwel zeker, dat volgens de zin de belofte vóórgaat en dat het bevel om deze te omhelzen, volgt, alsof Hij zei: omdat Ik beloof, dat Ik Mijn lichaam voor u zal geven en dat Mijn bloed voor u vergoten zal worden, zo geniet dan die gave

met een gelovig en dankbaar gemoed. Het is er net zo mee gelegen, als met de prediking van het Evangelie: "bekeert u, en gelooft het Evangelie, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen; want het is, alsof Hij zei: omdat het koninkrijk der hemelen u aangeboden wordt, zo ontvangt het in geloof en bekeert u. Dit dient daartoe, opdat niemand denke, dat er uit de samenvoeging van de lettergrepen een tweevoudige toepassing van het lichaam van Christus, de ene met de mond en de andere door het geloof, afgeleid kan worden.

Ten tweede blijkt dit uit de aard van de belofte, dat is Mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt. Want omdat in het wezen van het Verbond betoogd is, dat Christus alleen, voor alle uitverkorenen, die Hij Zelf gelovig gemaakt heeft, en nog maken zal tot aan het einde der wereld, Zich tot een offerande gegeven heeft, naar Zijn Woord Joh. 17: 9 "Ik bid niet voor de wereld, enz.", zo is het toch ook zeker, dat er in de woorden van het Heilig Avondmaal, geen belofte van de offerande van het wezenlijk lichaam en bloed van Christus voor hen, die niet zullen geloven, geschiedt, omdat hun ook geen toepassing beloofd wordt.

Ten derde: Dat beide, de enige offerande van Christus aan het kruis en de enige toepassing daarvan door het geloof en de kracht van de Heilige Geest in deze woorden: "neemt, eet, dat is Mijn lichaam, enz." door Christus beloofd wordt, blijkt uit het gezegde bij het toereiken van de drinkbeker: "Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed." Hier wordt het nieuwe Verbond beloofd, zoals dat nu door de enige dood van Christus voor eeuwig bevestigd is en de enige reden is, waarom God onze zonden niet meer wil gedenken. Zo belooft Hij ons ook geen andere toepassing dan door de kennis van Hem, zoals de Heere door Jeremia betuigt (Hoofdstuk 31: 34; en Jes. 54: 13 en 59: 20, 21). En dit is het, dat er gezegd wordt, dat Christus Zich geheel aan ons geeft, tot een Zaligmaker van verdiensten en van kracht. In de verdienste is de enige offerande begrepen, in de kracht de enige toepassing (Col. 1: 14, 18 en 2: 7-14).

Eindelijk, wanneer Christus deze belofte, dat is het nieuwe Verbond, enz. uitdrukkelijk voorstelt, zo belooft Hij het hele wezen van het Verbond, dat in de geloofsartikelen volkomen begrepen is. Geen geloofsartikel sluit Hij dan uit. En omdat het wezen van het Verbond volkomen hierin begrepen is, zo sluit Hij er niets in, noch belooft Hij iets, dat in de geloofsartikelen niet vervat is en nog minder iets, dat tegen deze indruist, als bijvoorbeeld het ontvangen van Christus' vlees in onze lichamen, hetgeen als een tastbare ongerijmdheid, bij de inzetting van het Heilig Avondmaal ook niet beloofd wordt.

74. Nadat wij tot dusver over het hoorbaar getuigenis in het Heilig Avondmaal gesproken hebben, gaan wij nu over tot het zichtbaar getuigenis. Dit is een plechtigheid of schilderij van de belofte, door Augustinus, "het zichtbare Woord" genoemd, omdat het aan het oog hetzelfde, dat het Woord door het oor tot de ziel brengt, voorstelt. Wanneer evenwel het Woord niet vóórging, zou het als een onbekende zaak op de ziel geen indruk kunnen maken, omdat men niet zou verstaan, wat het zichtbaar getuigenis verzegelt. Daarom heeft Abraham, nadat hij door het geloof in het getuigenis van de belofte gerechtvaardigd was, daarna de besnijdenis ontvangen, opdat dit teken zijn rechtvaardigmaking door het geloof verzegelen zou.

75. Hoewel nu het brood en de wijn, volgens het bevel des Heeren gebruikt,

getuigenissen zijn, maar niet in de betuigde zaak veranderen, zo zijn zij daarvan echter niet afgescheiden, op zulk een wijze, dat zij de zaak, die zij betekenen en verzegelen, niet inderdaad zouden aanbieden, en de Heere niet innerlijk aan de gelovigen zou volbrengen, wat Hij uiterlijk belooft en betuigt. Zozeer zelfs, dat zij ook aan de ongelovigen, die echter door ongeloof en ondankbaarheid deze niet ontvangen willen, van de zijde Gods genade aanbieden.

Want 's mensen halsstarrige boosheid vermindert de waarheid en waardigheid van het sacrament niet, op zulk een wijze, dat deze daarom ophouden zouden getuigenissen van de waarheid en van de genade te zijn, al is het dan ook, dat de ongelovigen zich dit dierbaar, door hen ongekend heil onwaardig maken. Want zoals het getuigenis van het Evangelie en van de Doop altijd waarachtig blijft, hoewel ook de ongelovige de aangeboden Christus verwerpt en de belofte, "die geloofd zal hebben, en gedoopt zal zijn, zal zalig worden", daardoor niet van zijn kracht verliest, evenzo blijven ook de getuigenissen in het Heilig Avondmaal op waarachtige wijze de gemeenschap met de gekruiste Christus aanbieden, hoewel de ongelovige Hem verwerpt en juist door deze zijn vrijwillige verwerping geen deel aan Hem heeft. Niet omdat Hij hem niet aangeboden is. En zo is dan de oorzaak van hun verloren gaan te zoeken in henzelf en niet in het getuigenis. Evenzo verandert of verzwakt ook een sacrament niet door de boosheid van de dienaar. Hoe toch zou ooit het gedrag van een mens, een nietig schepsel, kunnen maken, dat God niet waarachtig zou zijn in Zijn Woord (Rom. 3: 4).

76. De samenvatting van de overwogen zaken nu komt op deze twee dingen neer, die wel opgemerkt moeten worden.. Ten eerste, dat wij geen valse Christus, in plaats van de ware stellen, ten tweede, dat wij de ware Christus ook alzo tot spijs ontvangen, als het Woord belooft en uit de inzetting gebleken is en nog nader aangewezen zal worden. Vooreerst dan. De ware Christus in het eerste Avondmaal was het vleesgeworden Woord en niet de geconsecreerde hostie of brood, volgens de valse stelling van de roomse transsubstantiatie, tegen Gods uitdrukkelijke verklaring met een eed bevestigd (Psalm 89: 3, 4), dat de eeuwige Priester en Koning van Zijn kerk, uit het zaad van David en bijgevolg niet uit het zaad van het koren zou zijn.

Datzelfde vleesgeworden Woord, Dat nog kort voor de inzetting van het Heilig Avondmaal gezegd had: "Ziet, wij gaan op naar Jeruzalem, en het zal alles volbracht worden aan de Zoon des mensen, wat geschreven is door de profeten. Want Hij zal aan de heidenen overgeleverd worden en bespuwd worden. En Hem gezeseld hebbende, zullen zij Hem doden en ten derden dage zal Hij weder opstaan" (Lukas 18: 31-33). Dat Woord, waarvan Johannes zegt: "Hetgeen wij gezien hebben met onze ogen, hetgeen wij aanschouwd hebben, en onze handen getast hebben van het Woord des levens. Want het leven is geopenbaard, en wij hebben het gezien, en wij getuigen, en verkondigen u dat eeuwige leven, hetwelk bij de Vader was en ons geopenbaard is. Hetgeen wij dan gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, van het Woord des levens" enz. (1 Joh. 1: 13).

De ware Christus was dan, en is ook nog het Woord, met een zichten tastbaar vlees verenigd, zoals Hij Zelf ook nog na Zijn opstanding getuigt in Lukas 24: 39: "Ziet Mijn handen en Mijn voeten, want Ik ben het Zelf; raakt Mij aan en ziet. Want een geest heeft geen vlees en benen, gelijk gij ziet, dat Ik heb." Laat ons dan deze ware Christus, Die ook zelfs volgens de belijdenis van de tegenstanders de ware Christus is, houden en aan hen overlaten om een valse Christus, die van de bescherming van alle profeten, van het hele wezen van het Verbond en van de woorden van de inzetting verstoken is, te bewijzen.

77. Laat ons thans eens zien, of er tussen het natuurlijk brood en de levende Christus, Die met de apostelen sprak en aan tafel zat, nog een zekere derde geweest is. Het is duidelijk uit de woorden, dat Christus alleen dat lichaam, dat met de apostelen sprak, bedoelt, want de tekst zegt uitdrukkelijk "hetwelk voor u vergoten wordt." Nu is het immers zeker, dat er niet een derde tussen het brood en het lichaam, maar alleen het echte lichaam, dat met de discipelen sprak, voor hen en ons gegeven is. Hieruit blijkt, dat zij, die een derde stellen, een valse Christus in de plaats van de ware stellen en van Gods Woord afdwalen; indien echter iemand, met deze Christus niet tevreden, liever een valse wil, hij wete dan, dat er in de woorden van Christus voor zijn dwaling niet de minste grond is en dat hij van de ware Christus, in Wien alleen het leven is, afwijkt.

78. Wat verder het tweede betreft, is het niet genoeg alleen die ware Christus, als het vleesgeworden Woord, Dat met de discipelen sprak, te kennen, tenzij wij Hem ook also tot een spijs ontvangen, zoals het Woord Hem belooft. Het Woord belooft Hem ons tot een spijs door Zich voor ons over te geven, om de zonde, de bron van ellende en dood, weg te nemen, en Zich verder geheel met ons te verenigen door het geloof en de Heilige Geest, als het Hoofd met Zijn leden, opdat wij gemeenschap met Zijn leven zouden hebben. Want twee zaken worden er met de woorden: Dat is Mijn lichaam en deze drinkbeker is het Nieuwe Testament enz. beloofd: het enig offer van Zijn lichaam en bloed, dat in het hemels heiligdom gebracht moest worden en de enige toepassing daarvan door het geloof. Dat nu Christus deze enige offerande belooft, bewijzen Zijn woorden, want Hij belooft, dat Hij Zijn lichaam voor ons geven zal. Dat Hij Zich nu éénmaal en niet vele malen voor ons gegeven heeft, blijkt uit Zijn dood. Zo ongerijmd het nu is die te willen herhalen, zo ongerijmd is het nu ook, dat Christus opnieuw geofferd zou worden, omdat de gedachtenis van de zonde daardoor uitgedelgd is en er also geen offer meer nodig is (Hebr. 10: 16-18). Ten tweede: dat Hij slechts een enige toepassing van die offerande belooft, namelijk door het geloof, is uit de aard van de belofte duidelijk. Want de belofte kan alleen door het geloof ontvangen worden en omdat nu ieder mens van nature ongelovig is, zo moet Hij Zelf door Zijn almacht dat geloof in ons scheppen. In de eigenlijke zin kan evenwel niet gezegd worden, dat de beloofde offerande met de mond zou toegepast of gegeten worden, omdat ook bij het eerste Avondmaal de toepassing door het geloof geschiedde, omdat het offer nog niet volbracht was.

Ook zijn de beide delen van de belofte duidelijk uit de woorden van de drinkbeker: "Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed, dat voor u en voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonden." Hier wordt de bevestiging van het Nieuwe Verbond, door het bloed van Christus, dat vergoten wordt, beloofd. Derhalve wordt hier een enige offerande beloofd, omdat er alleen maar een enige bloedvergieting is en er wordt maar een enige toepassing door het geloof beloofd.

Want het nieuwe Verbond heeft twee delen (Jer. 31); het ene, dat God onze zonden niet meer wil gedenken, het andere, dat Hij Zijn kennis in ons binnenste wil geven, waardoor de toepassing geschiedt en waardoor de Wet Gods in de harten geschreven wordt, zoals Jesaja in Hoofdstuk 53: 11 spreekt: "Door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen" en Hoofdstuk 54: 13: "En al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn."

79. Dat er nu, zoals ik gezegd heb, in de woorden van het Avondmaal zulk een enige opoffering, die na op aarde geofferd te zijn, in de hemel gebracht moest worden,

beloofd wordt, is ten eerste duidelijk uit de woorden: "Dat voor u gegeven wordt", ten tweede uit de woorden van de drinkbeker: "Dat is het Nieuwe Testament". Paulus toont het aan in Hebr. 8: 1-3: "De hoofdsom nu der dingen, waarvan wij spreken, is, dat wij hebben zodanige Hogepriester, Die gezeten is aan de rechterhand van de troon der Majesteit in de hemelen: een bedienaar des heiligdoms en des waren tabernakels, welke de Heere heeft opgericht en geen mens; want een ieder hogepriester wordt gesteld, om gaven en slachtofferen te offeren, waarom het noodzakelijk was, dat ook Deze wat had, dat Hij offeren zou". Omdat nu de Hogepriester in het Heilige Avondmaal beloofd heeft, dat Hij Zijn lichaam voor ons geven zou, of als een gave opofferen zou, zo belooft Hij ook meteen, dat Hij met de eenmaal opgeofferde gave in de hemel voor ons bidden zal. Want zoals de Hogepriester iets moest hebben, dat Hij voor ons geven zou, zo moest Hij na de opoffering van de gave, met deze in de hemel voor het aangezicht Gods voor ons verschijnen, opdat de verzoening, eenmaal op aarde gedaan, een eeuwige kracht zou hebben en die gave voor ons alzo tot een voortdurende spijs, die de toorn Gods van ons afwendt, zou zijn.

Ten tweede, op deze wijze moest ook, opdat de toepassing of het genot van die spijs eeuwig zou zijn, datzelfde vlees, dat éénmaal voor ons geofferd is, voortdurend voor ons verschijnen, teneinde de Heilige Geest, de werkmeester van het geloof en de band van de vereniging, voor ons te verwerven. De woorden: "Het Nieuwe Testament" getuigen, dat Hij nu in de woorden, bij de drinkbeker gevoegd, belooft, dat Zijn uitgegoten bloed in het heilige der heiligen gebracht zou worden. Want omdat in deze woorden het gehele Nieuwe Testament of Verbond beloofd wordt, wordt er zeker een voortdurende verschijning van het lichaam en bloed, eenmaal aan het kruis geofferd, voor ons in het hemels heiligdom beloofd, zoals in het artikel over de hemelvaart in het wezen van het Verbond aangetoond is.

Verder omdat Hij zegt, "in Mijn bloed" en wel "dat voor u en voor velen vergoten wordt", daarom belooft Hij ook daar, dat de enige offerande niet op aarde gelaten, maar in de hemel gebracht zou worden. Want zoals het bloed van stieren en bokken, dat voor velen of voor de vergadering van de gelovigen vergoten wordt, niet in de eerste tabernakel gelaten wordt, maar door de hogepriester in het heilige der heiligen gebracht wordt, zo moest ook Christus, Die Priester en offer is, nadat Hij de opoffering op aarde volbracht had, door Zijn eigen bloed in het heilige der heiligen ingaan. Want de Hogepriester ging wel, naar Paulus' woord in Hebr. 9: 7-12: "eenmaal des jaars in de tweede tabernakel, niet zonder bloed, dat hij offerde voor zichzelf en voor des volks misdaden. Welke was een afbeelding voor die tegenwoordige tijd. Maar Christus, de Hogepriester der toekomstige goederen, gekomen zijnde, is door de meerdere en volmaaktere tabernakel, niet met handen gemaakt, dat is, niet van dit maaksel, noch door het bloed der bokken en kalveren, maar door Zijn eigen bloed, eenmaal ingegaan in het heiligdom, een eeuwige verlossing teweeggebracht hebbende."

Derhalve zoals alleen de hogepriester elk jaar met vreemd bloed, dat in de eerste tabernakel uitgestort werd, inging in het heilige der heiligen (een voorbeeld van het heiligdom in de hemel), zo moest onze opperste Hogepriester door Zijn eigen bloed eenmaal in het heilige der heiligen, dat is in de hemel ingaan, zoals Paulus het verklaart in Hebr. 9: 24. Opdat de verlossing, die Hij voor ons verkregen heeft, eeuwig zou zijn. Want in het Oude Testament had een jaarlijkse herhaling van de slachting van de offerande in de eerste tabernakel en van de inbrenging van het bloed in het heilige der heiligen plaats, omdat het bloed van stieren en bokken (namelijk volgens

de tweevoudige offerande, de ene voor de priester, en de andere voor het volk, Lev. 16) voor de zonden niet kon voldoen.

Maar Christus is door Zijn eigen bloed, dat Hij eenmaal tot een volkomen vergeving van al onze zonden uitgestort heeft, eenmaal in het heiligdom in de hemel zelf ingegaan, nadat Hij een eeuwige verlossing voor ons verkregen had. En zeker, de Hogepriester moest na het volbrengen van Zijn offerande in de hemel zelf ingaan om de eenmaal verkregen genade voor eeuwig te bewaren, omdat het nieuwe Verbond of Testament, dat Christus in het Heilig Avondmaal belooft, het eeuwige Testament is. Dit was zo noodzakelijk, dat Paulus daarom in Hebr. 8: 4 verzekert, dat Christus, wanneer Hij na de volbrachte offerande nog op aarde was, zelfs geen priester naar de ordening van Levi zou zijn, omdat Hij niet uit die stam, maar uit de stam van Juda was (Hebr. 7: 13, 14), noch naar de ordening van Melchizédek, omdat deze volgens de Goddelijke eedzwering een eeuwig priesterschap in de hemel bekleden moest (Hebr. 7: 21-26).

Wij zien dan, dat er in de woorden, die bij de breking des broods en de uitdeling van de drinkbeker gevoegd worden, zodanig een enige offerande van het lichaam en van het bloed van Christus beloofd wordt, Die na de opoffering op aarde in de hemel gebracht zou worden, teneinde daar tot de laatste dag toe, voor ons te verschijnen. "Welke de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond van al Zijn heilige profeten van alle eeuwen" (Hand. 3: 21).

Het blijkt ook uit Christus' leerredenen bij Johannes, die Hij er na het gehouden Avondmaal bijgevoegd heeft. Hierin geeft Hij immers zowel Zijn vrijwillige opoffering als Zijn heengaan met de geofferde gave tot de Vader, om in onze plaats in de hemel te verschijnen, te verstaan. Terwijl Hij verder de onderlinge liefde naarstig inscherpt o.a. Hoofdstuk 15: 13: "niemand heeft meerder liefde dan deze, dat iemand zijn leven zet voor zijn vrienden" en Hoofdstuk 16: 7: "Doch Ik zeg u de waarheid, het is u nut, dat Ik wegga; want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen, maar indien Ik heenga, zo zal Ik Hem tot u zenden"

80. Nu wij deze dingen waarachtig en ontwijfelbaar gesteld hebben, zoals deze waarachtig en ontwijfelbaar zijn volgens de woorden van het Heilig Avondmaal zelf, zo is er met deze heerlijkheid van onze vereniging met God, door Jezus Christus niets te vergelijken! Zij gaat alle denkbeelden verre te boven. Wij kunnen evenwel niet toelaten, dat wij de macht of de waarheid van Christus, die in de woorden uitgedrukt zijn, tegen Zijn wil strijdig zouden maken. Want dat zou de wet, namelijk de wet des geloofs, oneer aandoen zijn, zoals nog nader aangewezen zal worden. Want hier is geen tegenstrijdigheid tussen de leer van het Woord en van de sacramenten, en tussen het wezen van de geloofsartikelen, want alle dingen zijn in beide opzichten dezelfde. Immers zoals het getuigenis van het Woord ons de gekruiste Christus aanbiedt en ons tot Hem nodigt met de belofte der zaligheid, wanneer Hij aangenomen wordt en met bedreiging van de dood, wanneer Hij verworpen wordt, zo worden wij door ons het zichtbaar getuigenis aan te bieden tot deze genodigd en door het aannemen betuigen wij onze toestemming of geloof, of wij verbinden ons, wanneer wij bedriegen, tot de straf, die in de bedreiging voorgesteld is. Maar God verbindt Zich door de verzegeling aan de consciëntie alzo gesteld, teneinde de beloofde zaken te volbrengen, zoals Hij die beloofd heeft. En de betuigde zaak in het hoor en zichtbaar getuigenis is de enige offerande van Christus' lichaam en bloed voor ons, en de enige toepassing daarvan door het geloof en de Heilige Geest. Want de betuigde zaak, zowel in het hoorbaar als in het zichtbaar Woord, is de bloedige offerande van Christus, Die eenmaal voor ons

geofferd is, en zonder ophouden voor ons verschijnt in de hemel, teneinde een eeuwige verzoening te zijn en wij door het geloof en de Geest van Christus, een eeuwige verzoening en vrede van de consciëntie genietende, naar Gods beeld vernieuwd zouden worden. Dit alles, omdat het hele Verbond in Christus, Die tevens Priester en Koning in eeuwigheid is, gegrond is.

81. Hoe is dan dit offer van het kruis onze afwassing in het getuigenis van de Heilige Doop? Alzo, dat Christus al onze onreinheid en vloek op Zich genomen heeft en door Zijn dood verzoend heeft, zodat deze voor Gods aangezicht niet komen, omdat Hij met diezelfde offerande rechtvaardig voor ons verschijnt (Joh. 1: 1, 9 en 2: 1, 2). Verder houdt dit in, dat Hij door Zijn voorbede de Heilige Geest voor ons verworven heeft. Nadat Hij de Heilige Geest ons uit de hemel gezonden heeft, lijft Hij Zichzelf door het geloof in, opdat wij die verzoening als een eeuwige afwassing van onze ongerechtigheden genieten zouden en verder door Zijn kracht in nieuwhed van het leven wandelen zouden. Totdat Hij ons aan Zichzelf volkomen als een gemeente zonder vlek of rimpel voorstellen zal (Eféze 5:25-27).

Maar hoe is dit nu uit de woorden van de inzetting af te leiden?

Alzo: wij worden in de Naam en dus tot een bijzonder eigen volk des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes gedoopt, opdat wij door deze enige waarachtige God, uit genade tot kinderen Gods aangenomen, naar Zijn Naam genoemd zouden worden en door Zijn genade metterdaad zijn zouden, tenzij wij door ons ongeloof zo'n grote genade verwerpen. Maar de Vader is door geen andere zaak met ons verzoend, om Zich aan ons als een Vader te bewijzen, dan door het offer van Zijn Zoon en de Zoon belooft de zaligheid niet anders, dan uit genade om Zijn verdiensten. Ook deelt Hij deze niet anders mede dan door de kracht van Zijn Geest, waardoor Hij ons de opgeofferde offerande deelachtig maakt. "Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden" Want het getuigenis zal hem niet baten, wanneer hij van de betuigde zaak ontbloomt is.

Ten laatste is het zeker, dat de Doop van het water, waardoor ons de vergeving van de zonden verzegeld wordt, de bloedige offerande van Christus representeert, omdat er zonder bloedstorting geen vergeving is. Ook bestaat haar kracht nergens anders in dan in de bloedstorting van Christus, toegepast door het geloof en de Heilige Geest (Hand. 2; 1 Kor. 6).

82. Hoe is ook het offer van het lichaam en bloed van Christus onze spijs en drank in het gebruik van het Avondmaal?

Zoals er in de geloofsartikelen van het wezen van het Verbond geleerd wordt, dat Christus alle zonden, de enige oorzaak van de eeuwige honger en dorst, door de enige offerande aan het kruis, en het onophoudelijk verschijnen in de hemel verzoent en de levendmakende Geest verworven heeft, opdat wij met deze offerande meer en meer verenigd, de eeuwige verzoening dagelijks volkomener genieten zouden en tot het eeuwige leven vernieuwd zouden worden.

Maar hoe zouden wij dit uit de woorden van de inzetting van het Heilige Avondmaal kunnen aantonen?

Alzo namelijk: ten eerste heeft de Zoon Gods in het Heilig Avondmaal, nadat Hij het brood en de drinkbeker genomen had, gedankt, zeker van de zaligheid van het menselijk geslacht, die aan het kruis te verwerven stond.

Zo heeft Hij dan een dank gedachtenisteken van de enige offerande aan het kruis, die aanstonds volgen zou, waarin het Lam Gods Zelf geslacht zou worden, ingesteld.

Omdat Hij op het allervurigst begeerde naar Zijn voleindiging van deze verlossing, zo verlangde Hij met het uiterste verlangen dat Pascha, dat allernaast voor de vervulling van de verlossing ging, met de discipelen te eten. Verder dat Hij bij het brood en de wijn een belofte doet van Zijn lichaam, dat voor ons overgegeven wordt, en van Zijn bloed tot vergeving der zonden vergoten.

Dat is met één woord, de belofte van de énige bloedige offerande voor onze zonden. Want wat is Zijn lichaam, dat voor ons overgegeven wordt, en Zijn bloed, dat voor velen tot vergeving der zonden vergoten wordt, anders dan dat offer, waardoor onze honger en dorst voor eeuwig gestild worden, opdat het geloof nooit bezwijken zou? Opdat deze vervulling of verzadiging eeuwig zij, wordt er met die woorden: "Dat voor u gegeven wordt," beloofd, dat de gave van Zijn lichaam en bloed, eenmaal voor ons gegeven, in het hemels heiligdom gebracht zou worden, teneinde altijd voor het aangezicht Gods te zijn voor ons. Opdat het geloof, daarop steunende, voortdurend voedsel en kracht daaruit zou putten.

Ten tweede wordt er ook beloofd een enige vereniging met dat offer, door het geloof en de Heilige Geest, welke belofte in het bevel om te nemen, te eten en te drinken begrepen is.

83. Hoe verschilt dan de gemeenschap van Christus in de Doop en in het Avondmaal, omdat toch in beide hetzelfde offer, door het geloof en de Heilige Geest toegepast, de betuigde zaak is?

Vooreerst verschilt het in de uiterlijke gedaante van het zichtbaar getuigenis, naar onze onervarenheid geschikt. Ten tweede verschilt het in de uiterlijke trappen van de gemeenschap. In de Doop wordt het offer en zijn toepassing door het geloof en de Heilige Geest, of Christus met Zijn verdiensten en kracht als een getuigenis, dat een zichtbare gedaante van een waterbad heeft, voorgesteld, opdat de mens zich des te inniger de afwassing van onze zonden in het reinigend bloed van Christus door het geloof en de vernieuwing van het leven, die daaruit voortvloeit, voor ogen zou stellen. Maar in het Avondmaal wordt de vrolijke roem van God, voor datzelfde offer en het bewijs van de gemeenschap in de gedaante van een plechtige maaltijd voorgesteld. Want ten eerste danken wij voor het begin van de gemeenschap met Christus, die door het getuigenis van de Doop ontvangen wordt. Wij danken ook voor de hieruit voortvloeiende aanneming tot kinderen en de vernieuwing, die ons geschonken is. Vanwege de overblijfselen van de zonde, zolang wij nog in deze wereld verkeren, is de blijdschap onvolkomen. Zo pleiten wij hiermee op Zijn volmaakte offerande, die Hij eenmaal aan de Vader, de Zoon en de Heilige Geest geofferd heeft, als op Zijn eeuwig Verbond, door dit bevestigd.

Verder genieten wij tevens door het geloof het beloofde bewijs van de gemeenschap met die offerande, door de kracht van de Heilige Geest, wanneer wij de getuigenissen met de bijgevoegde belofte gebruiken of wanneer wij deze eten en drinken. En alzo wordt het leven, waartoe wij door het getuigenis van de Doop in Christus wedergeboren zijn, gevoed en versterkt en langs die trappen wordt het tot zijn volkomenheid gebracht.

84. Twee tegenwerpingen, waardoor sommigen deze overeenstemming van de sacramenten met het Woord, als ook van de sacramenten onder elkaar trachten te verwarren, hebben wij op te lossen. Vooreerst, zeggen zij, is er een verschillende reden; want in het Avondmaal is de lichamelijke tegenwoordigheid in het brood, omdat Christus gezegd heeft: Mij is alle macht gegeven. Wanneer dit ter bevestiging

van de offerande in het brood doorging, zo gaat het nog meer door in het water van de Doop, omdat Christus die woorden sprak, toen Hij uitdrukkelijke bevelen ten aanzien van de leer en de Doop gaf in Matth. 28: 18-20 en wel, toen Hij van alle zwakheid ontslagen was. Maar het Avondmaal stelde Hij in, toen Hij de zwakheden en de last van de zonden nog verder ondergaan wilde. En omdat men nu toegeeft, dat dit in de Doop niet doorgaat, met welk recht wil men dan de woorden van Christus tot de tegenwoordigheid van het offer in het brood verdraaien?

Omdat zij nochtans bestreden hebben, dat zij onder de gedaanten van brood en wijn zou zijn, teneinde de heiligschennende zoenofferande van de mis omver te werpen, houden zij evenwel aan en zeggen: daar staat: "Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde"

Die verfoeilijke leer van de mis bestaat uit een verzelfstandigd brood, het lichaam uit het zaad van de tarwe, niet uit het zaad van David geboren. En uit een verzelfstandigde wijn, in het niet bloedige bloed van Christus, opdat het een onbloedige en nochtans een zoenofferande zou zijn, hoewel er zonder bloedstorting geen vergeving is, gelijk de Heilige Geest in de brief aan de Hebreeën leert.

Derhalve heeft Christus in het Avondmaal niets anders kunnen beloven, dan de enige offerande van Zijn lichaam en bloed aan het kruis, dat in de hemel gebracht moest worden en de enige toepassing daarvan door het geloof. Het is zo: Christus heeft dit kunnen beloven, maar Hij heeft het echter niet beloofd en de macht van Zijn ambtsbediening vereiste, dat Hij juist datgene, wat Hij beloofd heeft, beloofde, maar wat daarvan verschilde, sloot Hij uit, zoals boven in het artikel van het zitten aan de rechterhand aangetoond is. Want het kan niet ontkend worden, dat al die macht ook geen macht van de ambtsbediening zou zijn, anders zou de ontvangen macht niet alle macht geweest zijn.

De ambtsbediening nu vereiste, dat Hij dit beloofde, wat Hij in de woorden van het Avondmaal gedaan heeft. De macht, dat Hij zulks krachtdadig uitvoerde, dat Hij Zich voor ons tot een offerande, die in de hemel gebracht zou worden, gaf en Zich als het Hoofd met ons verenigde. Maar dat Hij, wat hiermee strijdt, noch beloofde, noch uitvoerde. Want het andere heeft Hij niet beloofd, omdat het met de macht van Zijn ambtsbediening streed en daarom wilde Hij het ook niet uitvoeren, namelijk, dat Hij Zich tot een brood zou geven, of dat Hij de offerande onder het brood zou geven en ons deze in het brood zou voorstellen, om ze met de mond in te zwelgen.

Maar evenwel verkondigt Hij ons door het brood, dat Hij Zich aan het kruis tot een offerande voor ons wilde geven, niet tot een brood en wel tot een offerande, die in de hemel, niet die in de mond gebracht, die door het geloof aan de ziel, niet die aan de buik toegepast zou worden.

Deze toepassing van de offerande ten aanzien van de gelovigen, die door het getuigenis van de Doop begonnen, door het gebruik van het Heilig Avondmaal voortgezet is, drukt Paulus zo uit, dat hij de eerste gemeenschap met het lichaam van Christus aan de Doop en het toenemen hiervan aan het Avondmaal door de kracht van de Heilige Geest toeschrijft in 1 Kor. 12: 12, 13: "Want gelijk het lichaam één is, en vele leden heeft, en alle leden van dit éne lichaam vele zijnde, maar één lichaam zijn, alzo ook Christus, want ook wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij dienstknechten, hetzij vrijen, en wij zijn allen tot één Geest gedrenkt."

85. De tweede tegenwerping is, dat men de belofte aandringt uit de woorden van Paulus in 1 Kor. 10: 16: "Het brood, dat wij breken, is een gemeenschap des lichaams van Christus. En de drinkbeker der dankzegging, die wij dankzeggende zegenen, is

een gemeenschap des bloeds van Christus." Derhalve wordt er niet een enige offerande, noch een enige toepassing door de Geest en door het geloof beloofd, maar er wordt een mondeling eten van Christus' lichaam beloofd.

Ik antwoord vooreerst: In de woorden van Paulus wordt de enige offerande, die in het algemeen voor alle gelovigen eenmaal geofferd is en alleen maar de enige toepassing door de Geest en door het geloof, beloofd. Want daarom wordt er van het lichaam en bloed apart gesproken, opdat het offer van het lichaam en van het bloed door de aparte vermelding zelf uitgedrukt zou worden, ten eerste, omdat die in het algemeen voor alle gelovigen eenmaal opgeofferd zijn, ten tweede, opdat zij allen door het geloof en dezelfde Geest meer en meer in één lichaam, onder één Hoofd Christus, verenigd zouden worden en dat alles, zo zeker zij aan één brood deelachtig zijn.

De apostel zelf leert deze vereniging van de leden met het Hoofd in één lichaam, die geen andere dan de toepassing van het geloof door de Heilige Geest kan zijn, in deze woorden: "Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen eens broods deelachtig zijn" En dit is geen wonder, want de uitlegging van de apostel verschilt niet van de inzetting van de Meester. Wat zij er verder nog bijdoen, namelijk dat in de woorden van Paulus, "Het brood, dat wij breken is een gemeenschap des lichaams van Christus enz.", slechts een mondeling eten beloofd wordt, daarop antwoord ik: vooreerst heb ik aangetoond, dat niet enkel het lichaam van Christus beloofd wordt, derhalve wordt ook niet enkel het eten daarvan beloofd, maar als de offerande van het lichaam en van het bloed van Christus voor ons beloofd wordt, wordt een zodanig eten, dat met die offerande overeenkomt, beloofd.

Er wordt, zeg ik, de offerande van het lichaam en van het bloed van Christus in het algemeen voor alle gelovigen en een vereniging hiermede, die aan alle gelovigen gemeen is, beloofd. Opdat zij onder één Hoofd tot hetzelfde lichaam verenigd zouden worden, aangezien zij nu zelf belijden, dat de bloedige offerande, hoewel deze door Christus beloofd was, nochtans in de inzetting van het Avondmaal niet opgeofferd is, maar aan het kruis, zo is het zeker, dat deze door de apostelen met de mond niet gegeten kon worden.

Daarom is ook die gemeenschap met die offerande bij Paulus geen mondeling eten daarvan, omdat Hij geen ander Avondmaal ingesteld heeft, maar het ingestelde behouden heeft. Verder dat de gemeenschap met het lichaam en bloed van Christus bij Paulus niet een mondeling eten daarvan betekent, blijkt ook daaruit, dat de gemeenschap met de altaren, niet een lichamelijk eten van de altaren is (1 Kor. 10: 18). Dus is ook in de verkondiging van het Evangelie de gemeenschap met de Vader en Zijn Zoon Jezus Christus en de gemeenschap met alle gelovigen geen mondeling eten van de Vader, van de Zoon of van de gelovigen (1 Joh. 1: 13).

Maar is ons dan niet een gemeenschap met het natuurlijk lichaam en bloed van Christus beloofd?

Ik antwoord: De gemeenschap met het waarachtig en natuurlijk lichaam en bloed van Christus is ons alleszins beloofd, want dat tonen de woorden van Christus: "Dat voor u gegeven wordt", evenzo "dat voor u en voor velen vergoten wordt", zonneklaar aan. Maar nu is het zeker, dat Zijn waarachtig en natuurlijk lichaam voor ons gegeven, en Zijn natuurlijk bloed voor ons vergoten is; en met dat lichaam, opgeofferd zijnde, wordt een gemeenschap beloofd, waarvoor wij dankzeggen. En dat is het natuurlijk en waarachtig lichaam van Gods Zoon.

Niemand kan dan onder de gemeenschap van het lichaam een ander lichaam dan het waarachtig en natuurlijk lichaam en bloed van Christus verstaan, of men neemt de gemeenschap met Christus weg. Deze gemeenschap bestaat ten eerste daarin, dat door de genadige gave van God de offerande van het lichaam en van het bloed van Christus

in het algemeen, voor allen, die het niet door ongeloof verwerpen, geschied is. "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft enz."

Ten tweede: Een vereniging met die offerande; aan alle leden gemeen door één Geest, aan allen geschonken: "één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen één broods deelachtig zijn" En in het bevel om te eten en te drinken van één brood, en één drinkbeker, is de belofte van deze vereniging begrepen.

Ten derde: in de vruchten, die uit dit enig offer voor allen voortvloeien, zoals de rechtvaardigmaking en de verheerlijking (Rom. 8: 29, 30).

Alle zaken, die wij in deze zeven hoofdstukken indelen willen:

Ten eerste: Laat ons in de inzetting van het Heilig Avondmaal zien, wat de betuigde zaak is.

Ten tweede: Wat het getuigenis is.

Ten derde: Wat de overeenkomst tussen het getuigenis en de betuigde zaak is.

Ten vierde: Welke de vereniging tussen het getuigenis en de betuigde zaak is.

Ten vijfde: Dat de zichtbare getuigenissen in het gebruik van het Heilig Avondmaal niet afgescheiden van de beloften ontvangen kunnen worden.

Ten zesde: Dat de offerande van het lichaam en bloed van Christus, bekleed met de beloften, ook waarlijk in het Heilig Avondmaal ontvangen wordt.

Ten zevende: Wat het nut van de viering van het Heilig Avondmaal is.

86. Ten eerste dan: de betuigde zaak in het Heilig Avondmaal is de offerande van Christus' lichaam en bloed aan het kruis, en de vereniging daarmee door het geloof en de Heilige Geest. De enige offerande van het ware lichaam wordt ten eerste bewezen, omdat aan een waarachtig lichaam, voor ons geslacht, gedacht wordt in 1 Kor. 5: 7, 8: "Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus. Zo laat ons dan feest houden, enz.."

Ten tweede: uit de woorden van Christus, "dat voor u gegeven wordt."

Ten derde uit de woorden: "dat is het Nieuwe Testament in Mijn bloed, dat voor u en voor velen vergoten wordt" Maar niemand zal ontkennen, dat ook het Verbond door de offerande van het waarachtig lichaam en natuurlijk bloed van Christus bevestigd moest worden, omdat zulks uit de aard van het Verbond blijkt en in de woorden van de inzetting bevestigd wordt.

Dat er verder ook een vereniging door de Heilige Geest en het geloof geschiedt, bewijst de aard van het Nieuwe Testament, dat geen andere dan een zodanige vereniging of gemeenschap van de leden met het Hoofd in zich bevat. Die vereniging tot het eeuwige leven nu is niet slechts in deze woorden: "Dat is het Nieuwe Testament", maar ook in het geven van het brood en de drinkbeker des Heeren en in het bevel om te nemen, te eten en te drinken begrepen. "Die de Heere aanhangt is één Geest met Hem" (1 Kor. 6: 17); Hieraan kennen wij, dat Hij in ons blijft, namelijk uit de Geest, Die Hij ons gegeven heeft" (1 Joh. 3: 24). Derhalve is er geen groter dwaasheid dan een andere spijs van de ziel als het enige offer van Christus, dat eenmaal aan het kruis volbracht is, of een andere vereniging, dan door de Geest, door Wie wij alleen geheiligd worden, te zoeken.

Het eerste lid, over die enige spijs, is zonneklaar, deels uit de woorden van de inzetting zelf, deels uit wat wij erbij zullen voegen. Want wat is dwazer dan een spijs, die de oorzaak van de eeuwige honger en dorst niet wegneemt, te stellen; die oorzaak is de zonde en deze wordt door niets anders dan door de offerande van Christus, weggenomen (1 Kor. 1: 18). Want alzo heeft het Gode behaagd, de wijsheid der wereld, die een andere oorzaak van de zaligheid zoekt, te beschamen. Joh. 3: 14-16: "Gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet de Zoon des mensen verhoogd worden", enz. Joh. 6: 51: "Het brood dat Ik geven zal, is Mijn vlees, hetwelk Ik geven zal voor het leven der wereld."

Dat vlees sprak ook bij de inzetting van het Avondmaal en is daarna aan het kruis voor ons leven gestorven, en daarom is het eeuwige spijs, omdat diezelfde offerande, die eenmaal door de eeuwige Geest opgeofferd is, ook eeuwig voor ons verschijnt. Daarom wordt in de brief aan de Hebreeënen gezegd, dat Christus ons een verse en levende weg door Zijn vlees ingewijd heeft (Hebr. 10: 20); en dat Christus door Zijn eigen bloed in het heiligdom ingegaan is, terwijl Hij een eeuwige verlossing teweeggebracht had, dat bloed, dat betere dingen spreekt dan het bloed van Abel. Zonder de storting hiervan, geschiedde er geen vergeving.

Maar nu is het zeker, dat zij, die willen, dat Christus in de eerste inzetting van het Avondmaal Zijn lichaam in het brood toegereikt zou hebben, om met de mond door de discipelen gegeten te worden, een andere spijs dan het enig offer van de Zoon van God stellen, want zij belijden, dat het toen in het brood niet geweest is. En zo blijkt dan uit hun eigen belijdenis de gruwel van de mis en dat er slechts een enig offer is, dat niet in het Avondmaal, maar aan het kruis opgeofferd is. Omdat, wanneer het in het Avondmaal opgeofferd geweest zou zijn, het offer aan het kruis niet nodig geweest zou zijn. Ook zou Christus niet hebben behoeven te zeggen: "Vader, alle dingen zijn voor U mogelijk, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbij gaan, doch niet Mijn wil, maar de Uwe geschiede." En het is ook geen wonder, dat zij, die een andere zielespijs zoeken, gerust in de zonden voortgaan, omdat zij, daar zij de Heilige Geest missen, in hun duisternis niet beseffen, noch inzien, hoeveel de zonde aan de Zoon van God gekost heeft, op te merken in Zijn klacht: "Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe;" en: "Indien dit aan het groene hout geschiedt, wat zal aan het dorre geschieden?"

Niet beter staat het met de drijvers van een alomtegenwoordig lichaam in het Avondmaal. Want wat strijdt meer met de offerande aan het kruis geofferd, dan juist dit? Dit alles heeft Christus ook niet geleerd of beloofd, alleen leerde en beloofde Hij ons, dat Hij Zijn lichaam voor ons in de dood geven zou en zo de spijs van onze ziel ten eeuwigen leven zou zijn. Een spijs die nochtans niemand dan hem, die gelooft, toekomen zou, zoals het brood niemand voeden zou dan die het eet.

Verder is er geen groter dwaasheid onder de hemel, dan te willen, dat het Nieuwe Testament door de bloedige dood van een ander lichaam dan van Hem, Die het Testament maakte, en met de apostelen sprak, bevestigd zou zijn. "Want waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood van de testamentmaker tussenkome; want een testament is vast in de doden, dewijl het nog geen kracht heeft, wanneer de testamentmaker leeft." (Hebr. 9: 16, 17). Ook is er geen groter dwaasheid onder de hemel dan dat Christus, terwijl Hij met de discipelen sprak, Zichzelf voor ons overgegeven heeft (Gal. 1: 1-4); en dat een ander, die niets voor ons geleden heeft (van wie zij uitdrukkelijk verzekeren, dat het lichaam, dat de discipelen in de mond gereikt is, onlijdelijk en onsterfelijk geweest is) de eer en de heerlijkheid zou hebben. Daarom wordt aan het Lam, dat ons met Zijn bloed gekocht heeft, uit alle tongen en

alle volkeren in de Openbaring heerlijkheid toegezongen, maar de hoer wordt met de gouden beker van haar hoererij, waardoor de koningen der aarde dronken geworden zijn en met haar gehoereerd hebben, veroordeeld. En Petrus voorzegt, dat er in de laatste tijd zullen zijn, die de Heere, Die hen gekocht had, verloochenen, terwijl zij Hem van de eer van de vrijkoping, die zij aan een ander toeschrijven, beroven.

En kan er wel groter dwaasheid zijn, dan dat wonderwerk te verwaarlozen, waarover de engelen zich verwonderen, dat de Zoon van God aan het kruis een offerande geworden is en zo een spijs van het eeuwige leven voor allen en alleen ook maar voor hen, die Hij Zich door het geloof inlijft? En een andere wonderdadige spijs in het Avondmaal te zoeken, daar er geen andere kan zijn, die ook zelfs maar een enige zonde, de oorzaak van de eeuwige honger, zou kunnen wegnemen, dan deze offerande alleen.

Want dit ene wonderwerk, dat God en mens aan het kruis geofferd is, neemt de zonde van de wereld weg, zoals Johannes de Doper getuigt, zeggende: "Ziet het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt" (Joh. 1: 29). En Christus, wijzende op het wonderwerk in de woestijn, met de woorden: "Gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft", voegt dit hoogste wonderwerk, dat hierdoor afgeschaduwd was, erbij, zeggende: "Alzo moet de Zoon des mensen verhoogd worden. Opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe" (Joh. 3: 14-16). Ja, wat meer is, het vlees van Christus zelf, enkel of volstrekt aangemerkt, is zelfs geen spijs. Alleen tot een offer opgeofferd, is het een spijs en wel de enige. Want wanneer het vlees van Christus, hoewel het persoonlijk met het Woord verenigd, tot op deze dag op aarde gewandeld had, voor ons niet geofferd of eer het geofferd werd, in de hemel opgevaren was, zo zou het onze spijs niet kunnen zijn. Omdat het de oorzaak van onze honger en dorst niet weggenomen zou hebben, en de genade, die door de offerande niet verkregen was, door Zijn hemelvaart en verschijning ook niet zou hebben kunnen bewaren. Zo zou het geen spijs, veel minder een eeuwige spijs zijn. Daarom spreken de woorden van Christus bij de inzetting uitdrukkelijk van het lichaam, dat tot een offerande voor ons gegeven is en in Joh. 6: 51 bevestigt Hij, terwijl Hij met de discipelen sprak, hetzelfde, dat Hij in het Avondmaal verzekerde, "het brood, dat Ik geven zal, is Mijn vlees, hetwelk Ik geven zal, voor het leven der wereld."

Het is dan ook de hoogste zinloosheid om een andere spijs te zoeken. Wanneer iemand zelfs hetzelfde vlees van Christus, maar niet geofferd, tot een spijs wilde stellen, zo zou hij tot dezelfde zinloosheid vervallen. Maar, hoewel zij zeggen, dat het vlees, dat niet geofferd is, in het brood, dat de discipelen met de mond aten, hetzelfde is als dat vlees, dat aan de tafel zat en de andere dag geofferd is, zo staan wij dit echter niet toe, daar het in de Drieëenheid zelfs niet waarachtig is, om te zeggen, de Persoon van de Vader is de Persoon van de Zoon, waar nochtans de hoogste eenheid van het Wezen is. Hoe zou het dan waar kunnen zijn, dat de Persoon, die aan de tafel zat en sprak, dezelfde zou zijn als de Persoon in het brood, die niet sprak en aan geen lijden of sterven onderworpen was?

Wij kunnen en moeten wel het vlees van Christus in de hemel onlijdelijk en onsterfelijk aanmerken, omdat Zijn verheerlijkt lichaam aan geen lijden of sterven meer onderworpen is. Maar dit zou inderdaad een ander vlees zijn dan dat voor ons gestorven is, hoewel zij het voor hetzelfde gehouden willen hebben. Weg dan met al die dromerijen, die zoveel van het ware lichaam verschillen als een spooksel van een lichaam, dat vlees en benen heeft! De Turken en Joden zeggen wel, dat zij geen

andere God dan de Vader stellen, en nochtans is dit niet zo, omdat die God van hun verbeelding de eigenschappen van de Heere God mist, zoals bijvoorbeeld de eeuwige generatie van de Zoon. Want zoals er nooit een tijdstip, waarin de Vader geen Vader, dat is zonder Zoon, Die uit Zijn Wezen gegenereerd is, geweest is, zullen wij ons dan tot de verfoeiselen van de Turken laten vervoeren, omdat zij anders doen? En terwijl Aaron de schijn, dat hij een andere God stelde, niet wilde hebben, riep hij voor die God, Die hen uit Egypteland uitgeleid had, een feest uit en Paulus verzekert, dat de Efeziërs, omdat zij eertijds zonder Christus waren, toen ook geheel buiten God in de wereld geleefd hadden.

87. Het andere lid, waardoor ik gesteld heb, dat het ook de grootste zinloosheid is om een andere vereniging met die offerande dan die door de Geest en het geloof geschiedt, te zoeken, is eveneens duidelijk. Niet alleen uit de aard van het Nieuwe Testament, dat geen andere vereniging belooft, maar ook uit het Woord van Christus Zelf: "de Geest is het, Die levend maakt, het vlees is tot niets nut" (Joh. 6: 63). Derhalve is de vermenging van Christus' vlees met ons vlees of de lichamelijke inneming binnen ons, geen ware vereniging noch levendmaking.

Om dit te verstaan, zal ik er een duidelijke verklaring van die plaats bijvoegen. Het is zeker, dat Christus van Zijn eigen vlees spreekt, dat zij zagen en van Zijn eigen Godheid, die zij niet zagen, en waarin Hij uit de hemel neergedaald was en daarom had Hij Zich tevoren het levendmakende brood genoemd. Wanneer nu vastgesteld is, dat Christus van Zijn eigen vlees en van Zijn eigen Geest of Godheid spreekt (Rom. 1: 4; 1 Petrus 3: 18; en Hebr. 9: 14), zo volgt, dat wij zien, wat het zegt: "het vlees is tot niets nut" Dat wil namelijk zeggen, het vlees heeft geen kracht, is niets nut, om zichzelf of anderen levend te maken, wat uit de tegenstelling blijkt. Want als Hij zegt: "de Geest is het, Die levend maakt", sluit Hij bepaald het vlees daarvan uit. Het blijkt dus uit de mond van Christus Zelf, dat Zijn vlees geen kracht heeft om levend te maken, maar dat het de Geest is, Die levend maakt. Ontegenzeggelijk treedt die waarheid op de voorgrond, wanneer wij nauwkeurig op de woorden des Heeren letten en zien, dat dit "niets", dat in een bepaald ontkennende betekenis voorkomt, op de kracht om levend te maken ziet. Het vlees was alleen in zoverre, als het in de dood voor het leven van de wereld overgegeven wordt, nuttig, maar dit is iets anders dan zichzelf of de wereld levend te maken, wat alleen het werk van de Geest is. Zoals in de dood voor het leven van de wereld gegeven te worden, alleen aan het vlees, dat sterven kan, eigen is en niet aan de Godheid, Die onsterfelijk is. Verder, omdat Hij zegt, "Mijn vlees", wordt door het woordje "Mijn" de vereniging van het vlees met het Woord aangetoond, terwijl de Godheid van haar eigen mensheid niet afgescheiden is. Want om die mensheid weer op te wekken, moest de Godheid persoonlijk met deze verenigd blijven. En om ons levend te maken, moest datzelfde Woord ons met Zijn vlees verenigen, opdat wij door diezelfde kracht, waardoor Hij Zijn eigen vlees en niet dat van een ander opwekt, levend gemaakt worden. Want evenals de ziel haar eigen lichaam levend maakt, zo ook de Geest van Christus, Die uit Zijn Goddelijke levensvolheid in Zijn leden overstort.

Maar zo zeker is het, dat het vlees van Christus, dat evenals elk ander menselijk lichaam, dood was en in het graf lag, niet de minste ingeschapen krachten om het leven te geven of te verwekken had (deze kracht berustte alleen bij het Woord), zo zeker is het ook, dat het niet nuttig tot onze levendmaking kan zijn, maar dat het

Woord, uit diezelfde levensvolheid, waardoor Christus opgewekt is, aan ons, die door het geloof met Hem verenigd zijn, het leven meedeelt.

Door het vlees, dat Hij persoonlijk met Zich verenigd heeft, neemt Hij de zonde en de dood weg. Deze zouden niet weggenomen zijn, wanneer het niet het vlees van de Zoon van God geweest was, waarachtig gestorven, opdat zo uit deze dood de waarheid van de genoegdoening en uit deze vereniging de alles overtreffende waarde van de prijs van de verzoening zou blijken.

Door de Geest of de Godheid, Die het vlees ook in de dood met Zich verenigd hield, rechtvaardigt Hij wederom openlijk Zijn eigen vlees van de op Zich genomen zonden en de dood door de opwekking uit de doden (Rom. 1 4; en 4: 25).

Ook lijft Hij aldus Zich alle vlees, dat Hij besloten heeft te rechtvaardigen en levend te maken door het geloof, in, opdat zij, in het Hoofd gerekend, en gerechtvaardigd, het leven uit dezelfde bron, waardoor Jezus Christus uit de doden opgewekt is, zouden ontvangen. Dit recht is aan de gelovigen door de Vader toegewezen, toen Hij Christus tot de eerstgeborene uit de doden gesteld heeft.

Zoals nu het leven alleen voor hen, voor wie het vlees van de Zoon van God gegeven is (namelijk de uitverkorenen uit de hele wereld; zó toch moet het woord "wereld" o.a. ook in Joh. 3: 16 in die zin voorkomend, verstaan worden en niet zoals het in Joh. 17: 9 voorkomt) volgens Gods bestel verworven is, zo doet ook Gods Zoon in geen ander dat geschapen eeuwig leven, waardoor Hij Zijn eigen vlees opgewekt heeft, komen, dan in hen, voor wie het tot een offerande gegeven is. En zo worden alleen zij, die dat vlees eten en dat bloed drinken, het eeuwige leven deelachtig, dat is, zoals Christus het Zelf verklaart, die door de kracht van de Geest, Die levend maakt, het vlees, dat voor het leven van de wereld gegeven is, ingelijfd worden om dat leven tot in eeuwigheid te genieten. En dit alles niet uit enige ingeschapen kracht van het vlees, maar enkel uit Gods genadige gunst en door Zijn almachtige kracht. Zelfs niet uit kracht van de wedergeboorte, omdat deze, daar zij onvolmaakt is, het eeuwige leven voor ons onzeker zou doen zijn, terwijl Christus wil, dat het zeker is. En daarom wijst Hij de genadige gunst van God als de bron van de gave van het eeuwige leven aan in Joh. 3: 16: "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft enz.." Derhalve zoals de Godheid van Christus haar aangenomen mensheid levend maakte, zo maakt hij ons, die Hij meer dan Zichzelf liefgehad heeft (Eféze 5: 25), door diezelfde kracht levend en zo is er buiten dat vlees geen leven. Ten eerste voor zover het voor ons geofferd is, ten tweede voor zover het door het geloof toegepast is (Joh. 10: 15: "Ik stel Mijn leven voor Mijn schapen" en vers 28: "Ik geef hun het eeuwige leven", en in het hele zesde hoofdstuk van Johannes).⁸⁸ Tot deze leer van de vereniging door de Geest en door het geloof, behoort ook de leer van Paulus in 1 Kor. 10: 16, 17; van de gemeenschap van het bloed van Christus, maar zo, dat hij de belofte van de enige offerande, die in het algemeen voor allen, die Hij gelovig gemaakt heeft of maken zal, er mede insluit en daarna de vereniging met deze door de Geest en door het geloof erbij voegt. Daarom maakt Hij uitdrukkelijk eerst van de offerande onder de namen van het lichaam en van het bloed, daarna van de vereniging met die offerande gewag, zeggende: "één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam" En zo zegt Paulus ook in Eféze 5: 24-27: dat Christus Zich voor de gemeente gegeven heeft, opdat Hij haar Zichzelf voorstellen zou. Deze hele gemeenschap heeft men op deze wijze te verstaan.

Vooreerst heeft Hij dit recht, dat wij vlees van Zijn vlees en been van Zijn gebeente zouden zijn, door Zijn dood voor ons verworven. (Jes. 53: 10: "als Zijn ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien" en Hoofdstuk 54: 17; Gal. 4: 4, 5). En zo is de kerk, zoals Augustinus zegt, als het water en bloed uit de geopende

zijde van Christus voortgekomen. Derhalve, zoals God, toen Hij Eva scheppen wilde, een diepe slaap op Adam deed komen en uit zijn zijde een rib nam, waaruit Hij de vrouw schiep, die, toen zij tot Adam gebracht werd, door hem erkend wordt met de woorden; "deze is ditmaal been van mijn been en vlees van mijn vlees", zo geeft God, Die in Christus een gemeente bouwen zal (Eféze 2; Rom.5) ook het vlees en het gebeente, dat Hij van de eerste Adam ontvangen heeft, voor de toekomstige, uitverkoren bruid in de dood. Opdat de bruid, die God als de rib van Zijn Zoon dagelijks naar Zijn beeld vernieuwt, daaruit, met God verzoend, te voorschijn zou komen, totdat Hij deze geheel heerlijk aan de Zoon overgeve en voorstelle.

Het tweede recht is, omdat de kerk door de dood van Christus, uit Zijn zijde voortgebracht, vernieuwd wordt, dat zij aan het lichaam van Christus gelijkvormig zou zijn en dit wel door de verborgen werking van de Heilige Geest. "Toen wij dood waren door de misdaden, heeft Hij ons levend gemaakt met Christus' (Eféze 2: 5). Om deze reden noemt Christus Zijn kerk ook vlees van Zijn vlees, en been van Zijn been (Hand. 9: 4: "Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij", 1 Kor. 1: 30: "uit Hem zijt gij", Eféze 5: 23: "Christus is de behouder van Zijn lichaam", 1 Kor. 12: 12: "gelijk het lichaam één is, en vele leden heeft, en alle leden van dit éne lichaam vele zijnde, maar één lichaam zijn, also ook Christus"

De eigenlijke oorzaak dan, waarom wij vlees van Zijn vlees en been van Zijn been zijn, is die niet, dat Hij het vlees van ons vlees en been van ons been in eenheid van Zijn persoon aangenomen heeft? Dit is wel noodzakelijk geweest, om een tweede Adam uit te maken, opdat Hij maar één persoon zou zijn en opdat het vlees zelf een werktuig, zonder hetwelk de bruid niet voortgebracht, noch bij Hem gevoegd kon worden, zou zijn. Maar deze oorzaak, waarover wij gesproken hebben, is de voortbrenging van de kerk zelf, die vlees van Zijn vlees en been van Zijn been moet zijn. Want de tweede Adam moest het vlees en het been van de eerste aannemen, hoewel zonder zonde, opdat er een kerk uit dat vlees van Adam, dat in de dood ontsliep, door de hand van God voortgebracht zou worden. En er een weg tot deze zaligmakende gemeenschap zou zijn, die door de kracht van de Godheid, Die persoonlijk in dat vlees woont, aan de offerande haar waarde geeft en een kerk voortbrengt, die voor eeuwig met de Vader verzoend is. Want Hij heeft Zich door de eeuwige Geest opgeofferd, dat is, door de kracht van Zijn eeuwige Godheid, zoals Paulus aan de Hebreëen schrijft. Zijn Godheid, waardoor Hij Zijn mensheid opgewekt heeft, de kerk met Zich verenigen zou, levend en Zich gelijkvormig zou maken. "De eerste mens Adam is geworden tot een levende ziel, de laatste Adam tot een levendmakende Geest" (1 Kor. 15: 45).

Dit ziet buiten twijfel op Zijn Godheid, omdat er in vers 47 volgt, dat "de tweede mens is de Heere uit de hemel." Helderer wij deze gemeenschap op door zulk een vergelijking als wij vinden in Eféze 5: 22-33. En gelijk nu op aarde geen nauwer en inniger vereniging onder de mensen is dan die het huwelijk daartelt, zo is er in het werk van de verlossing geen groter vereniging dan die, welke tussen Christus en de kerk plaats heeft, alleen de personele vereniging met het Woord, en de menselijke natuur van Christus uitgezonderd, en in de Drieëenheid van de Personen de eenheid van het Wezen. Hoeveel mensen er nu ook in de wereld mogen zijn, van Christus' kerk wordt alleen gezegd: "Deze is vlees van Christus' vlees en been van Zijn been" Want die buiten de kerk zijn, hebben wel de menselijke natuur met Christus gemeen, maar deze is ontaard in het beeld van de duivel (Joh. 8: 44). Daarom erkent Christus hen niet meer als Zijn beelddragers dan Adam de redeloze dieren deed, die hij alle

gezien, hun namen gegeven had en niet vond, dat zij vlees van zijn vlees en been van zijn been waren, hoewel zij ook uit hetzelfde stof van de aarde geformeerd waren.

88. Maar omdat het pausdom van de betuigde zaak op het allerverst afwijkt en een gruwelijke afgod in de tempel van God opricht, zo willen wij trachten het een gebit in de onbeschaamde mond te leggen, zulks ter beteugeling van zijn razernij.

Vooreerst dan hebben de Roomsgezinden in hun mis noch offerande, noch gemeenschap; geen offerande, omdat alle offers, zoen of dankoffers waren. Een zoenoffer hebben zij in de mis niet, omdat zij dat naar het voorbeeld van Christus zo ten opzichte van Zijn handelingen ten aanzien van de Vader als ten opzichte van Zijn handelingen ten aanzien van de discipelen, behoorden te hebben.

In het eerste opzicht heeft Christus voor de offerande, die Hij opofferen zou, gedankt, dat de Vader Hem verwaardigde Zich tot een offer voor het leven van de wereld te geven, opdat het uit de dankzegging zou blijken, dat het een vrijwillige offerande was, die Hij aan het kruis volbrengen zou. Derhalve offerde Hij toen geen bloedige offerande op en bijgevolg veel minder is het werk van de mispriester een offer. Ook offeren zij geen dankoffer op, omdat zij voor de zaligheid van het menselijke geslacht niet kunnen dankzeggen, wanneer zij het zo eerst beginnen te verzoenen en een genoegdoening voor onverzoende zonden ondernemen, terwijl zij voor de tevoren reeds vergeven schuld niet danken. Bovendien hebben zij het brood (alsof zij almachtig waren) nog niet veranderd in het lichaam van Christus en dat enkel door het uitspreken van enige Latijnse woorden evenals Simon de tovenaars, die meende, dat door de oplegging der handen, naar de willekeur van de mensen, de Heilige Geest gehoorzamen moest (Hand. 8: 18)! En zo hebben zij in de dankzegging noch offer noch spijs, die zij offeren zouden.

Eindelijk erkent God, wat aan de afgoden geofferd wordt, niet als aan Hem geofferd, veel minder nog neemt Hij de afgoden zelf voor offeranden aan (Jes. 66: 3; 1 Kor. 10: 20). Maar het brood, dat in een god veranderd is, en dus een god, die van brood gemaakt is, is een afgod en geen offerande! Ja, wat meer is, het is zelfs geen sacrament, omdat geen zaak tegelijk afgod en sacrament kan zijn, zoals in de koperen slang te zien is. Want toen de Israëlieten deze in een afgod veranderd hadden en daaraan Goddelijke eer bewezen hadden, werd deze als een verfoeilijke afgod verbroken.

Verder hebben de pausgezinden in de mis ook geen spijs, waaraan zij gemeenschap zouden hebben.

Ten eerste, omdat die spijs alleen een bloedige offerande is, hoewel zij zeggen, dat zij een onbloedige offerande hebben, die door het eten zeker niet bloedig wordt (dit wordt alleen veroorzaakt door de slachting).

Ten tweede omdat brood, uit koren gebakken, geen spijs van het eeuwige leven kan zijn, omdat het eeuwige levensbrood, noodzakelijk God moet zijn en uit het koren geen God wordt. Ook moet het uit het zaad van David en niet uit het zaad van het koren zijn.

Ten derde: het vleesgeworden Woord moest de zonde als de oorzaak van de honger wegnemen. Dit kan echter niet anders dan door een offer voor ons te worden en ons met dat offer door de Geest te verenigen. Dit alles nu doet de mis niet en zo missen wij de spijs voor het leven en hebben wij in plaats daarvan een vergif voor de ziel.

89. Thans moeten wij nog de getuigenissen, die op de betuigde zaak betrekking hebben, beschouwen. Het getuigenis in het Heilig Avondmaal is tweevoudig, het ene belangrijk en het andere, dat daaraan vastgehecht is, minder belangrijk. Het eerste is de belofte, die in deze woorden: "Dat is Mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt" en "neemt, drinkt allen daaruit, want deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed, dat voor u en voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden", begrepen is. De minder belangrijke getuigenissen zijn de zichtbare tekenen, die de beloften verzegelen.

Dat het hoorbaar getuigenis in het Heilig Avondmaal de belofte van de genade is, kan niet in twijfel getrokken worden. Want zonder de belofte van de genade zou het geen sacrament zijn en de woorden van Christus zijn duidelijk. Zij beloven een offerande, die voor ons geofferd zou worden, doch nu geofferd is, zo ook het Nieuwe Testament, dat in Zijn bloed bevestigd zou worden, dat, nadat het eenmaal vergoten was, dat bevestigd heeft.

Ten tweede belooft Hij met de woorden: "dat is het Nieuwe Testament", in het getuigenis van Jeremia duidelijk uitgedrukt en in het bevel om te nemen, te eten en te drinken, opgesloten, een vereniging met dat offer ten eeuwigen leven. Want zoals in het bevel van de besnijdenis dé belofte van de geestelijke besnijdenis (Deut. 30: 6; Rom. 2: 26, 28 en 4: 11) en in de verklaring van Christus, dat de mens wedergeboren moet worden (Joh. 3: 3-5) de belofte van de geestelijke wedergeboorte of van de genadige aanneming tot kinderen, om der wille van het offer van Christus en van de vernieuwing van de Heilige Geest, Die ons met deze verenigt, begrepen is, zo is ook in het bevel om te nemen, te eten en te drinken, een belofte van de vereniging van Gods zijde door de Geest, en van onze zijde door het geloof met dat offer, ingesloten. Wij zeggen nu, dat in het bevel om te eten de belofte van de vereniging begrepen is. Want groter dwaasheid kan er niet zijn, dan wanneer er over de offerande van Christus gesproken wordt, die de betuigde zaak is, geen overeenkomst tussen het eten van de tekenen en van de vereniging van de betuigde zaak met ons door het geloof toe te laten, maar de woorden om te eten en te drinken, op dezelfde wijze zonder overeenkomst te verstaan, als zij verstaan worden, wanneer er van het gebruik van de heilige tekenen of zichtbare getuigenissen gesproken wordt.

Want eten is hier het brood des Heeren in de mond te ontvangen en in de maag over te brengen, zo ook de wijn. Doch de woorden zo op te vatten van het offer van Christus en Zijn vergoten bloed, is onzin, niet ongelijk aan de opvatting van Nicodémus, die ten aanzien van de geestelijke wedergeboorte vroeg: "hoe kan een mens geboren worden, nu oud zijnde? Kan hij ook andermaal in de buik van zijn moeder ingaan en geboren worden (Joh. 3: 4)?"

Wij worden nu om der wille van het offer van Christus, dat door het geloof en de Heilige Geest toegepast wordt, onder het gehoor van het Woord wedergeboren, dat is, vrijgesproken van de oude zondige natuur, als kinderen Gods tot een nieuw leven opgewekt. Joh. 3: 14, 15: "En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe." Deze woorden verklaren de wedergeboorte en spreken duidelijk van de offerande, die door de koperen slang tevoren afgeschaduwd was en van de toepassing door het geloof, dat de Heilige Geest werkt, Die blaast, waarheen Hij wil.

Op dezelfde wijze worden wij om der wille van en door dat offer, als een spijs in dat leven versterkt, wanneer wij door het dagelijks toenemend geloof meer en meer hiermee als met de enige oorzaak niet alleen van het begin maar ook van de voortgang

en eindelijk van de rechtvaardige volmaking tot in alle eeuwigheid, verenigd worden. En omdat het nu met het voedsel op dezelfde wijze als met de wedergeboorte gelegen is (want het is hetzelfde leven, waarin wij opgevoed moeten worden, en waarin wij wedergeboren zijn) wie zou dan verder hieraan twijfelen, dat de woorden "om te eten" van de toepassing door het geloof en de Heilige Geest verstaan moeten worden? Zodat de kinderen Gods in de gemeenschap, die eenmaal door het getuigenis van de Doop aan hen verzegeld is, door het geloof dagelijks door de kracht van de Geest toenemen en wassen en in de vereniging bevestigd worden. En zij het geestelijk en eeuwig leven scheppen uit de gekruiste en opgewekte Christus, hun Hoofd, totdat zij volkomen met hun Hoofd, tot de volmaking of tot het vol genot van het leven overgebracht worden. Verder stellen wij vast, dat de belofte een belangrijker getuigenis is, want door de belofte heeft Abraham, toen hij nog in de voorhuid was, de rechtvaardigheid van het geloof verkregen. Om deze te verzegelen is later de besnijdenis erbij gevoegd (Rom. 4: 11). Op dezelfde wijze is het met het Evangelie en de Doop gelegen.

91. De zichtbare getuigenissen zijn die reeks van plechtigheden, door Christus waargenomen, als het breken, overgeven, nemen en eten van het brood, evenals ook het uitdelen en drinken, van de drinkbeker. Die plechtigheden beloven ons en stellen ons voor ogen het eenmaal volbrachte offer en de voortdurende vereniging hiermee. Want zoals Christus het brood en zo ook de drinkbeker nam en dankte, zo getuigen Zijn vorige woorden gewis, dat Hij voor onze zaligheid dankt. Zie Lukas 22:15: "Ik heb grotelijks begeerd, dit Pascha met u te eten, eer Ik lijde." Maar omdat die zaligheid of voorbijgang van Gods toorn, waarvoor Hij dankzegt, door de offerande aan het kruis eenmaal te offeren bereid moest worden en die offerande ons door het geloof en de Geest meegedeeld moest worden, zo toont Hij ons hierin de beide delen van de belofte aan. De opoffering van de offerande aan het kruis, vooreerst, daarmee, dat Hij het brood apart neemt en de drinkbeker apart, waardoor Hij de scheiding van het bloed van Zijn lichaam en alzo de bloedige dood aantoonst (en daarom beveelt Paulus hun, die dit brood eten, en deze drinkbeker drinken, de dood des Heeren te verkondigen). Zo stelt Hij ons ook door de breking van het brood de verbreking van Zijn lichaam en door de uitstorting van de wijn, de uitstorting van Zijn bloed voor ogen. De toepassing van de eens gedane offerande door het geloof en de Heilige Geest tot een voortdurend voedsel van het eeuwige leven, betuigt Hij door te bevelen, dat wij zouden nemen, eten en drinken, zoals uit het bevel van de besnijdenis uit Deut. 30: 6 tevoren aangetoond is. Want Mozes spreekt daar niet van iets nieuws, gelijk uit het vorige blijkt, wanneer hij zegt: "de Heere uw God zal uw hart besnijden, en het hart van uw zaad." Maar wat God door de besnijdenis aan Abraham en zo ook aan hen beloofd had, dat brengt Hij door het verklaren hun weer in gedachte en zo is ook hier in het bevel om te eten en te drinken een geestelijke belofte opgesloten.

In het bevel van Christus om de zichtbare getuigenissen, waarin Hij de belofte van Zijn offerande gedrukt heeft, te nemen, betuigt Hij, dat de offerande van Zijn lichaam en bloed niet voor Hem, maar voor ons geschied is, Joh. 17: 19: "Ik heilig Mijzelf voor hen."

Het bevel om de tekenen te eten en te drinken, geeft te kennen, dat die offerande waarachtig met ons verenigd wordt en één met ons wordt ten eeuwigen leven, en door de Geest en door het geloof, zonder welke het eeuwige leven niet bestaan kan. Want de belofte kan ook niet aangenomen worden, dan door het geloof en in de kracht van de Heilige Geest en zelfs niet anders dan door hen, die tevoren wedergeboren zijn. Hun toch, die tevoren tot kinderen aangenomen zijn en door het geloof wedergeboren werden, komt alleen deze spijs ten eeuwigen leven toe.

92. Op de vraag, waartoe het zichtbaar getuigenis en de belofte nodig waren, dient het volgende als antwoord gegeven te worden. Hoewel Christus met Zijn lichaam aan tafel tegenwoordig was, was dit echter deels om der wille van de discipelen, deels om onzentwil nodig. Want noch het zien van Christus' lichaam zou hun van nut zijn geweest, noch ook de opoffering aan het kruis zelf, zonder de belofte, dat het voor hen opgeofferd zou worden. Verder zouden zij de toekomstige, nog niet opgeofferde offerande voor zichzelf niet hebben kunnen toepassen dan door het geloof, dat op de belofte ziet. Gelijk het geloof door een verborgen kracht van de Geest uit de belofte geboren wordt, zo steunt het ook op diezelfde belofte en wordt daardoor gevoed en onderhouden. Het zien van het lichaam met hun ogen zou hun geen voordeel gebracht hebben, maar wel, dat door het geloof, aan het kruis geofferd, en door de Geest meer en meer met hen verenigd te zien, wat uit het wezen van het geloof blijkt (Hebr. 10:1); maar geen van beide kon door het geloof, zonder de belofte, gezien worden. Zij zagen met de ogen de zaak, die opgeofferd zou worden, namelijk het lichaam van de Zoon van God! Maar hoe het een offerande zou zijn, zagen zij nog niet, dit zagen zij pas de andere dag aan het kruis, welk gezicht hun geloof, zonder voorafgaande belofte, omvergeworpen zou hebben.

Daarom heeft Hij hen, bekleed met de belofte, dat de offerande voor hen zou geschieden, met de ogen van het geloof tevoren willen doen zien, opdat ook zij deze aan het kruis niet zonder vrucht zouden zien, zoals zovelen dit gezien hebben. En nu deze offerande eenmaal volbracht is, heeft Hij die enige offerande van de zaligheid, met de ogen van het geloof alle nakomelingen te zien willen geven. Het doel hiervan is, dat zij gewis in het zichtbaar getuigenis niet minder zouden vaststellen, dat deze voor hen opgeofferd en hun door het geloof toegepast is, alsof zij ooggetuigen van beide waren, teneinde Hij voor deze geprezen zou worden en terwijl Hij geprezen wordt, Zich meer en meer te genieten zou geven. Om deze redenen heeft de Heere Christus door deze heilige handelingen en niet slechts door Zijn Woord alleen bevestigd en verzekerd, dat het voor elk gelovige opgeofferd is, opdat zij wederkerig dit getuigenis als met hun bloed zouden onderschrijven en zich zo voor eeuwig aan de Verlosser zouden verbinden of liever zich verbinden laten.

93. Het derde hoofdstuk, dat wij voorgesteld hebben, is hieruit ook duidelijk, namelijk. **welke de overeenkomst tussen het getuigenis en de betuigde zaak is.**

Bovendien wordt de overeenkomst door Christus Zelf, Die Zich "het brood des levens", noemt, zo ook "die dit brood eet, zal in eeuwigheid leven", en "het brood, dat Ik geven zal, is Mijn vlees, hetwelk Ik geven zal voor het leven der wereld" (Joh. 6: 48, 49, 58) duidelijk uitgedrukt. Hoewel Hij de tekenen daar metterdaad niet gebruikt, de hele offerande en haar doel zou niet treffender en duidelijker voor ogen gesteld kunnen worden, dan door brood en wijn, die als spijs en drank ter onderhouding van het leven noodzakelijk zijn. En dat wel, verbroken en vergoten, zoals het lichaam van Christus op geen andere wijze een spijs van de ziel is, dan tot een offerande geofferd of voor ons verbroken. Ook zou Zijn bloed niet anders onze zielen kunnen verkwikken, dan uitgestort om onzer zonden wil. Hoe zou ook de toepassing van die offerande inniger geleerd het geheugen ingedrukt en verzegeld kunnen worden, dan door een zichtbaar en natuurlijk gebruik van de getuigenissen van dat gebroken brood en van die vergoten wijn? Want zoals de mens, die de spijs niet gebruikt, daardoor niet gevoed wordt, zo ook ontvangt niemand uit de offerande van Christus het

eeuwige leven, dan die door de Geest en door het geloof met deze verenigd wordt, Joh. 6: 53-57: "Voorwaar, voorwaar, zeg ik u: tenzij, dat gij het vlees van de Zoon des mensen eet, en Zijn bloed drinkt, zo hebt gij geen leven in uzelf; die Mijn vlees eet, en Mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven; en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage, want Mijn vlees is waarlijk spijs en Mijn bloed is waarlijk drank; die Mijn vlees eet en Mijn bloed drinkt, die blijft in Mij, en Ik in hem, gelijkerwijs Mij de levende Vader gezonden heeft, en Ik leef door de Vader; alzo die Mij eet, die zal leven door Mij."

Hier wordt ons geleerd, dat de opstanding van onze lichamen ten eeuwigen leven en ter eeuwige heerlijkheid, uit de vereniging met Christus door de Geest en het geloof voortvloeit. En zoals de ene mens nu voor de andere niet kan eten, zo geschiedt de vereniging met de offerande, die voor allen geofferd is, ten aanzien van een ieder, door zijn eigen geloof, dat de Heere aan een ieder, verleend heeft. Door het gebruik van de getuigenissen nu, aan een ieder bevolen, wordt die vereniging, met allen en een ieder gelovige geleerd en bevestigd, zo evenwel, dat zij allen in een weldaad, waarvan zij allen deelgenoten zijn, tot één lichaam, waarvan Hij het Hoofd is, verenigd worden. Opdat er in het lichaam en de gemeenschap geen scheuring zou zijn, waardoor de vereniging met het Hoofd verbroken zou worden, omdat Christus met de Kerk maar één Christus is (1 Kor. 12: 12) en Christus niet gedeeld is (1 Kor. 10: 17 en 12: 25-27).

De andere sacramenten, zowel van het Oude als van het Nieuwe Testament, getuigen ook, dat de overeenkomst van de getuigenissen met de betuigde zaak de alleronkundigsten leren, opdat zij de beloften van de genade en de onderlinge overeenkomst tussen God en ons daarin lezen en die getuigenissen van beide zijden gebruikende, als met eigen hand onderschrijven.

Lazen niet de ouden, in de offeranden hun zonden als geschreven en de belofte van de vereniging in het toekomstig offer van Christus door het geloof, omdat Hij, Die het beloofd heeft, niet bedriegt (Joh. 6: 26, 27) ? Om deze reden worden die offers door God de verzoening van de zonden genoemd, opdat ook de vervulling van die belofte in Christus daarin gelezen zou worden en vast en zeker zou zijn. Van Gods zijde bevestigd als de opoffering en voorbede voor het volk door de priester geschiedde, van de zijde van het volk door het leggen van de handen op het offerdier (Lev. 1: 4; Ex. 29: 10) en na het volbrachte offerwerk, door het eten van de offerande, zoals Paulus leert (1 Kor. 5: 8 en 10: 18).

Hoe dus het volk van God zich aan de straffen verbonden heeft, ziet daarover Jer. 34: 18. Ten aanzien van dit schrift en verzegeling bedreigt de Heere, dat deze niet krachteloos zullen zijn. Over de overeenkomst van de sabbat of van de uiterlijke rust met de rust van God, leert het vierde gebod en de Heere bij Ezech. 20: 12: "Daartoe ook gaf Ik hun Mijn sabbatten, om een teken te zijn, tussen Mij en tussen hen, opdat zij zouden weten, dat Ik de Heere ben, Die hen heiligt" Dus begeert David, ziende op de overeenkomst van de besprengingen en de afwassingen, die onder het oude Testament verschillend waren, dat de betuigde zaak hem mocht geschonken worden, Psalm 51: 4: "Was mij wel van mijn ongerechtigheid, en reinig mij van mijn zonde", vers 9-12: "Ontzondig mij met hysop, en ik zal rein zijn, was mij en ik zal witter zijn dan sneeuw. Doe mij vreugde en blijdschap horen, dat de beenderen zich verheugen, die gij verbrijzeld hebt; verberg Uw aangezicht van mijn zonden en delg uit al mijn ongerechtigheden. Schep mij een rein hart, o God, en vernieuw in het binnenste van mij een vaste geest."

Omdat nu God in Jes. 54: 13 beloofd had, dat alle kinderen der kerk door Hem geleerd zouden worden, zo heeft Hij ook deze innige manier om de volkeren door de sacramenten te onderwijzen, daartoe willen aanwenden, opdat de eenvoudigheid daarvan voor de uitverkorenen, die innerlijk geleerd worden, tot een grote hulp zou zijn (Joh. 5: 45).

De verworpenen intussen verblinden zich des te meer, naarmate de verborgenheden van de zaligheid duidelijker voorgesteld worden, en vanwege hun eenvoudigheid verachten zij deze des te eerder, hoewel zij nochtans door God ingesteld en verordend zijn, om ons te onderwijzen en op te bouwen in het allerheiligst geloof in de gekruiste Christus (1 Kor. 1: 18, 27; 2: 2; en 15: 1-4; Ex. 13: 8, 9).

Daarom zegt Augustinus, dat God ons de sacramenten wel minder in getal, maar ruimer in betekenis gegeven heeft, dan de sacramenten van de ouden geweest zijn.

In het kort, de overeenkomst van de zichtbare getuigenissen met de betuigde zaak wordt niet alleen in die Schriftuurplaatsen, die wij bijgebracht hebben, aangetoond, maar voornamelijk wordt de hele overeenkomst van de uiterlijke spijs met de offerande van Christus in het hele zesde hoofdstuk van Johannes geleerd. Deze overeenkomst is ook een van de voornaamste redenen, waarom Christus nu eens Zijn lichaam het brood en dan weer in het Avondmaal het brood Zijn lichaam noemt.

94. Maar zal mogelijk iemand zeggen, om deze reden zou het Paaslam van de Israëlieten hebben moeten behouden worden, omdat het de dood duidelijker voor ogen stelt dan de breking des broods.

Ik antwoord: de toekomstige dood stelde het duidelijker voor ogen, doch niet de overwonnen dood. En omdat Christus Zich zo in de dood heeft overgegeven, dat Hij die tevens overwonnen en teniet gedaan heeft, zo heeft Hij, Die alle bloedstorting doet ophouden, geen uiterlijke besnijdenis, maar het water van de Doop willen gebruiken om te leren en van weerskanten getuigenis te geven van onze eeuwige reiniging in Zijn bloed, dat eenmaal uitgestort is.

In het Heilig Avondmaal heeft Hij niet de slachting van het Paaslam en de uitstorting van Zijn bloed willen gebruiken om te leren, dat de enige dood van het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt, nog aanstaande is en alzo de voorbijgang van Gods toorn en de eeuwige herstelling ten leven uit de gevangenis van de satan van al diegenen, die deze offerande door het geloof genieten, maar het verbroken brood en de vergoten wijn om te leren, dat de bloedige offerande, waarover de zonde voortaan niet meer heerst, eenmaal opgeofferd is.

En omdat de dood over de eens gedane offerande niet meer heerst, daarom heeft Hij ook niet gewild, dat de dood van de beesten in de getuigenissen er meer tussen zou komen, omdat ook de gelovigen niet meer des eeuwigen doods schuldig zijn, nadat de verzoening volbracht is en hen daarom door een handschrift tot de schuld ook niet wil verbonden hebben, zoals de Israëlieten dit waren, toen de betaling nog niet werkelijk geschied was (Col. 2: 14).

Eindelijk stelt Hij daarom de dood van de offerande, die eenmaal op aarde geofferd is en nu in de hemel gebracht is, door het gebroken brood en de vergoten wijn voor ogen, opdat wij zo met een oog des geloofs op de dood van het kruis zouden zien en tot de kracht van de opstanding en van de voortdurende voorbede zouden doordringen (1 Petrus 3: 21, 22). Want het offer zou ook geen prijs voor het leven van de wereld zijn geweest, wanneer het niet door de kracht van Zijn Godheid de zonde vernietigd had en ten leven opgestaan was, omdat het voortbestaan van de dood in de offerande een gewis bewijs zou geweest zijn, dat de schuld van de dood niet weggenomen was,

terwijl de opstanding ten leven van het tegendeel getuigt. En zo stellen ons dan onze zichtbare getuigenissen een zodanige dood van Gods Zoon voor ogen, waaruit Hij als overwinnaar weer opgestaan is.

In de sacramenten van de ouden werd de toekomstige dood wel beloofd, maar noch de gedane betaling werd er te kennen gegeven, noch blonk het licht van de opstanding daarin door.

Verder wordt ons in ^s Heeren Avondmaal het waarachtige, voor ons gekruiste lichaam van Christus en geen geheimzinnig lichaam gegeven. De sacramentele spreekwijze brengt niet mee, dat ons een sacramenteel lichaam beloofd wordt, maar het ware, natuurlijke en gekruisigde lichaam, zoals ook door de sacramentele spreektrant in het teken van de besnijdenis "de besnijdenis is Mijn Verbond, om u te zijn tot een God en uw zaad na u" Een Verbond niet met de besnijdenis, maar met de ware God en door en om Hem de besnijdenis des harten (Deut. 30: 6; Rom. 2: 28, 29).

Door de sacramentele spreektrant (Ex. 12: 11): "het Lam is des Heeren Pascha" (voorbijgang), werd er geen lam, dat voorbij zou gaan, beloofd, maar de voorbijgang van de ware God Zelf om de toekomstige dood van het Lam Gods, niet van dat voorbeeldige. Want het blijkt, dat het een sacramentele wijze van spreken is, waardoor de naam van de betuigde zaak aan het zichtbaar getuigenis toegeëigend wordt. Niet opdat wij in het getuigenis zouden blijven hangen, en het voor de betuigde zaak aannemen zouden, maar omdat de overeenkomst zulk een spreektrant toelaat, om krachtig te leren en omdat de zekerheid van de betuigde zaak deze vereist. Opdat er niet meer aan getwijfeld kan worden, als aan een getuigenis, waarop de naam van de zaak geschreven staat, hetgeen door de zinnen ontvangen wordt.

95. Daarom belijden wij ook, dat de naam van het lichaam soms niet op het natuurlijk lichaam zelf betrokken wordt, maar op het getuigenis daarvan, dat sommige ouden, een sacramenteel lichaam genoemd hebben.

Dat is op een sacramentele wijze of bij wijze van een getuigenis te verstaan. Wanneer zij zeggen, dat het lichaam des Heeren geschapen is, gezien, gesmaakt, verteerd wordt enz., zo verstaan zij dit van het getuigenis. Maar daarom stellen zij niet enige inwoning van het onzichtbare lichaam in het brood, of een zakelijke inwoning van de Godheid van het Woord daarin.

96. Bovendien belijden wij, dat de kerk ook het lichaam van Christus genaamd wordt, maar het verborgen lichaam van Christus (Eféze 5: 32) onder één Hoofd verenigd en door één Geest levend gemaakt.

Wij hebben tevoren reeds gezien, dat ook deze verborgenheid door de overeenkomst van het éne brood, waarvan zij allen genieten, als het ware voor ogen gesteld en geleerd wordt (1 Kor. 10: 17). Maar dit zal nooit door iemand bewezen worden, dat met deze woorden van de belofte: "Dat is Mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt", de kerk of haar leden bedoeld worden, want dan zou de kerk zichzelf vrijgemaakt hebben, daar nochtans Christus Zich voor de gemeente overgegeven heeft (Eféze 5: 25). Evenzo zou met de woorden van de belofte "Mijn bloed, dat voor u vergoten wordt, tot vergeving der zonden", wederom datzelfde verborgen lichaam bedoeld moeten worden, hetgeen ten hoogste ongerijmd zou zijn.

97. Niet zonder reden heb ik deze tegenwerping hier tussen in gevoegd en behandeld. Want de satan zoekt wonderlijke schuilhoeken, waarin hij zijn leugens verbergt, teneinde de zuiverste waarheid te verduisteren. Deze leugen is ook: wanneer

ik het brood eet, dan geloof ik, dat ik het ware lichaam van Christus eet! In deze schuilhoek ligt een verwarring van het getuigenis met de betuigde zaak verborgen en wordt de hele overeenkomst weggenomen. En zo zou zich lichtelijk een zevenkoppige slang onder deze weinige bladeren verbergen en door de mond in het hart binnendringen. Godvruchtige en voorzichtige mensen moeten de bedrieglijke listigheid haten en verfoeien als eigen werken van de duivel. Dit waren ook de bedrieglijke redenen van de oude Joden tegen de Heilige Geest: wanneer ik besneden word, dan geloof ik, dat God mij genadig is; wanneer ik een brandofferande opgeofferd heb, dan geloof ik, dat God met mij verzoend is, zoals de hoer bij Salomo zei: "Ik heb heden dankoffers geofferd, kom tot mij." En de Joden, die op de besnijdenis steunden, maar zich aan Christus ergerden, zeiden: "Wij hebben Abraham tot een vader, wij zijn niet geboren uit hoererijs." Maar Christus, Die Zich met hun drogredenen niet ophoudt, zegt: "Gij zijt uit de vader de duivel." En de Schrift zegt: "O, gij, onbesnedenen van hart en oren (Hand. 7: 51), alsof zij zei: het is niet zo, dat gij, wanneer gij naar het lichaam besneden zijt, dan ook naar het hart besneden zijt en Jes. 66: 3: "wie een lam offert, breekt een hond de hals"; alsof er stond, dat is niet de ware God met u te verzoenen, maar veeleer te bespotten.

Hieraan gelijk is de drogreden: 'Als ik het brood ontvang, dan geloof ik, dat ik het lichaam van Christus ontvang.' Beide dwaalt van het oogmerk van de sacramenten af. Want het oogmerk van de sacramenten of van de zichtbare getuigenissen is niet, dat wij hierin zouden blijven hangen, maar dat zij ons geloof op de beloften van de offerande van Christus, als op de betuigde zaak zouden richten. Derhalve moesten de Joden gezegd hebben: als ik besneden word, zo moet ik geloven, dat ik om der wille van het toekomstig, gezegend Zaad, dat een vloek voor ons aan het kruis zal worden (Gal. 3: 13, 14; 1 Petrus 2: 24), uit genade gerechtvaardigd en vernieuwd worde, het geen de besnijdenis des harten is; als ik een lam offer, dan geloof ik, dat ik door en om der wille van de toekomstige offerande van de Zoon Gods door God aangenomen word, niet om der wille van het offer van het lam, hoewel het ook de naam van de verzoening draagt, welke benaming juist mijn hart naar iets hogers heenwijst (Hebr. 9: 10). Als ik het brood des Heeren eet en Zijn drinkbeker drink, dan geloof ik de belofte van Christus, niet dat ik Zijn lichaam met de mond eet en mij daarom de zonden vergeven worden, maar dat de ware Christus, Die bij het Avondmaal met Zijn jongeren sprak, Zijn lichaam voor mij tot een offerande gegeven, mijn zonden en mijn vloek op Zijn waarachtig lichaam en op geen ander genomen heeft, en dat Hij mij door het geloof en door Zijn Geest met Zich als een lidmaat met het Hoofd tot het eeuwige leven verenigt. Dit zou oprecht met Christus handelen zijn, en niet op de wijze van de Joden, die op de uiterlijke besnijdenis en de offerande roemden en aan Christus' offerande en de vereniging hiermee vreemd waren.

98. Thans volgt het **vierde hoofdstuk**, dat de vereniging tussen het getuigenis en de betuigde zaak bevat.

En wel ten eerste tussen het hoorbaar getuigenis of de belofte en de offerande van Christus aan het kruis voor ons geofferd en de gemeenschap hiermee. Deze vereniging tussen het getuigenis en de betuigde zaak is in alles getrouw en waarachtig, evenals het wezen van Hem, Die het belooft (Rom. 3: 4, 7). Want het waarachtige wezen van Hem, Die het belooft, voegt de beloofde zaken met de woorden samen, doch zó, als Hij het beloofd heeft, of gelijk Hij Zijn zin in de woorden verklaard heeft, hetgeen het enige werk van de woorden is, namelijk getuigenis te geven van de zin van de spreker. De band dan, die er bestaat tussen het getuigenis van het Woord, of de sacramentele belofte, uit Gods mond voortgekomen, en de beloofde zaken, door deze te volbrengen,

is het waarachtige wezen van God, dat de zaken met het getuigenis van het Woord alzo verenigt, als vastgesteld is.

Voorzeker is dit een allervaste band, vaster dan het kunstwerk van de hemel en de aarde, en die op generlei wijze teleurstelt. Maar er bestaat geen band van verplichting om zaken te volbrengen, waarover men naar het getuigenis van het Woord niet overeengekomen is. God is van de verbintenis ontslagen, wanneer de betuigde zaak anders versierd wordt, dan die Hij Zelf met Zijn Woord verenigd heeft, dat is, aangaande welke Hij getuigenis gegeven heeft. Maar ook wordt het waarachtige Wezen Gods niet tot onderdanigheid gebracht, zodat Hij de leugens van de mensen als Zijn waarheid erkennen zou. Want dat is God aan menselijke dwalingen onderwerpen, God verzoeken, zoals dit uit de Handelingen der Apostelen blijkt en Gods naam ijdel gebruiken, wat God niet ongestraft zal laten (Hand. 15: 10).

Het belovend getuigenis van het Woord dan en de offerande zijn dusdanig verenigd, dat deze, zoals het getuigenis zegt, zeker éénmaal geofferd zou worden, doch nu bepaald geofferd is. En dat de discipelen en wij met hen de beloofde vereniging met die offerande door het geloof en de Heilige Geest voorzeker ontvangen, zoals het Woord getuigt, omdat de waarheid een overeenkomst van het getuigenis met de zaak is. Zo zijn dan in de waarheid van God, Die belooft en geeft, het getuigenis en de betuigde zaak verenigd, zodat Hij in het volbrengen van de zaak niets verschilt van het getuigenis, waardoor Hij dit beloofd heeft, omdat God noodzakelijk Zichzelf altijd gelijk is. Verder staat het altijd vast, dat de belofte en de beloofde zaken door de waarheid Gods verenigd worden en dat de vervulling op die wijze als vastgesteld is, volgt. Namelijk volgens de aard van het Verbond en niet tegen de aard hiervan, veel minder nog, tegen het wezen van God, Die het Verbond maakt. Dit zou zelfs in menselijke verbonden niet gelden, om deze ingaande tegen de goede zeden en de wettige orde van de dingen, die door God gesteld zijn, tot welker instandhouding de wetten dienen moeten, omver te werpen.

99. Wat nu de zichtbare getuigenissen betreft, deze zijn zegelen van de beloften van de enige offerande van het lichaam van Christus voor ieder gelovige en tevens ook van de toepassing daarvan door liet geloof in de Heilige Geest en alzo van het onderlinge Genadeverbond. Omdat nu die belofte op de offerande van het lichaam en bloed van Christus gericht is, moeten ook de gebruikte zegelen, waarop de belofte geschreven is, op deze gericht zijn. En zo getuigt de uiterlijke handeling van de breking van het brood en de uitdeling van de drinkbeker van de belofte, dat Christus Zijn lichaam en bloed voor alle gelovigen opgeofferd heeft, opdat de hemelse Vader nooit op onze personen toorne (Jes. 53 en 54); en dat Hij ons met Zich verenige, ten eeuwigten leven, naar de Godsspraak, "de Heere, uw Maker, is uw Man" Tevens geeft deze plechtigheid getuigenis van de plicht van de bondgenoten om Christus aan Wie zij alles te danken hebben, voor de ontvangen weldaden te verheerlijken.

De beloofde vermeerdering van de gemeenschap en toekomstige algehele vervulling van alle beloften Gods moet immers door het geloof omhelsd en hopen ingewacht worden. Leeft nu de christen niet op deze wijze, dan laadt hij de schuld op zich het lichaam en bloed van Christus smaadheid aangedaan te hebben. En zo zijn dan die handelingen zegelen van het onderlinge bondgenootschap tussen God en ons; de verbindende kracht van de sacramenten nu moet aan de kerk naarstig voorgehouden worden, teneinde het geloof en de bekering op te wekken en de mensen moeten onderwezen worden, waartoe zij verplicht zijn en welke de straffen zijn, die zij zich door moedwillige of onbedachtzame overtreding of verwaarlozing op de hals halen.

100. Wat maakt dan deze elementen, die dus gebruikt worden, tot zegelen of zichtbare getuigenissen en welke is de oorzaak van de vereniging van deze met de belofte? Ik antwoord: de wil of de instelling Gods, Die deze bij de belofte gevoegd heeft, opdat zij de zaken, die in de beloften begrepen zijn, verzegelen zouden.

Want God, Die nog vanuit de hemel door het werk van de bediening tot ons spreekt (Hebr. 12: 25), richt de belofte tot ons en hecht tevens het brood aan de belofte. Hij maakt ook, dat het gebroken en gebruikte brood, dat bij de belofte gevoegd wordt, door de belofte die zich tot in de hemel, vanwaar het ons toegereikt wordt, hetzelfde eenmaal opgeofferde lichaam, dat voor ons verschijnt in de hemel, volgens de wil van de Spreker met zich verenigd heeft, niet wat de plaats betreft, maar wat de zekere inzetting betreft. Ik zeg niet slechts brood, maar dat brood gebroken en gebruikt, om deze reden: omdat de belofte niet zonder, maar met het bevel tot ons gericht wordt, zien wij hieruit, dat niet alleen de wil van Gods belofte, maar tegelijk ook van Zijn bevel maakt, dat die zichtbare handeling een getuigenis van het onderling Verbond tussen God en ons is. Want het is, alsof Christus zei: omdat Ik u beloof, dat Ik Mijn lichaam en bloed tot een offerande voor u geven zal, opdat gij door de Geest daarmee verenigd zoudt leven en u van deze Mijn belofte door dit gebruik getuigenis geef, zo beveel Ik u juist daarom, dat gij deze belofte door het geloof omhelsd en aangenomen hebbende, deze plechtigheid tot Mijn gedachtenis houden zoudt. En deze getuigenissen tot versterking van uw geloof en daardoor tot vermeerdering van de vereniging met de eenmaal gedane offerande, zoals deze aan u door Mij gegeven worden, zoudt gebruiken.

Dit nu geschiedt, wanneer de inzetting zelf in de Naam van de Zoon Gods door de kerk gehouden wordt. Want onder en door de trouwe en nauwgezette bediening daarvan spreekt de Zoon van God ook heden ten dage nog tot de kerk. Hij wil, dat zij zal ver staan, wat Hij spreekt, opdat zij in de kennis en in het geloof van Christus opwassen en toenemen zouden. Wij zien dus, welke vereniging deze uiterlijke handeling of deze zichtbare gebruikte getuigenissen hebben met de belofte van de enige, voor ons geofferde offerande en van de toepassing daarvan door het geloof en de Heilige Geest. Zeker zulk een, die geheel van Gods inzetting en wil afhankelijk is. Namelijk, dat Christus niet slechts dit brood en deze wijn, maar deze hele uiterlijke en zichtbare handelingen tot dit doel bestemd en bevolen heeft, om ons zo de verzoening als het ware niet alleen zichtbaar voor ogen te stellen, maar er ook door het bijdoen van het bevel, de wijze aangeeft, waardoor het genot daarvan door ons begrepen zou worden, namelijk om de beloofde zaak door het geloof aan te grijpen en te bezitten.

De wijze, waardoor wij in het genot en bezit van deze offerande komen, is evenwel geen wettische voorwaarde, omdat deze niet door onze eigen krachten geoefend wordt en God eigenlijk Zelf in ons werkt, wat Hij beveelt. En daarom zou het, wanneer het een voorwaarde genoemd moet worden, een Evangelische voorwaarde zijn. Omdat dan de belofte onder een Evangelische voorwaarde wordt voorgesteld, op die wijze, dat zij door het geloof aangenomen wordt, en daarom voor de ongelovigen ijdel is, omdat zij deze door het geloof niet aannemen, zo verzekeren ook de zegelen van de belofte aan hen, die de belofte teniet doen, niets dan een rechtvaardige veroordeling, in het Verbond begrepen, dat zij bezworen hebben, wanneer zij bedrieglijk handelen.

101. Zoals dan nu die handeling een getuigenis van het onderling Verbond tussen God en ons is, zo is het zeker, dat, wanneer het gebroken brood met de bijgevoegde belofte en het bevel niet overeenkomstig de instelling van Christus uitgereikt en

aangenomen wordt, er geen getuigenis van bondgenootschap is, omdat het gebruik uit de belofte en daarmee samengevoegde bevel bestaat. Zo zijn er, wanneer noch de belofte noch het bevel tot bepaalde personen gericht wordt, of wanneer er ook niet zijn, die de belofte horen en de tekenen naar Zijn bevel gebruiken, gewis geen sacramenten. Tenzij wij sacramenten, die geen handelingen zijn, willen versieren, hetgeen echter ingaat tegen de aard van alle sacramenten. Dan zouden het zaken zijn, die van de Goddelijke beloften en het bevel afgescheiden zijn en toch een ingesloten kracht, om levend te maken, hebben, hetgeen ongerijmd is. Want de kracht om levend te maken wordt in de heilige mensen zelf niet ingestort, ja zelfs niet in het vlees van Christus Zelf, veel minder nog in het brood en de wijn. Want dat het vlees van Christus levendmakend is, zulks is het niet door een ingestorte kracht, maar door Zijn eigen Godheid, Die persoonlijk met de mensheid verenigd is. En juist deze vereniging geeft aan de offerande van Christus een waarde, dat het de prijs voor het leven der wereld kan zijn en deelt ook aan de Hem ingelijfd datzelfde leven mee, waardoor Hij Zijn aangenomen mensheid opgewekt heeft.

Hij doet dan wèl, die het vleesgeworden Woord aanbidt aan de rechterhand des Vaders in de hemel, waarheen Zijn vlees, de eigen tempel van Zijn Godheid, gebracht is, waarheen zich ook, namelijk in de hemel zelf, de belofte in het Heilig Avondmaal uitstrekt. Want, zoals God persoonlijk in die tempel wonende, in deze en met deze verenigd aanbeden wil worden, zo is het ook niet geoorloofd, dat Hij buiten die tempel aanbeden worde (Joh. 2: 19-21; Lukas 24:51, 52; 1 Thess. 1: 9 en 10; Col. 2: 6; Col. 3: 1, 2).

102. Dat de zichtbare getuigenissen in het gebruik van het Heilig Avondmaal niet van de beloften afgescheiden ontvangen worden, is zo zeker, dat ook de geveinsden bij het Avondmaal een brood, dat aan de beloften vastgehecht is, eten. Daarom worden zij schuldig aan het lichaam van Christus, dat hun in de beloften aangeboden, maar door hen verworpen en veracht wordt (1 Kor. 11: 28, 29).

Want zoals het geloof van de gebruiker het sacrament niet maakt, zo kan ook de ontrouw van de misbruiker niet maken, dat een sacrament in zijn wezen geen sacrament of getuigenis van het onderling Verbond zou zijn. Hoewel zij dit ook als een getuigenis tegen zichzelf misbruiken (1 Kor. 10: 21). Zoals de geveinsden juist dan het verst van de Heere afwijken, wanneer zij de schijn aannemen zeer nabij Hem te zijn, terwijl zij Zijn Heilige Naam misbruiken!

Dit alles nu ligt duidelijk in 's Heeren woorden opgesloten. Want wanneer Christus zegt: "neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt", zo kan zeker niemand het brood, dat bij zulk een grote belofte gevoegd is, gebruiken, of hij geeft door het gebruik getuigenis van de toestemming van zijn geloof in de beloften, waaraan het door God gehecht is, hetzij hij dit met een ongeveinsd of met een geveinsd geloof doet (2 Tim. 1: 5). Deze gewichtige waarheid houdt de Heere Christus in de woorden van de inzetting aan een ieder voor, opdat hij weten zou, dat de mens van dit brood niet eten kan, of hij betuigt metterdaad de toestemming van zijn geloof in de beloften, die als een Goddelijk zegel op dit brood gedrukt zijn, niet dubbelzinnig of twijfelachtig, maar duidelijk, eenvoudig en krachtig, omdat het brood ons door God, Die niet liegen kan, tot een waarachtig teken en onderpand van de zaak, die het afbeeldt, gegeven is.

103. En zo is het onbetwistbaar zeker, dat hij, die in deze bedrieglijk handelt, zich Gods ontzettende straffen op de hals haalt en de beloofde zaken daarentegen aan de gelovigen volbracht worden, omdat het Goddelijk getuigenis zijn wezen en aard om de trouweloosheid van de misbruiker niet verandert.

Want wanneer een geveinsde of ongelovige de beloften niet aanneemt, hoewel hij aan het brood, waaraan de beloften des Heeren vast gemaakt zijn, deel heeft, geschiedt dit, omdat het de aard van de genadebelofte is, dat zij niet dan door het geloof aangenomen kan worden (Rom. 4: 11, 12). Van dit enig en volstrekt noodzakelijk tussenkommend middel om aan de betekende zaken deel te hebben, zijn alleen de geveinsden verstoken. Op dezelfde wijze is het ook gelegen met de drinkbeker, die niemand kan gebruiken, of hij geeft getuigenis van de toestemming van zijn geloof in de beloften: "Dat is het Nieuwe Testament in Mijn bloed"

Wie nu de belofte van het Nieuwe Testament, dat door de dood van Gods Zoon bevestigd is, dat God namelijk zijn zonden niet meer wil gedenken en Zijn wetten in de harten wil schrijven, niet gelooft en dit niet van ganser harte begeert (Matth. 15: 6), die wordt eigenlijk niet aan de wijn, maar aan het door ongeloof veracht en verworpen bloed van Christus schuldig (1 Kor. 11: 28, 29). Dit brengt voor de Godvruchtigen deze grote troost met zich, dat God het gebruik van dit brood en van deze wijn op zulk een wijze aan de beloften vastgemaakt heeft, dat zij in het gebruik niet van elkaar gescheiden kunnen worden. Want daardoor zijn zij volgens de Goddelijke inzetting er zeker van, dat de betuigde of de beloofde zaken aan de gelovigen niet minder zeker dan de beloften en zichtbare getuigenissen door God gegeven zullen worden. Aangezien de geveinsden die tekenen, hoewel ook te kwader trouw, alleen gebruiken met het doel, om zich voor bezitters van Christus' lichaam uit te geven, en dus liegende en bedriegende, maken zij zich schuldig, omdat de toe-eigening te kwader trouw door valsheid en schending van het Testament ondernomen is. Zij gedragen zich door een heiligschennend misbruik van het zegel van het Testament als erfgenamen, terwijl zij de grenspaal van de hemelse erfenis in een vreemde akker verplaatst hebben.

104. Ook de offerande van het lichaam en bloed van Christus in het Heilig Avondmaal waarlijk ontvangen, is niet van de beloften afgescheiden. Want omdat het lichaam van Christus in het Avondmaal aan tafel zat, en niet anders dan in deze belofte gegeven werd, dat het voor de apostelen en voor ons tot een offerande, die door het geloof en de Heilige Geest met ons verenigd moet worden, zou geschonken worden, zo is het zeker, dat de apostelen dit lichaam van Christus niet hadden kunnen ontvangen.

Want wanneer Christus gelast had het genomen brood te eten, zonder een woord van de belofte erbij te doen, zouden zij wel het brood en de wijn deelachtig geworden zijn, maar geenszins het lichaam en bloed van Christus. En hoewel Zijn lichaam voor hen zichtbaar en aanwezig was, dat het echter een offerande voor hen zou zijn en zij hiermee verenigd zouden worden, op dit denkbeeld zouden zij zonder de belofte nimmer gekomen zijn.

En zoals de offerande van het lichaam en bloed van Christus in het Avondmaal van de belofte niet afgescheiden kan worden, zo kan zij ook niet aangenomen worden dan in de belofte door het geloof, omdat het de aard van het ware rechtvaardigmakende geloof is, dat het met beide ogen op de belofte van de genade ziet en daarop steunt (Rom. 4: 24, 25). En ook omdat het de aard van de beloofde zaken is, dat zij niet dan door het geloof in de beloften, door de kracht van de Heilige Geest, aangenomen kunnen worden.

Want de offerande, die in het eerste Avondmaal nog niet geofferd was, kon gewis niet anders aangenomen worden dan in het woord van de belofte, terwijl de Heilige Geest deze aan de harten verzegelde. De aard van de beloofde zaken is ook nog dezelfde gebleven. Ook zelfs nu wordt de offerande in het brood niet meer dan in het eerste Avondmaal opgeofferd, maar de belofte van het Evangelie wordt door de bediening van het Woord en van de sacramenten tot ons gebracht. Deze belofte houdt in, dat het offer eenmaal voor ons aan het kruis geofferd is en in onze naam in de hemel gebracht is en het vleesgeworden Woord ons vandaar met Zich door Zijn Geest en door het geloof verenigt. Zo kan zij zeker ook zelfs nu, door geen ander middel, dan door het geloof aangenomen worden, aangezien de belofte ons op de aangebrachte offerande wijst.

Hier komt nog deze aard van de beloofde zaak bij, dat, zoals de offerande, die voor hen gegeven zou worden, welke gave in het hemels heiligdom gebracht moest worden, aan de apostelen beloofd werd, zo ook diezelfde belofte ons wijst op die gave, die eenmaal voor ons aan het kruis gegeven en nu in de hemel gebracht is, om voor ons te verschijnen. Deze voorwaarde van de beloofde offerande, dat deze in het eerste Avondmaal wel beloofd werd, dat zij in de hemel, niet met handen gemaakt, gebracht moest worden, maar nu gebracht is en daar blijft (Hand. 3: 18, 21), laat zeker geen andere toepassing van het geloof dan door de Geest van Christus toe. Hierop doelen ook de woorden des Heeren in Joh. 6: 62: "Wat zou het dan zijn, zo gij de Zoon des mensen zaagt opvaren, daar Hij tevoren was", zoals ook Athanasius die woorden opgevat heeft.

Hieruit blijkt, dat de offerande van Christus' lichaam en bloed in het Heilig Avondmaal niet van de beloften afgescheiden kan worden, noch aangenomen kan worden, dan door het geloof.

Dit blijkt ook uit de aard van het ware, rechtvaardigmakende geloof, welks voorwerp de belofte is, uit het wezen van de belofte zelf en uit de voorwaarde van de dingen, die Christus in het Avondmaal belooft.

105. Thans willen wij nog in het kort de vruchten van het Heilig Avondmaal beschouwen.

De eerste inzetting bestond uit twee belangrijke handelingen, de ene ten aanzien van de Vader, de andere ten aanzien van de discipelen; zo willen wij ook de vruchten verdelen.

De eerste vrucht dan is, dat door het wettig gebruik daarvan Christus op het hoogst geëerd wordt als God, geopenbaard in het vlees, Die voor ons geleden heeft, gekruist, gestorven, opgewekt is en aan de rechterhand Gods verhoogd is. Dit werk van de verlossing gaat het werk van de schepping in kracht en waarde oneindig te boven. Want de eerste schepping van de mens heeft aan het Woord Zijn dood in het vlees niet gekost, ook ging de eerste schepping niet zoals de tweede met de gave van de volharding gepaard, waarvoor wij door het getuigenis van de Doop dankzeggen.

En terwijl Hij geëerd wordt, zo wordt de ware kennis en dienst Gods, op de nakomelingschap overgebracht, door de verkondiging van Zijn dood, totdat Hij komt (Ex. 12 en 13; 1 Kor. 11: 26). Zoals nu de eer, ons door Christus bevolen, de heerlijkheid van Christus als Verlosser in het licht stelt, zo zou het de grootste schanddaad zijn om deze eer naar elders over te brengen. Want zij behelst de hoogste aanbidding van de Heere, geopenbaard in het vlees, waardoor de gelovigen in hun consciëntie en voor de engelen erkennen, dat zij zonder deze weldaad van de

verlossing en de herschepping niet alleen minder dan een stofje zouden zijn, maar dat het hun dan beter ware, nooit geboren te zijn geweest, dan verdrukt onder de dwingelandij van de satan.

Van deze eer en aanbidding is het ook een deel, dat de consciëntie zich aan al Zijn bevelen onderwerpt. Niets is ook onredelijker, dan dat God ons tot zulk een dure prijs (Hand. 20: 28) verlost zou hebben en evenwel de eer, die Hein daarvoor alleen toekomt, aan de afgoden gegeven zou worden. Zodanig een afgod is de mis en alles, wat daaraan grenst.

106. De andere vrucht van dit eerste deel van het Heilig Avondmaal is, dat wij dankende, ons geloof door het gedenkteken van onze verlossing oefenen, namelijk de tekenen van de enige offerande aan de eeuwige Vader voor te stellen, opdat Hij, deze ziende, de dood van Zijn Zoon op aarde zou gedenken, waardoor het eeuwige Verbond der genade bevestigd is (Ex. 12: 13; Gen. 9: 14-16), terwijl wij nog de ene voet in het Egypte van deze wereld hebben.

107. Wat de tweede handeling aangaat, zo is de vrucht van het Heilig Avondmaal de versterking van het geloof en tevens de vermeerdering van de gemeenschap met de gekruiste Christus. Hieruit vloeit de bevestiging van de onderlinge liefde tussen de leden voort. Want, als Christus het getuigenis van Zijn lichaam en bloed, gehecht aan de belofte van het eeuwige Verbond en door Zijn dood bevestigd, ons door de dienaar toereikt, zo getuigt Hij, dat de hemelse Vader ook nog aan het beloofde Verbond gedachtig is.

En getuigende, versterkt Hij ons geloof door de kracht van Zijn Geest en door Deze verleent Hij ons vermeerdering van de gemeenschap met Christus, Die voor ons gekruist is en bidt. En zo vervult Hij door Zijn Geest metterdaad in ons, hetgeen Hij van buiten door woorden en zichtbare getuigenissen belooft (1 Kor. 10: 16, 17; 1 Kor. 12: 13; 1 Joh. 2: 10, 11, 13). Eindelijk wordt de hoop versterkt om de volkomen vervulling van de gemeenschap met Christus in Zijn andere toekomst met een vrolijk gemoed te verwachten (1 Kor. 11: 26; Gal. 1: 4; 1 Thess. 1: 10; Joh. 6: 39, 40, 54) .

108. En zoals Christus deze allervoortreffelijkste vruchten in de gelovigen voortbrengt, gelijk de belofte luidt, namelijk een vermeerdering en eindelijk een vervulling met de ware Christus, zo beroven zij, die buiten Zijn beloften tot een valse afwijken, zich van deze alle, omdat zij nergens dan in de ware Christus gevonden worden. En daarentegen wikkelen zij zich in die straffen, die in Gods Woord tegen hen, die valse goden versieren en voorstaan (Deut. 27: 15), beschreven zijn.

109. Verder beroven ook zij, die drijven, dat zij de belofte van de ware Christus alleen geloven, en nochtans het bevel niet gehoorzamen, maar verachten, zich van de beloofde vermeerdering van de gemeenschap met de ware Christus, en verwerpen, wanneer zij in de verachting volharden, de gemeenschap ten enenmale. Want daarom heeft Hij in het Heilig Avondmaal een zichtbare plechtigheid aan de belofte van het Verbond willen hechten en ons deze met de belofte van de gemeenschap aan de offerande, daarop gegraveerd, aanbevolen, opdat niemand zou kunnen zeggen: ik zal geestelijk het vlees des Heeren eten en genieten en al die vruchten verkrijgen, hoewel ik Hem, noch door deze plechtigheid verheerlijken, noch door de zichtbare getuigenissen volgens Zijn bevel deelachtig worde.

Geenszins, zegt de Heere, want op deze wijze zijn toch het bevel en de beloften verenigd, in de prediking van het Woord zowel als in de bediening der sacramenten,

dat niemand, die het getuigenis veracht, de beloofde zaken deelachtig wordt. Zoals er ten aanzien van de Doop niemand voor een lidmaat van Christus gerekend moet worden, zolang hij de Doop veracht.

Evenzo is er niemand, die het gebruik van het Heilig Avondmaal veracht of die met een plechtige dankzegging van dit brood niet wil eten en van deze drinkbeker weigert te drinken, ten aanzien van het Heilig Avondmaal de vermeerdering van de gemeenschap van het lichaam en bloed van Christus deelachtig.

Eindelijk, belofte en bevel zijn zodanig verenigd, dat niemand, die de zichtbare getuigenissen van het Verbond, waarvan het gebruik door God bevolen is, veracht, tot het Verbond gerekend moet worden.

Weliswaar heeft God Zich niet zó aan de sacramenten gebonden, dat Hij ook zonder deze het Verbond niet zou kunnen oprichten of op krachtige wijze zou kunnen roepen, zoals de moordenaar aan het kruis. (Vandaar dat onderscheid tussen de Doop van de Geest, van het bloed en van het water bij de ouden). Maar Hij heeft er ons aan gebonden, zodat niemand deze kan verachten, of hij veracht daardoor het Verbond zelf. Want de verachting van het bevel valt weer op de majesteit Gods en sleept een verachting der belofte met zich mee. Omdat de belofte aangeboden wordt, mits aan het bevel gehoorzaamd worde, zo ook, wanneer het hardnekkig verworpen wordt, daarmee ook de belofte verworpen wordt.

Zoals dan Christus door het gebruik van het Heilig Avondmaal deze vruchten in ons werkt (want het Avondmaal is om der wille van de mens en niet om het brood ingesteld), omdat Hij zulks beloofd heeft, zo moet men ook toezien, dat het bevel niet veracht worde, omdat het Gode behaagt deze hulpmiddelen te gebruiken. Echter is de kracht niet in de hulpmiddelen overgestort, maar komt voort van *Hem alleen, uit Wie, door Wie en tot Wie alle dingen zijn! Amen.*

REGISTER VAN DE BELANGRIJKSTE ZAKEN

A

Aanbidding. In het eerste gebod geboden 245. Wat het is 245. Wat er onder begrepen wordt 245. Mag aan geen schepsel bewezen worden 245.

Aanneming tot kinderen. Dit is het doel van Jezus' menswording, dood en opstanding 195. Op welke wijze 195. Hoe de verhindering weggenomen wordt 197. Wanneer wij haar ontvangen 197. Het recht van de volkomen aanneming tot kinderen is ons door de Vader toegewezen, in de opwekking van Jezus 200.

Aanroeping. In het eerste gebod geboden 247. Wat het is 248. Heeft haar zitplaats in het hart 248. Waarom zij naar Gods wil moet geschieden 248. Waarom hardnekkige zondaars door God niet verhoord worden 248.

Adam. Is een voorbeeld van Christus 184.

Afgoderij. In het eerste gebod verboden 252. Wat zij is 252.

Almacht Gods. Hoe deze dient tot geloof en bekering, zie **God**. Waarin deze bestaat 30. De gelovige moet zich deze altijd voor ogen stellen 30. Een grond van vertrouwen om voor niemand te vrezen 142.

Ambten. Tot hoeveel ambten Jezus gezalfd is, zie **Christus**. Het Koninklijke ambt 45. Het Priesterlijke 46. Het Profetische 47. Deze heilambten komen met de leer van het Genadeverbond overeen 48. Laten ons de weg zien, waarlangs God ons tot zaligheid leidt 48. In het bijzonder aangetoond ten aanzien van het Profetische ambt 49. Van het Priesterlijke ambt 49. Van het Koninklijke ambt 49.

Antichrist. Tegen hem en zijn god vermaant de Heilige Geest de gelovigen in het eerste gebod 253. Beschreven 253. Zijn beeld en merktekenen in het tweede gebod verboden 255.

Artikelen des geloofs. Daarin wordt het Koninkrijk van Christus aangeboden 2. Het geloof en de belijdenis daarvan is een kenteken van de burgers van dit Koninkrijk 2. Bevatten de hoofdstukken van het Genadeverbond 7. Opgegeven 8. Bevatten de hoofdsom van het Evangelie 9. Hoe ze verdeeld worden 10. Wat elk deel in het algemeen bevat 10. Richtlijnen, die tot een juist verstaan en gelovige betrachting hiervan nodig zijn 11. De eerste opgehelderd 11. De tweede opgehelderd 11. En bewezen 11.

Athanasius. Zijn geloofsbelijdenis, zie **Geloofsbelijdenis**. Aangehaald 133.

Augustinus. Aangehaald 92; 162; 179; 224 343; 356; 375; 384.

Avondmaal. Is van de Doop onderscheiden 351. Nader aangetoond 352. Waarin de betuigde zaak voorkomt 352. Het getuigenis 353. Is hoorbaar, in zich bevattende een belofte van de enige offerande van Christus aan het kruis 354. De toepassing daarvan 354. Nader aangetoond en aangedrongen 354. Tevens zichtbaar Woord 356. Het brood

en de wijn zijn in het Avondmaal van de betuigde zaak niet te scheiden 356. De ware Christus in het Avondmaal is het vleesgeworden Woord 357. En niet enige derde 358. Die wij tot een spijs ontvangen, gelijk het Woord belooft 358. Wat dit in zich bevat 357. De gehele leer van het Heilig Avondmaal tot zeven hoofdstukken samengebracht 368. De betuigde zaak is Christus aan het kruis 368. Bewezen 369. Onze vereniging met Hem door het geloof 369. Bewezen 369. Beide nader aangetoond en uitgewerkt ten aanzien van de offerande 369. En ten aanzien van de vereniging hiermede door de Heilige Geest en door het geloof 373. Waarmee Paulus overeenkomt 375. Van welke betuigde zaak de Rooms en op het verst afwijken 376. Aangezien zij in de mis geen offerande hebben, noch gemeenschap 377. Evenmin spijs des levens 378. Het getuigenis in het Heilig Avondmaal is tweevoudig 378. Het hoorbare is het belangrijke en bevat de belofte van de genade 378. Het minder belangrijke is het zichtbaar getuigenis 379. Wat deze voorstelt 380. Waarom beide nodig waren 381. De overeenkomst tussen de getuigenissen en de betuigde zaak 381. Die als een leesbaar schrift is 383. Aangetoond 383. Het nut daarvan 383. Welk lichaam er in het Heilig Avondmaal beloofd en gegeven wordt 385. De naam van het lichaam wordt soms aan het getuigenis gegeven 386. Welke schuilhoeken de satan zoal zoekt 386. Waarop deze uitloopen 386. De vereniging tussen het hoorbaar getuigenis en de betuigde zaak 387. De zichtbare getuigenissen zijn aan de beloften gehecht en zo middellijk met de betuigde zaak verenigd 388. Waarom het Heilig Avondmaal niet op zichzelf en van de beloften afgescheiden, ontvangen wordt 391. De offerande van Christus' vlees en bloed wordt waarlijk in het Avondmaal ontvangen 393. De eerste vrucht van het wettig gebruik van het Avondmaal is de eer van Christus 394. De tweede is de oefening van ons geloof 395. De derde is onze geloofsversterking, aanwakking der liefde en ondersteuning van de hoop 395. Hiervan beroven zich diegenen, die een valse Christus versieren 396. Eveneens zij, die voorwenden de beloften te geloven en het bevel ongehoorzaam zijn 396.

B

Bedreigingen. Waartoe en waarom deze gebruikt worden 304.

Beeld. Daaronder God voor te stellen of te dienen, zie **God**.

Begravenis van Jezus. Profetische en apostolische getuigenissen hieromtrent 72. Is een deel van Zijn vernedering 73. Dient tot bevestiging van ons geloof 73. En tot bekering 73. Een teken, dat Hij waarachtig gestorven is 74. Behoort tot Zijn vernedering 170. Nader aangedrongen 170. Dwalende gedachten daaromtrent verder weerlegd 171.

Bekering. Hoe deze uit het geloof geboren wordt 305. Hoe de Grieken deze noemen 305. Wat deze is 306. Hoe hier genomen 306. Is altijd met het geloof verenigd 319. Waarom in de prediking van het Evangelie begrepen 319. Moet zich over het gehele leven uitstrekken 319. De plicht van de Dienaren des Woords 319: Van hoorders 321. De tweede bron van de oorzaken, waarom de bekering in de prediking van het Evangelie begrepen is 321. De derde bron van de oorzaken 322.

Belofte van het Evangelie. Behoort tot allen en alleen tot diegenen, die geloven 315. Hoewel de vervulling van al de beloften in Christus is, zo genieten we echter al de

beloofde goederen nog niet 328. De beloften moeten niet van Christus, noch Christus van de beloften gescheiden worden 328.

Bezwingering van de Hogepriester. Deze is ten aanzien van Christus, door Gods verborgen ingeving geschied 163. Het doel daarvan 164.

Borgtocht van Jezus. Bestaat in twee delen 145. Is in Zijn namen begrepen 145. Hoe Christus het eerste deel, namelijk de voldoening, heeft moeten volbrengen 145. Hoe Hij er aan voldaan heeft, en de vervulling van het andere deel heeft aangevangen 163. Hoe de opstanding van Jezus tot het eerste deel dient 173. Hoe tot het andere deel 189. De hemelvaart van Jezus dient er ook toe 201. Hoe tot het eerste deel 202. Hoe tot het tweede deel 205. Uitvoeriger aangetoond 206. Hoe Zijn verhoging in het Priesterschap daartoe dient, zie **Priesterschap**. Hoe in het Koninkrijk, zie **Koninkrijk**.

C

Christus. Profetische en apostolische getuigenissen aangaande deze Naam 43. Wat deze bijnaam te kennen geeft 44. Waartoe Hij gezalfd is 44. Dient tot versterking van ons geloof 44. De eerste vrucht daarvan is, dat Hij onze Koning is 44. Tot onze vrede, troost en blijdschap 45. De tweede vrucht: dat Hij onze Priester is 46. De noodzakelijkheid daarvan 46. Het nut daarvan 46. De derde vrucht: dat Hij onze Profeet is 47. De reden daarvan 47. Het nut daarvan 47. De beide delen van borgtocht aangewezen, naast de belofte van de Vader om die aan te nemen 145. Waarom Christus Zich heeft moeten vernietigen 151. Op welke wijze Hij dit gedaan heeft 152. Waarom Hij door de Heilige Geest moest ontvangen worden, zie **Ontvangenis**. Moet niet zonder Zijn geestelijk lichaam aangemerkt worden 159. Nader aangedrongen 159. En eveneens met Zijn ambt en geestelijke zalving 160. Bewezen 160. Waarnaar Zijn lijden en gehoorzaamheid te schatten 161. Moet aangenomen worden zoals Hij Zich aanbiedt 298.

D

Dag van Christus' opstanding. Waarom de dag van de wedergeboorte genaamd 194.

Dankzegging. In het eerste gebod geboden 250. Welke orde daarin te houden 252. Wordt niet tussen God en mensen verdeeld, hoewel hun ook dankbaarheid betuigd wordt 251.

Dienaar van het Evangelie. Deze vergeeft de zonden, als een werktuig in de hand van de Heilige Geest tot geloof en bekering 314. Als een openbare verkondiger in Christus' Naam 315. Hoe hij geloofd moet worden in zijn verkondiging 315. Zijn plicht in het prediken van vergeving en bekering 319.

Dood van Jezus. Profetische en apostolische getuigenissen hieromtrent 68. Voorbeelden 68. Het doel daarvan is de genoegdoening aan Gods gerechtigheid en de verdelging van de zonde 70. De eerste vrucht is, dat Zijn gehoorzaamheid tot de dood, onze gerechtigheid voor God is 70. De tweede vrucht is de afsterving van de zonde 71. Is een bewijs van de bevestiging van het Testament, vanwege de vernietiging van de zonde 167.

Doodvonnis van Jezus. De gelegenheid daarvan 163.

Doop (Heilige). Hoe door de gelofte daarvan Gods Naam ontheilgd wordt, zie **Gelofte.** De drie trappen van de leringen van de sacramenten op de Doop toegepast 348. Het wezen van het Genadeverbond door de Doop verzegeld, wordt alleen in Christus gevonden 349. De Doop dient tot een gedurige troost 350. Alles daarin is uit genade 350. Mag niet herhaald worden 350.

Drie-eenheid van de Goddelijke Personen. Bewezen 24. Maken het ene, allervolmaaktste, Goddelijke Wezen uit 133.

E

Eerstgeborene uit de doden. Hoe Christus dit is 184. Onder vele broederen 200.

Eeuwigheid Gods. Hoe deze tot geloof en bekering dient, zie **God. Elohim.** Ziet op de Personen in de Godheid 135.

Eniggeboren Zoon van God de Vader, is Jezus. Uit profetische en apostolische getuigenissen bewezen 50. Dit toont aan, dat we in de ware God geloven 51. Verzekert ons van de liefde des Vaders 51. Leert ons Zijn lijden en gehoorzaamheid naar de waardigheid van Zijn Persoon te schatten 51. Waarom Hij zo genaamd wordt 51.

Evangelie. Wat eerst aan de Wet ontleend wordt, om de zondaar te overtuigen 297. Biedt Christus aan als een Zaligmaker van verdienste en kracht 297. En wel van alle uiterlijk geroepen, hoewel Hij niet door allen wordt aangenomen 297. Door de prediking van het Evangelie schept Hij door Zijn kracht het geloof in de uitverkorenen 298. Terwijl de Geest er door werkzaam is, als een Geest van het geloof en van de heiligmaking 298. Hoe en waarom de satan dit uit het hart tracht weg te rukken 307. Hierom moeten we er ons aan vasthouden 309.

G

Geboorte van Jezus uit de maagd Maria. Profetische en apostolische getuigenissen hieromtrent 53. De zin van dit artikel, zie **Ontvangenis.**

Geest (Heilige). Deze is een waarachtig Goddelijk Persoon, bewezen uit de schepping 24. Uit de naam Jehovah 25. Uit Zijn Goddelijke eigenschappen 25. Uit Zijn genadewerken 26. Vandaar, dat die in Hem als de waarachtige God niet gelooft, in het geheel niet in God gelooft 27. Onderscheiden van Vader en Zoon 27. Echter van hetzelfde wezen met Vader en Zoon 27. Profetische en apostolische getuigenissen hieromtrent 112. Waartoe Deze ons van de Vader gegeven wordt 113. De leer van de Heilige Geest op het Genadeverbond toegepast 114. Waardoor Hij gegeven en waaruit Hij gekend wordt 114. Wie Hij is 238. Voorwerp van het geloof 239. Gemeenschap van werking van de Geest met de Vader en de Zoon 240. Wordt met verscheidene namen overeenkomstig Zijn werkingen genaamd 240. Schrijft dezelfde wetten, die Hij gegeven heeft, in de harten 241. Moet alleen naar Zijn wil, in het Woord geopenbaard, geëerd en gediend worden 241. Aangedrongen uit het werk van de verlossing 243. Waarom Hij ons de Wet voorstelt 251. Zijn mededeling aan de Zoon, hoe niet te verstaan 267. Hij getuigt ook van Christus 267. De wereld kan Hem niet ontvangen

268. Waarom de Heilige Geest zo genaamd wordt 268. Welk vertrouwen op Hem te stellen 271. Hij verenigt ons met Christus 271.

Gelofte van de Doop. Wanneer Gods Naam daardoor ontheilgd wordt, zie **Naam Gods**. Alle geloften moeten tot de genadebelofte gebracht worden 261.

Geloof. Beschreven 9. Strekt zich tot het gehele leven van de mensen uit 9. Ziet bijzonder op de genade van de rechtvaardigmaking en heiligmaking in Christus 9. Waarom een kennis van Gods wil noodzakelijk 9. Nader beschreven 9. Nog eens beschreven 141. En uitgewerkt 141. Op welke wijze het geloof Christus aanneemt 298. Hoe groot zijn verzekering is 299. Tegen welke wezenlijke eigenschap van het geloof de verschrikkingen niet strijden 299. Ook blijkt deze verzekering van het geloof uit de strijd tussen vlees en Geest 301. Zij wordt niet als een kaars uitgeblust en dan weer aangeblazen 302. Het geloof ziet niet op ons maar op Christus, als zijn eigen voorwerp 302. Verder bewijs voor de verzekering van het geloof 303. Ziet op de bedreigingen in een ander onderwerp, als die gedaan worden tot beteugeling van het vlees 304. Waarop het geloof altijd ziet 307. Hierom tracht de satan het Woord van het Evangelie uit het hart weg te rukken 307. Hoe het geloof ons de verzoening met God en het leven, volgens de belofte van Christus, toebrengt 316. Het geloof rust niet op het gevoel, maar op de belofte 329.

Geloofsbelijdenis. Zie **Artikelen des geloofs**. Door Athanasius aangehaald 133.

Gelovigen. Waarom zij kinderen Gods genaamd worden 51. Hoe zij het lichaam van Christus zijn 160. Zijn aan het leven van de zonde gestorven 199. Streven naar de volmaaktheid 199. Hierom zijn ze altijd getroost 199. Waarom zij kinderen van de belofte genaamd worden 315.

Gemeenschap der heiligen. Profetische en apostolische getuigenissen hieromtrent 118. Waarin de uiterlijke gemeenschap bestaat 118. Waarin de innerlijke gemeenschap bestaat 119. Hoedanig die is 279. Hoe grote vereniging zij bevat 280. Heeft wel haar trappen, doch is ten aanzien van het wezen altijd dezelfde 280. Ook zelfs onder het Nieuwe Testament 282. Is zonder enige verwarring en vermenging 283. Hoe de gemeenschap van Christus met Zijn kerk te verstaan 375.

Genadeverbond zie **Verbond**. Hoe het wezen van het Genadeverbond begrepen moet worden 130. Hoe onderscheiden 130. Wat zijn wezen is 131. Wat de bediening daarvan is 131. De Auteur van het Verbond is God 132. Die het met de mens aangaat, zie **Mensen**. Hoedanig het niet is 138. Hoedanig wel 138. Bewezen uit de wijze, waarop Hij Zijn besluit in ons uitvoert 139. Het doel is de eer Gods 139. De zekere troost van de zondaar 140. Is in alle opzichten een Genadeverbond 140. Hoe Christus aan beide delen daarvan voldoet, zie **Borgtocht**. Zijn wezen wordt aan de uitverkoren leden van de kerk meegedeeld 268. Waarom 271. Aan hen allen en aan hen alleen 271. De reden daarvan 273. De bediening van het Genadeverbond door het Woord, bevat een voorbereiding tot geloof en een aanbod van Christus 294. Neemt het gebruik van de Wet niet weg 296. Inzonderheid voor de ongelovige 296. Zijn fundament is de dood van de Testamentmaker, waartoe het gehele Woord ons opleidt 325. Wordt in het Evangelie niet alleen aan ons, maar ook aan onze kinderen aangeboden 331. Het gewicht daarvan 332. Hierom zijn onze kinderen heilig 332. Hoe het bediend wordt door de sacramenten 336. Welke bediening beantwoordt aan Gods Raad 337. Nader

uitgewerkt 337. En aangetoond 338. De reden daarvan ten opzichte van de uitverkorenen 338. Ten opzichte van de verworpenen 339.

Gerechtigheid Gods. Hoe deze tot geloof en bekering dient, zie **God**. De gerechtigheid des geloofs wordt alleen in het Evangelie geopenbaard en gaat alle gerechtigheid van de Wet ver te boven 327.

Getuigenissen van het Genadeverbond. Wat ze zijn 292. Waarvan God de Geest niet wil afgescheiden hebben 293. Nader aangetoond en aangedrongen 294. Moeten echter onderscheiden worden 294. Zijn 6^e hoorbaar of zichtbaar 294. Het hoorbaar getuigenis bevat twee delen 294. De zichtbare getuigenissen zijn de sacramenten 341.

God, de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde. Uit profetische en apostolische getuigenissen opgemaakt 12. Wat God is 12. De kennis van Zijn natuur dient tot geloof en bekering 13. Bijzonder aangetoond uit Zijn Waarheid 13. Almacht 14. Wijsheid 14. Goedheid 15. Gerechtigheid 16. Eeuwigheid 16. En heiligheid 17. De vrucht van de kennis van en het geloof in de ware God, is onze gemeenschap met Hem 28. En onze afscheiding van de afgodendienaars, welke gemeenschap zeer gevaarlijk is 29. Is geen Auteur der zonde 32. Omdat Hij ze niet ingeeft 32. Omdat Hij in Zijn werken en wegen een heilig doel heeft 32. Bewezen uit het Oude Testament 32. En uit het Nieuwe Testament 33. De Middelaar moest waarachtig God zijn om Gods liefde te bewijzen 59. Om de verwerving der zaligheid 60. En om de toepassing daarvan 60. Wat het werk is van een almachtige natuur 60. Is de Auteur van het Genadeverbond, zie **Genadeverbond**. Uitvoeriger beschreven 61. Is door Zijn eigenschappen van alle schepselen onderscheiden 135. Wat het te kennen geeft, in God de Vader te geloven 141. God kan de zondaars niet herstellen zonder Middelaar 145. Had wel door de mens onveranderlijk te scheppen, Zijn almacht kunnen tonen, maar niet tevens Zijn gerechtigheid en barmhartigheid 150. Ook wel Zijn almacht zonder de zending van Zijn Zoon, maar niet Zijn grote liefde 150. Nader bewezen uit Zijn besluit en de wijze van de uitvoering daarvan 150. Onder geen beeld te vertonen of te dienen 253. Veel minder mag men zich een god maken 254. Ook verbiedt Hij in het tweede gebod allerlei voorwendsels 255. Alle schijn des kwaads 255. Het beeld en het merkteken van het beest 255.

Goedheid Gods. Hoe deze dient tot geloof en bekering, zie **God**.

H

Handschrift der zonde. Was eertijds de Wet 170.

Heere (onze), wordt Jezus genaamd. Profetische en apostolische getuigenissen dienaangaande 52. Het doel daarvan 52.

Heiligheid Gods. Dient tot geloof en bekering, zie **God**.

Hel. Wat deze in de Schrift betekent 76.

Hemelvaart van Christus. Uit profetische en apostolische getuigenissen opgegeven 90. De betekenis van de woorden van het artikel 91. Een tegenbedenking weggenomen 92. De vrucht daarvan is de voortgang of het vervolg van onze

rechtvaardigmaking 92. Is daarvan een getuigenis 93. En voortzetting 93. De tweede vrucht daarvan is de bezitting van de hemel in ons Hoofd en onze Broeder 95. De derde vrucht is onze hemelsgezinde staat en wandel 96. Is een plechtig getuigenis van de aangebrachte eeuwige gerechtigheid 201. Geeft getuigenis van de nederdaling van de hemel voor onze zaligheid, om na deze verworven te hebben, weer op te varen 202. Is een waarachtige opvaring ten hemel en geen verdwijning, zoals bewezen wordt uit de beschrijving daarvan 204. En uit de voorzegging van Jezus 205. Het nut daarvan 205. Dient ook tot het andere deel van het Genadeverbond 205. Aangetoond 205. Uit de erfenis van Kanaän als een voorbeeld afgeleid 206. Uit het belang, dat het Hoofd heeft in de heerlijkheid van de leden, aangedrongen 207. Is van het zitten aan Gods rechterhand onderscheiden 207.

I

Immanuël. Waarom Hij Jezus genaamd wordt, zie **Jezus**.

J

Jezus Christus. Uit profetische en apostolische getuigenissen aangewezen 41. In Hem geloven wij, omdat Hij waarachtig God is 41. Omdat God het bevolen heeft 41. Wat wij met het geloof in Hem belijden 42. Jezus wordt Gods Zoon genaamd, omdat Hij een volkomen Zaligmaker is 42. De vrucht van deze kennis en Naam 42. Waarom Christus genaamd, zie **Christus**. Waarom de eniggeboren Zoon van God de Vader, zie **Eniggeboren**. Onderscheid tussen Zijn Zoonschap en het kindschap der gelovigen 51. Zijn ontvangenis en geboorte, zie **Ontvangenis** en **Geboorte**. Heeft twee naturen in eenheid des Persoons verenigd 61. Waarom Hij waarachtig mens moest zijn en blijven, zie **Mens**. Waarom Hij waarachtig God moest zijn, zie **God**. Heeft geleden onder Pontius Pilatus, zie **Lijden**. Is gekruist, zie **Kruisiging**. Is gestorven, zie **Dood**. Begraven, zie **Begrafenis**. Nedergedaald ter hel, zie **Nederdaling**. Ten derde dage wederom opgestaan uit de doden, zie **Opstanding**. Opgevaren ten hemel, zie **Hemelvaart**. Hoe Hij afwezig, tegenwoordig is 92. Is gezeten aan de rechterhand Gods des Vaders, zie **Zitten**. Vanwaar Hij zal wederkomen om te oordelen de levenden en de doden, zie **Wederkomst**. Spreekt voor twee zaken borg 145. En wordt daarom Jezus genaamd 145. In Hem is als in het fundament de hoogste vereniging van God en van de mensen 280. Hierom Immanuël genaamd, zie **Jezus**.

K

Kanaän. Was een voorbeeld van de hemelse erfenis 206.

Kennis Gods. Klaarder en overvloediger in het Nieuwe Verbond 220.

Kerk (de heilige, algemene, christelijke). Uit profetische en apostolische getuigenissen opgegeven 116. Is de vrucht van de genadewerking van de Drieënige God 116. De betekenis van deze woorden van het artikel 117. Waarom heilig genaamd 117. Waarom algemeen 118. Het ontwijfelbaar kenteken van de kerk 119. Wie voor leden van de kerk moeten gehouden en aangenomen worden 119. Wat zij is en waaruit zij bestaat 269. Nader uitgebreid 271. Waarom het wezen van het Verbond aan haar is meegedeeld 271. Alle en alleen de uitverkoren leden van de kerk hebben gemeenschap met het gehele wezen van het Verbond 272. En niet zonder reden 272.

En wel deze, wat het wezen van de zaak aangaat 272. Het kenteken van de kerk is de waarheid van Gods Woord door het geloof aangenomen en beleden 273. De geveinsden zijn geen lidmaten van de ware kerk voor God 274. Zij is noch geheel, noch altijd, noch overal zichtbaar 275. Men moet zich bij de ware kerk voegen in geloof en belijdenis 276. En zich van de valse afscheiden 276. Onderscheid tussen verderf in zeden en in de leer, tussen lichtere en hoofddwalingen, moet ten aanzien van de kerk gemaakt worden 277. Haar gezag is vanwege het gezag van het Woord 277. Hetgeen zij alleen erkent als de regel van haar geloof en leven 278. Hoe zij uit de zijde van Christus voortgekomen is 375. Waarom vlees van Christus' vlees en been van Zijn been 375. Zij wordt Christus' verborgen lichaam genaamd 386.

Koninkrijk (geestelijk). Is tweërlei: Van Christus en van satan. Van Christus, wie daarin zijn 1. Van satan, wie daarin zijn 1. Van Christus, wordt in de geloofsartikelen aangeboden 2. Omschreven 2. Daarin wordt een Nieuw Verbond bediend 3. Waarin Christus verhoging daarin bestaat 215. Bewezen ten opzichte van haar beide delen 216. De noodzakelijkheid daarvan 216. De vrucht daarvan is de gave van de Heilige Geest, getuigende van de volkomen verzoening van de Vader met ons 217. En van het ander deel van het Verbond 217. Benevens van de gehele oorzaak van het Verbond 217. De vrucht van deze verhoging is de ware erkenning, aanroeping en verheerlijking Gods 218. Verder de vrede en vernieuwing ter gerechtigheid 220. Hoe door Christus bediend 220. De bescherming van de kerk 222. Hoedanig die is 222. Nader aangedrongen 222.

Kruisiging van Jezus. Uit profetische en apostolische getuigenissen opgegeven 66. Is een bewijs van de vloek, die Hij voor ons geworden is 66. En wel in waarheid 67. Hierom wordt Hem geen smaadheid aangedaan 67. De reden, waarom Hij gekruist moest worden 165.

L

Leven. Er is een natuurlijk en een geestelijk leven in Christus aan te merken 189. Vóór het geloof is er maar één leven in ons, dat zondig is 189. Het natuurlijk leven was in Christus volmaakt heilig en heeft Hij voor ons gegeven tot een rantsoen 196. Op de gelovigen overgebracht, in wie een natuurlijk en een geestelijk leven is 196. Voor het natuurlijke heeft Christus Zich tot een rantsoen overgegeven 197. Het geestelijke heeft de gerechtigheid van Christus tot een fundament 197. De wet hiervan is de Geest van Christus 198.

Leven (het eeuwige). Uit profetische en apostolische getuigenissen opgegeven 124. De betekenis van dit artikel 125. Het doel daarvan is drievoudig: om onze harten van het aardse los te maken 126. Om ons lijdzaam en welgemoed te doen zijn 126. Inzonderheid de leraars 126. Om ons te verzekeren van de volharding in het geloof 126. Is de inhoud van het twaalfde artikel 290. En begrepen in het vleesgeworden Woord 291.

Levendmaking (onze) uit de tijdelijke en eeuwige dood. Geschiedt door de kracht van Jezus' opstanding 189. Het is niet mogelijk, dat wij de smarten van de dood zouden smaken of daardoor gehouden worden, die Christus verzvolgen heeft 190. Begint als aan de ziel het geloof in Christus geschonken wordt 191. Hierom moest Hij Zijn eigen mensheid levend maken, opdat zou blijken, dat Hij een levendmakende

Geest is 192. Geschiedt door Zijn levendmakende en Goddelijke kracht 192. Is voortreffelijker dan in de staat der rechtheid 193. Hieruit vloeit voort de zekerheid van de volkomen overwinning over de vijanden 193.

Lidmaat der kerk. Wie dit is en daarvoor gehouden moet worden, zie **Kerk**. De ware lidmaten, welke zaligheid bezitten 120.

Litteken van het kruislijden. Waarom Christus dit in eeuwigheid behoudt 153.

Lijden van Jezus onder Pontius Pilatus. Uit profetische en apostolische getuigenissen opgegeven 63. Waarom dat heeft moeten geschieden 64. Het doel daarvan 164.

M

Macht (alle) aan Christus gegeven in de hemel en op de aarde. Is aan Zijn gehele Persoon gegeven 228. Maakt Zijn mensheid niet alomtegenwoordig 228. Is eerst na Zijn hemelvaart vertoond geworden 228. Ziet op Zijn ambtsbediening en is dus de almacht of het wezen Gods zelf niet 229. De schenking van al deze macht maakt de menselijke natuur niet almachtig of tot God 229. Nader aangedrongen uit de uitvoering van het bijgevoegde bevel 230

Mens. Moest Jezus zijn en in eeuwigheid blijven, ter openbaring van Gods gerechtigheid en toorn tegen de zonde 57. En ter openbaring van Zijn barmhartigheid jegens de uitverkorenen 57. Opdat ook de Middelaar broederlijk tot ons genegen zou zijn 58. En Gods waarheid in het vervullen van Zijn beloften, tot troost van Zijn volk zou blijken 59.

Mensen (De). Deze, waarmee God het Genadeverbond ingaat, zijn door de zonde in vijandschap met God 136. Deze moet door een tegenstrijdig hulpmiddel weggenomen worden 137. Hoe ze aan te merken zijn 138.

Mensheid van Christus. Welke haar voortreffelijkheid is 224. De eerste is haar bestaan in de Persoon van de Zoon Gods 225. De tweede is de mededeling van de gaven 225. Waaronder Zijn nederigheid bijzonder uitblinkt 225. Welke haar hoogste heerlijkheid niet is 227. Welke wel 227.

Middelaar. Zonder Hem kon God de zondaar niet herstellen 145. Waarom Deze juist Gods eniggeboren Zoon moest zijn 146. Nader aangetoond 146.

N

Naam Gods. In het derde gebod verboden haar ijdellijk te gebruiken 255. Mag ook niet gebruikt worden tegen Gods bedoeling, zin en wil 255. Waarmee een gruwelijke ongevoeligheid gepaard gaat 258. Zo misbruikt de satan Gods Woord en Naam 259. Gelijk ook de goddeloze door de belijdenis van Zijn Verbond 259. Eveneens door zich ten onrechte te beroemen in de voorrechten van het Verbond 260. Verder in de Doop van ouders en van kinderen 261. De gelofte van de Heilige Doop evenals die van het Heilig Avondmaal moet in verband met de Genadebelofte gebracht worden 261. Het

is Gods goedertierenheid het gebruik van Zijn Naam in de godsdienst oefeningen toe te laten 262. Ook moet die niet lichtvaardig gebruikt worden 262.

Naturen. Een Goddelijke en een menselijke in Jezus in enigheid des Persoons verenigd, als de grond van het Genadeverbond 56. Noodzakelijk dit juist te verstaan 57. Moesten beide in de Middelaar verenigd zijn, om de zaligheid te verwerven 61. En te bewaren 61. De menselijke, waaruit zij haar oorsprong heeft 157. Moet niet buiten en afgescheiden van het Woord beschouwd worden 158. Met kracht van redenen aangetoond 158. De Goddelijke heeft haar eigenschappen in de menselijke natuur niet overgestort 161. De reden daarvan 161. Ook zelfs niet in en door de hemelvaart 203.

Nederdaling van Jezus ter hel. Uit profetische en apostolische getuigenissen opgegeven 74. Moet niet verstaan worden van de voorburg der hel 74. Noch van de plaats der verdoemden 76. Noch van het aantonen van Christus' overwinning aan de hel 76. Noch van het graf 76. Sommigen verstaan dit van de zielesmart 77. Waarom het daarvan alleen niet kan verstaan worden 78. De auteur verstaat het van die staat, die er in het graf is en daarop volgt 78. Bewijs daarvoor 78. De vrucht daarvan 80. Is de laatste trap van Zijn vernedering 171. Nader aangetoond 171. Waarin echter ook de heerlijkheid van Zijn Godheid heeft uitgeblonken 172.

Nederigheid van Christus. Blijkt onder al de gaven van Zijn mensheid uit 225. Uitvoeriger uitgewerkt en aangetoond 226. Is geen kleine heerlijkheid van Christus 226.

O

Offerande van Christus. Hoe deze onze afwassing in de Doop is 362. Uit de woorden der instelling aangetoond 363. Hoe deze onze spijs en drank in het Heilig Avondmaal is 363. Getoond in de instelling 364. Hoe de gemeenschap met deze, in Doop en Avondmaal verschilt 364. De eerste tegenwerping opgelost 365. De tweede tegenwerping opgelost 366. Nader opgehelderd en aangedrongen 366. Waarin onze gemeenschap hiermede bestaat 367. Een andere vereniging met deze te zoeken als die door de Geest en door het geloof geschiedt, heeft niet de minste zin 372. Waarmede Paulus overeenstemt 375.

Ogen. Wanneer deze geopend worden 3.

Ontvangenis van Jezus door de Heilige Geest. Uit profetische en apostolische getuigenissen opgegeven 53. Over de heiligheid daarvan 54. De betekenis van de artikelen over Zijn ontvangenis en geboorte 55. Welke troost de gelovigen uit de reine ontvangenis ontvangen 56. De bedoeling van deze artikelen 56. Moest geschieden wegens de genoegdoening voor de zonde 156. En wegens onze vernieuwing naar Gods beeld 157.

Oordeel (het laatste). De gronden daarvan 106.

Opstanding van Christus ten derden dage. Uit profetische en apostolische getuigenissen opgegeven 81. De betekenis van dit artikel 82. De eerste vrucht daarvan is onze rechtvaardigmaking 83. Op welke wijze 83. De tweede, onze levendmaking 86. Op welke wijze 87. De derde, de zekerheid van onze volharding in, en volkomen

overwinning door het geloof 87. De vierde, de zekerheid van de opstanding van onze lichamen tot zaligheid 88. Dient tot een bewijs van de zekerheid en heerlijkheid van Zijn genoegdoening tot onze rechtvaardigmaking 182. Is een dadelijke vrijspreking van de gelovigen van al hun zonden, in Christus 183. Aangetoond uit de orde van de ondergeschikte doeleinden van Zijn dood en opstanding 184. Omdat Hij door Zijn eigen kracht en als Hoofd is opgestaan 186. Is een bewijs van Zijn Zoonchap en van de verzoening van onze misdaden 187. Dient tot onze opwekking en levendmaking uit de tijdelijke en eeuwige dood, zie **Levendmaking**. Is een bewijs van de volkomen overwinning van de vijanden 193. Ook hebben onze lichamen daarin een zeker pand van hun opstanding ten leven 194.

Opstanding des vleses. Uit profetische en apostolische getuigenissen opgegeven 122. De betekenis van dit artikel 122. Zal algemeen zijn, zowel van onrechtvaardigen als van rechtvaardigen 123. En wel van dezelfde lichamen, die we hier omdragen 123. Hoewel niet in dezelfde hoedanigheden 124. Vloeit voort uit het Verbond 288. Maakt ons bekwaam tot de volkomen zaligheid 288. Is algemeen, voor de rechtvaardigen ten eeuwigen leven, voor de onrechtvaardigen tot de eeuwige verdoemenis 288. Eigen aan de kerk, beide van het Oude en het Nieuwe Testament 289.

P

Persoon (wat is de Goddelijke). De Vader 17. De Zoon, zie **Zoon**. De Heilige Geest, zie **Geest**. Zijn van alle schepselen en van elkander onderscheiden 134. Die de onderscheiden Personen in de Godheid loochenen, zijn blinder dan de satan 135.

Persoonlijke vereniging van de twee naturen in Christus, zie **Vereniging**. Vanwege deze is Christus, God en mens, de enige Zoon van God 157.

Prediking van het Evangelie. Waarom het getuigenis van Christus genaamd wordt 292. Gaat gepaard met de belofte van de Heilige Geest 293. Nader aangedrongen 293. Waartoe deze dient, hoewel het Genadeverbond alleen door de dood van Christus bevestigd is 326.

Priesterdom van Christus zie **Zitten aan Gods rechterhand**.

Waarom Zijn verhoging daarin noodzakelijk was 211. Hierom kan men Christus niet op aarde trachten te trekken, zonder zich aan grote ongerijmdheid schuldig te maken 215.

R

Rechter Pontius Pilatus. Dat Christus door hem veroordeeld en onschuldig verklaard is, dient tot versterking van het geloof 64.

Rechtvaardigmaking door het geloof. Hoe de dood van Jezus daartoe dient 94. Hoe Zijn opstanding 94. Hoe Zijn hemelvaart 94. Hoe Zijn zitten aan Gods rechterhand 94. Bewezen 94.

Rechtvaardigmaking van het leven. Hoe deze in de opstanding van Jezus besloten is 182. Is niet de wezenlijke gerechtigheid Gods 187. Behoort aan allen, die in Jezus als hun Hoofd gerekend worden 188.

Roeping door het Evangelie. Hoe gerechtvaardigd 309. De noodzakelijkheid daarvan 310.

S

Sabbat. Wat deze te kennen gaf 264. Zijn doel 264.

Sacramenten. Deze zijn aanhangsels aan het Genadeverbond 333. Leiden ons tot de dood van Christus 334. Waartoe die aanhangsels nodig zijn 334. Daarin is een bevel en een belofte 335. Nader aangetoond 335. Inzicht van de sacramenten 335. Hoe het Genadeverbond daardoor bediend wordt, zie **Genadeverbond**. Hun doeleinden zijn de openbaarwording van de kerk tot eer van God 340. Ten tweede, haar bevestiging in het geloof 341. Ten derde, de voortplanting van het Verbond 341. Waarom deze bij het Woord gevoegd worden 341. Hoe het woord sacrament gebruikt wordt en waaruit het bestaat 343. De bediening van het teken behelst twee zaken 343. De leer gaat vooraf 343. Maar in de bediening van de onderlinge bewilliging, gaat de toestemming vóór de verzegeling 344. Een moeilijkheid opgelost 344. De doeleinden van dit beleid 346. De sacramenten hebben met de verkondiging van de genade hun wezen in Christus 347. Wat ze zijn 347. Drie trappen in de bediening van de sacramenten aan te merken 348. Op de Heilige Doop toegepast 349. Waarom die van het Oude Testament nu niet meer gebruikt worden 384. Wat de elementen tot zegelen maakt en welke de oorzaak is van de vereniging met de belofte 389. Zonder de ingestelde bedeling en gebruiken zijn de elementen geen sacrament 391. Uit het Heilig Avondmaal bevestigd 391.

Schepping van hemel en aarde. Dient tot versterking van ons geloof en vertrouwen in en op God 30.

Sleutelen des hemelrijks en hun macht. Wat ze zijn 312. Hoe en tot welke doeleinden ze gebruikt moeten worden 313.

Spijs. Christus daartoe te ontvangen, bevat in zich de enige bloedige offerande van Christus en de enige toepassing daarvan door het geloof 358. Uit de woorden van het Heilig Avondmaal nader aangetoond 359. Het gevolg hiervan 362. Een andere spijs zoeken als de enige offerande van Christus aan het kruis, is de grootste dwaasheid 369.

Straf (geestelijke) zie **Tucht**.

T

Tertullianus. Aangehaald 96.

Testament Gods. Is door de dood van Gods Zoon bevestigd 168. De reden en de noodzakelijkheid daarvan 169. Welke bevestiging noodzakelijk een enige moest zijn 169.

Toepassing van de zoenofferande van Christus. Uit welke fontein deze vloeit 177. Waarin ze bestaat 178. Geschiedt door Zijn Geest 179. Uit genade 180.

Toverij. In het eerste gebod verboden 252.

Tucht (kerkelijke). Hoedanig deze ten aanzien van de Avondmaalgangers moet waargenomen worden 262.

V

Vader. Is een Goddelijk Persoon, zie **Persoon**. Onderscheiden van de Zoon en de Heilige Geest 27. Niet zonder Hen 28. Wat deze benaming de gelovigen leert 29. De grond en het bewijs daarvan 29.

Verbond (het nieuwe). Wordt in Christus' Koninkrijk bediend 3. Heeft Christus door Zijn verdiensten bevestigd 3. Bedient Hij door Zijn kracht langs verschillende trappen 3. Is alleszins uit genade, ten opzichte van God 7. Ten opzichte van ons 7. Ten opzichte van de Middelaar 7. Het doel daarvan is Gods eer 8. De rust van het geweten 8. Het wezen daarvan, zie **Genadeverbond**. Welk Verbond God met ons niet wil oprichten, zie **Wettisch Verbond**. Welk Verbond wel, zie **Genadeverbond**.

Vereniging van de twee naturen in Christus. Is met behoud van de eigenschappen van de beide naturen 61. De noodzakelijkheid daarvan 62. Wanneer deze geschied is 155. Wat deze is 155. Nader aangedrongen 156. Hoe deze geschied is 156.

Vergeving der zonden. Uit profetische en apostolische getuigenissen opgegeven 119. De betekenis van dit artikel 120. Is wel moeilijk te geloven, doch niettemin zeker 120. Hoe zij geschiedt 121. Geeft geen aanleiding tot zondigen 121. Waarom niet 121. Wiens werk zij is 284. De verzekering en verzegeling hiervan geschiedt door de Heilige Geest 284. Vergezelt de gelovige tot aan het graf 286. Waarmede gepaard gaat de volharding in het geloof, en de gave van de wedergeboorte 287. Onderscheid tussen God en de Dienaar in het stuk van de vergeving van de zonden 312. Hoe een Dienaar vergeeft 314. Waarom deze alleen verkondigd wordt aan de gelovigen 315. Waarom in haar bediening ook melding gemaakt wordt van de bekering 318. De tweede bron van de oorzaken 321. De derde bron daarvan 322.

Verhoging van Christus. Waartoe deze behoort 223.

Vernedering van Christus. Het doel en de vorm daarvan 173. De eerste en voornaamste vrucht is de genoegdoening voor onze zonden, tot onze rechtvaardigheid 180. De tweede is de afsterving van de zonde 181. De smart daarvan behoort tot Zijn gehele Persoon en ambtsbediening 223.

Vernietiging van Gods Zoon. Waarom deze heeft moeten geschieden, 151. Daarin is begrepen de aanneming van de menselijke natuur, 151. En de gehoorzaamheid tot de dood des kruises 152. Staat daarom lijnrecht tegenover de trotse ongehoorzaamheid van Adam 153.

Verschrikkingen van het geweten. Waaruit deze ontstaan 295. Zijn voor de uitverkorenen een voorbereiding tot geloof 295. Voor de verworpenen een voorhof van de hel 295.

Vertrouwen op God. In het eerste gebod geboden 247. Wat het is 247. Welke haar beproeving is 248. Vrucht van het geloof, zie **Geloof**

Verzoening met God. Wanneer Christus deze de zondaar aanbiedt 6. Wordt in de vorm van een Genadeverbond voorgesteld, om het geweten gerust te stellen 6. En de fundamenten daarvan aan te wijzen 7.

Vloek. Christus is waarlijk een vloek voor ons geworden, zie **Kruisiging**. Het gevoel daarvan moet in Jezus' kruislijden noodzakelijk opgemerkt worden 166. De onkunde daarvan is een onkunde van Wet en Evangelie 167. De gelovige kennis daarvan dient tot versterking van het hart 168.

Vorbereiding tot geloof. Geschiedt door God gewoonlijk door de zondaar zijn natuurlijke verplichtingen krachtens de Wet te tonen 294. En uit de Wet te overtuigen van zonde en verdoemenis 295. Hieruit ontstaan de verschrikkingen van het geweten met haar gevolgen 295. In het begin van de bediening van het Genadeverbond 297.

Voorbidding van Christus in de hemel. Waarom noodzakelijk 212. Waarin deze bestaat 212. Bewezen ten aanzien van Christus 212. Ten aanzien van de Vader 213. Hiertoe moest Hij niet meer op aarde zijn 213. Aangezien Hij anders geen Priester zou zijn 214.

Voorburg van de hel. Wat dit voor een plaats zou zijn. 74. Strijdt tegen Gods Woord 75. Oorsprong van de dwaling 75. Daarin is Christus niet nedergedaald, zie **Nederdaling**.

Voorzienigheid Gods. Vijf hoofdstukken zijn daarin op te merken 31. Ten eerste, alle dingen, ook de minsten, worden door Gods almacht onderhouden en geregeerd 31. Bewezen 31. Ten tweede, alle dingen moeten door Gods voorzienigheid ons ten goede medewerken 34. Zulks krachtens Gods beloften, ook zelfs in de schepselen te zien 34. Kracht, het onderpand van die beloften 35. Ten derde, zij heerst ons ten goede, over de mensen en andere schepselen 35. Ten vierde, zij heerst ook over de engelen en de duivelen 36. Ten vijfde, men moet echter de middelen van de voorzienigheid gehoorzaam gebruiken, om God niet te verzoeken 36. De eerste vrucht van de voorzienigheid is de eer van Gods almacht 37. En wijsheid 37. Waartoe zij de gelovigen opleidt 37. En tot dankbaarheid 38. De tweede vrucht is de oefening van de lijdzaamheid, in ons gehele leven 38. Zowel in de vervolgingen terwille van de gerechtigheid 39. De derde vrucht is een ongelooflijke gerustheid ten opzichte van het toekomende 39. Doet ons alle dingen medewerken ten goede, zowel van voor als tegenspoed 142. Zelfs van gedane en inklevende zonden 143.

W

Waarheid Gods. Hoe groot deze is 13. Waartoe zij dient 13.

Wederkomst van Christus ten oordeel. Uit profetische en apostolische getuigenissen opgegeven 106. Wordt toegevoegd om ons geloof zoveel te meer te versterken 107. De waarheid van Zijn wederkomst aangewezen 108. De betekenis van dit artikel 108. De vrucht daarvan is, dat zij troostrijk is voor de gelovigen 109. Hoe de gelovigen zich daartoe bereiden moeten, door geloof en bekering 110. De Persoon, Die wederkomen zal 231. De wederkomst uit Gods Woord beschreven 232. Houdt verband met de vorige artikelen 232. Waartoe Jezus zal wederkomen 233. Het eerste doel is de volkomen en plechtige rechtvaardiging van de uitverkorenen in Hem 234. Het andere doel is de volkomen verheerlijking van de kerk 234. Nader aangetoond en aangedrongen 234. Hij zal komen om Zijn heerlijkheid te openbaren 235. Waartoe wij ons dan door geloof en bekering moeten bereiden 236.

Wet. Welke de Heilige Geest in de harten schrijft, zie **Geest**. Is geestelijk 244. Inhoud van het eerste gebod 244. Omvat vier zaken 245. De tegenovergestelde ondeugden 251. Inhoud van het tweede gebod 253. Door een bedreiging bekrachtigd 254. Inhoud van het derde gebod 255. Inhoud van het vierde gebod 263. Van het vijfde gebod 264. Van het zesde gebod 265. Van het zevende gebod 265. Van het achtste gebod 265. Van het negende gebod 266. Van het tiende gebod 266. Waarom de Heilige Geest ons de Wet voorstelt 266. Haar gebruik wordt door het Genadeverbond niet weggenomen, zie **Genadeverbond**. De Wet overtuigt van zonde, zowel van de oorspronkelijke als van de dadelijke 296. Hoe de satan in de staat der rechtheid de Wet uit het hart gerukt heeft 307. Haar gebruik strekt zich over het gehele leven van een christen uit 323.

Wet der schaduwen. Deze was niet de prijs, maar een handschrift der zonde 170. De waarheid daarvan wordt in Christus op een uitnemende wijze, zowel onder het Nieuwe als onder het Oude Testament, gevonden 323.

Wettisch Verbond. Zulk een Verbond wil God met ons niet oprichten 138. Wat het is 138. De bedoeling daarvan 139.

Wezen Gods. De eenheid daarvan bewezen 27.

Wonderwerk Gods. Wat het allergrootste is 244.

Wijsheid Gods. Hoe deze dient tot geloof en bekering, zie **God**.

IJ

IJver. De ijver om zich met God te verzoenen en de verzoening te behouden, die Christus in de zondaar werkt door hem van zonde te overtuigen 4. Van de grote kwaadheid van de zonde 4. Van Gods rechtvaardige natuur 5. Van Zijn rechtvaardige oordelen 5.

Z

Zaligheid. Kon niet verworven worden, indien Gods Zoon de menselijke natuur niet persoonlijk met Zich verenigd had 154. Evenmin had zonder dat, de verworven zaligheid kunnen bewaard worden 155. **Zalving.** Van koningen, priesters en profeten; wat deze eertijds te kennen gaf 44. Het tegenbeeld daarvan in Christus 44. Het doel van Zijn zalving 146. Wat deze is 160.

Zegelen van het Genadeverbond zie Sacramenten.

Zitten van Jezus aan de rechterhand Gods, des almachtigen Vaders. Profetische en apostolische getuigenissen daaromtrent 96. Waarom deze met de hemelvaart verbonden wordt 97. Geeft Zijn verhoging in het koninkrijk en priesterdom te kennen 98. De vrucht van Zijn verhoging in het priesterdom is vooreerst, de bewaring en bevestiging van het Genadeverbond door Zijn voorbede 99. Bewezen 99. De tweede vrucht is ons vertrouwen en onze vrijmoedigheid in het bidden 100. De derde, een Gode welbehaaglijkheid van onze dankofferanden 101. De vierde, een sterke vertroosting in het lijden 102. Wanneer wij deze vruchten ten volle zullen kennen 103. De verhoging van Christus in Zijn Koninkrijk, waarin deze bestaat 103. De eerste vrucht daarvan is, dat Gods recht door ons verheerlijkt wordt 103. De tweede, verrijking van de kerk en de krachtige bediening van het Evangelie 104. De derde, de bescherming van de kerk tegen al onze vijanden 105. Uit Gods Woord beschreven 208. De Persoon, Die aan Gods rechterhand zit, is het vleesgeworden Woord 209. Wat die verhoging bevat 210. Nader aangetoond 210. Wanneer men in Hem gelooft als Degene, Die aan Gods rechterhand zit 211. Is niet geschied in de baarmoeder 223. Ook is zij niet de aanneming der mensheid 223.

Zoenofferande. Waarin het Zich daartoe opofferen bestaat 173. Wat ze is 174. Nader aangetoond 174. Waarom de voorbeeldige zoenofferanden herhaald werden 175. Wat zij niet konden bewerken 175. Heeft van Christus haar waardigheid 175. Komt alleen Zijn volk toe 176. Nader aangetoond uit het verband van Zijn voorbede en offerande 176. Uit de waardigheid van Zijn Persoon 177. Uit de onvergankelijkheid van Zijn priesterdom 177. En uit de fontein van de toepassing 178. Haar toepassing aan anderen, zie **Toepassing**. Hij maakt ons deze deelachtig door Zijn Geest 179.

Zondaars (hardnekkige). Waarom God hen niet verhoort, noch hun de zonde vergeeft 249.

Zonde. Hoe groot kwaad deze is, zie **IJver**. Hoe deze door God vergeven wordt 121. Is oorzaak van vijandschap tussen God en de mens, 136. Moet door een tegenstrijdig hulpmiddel weggenomen worden, 136. Uit Gods gerechtigheid in de verwerving van de zaligheid afgeleid 151. Tevens ten aanzien van de kracht om de verworven zaligheid toe te passen 155. Wat deze is 296. Oorspronkelijke en dadelijke zonden 296. Hiervan moet de zondaar eerst overtuigd worden 297. Nader aangetoond en aangedrongen 297.

Zoon Gods. Dat Hij een waarachtig Goddelijk Persoon is, bewezen uit Zijn Goddelijke eigenschappen, werken en volmaaktheden 17. En uit al de artikelen des geloofs 18. Die in Hem niet gelooft als de waarachtige God, is al veroordeeld en zal in zijn zonden sterven 24. Onderscheiden van de Vader en de Heilige Geest 27. Nochtans van hetzelfde wezen met de Vader 28. Waarom Hij Jezus genaamd wordt, zie **Jezus**. Heeft de menselijke natuur aangenomen, met behoud van de eigenschappen van de beide naturen 147. Maar geen persoon of op zichzelf bestaand wezen 148. Zulks moest geschieden vanwege Gods besluit en de uitvoering daarvan 149.

